

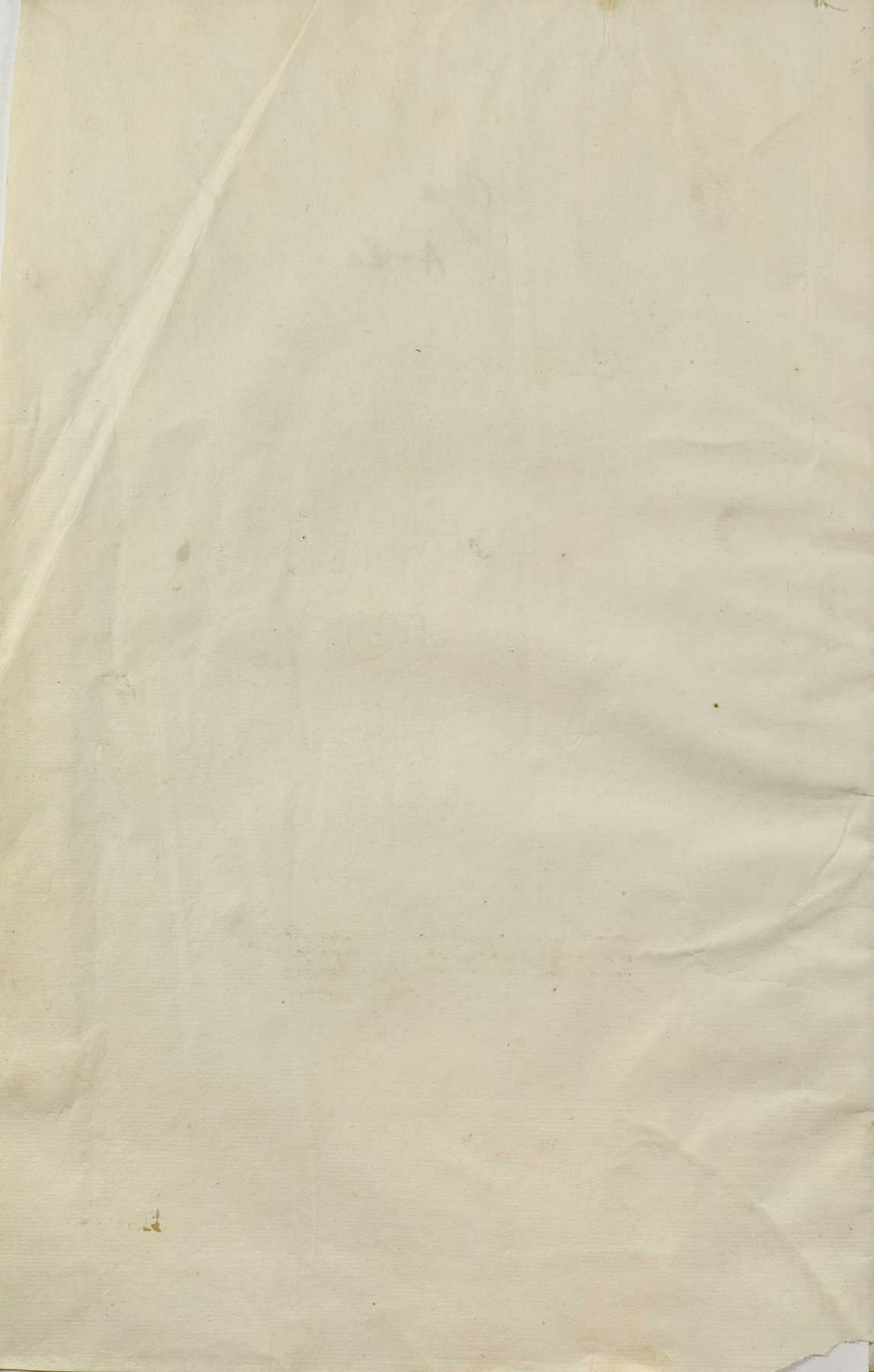

17. a. 3. 7.

4

Caja

A-20

Del. & Sculp. de la Comp. de Arts & Sciences de Granada.

HORTVS

SANITATIS, QVATVOR

libris hæc quæ subsequuntur
complectens.

De Animalibus & Reptilibus.

De Avibus & Volatilibus.

De Piscibus & Natatilibus.

De Gemmis & in ueuis terræ
nascentibus.

*Singula autem Capita suis pulchrè depicta sunt
Schematibus sue figuris.*

*Omnia castigatius, quàm hactenus uidere licuit,
id quod equus Lector ex collatione fa-
cile peruidere poterit.*

APPOSITVS EST INDEX, RE-
rum quæ ad Medicinam spectant,
quàm copiosissimus.

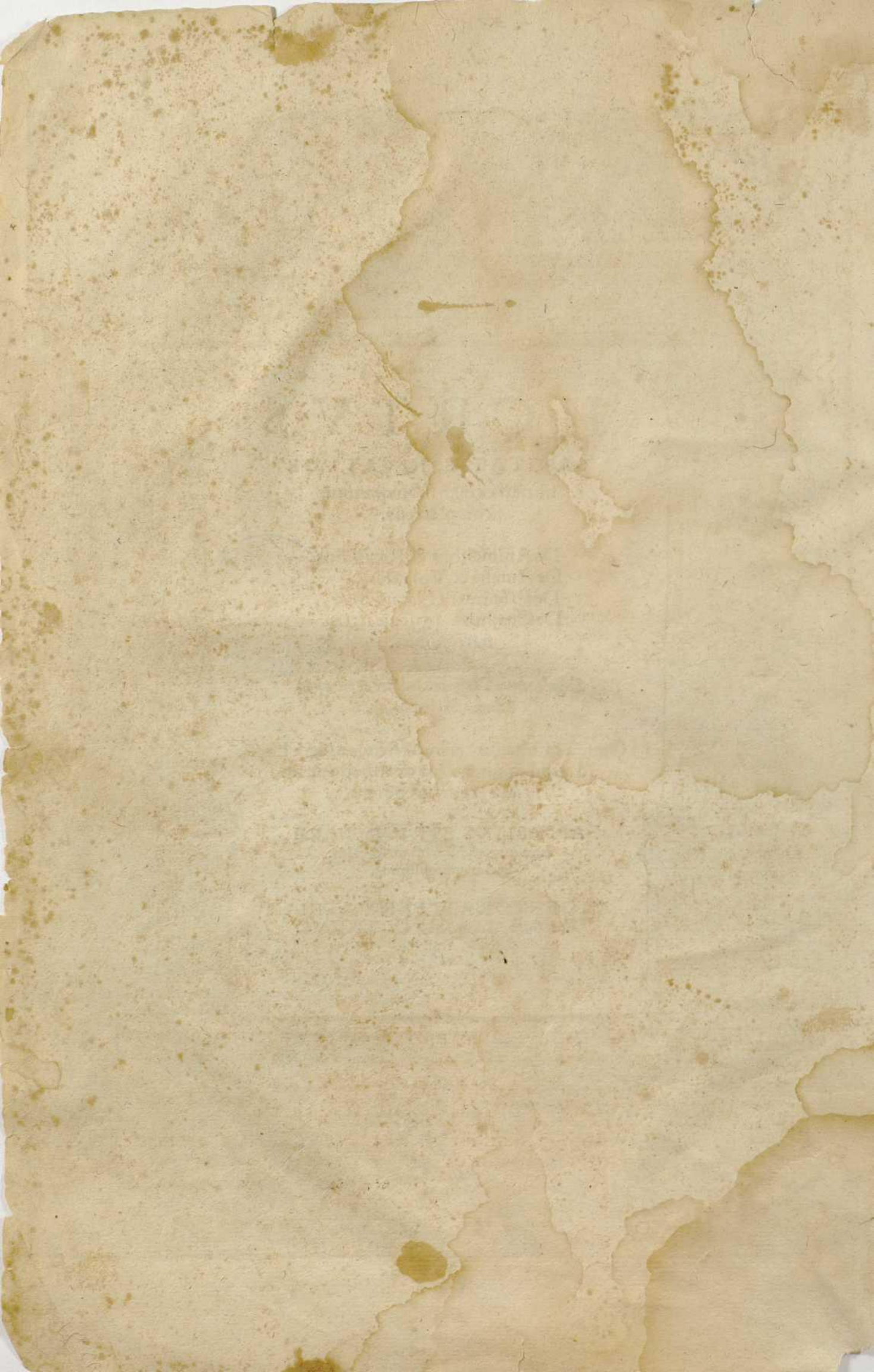
ARGENTORATI PER MATHIAM

Apiarium Anno. M. D. XXXVI.

*In hoc Libro à fol. 94. vsq. ad fol. 130 inveni multa deleta:
et videtur, quod deleta sunt, quæ deleri præcipit Index
expurgatorius anni 1747 verbo, Hortus sanitatis.*

Paulus & Cardenas

RERVM QVAE AD ME

DICINAM FACIUNT INDEX

quam locupletissimus.

Lib.	Cap.	Nu.	Fol.	Lib.	Cap.	Nu.	Fol.	Lib.	Cap.	Nu.	Fol.	Lib.	Cap.	Nu.	Fol.	
A																
Alopecia.																
1	22	4	9	2	113	1	58	1	13	16	13	4	99	1	118	
	23	4	10	Aurium sordicies.				4	8	5	98	Argentū uiuum extin-				
	25	5	11	1	1	2.8	1	Apostematum duricie				guendum.				
	77	1	24	Auditum recuperandū	1	14	6	7	1	80	7	25	4	21	4	101
	83	3.12	25	Abortū faciunt.	2	49	6	82	4	131	2	126	Argentum uiuū bibenti			
	98	4	29	Aduſta ſanat.	1	80	8	25	Apostematibus calidis				Asmati ualer.			
	121	1	34	99	12	29		1	72	3	23	1	159	5	41	
	124	3	34	120	4	33		2	87	7	62	2	14	1	46	
	157	5	41	151	2	40		Apostematibus ingui-				46	7	54		
2	8	1	45	2	87	3.11	62	4	16	2	99	3	80	4	89	
3	34	10	79	90	6	63		Apostemata gingiue				4	22	4	101	
	85	3	90	4	17	7	99	4	16	8	99	38	1	104		
	102	3	94	30	46	103		Apostemata putrida				101	3	119		
4	22	2	101	10	6	97		4	30	5	103	123	4	123		
	45	2.4	105	33	4	103		Apostemata frigida				Aspredo palpebrarum				
Aurium dolor.																
1	18	2	8	Animalia uenenata ſu-				Apostemata splenis				2	89	2	63	
	4	11	3	gantur.				4	42	3	105	87 5 61				
	14	10.11	9	1	55	1	19	Aluum ſiſtit				Auis qui omnes infirmi				
	34	5	14		122	7	34	2	7	3	44	rates intra ſe colligit.				
	54	7	19	Ani cauſas mederi.				Amorem conciliat				2	19	2.3.4.48		
	68	1	22	1	140	7	38	6	10	6	97	Aurum augere.				
	31	15	13		151	2	40		33	4	103	4	36	6	104	
	159	2.3	31	Anhelitus conſtrictio-				Apostemata flegmatica				B				
	14	10	7	nes.				4	119	3	122	Bothor				
2	113	1	58	Ancharum doloribus.				Apostemata teſticulo-				1	27	9	12	
	105	4	66	4	120	1	123	rum maturanda				1	54	10	19	
3	2	1	71	Ani fiſſure.				Apostemata dura reſol-				C				
4	35	1	104	4	101	1	119	uit				Capitis dolor Sodan.				
	65	3	156	Ani fiſſure.				Apostemata que ſunt				1	34	8	14	
	17	6	99	4	35	7	104	in ano				54	11	29		
	101	1	119		120	1	123	4	134	10	127	100	5	29		
Aurium uermes.																
1	1	1	1	Apum ſiue ueſparum				Apostemata Vulue				70	3	22		
4	140	7	129	ictus.				Apostemata calida				2	31	1	51	
Aurium ulcera.																
1	70	1	33	1	14	2	7	mammiſſarum				80	3	60		
4	15	5	99	3	115	3.4.5	69	Apostemata indigeſta				118	2	69		
1	24	10	10	Apostemata poſt aures				Apostemata que ſunt				3	90	3	91	
1	34	5	14	1	150	5	40	in ano				4	76	1	113	
2	140	6	38	Apostemata gutturis.				Apostemata Vulue				Capillos creſcere facit.				
				1	1	10.11	1	4	124	6	124	1	46	1	17	
				Apostemata groſſa diſ-				Apostemata calida				2	17	13	47	
				ſoluenda.				mammiſſarum				1	14	3	10	
				1	14	12	7	Apostemata que ſunt				Capillos qui ſunt in pal-				
				Apostematibus pulmo-				in ano				tis				
				nis				Apostematis in initio								
								conuenit								
								Aqua in aure eijciendā								
								Artetice paſſioni.								

INDEX

Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.
pebris amputat	2 30 5 50	130 10 125	154 3 40
1 129 3 35	90 5 62	Cordis tremorem	3 102 4 93
Capillos & pilos cresce	3 48 10 82	8 18 6.5 100	4 50 8 108
renon finit	61 5 85	20 3.5. 101	Dentes confirmat
1 24 5 10	Catarrum sanare	78 5 114	& gingiuas
4 89 2 116	4 26 3 102	Cordis letitiam reddit.	1 5 10.12 4
100 8 117	Cardiaca	4 57 1 108	14 7 7
Capillos attenuat	4 78 6 114	4 55 4 110	22 7 9
89 2 118	86 5 116	Colli dolorem sedant.	34 9 14
100 8 119	4 135 3 127	2 47 12 54	120 7 33
1 34 10 11	Conquassatiōibus que	Corpori tela extrahunt.	4 17 10 99
Caputa purgium	fiunt in interioribus	3 80 7 89	Dentes purgare.
4 89 2 118	membris	Colica passio.	3 20 1 75
100 8 119	4 8 14 116	1 88 57 27	4 1 5 95
Caput dauorum	Causas uincendas &	2 30 7 50	78 5 114
2 17 2 47	4 58 1.2 109	46 5 53	105 3.4.5.6 119
Carnem malam eradi	37 3 103	4 62 1 109	3 15 1 74
candam	Cantarides bibentibus	Colorem bonum efficit	4 43 4 106
1 72 6 33	1 22 13 9	1 78 1 14	Dentium eradicatio
4 8 1 96	Caseos a maioribus	4 75 6 112	nem faciem.
15 4 104	non attingi.	3 85 8 90	1 123 9 34
35 4 104	Carnes impinguat	4 14 7 98	Demonia uincere.
1 2 119	1 24 13 11	Corpora pinguia ex	4 39 4 104
Carnes excrecentes	Castum reddit	tenuanda	Demones fugat
tollit	4 109 1 120	4 8 7 96	4 55 2 108
3 80 9 89	111 1 121	Coniugij dat amorem.	Demonibus & in canta
4 8 1 95	Causam litis ante iu	4 23 1.5 101	tionibus relisist.
35 4 104	dicem reprimere.	Coitum commouet.	4 55 5.11 108
100 2 118	4 43 2 105	1 5 11 4	Dysenteria
Carnes humiditas desic	Cerebrum calefaciendū	1 66 4 22	1 1 10 1
candas.	1 66 1 2	113 4 39	1 4 12 3
4 12 2 97	Cerebrū mundificādū.	2 17 5 45	22 10.12.9
Cancer.	4 14 7 89	87 9 62	27 7 11
1 3 5 3	Cephalagis.	88 2 62	55 4 19
4 14 9 98	4 76 1 113	3 23 1 76	150 10 40
15 2 98	Ciatica passio	Coitum retinet	2 90 1 63
17 2 99	1 150 10 40	4 113 7 121	4 60 2 190
Caducas morbus	2 90 2 63	Conceptum prohibet.	107 5 120
4 10 5.7 97	Cicatrices tollere	2 69 6 110	Diuitia.
55 1 108	3 85 5 90	Combustionibus	4 65 4 110
Calculus	3 101 93	2 90 6 63	10 4.6 97
1 4 3 5	Cibos digerere facit	Calices effugandas	2 62 2 57
6 99 13 29	2 85 1 61	2 38 52	Diuinare futura.
120 7 33	Cor confortaudum	Gyliaca	4 68 5 111
124 4 34	1 65 1.5. 22	1 150 10 40	Dorsi doloribus.
3 34 7 78	100 8 29	8 90 2 63	1 25 4 11
3 85 6 90	2 87 19 62	D	Domus ut munda sit
Carbunculus	4 18 3 100	Dentium dolor	ab omni reptili
1 4 2 3	65 6 110	2 43 3 16	& serpente.
22 1 9	86 19 116	22 7 9	1 5 16 4

Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.
Ebrietas, 1 74 2 23 2 80 4 60 4 7 1,2,3 96 49 3,4 107 AEgrotans an uiuat uel moriatur. 2 19 1,2, 48 Elephantia, 1 69 3 22 93 4,6 26 4 123 7 123 Emigranea, 2 1 2 1 4 86 1 115 Emorroidas, 2 14 12 7 25 4 11 27 1 12 34 3 14 80 3 25 88 6 27 4 15 1 98 Empoica passio, 2 55 4 19 4 132 2 162 Epilentia, 1 2 5 2 5 1,13,14 4 12 2 6 27 1,8, 12 31 3 13 52 2 18 83 6 26 88 2 27 105 4 30 157 2,5 41 2 25 4 49 58 2 56 97 6 65 3 36 2 79 73 7 87 4 14 7 98 33 1 103 42 7 105 45 4 106 55 7 108 86 1 115 Epatis dolores, 4 23 2 101 85 6 115 Excoriationi calcanei, 1 3 3 3 Extenuatis, 3 15 4 74 F Faciem purgandam a lentigine, 2 88 5 63 Faciem dealbandam, 1 1 9 1 3 86 11 89 4 73 8 112 Faucium morbus, 2 58 4 56 Facies fissuras, 2 8 1 45 Fastidij medetur, 3 65 1 86 Facundū Prudentē gra rum & amabilem facit. 4 2 1,4 95 33 2,4,6 103 57 4 105 Fantasticos sanat, 1 87 4 27 4 66 6,9, 110 4 68 3 111 Falco si non potest si mare, 2 42 1 33 Falco si nimiū laxatur, 2 42 1 33 Falco si habuerit os fra ctū in crure uel in ala. 2 42 3,4,5 33 Febres curat, 1 55 6 19 142 2 29 3 25 3 76 86 1 88 4 36 1 104 76 2 106 Febres quotidianæ, 1 5 11 4 8 9 25 Febres Quartanæ, 1 28 6 12 30 10 25 157 3 4 3 15 4 74 Febribus periodicis, 1 1 8 1 Febres frigidæ, 3 102 2 93 Febribus ethicis, 1 57 9 4 4 26 5 102 Febribus melancolicis, 4 26 6 102 Febribus pefulērialibus 4 14 8 98 Febribus calorē mitigat 4 58 8 98 Fistula, 3 22 14 9 46 3 4 98 8 29 139 3 37 4 15 2 98 16 5 99 41 11 105 Fissuris frigoris, 1 5 2 4 Fessos & debiles deuo uere, 4 84 1 115 Feruor animusq; com motus 4 5 1 95 Flammam extingui bilē extinguendam, 4 12 1 97 Flegma uifcofum, 4 20 4 100 Fluxus sanguinis, narium, 2 47 4 54 Fluxus stringit, 2 47 9 54 Foetum extrahit, 1 31 17 13 54 4,13 19 Formicæ cura, 4 15 7 99 Formicæ ut mansionē dimittant & fugiant, 1 61 1,2,3 20,21 Formicæ ut in forami nibus eorū morientur, 1 61 4 21 Formicæ ut non exeant foramina sua, 1 61 4 21 Foetorem oris tollit, 4 17 7 99 18 7 100 20 2 100 Fraudes, 4 109 6 120 Fulgur ut nihil noceat, 4 65 5 110 G Gingiuæ fluxæ, 4 1 4,6, 95 Gingiuæ inflatio, 4 17 2,19 99 Gingiuis humectis seu dentibus mollibus, 4 17 4 99 Gratum peregrinū ho spitibus reddit, 4 65 2 110 Gutturis dolores, 4 86 4 115 H Herisipela, 1 1 4,8 1 150 2 40 4 73 7 112 Humeri doloribus, 1 93 5 28 Hydropicis, 1 4 10 3 5 9 4 14 3,12 7 22 10 9 27 5 12 72 8 23 1 17 10 47 3 25 4 76 4 17 1 99 66 2 100 77 14,15 113 124 4 124 I Ictericia, 1 1 4,8 1 2 iii			

I N D E X

Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.
1 1 1.8 1	110 1 120		
23 1 10	Insensibilem reddit	Lepra	2 115 69
102 3 30	4 83 1 115	1 5 1 4	4 46 1 106
4 72 5 112	Intestina rupta.	24 7 10	Matricis dolorem curat
Ictibus Draconis marini.	1 74 3 23	69 3 22	1 140 7 38
3 243.4.7.8.10.11.76	Intellectum bonum reddit.	139 1 37	4 16 9 99
Ictibus scorpionum	4 7 3 95	3 25 1 76	26 4 102
1 136 4 37	Intestinorum ulcera	58 2 85	Matricis suffocatio
5 8 4	4 26 4 102	4 14 8 99	1 12 1 6
3 21 2 25	42 3 105	18 1 106	Matricis prouocatio
85 7 90	Intestinorum sordes purgantur.	113 5 121	1 27 2 12
4 85 12.13 116	4 27 1 102	124 5 124	Matricis fluxus.
Ignem sacrum curat.	Intestinorum uetositati.	168 3 128	4 16 9 99
1 151 5 40	4 86 7 315	Letargia.	26 4 102
2 87 11 62	Infantium pellit	1 31 6 13	Melancolicum humo rem laxat.
Ignem lapis ut emittat.	4 1 1.8. 94. 95	Lienis dolores.	4 71 5 111
1 52 4 107	Iuncturarum dolores	1 14 8 7	Melancolia
Iliaca	1 52 1 18	Linteriæ & Diarrihiæ.	4 14 6.7.8 98
4 62 1 190	46 6 14	4 78 2 114	13 25 127
4 89 12 116	L	Linguae asperitas.	142 72 129
Experimento sunt Mc. pro 171 22 impudice hanc	Lac attrahendum mamillis	2 47 7 54	Membra corroborare
4 107 9 120	1 5 11 1	Liturgiæ	1 67 8 22
1 1 4 1	4 39 5 105	1 31 6 13	Memoriam bonam facit
3 2 3	56 6 108	Lumborum dolor	4 113 11 121
105 6 40	Lac mulierum in mam illis dissoluit	2 1 4 43	Menstruis imparat.
112 1 68	1 83 14 26	Lumbricos & ascarides expellit	1 23 2 10
4 123 6.15 123	Lachrimas prohibet	4 140 4 129	2 17 9.15 47
4 129 1 125	3 15 3 74	Lunaticis & demoni bus repletis prodest	87 18 62
Inuisibilem hominem reddit.	Labiorum fissuræ.	4 1 8 95	3 61 4 81
1 28 8 12	1 1 2 1	33 2.4 103	Menstrua abstinent
Inflationes	2 8 1 45	Lupus ut terreatur	1 83 13 26
1 31 11 13	Lacertorum infirmitas	1 80 3 25	4 15 9 98
Impregnatio seu conceptus.	1 120 6 33	M	4 43 1.3 108
1 27 2 12	Lapidem in uesica dissoluit.	Maculæ faciei	4 78 5 114
55 5 19	1 2 6 2	1 140 1 38	Monstra uana
Infanti fluxum absin dit ab orbe.	5 4 4	3 57 2 84	4 42 8 105
1 99 10 31	105 3 36	Maculæ carnis	Morphea
Incubarum & succuba rum cura.	4 1 3 94	3 80 2 89	1 1 5.7 1
1 48 5 17	61 5 109	Malam cogitationem repellit	3 2 3
4 1 1 94	Lapidem renum curat.	4 7 3 96	2 17 13 47
Incaustum optimum ad scribendum	4 119 3 122	Mammæ mulierum sanat.	70 1 58
4 27 1 102	133 4 129	3 57 4 84	112 1 68
Ingenium bonum reddit.	Lentiginem climat	73 2 87	4 14 8 98
4 65 4 110	2 70 1 58	Mammillas puellarum prohibet a magni tudine.	Morbus arcuatus
			1 24 8 10
			Morsus canis rabiosi
			1 3 2 3

I N D E X.

Lib. Cap. Nu. Fo	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.
24 2 10	Mures necat	1 120 7 33	Oculorum ulcerā.
146 2 39	1 99 29	Oculorum claritatem	2 18 4 100
2 30 2 50	Mures ut de domo	restituit	Oculorum obscuritas
30 2 52	fugiant	1 70 1 22	4 30 2 104
58 8 57	1 99 6 29	80 10 25	Oculorum lachrimā.
3 90 2 92	N	2 1 2 44	4 42 3 105
4 89 6 110	Narium foetori confert	14 4 40	58 4 109
Morsus serpentum &	1 27 8 12	58 3 50	Opiniōes bene iudicare
scorpionum	Neufreticos	8 2 63	4 57 3 108
2 3 3 3	1 5 12 4	Oculorum caligines	Oris ulcera
52 4 18	4 84 1 110	1 154 1,3 40	3 90 3 92
40 1 39	Neruos contractos	2 4 3 44	1 14 4 7
2 30 5 50	remollit	19 1,2 48	Ouium morbum
40 7 54	1 47 1 17	58 3 50	fanare
3 3 1 71	Nocturni timores	89 2 63	1 2 7 2
4 27 4 102	3 38 4 104	Oculorum albuginem	Oues ut lacte replent.
Morsus araneorum	O	abstergit	4 50 3 108
2 11 3,4,5,6	Obtalmia	1 1 4 1	Ouibus ut scabies fu-
Morsus capri	4 119 8 122	3 3 3	getur.
1 25 2 18	Oculorum dolores	11 5 6	4 50 3 108
Morsus mustelæ	1 24 3 10	60 1 22	P
1 93 1 20	43 3 15	70 4 23	Pacem conciliat.
Morsus marinorum	88 6 27	100 4 29	4 109 3 120
1 2 4 2	140 2 38	130 4 30	Palpebrarum duricies.
Morsus uiperæ	154 3 40	2 4 2 44	4 10 2 99
1 1 6 1	2 4 1 44	58 7 50	38 2 118
3 95 1 92	30 2,5 50	119 5 70	Palpebrarum gros-
4 2 1 95	75 1 59	3 23 5 76	situdo.
Morsus Draconis.	77 2 60	80 6 89	4 10 9 99
3 42 2 80	98 1 65	4 101 2 129	Palpebrarum caro seu
Morsus Murenæ	4 15 9,10,11 98	Oculorum rubedini	perflua corrodenda.
3 59 1 85	25 2,5 101	3 48 11 82	4 17 8 99
Morsus ranæ	33 2,7 103	80 5 89	Pannum mundificat
4 124 10 124	42 2 105	Oculorum cicatrices	1 83 3 20
Morsus Tyri	45 5 106	3 80 6 89	3 15 2 74
4 130 5 125	90 1 110	4 105 1 119	34 8 79
Mulier ut concipiat ma-	95 1 117	138 1 128	48 2 82
sculum uel foemellam.	108 1 120	Oculorum carnes super-	57 2 84
1 45 4 17	109 2 120	uacuas tollere	102 2 93
Mulier ut narret omina	Oculorum tumores	4 105 1,3 119	4 88 2 110
gesta sua.	3 80 5 89	124 3 124	Paraliticis.
2 14 2 40	90 2 91	Oculorum dolor ex hu-	1 31 5,14 13
Mulieres ut placeant	Oculorum suffusiones.	mida causa	100 3 29
uiris	1 24 9 10	4 58 4 111	157 2 41
4 6 2,5 90	15 1 40	Oculorum sordes	2 53 2 55
1 93 3 79	2 90 1 63	4 109 2 120	40 1 60
Muscas necat	113 2 68	Oculorum humiditas	4 85 1 115
2 77 1,4 60	3 85 8,9 90	4 28 4 101	Paralifis linguæ
Muscae uel apes ut non	4 23 44 101	Oculorum pustulæ	1 31 4 12
mordeant	Oculorum albedo	4 20 5 100	a iij
4 64 4 110			

Lib. Cap. Nu. Fol.
 Parotidas & strumas
 curat.
 3 57 3 84
 Pediculos interficere.
 1 119 3 33
 4 17 7 99
 21 1,3 101
 89 13 116
 Pestilentia.
 4 24 1 101
 26 1,2,3 102
 Pestiferæ regiones.
 4 65 3 101
 Phrenesis.
 2 46 4 46
 Pigritia.
 4 23 4 101
 Pilis et palpebrarū uitia
 curat.
 1 14 4 7
 Podagra.
 1 1 7 1
 23 5 10
 24 11 10
 83 9 26
 93 6 28
 2 30 7 50
 87 10 62
 89 9 63
 3 48 9 82
 4 8 4,6. 96
 84 1,3. 115
 123 10,16 123
 131 2 126
 Pruritus.
 1 1 4 1
 86 1 26
 4 89 8 115
 123 8 123
 124 4,7. 124
 131 2 126
 Pruriginēs tollit.
 1 24 7 10
 Pusticis.
 1 22 13 9
 150 4 40
 4 26 4 102
 Pulmonis cura.
 1 31 11 13
 4 86 14 116

Lib. Cap. Nu. Fol.
 Pustulas soluit.
 1 18 4 8
 22 12 9
 Pustulas oculorum re
 primit.
 2 47 11 54
 Pulices necare.
 1 118 1,3,6 33
 Pulices effugare.
 1 118 5,8 33
 2 36 1 52

R

Regali conuenit honori
 1 92 4 117
 Renum dolor.
 1 3 4 3
 5 4,6. 4
 4 71 7 111
 Reumatismum curat
 1 5 12 4
 34 10 14
 55 1 19
 77 9 24
 Rubetæ uenena auxilia
 rur
 1 3 1 15

S

Sanguinem meliorem
 generant.
 1 2 2 2
 3 1 3
 2 46 2 54
 Sanguinis sputum
 1 5 9 4
 120 3 33
 Sanguinē mingentibus
 1 2 6 2
 Sanguinis fluxus
 1 1 5 1
 5 5,7 4
 14 17 7
 23 8 12
 34 1 14
 54 7 19
 150 3,8. 40
 4 42 2 105
 Sanguinem constringit

Lib. Cap. Nu. Fol.
 1 11 2 6
 4 30 4,6. 103
 63 3 110
 Sanguinis excreationes
 1 74 1 23
 Sanguis Melancolicus.
 2 53 1 55
 Sanguinem coagulātū
 resoluit.
 4 100 1 118
 Sanguinis restrictiua.
 4 13 1 98
 42 1 105
 107 5 102
 Sanguis mortuus sub
 oculis.
 4 124 12 124
 Sanguisugæ ut de guttu
 re cadant
 1 45 2 17
 Scabies.
 1 1 4 1
 2 17 6 47
 4 16 2 99
 28 1 100
 17 2 99
 20 5 100
 21 2 101
 58 3 109
 68 3 111
 73 4 112
 123 3 123
 129 1 125
 Scabies pectoris.
 3 42 1 80
 Scabies palpebrarum
 3 15 3 74
 Sciaticos liberat
 3 61 3 85
 Scinifices ut non intrent
 domum.
 2 106 1 67
 Scotomia.
 1 100 7 29
 4 86 1 115
 Scorpiones interficit.
 1 1 1 1
 136 3 37
 Scorpiones de domo
 fugat.
 2 136 1 37

Lib. Cap. Nu. Fol.
 Scrofulas
 1 5 3 4
 1 18 4 8
 Secundinam excludit
 1 12 1 6
 31 17 15
 54 4 19
 2 119 5 70
 Serpigo.
 1 1 4 1
 Serpentes fugare.
 1 22 8 9
 2 14 3 46
 119 1 70
 4 21 10 101
 55 5 108
 Serpentes ut per totum
 diem te non tangant.
 1 73 1 33
 Serpentes ut nō timeas.
 1 34 4 24
 Serpentum ictus.
 1 154 2 40
 Serpentes occidit.
 4 24 4 102
 Sincopis.
 1 34 3 14
 100 1 129
 4 78 1 114
 Sitim remouet.
 4 6 1,3,5,7,96
 5 39 2 104
 Sodæ Flegmaticæ.
 4 85 1 115
 Somnia uana repellit.
 4 1 7 95
 108 1 120
 Somniorum interpreta
 tionē plenā facit intelligi
 4 4 2 95
 Somnum inducit.
 4 53 5 107
 Somnos dulces prouo
 cat.
 4 32 2 103
 65 3 110
 Spasmus.
 1 159 7 41
 31 10 13
 Sperma multiplicandū.
 2 7 5 44

INDEX.

Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.
9 16 7 74	72 5 112	Tremori confert	Venena leporis marini.
Spiritualia confortat	75 1 112	1 31 13 13	1 128 2 35
4 38 1 114	Stomachi & intestinorū sanguinem curant	83 4.11 26	3 65 1 86
78 1 114	4 89 13 116	Tumores soluit	Ventres puerorum soluit.
Splenis sudor ē adiuuat	Stulticiam pellit	1 140 5 38	1 190 14 29
1 34 5 14	4 38 3 114	2 58 3 56	151 3 40
Splenem liquefacit	Sudorem inhihet	3 57 4 84	157 6 41
1 14 15 7	1 22 8 9	Tumorem uulneribus tollit	Ventrem diffoluit
5 9 4	4 73 2 112	1 18 3 8	1 45 1 16
4 8 5 96	Stdorem prouocat	27 6 12	69 3 22
124 1 124	4 124 12 124	Tuscis.	Ventris uulnerationes curat.
Splenem attenuat	Surdos sanat	1 6 9.13 4	1 5 12 4
11 1 6	1 22 2 9	34 14 14	Ventris dolor punitiuius.
Splenis dolor	4 123 7 123	122 2 34	1 31 17 13
4 86 10 116	T	3 21 3 75	4 101 4 119
Squinantia	Tempestatis signum	4 22 4 101	Ventrem mollit
1 1 9.10.11 1	3 17 1 74	86 5 116	1 5 12 4
140 8 38	Tenafmon	Tutum custodit hominem	54 2 19
2 58 3 56	3 65 3 86	4 52 1 107	3 34 1 78
4 86 9 116	Tempestates & grandines.	66 5 110	80 1 89
144 5 124	4 42 9 106	Tutum & uictorem reddit.	Ventrem abstinet
129 1 126	Thefaurus ut augeatur	4 48. 1 106	1 24 8 10
Solis ardorem ut non timeat.	2 62 2 57	Tutum a dolis hominem facit	Ventrem fluere facit
4 61 2 109	Thetani cura	4 63 3 110	2 6 3 44
Sputū sanguinis retinet	1 122 4 34	V	3 74 7 87
4 41 3 105	Timorem Melancolicam amputat	Venenis resistit	Ventris fluxum sanat
85 6 115	1 100 2 29	1 1 6 1	4 61 5 109
119 17 123	Tineas pellit.	2 5 2	72 5 112
Stericis offocationibus.	1 34 11 14	52 3 18	Ventrem stringit
3 73 6 87	1 145 1.2 39	72 6 23	3 6 1 44
Stomachum confortat.	Tonitruū periculum.	73 23	109 1 67
1 45 1 15	4 32 3 103	63 7 26	4 85 4.5. 115
69 3 22	Torturæ oris	22 5.9 9	Ventositati stomachi & intestinorum
2 46 5 54	4 86 1 116	2 25 2 49	1 34 5 14
3 21 1 75	Toxicum	3 14 5 76	Verrucas curat
65 1 86	4 65 4 110	61 2 85	2 24 6.11 10
4 36 2 104	77 9 113	3 13 1 87	27 8 12
42 4 105	Toracem curat	4 113 1.2 121	99 11 29
72 1.5 112	3 80 4 89	1 7 95	130 5 36
Stomacho ex frigiditate dolenti confert	Trāsglutiant acum uel aliud ferrum.	4 2 95	1 17 12 47
1 14 11 7	4 77 3 113	24 1 101	4 71 5 111
Stomachum exulceratum curat	Tristitiam & grauitatem tollit	47 3 106	Vermes expellit
1 14 9 7	4 5 8 95	48 1 106	1 34 11 14
Stomacho malo	57 1 108	63 3 110	122 3 34
4 36 2 104	Tremulos liberat		
42 4 105	1 24 1 10		
	140 4 38		

INDEX

Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.	Lib. Cap. Nu. Fol.
4 85 7 115	2 105 2 65	Vlcera renum.	2 99 15 29
101 5 119	115 4 69	4 120 2 123	102 3 30
89 5 115	58 5 50	Vlcera narium et aurium.	3 48 11 82
Vermes uenenosos effu- gat.	4 60 4 110	4 140 7 129	Vulnera sanat.
4 55 7 108	98 1 118	Vlcera pulmonis.	1 24 12 10
Vermes aurium.	100 7 118	4 8 5 96	Vulnera recentia sanat.
4 89 114 116	133 1 126	Vlcera profunda.	1 14 2 7
Vertigo.	17 8 99	4 8 1 95	Vulnera fordida pur- gat.
4 14 7 98	78 5 114	Vlcera fraudulenta.	3 34 3 78
Vestigia cutis.	Vlcera intestinorum.	4 8 2,3 96	Vulnera nimis profun- dum concarnat
1 5 6 4	1 5 4 4	130 1 125	3 65 8 86
Vesicæ dolores.	54 4 19	Vnguentum pro facie abstergenda.	Vulntra putrida gingi- uarum curat
4 62 4 109	83 8 26	4 25 1 102	3 74 4, 5 87
Vesicæ ulcera.	Vlcera capitis.	Vocem clarificandam.	Vulnera conglutinat
4 86 15 116	1 153 2 40	2 7 5 44	3 90 4 91
Victus & suspiria tollit.	3 57 1 84	47 3 54	Vulnera difficilia ad fa- nandum sanat
4 23 2 101	74 1 87	4 28 2 102	4 41 12 105
Vigilem facit.	Vlcera serpentia.	32 1 103	Vulnera consolidat
4 7 3 96	1 4 7 3	Vomitum prouocan- dum.	4 85 3 115
Vincere pericula.	5 6 4	4 14 3,4 98	119 5 122
4 2 4 95	Vlcera antiqua.	71 8 111	Vulnerū orificia aperit
Vincere aduersarios.	1 1 10 1	130 10 125	4 119 5 122
4 4 2 95	Vlcera desiccanda.	Vngues leprosis ut deci- dant.	Vuluam sedat
58 1,2. 109	3 15 3 74	2 17 113, 15 47	4 125 1 124
Virgæ dolores.	Vlcera uesicæ.	Vrinam prouocat.	Vxor an sit casta uel a- dultera
1 2 6 2	3 66 4 80	1 27 1 12	4 77 11, 19 113
Virgo sit an corrupta.	Vlcera sanat.	45 2 16	Vxor ut maritū diligat semper
4 55 4 108	4 61 5 109	69 3 22	1 46 2 17
Viribus cordis.	Vlcera oculorum.	2 17 3 47	
4 2 4 96	4 72 3 112	Vrinæ difficultas.	
Visum confortandum.	Vlcera uirgæ.		
1 78 2 24	4 73 6 112		

FINIS.

HORTVS SANITATIS

DE ANIMALIBVS ET REPTILIBVS, LIBER PRIMVS.

CAPVT. I.

Homo. Ifi-
dorus. Forma-
uit ergo,
sicut scri-
ptum est,
dominus
homine
i agro da-
masceno,
de limo
terre, qua
tu ad cor-
pus. Vnde & Adā interpretat̄ terra rubea
siue terrenus. Erat corpus illud immorta-
le nō ex cōditiōe nature, sed ex bñficio
gratię. Nā eius immortalitas erat susten-
tanda p̄ esum ligni uitę. Erat itaq̄ potēs
nō mori si nō peccaret, quia ex ligno uitę
sustentaret̄, & potēs mori si peccaret, quia
ligno uitę priuaretur, sicut & factum est.
Isido. in li. etimolo. ii. Corpus dictum est,
eo q̄ corruptū perit; solubile em̄ atq̄ mor-
tale est, & aliquando soluēdum. Caro aut̄
a creando est appellata. Caro ex quatuor
elemētis cōpacta est. Nam terra in carne
est. Aēr in anhelitu. Humor in sanguine.
Ignis in calore vitali. Habent in nobis ele-
menta suam queq̄ partem, cui quid debet̄
compagere resoluta. Vitruuius in lib. 3. de
architectura. Corpus hominis ita natura
cōposuit: ut os capitis, à mēto ad summā
frontem & radices imas capilli, esset deci-
mę partis. Item manus palma, ab articulo
ad extremum mediū digitum, tantundē.
Ipsius aut̄ oris altitudinis tertiā pars ē ab
imo mente ad imas narīs. Nasum ab imis
naribus ad finem medium superciliorū tā-
tūdem: ab eorum autem fine ad imas radi-
ces capillorum, frons efficitur. Reliqua q̄

q̄ membra suas habēt etiā mensuratio-
nes & proportiones, quibus antiqui picto-
res et statuarij nobiles usi, magnas laudes
sunt assecuti. Corporis autem centrū natu-
raliter est umbilicus. Nam si homo collo-
catus fuerit supinus, manibus & pedibus
pansis, circūq̄ cētrum in eius umbilico
collocatū, circūagēdo rotundationē utro-
rumq̄ manuum & pedū digiti tangētur.
Item quadrata designatio i eo inuenitur.
Nā si a pedibus imis ad summū caput mē-
suraueris: inuenitur eadem latitudo et als-
titudo. Ex isagogis Hippocratis. Corpus
quidē hominis in tres partes generales di-
uiditur, scilicet caput, pectus, & pedes. In
particulas aut̄ multas. Specialiter autē cō-
stat ex uenis, & arterijs, et neruis, et ossib⁹,
cartilaginibus, adipibus, & ceteris spiriti-
bus. Notandum q̄ omnia corporis ossa
sunt. 241. Septē capitis. 4. paria. 14. maxil-
laria, dentium eius. 16. unum pali. duo mē-
ti, dentium suorū. 16. Spondiles. 24. Coxa-
rum. 3. Ani. 3. Costę. 24. Teneritudinū. 8.
Spatulorum. 2. Inferiorum. 2. Pectinis in
manibus. 3. Digitorum. 30. Ancharum. 2.
Calcaneorum. 2. Nauicularū. 2. Rasce pe-
dum. 10. digitorum. 30. Ex isagogis Hip-
pocratis. Sūt autem in humano corpore
ossa. 224. In capite. 6. In facie. 8. Dentis
plerumq̄. 32. Spōdilia id est ossa spine. 24.
Iuguli. 2. Vertebrarum. 2. Femorū. 2. Pa-
le. 2. Pectoris. 1. Laterum. 24. Cubitorū &
radiatorū. 4. Carpon. 7. Metacarpon. 8. Di-
gitorum manuum. 30. Coxarum. 2. Femo-
rum. 2. Vertebrarū. 2. Geniculorū. 2. Crus-
rium radij. 4. Plantarum. 6. Calcanei. 2.
Astranguli. 2. Digitorum pedum. 30. et c̄.

Constantinus. Mēbra diuidūtur prout
singula fecit natura pprijs actionibus con-
uenientia. Actiones em̄ sunt tres, scilicet,
Animalis, Spiritualis, Naturalis: quibus
similia sunt instrumenta corporis. Vnde
membra uirtutem animalē sequentia, uo-
cantur animata: Spiritualem, spiritualia:

b

LIBER PRIMVS

Naturalem, naturalia. Animata membra fecit deus in omnibus animalibus propter sensus et uoluntarios motus. In homine uero, & propter hoc, & propter intellectum & rationem ea fecit: ut cerebrum, oculos, nares, articulos, linguam, neruos atque lacertos. Membra spiritalia facta sunt propter spiracula flatus & caloris naturalis conseruantias: ut sunt pectus, & eius panniculi: cor et pulmo, cum canaliculis suis: fauces, & diafragma, & arterie. Membra naturalia bipartita sunt, quedam enim sunt nutritiua, quedam generatiua. Nutritiua sunt, que mittunt cibum in substantiam membrorum totius corporis. Omnia enim humana & bestialia corpora, consumuntur ab aere & naturali calore. Ideo necesse est ut ad conseruantiam & integritatem, consumptio cibis reparetur. Itaque nutritiua sunt, os, dentes, stomachus, intestina, epa, splen, fel, renes, uesica, uene. Generatiua uero facta sunt, ut specificarentur generalia, & indiuiduantur specificata. Nam quoniam omnia indiuidua naturaliter consumuntur: necesse est ut per genitalia reparentur, que sunt matrix uel uulua, uirga, testiculi, & uasa spermatis. Horum autem trium generum, scilicet animalium spiritalium & naturalium membrorum, singula habent unum principale membrum: cuius causa facta sunt alia. Membra uero consimilia (sicut dictum est superius) sunt partes totius, totumque parti assimilantia. Sunt autem septem. Primum, scilicet ossa. Secundum cartilago, cor, nerui, ligamen. Tertium uene. Quartum arterie. Quintum caro, glandes, pinguedo. Sextum cutes & pellicule. Septimum pili & ungule. Ossa itaque sunt purior & sticcior corporis pars. Ex li. denarum. Sicut in pariete luteo pili ipsam parietem tenent, ne penitus obruatur: sic ossa carnem fragilem stipant, ne sua mollicie corpus in unum improbe conuoluatur. Etiam multa hic essent dicenda de uno quoque membro, que causa breuitatis omitto.

OPERATIONES.

Auicena. in. 2. canone. Salua hominis ieiuni, scorpiones interficit. Cum eadem & camphora fricatur impetigo. Eadem quoque cum distillatur in aurem uermibus lesam,

eos interficit & statim educit. Sordicles auris hominis, confert emigranem & panaricio. Et linitur super fissuras labij. Capilli quoque, & dentes, & ossa hominis combusta, & alia plura de homine medicinalia sunt.

Item urina hominis abstergit scabiem ulcerosam & prurimum, prohibetque serpiginem & impetiginem. Eadem in uase cneo cum melle cocta, abstergit albuginem oculi: et confert palpitationi. Confert etiam ictericie: & proprie cum aqua mellis & aqua ciceris. Fex eiusdem urine sanat erisipilam, secundum quod dicitur. Et urina infantis abstergit morpheam & pannum. Eadem quoque bibita, confert difficultati anhelitus & dilatationi. Item urina hominis pre ceteris urinis est magis abstersiua, ponitur enim cum cinere uitis super locum fluxus sanguinis, & sistitur. Confert etiam morsui uiperę bibita: omnique morsui & puncture ualet, & que ex ea antiqua est, confert uenenis omnibus & lepori marino. Alia quoque plura medicinalia operatur. Sperma hominis proprie competit impetiginem: et sedat dolorem podagre. Dicitur etiam quod abstergit morpheam. Stercus hominis calidum, sedat erisipilam ut dicitur et forsitam sordicie confert. Idem siccum cum melle aut uino bibitum in febribus periodicis, prohibet enim earum periodos. Confert etiam ictericie. Dioscorides. Fimus humanus uulneribus impositus tumorem non admittit. Succus autem cum melle squinanticos curat. Item fimus humanus paracolesim facit adhibitus. Gratium uultum & niueum facit. Serapion lib. aggreg. cap. zebel, aut. Gal. inquit. Omne stercus est calidum, & resolutiuum, attractiuum, sed secundum plus & minus: & maxime stercus animalis comedens ossa, & signum est quod curat squinantias & apertata gutturis: & miscetur cum melle ad dysenteriam & ad ulcera antiqua. Et miscetur cum lacte, in quo sunt extincti lapides, aut ferrum candens, & datur in potu: aut sit cristere cum eo, & miscetur cum medicinis resolutiuis appositum, & confert iuuamento magno. Stercus infantium comedentium panem & carnes gallinarum: curat squinantiam. Conuenit & ei iuuamento mirabili, quoniam miscetur cum melle, & linitur cum

eo guttur & palatum: aut datur in potu.

CAPVT. 26

Agnus dicitur à greco uocabulo dicitur quia si pius nã inter omnia terra animalia maxima inuenitur in nocēs &

mansuetus, nullum enim ledit dente: nec cornu, nec ungue: & quicquid in eo reperitur totum utile est: quia caro ad cibũ: pelis ad uarium usum: pilus ad indumentum, fimus ad terre impinguatiõem, ungula & cornu ad medicationẽ etc. Item Isidorus libro. 12. Latini agnum ab agnoscẽdo putant dicitur: eo quod præ ceteris animalibus matrem suam noscat, adeo quod si in magno grege errauerit statim balatu uocẽ noscat parentis. Secundũ Arist. & Auicẽ, Agni quidam nascuntur in tẽpore uernali, quidã in tẽpore autũnali. Vernales sũt corpore maiores, robustiores uiribus, & pinguiorẽs quã sunt autumnales uel hyemales. Plinius. li. 8. In aliquibus tẽ regionibus multũ hybernos agnos præferũt uernis, quã magis intersit ante solsticiũ quã ante brumã firmos eẽ, solũ quod hoc animal utiliter bruma nasci. Idem li. 18. Porro decrescẽte luna castrandi sunt agni uel arietes, sicut iuueni & hedi ac uerres. Ambr. Agnus simplicissimus, cum à matre quando quã aberrat, frequenter eam balatu absentem excitat, multũ quod licet uersetur in milibus ouium, recognoscit uocem parentis, et festinat ad eam. Nam quãuis cibi & potus desiderio te neatur, transcurrit tamen aliena ubera licet humore lactis grauida exundẽt: solius quod materni lactis fontes requirit. Aristot. Agnus, si renes eius sepo circumquã cooperiantur, morietur. Palladius libro. 15.

Agnorũ prima generatio est in mense Nouembri, sed agnus natus maternis uberibus statim admouendus est manu: prius tamen exiguum lactis, in quo spissior est natura, mulgendum, quod pastores collustrã uocant: hoc enim agnis (nisi auferatur) nocebit, ac per biduum natus cum matre claudatur, & tunc septis obscuris calidis quod feruetur. Item secluso paruulorum grege matres in pascua mittantur. Sufficit autẽ prius quod in mane procedant, & cum saturã reuertuntur ad uesperam, agnis ubera haurienda permittere. Qui donec firmentur, intra stabulum fursibus, uel medica herba, uel (si est copia) farina ordeĩ pascantur ingestum, donec conseptis pabulum per etatis robur matribus habere possint commune. Actor. Agnus est animal omnium simplicissimum & mansuetissimum, quia nec ulla fraude uel astutia caller: nec ulli dentibus uel unguibus nocet. Item patientissimum. Quia & immolandus nõ clamat, & tondendus silet. Itẽ ad plures usus utilissimum. Nam & lac prebet ad nutrimentum: & lanam ad uestimentum: & carnes ad esum: corium quoque ad calciandum uel ad scribendum, & fimum ad agrũ impinguandum & fecundandum. Est & animal mundum secundum legem, quia & ruminat & findit ungulam. Lupum uero naturaliter timet, & horret, & fugit. Merito ergo, & propter predictas tot bonas proprietates, uoluit christus præ omnibus bonus, in agno præcipue figurari: sicut spiritus scilicet in columba.

OPERATIONES.

Isaac in dietis particularibus. Agnus quidem lactans in uiscositate uicinus est porcis siluestribus, propter uicinitatẽ uulua, & humiditatem lactis quo nutritur: proinde caro eius non est laudabilis: quia indigestibilis, et lubricitate sua de stomacho descendit. Indigestibilis autem precipue, si comedentes stomachum humidũ ex defectu habeant. Ideo quod Galenus uituperat lactantes agnos. Annuales uero medio cre habent complexionem inter lactantium humiditatem, & iuuenum siccitatẽ. Ideo ceteris sunt meliores ad digerendum facis

LIBER PRIMVS

1 Hiores: sanguinem meliorem generat, ma-
 ximeq; iuuenes iuuant calidam & siccam
 2 complexionem habentes, & calidā & sic-
 cam regionem inhabitantes. Ex lib. de
 3 na. re. Caro agnina robustis & sanis ē ual-
 de bona, sed infirmis infirma: quia licet a
 4 stomacho facile descendat, difficile tamē
 a mēbris soluitur. Ideoq; uiscosum humo-
 5 rem generat. Plin. li. 29. Coagulum agni,
 contra omnia mala medicamenta pollet:
 & contra marinorum morsus uel ictus ua-
 6 let. Auicēn. Sanguis agni sanat epilep-
 tiam cum uino. Coagulum enim eius a ue-
 7 nenosis morsuris oibus sanat. Albert.
 Medulla agni ad ignē liquefacta, cū oleo
 nucum, admixto zuccaro albo, distillata
 super sambucū, & postea bibita, dissoluit
 lapidem in uesica: & confert patientibus
 dolores in uirga, et in uesica, et in renibus:
 & confert etiam mingenti sanguinem.
 Si cū felle agni inungantur loca corpo-
 ris, in quibus incidit cancer, cōfert mani-
 feste. Si uis remouere morbum ouium in-
 terficiētē eas, accipe uentrem arietis, &
 coque cū uino, & admisce cum aqua, & da
 ouibus in potu & remouebitur morbus.

CAPVT. 3.

Aries.
 Isidorus
 libro .12.
 capitu .1.
 Est autē
 aries dux
 & prin-
 ceps ouis
 ū, & ideo
 dedit ei
 natura
 fortitudi-
 nem ceteris
 ouibus
 prestantiorem. Decuit enim arietem, du-
 cem ceterarum ouium & tutorem, alijs es-
 se uiribus fortiorem. Et ideo ut dicit Isi-
 dorus, aries uerue a uiribus est dictus, eo
 q; tanq; uir ouium. Vel ut idem dicit, uer-
 ue a uerme est dictus: eo q; habeat uermē
 in capite, cuius pruritu excitatus, caput cō-

cutit fortissime, & quicquid sibi obusat
 dure ferit: & ideo aries grece quod dicitur
 uirtus latine est uocatus, quia in gregibus
 masculi dicuntur arietes, quia ad fecundan-
 das oues uirtuosi sunt atq; fortes. Nā cor-
 poris magnitudine, et uirium fortitudine,
 & animi uirtute, oues alias precellunt. Di-
 citur etiam aries ab aris, quia ut dicit Isido-
 rus. Hoc pecus primum fuit in aris a gen-
 tibus immolatū. Vnde dicitur ideo aries,
 quia mactatur ad aram. Vnde secundū le-
 gem Mosaicam. Aries fuit animal potis-
 sime mūdum, & ad sacrificiū & ad esum.
 Nam pro peccato illo a populo conueniē-
 ter offerebatur. Et quia sine debet ungulā,
 pariter et ruminabat, indifferenter a popu-
 lo comedebatur. Item Plinius lib. 8. capi-
 tulo. 47. Arietis inquit naturale ē agnos-
 fastidire: & oues senectas sibi obuias con-
 sectari. Nam ipse melior ē & utilior in se-
 necute: tamen respectu ouium ferox fit ani-
 mo. Tempore amoris pugnat pro uxoribus
 suis, & aduersarios cornibus impetit:
 & ut melius pugnet & fortius, contra resi-
 stentem retrocedit, ac resiliendo cū impe-
 tu hostē ferit. De arietibus etiā dicit Auicē-
 cenna. Arietes, inquit, & capri uadūt mul-
 tum in unum, & in hyeme non se abscon-
 dunt propter frigus, & aliquando exeunt
 de loco calido ad locum frigidum, & quā-
 do pluit quousq; moriantur: & arietes na-
 turaliter sequunt capras & quiescunt om-
 nes, quousq; pastor accipit unum ex eis et
 facit ipsum ante cedere & sequuntur alij,
 & timent naturaliter tonitrua sicut oues,
 quæ si impregnata fuerint et audierint to-
 nitrua abortiunt præ timore & ante medi-
 am noctem stant simul cum ouibus et dor-
 miūt: & post sparsim, et in dormiēdo sem-
 per latus alternant per uices. Nam à uere
 usq; ad autumnum dormiunt in uno late-
 re, deinde usq; ad uer dormiūt in latere al-
 tero. Isaac in diebus particularibus inqt:
 q; arietes & capri, sicut & cetera animalia,
 propriam habent uocem per quam in clas-
 mant & uocant fœminas, tempore coitus
 & amoris: & potantes aquam salsam anti-
 cipant coitum & citius mouētur ad amo-
 rem. Et quando arietes senes, mouentur
 citius ad amorē & coitū, q; uis iuuenes in
 tēpore

tempore determinato, signum est bonitatis temporis in anno illo. Et si in illo tempore excitent iuuenes ad amorem, signum est pestis futuræ super oues in anno illo, hoc idem dicit Aristote. & Auicen. Aristo. In Libia cito apparēt cornua ī capitibus arietum, & (ut ait Homerus) cornua sunt etiā in capitibus foeminarum arietū. Apud septentrionem uero non habent arietes cornua in quodā loco. Animalia quæ habent cornua, fissuras habent in unguis naturaliter; ut taurus, ceruus, & aries. Et ut ī pluribus, aries dux gregis est. Pastores enim in grege ponunt arietē; nuum rectorē sicq; docent eum à puericia; q; cum acclamauerit eū pastor proprio nomine, anteriorat se. Eusculapius in libro suo. Elephas cum arietem uiderit; timet eum & fugit.

OPERATIONES.

- Isaac. Arietes habent carnes calidiores ac minus humiditas q̄ sunt carnes ouium, ac duriores ad digerendum. Arietes in iuuentute manentes, minoris sunt humiditatis & uiscositatis propter gr̄atis siccitatē eorum complexionī dominantem. Idcirco eorum caro melior est agnis et ouibus: quia si bene digerunt, bonum & multum sanguinē generant, maxime si castrati sūt: quia caliditas & humiditas eorum temporata sunt, unde boni saporis sunt; nisi q̄n sunt decrepiti, qui p̄cudubio pessimi sūt, & non castrati sunt eis meliores. Omnes enim decrepiti in calore naturaliter defeciuosi sunt, qui defectus prouenit ex etate et testiculorum in digentia. Annuales mediocrem habent complexionem inter laetantium humiditatem & iuuenum siccitatem. Idcirco ceteris arietibus meliores sunt, & ad digerendū faciliores. Sanguinem enim meliorem generant, et maxime iuuant iuuenes, calidam & siccam complexionem habentes; & calidam & siccam regionem inhabitantes. Decrepiti uero (ut dictum est) ceteris deteriores sunt.
- Auicenna. Caro arietis adusta liniū uti liter super morpheam, et super impetiginē confert etiam morsibus serpētum ac scorpionum, etiam cum uino canis rabiosi.
- Cūctis eiusdem confert albugini oculi.

Arietis pulmo calidus superpositus, sanat excoiationem calcanei ex calciamento.

Eusculapius. Arietis liquor qui à pulmo ne decocto distillat, tertianas, & renū morbum in eis natum, sanat. Plinius li. 5. 29. Ius ex carne arietum ualet contra cancrum. Haly. Arietis fel aurium dolori, qui est ex frigiditate, medetur.

CAPVT. 4.

Aper
Apsidorus.
Aper a ferocitate uocatus est: ablatiua f litera & p subrogata. Vnde & apud grecos fragros id est fe-

rus dicitur. Omne em̄ quod ferū est & immitē, abusiue agreste uocamus. Porci agrestes ualde belliciosi sunt tempore coitus, & indurantur ut coria sua sint eo tēpore dura: quia se cū arboribus cōfricant: & postea lutum intrant, illudq; desiccāt. Hi inde preliātur intātum, ut unus aut ambo moriantur. Vrsus quoq; pugnat cū porcis agrestibus. Est autem aper iracundus et insipiens: nec honorum doctrinam morū recipiens, nullaq; mutatio accidit in eo, etiā si castratur. Apri quoq; foemina castratur, ita q; non indigeat coitu, ut cito impinguetur, sed prius biduo cibis prohibet. Plinius li. 8. Apri maribus in coitu asperitas plurima. Tunc inter se dimicant arborum attritu costas indurantes se q; luto tergorantes. Foemina quoq; in partu asperiores sunt: & feræ similiter in omni genere bestiarum. Ex lib. de naturis rerū Aper bestia fortis: nigri coloris, quæ nullam bonorum morum doctrinā recipit unq; sed semper fera ac ferox est, dentes habet magnos, & recuruos, incisionibus aptos, in quibus hoc mirabile est, q; uiua quidem

bestia, possunt idem q̄ ferrum. Mortuo uero detracti, uim incisionis amisisse probatur. Hoc animal simane ante q̄ mingat, à uenatoribus impetatur: de facile lassatur. Si uero ante, uel interim dum uenatur urinam fecerit, difficulter capturæ cedit. Veruntamen etiam lassatum nō cedit: sed in posterioribus subsistit, & atrocitate rigida lassitudinem dissimulat, duellum offensus uenatori: ferire tamen in hominem uel inuadere non presumat, nisi prius ab illo ictum acceperit. Caueat autem homo sibi: quia nisi primo ictu pugentis cuspidis lætale uultus inter aruum & laterales costas dederit, periclitari de uita poterit, nisi forte iuxta, ad refugium, arborem inueniat quam ascendat: aut in humiliori loco, reliqua terræ planicie totis membris se p̄mat, auersi enim acre curui dentes eius, quibus quasi quibusdam atrocissimis armis ualent ad inferendam mortem: nō possunt quemq̄ nisi elatum & erectum attingere. Sustinebit tamen pedū illius cōculationem, quousq̄ sic iacenti à proximo succuratur. Aper cunctas bestias p̄cedit auditu à dextris. Habet os ad modū scuti, quod uenabilis & macheræ opponit.

OPERATIONES.

1. Plin. lib. 28. Apri cerebrum, contra serpentes laudatur cum sanguine. Iecur etiā inueteratū cum ruta potum & uino: adeps quoq̄ cum melle resinæq̄. Simili modo et iecur uerrinū, exemptis dumtaxat fibris quatuor obulorum pondere, & cerebrum ex uino potum. Item cerebrum apri uel sanguinis uerēdorum medetur carbunculis. Iecur eius letargicos excitat. In iecore fœminæ apri inueiuntur lapilli, qui cōtriti & in uino poti calculos pellunt.
2. Apri pulmo, ebrietatem arcet. Fel apri num, strumas discutit. Lienū quoq̄ sedat potum. Idem cum adipe pulmo impotus parmōes sanat. Ulcera quoq̄ serpētia sanat fel aprinum cum resina et cerusa.
3. Cinis maxillarū apri sanat ulcera, quæ serpunt. Idē quoq̄ confert fractis. Lardum eius elixum atq̄ circumligatum, mira quoq̄ celeritate solidat ea. Apri uirina & ipsa uesica pro cibo sumpta, uesicæ

calcorumq̄ cruciatibus medetur, si prius utrumq̄ fumo macerat, id in apri uesica si assa mandetur urinæ cohibet incontinentiam. Hydropicis auxiliatur apri uirina, uel etiam uesica, paulatim in potu data. Vrina quoq̄ apri in uitro seruata, aurium dolori uitisq̄ medetur, deniq̄ tam grauis est apro uirina, ut effugere non sufficiat nisi egesta, ac ea uelut deuictus opprimatur, unde illa exuri eos tradit. Apri ni fimi cinis inspersus potioni tepidi uini disentericis medetur. Luxatis quoq̄ ualet idem fimus, uerrisq̄ spuma recens ex acetoro. In fimo quidem suis, est usus effucatis orquæ non peperit. In apris quoq̄ multo p̄stātor. Usus axūgiæ ualet ad emolliendas, excalescēdas, discutiendas, purgandasq̄ confrictis membris itinērū lassitudines. Ex lib. de nat. rerum. Fimus apri recens & calidus p̄cipuum est remedium contra fluxum sanguinis enaribus.

CAPVT. 5.

A Si nus. Ex li. de na. rerū. A finus ē animal de forme, uile ac de spectum, grādī capite, longis & latis auribus, corpore ma-

cilento: nescium impinguari. In humeris stigmata Christi portat crucis. Est ergo asinus animal mansuetum, & discordiæ nescium oneriferum, & non rebellans sarcinis etiam ultra q̄ ferre possit sibi impositis, brutum & irrationale super omnia animalia. Incessu quoq̄ pigrum & tardum, patiens, & inter uerba durissimum: per uia incedens obuiantibus cedere nescit. Post mēses. 30. coit, nisi post annos tres gignit. Spinas libenter comedit, frigidius est naturaliter, & frigoris impatiens: maxime tempore

tempore conceptus. Ideo q̄ nō generatur in locis frigidis ut in Scotia & in regionibus propinquis; nec in equinoctio sicut cœūt equi sed in estate. In terra quoq̄ septentrionis que est frigidissima non inuenitur: quoniam illi cuiuere nō potest. Gestat autem in utero per annum integrum. Asini pullus aliquantulum decoris habet in iuuentute: sed quando plus senescit tanto turpior fit. Aristo. Asinus habet soleas sicut & equus, non habet fel omnino: sed habet sanguinem spissum ac nigrum ualde, sicut taurus. Asinus et animalia cetera magni cordis, timida sunt plus omnibus animalibus. Timet frigus, felle caret, spinas comedit quando molles sunt, multū coit, minus tamen q̄ equus. Et si non inceperit generare post eiectionem posteriorem dēritum, nō generabit omnino. Comedit fructus. Herbis pascitur, & aqua impinguat. Quanto plus ex aqua bibit: tāto plus eius cibus proficit. Vnicum habet uentrem: sicut & cetera soleas habētia. Infirmatur sepe infirmitate que dicitur milide, et est prius in capite, curritq̄ flegma multum ē naribus, & si descenderit ad pulmonē morit̄. Actor. Asinus est animal stolidum tardū & luxuriosum. Crucem habet in anteriori dorsi parte super humeros, & ibi debilior est. In posteriori autem super renes, ibi fortior est, horribiliter clamat, lappas comedit, sonum citare (ut fertur) Ambro. Asinus piger & ad predam expositus, sensuq̄ tardior, docet nos uiuatiōes esse debere, nec desidia corporis animiq̄ pigrescere: sed ad fidem confugere, que onera grauia solet alleuare. Physiologus. Asinus est animal onoriferum, mācipium seruituti addictum respectu multitudinis laborum quos sustinet, parum gratiæ consequitur, uocem hominis consuetam intelligit. Et nouit iter quod sepe ambulat. Cum autem uidit lupum uenientē respicit in lumbum: & sic improuisus à lupō comprehenditur.

OPERATIONES.

Auicē. Asinus sanat leprā. Contracti ex siccitate, sedēs in iure carnis eius, & caro etiam eius iuuat. Epar eius assatum, et ā

ieiuno comestum, confert epilentig, similiter & eius ungula adusta. Cinis carnis & epatis eius cum oleo, ualet superpositis fissuris frigoris. Itē cinis epatis eius cū oleo, ualet sup scrofulas. Dicitur autē q̄ eius urina cōfert dolori fenum. Vrina uero siluestris asini (sicut Gale. ait) lapidem in uesica frangit. Sanguis asini phibet fluxum sanguinis narium ex uelamine.

Adeps eius ualet ad uestigia cutis. Vrina asini confert ulceribus ambulatiuis & humidis, & dolori renū. Stercus eius in oī cursu sanguinis administratur. Odoratur quidē ad fluxum sanguinis nariū fortem: & exprimitur humiditas eius in narē ac retinetur. Item stercus asini pascētis siccū, cū uino, ualde bonū est puncturæ scorpionis. Lac etiā asinarū minus buti rosū existēs, subtile ē et adq̄sum. Valet tussis, extenuationi ac spūto sangis & hydropisi ac duriciē splenis. Vētrē lenit: & emice bonū est. Fert etiā q̄ cum os ex eo coluit, cōfirmat dētes & gīngiua. Nō est autē cōueniens habentibus sodā, & uertiginē, et tinnitū proprieq̄ dormire supra ipm, et uniuersaliter nocet habētibus capita debilia. Esculapius. Sanguis asini cū uino potatus, febres quīdianas sanat: tribus uel quatuor guttis illius dat̄. Adeps eius coitum commouet. Splen eius cum aqua tritus: & mammillæ appositus, attrahit lac.

Diosco. Adeps asininus dicitur cicatrice cōcolorare. Lac eius uentrem mollit, & ore receptum dentes gīngiua q̄ confirmat. Vulneratiōes quoq̄ uētris, ac reumatismum optime curat. Locium eius bibitum, nefreticos sanat. Haly. Asini pulmo & pulli eius si deficcatus teratur ac bibatur, attractiōni spiritus ac tussi prodest. Epar asini domesticū, si comederit eū epilenticus, prodest ei.

Asini simus, si opprimat̄ eo sanguinis fluxus de uenarū uel arteriarum incisiōe, amputat eum uel stringit. Pari modo si de aqua eius instilletur naribus sanguinis fluxum patientibus, stringit. Omnino lac asinē medicaminibus lætalibus obest: & in testinorū ulceribus prodest, ac tenasmo, sic quoq̄ prodest lac ouium sed minus.

Pli. li. 28. Anulū ex ungula & cruribus asini

LIBER PRIMVS.

asini nigredinem non habentis, si induat
epilēticus, prohibet ipsum ne cadat. Pre-
terea si domum suffumiges asini pulmo-
nem mūdās eam ab omni reptili ac serpēte.

CAPVT. 6.

A Ha-
neet
alches.
Ex libro
de natu-
ris rerū.
Ahane se-
cundum
Aristote-
lem, ē ani-
mal ma-
gnitudi-
ne cerui,
cōtra cō-
suetudi-

nem omnium animalium habēs fel in au-
ribus, simile felli hominis in colore. Et est
amarum ualde, causatiuū uehementis irā
ferocitatisq̄.

OPERATIONES.

Helynandus. Alches est animal in sil-
ua hercinia, consimilis est capris figura &
uarietate pellium: sed magnitudine paulo
antecedit. Mutila hęc sūt cornibus: & cru-
ra sine nodis articulisq̄ habent. Nec quie-
tis causa procumbunt: neq̄ cum afflicte
casu ceciderint, erigere sese aut subleuare
possunt. His sunt arbores procubilibus,
ad eas se applicant, atq̄ ita paululum recl-
nantes quietem capiunt. Quarum ex ue-
stigijs cum animaduersum à uenatoribus
fuerit, quo se recipere loco consueuerūt,
eo loco a radicibus subruunt aut absce-
dunt arbores, tantū ut summa species uel
stipes earum stantium relinquatur: huc
cum se consuetudine declinauerint, infir-
mas arbores pondere affligunt, atq̄ una
ipsa concidunt.

Est alche mulis comparanda, adeo pro-
penso labio superiore, ut nisi recedens in
posteriora uestigia, pasci non queat.

Gangama insula ē regione Germaniæ
mittit animal quale alches, & cuius, sicut
nec elephātis, flecti nequeūt suffragines.

Ideoq̄ non cubat cum dormiēdum est; s
sed somnolētiā arbor tantummodo su-
stinet, que probe casum mināt, ut fera rui-
nam faciat, dum assuetis fulcimentis inni-
titur ita capitur. Alioquin eam manci-
pare difficile est, quoniā nullo rigore po-
plicum, incomprehensibili fuga pollet.

CAPVT. 7.

A Na-
bula
Antaplō,
Aptalos,
Ancaci
nor. Isi.
Anabu'a
bestia est
Aethio-
pig, collū
ut homi-
nis: pe-
des ut e-
quis, &
crura ue-

lut bos, caput ut camelus, albas habet ma-
culas, colorem rutilum ualde, membra sin-
gula distinguentem. Cuncq̄ tanto de core
sit animal respersum, pellis multū specta-
bilis, care uenditur ad luxum oculorum.

Antaplon uel aptalos animal simile ca-
preolæ foetidum nimis, cui non potest ho-
mo approximare, Et habet duo cornua
acuta ualde, quasi duas falces, & recurua-
ta sunt. Hoc animal cum sitit, accedit ad
Eufraten ut bibat, & cum biberit, adit du-
metum quoddam uicinū, minutis uirgu-
lis & subtilibus consitum, ut ibi quasi lu-
dendo se in illis uiminibus cōfricet. Quo
sit ut in illis illaqueetur: ita q̄ se inde non
possit auellere. Et tunc uocem magnam
emittit, quam cum audit uenator irruēs in
ipsum, occidit illud.

OPERATIONES.

Ex lib. de natu. rerum. Aptalos est ani-
mal acerrimum, ita ut uenator ei non pos-
sit appropinquare: habet autem lōga cor-
nua ferræ figuram habentia: ita ut possit
etiā arbores magnas et altas secare et ad
terram deponere. Cuncq̄ sitit, uenit ad flu-
men

2 men Eufraten & bibit. Est autē frutex que grece dicitur hercinie, habens uirgula subtilia & proluxa, ad quæ ludens cornib⁹ suis obligat se uirgultis sicq; diu clamas auditur, & à uenatore occiditur.

3 Aristot. Ancacinoꝝ est animal æquale catulo euerario. Huius intelligētia maior est, cum est paruus, q̄ cum est magnus.

CAPVT. 8.

Afferato Affudio, Auicēna, Afferati & alterati, id est saliens et uolās, de priō qd̄ hī habet afferati ī Auicēna habet caferati.

Serpentes sunt paruī, breues, minutī, qui quandoq; occultantur in arboribus insidiantes, ut proiciant se ad trāseuntes: hoc rū genus uidi. Calidi ualde sunt, & ad rubedinem declinantes, ex eorum morfu accidit (ut dicit) dolor uehemens, & totum corpus pertransit: ex quo etiam mors accidit. Cura eorum communis est, ut cura uiperarum.

OPERATIONES.

1 Affudius & sabrin pro primo in quibusdam originalibus habetur, Affudius, ut dixerunt sapientes, sunt duo serpentes arena corpora habētes: & sub capite eorum puncta alba & nigra. Et quandoq; sunt nigri, & rubei, et albi: super eorum capita sunt squamæ albæ incisæ: eorumq; incessui strepitus inest propter siccitatē corticum uentriū ipsorum. Et sunt grauis motus, dentium equalium. Horū morsus dirumpit poros & meatus naturales, faciēs ex eis fluere sanguinem, ita qd̄ ex angulis etiam oculorum.

3 Et comprimitur in sanguine, & sputo

sanguinis, & fluxu sanguinis narium, & uomitu, & dolore, & stomacho. Et dixerunt qd̄ locus apostematur, ac denigrat, & currit ex eo res parua aquosa, & soluit uenter, & constringitur anhelitus, & difficultas urinae fit, & absconditur uox, & mēbra mollificantur: & uincit super corpus dispositio obliuionis, & accidit spasmus, & cadunt dentes, & moritur patiens. Cura autem eorum ex parte proxima est cura uiperarum.

CAPVT. 9.

Anfibena & armena. Isidor. Anfibena dicta est eo qd̄ habeat duo capita. Vnū ī loco suo, Alterum in cauda currens ex utroq; capite, tractu corporis circulato. Hęc sola serpentium frigori se cōmittit, prima omnium procedens. De qua Lucanus. Et grauis in geminum uergens caput anfibena, huius oculi lucent ueluti lucernæ.

OPERATIONES.

Plinius libro. 8. Anfibenæ caput est geminum, hoc est & ad caput & ad caudam: tanq̄ parum esset ore uno fundi uenenū.

Iorath. Anfibena serpens frigore committit se, uigil, & sollicitus de ouis suis, ualde, cum ea in cubat. Nam dum quędam pars eius dormit, altera tunc uigilat. Et cum per semiram incedit, duo capita regit, nuncq; caput anterius nunc uero posterius consequitur. Est alius super calcaneum ambulans in coitu suo, & super caudam suam.

Auicē. Armene est serpens, proprietates habens reguli proprietatibus proximas.

non enim interficit morfu tantum, sed uisu, & sibili sui auditu. Quodcumq; animal mordet, dissoluitur, et quodcumq; ei appropinquat ex animalibus, moritur. At uero quantitate dixerunt eum à regulo differre.

4 Estimauerunt enim qd est ab uno cubito: usq; ad cubitum & semis, & dixerunt qd morfu ab eo non confert aliquid.

9 Si uero aliquid confert ei: tunc semen papaueris & castoreū. Hoc enim iā quidā testificati sunt.

CAPVT. 10.

Aspis. Isti dorus.

Aspis dicta est eo qd morfu uenena- to interima- mat. As enim gre- ci uene- nū dicūt. Huius di- uersa sūt genera et

disparēs effectus ad nocendum. Fertur qd aspis cum incantatorem pati ceperit, qui eam quibusdam carminibus euocat, ut eā de cauerna educat: illa cū exire noluerit, unam aurem in terram premit, alterā cauda obturat & operit, ac uoces illas magicas non audiens ad incantatorē non exit. Ex generibus aspidum sunt, dipsa, ypnalis, emorrois, prester, seps,

OPERATIONES.

1 Physiologus. Aspis si momorderit hominem: statim eum consumit ita ut liqueat totus in ore serpentis.

2 Glosa super Iob. 20. Aspis est paruus serpens, uisera proluxioris est corporis: & uenenum aspidis concitæ uisera tardius occidit.

3 Vnde scriptum est. Caput aspidum superget & occidit eum lingua uiperæ.

4 Andromachus. Aspidis habitatio est

in sicco, & in locis in quibus non est aqua. Et hæc est quandoq; cinericia.

Aspis est serpens cerulei coloris, cuius dentes supra modū longi sunt: ita qd extra os sicut apro apparent. Morfu uenenum immittit, & spargit: unde & nomen accipit, uirtute quorundam uerborum incantatur, ne ueneno interimat: uel (ut quidā dicunt) ut quieta capi possit, & gemma de fronte eius auferri, quæ naturaliter in eo nascitur.

Auicenna. Aspis est ex serpentibus furdis, hæc sicca dicitur propter uehementiam siccitatis suæ cutis, est & in quantitate sua inter tres cubitos & quinque.

Color illius cinericeus, & ad citrinitatem decliuis, oculi eius sunt uehementis luminis, & interficit à duabus horis usq; ad tres.

Quem autem momorderit, alteratur color eius & stupefit, ac multiplicatur eius singultus, & in frigidantur membra eius. Palpebræ quoq; eius clauduntur, & profundæ dormit. Ad eius morsionem est iuuatuum emplastrum cum calce & melle & oleo.

Plinius libro. 8. Aspidum colla intus mescere nullo ictus remedio asseritur, preterquam si partes contacte confestim amputentur.

Idem in libro. 11. Aspidum dentes in os uergentes sunt, ne cibi excidant, nullū habentium adminiculum retinēdi: sed duo sunt in superiore parte dextra leuacq; longissimi: tenui fistula perforati, uenenum infundentes, ut scorpionum aculei.

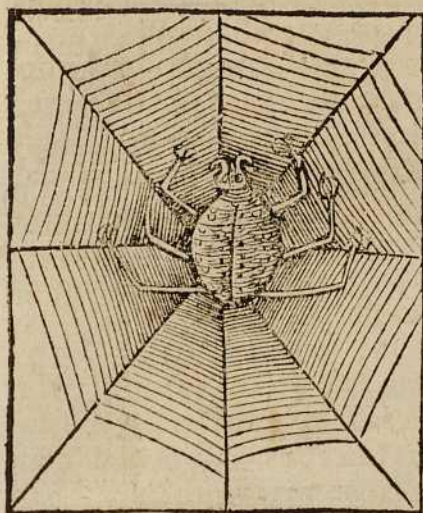
Solinus. Plures uarieq; sunt aspidum species: ut Dypsas, ypnalis, Emorrois, prester, sunt autē ammodatæ, est & cenchris, elephantia, chercitra, camedracōtes. Mōstra hæc sibilant (ut ferunt) affectus habent, nec temere nisi coniuges euagantur.

Philosophus. Aspidē Lucanus somniferam uocat, quia uulneratus ab ea somnū morti continuat. Fertur autem sic incantari. Demones discurrunt cum uerbis ad serpentes: et infectione interiori hoc faciunt ut serpentes ad nutum eorum moueantur: ac sine lesione tractabiles exhibeantur.

CAPVT. 11.

Aranea.

Ara-

anea.

Isidorus

libro .12.

Aranea

uermis ē

aëris, ab

aëris nu-

trimento

nomina-

ta, quæ ex

iguo tem-

pore lon-

ga fila de-

ducit, &

relæ semper intenta nunq̄ desinit à labore, perpetuumq̄ sustinet in suo opere dispendium: quia sepe ad modicum flatū uentri, aut pluuiaë stillicidium rumpitur tela, tunc totaliter perdit laborem suum. Auicenna ait: q̄ aranea est modicum animal reptile, multipes, sex uel octo habens pedes: quos semper habet pares, & nunq̄ impares, & hoc fuit necessè, ut semper esset eius incessus æquus, sicut & ipsum onus: & hoc est generale in habētibus duos uel plures pedes. Habet autem aliquos pedes longiores & quosdam breuiores propter diuersas quas facit operationes, nam cum quibusdam fila subtiliat & in longam pertrahit: cum quibusdā uero pariter fila necit: cū quibusdā p̄ fila repit. Et quando uult in telæ superficie immobiliter sese suspendit, unde residens in telæ suæ medio subito sentit muscam, telā in parte remotissima contingentem, eam subito inuadit & aggreditur tanq̄ hostem, de qua si triumphare potuerit, eam ne euadat inter telæ suæ fila multipliciter circumuoluit: & primo capiti insidens eius humiditatē sugit, & de tali muscarum uenatione uiuit. Nā eius gustabile proprie est talis humor: sicut gustabile ap̄is est mel: ut dicit idem Auicenna, & Aristot. Item in genere araneorum est diuersitas sexus. Ut dicit Aristot. lib. 5. Et est fœmina maioris corporis q̄ masculus, & pedes habet longiores, flexibiliores, & habiliores ad motum: et etiam ad texturam. Et sic idem in libro. 5. Tempore coitus & amoris fœmina attrahit ma-

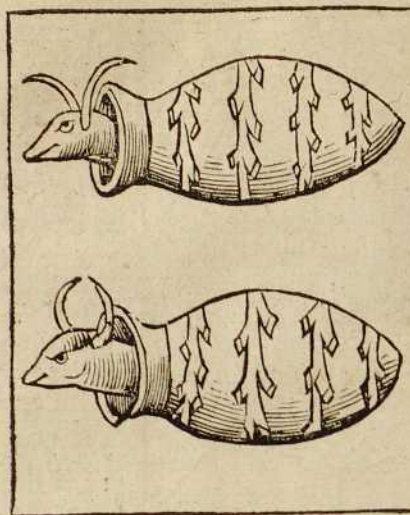
rem per fila telæ, & post masculus fœminam: & non cessabunt donec coniungantur, & masculus ponatur super uentrē fœminæ, hic autē modus est necessarius propter uentris rotunditatem, & ista coniunctio maxime est in fine ueris, & in principio estatis, & aliquando in autumno, & in principio hyemis, & tūc maxime sunt nocuæ, & earum puncturæ amplius uenenosæ. Item Aristot. lib. 8. Genera araneorum sunt multa. Nam quedā sunt paruæ, & diuersi coloris, & sunt acutæ et uelocis motus. Aliæ sunt maiores, & coloris nigri: & earum crura anteriora sunt longiora, & sunt tardioris motus nisi quādo coitu stimulantur. Et nigrae solent texere iuxta terram inter foramina, & manent in textura sua, quousq̄ aliqua incidit bestiola, sicut musca, quam deprehendūt, et si habent famem, sugūt eius humiditatē, & tūc deferunt ad locū suum ubi deponūt: & reseruant eam donec iterum esuriem patiantur. Et quando totam hausit humiditatē: deijcit residuum & reuertitur ad uenādū, & non uenatur, quousq̄ reperit quod captum est de textura. Et si quis ruperit texturam, incipiet ipsam reparare circa occasum solis, uel circa ortū: & maxime laborat: quia tunc plures bestiolaë incidunt in texturā, & fœmina parit & uenatur, & masculus iuuat eā. Abscondit autem se in textura uel sub tela, ne à bestiolis uideat, & maxime quando est magna, quia propter eius magnitudinem non facile operatur. Facit etiam fœmina oua: primo, ex quib⁹ modicæ araneæ post formant: & statim q̄n pariūtur ponit eas in textura, mox se mouent & disponunt ad texendum, ac si in utero materno sint instructæ ad uenandum. Vnde statim aptat retia conuenientia prædæ suæ. Et est species quedā araneorum, quæ uenatur lacertum paruū, q̄n ipsum cepit, incipit texere super ipsum, q̄ usq̄ liget eius orificiū ligatione forti, & tūc saltat super eū, & pungit quousq̄ moriatur. Idem in eodē li. etiam dicit idem, q̄ sepe inueniuntur quedam araneæ in aluearibus apum: & illæ corrumpūt mel, & sugūt liquorem: & sic circa fauos faciunt texturas & corrumpūt eos. Idē dicit Auicenna, &

Plini. de generatione araneorum lib. 11. cap. 25. Sicut araneorum natura precipua admiratione est digna. Cuius plura sunt genera: inter quae est quaedam, quae dicitur spalagio: cuius corpus est exiguum, variis, acuminatum, uelox ad saltum: noxiū habens morsum. Alia est species maioris corporis, & nigri coloris, & cruris longioris, etc. Araneorum autem telut dicit Aristot. & Plini. Ex earum uisceribus quodam modo naturae artificio generantur subtilissima compositione contextae more retis componuntur & parantur, & filis subtilissimis connectuntur: & hoc ne à muscis & alijs bestiolis quibus tenditur uideatur propter grossiciem. Cum labore quidem componuntur: sed miro modo faciliter dissipantur. Ignem non sustinent, uentum timeant, cuius impetu rumpuntur, & subito denudantur.

OPERATIONES.

- 1 Plinius. Et quis uenenoſa sit aranea, de cuius egreditur uisceribus tela, uenenoſa tamen non est, quoniam post multum uſibus medicine utilis deputatur.
- 2 Nam ut dicit Diosco. Tela araneorum alba & munda, puluerulentis sordibus non admixta, uires habet constringentes, conglutinant, & refrigerantes: ideo sanguinem restringit à uulnere defluentem, superposita uulnere prohibet fieri saniem, & sanat plagam recentem, & prohibet inflationem sanitatem uulnere retardantem.
- 3 Item remedium contra morsus omnium araneorum, est cerebrum gallinaceum cum exiguo piperis, bibitum cum uino dulci. Item coagulum agni potatum cum uino, sanat morsus araneorum.
- 4 Idem facit cinis unguulae arietinae cum melle.
- 5 Item muscae contritae & positae super morsum, extrahunt uenenum, et mitigant dolorem. Sunt & alia remedia quae enumerat Plini, & Albertus.
- 6 Plini. eodem lib. capit. 6. Aranea longa & candida, tenues habet pedes, contrita in ueteri oleo dicitur soluere albuginem oculorum.

CAPVT. 12.

Balae biantia graece, Arabice achafar, latine unguula aromatica. Serapion libro aggreg. cap. Achafar est cochiliū ex speciebus ostracorum,

& est similiter de conchilijs purpureis: & reperiuntur in regionibus Indiae: & in aquis iuxta quas oritur spicardī. Odor autem eius aromaticus est, quoniam ipsum animal comedit nardū. Et ipsa colliguntur in tempore aestiuo, quoniam aqua desiccatur, & reperitur etiam ex eis in littoribus maris aizum. Et color eius est decliuus ad albedinem: & ambae sunt meliores: & est pinguis. Sed illa quae nascitur in Babylonia, est subnigri coloris, & est minor illa, & omnes habent bonum odorem. Et quando fumigatur domus cum eis sentitur odor earum sicut castorei. Serapion lib. aggreg. capi. ostracorum. Balae biantia sunt ex unguulis ostracorum, & sunt cooperacula quibus teguntur in foramine suo: & meliores sunt, quae uergunt ad albedinem, & sunt odoriferae quorum odor extrahit aliquantulum ad odorem castorei.

OPERATIONES.

Galenus cap. ostracorum: Quando balae biantia sumitur cum aceto in potu, attenuat splenem: & quando fumigantur cum eis mulieres habentes suffocationem matricis, confert eis: & iste fumus excludit secundinam.

Et quando ex eis fumigatur epilepticus, excitat ipsum.

CAPVT. 13.

Bonnacon

Bonna
con.
Solinus.
Bonna-
con ē ani-
mal quod
ī locis fri-
giæ nasci-
tur: huic
taurinū ē
caput: ac
deinceps
omne cor-
pus: iuba
em equi-

Bos.
Indi-
dor. Bos
uem gre-
ci bootē
dicunt, la-
tini trion-
nem uoc-
cāt quasi
terioem,
eo q̄ ter-
rā terat,
cuius lati-
tudo pel-
liū, à men-

na: cornu à uero tam multiplici flexu in se recurrētia: ut si quis in ea offēdat, nō uulneretur: sed quicquid presidij monstro, illi frons negat, alius sufficit. Nam cum in fugam se uertit, proluuie citati uentris, firmum egerit per longitudinem trium iugurum: cuius ardor quicquid attigerit, adurit. Ita agerit noxia, submouet insequētes. Actor. forsitan, hoc animal idē est q̄ uacca siluestris secundum Aristo. que habet cornua declinātia ad inuicem, nam et boues siluestres siue bubali alio nomine dicuntur bisontes, Aristo. Bonnacus est animal catonia in quodam mōte, tauro simile, sed est in eo crinis descendens ad duas partes spatularum. Huius pili molliores sunt q̄ equi, & breuiores, crines eius omnes continui sunt, & usq̄ ad oculos perueniunt. Et qui ex pilis eius sunt inferius, lana assimilantur. Pili uero eius qui sunt super eius frontem, conueniunt, usq̄ dum se parentur secundum discriminē. Color eius est rubeus: & forte erit ad nigredinem declinans, huius uox assimilatur uoci tauri: nec habet dentes superiores, sicut nec taurus, habet duos sotulares, & caudam breuem respectu corporis: & cauat terrā: habet corium multos ictus paciens, huius caro dulcis est: & ideo deprehenditur. Cūq̄ percutitur fugit, & quiescit. Cum autē debilitatur pugnat. Et stercus p̄ quatuor passus eijcit. Cū uero tēpus partus eius appropinquat, adunātur ex eo genere multi prius q̄ circa ip̄m stercus cōgregāt: et ip̄m q̄ si murū ponūt. Est autē animal multi stercoris.

to ad crura, palearia dicuntur a pelle, quasi pellearia: q̄ est signū generositatis in boue. Boum in socios eximia pietas est. Nā alter alterum inquirit, cū quo ducere collo aratra consueuit, & frequente mugitu piūm testatur affectum si forte defecerit. Aristo. Bos coit post annum, & forte post 8. menses. Post biennium autem pregnās est nouem mensibus, uiuit annis quindecim: castratus autem uiginti. Actor. Bos ē animal mūdum secundū legem ad immolandum & comedendum, quia ruminat, et findit unguam, paleas comedit, iugo premitur, stimulo cogitur, terram arat. Plin. lib. 5. Boues & animalia quibus continui sunt dentes, bibendo sorbent ut equi. Idē in li. ii. Superiores priores dētes, nō sunt bobus, sicut nec ouibus, & omnibus ruminantibus: boues autem mutant dētes. Horum caudis est longissimus caulis, atq̄ in una parte hirtus. In genere boum foeminis tantum uox grauior: cum in omni alio genere sit exilior quam maribus. Theophrastus probat boues pisce uesci, sed non nisi uiuente, boum attritis unguis, aruina unguendo cornua, medentur agricolae. Adeo q̄ sequax earum natura est, ut in ipsis uiuentium corporibus feruenti cera flectantur, incisaq̄ nascentium in diuersas partes torqueantur: ut singulis capitibus quaterna fiant. Isaac in dietis particularibus. Bouina caro ad comparatiōem carnis pecudum, sicissima est, ideoq̄ sanguinem

generat grossum, & turbidum, et melancolicum, multumq; dat nutrimentum. Inobediens est digestionī, tardeq; de stomacho eijcitur, & uentrem cōstipat: q; si eo assueti melancolicæ complexionis fuerint, fiunt splenetici uel quartanarij, uel hydropici, uel scabiosi, uel leprosi: secundū cōplexionē q; preparatā, his morbis inuenit.

OPERATIONES.

1. Auicē. Bouinum fel cum nitro & ethi molea, ualet ad furfures, cū caput eo lauat. Idē quoq; fel, aperit orificia hemoroidarum. Ex eodem cum melle lini palatū
2. ad prouocationem. Dioscorides. Lac bubulcum oris uulnera recentia ducit ad sanitatē. Fimus boū iuuat ad apum & uersparum icus. Hidropicus etiā illitus ex eo iuuatur: si ad solē multū iacens desiccatur. Maximū uero beneficiū prestat fimus masculi bouis, stereticis mulierū fumigatus
4. propendentibus. Plin. li. 28. Bouis sepū cū adipe anserino & ocymi succo, ulcera oris acrimas sanat. Item cōtra ea q; exulceratione uenena enecāt sepum bubulcum,
5. alias bubulum, auxiliat. Medulla quoq; bubulā ex crure dextro priore trita cū sanguine, pilis palpebrarumq; uicijis & angulorum occurrit. Si uero grauitas sit
6. audiendī, fel bubulum prodest cum urina
7. capræ uel hirci. Talus bouis accensus, dentes cum dolore labētes, confirmat ad motus. Eiusdē quoq; cinis cum mirabolanum est dētrificium. Lien bubulus in melle datur, & illinitur ad lienis dolores. Lac bubulū ceteris medicatius est. Bubulo siquidem lacte, cūcta uenena expugnari tradunt uomitione. Preterea tenasimus
9. potō lacte bubulo tollitur. Stomachū exulceratum lactis bubuli potus reficit, eiusq; rosiones caro bubula mixta aceto, et uino cocta. Ad hominis etiā morsum bubula caro cocta & imposita, efficax est. Canum scabies sanatur sanguine recēti bubulo. Item cum marcescat illico et postero
10. die abluto cinere lxiuio. Haly. Fel bouis tinnitibus, & auris sonitui medetur, si bombace supponatur. Si cū oleo mixto instilletur, auri mitigat dolorem ex frigidō. In lotio quoq; boum, si infundat se ho-

mo, optimum est stomacho dolenti ex frigido. Prodest etiā emorroidis. Fimus boum cataplastatus sup apostemata grossa, dissoluit ea. Si uero cōburatur, & naribus insuffletur, sanguinis fluxum ab eis sedat. Preterea si cataplastetur eo modico cum butyro, uentri hydropici manifestis fime medetur. Iecur bouis sic comburatur & bibatur, uentris solutioni prodest, & fluxui sanguinis. Os quoq; bouile, si comburatur, dentes cōmotos ex se fricatos solidat.

Et si cum squingibin bibatur, splenē liquet facit. Appetitum coitus excitat, ac lepræ prodest.

CAPVT. 15.

Bombex. Isidorus lib. ethimologia rū. Bombex ē frōdium uermis: ex cuius textura bombicinum cōficiū. Hoc autē nōmine ap-

pellatur: eo q; euacuetur dum fila generat: & aer solus in ea remaneat. Plinius. Bombices telas aranearum modo texunt, ad uestem luxumq; scēminarum, quæ bombicina uocatur. Bombicum genus est. in Assyria proueniens, nidos luto fingūt, salis specie, applicatos lapidī tanta duriciat: ut spiculis perforari uix possint. In ijs & ceras largiores q; apes faciunt, deinde maiorem uermiculum. Et in Choo insula tradūtur nasci cupressi, terebinthi, fraxini, quercus florē imbribus decussum terræ halitu animante: fieri aut primo papiliones paruos nudosq;, mox frigoris impatientia uillis inhorrescere: & aduersus hyemem tunicas sibi densas instaurare: pedum asperitate radentes foliorum lanugines in uellera. Physiologus. Bombex uermis est faciens

faciēs sericum fileosum de ore suo, in quo sepeliat se ad hoc, ut renascat cōpletus. Et postq̄ reiecerit omne quod stercoreatū est, ac fetulentum, ac nigrum de corpore suo: tunc corpus eius translucēs est, cū aspicitur ad solem. Folijs quidem celsi uestit, quæ uulgo morus dicitur. Sed postq̄ operari ceperit, escam renuit delitioso labori operam diligenter impēdens. Calathi uero parietes industrius textor circuit, lanā educens crocei coloris: quæ niuei cādoris per ablutiōem efficitur anteq̄ artificialis tinctura superinducatur. Cōsummato autē opere nobilis textoris, thecā in opere, proprio inuolutam centonis subintrat ianuā similis papilionis. Semināt postea, minuta eijcit: ex nature pennatibus secretis, quæ per hyemem reseruantur: ut aere clementi ore redeunte, carni humanæ admota in sinu fomēta suscipiant, usq̄ dū natura motum seminibus conferat animalem. Idem uermis etiam lanificus appellatur, ex lana serica q̄ de proprijs uisceribus operatur.

OPERATIONES.

1. Sericum porro putrida uulnera cōbustum mundat & confortat. Et sic cum sale comburatur, rubiginem dentium curat.

CAPVT. 16.

Borax & Batracha. Ex lib. de nat. rerū. Borax est genus bufonis, qd in capite portat gemmam sui nominis: hic fulgo crocōdina uocatur,

sed quando bufoni uiuo & palpitanti extrahit, tunc ipse lapis in medio sui oculi habere dicitur. Cum autē aliqua diu mortuo extrahitur, tunc malicia ueneni oculus extinguitur & lapis uiciatur.

Philosophus. Borax de genere bufonis

est, hic propter ueneni quantitatem quando tangitur, inflatur. Cum aranea pugnat, & ab ea uincitur. Nam cum illa frequēter pupugerit: ille se uindicare non uales, in tantum inflando se extuberat: ut medius crepat & moriatur. Huius morsus pessimus est: & insanabilis efficitur. Gemmam in fronte nutrit pro qua occiditur, & quæ ab ipso animali borax appellatur: quando extinctum habet oculum. Herba specialiter utitur in qua uitā recuperat: ruta uero interficitur. Humida loca & marcida libenter inhabitat: odit claritatem solis, nec eū de facili uidere patitur, nocte ambulat: & hoc magis per uias hominum tritas uestigijs. Per diem uero latet in abditis, odorē florentis uineq̄ fugit, & prope ad cubitalē magnitudinem aliquā crescit. In Hispaniæ partibus illud precipue boracis genus habitat: quod lapidem in fronte portat.

CAPVT. 17.

Bufo. Bufo est animal uenenosissimum omnibus notū: quod uidet̄ ab autoribus dici rubeata, uel crassantium. Est autē bufo frigidissima bestiola, aspectu foedissima que fertur habere cor in gutture: unde nec de facili interficitur, nisi per medium guttur trāsfigatur. Ex putredine autē uel corruptione terræ nasci putatur. Ex lib. de naturis rerum. Bufo etiam reptile uenenosum, habet uisum pestilentem, attractum sordidū. Terra uescitur, & hoc pondere & mensura. Quantum em̄ in anteriori pede concludere potest: hoc illi p̄ cibo q̄tidiano ē. Timet, em̄ ne sibi terra p̄ cibo deficiat. In Galliæ partibus est Bufonis genus, quod cornutū dicitur: qui à cornifare uidet̄: unde

a sono uocis sic appellatur. Colores habet duos, tetrum, et croceū. Hī uero prodeūt & tunc uoces tubarū edūt. Duoq; & duo uoces tubarū reddunt inuicē. In sola Galia uociferi uiuunt, elati uocē perdunt & muti sunt. Physiologus. Bufo est aīal horroris, quod nunc cū aranea, nunc cū lacerta, quandoq; uero cum colubro, uel etiam cū serpente prelium subit. Lēsus aut̄ ueno alterius animalis uenenosi à plantagine medelam accipit. Salua libenter uescitur, cuius radix bufoni mortalis ē. Lapis in capite bufonis inuentus, & ab hoīe gestatus, ueneni maliciā arceat. Ex bufone q; per combustionem in puluerē redacto, cum sibi relinquatur, bufo uiuus regeneratur, nec tantum unus, sed etiam plures.

CAPVT. 18.

Bubalus & Bisontes. Ifido. Bubali p̄ deseriuationē uocati sunt: eo q; sunt similes bouum, adeo indomiti, ut p̄ feritate iugum cer-

uicibus non recipiant, hos Africa procreat. Ex lib. de nat. rer. Bubalus est animal boue maius, & altius corpore, nigrū colore, habet cornua longa tortuosa, collū lōsum, caput ingens, mēbra macilenta, caudam paruā, aspectum benuolū ac simplicem. Sed summe pernīcitatē atq; crudelitatis est, cū ad iram fuerit prouocatū. Vsi bus humanis accōmodatissimū est, fortitudine maxima pollet. Bubalus patiēs est laboris, pilos habet paucos, uocem terribilem, frontem asperrimā, cutem durissimā, pede spargit terrā. In eius nare anulus erus cum funiculo ponitur, ut facilius homini cedat in opus quod fuerat ei impositū: q; si onus est graue, & ultra uoluntatē suā

imponat: statim cōmotus, in terra sternit, nec facile ictibus ad surgendū cogitur, nisi si alleuiato onere quo grauat: hic alio noīe bisontes dicit, de q; dicit Solinus, q; bestia ē boui similis. Solinus. Bisontes in septentrionali plaga, sunt boues feris similes, ultra tauros p̄nīcitate, capti auescere nesciunt, hos imperitū uulgus bubalos uocat. Plī. li. 8. Germania Scythiā cōtermina gignit insignia boū ferarū genera: iubatos bisontes, & uelocitate excellentes uros, quibus oībus imperitum nomē bubalorū imponit: cum id Africa gignit, uituli potius, ceruice quadam similitudine.

OPERATIONES.

Plī. lib. 11. Bubalorum sanguis nō spissatur. Haly. Coagulum pulli bubali cōtra potum cicutaē prodest ei qui comedit fungos. Vrīna bubali si contrita misceatur mirrha aut oleo, & in aure ponatur, dolorem eius ex frigido mitigat. Diosc. Ficus bubali patientis impositus, tumores uulnerum tollit, & sciaticę passioni conuenit. In cathaplasmatibus positus duricias ac scrofas purgat, & pustulas soluit.

CAPVT. 19.

Brchus. Rudolphus sup̄ Leuiticū & Glosa super Iosuel. Bruchus modicus est et fuluicoloris. Bruchus uocatur fœtus locustæ,

anteq; habeat alas: deinde cum incipit uolare parum, dicitur athelabus: cum uero plene uolat, dicitur locusta. Est autē bruchus multo grauior, q; locusta uel athelabus, quia iacens in uno loco radicitus rodit fructus.

CAPVT. 20.

Buprestis

BVpre
stis. I
sid. & Pl
ni us li. 30
Buprestis
ē animal par
uū in Ita
lia, simili
mū Scara
beo, longi
pedū fal
lit in her
bas Bouē
maxime,
ū de et no

mal lucem non patitur uidere, contrariū
musca. Musca enim est lucipeta. Blata ue
ro lucifuga. Ex lib de nat. rerum. Blata
uermis est qui lucem uidere non patitur,
unde per noctem tantummodo ambulare
consuevit. Palladius de agricultura. Bla
tæ sunt apibus inimicæ, sicut & lacertæ.
Vnde huiusmodi animalia & his similia
oportet apum castris uel aluearibus longe
fugare: qui uult apes bene conseruare, 2c.

CAPVT. 22.

men habet: deuoratumq; tacto felle ita in
flammat, ut rumpat.

OPERATIONES.

- 1 Plinius lib. 23. Oleum omphancinum
contra Buprestim ualet ex aqua per se lotū
- 2 uomitiōibusq; redditū. Idē in li. 30. Bu
prestis cū hircino sepo illita lichenas tol
lit ex facie smectica ui. Idē in li. 28. Lac
resistit ueneno buprestis. Idem in. li. 31.
- 4 Si buprestis pasta sit nitrū ex aq̄ uomitiōes
euocat Ex li. de na. re. Cū autē bos bu
prestim inter herbas iacentē deuorauerit,
ac fel ei⁹ terigerit, ita inflamat atq; tume
scit, ut ptinus rūpat, laceratis uisceribus.

CAPVT. 21.

Bubiōe
siue Bi
bione &
Blata. I
si. Bibiones
sunt q̄ in ui
no nascūt
quos uul
go musci
ones à mu
sto appel
lant. Vñ
Affrōius.
Cum à me
expectas

set fabulare incipis ex ore Bibiones inuo
lāt in oculis tuis Blate à colore dicte sunt
siquidem & comprehensæ manū tingunt,
unde & blateum colorē dicunt, Hoc ani

CApra
Ex li.
de nat. re
rū. Capra
est animal
barbarū,
longis &
acutis cor
nibus, Pas
scit in cō
uallibus,
& i mōti
bus, & in
ramis ar
borum q̄s

ore potest attingere, sed morsus earum ex
icialis est arbori. Mel uero lambentes ca
præ moriuntur Herbis uenenatis uiuūt.

Const. Si capræ ex uasis tamarisci bibe
rint aut comederint, non habebunt splenē
Serapion in libro de simplici medeci
na. Vidi inquit Galenus Capras lingens
tes tamarisci frōdes, & inueni eas sine sple
ne. quasdam uero uidi lingentes serpen
tes pelle deposita. & post albescentes min⁹
senescere. I si. Capram a carpēdis uirgul
tis quidam dixerunt alij q̄ carpent aspera
Nonnulli a crepitu crurium, unde eas cre
as appellatas que sunt agrestes capre. Ari
sto, Capra est animal ruminās quod tamē
habet dentes in utraq; mandibula. Capræ
in pastu cito mouentur a locis suis: quod
non oues faciunt. & accipiunt sumitates
herbarum tantū. Quando mouentur post
meridiem plus aque potabunt. & quando
salē ante partū comederit, multū fluxum
a mammillis habebunt. Capræ natura
liter ueloces sunt, ideo pastores non po

c 3

nunt eis rectorē. Capra non bene uidet in die: sed acuit eius uisus de nocte. Habet aut aliquando oculos dissimiles in colore. Quando sagittata fuerit, pulegiū cerui nū querit, & comedit ut extrahat sagitta. Plī. li. 8. Capræ in Cilicia iuxtaq; Syrtes, sicut oues, uillo tonsili uestiunt. Capris in Aethiopia uita est usq; ad ānos. 11. in urbereliquæ plurimū octo. Idē in li. 11. Oculi capræ de nocte splendēt: lucēq; iaculantur. Pili acute crassi exeūt hircis: fœminis aut tenuiores. Item mares caprarū, plures habent dētes q̄ fœminæ. Nec habēt caprę dentes præter priores geminos. Habēt & binas in feminibus māmas. nec alibi, sicut & oues. Plī. li. 8. Capræ pariūt, & quater nos, sed raro admodū, ferūt quin q̄ mensibus ut oues, ueneno pingues cūt: pinguedine sterilescūt. Itē Arist. Caper unius anni coit: sed debile qd generat. In Aethiopia proprie capra uiuit annis. 11. tota uita coit: & gemellos parit, & si cibus cōueniens est: caper uirtuosus erit. Palla. lib. 8. Capra trima optime potest educare: sed eligenda est capella magni corporis, crassis cruribus, breui collo, plena q̄ ceruice, auribus flexis et grauibus, paruo capite, nitido ac spisso longō q̄ capillo, magnis uerbibus. Nec multæ capræ sicut oues, claudendæ sunt una statione q̄ & luto carere conuenit & stercore: q̄ teneriores mares generāt, haud transeundum est. Sed ultra octo ānos nō sunt mares seruādī, quia genus hoc languore sterilescit & etate.

OPERATIONES.

1. Esculapius, Caprę cerebrū cū melle, carbūculos in uentre sanat. Sepū eius omni morsui et lesuræ subuenit. Axungia q̄ eiusdem cū rosīs mixta, pustulas que in nocte grauescūt tollit, hoc etiā auribus instillatū, surdos sanat. Caseus eius impositus, omnes pūctiones atq; dolores reprimit. Pili eius usti fluxus omnes sedant.
2. Vngulæ eiusdē ustæ & cum pice liquida tritæ & illitæ, alopeciam curant. Lac eius bibitum artericum liberat, uermes occidit. Pruriginem & morsus sanat.
3. Sanguis eius eadem facit: & uenenum bibitum extinguit. Ex li. de na. re. Cor

nu capræ adustum, si ante nares uere caduce teneat: statim cadit. Auicēn. Cornu capræ adustum, & albificatum, dentes fortiter abstergit, stringit q̄ gingiuā: & sedat inflatæ gingiuæ dolorem. Plī. li. 28. Capræ cornu uel pilis accensis, fugari serpentes dicunt. Cinerē q̄ ex cornu potū, & illitum, ualere cōtra morsus eorum. Idē quoq; cinis sudores inhihet. Sanguis capræ cum medulla decoctus, contra uenena toxica sumitur. Idem etiam sic datur disentericis, & auxiliatur hydropicis. Iecur capræ contra papilionem, qui luminibus aduolat proficit. Assum quoq; ciliacis subuenit: laudabiles quoq; sunt medullæ hircinæ & caprinæ. Dios. Adeps capri nus ceteris magis est stipticus, pascuarum causa: unde disentericis clisteribus miscetur. Ius fellis eius etiam pitiscis auxiliatur. Bibentibus quoq; cantarides subuenit. Fel caprinum adhibetur fistulis, cū succo porri. Adhibetur etiam medicaminibus uulnerum: & ea sine tumore sanat.

C A P V T 23.

Capre
Ca. Plī
nius. li. 8.
caprę trās
figuratur
in pluri
mas simi
liudies.
Sūt enim
caprę: sūt
rupi ca
præ, sunt
ibices, sūt
et oryges,
solī à qui
busdam dicti, contrario uestiti pilo & ad
caput uerso. Sunt & damæ & pygargi, &
strepsicerotes, multa q̄ alia haud dissimī
lia. Sed illa alpes, hæc transmarini situs
mittunt. Idem in lib. 11. Natura cornua de
dit ramosa capreis sed parua: nec decidua
fecit. Huius animalis sanguis non spissat
tur. Ifido. Capreas agrestes creas dicunt
quas greci: eo q̄ acutissime uideant, recte
pandorcos appellauerunt. Morantur em̄
in

busdam dicti, contrario uestiti pilo & ad caput uerso. Sunt & damæ & pygargi, & strepsicerotes, multa q̄ alia haud dissimīlia. Sed illa alpes, hæc transmarini situs mittunt. Idem in lib. 11. Natura cornua de dit ramosa capreis sed parua: nec decidua fecit. Huius animalis sanguis non spissatur. Ifido. Capreas agrestes creas dicunt quas greci: eo q̄ acutissime uideant, recte pandorcos appellauerunt. Morantur em̄

in excelsis montibus. Et quamuis delogin quo sint, uident tamē oēs qui ueniūt. Eedē & caprē, & ibices, quasi auices: eo q̄ instar auium ardua & excelsa teneant & inhabitēt. Ita ut de sublimi uix humanis obtutibus pateant, unde & meridiana pars ibices aues uocant: qui nili fluentis inhabitant. Hec itaq̄ animalia in petris altissimis cōmorantur, ut si quādo ferarum, uel hominum aduersitates persenserint, de altissimis saxorum cacuminibus sese precipitant: & in suis se cornibus illesa suscipiunt. Ex lib. de nat. re. Capra siluestris quæ & capreola uel rupi capra dicitur: bestia seua est in cōparem sui generis. In alias autem bestia timida ac mansueta nimis. Hec in insula Creta, quando uulnerata est pulgum querit, quo comesto, sagitta de corpore exilit: uix autem capi potest quia celerissima est. Et cum à canibus premitur: ad montes altissimos cōfugit, plurima inter mares est discordia propter fœminas: & hoc tempore coitus.

OPERATIONES

1. Diosc. Fimus caprarum siluestrium cū uino bibitus, ictericos sanat. Cum folio spicanardi bibitus, menstruis imperat.
2. Reliquos sanguinis fluxus cū aceto impositus, abstinet. Cōbustus & tritus cū aceto & oximelle, alopecias sanat.
3. Axungia mixtus, podagricis medet.
4. Actor item de caprea hoc idem qd̄ sup̄ ponit: licet sub alijs uerbis.

CAPVT. 24.

Canis. Aristote. Canis ē animal iracundū, & applaudens hominibus, pilosum secū dum uniuersum, sicut porcus & ursus; habet

dentes superius et inferius, & uentrē unū, ac post uentrem intestinū. Multos habet foetus: multasq̄ fissuras in pedibus, et multas mammillas sicut & porcus. Quinq̄ digitos habet ī pedibus anterioribus & quatuor in posterioribus, sicut leo & lupus. Fimum etiā habet siccum sicut & lupus, splenem longum, sicut homo & porcus, preterea somnus & uigilia, incrementum & corruptio, & uita & mors, ceteraq̄ accidentia ex sensibus, sunt in canibus sicut in equis & hominibus. Alexāder. Canis animal est immundum, rediens ad uomitum, iracundum, latratu horrendum, canem extraneum lacerans, ossa corrodes: qui cum habuerit consortium alterius canis, refugit. Solus autem nomen suum cognoscit. Ex libro de naturis rerum. Canis est bestia docibilis ad omnem ludum, dominū suum diligit, & eius hospicium uigilando custodit, noctuq̄ latratu nocentes prodit. Est etiā quoddam genus canum, qd̄ odoratu fures intelligit: & à ceteris hominibus implacabili odio discernit. Isidor. Nihil autem sagacius canibus, plus enim sensus ceteris animalibus habēt. Nam soli nomina sua cognoscunt, recognoscunt dominos suos & diligunt, & eorum tecta defendunt, pro dominis suis se morti obijciunt, solitarie & uoluntarie cū eis ad prædam currunt. Ambro. Canis est animal sagax, quod ubi uestigium lupi uel leporis inuenerit, argumenta quædā ad eū directā semita insequendū colligit, ad diuerticulum semite uenit, singularūq̄ semitarū exordia tacitus percunctat: ut per odorē cognoscat in quā partē diuerterit. Huic etiā animali insitū ē naturaliter, impartitæ alimōiæ memoriā seruare, gratiāq̄ referre: ac sollicitas excubias pro dñorum salute prædere. Cū enim infirmat canis: radicem alii cuius herbæ comedit ad uomendū. Physiologus. Canis cætera bruta ī tribus excelsit: in discernēdo, amādo, seruēdo. Discernunt enim dñm ab extraneis, nec eos quos insectat odit, sed p̄ eo quē amat zelat: et ex cōscientia solliciti amoris inuigilat. Mos eius est cū pastore alludere, gregē nosse, insidiantes feras persequi: soli huic a natura insitum est, uoluntarie ad quod præparat

ingeri: & p̄ quandē obedientię formulam sola disciplinati timoris expectatione suscipi, donec ad peragendī licentiā signum mittatur. Canum autem genera sunt plura. Alij enim ad capiendum feras siluarum inuestigant, Alij uolucres. Alij uero greges. Alij domos custodiunt. Ex lib. de naturis rerum. Tria sunt genera canū. Horum nobilissimi sunt leporarij, alias leuerarij, quibus forma elegantior, & ad cursum celerior aptior q̄ uenatui. Hi p̄ cōtore ualentes sunt, latratus edere nesciūt & nisi producantur ad cursum, intra domum se continent. Alij sunt apti uenatui longis auribus ac dependentibus, hi odore & importunis latratibus bestiam insequuntur. Item canes masculi, non facile ledunt canes feminas. Et ita fit in pluribus generibus bestiarum. In omni autem genere animalium masculi plus feminis uiuunt, exceptis leuerarijs, in quibus accidit cōtrariū, Arist. Leuerarij q̄ppe uiuūt añs ferē decem, leuerarię duodecim, In leuerariorū quidē genere plus uiuūt femine maribus, p̄pter laborem ipsorū masculorum. In alijs autē plus uiuūt mares feminis. Itē canes femine cū applicant ad ætatē coitus habent signa sicut homo qm̄ earū mamille intumescūt, & inueniūt in eorū pectore cartilago, sed hoc difficile est cognoscere, nisi exercitato, marib⁹ autē non accidit hoc sed in maiori parte crus eleuant in mingēdo: & hoc nō nisi p̄ sex uel octo mēses faciūt & uniuersalit̄, postq̄ rigescunt. Omnes autē femine sedent quando mingunt. In canibus feminis, lac inueniūt ad quinque dies antepartū: & in quibusdā per septem. Estq̄ lac caninum spissius omni lacte: p̄ter quā porcorum ac leporum.

OPERATIONES.

1. Esculapius. Canis sanguis potatus tremulosos liberat.
2. Caput eius ustum, tritum & puluerizatum, uel eius caro neruosa, & ficus, morsus canis si bibatur sanat. Puluis dentium eius, dolores dentium & gingiuas curat.
3. Cor eius potatum, canes a latratu detinet. Fele eius cum melle, curat oculos. Lac eius bibitum, pilos & capillos cre-

scere sinit.

Cum melle ul' uino datū, mox fetū mortuum eicit.

Dens ex eo tactus, cito omittitur: & cetrices oculorum extenuat. Adeps eius podagram & aurium dolorē sanat.

Auicenna. Sanguis canis, phibet ortū pilorum euulsorum: ut scripsit Galen. Vrina quoq; canis administrat̄ super uerrucā.

Dioscor. Lac primū partus canis, capillorum ortus amputat: & in utero infantes excludit. Lociū caninū addito nitro & medicamē factum, lepras & pruriges tollit.

Fimus caninus in canicularibus diebus collectus & siccus, bibitus, uentrem abstinet cū uino. Albus uero fimus eiusdem, arcuato morbo medetur.

Plinius libro. 29. Sanguine canino nihil præstantius contra toxica putant. Canino felle cum melle, curabat Appollonius oculorum suffusiones.

Item albugines canini lactis instillatio dolorem & grauitatē auris sedat. Adipe canino lentes à capillis tolluntur.

Idem libro 30. Canina cutis cuilibet digito circumdata distillationes sedat. Fel caninum podagricis confert penna illitum. Verrucas omnium generum sanat. Urina canis recens illita fimiq; cinis cum cera.

Canis lingua medicinalis est: lambendoq; sua uulnera uel aliena sanat q̄ si uulnus proprium attingere lingua nō possit pedē lambit & saluē medicamine delinitum ad uulnus apponit: certus de medicamine qd̄ lingue sue natura indidit.

Auicenna, Aqua casei canes impinguat ualde & nutrit eos bene.

Canis cecus nascitur lunaticus est odoratu multum uiget: dentes habet acutos & os fissum: ualde mordet & lingit: non ruminat sed rodit, ad uomitum redit priusq; recubet lectum circuit: bolissimum patitur id est rabidam famem.

CAPVT. 25.

Cattus

Cattus & Cathaplepa. Isid. Cattus id est ingeniosus a greco uenit, musio est appellatus: eo quod muribus infestus sit, hunc uulgu

Solinus. Iuxta fluvium Tygrim nascitur cathaplepa: modica & iners bestia pestilenti aspectu figura fere catti.

CAPVT. 26.

Caccus. Exli. denat. re. Caccus est monstrum in Archadia, totum fetosum ut porcus. Et ut scribit Adelinus philosophus. Anhelitu suo pecto

ptum, a captura uocant. Dicunt alij quod captat id est uidet, tam enim acute cernit, ut fulgure luminis noctis tenebras superet. Alber. Cattus est animal a capiendo dictum: muribus enim infestus. Et dicitur moribus esse uerecundum et pulchritudinis amatiuum. Habet autem colorem griseum glauci sortitur congelare similem, habet enim colorem hunc naturalem. Et alias habet ex accidentalibus cibi, & precipue quod domesticus est, est autem mordax ualde, in multis simile leoni, unguibus, et dentibus armatus sicut leo, & intrahit et emittit unguis sicut leo. Carnem autem habet laxam et mollem

re flammam eructat id est spiritum flammis, maxima cum ira furit per motum. Hic in antris super Tyberim commoratur: & inuadit subito taurorum & uaccorum greges per caudas tres uel quatuor apprehendens: ut uisus fortitudinis in antrum occulte trahens, gressu retro grado scilicet de facili possit inuestigari. Nec solum animalibus est infestus: sed buboni grauissime insidiatur. cum tamen ipsum hominem plurimum timeat. Si queritur, quomodo de animalis ore flamma possit euomere tam efficax, ut proxime contacta comburat: et non ipsum corpus animalis flamma tali obsumat. Responderi potest, quia cum anhelitus adhuc in uisceribus animalis, per membra uaria late diffusus est, tepidus manet usque quo non exuberatur in flammam. Sed eructuatus continuatur, ac multiplicatur in obiectum aliquod corpus, uirtutemque recipit comburendi: sicut uidemus per medium berilli lumen solis multiplicare radios, & in summo mucronis acumine radiorum ignis, uirtutem in subiectam materiam suscipere, ignemque effici uiolentum. Huic animalis similia fuerunt illa de quibus in libro Sapientiae legitur, quod ignis ex ore suo spirabant. De cacco dicit Virgilius 8. libro Eneidos. Semi hominis facies huic monstro. Vulcanus erat pater illius

OPERATIONES.

- 1 Auicenna. Ex catti morfu quandoque accidit dolor uehemens, & uiriditas in corpore:
- 2 & curatio eius est curatio communis. Iuuatur autem cum emplastro cepe, uel calamiti siluestris. Razi. Catti siluestres ex fumo rute & amigdalorum amarum fugiunt.
- 3 Haly. Carnes catti calidae sunt & siccae: medentur emorroidarum doloribus. Renes calefaciunt, dorsi doloribus profunt.
- 4 Esculapius. Stercus catti uel catta cum sinapi & aceto alopeciam curat. Cathaplepa appellatur fera modica & iners, iuxta fontem Tygrim, qui est apud hesperios Aethiopes (ut plerique estimauerunt) Nisi caput. Fera haec ceteris quoque membris iners caput tamen pregraue, egrefert quod deiectum semper in terram. Alias in tremore est humani generis omnibus: qui oculos eius uiderint confestim expirantibus. Eadem & baasilisci serpentis est uis.

LIBER PRIMVS.

atros ore fomens ignes magna semole fe-
rebat, terribiles oculos uillosaq; setis pe-
ctora fenuseri, huius cacci mens effera qua-
tuor a stabulis prestante corpore thauros
auertit, totidem forma superante iuuen-
cas: at q; hos ne qua foret pedibus uestigia
rectis: cauda in speluncam tractos uersis
q; uiarum: indicijs raptos saxo occultabat
opaco. Hunc Caccum propter furata sibi
pecora, Hercules interfecit ut ibi Virgili-
us in longum prosequitur.

CAPVT. 27.

Camelus.

Ex lib. de
nat. rerū.

Camelus
ē animal
deforme,
gibbosū,
habēs col-
lum lon-
gum, crus-
ra poples-
xa, lentū
incessum
& dū gra-

ditur nūq; pedes atterit: immundū aīal se-
cundum legem, quoniam unguā quidem
habet: sed non diuidit eam. Cum aut oner-
andi sunt: paululum super genua percuti-
untur, & statim ad onera flexis ceruicibus
inclinantur, aquas puras refugiunt, lutulē-
tas bibunt, & hoc gratia nutrimenti. Omne
enim elementum, quanto plus cōmixtum
est alijs: tanto plus nutrit, & ecōtrario. Ira-
ti cameli strident horribiliter. His etiam
rabies accidit & podagra de quibus facili-
memoriuntur: non autē unguas eijciūt,
sed uehementissimo dolore grauāt quan-
do duras et laboriosas uias incedunt: non
enim in pedibus habēt de forti corio sotu-
lares. Ordeum cito transglutientes refer-
uant: ut rursus ruminādo tota nocte mā-
ducent, alij compatibles abstineant. Illi q;
recti cameli dicuntur, unum tamen habēt
in dorso gibbū. Est autē & aliud genus eo-
rum quos dromedarios uocant, cursu mi-
rabili uigentes, & bina tubera in dorso ha-

bentes. Aristot. Cameli sunt sicut anima-
lia cornuta, quia uentres eis sunt, sicut ha-
bentiū cornuta: & quia cibus illius spinos-
us est: necessario fuit eius lingua carnosa
propter duriciē palati. Natura ergo utitur
palato, sicut parte dentiū terrestri. Came-
lus nō habet fel distinctum, sed uenas par-
uas in quibus est fel. Solinus. Camelo-
rum scēminā ad bella preparantur: putāt
q; ualidiores eas fieri, si castratione a cois-
tibus arceātur. Camelae cum homines eis
utuntur ad preliandum, castrantur. quia
tunc non impiguantur. In locis quidē altis-
simis habitantes: tria milia camelorū ha-
bent homines, currētium uelocius quam
equus, & hoc non accidit eis nisi propter
amplitudinem passus.

Vegetius de re militari lib. 3. Camelos
apud ueteres aliqua nūlax nationes in aciē
produxerunt. Sed hoc genus animalium,
arenis quidem tolerabile sic aptum: nam
confusas etiam in puluere uento uias, ab-
q; errore dirigere memoratur. Ceterū prae-
ter nouitatem hoc si uti uideatur, inefficax
bello est. Item camelorum mares, habent
uirgas ad posteriorem partem, unde auer-
si coeunt. Sunt autem uirgæ neruosa ac
duræ, unde ex eis arcuum corde fiunt.
Coitus tēpore solitudines aut secreta pe-
runt. Item camelus est ualde malus tempo-
re coitus. Et si quod animal, uel homo tē-
pore hoc appropinquauerit ad eum, ledit
ipsum. Coit autem post triennium, tempo-
re luxurie solitarius est cum femina, ferus
ac siluestris, & coeundo per totam diem
equitat. Sed cum alias luxuriosus sit, erga
matrem tamen continēs est. Vnde in qua-
dam ciuitate cooperiebatur camelae caput
ut eius pullus super eam saltaret, qui coo-
perto matris capite supeā saltauit: et coo-
perimento sublato matrem agnoscēs, tur-
pitudinis opere quod ceperat intercepto,
descendit, ipsumq; ingeniatorem mordēs
interficat. Camela pregnans est per annū:
post partum quoq; quiescit a coitu per an-
num unum, tantum filium facit, sicut ele-
phas, equus, & omne animal habens sole-
as. Cameli uiuunt centum annis. Cameli
patiuntur sitim per quatrīduum, & postea
bibunt multum, huic animali natura de-
menti,

dit magnitudinem corporis in modum iumentis, sicut & elephantis. Animal quoque, cuius cibus ex est materia lignea & spinosa multos habet uentres: & in hoc genere est camelus.

OPERATIONES.

- 1 Auicenna. Caro cameli prouocat urinam Adeps, qui est in gibbo cameli, suffumigatus confert hemorrhoidibus. Cameli cerebrum exsiccatum, et cum aceto bibitum, confert epileptiæ, ad idem ualet eius sanguis. Qui etiam siccatus & frixus, retinet fluxum: cum uino quoque bibitus, sagittæ armene nocumento confert, post purgationem uero menstruorum potatum, iuuat ad impregnationem: & confert prouocationi matricis.
- 2 Idem. Lac camelarum fetarum est subtilis, & ualde aquosum, nec facit opilatiões (sicut cetera) propter paucitatem caseitatis absterfionis aqueitatis illius.
- 3 In ipso est falsedo, quia cameli diligunt acetosum, & hoc est melius lac. Dicitur autem quod est uehementis tarditatis in stomacho, & in superioribus uentris. Ex ipso non timetur sordicies sicut ex ceteris, nisi raro.
- 4 Urina cameli confert hydropisi, & uehementer foetoriarium. Et aperit opilatiões colatorij cum uirtute uehementi, ablutioe ex ea facta confert furfuribus.
- 5 Dioscori. Fimus camelinus albus cum melle tritus & impositus, tumores reprimit: & uulnera desiccata permundat.
- 6 Haly. Sanguis cameli fricatus, disentergiæ prodest: & solutioni chronice potu quoque ueneni lac cameli prodest: corruptioni complexionis, auget quoque uentrem.
- 7 Plinius. Stercus cameli mundificat & destruit uerrucas: abscindit fluxum sanguinis ex naribus & quando bibitur cum medicinis, epileptiæ confert.
- 8 Item resoluit bothor & ulcera, scrofulas quoque fortiter. etc.

CAPVT. 22.

Cameleon. Iſi. Cameleon non habet unum colorem, sed diuersa uarietate conspersus est, ut pardus, huius camelionis corpusculum ad colo-

res quos uidet facilima conuersione uariatur, cum aliorum animalium non sit ad conuersionem facilis corpulentia. Rudolphus super Leuiticum. Cameleon in infirmitate mansuetum esse se fingit: cum alias sit immanis fuetum animal. Glo. sup Leuiticum. Cameleon est natum ad deridendum, dolosum, rapax, ingluuiosum: et ideo secundum legem immundum. Amb. Cameleon diuersas species coloris uario fertur mentiri. Arist. Cameleon est animal ualde timorosum, propter quod in multos colores mutatur. Causa uero timoris eius paucitas est sanguinis & caloris, unde etiam ualde macer est: & uocat leo terræ. Huius facies est sicut animalis ex porco et simia compositi. Ungulas habet similes uncis seu auium unguibus. Alteratio coloris fit, quando corium eius insufflat, manet in cauernis sicut lacertulus. Soli. Cameleon per omnem Asiam est plurimus. Animal scilicet quod drupes: facie quoque lacertæ: nisi crura recta & longiora uentri iungerent plixata cauda, eadem quoque in uertiginem torta, hamati unguibus, subtili quoque idoneitate. Incessus uero piger, et idem fere quod testudinum motus. Corpus asperum cute, quale ex crocodilis deprehendimus, subducti oculi et recesso concauo introitus recepti: quos nunquam in taxione obnubit.

OPERATIONES.

Pli. Cameleon quoque multa in se ferre habere utilia medicinae. Caput eius & guttur si roboreis lignis accendantur, imbricatum ac tonitruum concursus facere democritus narrat. Item iecur in tegulis usum.

Reliqua ad ueneficia partinētia que dicit
quamq̄ falsa estimantes obmittemus pres
terq̄ in risu coarguentium. Oculo eius
dextro si uiuenti eruatur, albugines cum
lacte caprino tollūtur, lingua quoq̄ ad al
ligata, pericula puerperij. Eundem salu
tarem esse parturientibus circa domum.

Cor eius aduersus quartanam est profi
cium, lana nigra primæ tonsuræ illigatū.

Pes prior dexter in pelle hienæ adalli
gatus brachio sinistro; dicitur prodesse cō
tra latrocīnia, terroresq̄ nocturnos. Itē
dextram māmīllam cōtra formidines pas
uoresq̄. Sed et pedem eius sinistrum in
furno torrerī cum herba eiusdē nominis,
addito ungento pastillis factis inde (si cre
dimus) fertur homīnem inuisibilem face
re. Eius felle glaucomata & suffusiones
corrigi creditur proprie tridui unctiōne,
creditur eo lienibus instillato serpentes fe
perari; & ad alia multa.

CAPVT. 29.

Camelopardus. Isidorus.
Camelopardus est
dictus, eo q̄ cum sit
ut pardus albis mas
culis sup
as persus, collo eq̄
similis, pedibus bu
bulis, capite tamē camelo similis est. Hūc
Aethiopia gignit. Plī lib. 8. Camelorū
aliqua similitudo in duo transfertur ani
malia. Nabuna siquidem Aethiopes uo
cant bestiam collo similem equo; pedibus
& cruribus boui, capite camelo, albis mas
culis colorem rutilum distinguētibis.
Vñ & camelopardalis appellata est. Hęc
primum quidem dictatoris Cesaris Cir
sensibus ludis Romę uisa est. Ex eo subin
de cernitur aspectu magis q̄ feritate cōspi
cua, qua ppter et ouis ueræ nomē inuenit,

Capreolus.
Auicenna.
Capreolus ē ani
mal in In
dia: simi
lis hinnu
lo siue
ceruorū
filio, qui
apud nos
etiā nō
mutat dē
tes. Et q̄n

eius dentes sunt magni, signant uitæ diu
turnitatem in eis, & habet oculos acutos.
Aristot. li. 13. Capreoli siluestres habent sa
pientiam, quando uulnerantur, querūt pu
legium ceruinum, & comedunt ipsum, ut
extrahāt sagittas a corpore, si quæ in ipsis
sunt in fixæ, ex uelocitate motus, & assis
duitate discursus. Caro capreoli a super
fluo humido exoneratur, et eius caro tene
rior, & digestibilior efficitur, & saporis ac
odoris eius grauitas amputatur. Aristot.
Pastus gratia de locis altis ad altiora ten
dit, et inter herbas salubres & noxias, odo
re diiudicat & discernit. Ruminat cibos, et
ungulam findit. Non ungue, non cornu,
non dente, sed sola uelocitate fugæ a cani
bus uenatorū infulsis se defendit. Vnde
quando in campestribus persequitur, ad
montana fugiens alta petit. In montibus
Indiæ sunt quidam capreoli, qui ab herbis
aromaticis & odoriferis pascuntur: in quo
rum unguibus sunt quedam cōcauitates,
in quibus humores quidam ad apostema
ta colliguntur, que primo ad maturitatem,
& motum, & confricatiōem rūpuntur, &
a corpore cum pilosis folliculis abstrahū
tur, & substantia quæ infra pelliculam cō
tinetur, summe est odorifera: & inter aro
matica maxime preciosa, in medicinis plu
rimum utilis & uirtuosa, & uult Diosc. &
Platea. Et aliqui dicūt illud, muscum uul
gariter appellatum.

CAPVT. 31.

Castor, est animal admodum canis potius, longum scilicet & gracile, dentes habet acutissimos, pellē delicatam ac nobilem, quę quan-

to nigrior est, tanto preciosior: colores in pilis habet uelut Daxus: sed pili subtiles sunt, et pulchri. Non potest diu sustineri uel subsistere nisi caudam in aqua teneat, quam habet utique piscium caudę similem: saporemque eius & speciem. Vnde & a Christianis in ieiunio comeditur, pars enim caudę ipsius edibilis est, residuum autem eius est caro. Ipsaque cauda longitudinis cubitalis est, pinguedinē multā habēs. Pedes autem posteriores habet ut Anser. Anteriores autem ut canis. Hęc enim illi natura parauit, ut & posterioribus uelut auis in aqua naret, & anterioribus in terra sicut quadrupes ambularet.

Ex libro de naturis rerū. Castores, ut dicit experimentator in grege uiuunt, & simul ad siluas pergunt. Ligna que dētibus abscindentes ad cauernas suas ea miro modo referunt. Vnum ex castoribus per uiculo resupinatum pedibus eleuatis in terrā proiciunt, & inter crura eius abscisa artificiosè se componunt: & sic eum trahentes cauda ad propria tecta deducunt, uerum iniuriam talem non faciunt his, qui inter illos educati sunt, sed illis que de alienis partibus ad se uenerunt. Hos enim in seruitutem sub certa custodia redigunt. Aliorum tamen opinio est que hoc illis faciāt, que senectutis laboribusque confecti, dentes obtusos habent, & que ligna secari non ualent. Tales enim in seruitutem redactos, per assumptionem pilorum in dorso uenatores agnoscunt: eosque pietate commoti illesos abire permittunt. In duplices autem usus ligna secta habent.

Nam & corticem comedunt, & ex lignis habitacula ualde artificiosa faciunt. Amarisque arborum folijs, & corticibus, Castor per summis delicijs uescit, unde & tota eius caro, etsi bono, tamen amaro odore perfundit Physiologus. Castor cum enim uenator persequitur, abscisos testiculos ante faciem eius proicit, & uenator habens quod ab eo cupiebat ultra non sequitur. Si autem alius uenator eum sequatur, erigit se et ostendit uirilia se non habere, & sic eradit. Est autem animal mansuetum nimis. Ex libro de natura re. Huius animalis uenatio fit hoc modo. Canis ad hoc instructus in aqua proicitur, qui ad foramen mansionis illius ueniens, ingreditur, nec cedit castor moribus, donec a uenatoribus artificiosa illa mansio refringat.

OPERATIONES.

Plato Castoris testiculos abscissi, in umbroso loco suspensi desiccantur, & in usum medicine reseruentur, et dicuntur castoreum. Bonum autem castoreum, id est non sophisticatum, habet saporem mediocriter acutum: Glutinosum est, & saporem habet multum horribile, nervos intricatos, & pelliculis adherentes, pannos sex in magna efficacia seruari potest. Melius tamen est que recentius. In medicina ponitur abiecta pellicula exteriori. Virtutem habet dissoluendi, attrahendi, & maxime neruosa loca confortandi.

Contra epilepsiam, & alias frigidas passiones capitis datur castoreum cum succo rutę in potu uel decoctionis eius uino,

Contra paralysis lingue puluis eius sub lingua ponitur, donec per se resoluatur, & consumatur. Contra paralysis totius corporis datur uinum decoctionis eius et rutę, & saluę. Contra letargiam, pro uocat sterrenatio ex castoreo: cerebrum commouet, & confortat. Dioscorid. Castoreum testiculi sunt animalis, quod Castor dicitur, & sepe aquaticam, sepe uero terrenam sustinet uitam. Optimum est ponticum, si interius cereum & obstrusum membranulis naturalibus. Quidam autem testiculos adulterantes, immittunt uescis cum armoniaci gutta sanguine castoris conspersa.

Eligendi sunt ergo qui iuncti sunt ex una radice sibi coherentes, pleni, incidi, fragiles ipsis folliculis se tracti separantes.

LIBER PRIMVS.

10 Calefcit autem caftoreum, et deficcatur, & attenuatur. Illis ergo qui ex plenitudine fpafmum patiuntur, aut tremorē neruorū utiliffimum eft. Quibus autē hoc cōtingit ex inanitate uel ficcitate cōtrarium.

11 Vitia quę pulmoīs emēdat. Et humidū frigidū cerebri humorē cum pulegio, cum uino bibitum inflatōnes tollit.

12 Torfionibus medetur, potiones uenenatas nocere non finit, litargicis fingula reprofidūm eft.

13 Tremorū & contractionibus, & oībus neruorū caufis delitum & unctū medet.

14 Virtus em̄ ei termantica eft, et re corporatiua mixtū malacinatibus. & acopis paraliticis feu fciaticis, & his fib⁹ subuenit

15 Auicēn. Caftoreum confert obliuioni & letargiē cum aceto & oleo rofaceo, furdidatīq; frigide, ac uentofitati in aure diffolutū in oleo nardino. Attractio per nares ex fumigatione ipfius, confert apoftematibus pulmonis, et infirmitatibus eius. Bibitur cū aceto ppter fingultum, et facit fitim.

16 Delet dolorem uentris pungitiuū, cum aceto bibitum: uentofitatem refoluit, Mēftrua puocat. Secundinā et foetō extrahit

17 Confert morfui paruorū uenatorū, & quod ex eo declinat ad nigredinē, eft uenenum, ita quod interficit quandoq; in una die.

19 Fel caftoris ad multa utile eft. Eius quę coagulum fedat morbum caducum.

CAPVT. 32.

10 **C** Hamma. Alb. in libro de natur. animalū. Chamma eft beftia alio noīe rufius dicta in Aethiopia. Eft autem ad modū lupi in figu

ramaculis albis ut pardus p totā resperfa ludis apta, eo quod difciplinę multū eft pceptibilis. Et in hoc cōuenit cū natura canis.

CAPVT. 33.

11 **C** Alopus. Al. in li. de na. anima. Calopus dicitur esse aīal, iuxta Eufratē habitans, et de Eufrate ppter aquę frigiditatē bibēs. Astu

tū et uelox esse dicitur, ita ut uenator ipfi appropinquare non possit. Cornua gestat longa ferre modum p̄tendētia: quibus et arbores deīcere dicitur: sed uirgula ante repulsum cornū suorū tendētia frangere non p̄t, licet ad hoc sepe nitatur: et ideo in eis frequenter inuolutis cornibus cum captum tenetur, dentib⁹ stridet, & audito stridore à uenatore capitur.

CAPVT. 34.

12 **C** Erus. Ex libro de naturis rerū. Ceruus ē aīal uelocitate mirabili, frōtē habens ramosis cornibus asperatā, Quorum creatio fit si biennis

fuerit, tunc usq; ad sex annos pro ætate ramos augēt: deinde numerosiora fieri nō p̄t, sed maiora. Solū hoc animal cornua mutat, & supra modum gloriatur. Habet unū uermē in capite, qui eā ferē uexat assidue

due. Sed et omne animal, et ipse homo, uerum habet sub lingua, Aristo. Ceruus est animal sapiens, de quo etiam oppinantur quod inter animalia quadrupedia discretius sit. Idem. Ceruus est animal timidum, cornua quidem habens, et fissuram in unguibus, dentes eius declinant ad inferius: habet quatuor dentes: in una parte oris, et in alia quatuor per quos mollit. Habet etiam duos magnos alios, qui sunt in masculo maiores, et in femina minores. Vox masculi grossior est, & altior quam femine. Masculus uociferatur multum tempore coitus, et femina quandoque timet. Ceruus itaque (sicut & cetera magni cordis animalia) timidus est, uocem uulpi um timet. In sibilo autem & cantu delectatur. Itaque sibilantem & cantantem sequitur, et alius eum occidit. Vnde cum aures erectas habet insidias subsequenter aduertit: postquam uero dimiserit, non aduertit. Item cerui pugnant, & uictus obedit uictori obedientia forti. Cum autem impregnatur ceruus, latet propter uenatores. Intestina cerui ualde foetida sunt, unde non comeduntur a canibus: nisi si sint ualde famelici. Physiologus. Ceruus ubi serpentem agnouerit esse, implet os suum aqua, effunditque in foramen, deinde cum quidam oris sui spiramine serpentes foras attrahit, et pedibus suis conculcans ipsum interficit. Ceruorum autem duo sunt genera, unum quod, ut inuenerit serpentem in cauerna ubi latitat, flatum imittit ut exeat, & egredientis collum percipiens hinc & inde occidit eum, & deuorat. Postea uero, propter tumorem ad aquas purissimas currit, ac uenenum euomit. Sed inter hunc tumorem pilos mutat, et cornua abiicit. Aliud est genus, quod si serpentem inuenerit occidit, et post uictoriam ad montem ubi pabulum inueniat tendit. Amb. Ceruus cum nondum habet cornua, tamen fronte precludit, et ea que nondum expertus est tela minatur. Ceruus quando egrotat, ramusculos olei comedit, et sanus fit. Ari. Ceruus (ut dictum est) masculus uociferatur multum tempore coitus, cerua non potest coitum pati, propter duritiam uirgimarum, recipit autem fugiendo. Cerua paritura prius dragontem comedit, cum uero parit, subito comedit secundinam antequam cadit ad terram, et eius

est secundina uenenum.

OPERATIONES.

Physiologus. Ceruorum lacrimae collette & ossa inuenta in corde ipsorum apta sunt potui, cordis pulsu laborantibus.

Plate. In corde cerui reperitur quaedam os in sinistra parte, in qua est quedam concavitas, ad quem splen habet respiraculum, et emittit superfluitatem, quae ibi propria siccitate in substantiam mutatur ossuofam. Illud est de sanguine cordis subrufum, habet uirtutem depurandi fimum melancolicum.

Datur & contra cardias, & syncopin, et contra emorroidas,

Esculapius. Si quis in coreo cerui uoluitur: serpentes non timet. Medulla quoque cerui dolores sedat.

Haly. Coagulum cerui contra potum cutem & fungorum esum prodest. Urina cerui splenis dolorem adiuuat. Ventositati stomachi & intestinorum, prodest. Auribus instillata, medetur earum ulceribus.

Auicenna in 4. Can. Extremitates caudae cerui, uenenum est, et ipsam bibenti accidit angustia uehementis, & syncopis & mors. Sed cura eius est, ut euomat cum butyro & aneto deinde in potu detur auellana & fistici confecta simul.

Plini. lib. 23. Pulmo ceruinus cum gula subarefactus in fumo, deinde tusus ex melle tussim sanat. Coagulum cerui ex acetone, sanguinem sistit. Hiñuli uero coagulum matris utero exacti, summis preferuntur remedijs.

Plinius dicit, Cornu cerui uusti nidor, comitiale morbum siue caducum apprehendit. Eiusdem cornu cinis, illitus ex acetone uel rosaceo, dolorem capitis sedat.

Idem cinis dentes mobiles fricando uel colluendo confirmat, eorumque dolores mitigat.

Idem quoque ualet crudum cornu farina, Item cinis praedictus reumatismos sanat, & sanguis excretaiones curat.

Tinearum quoque genera, id est, fermes pellit potatus. Regio morbo prodest, potatus ex uino.

Solinus. Ex cornibus autem cerui, dextrum efficacius est ad medellam, Actor. Quia d 2. uero

LIBER PRIMVS.

uero cornu dextrū (ut dictum est) ad mes-
delam efficacius est, ideo dicit Plinius, q̄
ceruus hoc bono suo inuidēs, homini cor-
nu dextrum abscondit, ne queat inueniri:
Idem quoq̄ dicit liber de naturis rerū.

11 Aristo. uero dicit eum abscondere cor-
nu sinistrum, tanq̄ in eo sit aliquod iu-
ua mentum.

CAPVT. 35.

Ceru-
leus.
Actor (ut
aiūt) So-
lin⁹ & sta-
ci⁹ Sebo-
sus. Ver-
mis ē mi-
rabilis in
Gāge flu-
uio abun-
dans, ha-
bet brach-
ia bina lō-
gitudinis

sex cubitorum, quibus etiam elephātem
corripit, undiq̄ submergit. Sed qm̄ hic
uermis ingens ac mōstruosus est, & aqua-
ticus, atq̄ in ferius eum posuimus inter
monstra aquatica, uidelicet in tractatu de
piscibus, de illo plenius dicemus.

CAPVT. 36.

Cecu-
la. Ce-
lidros &
Cēchrus.
Isido. Ce-
cula dicta
est, eo q̄
parua sit
& non ha-
bet ocu-
los. Celi-
dros ser-
pens est,
q̄ & cher-

sidros et in terris & in aqs morat. Nā cer-
si greci dicūt terrā, ydros aquā. Hic terrā

perquam graditur fumare facit, quā Ma-
cers sic describit: seu terga expirat spumā
tū uirus seu terra fumat: qua theter labit
anguis. Et Lucanus. Tractiq̄ uia fumare
chelidri: semper autem directus ambulat
nam si torserit se dū currit, statim crepat.
Solinus. Chalabria chelidris frequentis-
sima boum quoq̄ gignit. Isi. Chēchris ser-
pens inflexuosus est, qui semper rectū ef-
ficat iter. De quo Lucanus. Et semper re-
cto lapsurus limite Chenchris.

CAPVT. 37.

Cera-
stes.
Exli. de
na. rerū.
Cera-
stes
serpens ē o-
cto cornu-
a in capi-
te habens
ex quib⁹
fieri solēt
manubri-
a cultello-
rū ad mē-

fas imperatorum: quia sudore prodūt ue-
nenum appositum, Solinus. Cerastes di-
ctus est: eo q̄ habeat cornua arietum simi-
lia. Cerasti enim greci cornua uocant: sūt
autem huic quadrigemina cornicula: quo-
rum ostentatione uelut esca illiciēs solici-
ta animalia perimit. Totum enim corpus
arenis tegit: nec ullum indicium sibi pre-
bet, nisi ex illa parte qua iuitatas aues uel
animalia capit. Est autem flexuosus plus
q̄ alij serpentes, ita ut spinam non habere
uideatur. Auiceñ. Cornuta est genus ser-
pentum surdorum: cuius lōgitudō est ab
uno cubito usq̄ ad duos, et super caput ei-
us sunt duę eminentię, quasi duo cornua.
Color corporis eius est cineritijs, & uen-
ter eius sicut squame sicce dure. que stri-
dent super terram cum strepitu. Dentes ei-
us sunt equales non recurui: plurimum
autem mansio eius est in locis arenosis.
In locis quidem morsus eius sentiuntur,
quasi acus aut clauis infixi in eis. Et dixe-
runt q̄ continuatur eius corpori grauitas
maxima

maxima: et eius labia inflantur, et accidunt ei vertigo & tenebrositas oculorum & destruitur ratio.

OPERATIONES.

Curꝫ autem eius appropriatur, ut semē raphanicum uino in potu detur.

CAPVT. 39.

Cephos & centrocata. Plin. libro. 8. Cephos Aethiopia mittit, grū pedes posteriores humanis pedibus et cruribus sunt similes. Hoc

animal roma postea non uidit, nisi ludis Pompei. Solinus. Tempore dictatoris Caesaris, monstra Romę uisa sunt, quę cephos dicuntur. Horum posteriores pedes crurę ac uestigio humanos mentiuntur arcus: priores hominum manus. Physiologus. Centrocata est quę bestias uniuersas preceedit, huius corpus asini, pectus & crura leonis similitudinem habent, oris hiatus usq; ad aures uastum, imitatur autem hominis uocem. Plinius libro. 8. Crocutas Aethiopia inter alia monstra generat uelut, ex canelupoq; cōceptos, omnia dentibus frangentes, protinusq; deuorata uentre conficientes. Idem in eodem Hyene coitu, Leęna Aethiopia parit. Crocutam hominum pecorumq; uoces imitantem. Acies ei perpetua in utraq; oris parte nullis gingiuis, continuo dente, qui ne occursum contrario hebetetur, capsarum modo includitur. Solinus. Crocuta nunq; aciem orbium cōmouet: sed in obtutum sine inactione intēdit: in ore gingiua nulla: dens unus atq; perpetuus.

CAPVT. 39.

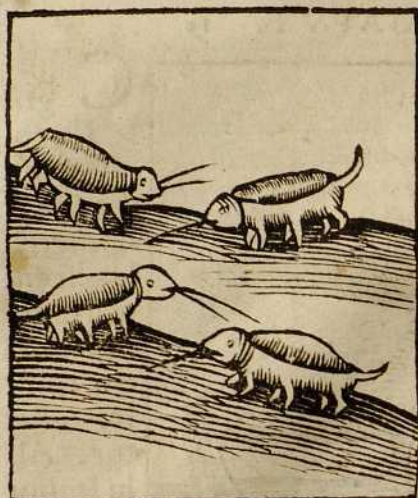

Cirogrillus. Rudolphus super Leuiticū. Cirogrillus est animal spinosum hericio simile. Autor. Alibi legitur q; maius sit hericio

o, spinosum tamen: unde patet q; quidam dixerunt hunc esse cuniculum. Alibi q; legitur, q; cyrogrillus ipse sit hericius uel herinacius, animal uidelicet porcelli formam habens: sed spinosum, de quo plenius dicitur inferius. Vnde in Psalmo, 103, ubi legitur in nostra translatione. Petra refugium herinacis. Alia translatio habet cirogrillis. Glossa super prouerbia Salomonis. In prouerbijs quoq; ubi iuxta translationem nostram legitur. Lepusculus plebis in ualida, qui collocat in petra cubile suum. Alij pro lepusculo habent cirogrillum. Et est animal non minus hericio, simile mure & urso, cuius in Palestina magna est copia, in foueis & in petrarum cauernis. Hinc & in Psalterio ubi dicimus. Petra refugium herinacis, alij ponunt leporibus, alij cirogrillis. Sed quidam hic p lepusculo hericium habent.

Hieronimus enim uerbum hebreum sapham interpretatur: & cirogrillum, & hericium, & leporem. Item super Leuiticum. Cirogrillum animal debile quidē, sed rapax et mortiferum esse dicūt.

CAPVT. 40.

Cicadę
Vin-
cēti⁹ in spe-
culo natu-
rali uicesi-
mo priō.

Cicadę
sunt uer-
mes, quo-
rum gene-
ra sunt du-
o. Quedā
paruis lo-
cūstis si-
miles sūt,

et hę domos inhabitant. ea q̄ loca quę ma-
gis calida sunt, ubi scilicet ignium feruor
est. Aliud uero genus atrum colore, papi-
lionibus simile: fertur etiam q̄ earum ge-
nus est quod nos ceruos uolātes dicimus,
& hos experimētor supra carbones uo-
cat. Cicadę habent in pectore quoddā acu-
leatum, linguis simile, quo rotē lambunt,
ipsum uero pectus fistulosum habent, ex
hoc dulciter canunt. Mares quidē canunt
femine silent, supine coeunt. Oua candi-
da, sed corrupta. In terra feturę locum ex-
cauant, ibi q̄ prolem faciunt. Ambrosi-
us. In exiguo cicadař gutture dulcis est
cantilena, quar cantibus estu medio rum-
puntur arbuſta, eo q̄ magis canore media-
nis caloribus, quo puriorem aerem spiri-
tu attrahunt, eo cantus clariores reddūt.

Isidorus. Cicadę ex cuculorum sputo
nascuntur. Hec in Italia apud Regmos
mutę sunt, nec usq̄ alibi. Nam alibi dulci-
ter canunt: quarum cantibus medio estu
arbuſta rumpuntur. Plinius libro unde-
cimo. Cicadę non nascuntur in raritate ar-
borū, nec in frigidis aut umbrosis nemo-
ribus, pennarum illis natura, quę apibus:
sed p corpore amplior etē.

CAPVT. 41.

Ciro-
tro-
chea. Al-
bertus in
libro de
naturis a-
nimaliū i-
quit. Ci-
rotroche-
a bestia ē,
quę rechi-
ona, uo-
ces homi-
num imi-
tatur, ocu-

los nunq̄ claudit. In orenullam habēs
gingiuam, sed dentē habet. Os unum con-
tinuum, uerecundatur capsulis. Tantę est
uirtutis, ut omnia mox cōtinuat, et delu-
po & cane generari dicitur,

CAPVT. 42.

Crite-
ti⁹. Al-
bertus in
lib. de na-
turis ani-
malium.
Criteus
animal ē
paruulū,
in terra
habitans
capite ua-
rio: dor-
so rubeo
uentre cā-

dente: pilum adeo tenaciter pelli habens
infixum, q̄ cicius pars pellis de carne rece-
dat, q̄ pilus possit euelli. Deantro etiam
non extrahitur de facili, nisi aqua feruen-
ti, uel alia in antrum infusa. Et in hoc cō-
uenit cum cuniculo, quia habet pilum se-
re sicut cuniculus: et non habet aures, sed
uías auditus sicut auis. Solinus. Crite-
tus est animal, quod nos hamester uulgo
uocamus: et est animal mordax ualde &
iracundum.

CAPVT. 43.

Coluber

CAPVT. 44.

Coluber
Isid. Coluber ab
eo dicitur quod
colat umbras,
uel quod in
lubricos tractat,
flexibus sinuosis
labat. Nam
lubricum dicitur quod

quid labitur dum tenetur, ut piscis, serpens
Ambrosius. Coluber autem ceruum fugit,
leonem interficit. Physiologus. Colubri
pellis, que exuitur, in oleo decocta, mire
aureum dolorem mitigat. Autor. patet
de colubro uerum esse in speciali, quod
supra dictum est de genere serpentum: uide
licet quod ex uisceribus suis depositis, per
foramen petere transiens, senectutem suam
deponit: sed prius ieiunando carnes suas
subtiliat, ut eidem transitui abilius fiat.
Est autem longus ut anguilla, tortuose
incedens, & sibilans. Transeuntibus
infrigidatur, & mordens, lingua uenenum
infundit. Unde scriptum est. Fiat Dan
coluber in uia. Et alibi: Qui dissipat
sepem, mordebit eum coluber.

OPERATIONES.

¹ Plinius libro .33. dicit: quod contra rubetæ
uenena, auxiliatur coluber uiuens in aqua.

² Huius adipem aut fel secum habet: qui
crocodilos uenantur: eos quod mire his adiuuari
testantur. Ydris a Grecis uocatur coluber:
uiuens in aquis.

³ Dioscorides. Tunica colubri in uino
cocta, dolori medetur dentium. Est etiam
oculorum adiutorium.

Crocodilus.
Isidorus libro
duodecimo. Crocodilus
animal est quadrupes,
in terra & in aquis
uolens, longitudine
fere .20.

cubitorum, dentium & unguium immani
tate armatum: tanta est ei duritia cutis, ut
quamuis fortium lapidum ictus in tergo
recipiat, nihil omnino curet, nocte in aquis,
die in terris quiescit. Oua in terra foet,
que ouis anseris sunt maiora: masculus
& femina uices seruant: huic quidam
piscis serratam cristam habentes: uentris
dissecantes interimunt. Et dicitur, quod
solus inter animalia superiorem mandibulam
mouet. Plinius libro .8. capite .25. Crocodilus
est animal Nilum inhabitans, lingue usu
inter animalia terrestria caret sola, superiori
mandibula existenti immobili, morsum
imprimit uenenosum. Dentes habet horribiles
ad modum pectinis siue ferreæ cubitos ad
modum apri. Nullum autem animal ex tam
parua origine crescit in tam magnum animal
sicut Crocodilus animal est ualde gulosum
& multum comedit. Unde quando est satur,
iacet iuxta littus, ructans præ repletionem,
si uenit autem auis modica, que dicitur apud
eos Trochilos: apud Italos autem dicitur
auium rex, et uolat ante os eius, quam
aliquocies a se repellens: tandem fauces
aperit, et eam intrare permittit: et hec
auis eum leuiter unguibus scalpit, & ei
facit quendam prurium, in cuius dulcedine
delectatus, statim obdormit. Auicula
autem cum sentit eum dormire, statim
illabatur in eius uentrem, et quad

LIBER PRIMVS

si telum statim eum perforat, & corrodit. In ventre enim ualde mollis est: et ideo à piscibus spinas & cristas pinnulas in dorso habentibus de facili su pat. Subdit Plinius. Hec belua insequitur fugiētes, et eis est terribilis, sed fugax est cōtra serpētes: hebetes autem habet oculos q̄ diu est in aqua, sed extra aquam nimis acute nidet. In hieme p̄ quattuor menses se abscondit sed in uere exit: et q̄ diu uiuit semper crescit. Idem Plinius lib. 8. cap. 26. Crocodilus si quendam inuenit hominem circa litus, interficit eum, si potest, et pręterea plorat sup̄ eum, et postea deuorat ipsum. Itē herbas libenter commedit, inter quas enī dros serpens paruulus, qui ei inimicatur, caute se inuoluūt: et dum Crocodilus herbas carpit, serpentem transglutit: qui intrans uentrē eius, omnia interiora carpit: interim it eum & occidit: et sic illesus exit. Item Plinius lib. 12. dicit: q̄ idem uermis insidiatur crocodilo quādo dormit: et tūc inuoluūt se in luto, et intrat per dētes eius. Solinus. Insidiatur quibusdā paruīs auibus, quę generantur inter herbas Nili, quę euolant p̄pter calorem solis, et intrant uētram Crocodili, et cōmedunt uermes uentris eius: et sic purificatur belua à uermibus. Habet autem corium ualde durū, quod uix gladio perforat, habitat in aqua de die q̄ de nocte, quia aqua calidior est de nocte q̄ de die, retinet em̄ radios solis, & ibi agitantur, et sic fit calida ipsa aqua: et non habet linguam p̄minentem ad uociferandum, sed habet paruam linguā in parte inferiori, sicut habent pisces ad gustum: ut dicit idem Solinus: et etiam Aristoteles. & Auiceñā hoc idem uolunt.

OPERATIONES.

Plinius lib. 8. dicit: quod de fimo crocodili fit unguentum unde facies mulierum sophisticantur, ut senes & rugosę iuuentulę per tempus uideant q̄ diu uiuit.

CAPVT. 45.

Cuniculus Isidorus. Cuniculi sunt genus agrestium animalium: sic dicti quasi caniculi, eo q̄ canum indagatione capiunt, uel à spelūcis

excludantur. Plinius lib. 8. Leporum genera sunt, q̄s Hispani cuniculos appellāt, Varro & autor. Est a' cuniculis suffossum in Hispania oppidū, cuniculi secundi in eis innumerę sunt: famemq̄ Balearum infulis populatis messibus afferunt: certū q̄ est Balearicos aduersus eorum puentum auxilium militare a' Diuo Augusto petisse. Ex libro, de naturis rerum. Cuniculus est bestia lepore minor, colore & forma p̄pe tamen similis. Hec in antrofa habitacula terram fodiēs, nocte uineta frugesq̄ depascit, mane uero antrum ingrediens, os eius equat terre puluere per intrinsecus ne supuenientes homines per diem eius habitaculum deprehendant. Vbicumq̄ habitant cuniculi, multiplicantur nimis, quia sepius in anno pariunt. Cuncq̄ aliqui ex eis aliquid illic aduersi senserint animalis, fugiunt: nec more cęteri sociorum iniuria dedignari, locū cum illis dimittūt. Hi auersis posterioribus coeunt: quoniā illis auersum est membrum genitale.

OPERATIONES.

Isaac. Cuniculus uim habet dissoluentem proprie, etiam stomachum confortat, uentrem dissoluit.

Vrinā prouocat. Vtilius quoq̄ eis qui elephantico morbo apparatus sunt.

CAPVT. 46.

Dama, Alb. in li. de na. animalium. Dama bestia est magnitudinis capre, figure & pili sicut canis: cornua habens non

squamosa, sed plana, longa et acuta. Est autem cursu uelox, uite peruida. Hec bestia in Arabia uocatur adgaz el, cuius caro frigida est & sicca.

OPERATIONES.

¹ Idem Albertus. Stercus huius animalis crescere facit capillos, et meliorat eos preparatum in oleo.

² Dicit etiam, quod si cum eo ungetur uirga uirilil, et si coeat cum uxore sua, semper diligit eum. Si cum lingua desiccata suffumigetur guttur, in quo est sanguisuga, cadet.

³ Calcaneus combustus impletus in coccauum fistule, curat eam.

⁴ Dicit etiam, quod fel huius animalis & semete sticulatorum uulpis, & piper, & semen eruce de quolibet equale acceptum ad pondus aurei, & mellis uncias duas, et fiat ex eo electuarium, et ipsum teneat in lana quando mulier cum uiro concubabit, concipit masculum.

CAPVT. 47.

Damula. Bartholomeus in libro de proprietatibus rerum. Damula siue dama: sicut ait Papias: caprea est agrestis. Isido-

rus libro duodecimo. Damula est uocata eo quod de manu effugiat, timidum enim est animal & imbelles ac imbecille. Unde nescit se defendere nisi fugiendo. Habet enim parum abilitatem membrorum, & ad fugam leuitatem. Unde dicit Martianus. Dente tuetur aper, defendunt cornua ceruum. Imbelles damam quid nisi preda sumus. Montuosa loca & uenenosa diligit, gramina medicinalia & aromatica comedit, ramusculorum tirfos & extremitates carpit: quando est uulnerata tragontem comedit, & sic de corpore telum trahit.

OPERATIONES.

Isidorus libro quinto. Sanguis eius est medicinalis secundum Plinium li. 26. Nervos enim contractos remollit, & articulo dolore soluit, uenenum discutit & expellit.

² Damulam odium serpentes & fugiunt, & eius anhelitum sustinere non possunt.

CAPVT. 48.

Dracon. Phisfol. Draco super omnes serpentes maximus, et super omnia terra animantia. Qui quandoque super aere fertur

ipsum concitando ac nehemiter impellendo, Isidorus. Draco maior est cunctorum animalium super terram. Hunc Greci dracontem uocant. Est autem cristatus, ore paruo, & arcibus fistulis, per quas spiritum trahit, & linguam exerit. Gignitur autem in Aethiopia & in India.

Ex li. de nat. rerum. Draconis mansio frequenter

LIBER PRIMVS

quenter est in speluncis, ppter estum natu-
ralem sui corporis, et ppter accidentalem
solis, q̄ maximus est in partibus Orientis.
Raro em̄ inuenitur hoc animal, nisi in ca-
lidioribus partibus orbis. Itaq̄ libenter
etiam in rupe lapidea speluncam sortiū.
Circa turrim Babel, et in desertis illius an-
tiquę Babilōis ac ruinis eius, maximī dra-
cones habitare dicunt: quorū uox ac rugī-
tus homines terret, Ad uiginti quinque cu-
bitos & amplius crescēs, sepius eualescit.
Ad senitū autē & debitam magnitudinem
ueniēs sine cibo tempore multo uiuit. At
ubi cōmederit, non de facili satiat. In abyf-
sis terrę (sicut dicit Augu, aliquādo draco
moratur, et cū in aere sentit humiditatem
egreditur, & sup̄ aera ferē magnis alarū re-
migijs aerem cōcitans et impellens. Alis
q̄dem pellicea uolubilitate extantibus, &
secundum corporis sui magnitudinē la-
te diffusis: ubicūq̄ morat̄ aerem inficit.

Plī. lib. 26. India dracones habet et Ele-
phantes perpetua discordia bellantes, tan-
tę magnitudinis, ut facili circūplexu Ele-
phantes ambiant, noxiōq̄ nodo perstrin-
gant. Ambrosi. Draco elephantem ligat,
cuius ruina mors uictoris est; et inde sum-
me in utrūq̄ certatur, Ille ut pedē alliget,
in quo casus uicti sibi nocere non possit.
Plī. li. 10. Aquilę q̄ p̄ satis est pugnæ cum
dracone: multoq̄ magis anceps, etiam si
in aere. Ari. uultur etiā & draco preliātur:
qa cōmedunt aīalia. Isī. Draco uim in cau-
da non in dentibus habet, et uerbere poti-
us q̄ ictu nocet. Arist. in li. de nat. anima-
liū. Est in terra Aethiopię draco ex q̄ Ty-
rus generatur, et ex illo Enthichon accipi-
tur, cōtra quod nō est remedium. Omniū
q̄ animalīū uenenum habentiū morsus,
est ualde malus: maximeq̄ si se cōmedāt
ad inuicem: sic cōmedit draco scorpionē.
Item de pprietatibus elementorū. In die-
bus Philippi regis uia in mōte Armenię
fuit, de qua rex interrogauit, cur sup̄ illam
nullus transiret quin mortuus caderet. So-
crates ergo speculū de calibe cōtra illū po-
suit, in quo duos dracones magnos uidit
qui aperuerunt os suū, et egrediebāt cor-
rumpēs aerem fumus ex orificijs eorum.
Rex uero p̄cepit ad montem illū exiri, &

ip̄sos interfici. sicq̄ salutatus est locus il-
le. Narrat Petrus Damianus de q̄dā agri-
cola, qui quadā die ualde mane surrexit,
& uidit draconē enormis magnitudinis,
lignum putauit, fessusq̄ sup̄ eum ut rege-
sceret sedit, mox indignata bestia degluti-
uit.

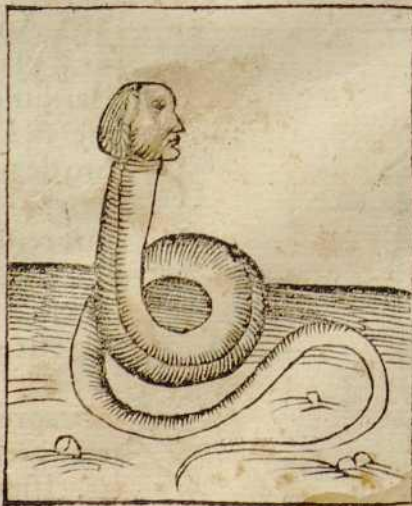
OPERATIONES.

Solinus. Draconū ex cerebris excidit: dr-
aconias lapis: sed lapis non est nisi de
trahat uiuentibus. Nam si obeat prius, cū
anima simul euanescit duricies soluta.

Physiologus. graminiibus quidem me-
dicatis dracones dormire coguntur, sicq̄
lapis acquiriū, cuius usu reges orientales
p̄cipue gloriantur. Draconē adipum
fugiunt uenenata: ne ipse draco habet ue-
nena. Draconis capita p̄speā et fortu-
natam domum promittunt facere. Ex
lib. de nat. rerū. Lingua eius & fel in uino
decocta, remedio sunt his qui uexātur ab
incubis, eorū corporibus ex hoc inunctis.

Draconis caro uitrei coloris est, ac ue-
scentes illa refrigerat. Hinc est q̄ Aethio-
pes in feruida plaga manētes dracōis car-
nelibenter uescūtur, a deo quoq̄ auaritię
sitis in imensum creuit, ut institores q̄bus-
dam carminibus draconem ad tēpus man-
suetū reddant: eiusq̄ tergo insidentes:
freno ipsum regant, usq̄ dum in Aethio-
piam perueniat. Autor. Sanguinē dra-
conis quo phisici utuntur in medicinis ai-
unt gummi cuiusdam arboris sic dictum,
ppter sāguinis similitudinē ueri dracōis.

CAPVT. 49.

DRa-
con
copedes.
Ex li. de
nat. rerū.
Dracon
copedes,
serpētes
sūt mag-
ni & po-
tētes. Fa-
cies uir-
gineas
haben

tes humanis similes, in draconū corpus desinentes. Credibile est huius gñis illū fuisse, p quē diabolus Euā decepit: quia (sicut dicit Beda) uirginē uultū habuit. Huic etiam diabolus se coniūgens uel applicans, ut cōsimili formam uiterem alligeret: faciem ei tm ostendit et reliquā partem corporis arborū frōdibus occultauit.

Augustinus sup Gen. Dicit autē serpens ille calidissimus fuisse, uel secundum alios, sapientissimus: non proprie, sed in bono solet accipi sapientia dei uel angeli, uel aīeratiōalis: sed translatiue, sicut apes uel formicas dicimus sapientes, ppter opera sapientiam imitātia: quā serpens anima non rationali, sed spiritu diabolico, q̄ plenus erat, possit sapientissimus dici. Mali em̄ angeli, quā superbi, deiecti, natura tamen excellentiores sunt oībus bestijs ppter eminentiā ratiōis. Serpens enī nō intellegebat uerba, nec rationalis est facta. Quē enim uerbis magorū uel incantatorū serpentes trahunt de latebris, diabolica est uis: quod permittit ad memoriā illius primifacit, ut sciatur: quia cū hoc genere familiariter sit ei locutus. Est autē ille serpens sicut asina Balaā: sed hoc fuit diabolicū, illud angelicum. Boni enim et mali angeli similiter operantur.

CAPVT. 50.

albo quam nigro, sed in dorso plures habet ignos, & in lateribus plures albos, et caput in medio nigrum, & in lateribus habet album: et quando est domesticū, multum est lusuū. Dicunt crura sinistri

lateris breuiora esse q̄ dextri, et durum habet pilum, et est spissē pellis, et est ad quantitatem uulpis, et est duorū generum. Dicitur autem datus caninus, quia in multa findit pedē, sicut canis. Et dicitur datus porcīnus, qui in duo findit ungulam sicut porcus. Fertur q̄ scrabronibus & alijs uermibus uiuit, quia non est uelox ad uenandum.

OPERATIONES.

Axūgia eius ualet ad renum dolores: et ad multa alia, quē causa breuitatis obmitto.

Dicunt etiam aliqui, q̄ morsus aliquando habet uenenosos.

CAPVT. 51.

Dypsa Isid. Dypsa est genus aspidis, qui latine situ la dicit: quia quē morderit siti perit. Tante autē exiguitatis esse fertur, ut

dum calcatur, non uideatur, de quo Poeta Signiferum iuuenē tyrenis sanguinis aut lū. Torta caput retro dypsas calcata morderit, Vix color aut sensus dentisq̄ fugit, Andromachus. Dypsa cum aliquē pungit, inflammatur in eo caliditas ualde superflua, indeq̄ accidit ei uehemēs sitis, & adustio inflammata: nec bibere cessat aquam donec corpus eius scinditur, et sic moriē Auicenna. Serpentis facientis sitim secundum quosdam longitudo est palmi unius et sup corpus eius sunt uestigia nigra plurima. Caput eius est paruū, et collū grossum a quo incipit creatura eius usq̄ ad caudam subtilem.

OPERATIONES.

Auicenna, Vt euacuatur aqua ppter sitim

tim ex morſu iſtius ſerpentis. Huius regi-
men poſt cōmunia regiminum eſt in deſi-
nenter eum facere bibere oleū plurimū et
euomere: deinde cliſterifare cum his que
educunt feces et humiditates.

CAPVT. 52.

Dromo-
da & da-
mula, Iſi-
do. Dro-
meda ge-
nus eſt ca-
melorum
miōris q-
dē ſtatu-
ræ: ſed ue-
locioris :
un d e &
nomē ha-
bet. Nam

dromos grece curſus & uelocitas appella-
tur. Centum em̄ & amplius miliaria uno
die pergere ſolet: quod ſcilicet animal ſicut
bos & ouis & camelus ruminat. Damula
Iſidor. Damula uocata eſt: eo q̄ de manu
effugiat. Timidū animal & imbelles. Vn-
de Martialis: Dente tueſ aper, deſcendūt
cornua ceruū: Imbelles dame q̄ niſi præ-
da ſumus. Gloſa ſup Paralip. Damula eſt
animal mundum, uelox perſpicax. Vn-
de ſcriptū eſt, Eruere quaſi damula de ma-
nu et c̄. Plinius: Dame raro manſueſcunt,
cum ſere iure dici non p̄nt. Complura nā-
q̄ ſunt nec placida, nec fera, ſed medię in-
ter utrunq̄ nature: ut in uolucris Hyrū-
dines, apes in campo, in mari delphini. I-
dem in libro .ii. Natura dedit cornua da-
mis.

OPERATIONES

- 1 Auicēñ. Damule caro more emplaſtri
ponitur ſup dolores iuncturarum.
- 2 Eadem cum uino miſcetur & bibitur,
propter epileſiam uel ſoda.
- 3 Item exſiccata cum uino in potu accep-
ta, confert uenenis. Hali. Virga Damu-
le, ſiccata tirta et bibita, morſui ſerpētum
prodeſt. Idem facit & uirga cerui,

DA-
ran.
Ex lib.
de nat.
rerum.
Daran.
(ut dicit
Ariſto-
teles) eſt
animal ue-
lox atq̄
fortiſſi-
mū, qd̄
a uena-
toribus

in ſecutum cū euadendi deſperatione frā-
gi cœperit, aſtutia naturali ſtercus intor-
quet cōtra canes inſequentes ſe, eoſq̄ re-
tardat putridę digeſtionis odore. Autor
fortaſſis etiā hoc nomine uidelicet duran
nocatur beſtia, que ſuperius, iuxta eundē
Ariſtotelē bonnacon eſt appellata. Et ip-
ſa eſt (ut uidetur) ſiluiſtris uacca, de qua
dicit Ariſtoteles q̄ habet cornua cōtra ſe
inuicem inclinantia. Et ideo natura dedit
ei aliud iuumentum, uidelicet eiectionem
ſtercoris in remotum: ut ipſo uenato-
rem detineat ne ad eam ppe accedat. Idē
uult Alber. in lib. de naturis animalium,

CAPVT. 54.

Equis
In lib.
de natu-
ris rerum
Equi uni-
uerſis fe-
re partib⁹
orbis ge-
nerāt: ſed
illi præci-
pui qui in
Scithia et
Capado-
cia. Hij ad
ſonitum buccine gaudent, & cōgreſſioni-
bus gloriantur. In equis præcipue, & omni
genere iumentorū aures indicia animi præ-
ferunt. In coloribus equorū niger eſt opti-
mus

rumq; bonus. Ceteri uero deteriores iudicantur. Aristoteles. Equus & equa plus diligunt coitum, q̄ animalia cetera, præter hominem Equa quoq; furit concupiscentia coitus, olfaciendo se inuicē ore ad os, concupiscentiam prouocāt. Masculus supra matrem suā non salit. Vnde equus aliquid quando matrem suppositam agnoscens, subito fugit seq; precipitauit. Coit autem equus duum uel trium annorum, sed debile generat. Fortis autem est à quattuor annis usq; ad. 20. & fortis est quousq; generat. Totauita sua coit; & usq; ad annos. 30 uel usq; ad. 35. uiuūt. Equa uero usq; ad. 40 Equus cum equa coit etiam impregnata. Nullaq; fœmina post impregnationem recipit coitum, nisi mulier & equa. Et est eq̄rum coitus iuuenum ante tēpus determinatum, si bonum habuerint cibum. Nō est ledens coitus equorum, sicut coitus tauro rum. Partus equarum melior est, q̄ omnium aliorum quadrupedum. Apparetq; p̄cipue in equabus & uaccis menstruum. Idē Aristote. Equus oculos habet diuersi coloris unius ab altero. Nec est oculorū uarietas sicut in hominibus & equis. Cōtra naturam etiam omnium animalium est, q̄ cum senescit equus, dentes eius albesunt. Itē equus felle caret. In corde equi & uacæ sunt ossa. Ibis auis est, quę odit equum: & uocem eius imitando stupefacit ipsum, ac fugere cogit, & forte interficit.

OPERATIONES.

1. Diosco. Equorum sanguis medicaminibus causticis admiscetur. Lac equinū uentrem mollit & hominem turbat.
2. Fimus caballinus crudus et cōbustus, sanguinem abstinēt profluentem.
3. Haly. Coagulum equi solutioni cronicæ prodest, & intestinorum ulceribus. Fimus equorum si uaporetur mulieri, secundam fetumq; mortuum educit.
4. Esculapius. Equæ lac bibitum, matricis laborem sedat; & educum eijcit.
5. Caseus eius uentrem reprimat; et torsiones tollit, coagulum eius cum uino propriatum omnes dolores sedat. Stercus eq̄ siccum aspersum sanguinē sistit, auribus instillatum, dolorem tollit. Auicenna

in. 2. canone. Sanguis equi adustius, est putrefactius, totiusq; debilis digestiōis, precipue qui grossus est. Lac equarum sicut & lac camelarum partui uicinarum subtile est, aquosum, & uentrē lenit. Coagulum equi conueniens fluxui antiquo, & ulceribus uiscerum, ac fluxui.

Corium pulli equi si aduratur & liniat¹⁰ ex eo cum aqua super bothor, infrigidat eas. Dicit¹¹ quoq; q̄ additiones illæ quæ sunt in genu equi tritæ & bibitæ cum aceto sanant sodam & epilentia. Stercus etiā equi facit operationes stercoris asini.

Pli. lib. 28. Sanguis equorum et equarū¹² præterq; uirginum, uim habet stipticā, erodit ulcera: carne ac fimo equi in agro pastutuntur ad plagas. Itē fauilla fimi equi¹³ ni inueterati, partum mortuum eijcit.

CAPVT. 11.

Elephas. Aristote. Elephas ē animal mansuetū, quod cito domesticat, & obediētiōr atq; disciplinatioer est omnibus animalibus

bus: unde instruitur etiam adorare regē, & in hoc omnibus melior est animalibus. Ex lib. de natu. rerum. Elephātī (teste Casiodoro) omnium quadrupedum superat intellectum. Vnde nō dubitat elephas primo aspectu adorare, quem cunctorum intelligit rectorem esse. Cui si tyrannus apparet, inflexus permanet, farinam similem minutissimo pulueri permixtam separat optime: ita q̄ farinam in passum colligens nihil admittit de puluere. Læsi uero dicuntur offensam seruare, longoq; tēpore post iniuriæ uindictā reddere. Auicenna. Iuuant homines in pugna & elephantum fœmina sicut masculus: sed corpora fœm-

L I B E R P R I M V S.

narum minora sunt q̄ mariū, & cum hoc etiam audaciā sunt minoris. Elephas aut̄ tantā fortitudinis est, ut cum suis culmis prosternat magnos parietes, & cū sua frōte magnas arbores. Ex lib. de nat. rerum. Elephanti concupiscentiā fetus in se non habent. Sed tempore quo uolunt filios p̄ creare, uadunt ad orientem usq̄ ad proximum paradisi ubi inueniant Mandragorā, de cuius fructu prior gustat femina, de inde masculus eius suasionē: & tunc cōueniunt & concipit fœmina. Tempore uero partus ingredit̄ aquā usq̄ ad ubera: & ibi parit super aquam: propter draconem qui insidiatur ei. Et si extra aquam pareret, fetus ei deuoraret. Masculus quoq̄ non recedit ab ea dum parit: propter serpentem, qui inimicus est eius, sicut draco. Nam huius animalis ossa & pellis in quocūq̄ loco incensa fuerint, statim odor eorum serpentes fugat: & quolibet uenenosum non accedit. Isido. Biennio aut̄ fetus portat nec amplius q̄ semel gignit: nec plures, sed unum tantum. Viuunt aut̄ annis tricentis. Aristo. Elephas coit in agresti loco maxime prope fluuios: fœmina sedet, mas equitat super illam. Fœmina post annum decimum usq̄ ad quindecim coit. Mas aut̄ post quinquennium: & hoc in uere. Vnicum filium gignit, sicut equus & camelus, fœmina per duos annos impregnat̄. Impregnata quoq̄ a masculo nō tangitur omnino: & post partū cessat triennio. Ex lib. de nat. rerum. Elephanti cadentes, surgere nō possunt, quoniam ossa solida sine iuncturis habent. Vnde & crura tibiasq̄ flectere non ualent: nisi in iuuentute. Crura uero equalia habent in grossitudine, instar stipitū, ab imo pedis usq̄ ad uentrem. Pedes uero rotundos instar pomī. Plini. Elephanto durissimum tergus est dorsi, uentres molli. Interius simile est interiori porci, & per consequens interiori hominis. Elephanti nasus longus. Autor. Elephas in tibijs iuncturas non habet: & dormientes elephanti nunq̄ recumbunt: sed cum labore defatigati sunt, arboribus magnis applicati se recreāt: & in ipsis suffulti dormiunt. Quod eorum uenatores attendentes: locum & arbores notāt: easq̄ pene suc-

cidunt: sicq̄ capiuntur.

OPERATIONES.

Isidorus. Elephanti sanguis et maxime masculi, fluxus reumatis sistit. Fumo quoq̄ qui fit ex ungula & pilis elephantis, animalium quolibet uenenata fugantur.

Platearius. Elephas habet ossa quedam solida ut dentes, & hæc non comburuntur, sed ad diuersa officia reseruantur. Quedam uero sunt medullam habentia, & hæc combusta dicuntur spodium. Est autem spodium frigidum in .3. gradu, siccum in .2.

Sophisticatur autem quandoq̄ ex ossibus canis combustis: quādoq̄ ex marmore cōbusto, sed id est minus ponderosum: unde illud eligendum est quod est subalbidum, & ualde leue & continuum.

In sirupis ponitur ad infrigidandum. Puluis eius cum succo plantaginīs datus, ualet ad disenteriam & emptoricam passionem. Auicenna. Adeps elephantis cum ex eo fit linimentum, fugat uenosa. Fumus eius suppositus, prohibet impregnationem.

Fimus Elephantis, si uaporetur eo uenter febrem patientis, prodest. Sed si cum lana submittatur mulieri, non concipit.

CAPVT. 16.

ENCHIRES.

Ex lib. de nat. rerū. Enchires ē animal in oriente, tauro simile sed habens longos crīes ad scapulas descendentes, si

Cut equus. Cornua uero multum recurua: & ad pugnandum abilia, caudamq̄ breuem respectu corporis, corium ualde durum. Huius etiam caro dulcissima est. Cū uenatores fugiens debilitatum fuerit pugnāt:

gnat: et in pugna stercus eijcit per quatuor passus causa timoris. Est enim animal mul ti stercoris. Deinde cum appropinquat ei tempus partus, multa eiusdem generis ani malia circa ipsam adunantur: & egerentes aggregant stercora ad instar muri in cir cuitu eius. Autor. Videtur autem enchis res eadem esse bestia que superius duram uel bonnacon secundum Aristotelem est appellata.

CAPVT. 57.

ENhidros et Enitra. Isidorus. Enhidros est bestio la ex eo nuncupa ta: q̄ in a quis uersa, & ma xime i Ni lo. Quæ, si croco dilũ dor

mientem inuenerit, uolutat se primo in lu rum et intrat etiam per os eius in uentrem, & carpens omnia intranea eius sic ut mo riatur. Hęc ychneomon grece uocatur.

Ex libro de naturis rerũ. Enitra est ani mal modicum in Germania, mas & foemi na cumulos in terra facientes, congregat cibos in estate, quibus uiuant in hyeme. Foemina naturaliter ciborum est auida: mas e contra supra modum parcus & aua rus. Vnde & aditum obstruit ne foemina cibos attingere possit. At illa naturaliter calida, foramen occultum ex alia parte facit p̄ quos fruetur quod auiditati sue suffi ciat. Sicq̄ fit ut masculus parcus macieta bescat, foemina v̄o pinguedine rutilescat.

CAPVT. 58.

ERinacius et Ermineus. Isidorus. Erinacius qui et Cirogrillus, est ani mal porcelli for mam ha bens sed spinosum ubiq̄, pre ter quam

in uentre: undiq̄ uero spinis suis claudit, p̄pter insidias: & difficulte se uidentũ pre bet atq̄ palpandũ: sed q̄n in aquam calidã mittit, statim ea delectatus in planã mem brorũ deiectionẽ ostensionemq̄ resoluit: & sic in offense uideat atq̄ palpatur. Hic (ut dicit Aristoteles) obtusius audit omni animali habentẽ testã in capite. Erinacius pinguis est & medicinalis. Solus habet du os anus p̄ quos feces emittit. Huius specieĩ mas & foemina stãdo coeunt, applicati & ad inuicẽ cõiuncti: et hoc p̄pter spinarum aculeos q̄ in eius dorso sunt. Ex li. de na. rerũ. Ermineus ẽ bestiola de genere muste larũ: sed forma minor: et colore dissimilis. In hieme cãdet instar niuis p̄pter extremi tatẽ caudæ: estate uero tm̄ in uentre cãdet, et dorso fuscus apparet. Mures p̄sequitur, car nes uestitur.

CAPVT. 59.

ENgula & erura. Ex libro de natu. rerũ. Engula ẽ uer mis à re nomen.

Habet em̄ sem per i sans guine cas put conti nueq̄ sus

gens ita intumescit, ut medius crepet. Nō enim exitum superfluitaris habet hic à quibusdam pediculus siluestris dicitur. In iumentis nunq̃ sed in lupis & canibus frequenter gignitur.

Eruca in lib. ut supra. Eruca est uermis longus multis distans pedibus, colore uariis. Olera & arborū folia depascitur. Isidorus. Eruca est frondiū uermis, in olera uel pampino inuoluta: ab erodēdo dicta. De qua meminit Plautus. Imitatus nequā bestiam, maleficam, inuolutam in pampino frondem & florem erodens, hoc malū oritur tempore humido & lento.

OPERATIONES.

1. Palla, lib. 2. Contra erucas. semina quæ spargēda sunt, semper uiuæ succo uel crucarum madefaciunt sanguine. Aliqui uero cinerem de fico super erucas spargunt. Nonnulli squillā in hortu serunt. Vel alii qui etiam mulierem menstruatā, nudis pedibus, contra erucas circumire faciunt.

CAPVT. 60.

FAlena & Fiber. Isidorus. Falena est animal quod naturali quādam indignatione superbiā in homine detestatur. Itaq̃ si congregandi oc-

casione accepit, pugnae constanter insistit, uictorq̃ superbię inclementer nitit̃ hominem decerpere. Solinus. Fiber p̃ uniuersum Pontum plurimus, quē castorem aliqui dicunt lutherae similis: est aīal morsu potentissimum, adeo ut cum hominem inuaserit, conuentum dentium non prius laxat, q̃ ossa fracta concrepuisse persenserit. Plini, li. 31. Fibris uictus est in terris, & in aqua. Castorea testes eorum dicū-

tur: quos ab ipsis amputare cum capitur negat. Sestius medicinae diligentissimus: illos esse paruos: substrictos q̃ & adherentes sp̃tne; nec adimi sine animalis uita posse asserit. Item Operationes etiam superius sub nomine castoris sunt dicta.

CAPVT. 61.

Formica. Astor. Formica est animal paruum, sollicitum, prouidum, et sagax. Terrā de cauernis egerit: arto calleis cedit: grano pasci-

tur. Isido. Formica dicta est ab eo, q̃ forat micas farris. Ex libro de naturis rerū. Formica est animal mire prouidentiae sibi. Hec sola inter animalia senio fortificat̃ & crescit. Formicae labores communicant ut apes: sed apes cibos faciunt, haec uero condunt. Effertur etiam mortuos suos atq̃ sepeliunt: & haec sola inter oīa animalia praeter hominem faciunt. Item formica frumenti granum eligit, & si compluta in fossa sua fuerit: illud exponit ut siccetur, sicq̃ iterū reponit ipsum usq̃ ad tempus, ut autē granum cōseruet absq̃ germine: fertur ipsum in tres partes diuidere. Aristo. Formica ē animal anulosum sine alis & sine sanguine. Et est ex animalibus, quę cum socijs suis manent: & ex his q̃ habitacula habent, sicut mures et talpae. Formica sicut et musca coit in hyeme, si conueniens aer fuerit, & uentus meridionalis flauerit.

OPERATIONES.

Aristo. Si quis acceperit sulphur & origanum agreste, & puluerizauerit super mansiones formicarum: dimittunt illas et fugient. Similiter etiam fugiunt a fumo storacis sicci.

3 Rasi in almanfore. Formicæ ex alchiz
 4 tran, & ex sulphure, & ex asafetida fugan
 tur. Et si ex istis mittatur aliquid in ea
 rum foraminibus, morientur: porro si ex
 eo circa foramē epithima fiat, nō exhibēt.
 5 Ex li. de nat. rerū. Domus formicarum
 ex sulphure & origano agresti fumigata:
 formicas effugere cogit ab illa.

CAPVT. 62.

Formi
 ce ma
 iores. So
 li. Formi
 cæ dicun
 tur esse in
 Aethio
 pia ad for
 mam ma
 ximi ca
 nis: quæ
 arenas au
 reas pedi
 bus quos
 leoninos

habent eruunt, ac ne quis auferat custodi
 unt. Ex lib. de na. re. In India sunt formicæ
 circa mōtes aureos, uulpibus maiores, for
 tes ac se uæ nimis, pedes quatuor habētes,
 & in pedibus hamatos unguēs. Tantæ ue
 ro fortitudinis sunt, ut uisos homines dis
 sercant. Bestias autem de facili nō ledūt:
 satis conscia q̄ aurum illud quod ipse cu
 stodiunt inuitis non auferāt. Ad plecten
 dum ergo temeritatem auariciæ illic a deo
 collocatæ sunt bestie. De his formicis me
 minit Iohannes de Manda uilla, q̄ in non
 nullis montibus Indiæ morantur formi
 cæ in quantitate nostrorum catellorū, quæ
 effodiunt, purificant, & colligunt cum in
 tenta occupatione aurī minutias, easq̄ po
 nunt et reponunt de cauernis in cauernas:
 & conseruādo aurum sunt ita diligentes
 & acres, ut nemo hominum de facili ap
 propinquare audeat: nisi interdū illis pau
 santibus, & ab estu se occultantibus. Aliq̄
 non tamen sine periculo in drometarijs ra
 piunt uel furant, ingeniose etiā sup equā,
 quæ nuper fetū edidit imponūt cistellas li
 gneas seu cophinos novos uacuos à lateri

bus apertos de pendentē prope terram.
 Hanc equam famelicam ad montes huius
 modi dimittunt ut se herbis pascat, quam
 formicæ uidentes solam, salientes & iocā
 tes colludunt ad cophinorum nouitatē.
 Et quoniam eis est naturale, ut circa se om
 ne uacuum implere conentur comportāt
 certatim aurum in predictas cistellas: cum
 homines à remotis tempus obseruauerint,
 emittunt pullum equæ ut uideat matrem
 cuius aspectu iam diu stetit priuatus, et ad
 hinnitum pulli protinus equa reuertitur
 honusta auro. Hoc & simile ingenio aurū
 a formicis eripitur.

CAPVT. 63.

FVrus
 & Fura
 rūculus.
 Isidorus.
 Furu
 s a
 furno di
 ctus est.
 Vnde &
 fur. Tene
 brosus
 enim &
 oculos
 cūculos
 effodit: &
 eijcit præ

dam quā inuenerit. Aristo. Furorum fœ
 minæ sunt obedientes ad coitū ualde, cla
 mātq̄ mares ad coitum tempore luxuriæ,
 nec coeunt mares cū femina retro sed mas
 eleuatur, & fœmina equatur subiacēdo.

Furunculus. Ex lib. de na. re. Furuncu
 lus putoriæ ualde cōsimilis est, paulo am
 plior q̄ mustella. Inter album & buxeum
 colorem habet, et est animal animosum ac
 ferox. Coire dicuntur prostrati, femina si
 marem non habet, quando luxuria stimu
 latur, tumescit & moritur. Partu quidē fœ
 cunda est, ut pote septem uel octo fœtus si
 mul edens: portat in utero. 40. diebus. Et
 cum nati fuerint catuli, cœci sūt diebus. 30.
 A tempore uero quo uidere incipiunt, us
 q̄ ad. 40 dies uenari incipiunt.

CAPVT. 64.

LIBER PRIMVS.

Getgenetha. Isidor. Galla est animal multae audaciae cum serpentibus pugnans, mures etiam libenter comedit. Et ipsum ge-

nus serpentium, carnibus murium uiuit ideo quasi cibi sui emulos serpentes persequitur: & cum eos deuictos comederit, mox rutam, quae serpentibus aduersa est, comedit. Hoc animal ad septentrionalem partem ingressus fouearum suarum facit, ut uento sibi contrario non fatigetur. Genetha, Isid. Genetha est bestia paulo maior uulpes cula, colore habens inter croceum et nigrum, maculas interdum nigras ordinate in pelle dispositas habet, mansueta satis est bestia nisi fuerit iniuria lacessita: nec ad ardua conscendit, sed in humilibus locis, & super riuos aquarum deambulat, ibi quoque cibum querit.

CAPVT. 65.

Gameleon, & Chamaeleon. Isid. Gamaeleon sive Chamaeleon, est animal quadrupes, habens faciem quasi lacertae, caudam p-

lixam & tortuosam, corpus asperum, cutem qualis est crocodilis. Profert autem ex cute quasi lanam quamdam, de qua zonae contextae comburino possunt. Est autem animal pigrum in-

cessu, sed uictorem suum interfectus permittit. Nam cum aliquis ex eo comederit: illico morietur. Hoc idem animal dicitur & salamandra graece: et etiam (ut quidam) uolunt stellio latine: sed fortasse diuersae sunt species quibus eiusdem generis sicut caprae et capreae et rubicaprae, unde idem Isid. Gamaeleonem ponit in genere bestiarum, salamandram ac stellionem tanquam diuersas species in genere lacertorum. Plinius autem dicit stelliones habere quodammodo naturam chameleontum. De his ergo plenius dicitur infra, ubi agetur de salamandra.

CAPVT. 66.

Azel. Seneca, lib. aggre. capit. misch. Dixit Habonhasen ex uerbo albulhua sim almal cadit in lib. auri, et minerarum, & margaritarum,

terrae in quibus sunt gazellae musci, & sunt regiones tumbasi, & seni, sunt terrae confines. Verum muscus regionis tumbasi est melior musco seni, duabus de causis. Una est, quia gazellae de tumbasi comedunt spicam nardi: & alias species odoriferas, gazellae uero de seni comedunt alias herbas ab istis. Et non differunt gazellae istae ab alijs in figura, & colore, & corporibus, cognoscuntur tamen in dentibus caninis earum: quia quilibet ex istis habet duos caninos dentes egredientes ab ore ipsius, sicut egrediuntur ab ore porcorum. Item cum natura gazellae expellit cursum sanguinis ad folliculum illum uel chistim: & completur esse sanguis in eo nocet illi animali, & tunc uenit ad saxa, uel ad aliquem ex lapidibus calidis caliditate solis: & fricat semetipsum, cum delectatione magna: donec uulnerat cutis in loco illo, & emanat quod continetur super lapides, quemadmodum emanat ex apostemate

mate aliqua quando aperitur, & sentit tūc illud animal in exitu eius delectationem magnā, & illud sic euacuatū, dicitur muscus. Egrediunt ergo homines qui nouerūt loca, ubi pascunt gazellæ: & perueniētes ad saxa illa & lapides inueniūt sanguinē illius, q̄ desiccatus est sup lapidem siue saxa, & colligūt eū, & ponūt in folliculis q̄s habent ex gazellis, quas ipsi uenati sūt & seruāt apud se, et huiusmodi est ille muscus, q̄ utuntur reges, & q̄ donat pro dono magno.

OPERATIONES

1 Muscus fortificat cor, & omnia interiora mēbra, quando bibitur aut ponitur exterius in emplastris: & abstergit albuginē subtilē, & desiccatur eius humiditātē, & ca-
2 lesacit cerebrum. Vnde corroborat mēbra sua aromaticitate. Et confert soda antiquæ q̄ est ab humiditatibus, & corroborat cerebrū. Et si accipiatur de eo parū, & resoluatur cū oleo de Kerui, & liniatur
4 cum eo uirga, iuuat ad coitum. Et est in eo humiditas quedam per quā excitat coitum. Auicenna de uiribus cordis ait: q̄ confortat cor. Infra capi. musquelibet plenius tractetur de musco.

CAPVT. 67.

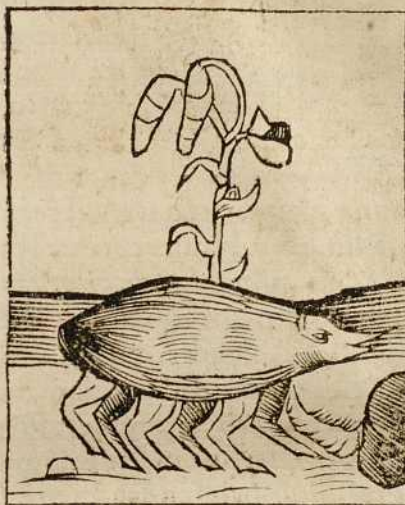

Glan-
dosa
& natrix,
Constāti-
nus. Glā-
dosa ser-
pens ē, cuius mor-
sus est pu-
tridus, &
de q̄ pessim⁹ odor
eminus e-
greditur.

Dicūt au-
tem quidā, q̄ pedes super illā incedētes ex-
coriant: et apostemata in crure patit. Illius
quoq̄ ei medeē manus excoriātur. Qui
uero hūc serpentē occiderit, odor eius pu-
tridus fit, et omnē nisi solius huius fetoris
p̄dit: huius morsus significatio est, q̄ in il-

lo loco subsequit apostema cū robore, ue-
sica illa mēbra circūdat, aliqñ summatim
currit sanguis quasi aqua, dolorē q̄ pati-
tur in ore stomachi. Natrix. Isidor. Na-
trix est serpens aquā ueneno inficiens. In
quo cunq; enim fonte fuerit eū ueneno im-
miscet. De quo Lucanus, Est Natrix uio-
lator aquæ.

CAPVT. 68.

GRil-
lus &
Gurguli-
o. Isidor.
Grillus à
sono uo-
cis nomē
habet, hic
retro am-
bulat, ter-
ram tere-
brat, stri-
det nocti-
bus, uena-
tur cū for-

mica circumligata capillo in cavernā eius
coniecta, efflato prius puluere ne se absco-
dat, & ita formicæ complexibus trahitur.

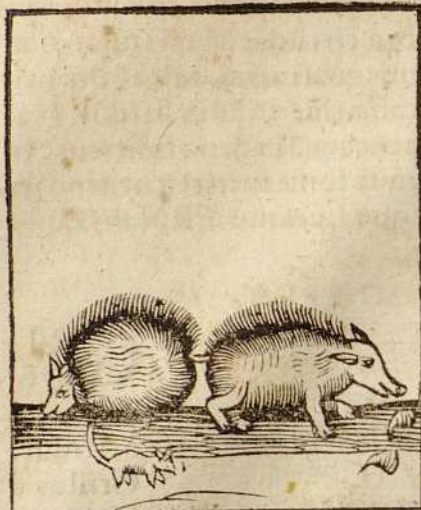
OPERATIONES.

Plinius lib. 29. Grillus prodest pruru-
lētis auribus cum terra sua effusus, magnā
huic animali perhibet Nigidius autorita-
tem, magi quoq; maiorem. Auriculæ pa-
rotide p̄ sunt grilli siue illiti siue adalliga-
ti. Idem libro. 30. Strumis quoq; suade-
rit illinire grillū cum terra sua effossum.

Porro contra calculos, & alias difficul-
tates uesicæ prodest grillum aqua calida
dilutum sumere: preterea grillorū crema-
torum fauilla ex oleo, perducit ad cicatri-
cem ulcera. Haly lib. regalis dispositio
locustæ longe id est grilli: si collo suspen-
dantur quartanam patienti prodest.

Petrus comestor. Gurgulio, uermis est,
qui nascitur in corruptione fabarum, sicut
tinea ex corruptiōe olerum, teredines ex
corruptione lignorū. Isido. Gurgulio di-
citur, quia pene nihil est aliud nisi guttur.

CAPVT. 69.

Herina-
naceus
us. Arist.
Herina-
ceus est
animal spinosum:
cuius sensus apparet multo
tens contra uentos septentrionales & meridionales:

foramina namque facit in terra e contra in opposito. Plin. lib. 8. Huius cute uestes expoliuntur, & est animal spinis, cooperum, quod inde nominatur: quia subrigit se, quando spinis suis claudit, quibus undique protectus est contra insidias. Nam statim ut aliquid presenserit, primum se subrigit, & in globum conuersus; in sua se arma recolligit: & ita spinoso defenditur tegmine, ut nec contingi quidem possit. Iorath. Herinaceus cum spinis dorſi colligit fructus: si quid autem ex huius cibo ceciderit, residuum a se totum reijcit, ac reuertitur ut spinas suas repleat. Hunc autem lupus timet ac fugit.

OPERATIONES.

1. Auicenna. Herinaceus alius est terrenus habens spinosas sagittales. Alius marinus, & est species piscium. De quo infra tractatu de piscibus habetur. Vtriusque cineres sunt abstersio: resolutio: & acuitas & exiccatio.
2. Adeps herinacei prohibet effusiones ad uiscera, similiter & eius epar.
3. Ex lib. de naturis rerum. Carnes herinacei uim habent desiccatiuam & dissolutiuam, proprieque stomachum confortant, uentrem soluunt, urinam prouocant, utiles sunt his qui ad lepram & elephantiam dispositi sunt.

CAPVT. 70.

Hyena.
Hieronimus contra Iouinianum inquit. Hyena esse animal magnitudine ne lupi, in cuius collo sunt pili sicut collo equi.

Pilos habet duros uel fortes super omnia spondalia. Pastores & canes singulando quasi esset canis deludit, & sic pecora comedit. Ipsos etiam homines & canes deludens depredatur, & sepulturas cauat, quoniam talem carnem comedere desiderat. Ex lib. de natura rerum. Hyena duas habet naturas: maris scilicet & feminae. Colorem cum uoluerit uariat, & in sepulchris mortuorum semper habitat, gemam portat in oculis (uel ut aliquid dicunt) in fronte.

OPERATIONES

Hieronymus ut super. Hyena fel oculorum claritatem restituit. Stercus eius putrida curat uulnera. Plin. lib. 28. Cutem quoque capitis hyena, dicunt capitis dolori aligatam prodesse. Sic et caliginem discutit, & in claritatem suffusiones excitat, multaque alia huiusmodi.

CAPVT. 71.

Histrix.
Hier. contra Iouinianum. Histrix in Aethiopia frequentissime herinatio similis est, spinis tergu hirsuta. Ex lib. de natura rerum. Histrix

Histrix ē bestia, q̄ uulgo porcus spinosus dicitur, circa marina habitat, & in cauer- nis montiū nō nunq̄, q̄n̄ scilicet iuxta ma- rina refugiū non habet. In terra & aq̄ pos- tener ualet. Ira eius ad uindictā citissima est. Vnde plerūq̄ iaculis ē tergo spōte la- xatis, canes uel hoies uulnerat pximātes. Arist. animali qd̄ dicit̄ porcus spinosus, lo- co pilorū sunt spine sui corij, & cooperiūt ip̄m ut pili. Sūt etiā illi sicut arma, quibus ip̄m querentē deprehēdere torquet. Idem, Histrix est aīal spino tergū hispidū, quos plerūq̄ laxatas emittit iaculatione uolū- taria: ut assiduū aculeorum nimbis, alias iaculis, canes uulneret ingruentes,

CAPVT. 72.

Hircus. Ex libro de natura rerum. Capre masid est hircus, ē animal animosū ac bellicum et robustū. In frōte aut̄ & cornibus est il-

li maxima fortitudo. Isid. Hircus est lasci- uū animal, & semp̄ feruens ad coitū, cuius oculi ob libidinē intransuersum aspiciūt, unde et nomen traxit. Nam hirci secundū Suetoniū sunt oculorū anguli. Huius na- tura adeo calidissima est, ut adamantē la- pidem, quem nec igni nec ferri materia do- mare ualet, solus huius cruor dissoluat. Maiores hirci consij dicuntur, a fluuio cū se in Lybia ubi grandes nascūtur. Actor, est etiam hircus animal fetidum (ut dicit Isaac) si sumatur in cibū, peiorem sangui- nem generat quam capra.

OPERATIONES.

Plini, li. 28. Hircino sanguini tanta uis est, ut ferramentorū subtilitas non aliter acuatur, aut induretur, aut scabricia polia-

tur uehementiusq̄ q̄ lima. Auī. Hirci- na caro mala est absolute, & facit eueni- nire febrem quartanam. Sanguis apo- stemata calida cito maturat, & administra- tur post cōgelationē. Idē potatus, frāgit lapidem renū. Frixus aut̄ & cum uino bi- bitus, armene sagitte nocumento confert.

Hircinus adeps uehemētioris est reso- lutionis, q̄ ceteri. Fel hircinū carnē ma- lam eradicat. Fel hirci siluestris, est tūria- ca moribus uenenosis. Isaac in dietis. Sāguis calidus hirci punctus ut dicit Dio- scorides, araneas et mala uulnera cōpescit

Pli. lib. ubi supra. Sanguis caprinus cū medulla hydropicis auxiliatur, efficacius autem, si hircus lentisco pascatur.

CAPVT. 73.

Hinulus. Bartholo- meus de proprietatibus rerum. Hinulus cer- ui est filius us, ab hin- nido est dictus. Isidorus libro. 12.

Hinulus animal quidem est debile & imbelles, sicut damula, & est acutissimi uisus, & uelocis cursus: mater autem eius ipsum in specu- bus & antris et locis umbrosis abscondit, & illum ultra spineta & rubeta saltare in- struit. Carnes habent teneras & digestibi- les, propter motus frequentiam. Et si fuerit castratus, anteq̄ crescāt eius cornua, caro eius melior & tēperatior in siccitate & co- lore. Et si fuerit castratus antequam cor- nua habuerit, nunq̄ ei ulterius crescent. Et si post, nunquam ea abijciet nec muta- bit. Aristot. libro. 8. Hinnuli serpentibus contrariantur miro modo.

OPERATIONES.

Plinius. Qui fuerit inūctus eius sepo ul-

sanguine, à serpente illo die non tangitur.
Et eius coagulatum, est summum remedi-
um in uenenis, ut dicit Plin. li. 38. cap. 9.

Hedus.
Isidorus.
Hedus ab edēdo dictus est.
Parui enim pingui-
ssimi sunt & saporis iu-
cundi inde & hedi-
dulus uocatur. Pal-
ladi ubi

supra. Hedi autem nutritis supra lactis
abundantiam hedera uel lentisci cacumina
sepe prebenda sunt. Plinius libro. 8.
Hedi luna decrescente castrandi sunt si-
cut & uituli.

OPERATIONES.

1. Plinius libro. 28. Sanguis Hedi recens cum aceto acri feruens potus, sanguinis excreaciones iuuat.
2. Eius pulmo ebrietatem arceat. Vtuntur & ipsorum pelle ad plagas.
3. Fœminum Hedi cinis intestina rupta mire sanare uidetur.
4. Auicenna. Caro quippe caprarum paruorum melior est: magisq; susceptibilis digestionis.
5. Idem. Caro Hedina minorum est superfluitatum, quam arietina.
6. Haly. Coagulatum eduli contra potum cutæ prodest: ei q; qui fungos comedit.

Hemorrhoidis, enidris, et excedra. Isidorus. Hemorrhoidis est aspis ex eo nuncupatus, quod sanguinem sudet, quod ab eo morsus fuerit

ita ut dissolutis uenis quicquid uitæ est per sanguinem euocet. Alexander. Hemorrhoidis ergo recte dictus est à sanguine, eo, quod ab eo punctus nimium emittit sanguinem. Vnde mulier menstruata dicitur Hemorrhoidissa.

Enidris. Isidorus. Enidris, est coluber in aqua uiuens, greci enim aquam ydromachiam uocant supra capitulo. 57. de ea tractauimus.

Excedra. Isidorus. Ydra grece dicitur draco multorum capitum; qualis fuit in Lernia palude prouinciæ Archadiæ. Latine uero dicitur Hydra, grece dicitur Excedra. eo quod uno cæso tria excrecebant capita Actor. De hac ergo plenius dicitur in loco congruo, secundum ordinem capitulum literarum ubi de Hydra tractabitur. De hac enim Hieronymus in proemio Esdræ contra detractores suos loquens, uersum poeticum tractat dicens. Licet excedra sibilat uictorq; si non incendia iactet: nunquam meum iuuante Christo silebit eloquium & præcisa lingua balbuciet.

Iacul⁹,
& Ipnalis. Isid.
Iaculus ē
serpēs uo
lans de q̄
Lucan⁹.
Iaculiq̄
uolucres
Exiliunt
enim i ar
boribus,
& dū ali
quod ani
mal obu

um fuerit, iactant se sup̄ illud & perimūt,
unde & iaculi dicti sunt. Iorath. Iaculus
serpens uolatilis, animal quod cūq̄ occur
rit ei dum uolat interficit. Et est alius q̄ si
ne sensu doloris animal percussum mori
tur. Alius qui si quem tetigerit, dolore di
urno fatigabitur: & postea moritur. Ex li.
de nat. rerum. Iaculus est serpens, qui uo
lans alis: arbores subit & in eis delitescit.
Equibus uī maxime turbīnatus: penetrat
animal quodcūq̄ obuīum inuenerit. Ipnalis.
Isido. Ipnalis est serpens ab aspide ge
nus trahens q̄ somno, quos mordet, interi
mit. Veneno em̄ immittit somnū, q̄ nullo
impulsu deserit infectū. Hunc Cleopatra
sinistro brachio suo apposuit iuxta suum
Anthoniū se collocās: ut eius attactu dor
miret, & uitam quieta morte finiret.

CAPVT. 77.

INach
lin & E
chinus.
Isidorus.
Echinus
ē animal
terrestre,
quod uul
g⁹ uocat,
a quo eri
cinus ma
rinus no
men tra
xit. A
stor. De

icino marino qui est echinus appellatus
infra in tractatu de piscibus dicitur. Ici
nus autem terrenus similiter pluribus ap
pellatur nominibus, scilicet echinus, erici
us, & herinacius. Quæ scilicet nomina
quandoq̄ scribuntur cū asperatione: quā
doq̄ sine illa, et ideo de hoc animali dictū
est supra. Plinius. lib. 8. Inachlin in sca
dinania ferūt nullo suffraginū flexū. Ideo
non cubantem sed arbori in somno acclis
uem, eaq̄ incisa ad insidias capi: alias ē ue
locitatis memorata, labrum ei superius est
pregrande, et ob id retrograditur in pascē
do, ne in priora tendens inuoluatur.

OPERATIONES

Dios. Echini terræ corium combustū:
& pice liquida cōmixtum, alopitris mede
tur. Carnes eius cū oximelle bibitæ, ne
freticis singulare sunt presidium. Hy
posarchis, & Hydropicis, cōtractis, et stru
maticis, & colericis siccat intraneorū reu
ma. Iecur eius in testa siccatum in feruē
ti sole, atq̄ repositum, & inūctum, mirifis
ce sanat iam dicta.

CAPVT. 78.

Lacer
tus. Is
sidorus.
Lacertus
est repti
lis genus
sic uoca
tus. q̄ ha
bet brach
ia, & qua
tuor pedi
bus inni
titur. Ge
nera uero
lacertorū

plura sunt, ut salamādra, saura, stellio. Ex
libro de nat. re. Lacertam potius uermē di
cunt quidā q̄ serpentē: quia clementius fe
rit, sibilat tamen ut serpens, & caudam ha
bet consimilem, linguamq̄ bifidam & pi
losam, pedibus uero graditur. Huic ani
mali nulla est memoria, & ideo nō cubat,

LIBER PRIMVS.

oblita quidem in quo loco sit enixa, per se erumpunt catuli numero undeni. Quidam dicunt fœtus à matribus deuorari. Lacertæ sunt in India numero pedum. 24. colore fulgenti. Glosa super Leui. 11. Lacerta immundum animal secundum legem, in sepulchris habitat, & inconstantiam uitæ signat.

OPERATIONES

- 1. Auicenna in. 2. canone. Lacertæ natura stellioni uicina est, sed melior.
- 2. Sanguis eius confortat uisum. Stercus eius albugini confert oculi, & pruritus, uisum acuit, coloremque bonum efficit.
- 3. Idem in. 2. canone. Lacertæ caro mortificans est, & ei qui bibit eam accidit apostema linguæ: & pruritus & dolor capitis & adustio & tenebrositas oculorum.

CAPVT. 79.

Lamia & lauzanū. Ex lib. de naturarū. Lamia ē animal magnū & crudelissimū: nocte siluas exit & hortos intrat, arbores frangit,

earūque ramos dissipat, & hoc per brachia fortia nimis ad omnē actum abilia. Cūque superuenerint homines ad prohibendum, pugnat cum eis, & mordet eos. Hoc autem in eius morsu mirabile est (ut Arest. refert) quod homo sauciatus lamie dentibus, non sanatur à morsu, donec rugientis bestie uocem audierit. Glosa super Esaiam. Lamia pedes habet equinos: cetera uero capris conformia. De qua dicit Propheeta. Ibi cubauit lamia, & inuenit sibi requiem. Glosa super Treñ. Lamia dicitur quasi lania, quia durior & crudelior est suis fœtibus, quam ceteræ bestie, fertur enim eos

laniare, et inde eos lactare. Sicut scriptum est. Lamie nudauerunt mammas.

Ex lib. de nat. re. Lauzanum est animal cuius crudelitate nulla bestia esse tuta potest. Nam & ipsa leonem, omnibus formidabilem, deterret, suo tamen genere parit: in cetera grassatur, reliquasque bestias depredatur. Et cum hoc scelus in alijs persequatur, propriae tamen iniquitatis non meminit.

CAPVT. 80.

Leo. Isidorus. Leo uocabulum habet influxum ex greco. Leo siquidem grece rex interpretatur latine, eo quod sit princeps omnium bestiarum.

Aristo. Leo est animal audax, forte, largum, nobile, magnanimum. Huius generis mas habet comas. Leo est ex animalibus quadrupedibus, quæ fissa sunt in extremitatibus, uncos habet ungues, & incuruatos. Mingit ad posterius, & in modum canis eleuat crus. Cūque os suum aperit, odor ab illo exit. Animal est multorum digitorum, habet quinque digitos in pedibus anterioribus, quatuor in posterioribus, ut linx, & canis, & lupus. Ex libro de naturis rerum. Leo fœtidus est maximeque in ore, dormiens apertos habet oculos. Cū autem dormit in nauis, periclitatur nauis. Isidorus. Leonum uirtus est in pectore: firmitas in capite, animos eorum indicat frons & cauda. Aristo. Leo ergo est animal forte. Dentes habens acutos ut ferram: & fissuram oris terribilem. Ossaque durissima, ac penè omnino non medullata. Plinius lib. 8. Vrsus quidem est caput inualidissimum, quod e contra leoni est fortissimum. Physiologus. Leo cacumina montium amat ire,

fre, et cum à uenatoribus queritur, ordinē eorum sentit, sua uestigia cauda tegit, ut p ea uenatores eum inuestigare nequeant. Ex lib. de nat. rerum. Leones adeo sunt calidæ naturæ: ut omni tempore desiderēt coire. Feminis magna libido coitus, & ob hoc maribus ira. Hęc habet in pectore duas mammillas, in medio scilicet uentris, & has paruas respectu sui corporis: quia modici lactis est. Solinus. Leones autem a uer si coeunt, leona primo foetu quinque catulos parit, et educat, deinde per singulos numero detrahunt annis in sequentibus: & postremo cum ad unum materna foecunditas redijt, steriles cuncti in eternum. Phisilogus. Leonum itaq; foetus producti, usq; in diem tertiam sunt mortui. Nam leones calidissimi sunt natura: quod probat eorū nobilitas, & fortitudo cum audacia & iracundia. Foetus autem humiditatem habet ex generis temperie, quæ siccatae complexionis & caliditate uiscosior redditur: & maxime circa cerebrum dominante siccitate, & sibi animali spiriui cooperante. Unde cum opitulatur nerui: spiritus nō possunt ingredi, nec uirtutes ad actiones suas mouere. Parentibus ergo rugientibus circa foetum spiritus per os & aures & poros capitis ingredientes, prebent foetui motū. Isidorus. Leo & leona cum genuerint catulum tribus diebus & noctibus dormire fertur. Tunc deinde patris fremitu uel rugitu, uel ut tremefactus cubilis loc⁹, suscitare dicitur catulum dormientem. Iorath, Leo minimum sollicitus de se & catulis suis, dormit apertis oculis, quasi uigilantibus, uestigia q; sua terram cauda spargens operit usq; ad antrum suum.

Rasin in Almanfore. Leo pro mure fugit. Pro ligno quoq; quod dicitur serhin timet. Elleborus etiā & squilla canes & leones plurimos, beluasq; interficiunt. Esculapius in libro de membris. Ceterum si super cortices quercus calcauerit zarim id est leo, formidabit continuo.

OPERATIONES.

Isaac. Leonina caro ceteris est calidior, grossa, grauis et difficilis, si comedatur dolorem & torsionem in uentre generat.

Esculapius. Leonis caro fantasticos facit, aurium dolori & omni alij ualet. Si quis fuderit super pellem leonis, recedent ab illo hemorrhoides. Qui uero linat corpus suum sepo renum leonis, terrentur ab eo lupi. Haly: Adeps leonis calidior est ceteris & fortioris dissolutionis in apostemata dura. Dioscorides. Adeps leonis omnibus quadrupedibus calidior est, & minus extenuatorius. Vetus autem factus, a se ipso calidior fit.

Dicitur autem uenenis esse contrarius cum uino adhibitus bestias omnes expellit, & est repercussibilis odoris, quo serpentes persequitur. Auicenna. Adeps leonis resoluit duricias apostematum.

Plini. lib. 28. Leonis adeps cum rosaceo, cutem in facie custodit à uitijs, candoremq; seruat, & sanat adusta. Idē etiā adeps cum rosaceo quottidianis febribus prodest. Etiam perunctum eo, bestiae fugiunt.

Fel eius aqua addita, claritatem oculis inunctum facit. Cor in cibum sumptum, quartanis medetur.

CAPVT. 51.

Leopardus. Ex libro de naturis rerum. Leopardus est animal, quod ex leona & pardo generatum est, colore subrufo, maculas habet nigras per totum. Foemina mare fortior est. Cum pardus bestia crudelissima sit, aliquando quidem domesticatur: sed nunquam sic, ut suae crudelitatis obliuiscatur. Domesticatur autem ad uenandum, itaque cum ad praedam in uenatione ducitur, relaxatur, quam si quarto uel quinto saltu capere nequie rit, ferociter iratus subsistit. Et nisi statim uenator furēti, bestiam aliquam obtulerit,

cuius sanguine placetur, in ipsum uenato-
rem uel in quoslibet obuios irruit. Impos-
sibile est enim eum placari nisi in sangui-
ne. Sed in hoc prouidi sunt uenatores, ut
agnos penes se uel alia animalia semp ha-
beant, quibus iratos placant. Phisio. Leo-
pardus est animal leoni simile in capite ac
membrorum dispositione, licet non sit tā
magnus, nec tam robustus, hic ab homine
ita domesticatur, ut eo sicut canem ad uenā
dum utatur.

OPERATIONES.

- 1 Auicenna in. 2. cano. Felleopardi uene-
num est ex eo bibenti, cui uomitus & tyri-
aca propria subuenit. Escula. Leopardus
cum hominis craneum uiderit, fugit.
- 2 Rasi. Herba quoq; quæ leopardi herba
dicitur, leopardus terretur.
- 4 Etherba quæ leopardum strangulās di-
citur, interficitur.

CAPVT. 82.

Leon-
tho-
phonos :
& leucro-
cuta. Isi.
Leontho-
phonus ē
bestiam o-
dica ex
eo uoca-
ta, quia ca-
pta exuri-
tur, eius-
q; cinere
aspsæ car-

nes, & positæ per compita semitarum, leo-
nes necant si quantulū cunq; ex illis sum-
pserint. Solinus. Propterea leones eas na-
turali odio premunt, et ubi facultas datur,
morsu quidem abstinent. Plin. li. 8. Leon-
thophonon accepimus paruū animal uo-
cari, nec alibi, q̄ ubi leo gignitur, nasci.
Quo gustato à leone, tanta ei uis inest, ut
ceteris quadrupedum imperitās illico ex-
piret. Leucrocuta. Solinus & Plin. lib.
8. Leucrocuta uelocitate p̄cedit feras uni-
uersas. Ipsa est asini fere magnitudine, cer-

uinis clunib⁹, collo, cauda, pectore, & cru-
ribus, leonis capite, ore usq; ad aures dehi-
scente, dentium locis osse perpetuo. Hanc
quoq; feram humanas uoces tradunt imi-
tari. Nam uoce loquentium hominum so-
nos emulatur, apud Indos inuenit. Actor.
Videtur leucrocuta eadem esse bestia, quæ
superius uocata est cencrocuta. Et fortas-
sis ex scriptoris uitio prouenit hæc nomi-
num uariatio.

CAPVT. 83.

Lepus
Isid.
quasi leui-
pes, quia
uelociter
currit, ue-
lox enim
ē animal,
& satis ti-
midum.
Actor.
Lepus ē
aīal mol-
lissimum
debile, ti-

midum ac fugitiuum, auriculatum, habet
crura retro longiora, unde & facilius ascē-
dit q̄ descendit. Immundus est secundum
legem quia non ruminat: sed tamē ungu-
lam diuidit. In petra cubile suum collo-
cat, apertis oculis dormit: habet autē simul
utrūq; sexum. Vnde Terentius. Tute in-
quit es lepus, & pulpamentum queris, qua-
si dicat: ex quo nunc feminae nunc maris
usurpas officium quicq; q̄ palpes mulierē,
habet autem lepus labia semper in motu.
Ambrosius. Lepores cognouimus hyeme
albescere: estate autē in colorem suum redi-
re. Testante Pli. Lepus nunq; pinguescit.

OPERATIONES

Isaac. Lepus licet siccus sit, & grossum
sanguinem generet, melior tamen est hir-
cis & capris iuuenibus: proinde ualet sic-
cas habere uolentibus complexiones.

Contrarius uero est tenuē dietam seruā-
tibus. Auī. Lepus siluestris frigidus est et
siccus, stomachum mundificat.

Sanguis

3 Sanguis eius mundificat pannū : & cin-
 nis capitis eius medetur alopicie.
 4 Cerebrum eius affatum, confert tremor-
 ri accidenti in successione, egritudinis.
 5 Item cum eodem cerebro, gingiuæ pue-
 rorum mundatur. Proprietas que in ipso
 est: uelociter oriuntur dentes: & facile ex-
 eunt sine dolore. Coagulum eius meli-
 6 us est omnibus coagulis in specie, hoc cū
 7 aceto bibitum cōfert epileptiæ. Item cū
 8 tiriaca & aceto, ualeat uenenosis. Itē ca-
 9 ro leporis calida est & sicca: affata bona ē
 10 ulceribus intestinorum. In iure carnis
 eius sedent podagrīci, & habentes dolorē
 11 iuncturarū. Et eius operatio proxima
 12 est operatiōi furis uulpis. Item cerebel-
 lum leporis comestum, tremorem corpo-
 13 ris tollit. Caput eius combustum cū se-
 14 po ursino, & ut cataplasma adhibitū, alo-
 pitias emendat. Coagulum eius bibitū
 abstinet menstrua. Coagulum cum ace-
 ro, lac in mulierum mammis coagulatum,
 dissoluit.

CAPVT. 84.

Leuia-
 than.
 Actor.

Leuia-
 than he-
 braice di-
 citur dra-
 co. Ferē
 autem q̄
 draco &
 in terra
 serpit, &
 aquis na-
 rat, & in
 aere uo-

lat, unde & in Asia tribus nominibus ap-
 pellatur scilicet serpens, cetus & leuiathan.
 Loquens enim in spiritu de diabolo, sub le-
 uathan typo, ita dicit propheta. In die illa
 uisitabit dominus in gladio suo duro, &
 grandi & forti, super leuiathan serpētem,
 & uectem: & super leuiathan serpentem
 tortuosam, & occidet cetum qui in mari ē
 Iorath. Leuin & leuiathan piscibus aspe-
 do id est ceto frequenter insidiatur: & pu-

gnat cum eo. Omnesq̄ pisces maris, q̄ pu-
 gnā uident inter illos, subito ad caudā ce-
 ti confluūt. Et si cetus ab illo deuictus fue-
 rit, morietur, & ipse statim. Quos em̄ cau-
 da cinxerit, mox deglutit. Quod si cetus
 superari non potuerit, tunc leuin a faucis-
 bus suis fœtidissimum odorem cum aqua
 emittit, cetus autem econtrario aquā hau-
 rit, & respuit, & odorem fœtidissimum re-
 pellit: & sic se suosq̄ saluat & defendit.

CAPVT. 85.

LAni-
 ficus
 et limax
 Ex li. de
 natu. re-
 rum. La-
 nificus
 uermis ē
 longus,
 maculo-
 sus ex
 multis
 constās
 pedibus
 sparsim

colore albus. Hic lanam sericam ex pro-
 prijs uisceribus operatur, & arboris mori
 folijs uescitur, qui scilicet cibus mediantē
 bus ipsius uisceribus in lanam conuertit.
 Itaq̄ lanæ suæ fusos in ramusculis faciūt,
 & in circumitu sui operantur, ita ut perfe-
 ctis fusis undiq̄ in opere suo includātur:
 post hoc exitum sibi faciunt in summitate
 fusorum. Egredientesq̄ natura mirabilis,
 mutati prorsus apparent à forma priorī,
 adeo ut uermes, qui repebant innumeris
 pedibus, habētes alas, iam apti sunt ad uo-
 landum. Demum uenerem in euntes die-
 bus tribus coeunt: quo peracto masculus
 moritur, fœmina uero ordine iterato oua
 parit innumera: substrato sibi panniculo,
 uel albo uel rubeo, deinde moritur. Tunc
 panniculus cum ouis suscipitur, et ubi nō
 possit hyemis attingere frigus reponitur,
 postea calore ueris inualescēte, oua ad so-
 lem exponuntur, & calore fouētur donec
 animata in uermes formentur. Ibi. Limax

est uermis limi dictus: eo q̄ in limo nascatur: unde & fordibus semper & immunus habetur. Actor. De hoc plenius infra dicetur, ubi de testudine agetur.

CAPVT. 85.

Linx. Isido-
rus. li. 12.
Linx dicitur
esse, quia
in luporum
genere
numerae,
bestia ma-
culis in ter-
go distin-
ctatur par-
tus, sed si-
milis lupo,
Algas

zel super lib. de sensu et sensato. Maxime uero linx animal mouetur secundum sensum uisus. Nam uisu suo res solidas penetrat: & si aduenit ei res transparentis, cito excutatur ab ea. Ex libro de naturis rerum. Linx adeo perspicaces oculos habet, ut subtilitate uisus etiam solida corpora penetrat. Constat enim q̄ oculus in humido situs est, iuxta philosophum. Tria uero sunt in aqua, scilicet aquea humiditas, diaphaneitas, & lucis perspicuitas. Et hanc ultimam communicant cum natura celesti. Linx habet linguam serpentis similem: sed maiorem quam in longitudinem magnam porrigit, & collum circumagit, unguis habet grandes, unicum foetum facit, & urina eius in gemmam durefcit.

OPERATIONES

- 1. Plinius libr. 28. Pruritus corporum urinae lincis stillicidio traditur inhiberi.
- 2. Eadem q̄ prodesse monstratur & unguis larum dolori.
- 3. Iorath. Linx habet formam ut lupo.
- 4. Lapis q̄ Ligurius ab eius urina distillatus septem dierum spacio generatur. De hoc lapide inferius tractatu de lapidibus dicitur.

CAPVT. 87.

Locusta ex lib. denaturatur. Locusta est animal q̄ drupes paruū, ad cuniculi ferē modū: caput habet carnosum et magnum & come-

stibile: habitatq̄ circa partes Hierosolymae. Vnde Ioan. Baptista huiusmodi carnibus animalium uescebat. Quidam tamen dicunt, q̄ circa Iordanis terrā est herba dulcis ad edendum, quae locusta uocatur: & huiusmodi cibo non locustis animalibus Ioannes utebatur, hoc animal gregatim incedit. Vnde Salomon ait. Regē locusta non habet. etc. Quod utiq̄ de locustis uermibus intelligi nō potest, q̄ in multo timore sunt, & non per turmas, sed solitarie incedunt. Dicit Arist. q̄ foemina quaedam locusta nutritur ab eo tēpore, quo iuuenis & parua fuit: quae cum creuisset, perse & sine masculo impregnatum inuenit.

CAPVT. 88.

LVp^o. Ex libro denaturatur. Lupus est animal rapacissimum & fraudulentum, hūc nonnulli canē siluestre esse dixerunt, qui a forma eius canis ululatusq̄ consimilis, sed latratu caret. Audax est magis eorum genus quod breue, quam quod longum est.

a forma eius canis ululatusq̄ consimilis, sed latratu caret. Audax est magis eorum genus quod breue, quam quod longum est.

est. Cerebrum eius crescit & decrescit secundū statū lunæ, q̄ licet in omnibus quadrupedibus, in lupo tamē & in cane plus. Pythagoras. Oculum uero lupi eradica- tum, cum uiderint quadrupedia domesti- ca, timent & fugiunt. Et si quod aīal mī- xerit supra urinam lupi calidam, non cōci- piet unq̄. Actor. Lupus astutissimus est et rapidus, horrendum habet ululatū. In ues- pere autem maxime esurit, unde scriptū est. Iudices eius lupi. Aristot. Lupus omni tempore agrestis, est sicut & leo & ursus. Est etiam fortis et astutus. Ambro. Lupus si primo hominem uiderit, uocem ei eripit, & eū tamq̄ uictor uocis ablata despici- cit: si autem se preuisum senserit, ferociam deponit, & currere nequit. Aristot. Lupi famem quidem diu portant: & post longa ieiunia multum deuorant. Lupus gulose comedit sine masticatione, et una die q̄ ad tres dies sufficiat, non autem comedunt nisi carnes. Isido. Lupi toto anno non amplius q̄ duodecim dies coeunt. Ex lib. de naturis rerum. Lupi uirgas osseas habēt. Anno per duodecim dies coeunt: & solū eo tempore gregatim incedunt. Aristote. Lupus coit sicut canis. Tempore coitus quando filios habet, ualde malus est.

OPERATIONES.

1. Ex lib. de naturis rerum. Lupi cor si desiccetur: ac seruetur, multum dicitur fieri aromaticum.
2. Idem combustum, contritum, & potas- tum, iuuat epilepticum.
3. Physiologus. Epar lupi siccatum & tri- tum & cum dulci uino sumptum: facit ad omnes distemperantias.
4. Esculapius. Lupi caro cocta & esa, fan- tasticos sanat. Adeps eius & fel, quantum canis.
5. Haly. Fimus albi lupi colicę prodest.
6. Auicenna in. 2. canone. Caro lupi mala est. Caro tamen luporum habentia rostra & ungues oculo cōfert et cōfortat ipsum, ualet etiam hemorrhoidis, sed abhorret eam stomachus.
7. Phisicus. Nec solum lupi sanguis, sed etiam simus confert in colica passione.
8. Pythagoras. Homo in passione sua qua

lunam senserit, canini dentes, adib. id est lupi, curant eum.

CAPVT. 29.

L Vt
Lher.
Ex li. de
natu. re.
Luther ē
aīal astu-
tū & ma-
liciosū,
magnitu-
dine mu-
rilegi,
forma p-
pe consi-
mili p̄ter
q̄ in capi-

te colore fuscum & nigrum, pelle nitens cui mollior pluma pilus ē, cuius nitor nō de facili cedit uetustati. Vnde de pelle ipsi us sūt ornatus circa collum in uestibus ui- rorum ac mulierum. Hęc bestia circa sta- gna & fluuios habitat: ibiq̄ foueas habet, & fetus facit, piscibus uiuit quos mirabili sequētia uenatur. Qui licet sub aquis diu uiuere possit, respīraculum tamen ab aere trahit. Vnde quādo q̄ auiditate prede gur- gustium id est nassam ingreditur: & quia tunc ne per introitus locum redire nec nas- sam tam cito discerpe possit, spiritū in ae- re recuperare non ualens in aquis suffoca- tur. Adeo uero ciborum cupida est & aua- ra, q̄ pisces captos in specu suo tāto cumu- lo congregat, ut ex putredinis eorum fœ- tore non solum foueam, sed etiam aerem inficiat. Quod non sine periculo sui qui- dam experti sunt, qui hanc bestiam cape- re uoluerunt. A piscatoribus aliquando domesticatur, & arte inducitur, ut pisces suo circuitu cogat pericula retium ingre- di, suo q̄ iuuamine capi. Vnde magnum emolumentum dominis suis prestare ui- detur.

CAPVT. 30.

Lumbricus Isidorus. Lumbricus est uermis intestinorum sic dictus, quasi lubricus: quia labitur. Vt in lumbis fit, horum tria sunt genera, rotundi, longi & lati. Haly in lib. regalis dispositionis. Lumbrici nascuntur ex humoribus flegmaticis putrescentibus in intestinis ubi nascitur calor extraneus. Hos impossibile est nasci de sanguine uel colera rubea, nam colera rubea cum amaritudine, & acuitate & siccitate sua, huiusmodi occidit animalia. Sanguis autem de uenis uel arterijs non exit: & si exierit apostemata gignit cum passionibus alijs. Vnde passionem hanc habent pueri, flegmaticam et grossam humiditatem habentes, cum dieta sua grossa & purgandi negligentia. Maxime uero in autumno haec passio nascitur ex fructuum comestione, etc.

CAPVT. 91.

Lichaon siue lichanon & linctiscus. Ex lib. de naturis rer. Lichaon in orientis partibus est bestia quam in genere luporum nonnulli ponunt sed lupo longior est, & habet crura breuiora ac dissimilia, ceruicem quoque iubatam, &

multiuariam coloris uarietatem: salu uelox & innocua hominum, uenenatu uiuit; habitum mutat secundum tempora. Nam hyeme hirsuta est & pilis horrida, estate uero nuda. Et hoc uult Plinius, licet per alia uerba. Ex lib. de naturis rerum. Linctiscus est animal quadrupes (ut dicit experimentator in libro suo) quod ex cane & lupa nascitur. Est enim uterque parens adeo luxuriosus, ut odio naturali sibi contradicente, quod est inter canem & lupum, in conspiciam tamen conueniant propter luxurie delectamentum. Sicque fit ut foetus attrahat sibi colorem & mores utriusque. Plinius, lib. 8. E lupis galli canes concipi uolunt, quorum greges suum quisque ductorem e canibus & ducem habent. Illum in uenatu commitantur, illi parent. Isidorus. Linctisci dicuntur (ut ait Plinius) canes nati ex lupis & canibus, cum inter se forte miscentur.

CAPVT. 92.

Maricomorion Albertus in lib. de natur. animalium in ge Maricomorion est bestia orientis raro uisa: cuius magnitudo est ut leonis, co-

loris rubicundi, tres ordines dentium habet in ore. Pedes sunt ut leonis. Facies eius & oculi, & aures ut hominis. Cauda eius ut scorpionis. Aggressui sonus eius ut tubae: & uoces imitatur hominis. Velocitas eius sicut cerui. Et deceptos homines deuorat.

CAPVT. 93.

Mustella

Mustella. Ex libro de naturis rer. Mustella est bestiola subdola, catulos sedulo nutrit, eosque de loco ad locum sepius trās-

fert, ne forte inueniantur, hęc rupes & cauernas inhabitat, diutissime dormit. Quādo cum serpente pugnare uult, agresti rursus se munit. Proinde super omnem medicorum artem ruta esse dicitur: ita ut si mortuos fetus suos inueniat, per herbam naturaliter notā rediuuos faciat. De hac Clemens papa dicit, quod ore concipit & aure parit. Mustella serpentes prosequitur, adeo ut ipsum basiliscum interimat: sed eo interfecto commoritur, sic ergo breuis corpore & ore, sed astutia magna & animositate, uincit etiam animalia magna agilitate corporis.

OPERATIONES.

1. Auicenna in secundo canonā. Exim matura ficu cum herba fit emplastrum super mustellæ morsum.
2. Idem libro. iij. Est autē mustellæ morsus uelocis doloris, cōtra quam fit emplastrum cum cepis & aliis.
3. Odor rute mustellam effugat.
4. Esculapius. Mustelle cinis & sanguis eius elephantioses sanat.
5. Plinius. libro. 30. Humeri doloribus cinis mustellæ cum cera medetur.
6. Sanguis mustellæ podagrīs confert, cū plantagine illitus præterea cinis mustellæ ex aqua potus, freneticis prodest. Elephantiam quoque sanat.

CAPVT. 94.

Mmusnetu siue mamone tus & māticora, Isidorus. Mamone tus ē animal symia minus, i dorso fuscū, in uentre candidū, caudā ha-

bens pilosam, & collum ita grossum ut caput. Vnde captū nō ligat, p̄ illud sicut cetera bestia: cū laqueus id tenere nō possit, sed p̄ uentrē. Habet autē p̄p̄riissime faciem humanæ simile, nigrā dūtaxat, & sine pilis, a collo de sup̄ frōtē, nec ē nasus ore cōtinuus, sicut in ore simex, sed certū spaciū inter utrūque, sicut in hoīe. Inter has bestias & simexas odiū est implacabile, bellūque frequens: et licet uiribus nō preualeant, astutia t̄n̄ et aīositate bellādī simijs p̄ferunt. Māticora Aui. In partibus Indiæ lupus ḡdā ē, quæ græce dicitur Maricorion, latine Māticora, tres habēs dētū acies, inferius & superius. Est autē magnus & pilosus, eiusque pedes uel leonis, facies & oculi & aures, ut hoīs, fuscī sūt ei⁹ oculi, & color ē rubicūdus, ut m̄n̄ij. Cauda eius ē ut scorpiōis agrestis, et in ea ē rubedo. Ipseque pilos eicit, & loquitur & hinnit, uox eius ē ut tubæ, & uelociter currit, sicut ceru⁹. Estque agrestis hoī comedēs.

CAPVT. 95.

Marcus. Alber. in lib. de naturaliū. Marcatus ē aial, figuræ mustellæ, sed quantitatē habet catti,

f 4

sed longius est, & bina habet crura: in dorso, uentre et gutture album, sicut mustela: unguis habet breuiores q̄ catus. Est duorum generum, unum fagorum, & alterum abietum dictum: sed illud quod nidificat in abietibus, multo est pulchrius, & commiscetur sibi mutua ambo genera, pellis utriusq̄ est pretiosa. Genera istius animalis & mustelæ habent hoc, q̄ cum sint irascunda ualde, efficiunt effœrida. Et sunt animalia uix unq̄ quiescētia: etiã quandoq̄ domesticantur.

CAPVT. 56.

Melo, Melolothus & Monoceros. Isidorus. Melolothus est, eo q̄ sit iucundissimo membro, uel q̄ fauos perat et assidue mella captet. Est

autem animal quadrupes, armatum unguibus. Glosa super epistolã ad Hebræos: Melolothus uel melolothus est animal, quod et taxus dicitur, cuius pellis hispida ualde, melora uocatur. Vnde de quibusdã sanctis antiquioribus legitur. Circũierunt in melolothis. Ex lib. de naturis rerũ. Melolothus est bestia ualde magna, quæ truculentos hostes persequitur, tãq̄ ad hæc creata. Rictus habet ingentes, dentes quoq̄ fortes & prominentes, cum quibus audaciter bella cum aduersarijs patitur. Hoc cum hominibus fortibus terribilis sit, puerorum tamen innocentiam, & eorum paruitatem mirabiliter perhorrescit, eorũ uerba fugit: in quo dignæ magnificentiæ innocentie comprobatur.

Isidorus. Monoceros est monstrum: equino corpore, ceruino capite cauda suilla, pedibus elephantis, mugitu horrido: cornu tamen uno scilicet acutissimo in medio frontis armatum, Captum quidem pe-

rimi potest, sed nunq̄ domari, immo (ut dicit Iacobus) q̄ nunq̄ uiuũ in hominis potestatem uenit: quia uinci se cernens, furore uitam exiit. Physiologus. Monoceros est animal pusillum, hedo simile, acerrimum, habet unum cornu in capite. Plinius. libro. 8. Asperissimam feram monocerontem reliquo corpore, equo simile, capite ceruo, pedibus elephantis, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte duorum cubitorum eminente, uiuam capi negant.

CAPVT. 57.

Migale. Actor. Migale bestia q̄ camelopardali similis esse dicitur. Rudolphus super Leuiticum. Migale dicitur, q̄ simus gu-

lofus. Est autem & fraudulentus: nam cum dolo rapit quæ postea uentri committit. Auicenna. Migalum esse dixit animal minus mustela. Color eius ad citrinitatem declinatus est cum subtilitate & tenuitate. Longitudo oris eius est ad ultimum, & labium eius in ultimo, cumq̄ uidet animal, salit ad ipsum, & cum testiculis eius suspenditur. Dixerunt autem quidam q̄ habet formam & colorẽ muris. Verum muscida eius est acuta, & oculi parui. Dentes eius habent tres ordines, & accidunt in circuitu morsus uesticæ plenæ humiditate sanguinea super bases fustas. Quandoq̄ autem peruenit res ad puncturam in intestinis & difficultatem urinæ: sudoremq̄ frigidum corruptum. Cũ ergo cadit caro corrupta, curetur uulnus curatione sua,

CAPVT. 58.

Mulus.

Mus.
Ex lib. de
nat. rerū.
Mul⁹ ex
asino &
equa geni-
tus: habet
quēdam
asinipro-
pria scilicet
aures
lōgas, hin-
nitū hor-
ridū, cru-

cem in humeris, pedes exiguos, & corpus macilentū: reliqua uero ut habet equus. Mulæ nunq̄ concipiunt: quia menstrui superfluitas in eis cum cibo transit in nutrimentum corporis. Item sanguis quo natura nō indiget, erit cum superfluitate uesicæ. Est et alia ratio, quoniam hoc animal extra naturam generatum est: & eius natura diuersificata est in equo qui calidæ natura est, & asino qui summæ frigiditatis. Ita q̄ in fœtu diuersificè generato & malo complexionato, non potest esse concordantia partium, et ordinata natura: ut quasi ex propria sibi simile generet, qui nullā propriam generis sui substantiam habet. Ita q̄ in annalibus Romanorum mulas perisse progidij loco habitum est.

OPERATIONES.

1. Auicenna: Mulorum pellis ac similiū cinis ponitur super adustionem ignis.
2. Et ulcera calefacit, quando non sunt apostemate. Est etiam medicamen excoarationi pedum calceamentis atq̄ coxarum & fistulis.
3. Belbetus in libro de sensibus. Si domū fumigaueris cum ungula muli sinistra, nō remanebit in ea forex.
4. Plin. lib. uicesimo octauo. Cinis ungularum muli uel mulæ ex oleo mirtino alopiatias replet. Esculapius. Auriculæ mulæ & burdonis testiculi, si ferantur à mulieri, non concipiet.

CAPVT. 99.

Mus.
Ex
lib. de na-
turis rer.
Mus ē be-
stiola pa-
nis cupi-
da, & eo-
rum quæ
ex frugi-
bus ad hu-
manos u-
sus fiunt.
In pquire-
dis cibus

solertissima, pro quibus nulla plerūq̄ uir-
tat pericula, eorumq̄ cupidine duriores so-
lidasq̄ materias demolitur. Porro si in a-
qua bibitur, moritur: ualde humidæ natu-
ræ est. Plin. lib. 8. Murium plura genera
sunt in regione Cyrenaica. Alij lata frōte,
alij acuta, alij erinaciorum genere pūgen-
tibus pilis, et c. Ex lib. de natu. rerū. In ori-
ente mures magni sunt, admodum uulpi-
um, qui animalia perimunt, homines, licet
non occidant moribus, tamen molestāt.
In Arabia mus magnus inuenit̄, cuius pe-
des anteriores sunt magni, scilicet unius
palmarum, posteriores autem unius digiti.

OPERATIONES.

- Plin. lib. 22. Cameleontis herbæ succus
additis aqua & oleo, mures in se contra-
hit ac necat: ni protinus aquam sorbeant.
- Idem libro. 24. Taxi quoq̄ arboris fu-
mus necat mures. Idem lib. 25. Elleborū
etiam pollente admixtum, mures necat.
- Idem lib. 26. Porro si cerebrum muste-
læ coagulo addatur, dicunt caseos à muri-
bus non attingi.
- Idem libro. 27. Aconitum è longinquo,
mures odore necat.
- Rasi in almanfore. Mures de domo cal-
canto fumigata fugiunt.
- Auicenna in secundo canone. Squilla
est cepe muris sic nominata, quia murem
interficat.
- Item argētum uitium interficit mures.
Ad effugandum mures, mus masculus
excoarīat, & in domo dimittat̄ aut castret̄.

LIBER PRIMVS.

aut cauda eius abscondat: sed excoꝛiatio
 10 fortior est. Item mus affatus & siccatus
 & infanti datus ad comedendum abscon-
 11 dit saluē fluxum ab ore eius. Sanguis
 12 muris eradicaꝛ uerrucas. Stercus autē
 eius super alopiciam confert proprieꝛq̃
 adustum & cum cepe linitum.

13 Cum thure uero & aqua mellis bibitū,
 14 frangit lapidem. Item sumptum soluit
 15 uentres puerorum. Et quando cū aqua
 coquitur, & sedat in ea qui difficultatē uri-
 16 nę patitur, confert ei. Ex lib. de naturis
 rerum. Fimus muris uehemēter laxat: un-
 de & truciāni medicinam ex eo acunt.

CAPVT. 100.

MVI
 que
 libet &
 muscus.
 Iſi. Mus
 quelibet
 est bestia
 orientis
 capreole
 magnitu-
 dinē ha-
 bens, in
 cuius in-
 guie cre-
 ſcit apo-

ſtema de collectis humoribus. Quod cū
 maturatū fuerit, collidit illud & fricat ad
 arborē, sicq̃ soluit & decurrit ſanies ibiq̃
 cōdemſatur & indurat, et huiusmodi ſub-
 ſtātia muscus uocat. Ois etiā caro eius &
 ſtercus dicitur muscus, ſed ille multo meli-
 or est, qui ab apoſtemate currit. Muscus
 odore pardito uirtutem ſuā in fœtoribus
 & latrinis recuperat, contra fœtorē elucta-
 tur, & ſic quaſi luſtamine reuiuifcit. Cō-
 ſtan. in li. graduū. Muscus puſtula eſt in
 uentre cuiusdā animalis, de quo etiā ſupe-
 rius dictum in ca. 68. Gazelle. Et eſt cap-
 olę ſimilis: quod eſt in India. Idem in pā-
 tegni. Muscus maior ē in aromatibus, ca-
 lidus & ſiccus in tertio gradu.

OPERATIONES.

1. Iſid. Muscus ualet contra ſincopim, et
 cordis debilitatem, cerebriq̃ & epatis &

ſtomachi. Conſtan. li. ut ſupra. Muscus
 congruit ſenioribus in hyeme, mēbra qui-
 dem defecta aromatizādo cōfortat, timo-
 rem melancolicū amputat & audaciam p̄-
 ſtat. Item ſternutatiōes de musco cōtra
 paralyſim adiuuāt. Itē muscus mittit in
 4 collirijs & pillulis ſeu pulueribus oculo-
 rum, cuius uires albugines oculorū exte-
 nuant, noxiū humorē deſiccant. Dioſ.
 5 Inūctum capitis grauedinē depellit, eiſq̃
 uires preſtat, quia cōfortatiuū eſt. Dat
 6 ſolatiū mēbris oibus, & fortitudinē auget
 oſſibus. Scotomiā ex abundāci humorē
 7 natā emēdat, ſomnū inuitat, uentrē ſtimu-
 lat. Cor & oia uiſcera cōfortat in modū
 8 cataplaſmę impositum. Lege ſuperius ca.
 66. & plenius inuenies de musco.

CAPVT. 101.

MV
 ſio.
 Iſidorus.
 Muſio
 cattus eſt
 appella-
 tus, eo q̃
 muribus
 ſit iſeſtus
 Ex libro
 de natu-
 ris rerū.
 Muſio ſi-
 ue muris
 legus aut

cattus gręce dicitur, quaſi aſtutus. Ani-
 mal eſt immundum & uenenofum, & om-
 ne murium genus perſequitur, cum bufo-
 nibus quoq̃ pugnare dicitur: quorum li-
 cet uenenaris aculeis repugnetur, non ta-
 men necant. Mures captas, priō luſibus af-
 ficit, poſt hoc illuſas, comedit. Oculis car-
 būculofis tam acute cernit, q̃ etiā in an-
 tris tenebroſiſſimis uelut in luce etiā mu-
 res conſpicit. Dentes habet ad modū ſer-
 ræ, pilos circa os habet, quibus ablatiſ, au-
 daciam perdit. Blandicijs gaudet, loca cali-
 da diligit. Vnde p̄gnimia duricia, pellem
 ſuam comburit: hominis manu cotrecta
 rigaudet, & ad ludum facilime prouoca-
 tur.

tur. Loturam faciei lambendo prioribus pedibus imitatur Libidine impatientissime accenditur, & libenter coitus tempore siluestre efficitur.

CAPVT. 102.

Multipes. Isid. Multipes ē uermis terre n^o à multitudine pedū uocatus, qui contract⁹ in globū cōplicat. Nascitur sub pe-

tris ex humore & terra. Aristote. Animal annulosum longi corporis & multorum pedum, equalem habet annulositatem, & uiuit aliquātulum post capitis abscisionē. Item per fumum storacis sicci multiples deluditur, ac deprehenditur. Ex lib. de nat. rerum. Multipes à re nomen habet, & sanguine caret. Hoc animal (dicit Augu.) alis quando coram ipso allatum, eoq; spectante in multas partes concisum, & tamē una queq; pars uixit ab alijs partibus sepata.

OPERATIONES.

- 1. Aucenna. Vermis qui est sub urceis aquæ, plurimos habet pedes, & cum tangitur, rotundatur.
- 2. Si palatum ex eo cum melle tãgitur, ualet contra p̄focaciones: & similiter cum comeditur.
- 3. Confert etiã a smati: & ad dilatationē anhelitus secundum quod dicitur.
- 4. Item uermis multiples cū uino bibitus, confert ictericiã & difficultati urinæ.

CAPVT. 103.

NEpa. Phil. Ne pa qui busdã placet, serpẽtẽ esse femineam, que in hora libidinis estuat, maris suo cõpari caput p̄cidens

ipsum necat. Vnde & ipsa in partu necat uice uersa. Sic ergo eadem est Nepa, que et uipera, sic dicta, quasi ui pariẽs. Cum enĩ prope partum est, catuli matris uisceribus corrosis erumpunt, cū interitui ipsius matris. Actor. De hac ergo specie plenius dicitur infra, ubi agetur de uipera. Obices Isido. Obices dicta est, eo q̄ arene colorem habeat. De qua poeta: Quã sparsis pictus maculis theophanus obices. Concolor exustis atq; indiscretus harenis, et c̄.

CAPVT. 104.

NEomō. Albert. in libro de natu. animalium. Neomonbe stia ē: & grece uocatur Neomon, latine uero Suillus, & dicitur

eo q̄ setas habet pro pilis, & hoc odore cibum conuenientem à uenenofo distinguat. Hęc bestia serpẽtes persequitur, que cū aspide pugnã caudam erigit, quam aspide, quasi minantem obseruat, et ad uim suam cum ea transfert aspidem deceptam.

O Na-
ger.
Isidorus.
Onager
interpre-
tatur asi-
nus ferus.
Onager
25. die
Martij du-
odenis ui-
cibus i no-
cte rugit,
similiter i
die: & in

hoc cognoscitur equinoctium esse. Eius quoque rugitus per singulas horas rugientis numerus horarum cognoscitur. Actor. Onager (ut legitur) in solitudinibus & in altis habitat, ubi propter beneficium uentorum diuisus a potu uiuit. Vnde Hieremias. Onagri (inquit) steterunt in rupibus traxerunt uentum quasi dracones. Ex libro de naturis rerum. Onager Indiae, magnum est animal & crudele, formam asini habens, & unum solum cornu in fronte, durum nimis, & acutum ac longum, ad bestias contrarias debellandas, & hoc habet in medio capitis: soleas etiam fortes & acutas habet, ut iuuamen naturale quod in alterius cornu defectu perdit, in eis recuperet. Plinius lib. 8. Onagri in Phrigia & Liconia precipui sunt.

OPERATIONES.

1. Isidorus et Auicenna. Onagri fel id est asini siluestris eradicat morum: & confert super apostematum uestigia linunt.
2. In emplastris etiam herisipilae ponitur, ac prohibet ipsam.
3. Urina asini siluestris lapidem in uesica frangit.
4. Actor. Ungula siluestris asini si comburatur & bibatur, epileptiae prodest.

O Raf-
flus.
Alber. in
lib. de na-
animali-
um. Oraflus
animal eua-
rii coloris,
omnia prece-
dentes animalia,
In anteriori
parte est ualde

altum, ita ut capite extenso altitudinem 20 cubitorum, in posteriori autem parte emissum, ad instar cerui pedes habet & caudam, collum extensum & caput equinum, licet minus sit aliquantulum, colores multos habet, tamen album & rubeum habet frequentiores: cum uidit se contemplantes ammirari, huc & illuc se uertit, prebens se bene uidentem: hoc animal temporibus nostris uisum est. Et Arabice Seraph uocatur.

O No-
centaurus,
& Orafius.
Ex lib. de
na. rerum.
Onocentaurus
est animal
monstruosum,
& natura
biforme
capite scilicet
asini

et corpore uelut humano, faciem habet satis horridam, manusque formatas abiles ad omnem actum, dum uocem promittit, quasi loqui incipit: sed insueta labra uocem humanam formare non possunt. Hic post insequentes se ligna uel lapides mittit, ut experimentator dicit. Hoc monstrum (dicit Adellinus philosophus) inter ceteras bestias

bestias ab initio non fuisse tale creatū, sed aliqñ & alicubi casualiter et adulterina cōmixtione generari. Orasius Isidorus, Orasius in anteriori parte altū, emīnēs ualde, ita ut extēso capite, 20. cubitorū altitudinē possit attingere. In posteriori v̄o parte dimissum ē instar ceruī. Collū habet extensum, caput eqnū, licet minus, pedes aut & caudā ut ceruus, pellē uero sic omī colorū gñre diuersimode uariatā, ut homo frustra tētet artificio naturalē eius pulchritudinē imitari. Hoc aīal nostris tēporibus à Soldano Balbiloniorū trāsmissum est impatori Friderico Romanorū augusto etē. In p̄cedēti capite. Albert. illud aīal specialiter describit, & appellat eū Orasius.

CAPVT. 108.

ORIX Auctor. Orix ē animal mundū secundum legē iuxta librū Deutero, De q̄ etiā dicit Isai. Dormierūt si cut orix illa quea-

tus. Ex lib. de nat. rerū. Orix est bestia caprę magnitudinis, hirco ex parte similis, uillū habēs sub mēto. Hęc in illa parte Africę q̄ caret aqua generatur, & ideo p̄petua siti ardet. Admirabile uero remediū sitiētū latrōes Getulię terrę aqua carētis certissimis experimentis p̄diderūt, quo homo ī siti eo duraret auxilio, qui illo saluberrimo liquore uescis dictarū bestiarę infuso, p̄ parte modica uterent bestia (sicut Aegiptij tradūt) in exortu caniculę naturaliter tripudiare uideēt, cōpage corporis eius uisibiliter sentiēte, imber et frigus abiēt, instētq̄ uapores ignei solis, ut uestiatur terra floribus, herbasq̄ p̄ferat & fructus. Est aut frigidis impatiēs. Vnde nec frigus, nec niues de facili sustinere potest.

Panthera. Isidorus. Panthera dicitur est, siue q̄ oīm aīalū sit amicus, excepto dracōne, siue q̄ ex sui generis societate gaudet, & ad eandem si-

militudinem quicquid accipit & reddit. Panthera em̄ ome dicitur. Glosa sup̄ Osee; Nihil leone fortius, nihilq̄ panthera uelocius. Ideo p̄ prophetā ait dñs; Ego quasi panthera Effraim, et quasi leo domui Iuda. Ex lib. de na. re. Panthera est aīal uariū ac speciosum nimis. Sunt q̄ tradunt huic in aramo maculā esse lunę simīlē, & interdū crescere rotundā, & ad lunę mutationē uariari. Plin. lib. 11. Habentq̄ pantherę quatuor mamas in medio uētre. Mares aut in oī genere fortiores sunt fœminis; p̄ter q̄ in pantheris ursis. Item panthera semel omnino parturit; cuius causę ratio manifesta est. Nā cū in utero matris coaluere catulū, maturisq̄ ad nascēdū uiribus pollēt, odiūt temporū moras. Ita q̄ oneratā fetibus uulua, tāq̄ obstantē partui, unguibus lacerat, & effūdīt illa partū seu potius dimittit dolore cogente. Ita postea corruptis & cicatricosis sedibus genitale semē infusū non heret acceptum, sed irritū resilit. Nā ut dicit Plini. Animalia cum acutis unguibus frequenter parere nō posse; uiciantur enim in trīsecus se mouentibus catulis. Phisio. Pantheris uenandis insistentes Hircani, ueneno carnis illiniunt, easq̄ p̄ cōpita semitarum spargūt ut illarum esu Pantherę seducantur. Sed illę dum excrementa hominis deuorant, euadunt.

OPERATIONES.

Auicenna. Panthera & Pardus quādo uenenum comederunt, stercus hominis q̄ runt & comedunt, & sic euadunt.

Pro. Alber-
tus in li-
bro de na-
turis ani-
malium. Pa-
pro aial ē
circa ha-
bundans
Cæsareā
ciuitatē,
parū uul-
pibus ma-
ius, lepo-
ū habēs
mores, adunata enim uillulant. Aliquan-
do enim uno precinente, & alijs postea si-
mul respōdentibus, pilosa autem sunt hec
animalia ut uulpes. Et ubi unū istius spe-
ciei occisum fuerit, cetera circa ipsum ul-
lulant quasi plangent mortuum. Et sunt
eorum uoces adeo sonoræ, q̄ cū eminus
sunt, tanq̄ de propinquo putantur audiri.
Hoc animal dicitur sepulchra hominum
in famæ aliquoties intrare, et cadaueribus
hominum uesti. Et est, quasi sit composi-
tum ex lupo & uulpe.

Pathio-
non. Al-
bertus in
lib. ut sus-
pra. Pathi-
on animal
est, quod
naturæ de-
corem mi-
rabile ha-
bet, color
ē em pur-
pureo pol-
lens, adeo
radiosū,
ut uisus in ipsa, quasi scintillare uideatur.
Mortuum autem ruborem retinet pellem
sed subducitur radiositas: est ad modū ca-
nis in quantitate, mansuescibile ualde, &
delectabile, gaudet in cibo. Quidam autē

antiquorum putabant hoc animal habere
aliquid diuinitatis. Ossa huius animalis
durissima & fortissima sūt, & nerui adeo
fortes, q̄ nō nisi magna uolentia possint
dirumpi.

Paran-
drus
& pardus
Solinus.
Parandrū
nutrit Ae-
thiopia,
boum ma-
gnitudie,
ybico fas-
tigio, ra-
mosis cor-
nibus, cas-
pite cerui-
no, urfi

colore, pariter uillo profundo. Hunc parā-
drum affirmant habitum metu uertere: &
cum delitescit assimilem fieri cuiuscūq̄ rei
proximauerit: siue saxo albus sit, seu frus-
teto uirens, siue quem alium modum pre-
ferat: faciunt hoc idem in mari polypī, in
terra cameleontes, sed & polypus & came-
leon glabra sunt, ut pronius sit cutis, leni-
tatem proximantia emulari. In hoc autē
est nouum ac singulari hirsutiam pili co-
lorum uices facere: hinc euenit ut difficul-
ter capi possunt. Isidorus. Pardus secun-
dus post pantheram est genus, uarium ac
uelocissimum, & preceps ad sanguinē, sal-
tu enim ad mortem ruit: ex adulterio par-
di & leone leopardus nascitur, & tertiam
originem efficit. Ex lib. de nar. rer. ut di-
cit magnus Basilius. Pardus est bestia tor-
ua & acuta nimis impetu, corpus q̄ mori-
bus autem conueniens habet: & uarium
in colore, saltu potius q̄ cursu predā inseq-
tur. In Affrica propter inopiā aque cōgre-
gantur diuersæ feræ ad amnes, ibiq̄ leone
bestijs uarijs uel uilis uoluntate miscetur.
Et inde pardi procreari dicuntur.

OPERATIONES.

Aristotiles. Pardus sicut & Panthera
quando uenenum comedit stercus homi-
num querit & comedit.

Pilosus, pirolus, & Putorius Ex lib. de natu. rer. Pilosus ē animal (sic ut glosa dicit sup Isaiā) qđ in hominis figura superius inci-

pit, sed inferius in pedes bestiae desinit: qualem beatus Hieronimus in uita Pauli heremite primi describit: quod superius sit homo frontem asperam habens cornibus, & in ca prarum pedes desinens. Afferit idem nulli esse dubium illud monstrum in oriente esse captum, & in Alexandriam missum, & inde mortuum, saleque infusum ne a calore dissolueretur, deportatum fuisse Constantinopolim, ut ab imperatore iam Frederico uideretur. Nostra etate delata fuit regi Franciae bestia, ad magnitudinem canis. Caput quidem non multum distabat a capite canis: cetera corporis membra, ut homo prorsus habebat. Crura quidem nuda, ut homo, manusque & brachia, collum album ac nudum habebat. Carnibus coctis uescebatur. Ita decenter & modeste manibus capiebat cibum, & ori suo inferebat, ut nullus dubitaret in hoc, quoniam humanum modum in talibus haberet. Erectum ut homo stabat, sedebat ut homo. Puellis & foeminis libentissime iungebatur. Et in sexu uiri & foeminae discretionem habebat. Genitale membrum ultra quod corporis quantitas exigebat habebat magnū: furis igitur agitated hoc animal crudelissime mouebatur: & in homines seuiebat. Ceterum cum placatum esset instar hominis mitissime & decentissime se gerebat, & mulcebatur alloquijs, & colludētibus applaudebat. Ex lib. de nat. rerū. Pirolus ē bestia parua, maior quidem, sed nō longior quam mustela: colore rubea, sed in uentre cādis

da. Mira agilitate uiget. In arboribus habitat, & foetus fouet, in quiete se gerit, & de arbore in arborem saltu potius quam uolatu transit: quous aliquando cauda pro pennis utatur. Cauda enim uillosam prope ad sui magnitudinem habet, cuius ad uisum saltu mouetur. Et si quando gratia pastus aquam transire cupit, lignum admodum leue super aquam congerit, cui super sidens (quasi uelut nauis) caudam suam erigit: sicque uento flante uelificans ligno transuehit. Estate cibum congerit, quo uiuat in hieme. Viuit autem nucibus, et cibo qui dulcius est libentius uescitur.

Isi. Putorius a putore dictus est: quia nimirum foetet, & hoc maxime cum irascitur. Hic sicut & datus, habet crura in sinistro latere breuia, in dextro longiora, ardua domorum inhabitat & penetralia, gallinarum ac pullorum cupidissima est, talibus enim uiuit: Cuius gallinam capit aut pullum, caput in inicio petit, ut hoc deuictio in ceteris ei membris laborare difficile non sit.

Pegasus. Alber. in lib. de natur. animalium. Pegasus animal magnum est & horridum, in Aethiopia, eque formam habet, alas

ut aquila, sed multo maiores, caput armatum cornibus habet, adeo monstruosum, ut eo uiso cuncta fere aiantia terreat, graui corpore, fuga mirabili. Alarum remigio adiuti pegasi potius currunt, quam prouolant: et colliso aere uirtute pennarum ad instar turbinis impellunt uentos, multas escas deuorant: In quiete mouentur: infesti sunt animalibus, & hoc maxime homini.

LIBER PRIMVS.

PYgar-
gus.
Barthol.
in lib. de
ppri. rerū
Pygargus
ē animal
mundum
quo ad e-
sum: ut pa-
ret Deut.
14. & est
animal cor-
nutum &
barbatū

sicut hircus, minus ceruo, maius hirco, unde similis est hircoceruo, sed longe minus: quare infra de tragelapho: Ruminat sicut hircus, & sindit ungulam, sicut ceruus: & est animal agreste magnæ uelocitatis, nemora inhabitat & deserta. Hugo autē dicit, quod Pygargus est auis parua & depressa: unde dicit à pige, quod est depressio. Sed in Deutr. supponit pro aīa li quadrupede qđ ē simile hircoceruo: ut ibi innuit glo. Nec aspirat̄ ibi prima syllaba, unde cum h non debet scribi,

CAPVT. 116.

Pyg-
mæi.
Bartho.
ut supra.
Pygmæi
sunt hoī-
nes parui
statura cu-
bitali, q̄s
græci à cu-
bito pyg-
mæos uo-
cant. Hi
montana
Indiæ te-

nent: quibus uicinus est Oceanus: ut dicit Papias. Sed dicit Augustinus sic, Pig-
mæi tamen semicubitales sunt, qui tertio anno perfectæ sunt ætatis, septimo senescunt. Dicunt autē pugnare contra grues, à quibus armati ferro aliquotiens deuina-

cunt. De pygmæis autē dicit Pli. lib. 7. c. 2. Pygmæi ternas spithamas longitudine, hoc est, ternos doctantes nō excedentes sa-
lubri cœlo, semperq; uernante, habitant in terra tēperata montibus oppositis ex par-
tibus aquilonis, quos grues infestare fa-
ma est. Qui insidentes arietum caprarūq;
dorsis armati sagittis uerno tempore con-
gregato agmine ad mare descendunt, &
oua & pullos gruum pro uiribus destruūt
& consumunt. Et hanc expeditionem fa-
ciunt ternis mēsis: quod si nō facerēt,
futuris auiū gregibus resistere non uales-
rent. De pennis autē earum & ouorū putas
minibus sibi casas faciunt: ut dicit idem.
Et subdit, Aristoteles in cauernis uiuere
pygmæos tradit.

CAPVT. 117.

Pole-
drus.
Albertus
in lib. de
proprieta-
tibus rer.
Poledrus
dicitur e-
que filius
siue pul-
lus equi
nus: quo-
niam diu
matris
uberibus

est subiectus. In cuius fronte, ut dicit Ari-
stote. lib. 7. Inuenit yconamor: id est amo-
ris ueneficium quando nascitur, & lam-
bunt matres equorum lingua & tondunt
illud, & mulieres incantatrices prouerbi-
ant ex hoc. Posterior pars pulli est maior
parte anteriori, & cum iuuenescit, crescit
pars superior, & propter hoc erit eleuatio
anterioris partis corporis multorū equo-
rum magis q̄ posterioris. Et ideo quando
est pullus potest pede posteriori tangere
caput suum, quod facere non potest, quan-
do peruenit ad etatem. Isidorus lib. 8. Cir-
ca autem pullum equinū hoc ultimo ani-
maduertat, quia passum suauem uel du-
rū, quem assuescit in iuuentute uix potest
dimittere

dimittere etiam in senectute et̄. Superius in capit. 54. dictum est: & quare, ibidem uide de Equo.

CAPVT. 112.

Pulex Ex libro de naturis rer. Pulices uocati sūt, eo q̄ in puluere magis nutriunt. Patet pulicem esse uermiculū nigrū & minu-

tum quidem, sed ualde pūgitiuum, maxime autem tempore estiuo & pluuiali. Saluunt autem potius q̄ uolāt, nocte q̄ die magis hominem infestant. Et nisi uehemens torpor aut somnus grauis in membris sit, se tueri non potest. Cum quis manum adhibet celerius fuga dilabuntur, nec inueniri queunt.

OPERATIONES.

- 1. Ex libro ut supra. Contra pulices optimum remediū est omni uespere corpus absinthio fricare: uel herba eadem cū oleo cocta corpus perungere.
- 2. Pulex in duas partes diuisa, reuiuiscit.
- 3. Rasi. Si aqua in qua tribuli cocti fuerint domus roretur pulices omnino destruentur. Aqua similiter in qua ruta coquitur aut oleander, eos interficit.
- 4. Auicenna. Ad effugandum pulices aspigitur domus cum infusione coluquintide tunc enim saluunt & fugiunt: & similiter ex decoctione rubri.
- 5. Dixerunt autem quidam, q̄ quando sanguis hirci ponitur in fouea in domo apud eum congregantur, deinde moriuntur.
- 6. Similiter aggregantur super lignum lignitum ex adipe hericij.
- 7. Item fugiunt ex odore caulis, & folios

rum oliandri. Palladius. Pulices fugantur amurca per pauimentum frequenter aspersa: uel cimino agresti cum aqua trito: uel cucumeris agrestis semina aqua resoluta sepe infuso.

CAPVT. 119.

Pediculus. Ipsi. Pediculi sunt uermes cutis: à pedibus dicti: unde pediculosi dicti sunt, quibus pediculi in corpore efferues-

cunt. Ex libro de naturis rerum. Pediculi dicuntur à numerositate pedum: hoc maxime ex ipsa hominis carne creatur indubitanter, & tamen inuisibiliter, hos nonnulli de sudore hominis, alij de poris et euaporationibus gigni dicunt. Haly. Accidit autem peregrinanti copia pediculorum in corpore propter sudorem, et puluerem, ac balnei paucitatem.

OPERATIONES.

Haly. Quod cum euenerit corpus peregrinorum uel aliorum cataplasmetur cū argento uiuo occiso cū oleo: adiuncta aristologia longa, mane quoq̄ balneum ingrediatur, & corpus eius fricatione ualida mundetur. Rasi. Pediculorum generationē prohibent usus balnei & lauacri, pannorum frequens mutatio, propterea ut pannus qui carni adheret lineus sit huiusmodi: pediculos interficit argentum uiuum extinctum, si oleo misceatur, ex oleo quoque sic la lanea inungantur: q̄ super se aliquis appendat, aut ex eis se cingat. Auicenna. Stauisagria cum arsenico pediculos interficit: & similiter argentum uiuum extinctum.

4. Precipuum remedium esse dicitur frequens ablutio corporis etc.

CAPVT. 120.

Porcus Ex libro de natura rerum. Porcus est bestia seua & immun- da, & ob scenis locis gra- uissime comora- tur. Actor. Porcus

non ruminat, & ideo interim munda secū dum legem non reputatur. Mundis & im- mundis indifferēter uescitur, in luto de- lectatur, rostro lutū suffodit, horrende grun- nit. Precipue autem uno percusso ceteri grunniunt, & quasi compatiētes illuc cō- ueniunt, sed statim obliti sui planctus, ad lutum uel ad cibum redeunt. Fertur autē nullum corpus animalis interius & dispo- sitione & numero partium, sic assimilari humano corpori, sicut corpus porci. Vnde Phisici & alij interiora humani corpo- ris inuestigantes: porcorum interiora qua- si quoddam exemplar inspiciunt. Aristo- teles. Porcus octo mensium coit, sed tunc debile quid generat. Multos filios facit p- pter multitudinem spermatis, cetera bisul- ca paucos faciunt: uiuit autem usq; ad an- nos. 15. Cum impinguatur coire potest oī- tempore. Porca pregnans est quatuor mē- sibus: fertilis est in foetu: parit enim .20. fi- lios, & lactare non sufficit: per totum uen- trem habet mammillas. Ex libro de natura rerum. Porcus habet potestatem coeundi multum præ alijs animalibus: porcæ autē in tantum efferari dicuntur in coitu: ut ho- minem lanient: maxime candida ueste in- dutum. Phisici. Agrestes porci tempore coi- tus belliciosi sunt. Et ut habeant durū co- rium, confricant se arboribus, & postmo- dum intrant lutum, deinde lutū illud de-

siccant, postea preliantur, tantum, ut am- bo, uel unus eorum moriatur.

OPERATIONES

Auicē. Porci sanguis & hominis simi- les sunt in omni re, similiter & carnes am- borum: ita ut quidam uendiderunt carnē hominis, pro carne porci: & latuit, donec in ea inuenti sunt digiti hominis.

Sanguis tamen porci debilius est uir- tutis sanguine hominis. Fel porcinū ce- teris fellibus debilius est: solutiuum tamē mali chimi. Adeps porcinus ualet ad a- postemata & ad ignis adustionem.

Stercus porcinum cum aqua et uino, cō- fert sputo sanguinis, & dolori lateris.

Item stercus siccum cum aceto bibitur ad infirmitatem lacertorum. Os cauil- læ porci, si comburatur & fricentur eo dē- tes solidantur. Locium porcorum prodest albedini oculorum: sed eius proprietas ē, ut lapides frangat etc.

CAPVT. 121.

Pader, Paris, Prester. Ex libro de natura rerum. Pader est serpens in Germa- nia ad grossitu- dinē huma- nibus: colo- re in uen-

tre aureo, & dorso uirenti. Huius flatus adeo noxius esse dicitur, ut si uirgam recē- ter cesam ori eius adhibeas, corticem eius flatu suo faciet in uescas felleas ebullire, sed & fulgentem gladium si ori eius adhi- beas, ueneno eum inficit, & usq; ad sum- mum gladij percurrens. Hic cum hominē in pede percusserit, uenenum ad cetera mē- bra per momentum decurrit: & hoc p̄ni- mio excussu caloris eiusdem nature cuius ignis, qui semper ascendit, Cum autē ascē- dens

dens cor tetigeri, tunc homo cadit, & moritur. Contra remedium est: ut homo percussus in pede suspendatur in altum pedes demisso capite, sicq; uenenum nequit ascendere, sed inferius locus excidit, & per medicamenta sanatur. Isidorus. Parias est serpens, qui semper in cauda ambulat, & sulcū facere uidetur. De qua Lucanus. Quo contentus iter cauda sulcare parias. Idem. Prester est aspis qui semper ori patenti & uaporanti currit. Vnde poeta. Oraq; distendens, auidus fumantia pster. Hic quem percusserit distenditur, enormiq; corpulentia necatur, exuberatum enim putredo sequitur. Alexander: Prester est serpens fumum exhalans, et in morfu suo tumore tantum homini leso adducens: ut humana prorsus forma pereat.

CAPVT. 122.

RAna: Isidorus. Rana à garrulitate uocata est, eo q; circa genitales paludes strepit, & sonos uocis importunis clamoribus redidit. Ex lib.

bro de nat. rerum. Ranarum coitus magis est de nocte q; de die, & in eorū coitumagna est mora, multumq; feminis effundunt. Ranas habet mare, quæ alas habent. Et omnis piscis fetus nutrit præter ranam.

Isidorus. Ranarum quedam aquaticæ dicuntur, quedam palustres, quedam rubetæ ob id: quia in uepribus sunt grandiores cunctarum. Aliæ calamitæ uocantur, eo q; inter arundines et frutices uiuunt, minime omnium & uiridissimæ mutæq; et sine uoce sunt. Ex lib. de nat. rerum. Rana uermis est, quandoq; colore uiridis: sed illa q; rubet, deterior est, loquax est: & aut ledit. In augusto mense nunq; potest os suum pro-

quolibet ministerio cibi uel potus uel uocis aperire. Quod si manu uel baculo temptaueris, difficulter aperire poteris.

OPERATIONES.

Plin. li. 32. Ranæ iecur geminū esse dicunt. Item ranæ si uiuæ concremētur in olla, cinis earum cum melle alopitias replet ac melius cum pice liquida. Ius ranæ in patinis decoctæ tussim fertur sanare.

Vermes nati in homine ranarum tolluntur felle, prodest & febrī ranarum fellium cinis. Ranis ex oleo & sale decoctis ut succus sorbeatur thetano medetur. Aui cenna in ij. cano. Cinis ranæ positus sup sanguinis locum retinet eum. Idem cōfert apostematibus cordarum iuncturarū sup effusus. Ranam cum sale & oleo decoctā, dicitur esse bezahar lepræ ac uermium uenenosorū comesta. Ex decoctōne ranæ fluuiialis os ad dolorem dentiū colluitur & sedat. Corpus ranæ petrosæ & proire pinguedo eius facilē facit dentium eradicationem, ipsa quoq; dentes eicit animalium, quando sumunt eam.

CAPVT. 123.

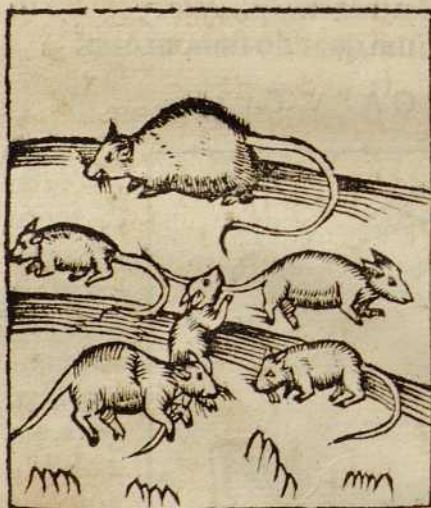
Rangifer & Rosuella. Albertus in li. de nat. animalium. Rangifer animal ē in aquilōis partibus & sus possum artium cum ge-

neratum, & in partibus Noruegiæ & Suetiæ: & in his, quæ sunt minoris latitudinis regionibus generatum. Et dicitur rangifer quasi ramifer. Est enim quasi defigura cerui, sed maius de corpore, & robore fortissimum, & fuga celerrimum: tres ordines cornuum gerens in capite, & in quolibet habens duo cornua, ita q; caput ei-

LIBER PRIMVS

us uidetur uirgulis circumpositum: duo es his ceteris maiora habet in loco cornuum cerui, & hec efficiuntur in bestia perfecta quantitate, aliquando quinque cubitorum et romanorum uiginti quinque, duo autem quoque in medio capitis, quae sunt lata in modum cornuum damae, & sunt circumposita a ramis mutilis & breuibus: duo autem alia habet in fronte. Et cum his omnibus magis pugnat contra bestias aduersantes. Isidorus. Rosurella est animal circa aquas habitans: ut frequenter mustela maius, & piolo minus. In dorso subrufum, in uentre candidum. In terra facit habitacula: digerit sterces odoriferum ualde, et musco simile in odore, sed impar uirtute, et odoris uiolentia. Visus hominum fugit, uno tamen in loco sterces illud congerit, & hoc mirum in bestia: quia bonum suum presto omnibus accipiendum ponit, quo uideatur bonum non inuidere.

CAPVT. 124.

Rattus, et Sorex Actor. Rattus siue glis & sorex species sunt. Et cum sorici nomē muriscōmunis uulgariter appriatur: e contrarie rattus in medicorū libris quasi proprio nomine mus uocatur: unde & medici fimo ratti ad alopias utuntur: qui tamē uidelicet rattus uenenum in cauda gestare dicitur. Est autem rattus duplicis generis scilicet terrestris & fluuiialis. Ex lib. de na. re. Rattus est murium genus, multo ceteris maius, hi a deo perniciosi sunt cum libidine accenduntur ut si eorum urina partem aliquam hominis nudā atigerit carnes eius usque ad ossa putrescere facit nec uulnus in cicatricē ulterius in-

ducitur, Isidorus. Sorex latinum est uocabulū eo quod animal huiusmodi rodatur, & in modum serrae praecidatur.

OPERATIONES.

Belberus. Si domum suffumigaueris cum ungula muli sinistra, non remanebit in ea forex. Plini. lib. 11. Aures soricis sunt pilosi. Dioscor. Fimus autem soricis cum aceto tritus, alopias emendat cum rore marino. Tusus ac bibitus calculos excludit.

CAPVT. 125.

Regulus. Iste, Regulus ipse est basiliscus scilicet serpens longitudine semipedalis albis maculis lineatus. Idem et sibilus dicitur, quia sibi-

lo occidit anteque mordeat uel exurat. Reguli sicut & scorpiones arētiaque sectantur: et postquam ad aquas uenerit hydrophobas & limphaticos faciunt. Glosa sup. Esaiam 14. Regulus ipse rex serpentū, qui solo uisu et flatu absorbet uolucres, occiditque homines. Unde de Achab & filio eius Ezechia sic loquitur propheta: De radice cubri egreditur regulus, & semen eius absorbens uolucres. Est autem regulus serpens pennatus, unde ubi iuxta translationem nostrā legitur, uolucres absorbens: in hebreo iuxta Hieronymū legitur, serpens uolans. Actor. Hinc etiam alibi per eundem prophetam dicitur: In terra tribulationis & angustiae, Leona & leo, ex eis uipera & regulus uolans. Andromachus in libro de confectione tyriacae. Regulus quilibet & Basiliscus, serpens est subalbidus, super cuius caput sunt tres pilei. Quē cum uidet aliquis, paulo post moritur, & quando sibilat moritur qui audit sibilum eius. Omnis quoque

quoque bestia de illo mortuo comedens statim moritur. Et est malignior serpentiū, nec aptus tyriacæ. Iorath. Regulum si quod animal uiderit uel audierit, hydropicum efficitur, & moritur. De hoc autem regulo plenius dicitur inferius in tractatu de auibus.

CAPVT. 126.

Rhinoceros phalus & Rhinoceron. Phisiologus Rhinoceros phalus ceruicem habet equam cum uniuerso corpore, flammis quasi ore aspi-

rat homines pereunt. Isidor. Rhinoceros grece, latine interpretatur in nare cornu. Idem & Monoceros id est unicornus eo quod unum cornu in medio fronte habet at pedum quatuor, ita acutum et ualidum, ut quicquid impetierit, aut uentilet aut proforet. Nam & cum elephantibus sepe certamen habet, & in uentre uulneratum prosternit. Tantæ autem dicitur esse fortitudinis, ut nulla uenantium uirtute capiatur. Sed sicut asserunt, qui naturas animalium scripserunt, uirgo & puella proponitur, quæ uenienti sinum aperit, in quo ille omni ferocitate deposita caput ponit: sicque soporatus uelut inermis capitur.

Ex lib. de nat. rerum. Rhinoceros qui & monoceros habere dicitur in media fronte cornu robustissimum, in longitudine quatuor pedum. Eo quod aduersus elephantem preliatur, naturaliter aluum petens, quam solam intelligit ictibus suis peruiam. Cum autem a uenatoribus capitur, ex sola indignatione superbum animal moritur. De illo in ferius in capitulo unicornus plenius dicitur.

CAPVT. 127.

Rubea. Aui. Rubea la est animal simile araneæ quod uocatur alpheed, & est uenatrix muscarum. Species eius sunt multum secundum Gale.

Est enim quædam rubea rotunda, quædam autem alba rotundum habens uentre paruum os, stellata et ipsa est acuti dorfi cum lineis lucidis: quædam uero citrina & pilosa; & quædam uua scilicet ad nigredinem declinans, quædam formicalis, quædam uespalis, quædam Aegyptiaca. Ex morfu enim eorum fit dolor uehemens: et facit accidere dolorem capitis uehementem, & profunditatem somni, & succedit ei mors.

OPERATIONES.

Aui. In cura morsum ipsorum, administratur cano uniuersalis de attractioe & succione: et liniuntur cum aqua salsa, daturque tyriacæ finis.

Balneum & tyna uelociore sunt res in sedando dolores eorum, cum enim humectantur in tyna dolor sedatur, et cum egrediuntur ab ea, redit unde oportet ut iugiter & omni hora balneentur.

CAPVT. 128.

Rubea siue rubea. Actor Rubetum est animal acuenensum rangen, quod uulgo crassa dicitur. Ex lib. de na. re. Rubeta diuersis

LIBER RIMVS

referta medicaminibus, quando uult deponit ac resumit: & hæc assidue in pastu facere dicit: Venena uero nūq̄ deponit: sed tanq̄ arma sua penes se referuat. Hæbēt gemia cornua ueneficiorū plena. Plin. li. 8. Ranę rubetę q̄rū & in terra & in humore uita est, plurimis refertę medicaminib⁹, deponere ea assidue ac resumere pastu dicitur: uenena sibi tantū referuantes

OPERATIONES.

1. Carnibus ut dicit Isidorus, earū in hamū positis p̄cipue purpuras aliti certū ē.
2. Contra uenena marini leporis & rubetæ cinis earū remedio est in aqua potatus.

CAPVT. 129.

Salamādra. Isidorus Salamādra dicta ē eo q̄ contra incendia ualeat. Cuius inter oīa uenenata maxima uis ē. Ex lib. de nat. rerū Salaman

dra quā nonnulli comeleontem. id est leonē terræ uocant. Est animal quadrupes, faciē habens lacertæ uel; ut dicit Aristot. faciē habet inter faciē porci & simiæ; in igne uiuit, & incendiū extinguit. p̄fert etiā q̄ndam lanā pallidā: de q̄ contexte zone cōburi non possunt. Est autem splene carēs et contra omnia animalia. Iecur habet in sinistra parte. In extis quoq̄ uiscerū magna est in eo uarietas à ceteris animalibus: macra est ualde: quia parum habet de sanguine. Ideoq̄ timorosa est ualde. quia diminuitur in ea calor q̄ est incētiuus audacie. Color eius uarius ē ac p̄mōmēta mutabilis. Oua gallinarum more gignit & ei⁹ fœtus p̄ducit. In hoc autem genere non est masculus neq̄ femina sed omnes gignūt.

Alexander papa (ut fertur) Ex huius animalis lana uestimentum habuit quod

cum ad mundiciam aliquando lauari deberet, non in alijs aquis abluebatur, nisi q̄ in ignem proijciebatur, & per ignem candescebat. Plini. 29. Panis coctus lingnis à Salamandra contactis, interficit.

OPERATIONES.

Dioscor. Salamandræ uirtus stiptica, ē & calida, recte q̄ miscetur medicaminibus stipticis, & in probos capillos qui sunt in palpebris amputat.

Seruatur autem sic, caput et pedes ei tolluntur sicq̄ quod remanet in melle mittitur & cū opus fuerit in usum assumitur.

Plinius. 32. Testudinis marinę carnes admixtę ranarum carnibus, preclare contra Salamandras auxiliatur.

CAPVT. 130.

SAura & Stellio. Isidorus Saura lacertus est, qui quando senescit excęcantur oculi eius. Et intrat in foramen parietis aspicientis contra ori-

entem, & ortum solis in tendens illuminatur. Rudolphus super leuiticum. Stellio & lacerta sunt animalia infirma, maliciosa tamen & reptilia uenenata. Ex lib. de naturis rerum. Stellionis uenenū mortiferum, & contra illud remedium fit ex tritis carnibus scorpionis. Plinius lib. 30. Stellione nullum animal fraudulentius: hunc inuidere homini tradūt, & inde stellionum nomen in malum esse translatum dicunt. Sic eum capiunt. Estatibus obseruant cubile ipsius, quod est in locis hostiorum uel cardinibus fenestrarum, aut in cameris uel in sepulchris. Ibi uere incipiēte fissis harūdīnib⁹ texas apponūt casas, q̄rę āgustij etiā gaudet eo facili⁹ exuēs torporē circūdatū, sed eo relicto rēare nō pōt.

Operationes

OPERATIONES.

- 1. Qual. id est stellio, longam habet caudam, & paruum caput non est lacertus.
- 2. Caput etiam & corpus eius ab illo sunt diuisa, sed fortasse proximus ei est in natura. Caro eius multum calida est. In ipso est uirtus extrahens furculos & spinas.
- 3. Sanguis eius ualet albugini oculorum.
- 4. Adeps eius fortiter impinguat. Stercus eius tritum eradicat uerrucas:

CAPVT. 131.

Sanguisuga. Ex lib. de nat. rerū. Sanguisuga est uermis aquatilis ossibus carēs, & pedibus ac pennis: hominē impedit ac bestias, ut

sanguinem eorum sugat, cuius facierate nimia mortem sibi sepius accersit. Oshabet ad modum trianguli. Vnde & uulnus relinquūt. Cunctis carni adhaerescit, quanto magis trahitur, tanto fortius insidet, donec rumpatur. Ita quoque sanguinem putridum extrahit & alium sanando seipsum occidit. Quidam autem his uermibus minus sapienter ad superfluum corporis sanguinem hauriendū se pōbent, nisi corruptionem, nimiam insensiat. Nam in homine sano nobiliorē ac bene digestum sanguinē extrahunt. Meliores ac minus nociuæ dicuntur illæ, quæ rugatæ ac lineatæ in dorso sunt: deteriores uero sunt quæ nigrae. Sanguisuga cum urticis ac tribulis pungitur, ut uenenum euomat: scilicet quod in bestiis, aut bufonibus, aut serpentibus aquaticis hauserit. Auicenna in secundo canone. Aliquando quedam aquæ sanguisugas habent paruas, quarum occultatio difficile facit ab eis cauere, ideo deglutiuntur: & aliquando pendent in manifesto gutturi: quando-

que in interiori parte meri: quandoque perueniunt ad stomachum. Cūque diu morantur, fugit ex sanguine quantitatem magnam: sicque crescit illius corpore quantitas eius apparet. Ei ergo quo suspenditur, accidit angustia & tristitia, ac sputum sanguinis.

OPERATIONES.

Auicē. in li. de na. re. Quandoque quidē, curatur cū medicinis gargarismorum, si fuerint prope guttur. Cū eius uero que uocantur mitu ex solutione uermes educunt: si fuerint stans in profundo & in stomacho.

CAPVT. 132.

Scrabroes. Isidorus. Scabroes à carbo: id est caballo uocati sunt: eo quod ex eis creantur. Sicut autem Scabroes nascuntur de carnibus

equorum putridis: ita ex eis iterum sepe nascuntur scarabei, unde cognominati sunt, ut infra in tractatu de auibus latius ageat.

CAPVT. 133.

Salpigæ. Scitalis, & seps. Isidorus. Salpiga, uel salpinga, serpens est qui non uidetur. Idem Scitalis dicta est, eo quod tanta tergi

uarietate p̄fulget, ut notarum grana retardet aspicientes; & q̄ reptando pinguiorē, quos assequi non ualet, miraculo sui stupētes capit. Tanti autem feruoris est, ut etiā hiemis tēpore exuuias corporis feruētis exponat. De quo Luca. Et scitales Persis etiā nunc sola pruinis exuuias posita suas. Solinus. Scitalis hiemales exuuias prima ponit. Isid. Seps est exiguus serpens: q̄ non solū corpus, sed & ossa ueneno cōsumit. Cui⁹ poeta sic meminit: Ossa q̄ dissoluens cum corpore tabificus seps. Idem seps est tabifica aspīs: qui dum momordit hominem statim eum consumit: ita ut liquefiat totus in ore serpentis. Lucanus. Parua modo serpens sed quasi nonnulla cruentæ mortis habet tantum. et̄. & post eripiunt omnes animam, tu sola cadauer.

CAPVT. 134.

Sítula, Spuēs, & Syre-na. Ex libro de natura rerū. Sítula serpens ē paruus, et maliciosus, qui hominē siti interficit: hic tanta

refulget, ut intuentes pulchritudine retardet, & quem natura dedit reptando pigriorem, miraculo stupentes detinet, quos assequi non ualet. Est autem tanti feruoris, ut in hieme pellē deponat: huius morfu qui tangitur, igneo correptus ardore succenditur. Actor. Sítula genus est aspidis, quod grece dicitur dypsa. De quo plenis dictum est supra. ca. 51.

Auicenna. Spuens dicitur quidam serpens, quia sputo suo interficit illud super quod cadit: q̄ scilicet sputū proijciunt dentes eius cōstricti super alios. Odor etiam sputi ipsius interficit. Longitudo eius est usq̄ ad duos cubitos, & color eius cineri-

cius ad citrinitatem declinans: & illū quē mordet, interficit ante q̄ redeat. Quē em̄ mordet, sine sensu remanente & sine motu, quietus & profunde dormiens post saltos continuos, & clausuram oculorū & torsionem colli, & spasmus & pulsum inordinatum, et non sentit dolorē intestinorum, & intromittit dígitos in guttur suū, ut euomat.

Isidor. Syrenæ sunt in Arabia serpētes cum alis, q̄ plus currit q̄ equi, sed etiam uolare dicuntur. Quarum tamen uirtus est, ut morsum ante mors insequat, q̄ dolor.

CAPVT. 135.

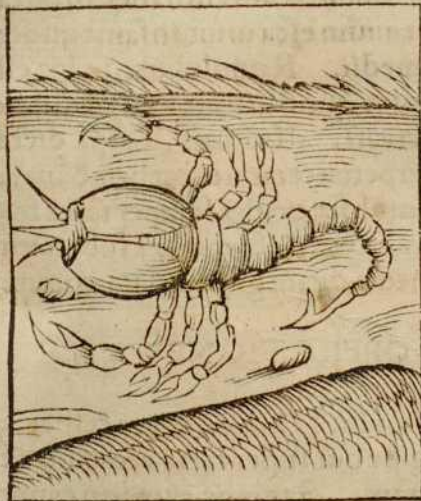

Símia. Ex lib. de natur. rerum. Símia ē bestia cōdēsa uillo, i exterioribus membris sup̄ omnia animalia similit̄ homini corporis di-

spositione: interius autem nullam cū homine dispositionem habens: communem autem animalibus minorem, ergo omnes feræ bestię mammillas habent in posteriori contra renes, ut eas inferius positas fœtus attingere possint, & promptas habere cum uelint. Homo uero & simia habent eas in pectore: quia natura dedit eis man⁹ abiles ad omnem actum, quibus eleuare possint fœtus à terra, & aptare illos ad ubera: hoc autem illi de est humani corporis, quia caret umbilico, uirga quoq̄ masculi, est ut uirga canis. Calcaneum habet in pedibus, & propter hoc erigit̄ ut homo, stat, & currit quando q̄, sed hoc non potest, nisi modice: quia natura bestiam hanc cōdidit in faciem esse prostratam. Nam solus homo naturaliter erectam habet staturā. Hęc bestia gestu inquieta ē, morfu ferox, cauda caret et p̄ceteris animalibus gustu uiget.

uiget. Nuces & poma libenter comedit, sed cum in eis amarum corticem reperit, totū proijcit, sicq̄ propter amarum dulce respuit. In India dicit Plini, esse simias toto corpore candidas. Alexander, Simia domestica dominum suum agnoscit, post multare uertentem annorum curricula. Ex lib. de nat. rerum, Simia ad omnem ludum docibilis est, & ad ferocitatis obliuionem: nūc q̄ tamen sic est mansueta, ut non sit rabida, libenter cum pueris ludit, & si copia data fuerit, eos aliquando strāgulat. Si quis eam leserit diu contra eum rācorem custodit. Ingenio pollent: & emulantur quicq̄ uident, unde facilius incidūt in manus uenatorum, habitant autem in arboribus uel rupibus. At ubi eas habitare uenatores uiderint acceptis calciamentis hominum uadūt, & sedet in locis ubi ab illis uideri possunt, induuntq̄ calciamenta illa pedibus suis ac diligentius ligant, et post hoc exuēt: ea sub arbore reliquunt & procul abeunt: tunc simiæ descendentes, quod eos facere uiderunt, imitantur, sicq̄ calciatæ capiuntur. Isido. Simiæ nomen grecum est idē pressis naribus: unde simias dicimus, eo q̄ suppressis naribus sint, & facie feda.

CAPVT. 136.

Scorpio. Ex lib. de nat. rerum. Scorpio blādū & quasi uirgineum dicit̄ habere uultum, sed habet in cauda noxiosa uenenatū

aculeū, quo pungit & inticit proximantē. Ferit autem obliquo ictu et inflexo, nullo q̄ momento meditari cessat & occasiōes inuenire feriēdi, hoī aut ab eo percusso putatur remedio esse cinis eius potatus cum uino. Solus insectorū scorpio caudā habet.

Duos habet aculeos (ut dicit Ari.) Terra uiuit, & in uere ouat, & in autūno similiter. Pariūt uermiculos ouorum specie: q̄s cum parens deuorare uoluerit, illi immunes sunt q̄ se clunibus matris imponunt. Porcus niger si a scorpiōe pcutit̄, pculdus bio morit̄. Alterius uero coloris porcus euadit q̄nq̄, nō semp. Isi. Scorpio uermis est terrenus, q̄ potius uermibus ascribitur, non serpentibus. Glosa super Lucā: Ecce inquit, dñs dedit nobis potestātē calcandi sup serpētes & scorpiones. Sunt em̄ scorpiones, q̄ cauda insidiant occulte: serpētes qui dente ledunt aperte. Ipsorum uenena tus aculeus retro est timendus.

OPERATIONES.

Palladius. Scorpiones existimāt aliquos se fugari: si aliq̄ ex eis uratur in medio domus. Aui. in. ij. cano. Sputū hominis ieiuni scorpiones interficit. Item raphanus scorpiōi aduersa ita q̄ si frustū raphani imponat sup eū, morit̄. Eius etiā aqua in hoc experta est: & fortior est: si scorpio momorderit, aliquem qui raphanū comederit, nec ei nocebit. Auicēna in. iij. canone. Scorpionis punctura curat p canones communes, & per uaporationem cum sale & milio & similibus.

CAPVT. 137.

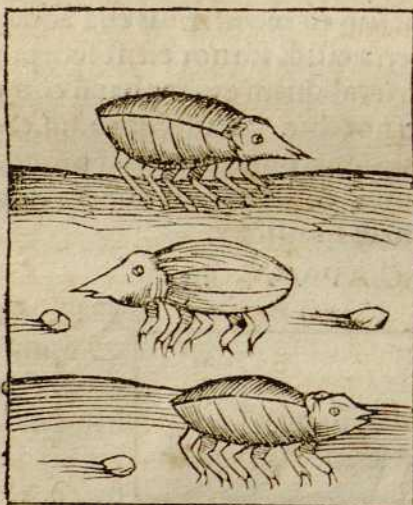
Seta, Si multas & Solifuga. Ex lib. de nat. rerum. Seta ē serpens à re nomē habens. Est enim tenuissimus in-

star seta, fere cubitalis longitudine, durus & albus, nihil differens utraq̄ extremitate, quippe cui caput non est: sed serpit utrobicq̄: hic in aquis corruptis nec tamen foetidus nascitur, adeo durus est, q̄ uix pede

LIBER PRIMVS.

conteri potest. Huius ueneni tanta uis est, ut ab homine potu haustus, elanguere eū & tabescere faciat, donec cum diro cruciatu uitam exuat. Ex Papia: Simultas est proprie uermis in capite arietis, qui dū mouetur, facit eum repedare. Ex eodem. Simultas est uermis in capite animalis cornuua habentis: cōmouens eum ad feriendū cornibus. Isidor. Solifuga est a mus araneus. Solinus: Sardinia quidem absq; serpentibus est, sed quod alijs locis serpens ē, hoc est solifuga sardis agris, quæ occulte reptat; & per imprudentiam super insidētibus pestem facit, huic incommodo accidit herba sardōia: quæ de fluuijs fontanis prouenit largius iusto. Hæc si edulio fuerit uescentibus neruos contrahit: deducit ora rictu, ut qui mortē intereant, facie uelut ridentium, etē:

CAPVT. 139:

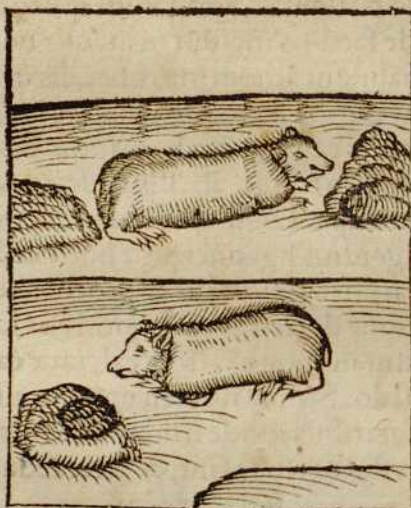

Storacostella lubrica. Ex lib. de naturarū. Spoliator lubrica est uermis coloris aurei: qui etiam uirore ad umbram habet: hic

paruus & inualidus cum sit anguem astutia decipit: & inde nomen accepit. Nā ubi colubrum ad estum cubare uiderit, p̄ caudam eius ascendens ad caput transcurrit. Eumq; prius quasi fricando permulcet, et demum moribus carnes eius aggreditur: anguis lesa fugit, persecutor insequit̄, ac lætali morfu insistit, donec interiora cerebri penetret ac perempti carnibus satietur hic à quibusdā uermis aureus dicitur. Dicit aut̄ Aristot. de uermibus coloris aurei, q̄ quando nati sunt, primo à parentibus cibantur, deinde sine cibo permanēt diebus multis, & ita iacent immobiles, ut mortui

uideantur. Post tempus autem à natura p̄fixtum reuiuiscunt, sibiq; prouisuri ad pastum surgunt. Ex lib. ut supra. Stellæ figura uermis est, qui nocte ut stella lucet, nunq̄ nisi magnis imbribus prouenit, & serenitatem adesse signat: huius tantus rigorē ut ignem tangēs, non alio modo q̄ glacies extinguat: huius sanie si caro hoīs cōtacta fuerit, capilli defluunt. Idē quod cōtactum est, colorē in uirorem mutat. Hi uermes nil gignūt, nec ē in eis mas uel femina.

CAPVT. 139.

Talpa. Ex lib. de naturarū. Talpa est animal paruum, nigrum, & cecū, de terra genitū, compilata & lutulēta, sed corrupta. Hui⁹

pellis multorum pilorum est & suauis ualde, sed teterrimum colorem habet. In terra habitat, uermium esca uiuit, infame quoq; terram comedit. Rudolphus. Talpa est animal cecum, quod dicunt ex terra simul ac pluuia creati. Isidorus. Talpa dicta est, eo q̄ perpetua cecitate tenebris dānata sit. Est enim absq; oculis, semper terrā fodit, & humum egerit, & radices subter frugibus comedit, quam græci afflata uocant.

OPERATIONES.

Talpa combusta in puluerem et sparsa, cum albugine ouī super faciē, remediū est contra lepram. Sanguis eius sup̄ caput pilis nudatum declinat, pilos redire cogit. Actor. Fertur etiam q̄ cinis talpæ cōbustæ ualet contra fistulam, uidelicet ad eius putredinem consumandum. Haly⁹ Sorices magni talpe si ponantur sup̄ scorpij percussionem sanat.

Caput

TAU-
rus.
Ex libro
de natur.
rer. Taur-
rus ē ani-
mal robu-
stū, & in-
ter omēs
bestias so-
ciales sa-
tis man-
suetum, p̄
terq̄ ad-
eas, q̄ ra-

TArā
dus ē
anīal (ut
dicit Plī-
nius) cui
magnitu-
do bo-
uis est, ca-
put ma-
ius ceruis
no, nec ab-
simile:
cornua
ramosa,
ungula

pacitate ceteris aduersantur: hi simul adu-
nata creberrime pugnant, Et in preliādo
linguas exertas habent, dentibus nil agūt,
sed tamen cornibus, frontem habent uali-
dam ad omne prelium, mēbraq̄ in eis for-
tiora, sunt caput & collum: propter hęc iu-
ga ligantur eis in capite, & in humeris, si-
cut equis.

OPERATIONES.

- 1 Esculapius. Tauri cornu serpentem fu-
gat, & sanguis eius, eos interficit: maculas
quoq̄ faciei delet.
- 2 Fel eius cum melle & balsamo, oculo-
rum uicia curat.
- 3 Sepum eius cum resina & cera, durici-
as omnes mollit.
- 4 Medulla eius cum uino temperata, tre-
mulos curat.
- 5 Fimus eius tūores atq̄ duricias soluit.
- 6 Auicenna. Fel taurinum confert ulceri-
bus in aure recentibus.
- 7 Etiam ulceribus ani. Fitq̄ ex eo lini-
mentum ad dolorem matricis.
- 8 Dioscorid. Fel taurinum mixto felle
hircino squinanticos curat.
- 9 Vulnera & cicatrices sanat, mixtum la-
cti dolores aurium mitigat, plusq̄ mixto
lacte mulierum.
- 10 Sanguis taurinus diaforeticus est & ma-
lacticus. duricies soluit, & cataplasma ad
hibitus medetur ec̄.

bifida, uillus magnitudine urforum. Cū
q̄ libuerit sui coloris esse, asino similis est
Tergori tanta duricia est, ut toraces ex eo
faciant. Colorem omnium arborum, flo-
rum, fructū, locorumq̄ reddit, in quibus
metuens latet, ideoq̄ raro capitur. Hoc er-
go animal Scytharum mutat colores: nec
aliud ex his, quæ pilo uestiuntur, nisi in In-
dis lycaon, cui iubata traditur ceruix. Nā
thoes, quod est luporum genus longitūdi-
ne procerius, breuitate crurum dissimile,
saltu uelox, uenatu uiuens, innocuum ho-
mini, habitum non colorem mutat, p̄ hyes
mes hirtus, estate nudus. Actor. Hoc ani-
mal quod Plinius uocat tarandum, idem
esse estimo: q̄ iuxta Solinum uocauit pa-
randrum, quod uitio scriptoris attribuen-
dum puto, & quæ debeat esse litera capita-
lis, scilicet utrum p uel t in certū habeat.

TAX-
us, in
lib. dena-
rer. Tax-
us est ani-
mal ma-
gnitudi-
ne uulpis
habet cru-
ra breuia,
nec iutro
q̄ latere
equalia,
sed in si-
nistro

LIBER PRIMVS.

breuiora, unde fit in folliculas rotæ quas at tritione currus faciunt, positis pedibus dextris lateris valenter currat, sicque suos persecutores effugiat. Pellem habet uillosam et satis rigidam, albis nigrisque pilis contexta. Isid. Taxus est animal agreste, magnitudinem fere uulpis habens in corpore, sed humilioris staturæ: quæ tibiâs habet curtas. Piliolum habet grisei coloris, cutem duram atque solidissimam dentes acutos. Et cum à canibus uel ceteris animalibus infestatur, seipsum resupinat, & dextris pedibusque repugnat. Fertur autem huic uulpes quodammodo esse contrarias. Vulpes enim nunquam sibi foueam parant, sed foueam taxii per dolorem occupant. Cum enim eum exisse in descit, ad introitum uadit & ibi stercoreat: sicque taxo propter immunditiam locum deserente, uulpes eum occupant.

OPERATIONES.

1. Ex li. de na. rerū. Taxi sagina luna crescente augetur, decrecente minuitur; ita, quæ si occidatur in ultimo lunæ defectu non inuenitur. Huiusmodi sagina conficiuntur unguenta, quibus sedantur renū dolores, membrorumque lésiones: & hoc mirum quod bestia licet ex una parte sit medicinalis, morsus tamen eius plerumque grauissimus est & exitialis: sed huius ratio est, quia uiuit scabonibus & animalibus, quæ in terra repunt ac ueneni fera sunt: ideoque dentes eius inficiunt. Esculapius. Adipe taxii inuncti febrientes sanantur. Cerebrum eius cum oleo coctum omnes dolores curat. Eiusque testiculi cum melle cocti, libidinem accendunt.

CAPVT. 143.

TRAGELAPHUS et traglodyta. Isido. Tragelaphi à greco nominati sunt qui cum eadem specie sint ut cerui, uillosos tamen

habent armos ut hirci, & prolixis menta hirsuta barbis: qui non alibi sunt quam circa Phasidem. Plin. Tragelaphus est eadem specie cum ceruo barba tantum & armorum uillo distans quem tragelapho uocant: non alibi quam iuxta Phasin amnem nascens. Helyndus. u. li. Dicitur est tragelaphus quasi hircocerus. Nam tragos hircus, laphos ceruus. Est autem quantitate & forma ceruo similibus: sed uillosos habet armos ut hircus.

Ex libro de naturis rerum. Traglodyta sola inter bestias deiectis cornibus obliquè ceruice pascitur: ut magis uideatur herbam sic ore attractam secare, quam aliorum animalium more carpere: habet enim cornua longam per decliuum capitis & maxillarum ad terram usque dependentia, quæ prohibent eam in terra iuxta morem pascere.

CAPVT. 144.

TEREDO, Bartholomeo. in li. de proprietatibus rerum. Teredines uocantur greci lignorum uermes: eo quod teredo edant. Ex humore

autem corrupto in arboribus derelicto sub corticibus arborum, & in medullis generantur. Maxime autem in arboribus generantur: quando in oportuno tempore arbores rescantur uel plantantur: & hoc est in plenitudo potissime. Teredo itaque ligni uermiculus in substantia est mollissimus, & inde tamen corrodit & comminuit durissimam linguam & subtiliorem puluerem, quam possit tinea facere.

CAPVT. 145.

Tinea

Tinea Bartholo. in li. de proprie. rerū tinea ē uestimento rū ymis dicta, eo q̄ tenet; et eo usq; uestibus insidat q̄ corroda, & ex uesti-

stium corruptione gignitur, q̄n scilicet uestis aliquādiu in aere grosso cōprimi, nec uentu pfunditur et in puro aere libere nulatenus explicat: insensibiliter aut p̄ni su perficiā cōsumit: & cū sit sensibile animal infra panni substantiam se occultat, quū unq̄ uideri oculis se permittit.

OPERATIONES.

1. Amara & odorifera tinea fugiūt ad uestes respersa, talibus de facili non accedūt.
2. Et ideo folia lauri, cedri & cipressi et huiusmodi imposita in cistis, uel uestes ibi repositas, & libros corrumpi à tineis non permittunt. Constan. Est quædam scabies capitis, quæ propter suam tenacitatē et adherētiam tinea est dicta. De qua quer infra tabula de infirmitatibus quomodo sit curanda.

CAPVT. 146.

Tyrus. Ex libro de naturis rer. Tyrus est serpens in partibus Hiericho circa solitudines Jordanis, infestus aibus et animalibus maxi-

me ouis auium quæ cum ipsis aibus comedit. Huius carnes cōfectæ cum quibusdam admixtis, omne toxicum uenenum expellunt: q̄ confectionem tyriacum dicunt. Ferunt autem nōnulli hunc ante passionem Christi nullum habuisse remediū maximeq; fuisse hominibus infestum. Ip̄a uero die passionis unum ex eis infestissimum circa partes Hierusalem casu fuisse comprehensum, & Christi latus fuisse cruce suspensum, atq; ex illo die totum illud serpentis genus accepisse uirtutem cōtra omne uenenum. Actor. Tyrus idem esse fertur, quod uipera. Nam & autores in medicina loquentes de carne serpentina uel tyriaca conficienda raro uel nunq; de tyro sub hoc nomine faciunt mentionem, sed de uipera. A tyro uero denominatione dicitur tyriaca.

OPERATIONES.

Auicenna in can. 5. Tyriaca affarath id est à morte liberans sublimior est medicinarum compositarum: propter multitudinem sui iuuamenti: proprieq; in uenenis, quæ sunt ex puncturis uel moribus, ut serpentium, & scorpionis, & canis rabiosi.

Ex lib. de natu. rerum. Tyriaca cum ex tyri carnibus admixtis quibusdam sit confecta omne aliud uenenū extinguit, sed cōtra uenenum ipsius tyri nihil prodest.

CAPVT. 147.

Tigris. Iliad. Tigris uocata ē ppter uolucram fugā: sic em nomināt Persi & Indis sagittam. Est bestia uarijs distincta maculis, uirtute & uelocitate mirabilis: ex cuius nomine Tigris fluuius appellatur, eo q̄ rapidissimus sit omnium fluuiorum.

te & uelocitate mirabilis: ex cuius nomine Tigris fluuius appellatur, eo q̄ rapidissimus sit omnium fluuiorum.

Physiologus. Est autem tigris animal
seuissimum & incomparabili rabie seuis
ens, precipue, quando raptis catulis inse
quitur uenatores.

Plinius. Tigris totus foetus, qui semp
numerofus est, ab insidiatore rapitur.

CAPVT. 148.

Tor
tuca,
& Taran
ra. Ex li
bro de na
turis rer.

Tortuca
de gene
re serpens
tium qui
dam esse
uolunt,
ueneno
quidem
in uita ca

ret, sed nequaquam post mortem. Nam re
nes eius (ut dicit Ambrosius) si quis post
mortem nudo pede calcauerit, ueneno sta
tim inficitur. Est autem duorum pedum,
caput habens ut bubo, caudam ut scorpio
duobus scutis durissimis, quasi testis tegi
tur quibus adeo se induit, ut difficulter eti
am ualidissimis ictibus pimi possit: Ouat
ut gallina, sed oua eius ad comedendum
sunt nociua. Tortuca femina (ut dicit Ari
stot.) non habet nisi unã uia exitus super
fluitatis: quibus habeat uesicam contra om
nium animalium naturam habentiũ plu
mas, aut squamas, aut corticem. Nam ista
omnia non habent uesicam. Actor. Tor
tuca dicitur & testudo, quia teste tegmini
bus adoperta est in cauernæ modum, hæc
plurimæ sunt aquaticæ, de quibus iam di
ctum est. Quædam uero terrestres, q̄ & sil
uestres dicunt: nec sunt uenenosæ, sed ab
hominibus comeduntur. Physiologus.
Tarantæ serpentes sunt modicæ quantita
tis, à quibus puncti uehementer angustian
tur. Et nisi tyriaca eis subueniatur, quan
doq̄ anxietate moriuntur.

CAPVT. 149.

Tro
glo
dytæ. Al
bert. Ex
lib. de na.
animaliũ
Troglody
tæ sũt
animalia
quedã lō
gissima
habentia
cornua à
capite an
te māmīl

las usq̄ ad terram descēdētia: ceruices aut
lōgissimas: et ideo incuruata et inflexa cer
uice longitudine capitis, & cornuũ in ter
ra positis, ita q̄ frons tota in terra iacet, pa
stum contra omnem morem sumentia: qa
aliter pasci non possunt propter suorũ lō
gitudinem cornuũ. Et ideo pasci nō pos
sunt, nisi longis herbis, q̄ potius secare uis
dentur, q̄ à radicibus mordere, sicut alia
animalia faciunt.

CAPVT. 150.

Vac
ca.
Aristoti,
Vaccaẽ
anial mã
suetũ, &
iracūdiæ
pauca:
multæ ue
ro insipi
entię. Hu
ius renes
ĩ aspectũ
quasi cõ
positi sũt

ex pluribus paruis renibus: uentres habet
multos, ut cibi cõpleantur usus: & qd̄ di
minuitur ex eo propter digestiõnẽ habet
uentrem post alium. Primus ergo ueter cl
bum recipit crudũ: secundus digestũ: tert
us iam digestione melioratum: quartus ue
ro bene digestum. Cornua uaccae, si calefi
ant in omnem partẽ declinãt, Cornua fe
minarum

minarū sūt fortiora cornibus masculorū,
OPERATIONES.

1. Aui. in. 2. ca. Vaccinū fel fortius ē cete
2. ris fellibus q̄ drupedū. Ponit̄ in empla-
3. stris ad uulnera, quæ sunt herisipila: dolo-
4. risq; uehemētis. Crura uaccina id est of-
5. fa crurū adusta, fluxum sanguinis abscin-
6. dunt & solutiones uentris. Stercus uac-
7. cinū est ex his, q̄ dantur pulmōni & p̄tisi,
8. & similibus. Ex eo fit emplastrū super cīa-
9. tiam. Itē cū aceto sup̄ exituras calidas
10. positū, sedat eas. Cōuenit etiā apostematū
11. bus, quæ post aures sunt. Colla de corio
12. uaccino līnita cū aceto sup̄ impetiginē &
13. scabiem excoriabilem, cum non est uehe-
14. mentis profunditatis, cōfert. Similiter
15. & līnita cū melle & aceto sup̄ uulnera adu-
16. sta & lota ualet ad curationem lendium.

17. Haly. Sanguis uaccæ si super uuluus in-
18. fundatur, sanguinem stringit. Aristote.
19. Vaccæ cornua si calefiant, in omnem (ut
20. dictum est) partem declinant: et si quidem
21. unguantur cum oleo ac pice, ualent cōtra
22. pedum & contra niuis nocumentū. Plī-
23. nius libro. 28. Vaccinum etiam iecur cylī-
24. acis atq; disentericis medetur.

CAPVT. 151.

Ver-
uex.
Ex libro
de natur.
rer. Ver-
uex siue
aries, ha-
bet cornu
a in modū
circuli re-
plicata, q̄-
bus gregē
defedere
re nititur.
Ex natu-

rali feritate dextro pede terrā percutit, q̄n
irascitur, aut stupet uel timet: & hoc maxi-
me amoris tempore. Per dimidium annū
iacet, super unum latus, & per dimidium
super aliud. Isidorus. Veruex a uiribus
dictus est, quod ceteris ouibus sit fortior:
uel eo q̄ sit uir, id est masculus, uel q̄ uer-

mes in capite habeat. Quorū excitati prur-
ritu, sed inuicem concutiunt, & pugnātes
cum magno impetu feriunt.

OPERATIONES.

Adeps ueruecinus, similem habet uir-
tutem porcino. Stericas aut ani causas
utiliter curat, & combustis opitulatur.

Fel ueruecinum lanis adhibitum, & in
umbilico p̄situm, uentrem soluit infanti-
um. Fimus ueruecinus cum aceto ut ca-
taplasma impositus, maculas nigras emē-
dat, nascentes clauos corporibus tollit.

Ignem sacrum impositum curat. Cum
cera & oleo mixtus, combustionibus me-
detur.

CAPVT. 152.

Vesō-
tes.
Albertus
in lib. de
natu. ani-
malium.
Vesōtes
animal ē
boui simi-
le, collū
habēs fe-
tosum, &
iubas ut
equus tā
immanis

pernicitatis & truculentia: ut captum do-
mari uix, uel nunq̄ possit.

CAPVT. 153.

Vitul⁹.
Isido.
Vitulus
& Vitula
a uiridita-
te dicti
sūt id est
a uiridi cō-
tate sicut
uirgo. Vi-
tula ergo
parua est,
& nondū

LIBER PRIMVS.

enixa. Nam enixa iuuenca est aut uacca. Iuuenca autem dictus, eo q̄ iuuare incipiat hominum usus in excolenda terra: uel quia apud gentiles Ioui semper nisi iuuenca immolabatur nunq̄ taurus. Nam in uictimis etiam etas consideratur. Aristoteles. Vituli post unum annum castrati sunt, alioquin parui erunt: castrati uero diutius uiuunt.

OPERATIONES.

- 1 Plinius in libro .28. Omnes quidem medullae molliunt, explent, & calefaciunt. Inter ceteras autem laudabilis est uitulina.
- 2 Seuum quoq̄ uitulinum capitibus ulceribus cum sale datum laudatur utilissimum. Podagricis quoq̄ prodest, & articularijs morbis.

CAPVT. 154.

Viperæ. Auicenna. Viperæ sunt serpentes habentes capita plana & lata, colulum minutum ac subtile ualde, quorum cauda curua sunt, strepitum facientes ac sonitum in excessu. Capiuntur autem a medicis in fine ueris & principio estus, ut inde troscisci fiant: quibus tamen non omnes conueniunt uiperæ sed flauæ, & de flauis foeminae. Item in .2. canone. Viperæ post hyemem de cauernis egredientes, oculos suos super feniculum fricant, ut illuminent. Vrina hominis utiliter effundit super morsum uiperæ, proprieq̄ uiperæ petrosæ. Ex libro de naturis rerum. De uipera dicit Phisilogus: q̄ habet faciem humanam usq̄ ad umbilicum, ab umbilico uero usq̄ ad caudam Crocodilli figuram. Meatus digestibilis

quasi foramen acus est. Et ideo more uiperarum ceterarum concipere non potest, sed tantum per os.

OPERATIONES.

Dioscorides. Adeps uiperinus suffusiones oculorum, & obtusiones, & caligines mixta cedria tanti ponderis, & melle ac tico & oleo ueteri curat. Alarumq̄ pilos in unctis nasci non sinit.

Ex libro de naturis rerum. Viperæ ualent contra omnium serpentium ictus: ut dicit Plinius.

Tunica eius quem proijcit cum innouat, in uino cocta, dentibus et oculis medetur. Adeps eius caliginem oculorum tollit.

CAPVT. 155.

Vnicornus & uariius. Isidorus. Vnicornus est animal paruum, sed corporis fortitudinem habens, crura breuia ad suam

magnitudinem. ferrum non timet, in excelsis montibus uastissimisq̄ solitudinibus commoratur: ut supra latius habetur.

Isidorus. Varius est bestiola de genere pirolis, paulo amplior q̄ mustela. In arboribus habitat, & foetus facit, a re nomen habet. In uentre namq̄ candidus est, in dorso colorem habet cinereum elegantem atq̄ spectabilem. Harum pellibus in ornatu uestium gloriatur homines utriusq̄ sexus, ipsa tamen bestiola minime gloriatur in pelle propria, nec dum in aliena.

CAPVT. 156.

Vrus

URus. Isid. Vri sunt boues agrestes, adeo fortes, ut arbores & armatos milites in cornibus eleuent. Idem uri dicti sunt à poton

orion id est à montibus. Sunt boues autē agrestes in Germania, habentes cornua in tantum protensa, ut regijs mensis insigni capacitate ex eis gerulae fiant.

Helynandus libro. 26. In Hercinia silua Germanie sunt uri. Hi sunt magnitudi nepaulo elephantis, specie & colore & figura thauri. Magna uis eorum est & magnae uelocitatis, neq; homini neq; ferae q̄ aspexerint parcuut. Hos studiose foueis captos interficiunt.

CAPVT. 157.

Ursus. Ex libro de naturis rer. Ursus dicitur quasi orsus scilicet in uentre, sed extra completus. Et hoc ideo quia per mature parturit:

unde lingendo informatur. Est autem ursus animal sauum nimis, deforme membris. Aristot. Ursus est animal habens dentes superius, & unum uentrem inferius, ac post uentrem intestinū sicut & lupus. Est autem in aliquibus animalibus ueter ma

ior, ut in porco & urso. Manifestū est autē quorsus agrestis hyemelatet, sed utrū hoc faciat propter frigiditatem, an propter aliud, questio est. Mares autem & feminae in tempore illo pingues sunt ualde, ita q̄ de facili mouere non possunt. Isidorus. Ursus caput est inualidum: sed uis maxima ē in brachijs & lumbis. Vnde & interdum erecti insistent. Ambrosius. Ursus angustiora colla data sunt, quia non pascuntur herbis in terra, sed carnes animalium comedunt. Alexander. Ursus quodam murmure utens, pedes fugit tanq̄ alimenta quodam sumat ex eis. Solinus. Ursi coeunt non sicut quadrupes alijs, sed apti amplexibus mutuis uelut humanis coniugationibus copulantur. Desideriū ueneris hyems suscitatur. Secreto honore mares grandes reuertentur. Et in eisdem licet foueis, partitiam tamen per scrobes secubationibus, diuiduntur. Vterum dies tricesimus liberat.

OPERATIONES.

Isaac. Ursina caro uiscosissima digesta in onicq; inobediens, pessimum dat nutrimentum. Vnde plus pertinet medicinae q̄ cibo.

Physiologus. Fel ursi calidum est & sic cum, ualet contra epilepsiam & paraly sim. Debet autem fel cum folliculo suo ab epate separari, & ita suspendi & siccarī, per duos annos seruatur.

Esculapius. Si oculos ursi eradicaueris, & supra sinistra hominis adiutorium ligaueris, eius quartanam mitigabunt.

Auicenna. Adeps ursi confert alopeciae.

Dioscorides. Dicitur adeps ursi capillorum incrementis prestare, & alopicias emendare, uel ursinum uel electuarium datum epilepticis medetur.

Item lanis adhibitum, et in umbilico positum, infantium uentrem soluit.

Actor. Vt autem dictum est superius iuxta Plinium. Ursi primis diebus quatuordecim graui somno premuntur. Tuncq; mirum immodum uterino pinguescunt, et illi sunt apti medicaminibus.

Adipi contraq; capilli defluunt tenaces.

CAPVT. 158.

LIBER PRIMVS.

VNcia
Isido-
rus. Vn-
cia ē ani-
mal seuif-
simū, nō
altius ca-
ne, sed lō-
gius cor-
pore, ca-
nibus ini-
micū ual-
de, prēdā
nō come-
dit, nisi

eum in altum portet: sed quando ad arbo-
rem uenit ad supremum eam ramum de-
fert, eamq; pendendo comedit. Cum autē
in calore coitus existens aliquem uulnera-
uerit, mures super ipsum conueniunt, ac
super eum mīngunt, & moritur. Vnde qu-
dam ab ea uulneratus, se per barchā in ma-
ri portare fecit, & mures ad mare uenerūt,
ut ad eū accederent, sed propter mare non
poterant. Huius animalis fel mortiferū ē.

CAPVT. 159.

Vl-
pes.
Isidorus.
Vulpes ē
animal do-
losum uil-
los habet
uberes &
altos, cau-
dāq; ma-
gnam, fer-
tur autē
q; uulpes
nuncq; fa-
cit sibi fo-

ueam, sed foueā taxī dolose occupat. Cū
enim scit taxū exisse de fouea, accedit ad
in troitum, & ibi stercoreat, sicq; propter
immundiciā fugit taxus: & uulpis occu-
pat locum eius. Hanc insequuntur uenato-
res propter pellem: nō propter carnes, quę
sunt inutiles.

Aristoteles. Vulpes ē animal ingenio-
sum & malarum operationum, habet uir-
gam ex osse, coit ad terram proiecta. Vre-
sus & Kyrokos, auis scilicet uncorum un-
guium, cum uulpe pugnant, quia carnem
manducant. Tirus autem & uulpes am-
cantur, amboq; in cauernis terrę manent.
Vultur quoq; uulpem deprehendit. Am-
brosius in hexameron. Vulpes est animal
odio dignum propter rapinam, despectū
propter infirmitatem, incautum suę salu-
tis dum insidiatur alienis.

Ex libro de naturis rerum, Vulpes est
animal fœtidum, maximeq; in ore, & etiā
à posteriori parte imminente mortis peri-
culo. Succum qui de pino fluit in cibū su-
mit, sicq; salutem recuperat, & quum uitę
in longum protēdit.

Constantinus. Vulpes in fame præ an-
gustia latratus canum imitari dicitur, hoc
eit, cum esurit, nec inuenit quod mandu-
cet, fingit se mortuam, & resupina flatum
attractit lingua protracta: tunc aues incau-
te descendentes quasi ad cadauer, ap-
to suo orerapit, deuoratq; & consumit.

OPERATIONES.

Haly. Vulpes si cum oleo decoquatur,
oliuę oleum hoc nodis & duricie quę fi-
unt ex artetica prodest.

Adeps uulpis cum oleo sisami: id est ire-
os liquefactus aurium dentiumq; mede-
tur doloribus.

Auicenna. Vulpes in aqua cocta & em-
brocata, iuncturę dolorosę confert uehe-
menter. Adeps eius in aurem distillatus,
sedat dolorem eius.

Ad hoc enim euacuatua est ualde.

Item eius pulmo siccus confert asmatis;
eis ualde. Pellis eius calidior est ceteris: &
hac iuuantur humectati propter eius reso-
lutionem.

Testiculus uulpis calidus est in primo,
et humidus in ipso, & est in eo humiditas
superflua.

Cōfert spasmō et therano, q̄ sunt in pos-
terioribus ex paralyti, facit appetitū co-
itus.

CAPVT. 160.

gladiorumque uaginis, in hoc ita se librant, ut tormento aliquo rotati, in petris potissimum, & monte aliquo in alium transilire cupientes, atque recursum pernici quo libuerit exultant.

Ex libro de naturis rerum. Ibex est animal paruum uelocissimum, in capite uastis cornibus oneratum, & in petris commorantur, ibique foetus faciunt.

CAPVT. 161.

quo Dracontius ait. Praecidit suillis uim cuiuscunque ueneni. Dicitur est autem suillus à fetis. Hic etiam serpentes insequitur qui cum aduersus aspidem pugnat, caudam erigit, quam aspis maxime incipit obseruare quasi minantem, ad quam cum uim suam transfert corripitur. Aristoteles. Ichneumon cum uidet serpentem, qui dicitur

Ibex, Plinius in libro. 8 Ibices siue capreae sunt animalia de caprarum genere, pernicitatis mirandae, quamque onerato capite cornibus uastis

hascos, non pugnat cum eo, quousque clamat adiutores. Et quia timent à morfu serpentis, intrant aquam, & post arenam, deinde cum serpente pugnant.

Ex libro de naturis rerum. Hippopotamus in terra nascitur, licet in aquis sicut in terra potens sit et habitet. Caudam habet tortuosam, dentes pruriginosos, dorso & hinnitu similis equo, de quo supra plinius dictum est.

CAPVT. 162.

Hydra, Isidorus. Hydra dicitur draco multorum capitum, qualis fuit in Lerna palude Prouincia Archadiae. Haec latine exce-

dra dicitur, eo quod uno celo tria capita exercebant: sed hoc fabulosum est. Nam constat Hydram fuisse locum euo mentem, in quo uno meatu clauso multi erumpebant, quod Hercules uidentem loca ipsa exussit, et sic aquae meatus clausit. Nam Hydra ab aqua dicta est, Hydros autem est aquatilis serpens: à quo icti obturgescunt. Cuius quidam morbum bouum dicunt, eo quod fimo bovis remediatur.

Ex libro de naturis rerum. Est autem Hydros (ut dicit Plinius) pulcherrimus anguim in orbe terrarum. Fabulose uero dicta est Hydra serpens, cuius cum uellet caput Hercules amputare, statim duo subcreuerunt, et sic semper amputatis quibusdam, alia statim subcreuerunt.

CAPVT. 163.

Zubro
Ex li
bro de na
turis re
rum. Zu
bro est be
stia de ge
nere tau
rorum fil
uestrum
fortissi
ma maxi
maq; , ut
potequin
decim cu

bitorum longitudinis. Tantæ uelocitatis est, ut sterco quod cum impetu egerit, retroacta in cornibus recipiat, ac longius post terga proiciat. Hoc itaq; stercore egesto largissime persequentes canes exccat atq; debilitat, & penitus inutiles reddit. Pilos habet subnigros, cornua maxima triu cubitorum, ampla super modum, ita ut mensas diuitum gerulæ fiât potuum. Cum ergo hominem aut canem obuium habuerit in cornibus subtollit eum, & tamdiu in altum proficit, iterumq; in cornibus recipit, donec penitus interimat conquassatû. Hanc quidam propter eius uelocitatem di

cunt esse tygridem, sed falso. Nam tygris est bestia satis modica, & habitat in Oriente. Hęc autem reperitur in Bohemia.

CAPVT. 144.

Zilio:
Al
bertus in
lib. de na
turis ani
malium.
Zilo ani
mal e qn
titatis lu
pinæ, ni
miû cru
dele, in
mortê ho
minû &
aliarum

bestiarum, hoc animal imitatur uoces bestiarum & hominum in condensis. Zilio uocans, ut homines sequentes deuoret, & simili ingenio deuorat canes, canum latatus est imitans. Est autem hoc animal compositum ex hyena & simia, quæ maricomorion uocatur, & intrat in sepulchra, & cadauera comedit mortuorum.

Hęc igitur de natura animalium quadrupedum & alijs in terris morantium sufficiant: quia si qua alia sunt, facile ex antedictis agnosci possunt.

DE AVIBVS ET VOLATILIBVS.

Liber secundus.

CAPVT. 11

Aqui
Ala.
Isidor.
Aquila
ab acu-
mie ocu-
lorū uo-
cata. Est
em̄ tāti
obtusus
ut cū su-
per ma-
ria im-
mobili
pēna fe-

ratur, ne humanis pateat obtutibus, de tāta sublimitate pisculos nature uideat, ut instar tormenti descendens raptam prēdā pennis ad littus pertrahat. Nam & contra rādium solis fertur obtutum nō flectere. Vnde & pullos suos ungue suspensos rādij solis obijcit, & quos uiderit immobilē tenere aciē, ut dignos genere cōseruat, si quos uero flectere obtutum, quasi de genere abijcit. Iorath. Aquila ē auis magna & regalis, de qua dicitur, q̄ ubicunq; uiderit ex alto serpentē magno stridore opresum, unguibus laniat, et postq̄ extracta de uisceribus uenena mortifera decerperit, adhuc faucium deuorat, & uirus quod in erat extinguit, ueneno calore decocto, hoc quoq; experimento aut contristatur aut gloriatur. Aquilae unam sedē & unum nidum semper habēt. Ex lib. de na. re. Aquila altissimis arboribus nidificat, ubi mala bestia non accedat, pullosq; caute custodiens non relinquit, donec se ipsos protegere sciant ac ualeant. Itaq; contra draconē uel hominem uel aliud animal, si eos turbare uel rapere uoluerit: miro animo sita te pugnat: seq; mortis periculo pro eis exponit, quos etiam in humeris suis tollit, ut eos prouocet ad uolatum. Docet etiā eos lambere sanguinē. Lapidem ethiē habet in nido, qui uelut pregnās foetum habet in tus lapidem minutum sanantē, et hunc cō-

tra calorē nimīū (quē habet aquila natura liter) in nido habet & ne depreāt oua decocta calore nimio. Huic enim lapidi calor ignis nocere nequit. Dicunt & alij philosophi, q̄ duos lapides p̄ciosos nomine Indes in suo nido collocat, sine quibus parere non potest. Aquila multis diebus ieiunat, adultos pullos persequitur, longe fugans emulos scilicet rapinā. Ex li. ut sup̄. Est etiam aquilae pessimū genus, qd̄ pullos suos ante tempus expellit tedio nutriēdi. Ratio aut̄ hęc est secundū Aristotelem q̄a post incubationē adeo debilitat, ut uenari nō possit. Etiā ungues eius iucuruatur. ut prēdā tenere nō ualeat. Albescūt alae & aggrauantur, ut uix possit uolare. Aquilae pulli sine clangore sunt, & sine murmuratione. Est aquila grandis in septētrione habitans, duo faciens oua semp, ut dicit Plinius in cacuminibus ramorum suspensa, captoq; lepore uel uulpe minuatim ei corium detrahit, & oua sua in illo inuoluit, ac sub calore solis ponit, itaq; relinquēs ea nō cubat, sed quousq; naturali maturitate frāgant, expectat. In egressu uero pullorū redit, & tunc eos usq; ad robur perfectū nutrit. Actor. Aquila est auis magna & nobilissima, ut pote auium regina, quae cum senecta grauāt, sup̄ omēs nubes in sublime uolat, & calore solis oculorum eius caligo cōsumitur, & mox impetu cū ipso caloris estu descēdēs aquis frigidissimis tertio immergitur, indeq; resurgens statim nidū petit, & inter pullos iā robustos ad prēdā in qualitate frigoris & caloris, quasi quedā febre correpta, quodā sudore plumas exuit foueturq; à pullis suis & pascitur, donec pennas plumasq; recuperās innouēt.

OPERATIONES.

Aquilae fel cū melle suffusos sanat oculos. Plin. li. 29. Oculis inunctis aq̄lece rebro aut felle cū attico mellae, claritatē uisus dicunt restitui. Itē in eodē li. Aquilae felle (q̄ diximus pullos ad cōtuendū solē experiri) mixto cū melle inunguntur nubes & caligationes atq; suffusiones ocu-

lorum. Idem in lib. 30. Lumborum quoque dolori pedes aquilę in auersum a suffragine euulsi alligantur, dexter quidem doloribus partis dextrę, similiter quoque leuę. Pręterea morbo regio resistit cerebrum aquilę in cyathis uini tribus.

CAPVT. 2.

A Chacus, ex auiibus paradyssi, & Aurisfrigijs. Isidorus, Achacus, de quo legitur in Leuitico, est auis ignota etiam peritis Iudeorū.

Ex libro de nat. rer. Aues paradyssi uulgariter sic appellantur, non quia de paradyso sint, sed ob insignem pulchritudinem. Tanti namque sunt decoris & glorię, ut nullus eius color credatur deesse. Magnitudo earum est ut anserū, uox ita dulcis & pia, ut excitare possit in homine deuotionem & gaudiū. Si quando uero capta fuerit & illaqueata, gemit: nec cessat plangere donec reddita fuerit libertati. Super flumina Nili libenter habitat, & raro alias reperitur. Sunt & alię aues in eisdem partibus eodē modo appellatę, fusci coloris & subrutili, minores quę monedula. Aues autem paradyssi uocantur, quia nescitur unde ueniant, aut quo uadant. Non enim coitus earum uidetur, sed certis temporibus aggregatę terras quas inhabitant transitorie relinquunt, & sic recedunt. Actor. Aurisfrigijs est auis sic dicta: quasi auram Phrigiam sequens. Habet unum pedem cum unguibus ad predandum, alterum uero latum ad natandum. Giro multiplici utitur in aere, nunc more ludentis, nunc more insidiantis, usque dum predam in aquis cernens, impetuose descendit, altero pede predam rapiens, altero natante rapientem adiuuans.

A Chatis. Ex lib. de natur. rerū. Achatis ē auis parua, sed fecunda. Nā duodenos simul facit pullos, herbarū pabulo reficitur, &

ob hoc odiosos habet equos, quos ubi pascēti sibi superuenire uiderit, & herbas diripere, fugit: & uindicat se ultione qua potest. Eorum hinnitus proprijs uocibus imitans ac deridens. Plinius lib. 10. Achantis intantum odit auem egithum, ut non coire credant sanguinem eorum. Actor. Achatis iuxta Isidorum, ipsa est qui apud nos uocatur carduelis. De quo etiam dicitur inferius.

CAPVT. 4.

A Ccipiter. Ex libro de natur. rerū. Accipitrum quatuor sunt genera. Primū est corpore magnū domabile multum, oculis uarijs per lucidis, hilari uultu, grosso pede, longis unguibus, deliciose comedens, omnes aues inuadit, nullam timet. Secundum genus est priore minus, quod alietum dicere possumus, alas habens grossas, secundū quantitatem sui corporis breues, & ungues grossos

cidis, hilari uultu, grosso pede, longis unguibus, deliciose comedens, omnes aues inuadit, nullam timet. Secundum genus est priore minus, quod alietum dicere possumus, alas habens grossas, secundū quantitatem sui corporis breues, & ungues grossos

grossos & oculos magnos & obscuros, nō cito māsuēscit, & ideo pluribus odiosum. Anno primo domationis parum ualet, secundo plus, tertio imitatioe aucupatur satis bene. Tertium genus est nifus, paruus quidem aliorum respectu, sed tamen uelox cito māsuēscit, et delicate enutriti uult & leuiter aucupatur. Quartum genus est frogellus, quem muscetum dicimus, multo quidem minor, sed colore consimilis, sicut nifus accipitri consimilis est in dispositione habitus & colore. Hęc auis cito māsuēscit, & delicate enutriti uult, ac leuiter aucupatur, uelox ad uolatum. Physiologus. Accipiter autem, quae ei fors contra noctem offert, & tota nocte sub pedibus tenet. Sed illam ueniente sole & famelicus auolare permittit. Et etiam si eandem alias obuiam uenientem habuerit, nō persequitur. Accipiter colorem oculorū mutat & rostrum. Panis eum necat, secundū Augustinum, Aristot. Accipiter in altissimis montanis nidificat, & comedit auium corda quas capit. Congrediens cum auae, quae dicitur Kokye, conuincitur. Ipsa tamen pugnam non incipit. Fel habet in epate, & intestino tantum, sicut & miluus. Vterq; cubat. 20. diebus. Pulli accipitris pingues sunt, & bonae carnis ualdē. Vultur admiscetur in coitu cum accipitre masculino. Splen paruus ē in auibus calidi uentris, sicut in accipitre & colūba & miluo.

Aerophilon. Ex li. de nat. re. Aerophilon q̄ si amatrix aeris dicta, uulgariter aelyō appellata, ē auis nobilissima paulo ma-

ior aquila, uolatu potens, & alis uelocissima, pennas habet subrufas, caudāq; longā, unguēs ac rostrum et crura maxima, aeris serena inhabitat in tantum, ut uix unq; uel parum in terra resideat aut quiescat, super nubes quoq; frequentius eleuatur, ita q; uideri non potest ab homine, cibumq; capit in aere, & hoc quoq; predatium auium more. Cui si se auis obuiā in aere tulerit, mox ab eo corripitur, & de summo aere in terram deijcitur, nec ab homine uideri potest quis eā ab aere occisā deiecerit. Hęc auis dum adhuc in pullo est, & necdum cognoscit se, ab hominibus capitur et domestica tur, ad capturam instruitur. Hęc auis capulos & hinnulos capit unguibus lanationi. Socialiter autem duo & duo uolant, captāq; predam diuidunt.

OPERATIONES.

- 1 Plinius libro. 29. Accipiter in rosaceo decoctus, ad omnium uitiorum in oculis accidentiū inunctiones putatur efficacissimus, similiter & fimi eius cinis cum atti comelle.
- 2 Idem in eodem. Fimus cenchridris accipitrum generis ex melle, oculorum albugines extenuat, & oculis claritatem facit.
- 3 Ex libro empirices Esculapij magistri. Hypocratis. Adeps accipitris si teratur in oleo, unctio quoq; inde facta caliginē oculorum tollit.

CAPVT. 66

CAPVT. 66

AGochiles et alauda. Isidorus. Agochiles arabice dicitur, latine caprimulgus. Est enim auis Orientis magna, q̄ duo uel tria facit

LIBER SECVNDVS.

oua. Capras late irriguas petit, earum mās
millis se supponens rostro lato, lac ex eius
uelut capreolus fugit, sed extunc in eis lac
annihilatur, earumq; mamillæ desiccantur.
Dicit etiam Plinius q̄ eadem succiōe
capræ uisum perdunt. Lector eadem inue
niat inferius capi. 22. Actor. Alauda est
auis parua omnibus nota suo modulami
ne cantus. In estate incipit in aurora quasi
nunciāns ortum diei. In hyeme uero capi
tur præcipueq; tempore niuis. Ex libro de
naturis rerum. Alauda est auis à laude dis
cta: quia mira iucunditate pennis exercis
in aere, uocis modulamine letioris tempo
ris auræ congaudet. Nam obnubilato uel
pluuioso cœlo uix, aut nunquā canit. Se
dens in terra uix aut nunq; cantet, sed in
ascendendo canit: paulatim quidem ascē
dit, sed instar lapidis subito descendit can
tando.

OPERATIONES.

1. Rasi in almanfore Caro alaudæ que pi
leata dicitur uentrem constringit.
2. Eiusq; ius uentrem fluere facit.

CAPVT. 7.

ANas.
Ex li
bro de na
turis rerū
Anas est
auis aliqn
tulum ma
ior gallo.
Mas ca
put & col
lum uiri
dis colo
ris habet,
rostrū ue
ro latum,

et alas albo, uiridi, nigroq; distinctas. Tor
quem habet album circa collum, pedes ru
fos & latos quibus in aquis subremigat.
Nam aquis fluminum gaudet, difficileq; si
ne his uiuere ualet, maxime cum eam cibi
sicci citius ingurgitant. Mares aliquando
cum plures fuerint simul, tanta libidinīs
infania feruntur, ut feminam solam coeū

do uicissim ac certatim occidant. Horum
pulli mox ut ouum exeunt, tanta agilitate
uigent ut etiam si matrem mori uel aliena
ri contigerit: sine nutrice uiuant.

OPERATIONES.

Isidorus. Anas cocta pectore melior ē
q̄ ceruice. De qua Martialis ita dicit: Tos
ta quidem ponatur anas: sed pectore tans
tū. Ac ceruice placet, cetera redde coquo.

Rasi. Caro anatis plures habet supfluis
tates, & plus fastidire facit, & maioris ē ca
liditatis: non tamen plus nutrit q̄ caro gal
linaea. Plinius lib. 30. Anatum quoq;
masculorum sanguis aluum sistit. Mirum
uero traditur in torminibus anate apposi
ta, morbum transire uentris ipsamq; anas
tam emori. Aucēna. Anas calidior est
omnibus domesticis auibus. Et dicunt qui
dam q̄ in frigidatum calefacit. Calefactū
uero febricitare facit. Clarificat autem
uocem, augmentum facit in coītu, & spers
ma multiplicat. Eius pinguedo maxis
ma est in sedando dolorem etc.

CAPVT. 8.

Anser.
Ex li
bro de na
turis rer.
Anser est
auis aqui
læ magni
tudinis,
huius ge
neris illæ
quæ indo
mite sunt
et proprie
libertatis,
glauci co

loris sunt & acris, alta petunt: uolant ut
grues ordine literato, & secundum flatus
uentorum uolatus suos dirigunt. Aquilo
ne flante petunt austrum satis conscie frī
gidiora tempora imminere. Vix a uolatu
cessant, nisi cum manducātes interim de
pascant, adeo nanq; delectabilis est ei uo
latus, ut raro dormiant, ac contra dome
sticis

sticis anseribus uolatus est grauis, pascere officiosissimum, quiescere ac dormire precipuum, horas, noctes, & fures clangore produnt. Est in alpium montibus anserū genus inter aues maximum preter struthionem: sed adeo ponderosum, ut manu capiatur immobile super terram. Anates & Anseres ceteraq; aues herba se purgant sinderite. Isidorus. Nullum animal est quod ita odorem hominis sentit, sicut Anser.

OPERATIONES.

- 1 Auicena. Anserū caro grossa est. Adeps eorum alopicia confert, & ad fissuras faciei atq; labiorum ualeat. Sedat quoq; dolorem auris & confert matrici. Esculapius. Adeps anseris omnes duricies soluit.
- 3 Idē cū succo cepe instillatus auri, aquā illapsam eicit. Dioscorides. Anserinus adeps summe mitificus est ob dulcedinē pinguedinis. Rimas labiorum curat, totiusq; uultus factas ex frigore rimas optime, sanat & aurium dolorem.

CAPVT. 9.

Ardeo Ala, ardea, Azalon & azida. Isidorus. Ardeola dicitur quasi ardua, propter arduos uolatus. Cum altius uolauerit tempestatem si-

gnificat, hanc multi tantulum uocant. Plinius. lib. 10. Ardeolarum tria sunt genera, scilicet leucon, asterias, pellas. Hi anguntur in coitu. Mares siquidem coeundo cū uociferatu sanguinem etiam ex oculis, pfundunt, nec minus egre grauidæ pariūt. Sorices & ardeolæ dissident, inuicē foetibus insidiantes. Idem in lib. 16. Ardeolarum autem genera quas leucos uocant altero oculo tradunt carere.

Denaturis rerum. Ardea licet in aquis cibum suum querat, in siluis tamen & altis arboribus nidum suum collocat. Fertur autem q; pullos suos miro rigore nititur defendere. Accipiter eis intestus est. Sed ardea huic anum opponit, & sterces eicit. ad cuius tactum, accipitris pennæ cōputrescunt, plurimumq; earum colorē habent cinereum, quædam uero album. Est quoddam earum genus, quarum mares aguntur in coitu cum magna uociferatione: funduntq; sanguinem ex oculis pro dolore. Azalon. Ex lib. de natur. rerum. Azalon est auis parua, quæ coruū frangit oua. Huius pulli à uulpibus infestantur. Ipsa quo uulpis catulos uellit, ipsamq; uulpem, quod ubi coruus uiderit, auxiliatur uulpi quasi contra communem hostem. Hęc auis in spinis uiuit: & ob hoc azinos odit. Flores ac folia spinarum deuorates. Actor. Azida iuxta Physiologum ipsa est struthio, de qua dicitur infra.

CAPVT. 10.

APis. Aristot. Apis est animal annulosi corporis, habēs mēbrum uel additamētum ab ore exiens per quod gustat, & cibum cōtrahit ac re-

cipit: sanguine caret, dentes aliorum animalium dentibus similes habet, in comitatu uolat, et est leuis corporis. Habetq; quatuor alas: duosq; pedes habet in dextera, & duos in sinistra, nec plus q; quatuor habet ne uolatum suum prohibeāt. Hoc animal non recipit aerem, non anhelat. Comedunt mel maxime in necessitatis tempore. Vnde quando incipiunt infirmari, apparet mellis diminutio, quia uidelicet comedunt ex eo, nec reparant ipsum. Bo-

LIBER SECVNDVS.

nos odores diligunt, & aquis currentibus delectantur. Actor. Apes mundiciā diligūt frigus & foetorem ac fumum odiunt. Gregatim uolāt, circa opus suum solliciti sūt, & ociosas abijciunt. Ex li. de nat. re. Apes ceteris animalibus præminent dignitate & utilitate præclaris dotibus: & nobilitate, uigent agilitate, strenuitate, animositate, ingenij subtilitate. Ambrosius. Apes regem sibi ordinant non sorte, sed iudicio, & quis sub rege positæ, tamē liberæ sunt, quia prerogatiuā tenent iudicij & fide deuotionis affectum, & regem ipsum tanq̄ a se constitutum diligūt. Hic autem rex naturæ claris formatur insignibus: ut & magnitudine corporis præstet ac specie (& quæ in rege precipuum est) morū mansuetudine. Nam & si habet aculeum, eo tamen nō utitur ad uindictā. Sunt em̄ leges naturæ, nō litteris scriptæ, sed moribus impressæ, ut leuiores sint ad puniendū, quia maxima potestate potiūtur. Sed apes, quæ legibus non obtemperant, pœnitentiæ cōdemnatione seipsas mulctant, ut aculei sui uulnere moriantur. Ambrosius. Nullæ aut apes ē domibus audent exire, nec in aliquos pcedere passus, nisi rex prius egressus sibi uēdicauerit principatum uolatus. Processus autem earū est per rura redolentia ubi horti sunt redundantes floribus, fluentq̄ etiam per gramina: herbisq̄ dulcibus prima ponunt castrorum fundamenta. Apes ordinantur ad opera diuersa. Nam flores adducunt quedā, aliæ mellificāt ceram, & aliæ adducūt aquā. Earūq̄ operationes tēpus determinatum non habēt: sed cum habuerint res conuenientes, subito preparāt & in sereno tempore operantur assidue.

Virgilius in Georgicis.

Nunc age naturas apibus, quas Iupiter ipse
Addidit, expediam.
Magnanimosq̄ duces, totiusq̄ ex ordine gentis.
Mores & studia, & populos: & prelia dicam.
Rex melior uacua iam regnet in aula.
Maculis auro squalentibus ardens.
Et rutilis clarus hic melior insignis & ore.

Tunc trepidæ inter se coeunt, pennisq̄ coruscant.
Spiculaq̄ exacuunt rostris, aptantq̄ lacertos,
Et circum regem mixtæ glomerantur in orbem.

Ille operum custos, illum admirantur & omnes,
Circumstant fremitu denso.

Verum ipsæ folijs natos, & suauibus herbis
Ore legunt, ipsæ regem, paruosq̄ quirites
Sufficiant, aulaq̄, & cerea regna refigunt:
Tantus amor florum & generandi gloria mellis.

Nam aliæ uictu inuigilant, & scedere pacto
Exercentur agris, pars intra septa domorum.
Narcisci lachrymam, & lentum de cordice gluten
Prima fauis ponunt fundamenta, deinde tenaces
Suspendunt ceras, aliæ spem gentis adultos
Educunt fœtus: aliæ purissima mella.

Feruet opus, redolentq̄ thymo fragrantia mella.

OPERATIONES.

Aristot. Apes a floribus accipiunt cerā, & cū pedibus anterioribus congregāt eā, dehinc ad pedes medios illam mittunt, de inde ad coxas pedum posteriorum, postea uolant cum ipsa: & tunc manifestatur pōderositas ex ea. De uirtute & operatione ceræ & mellis lector alibi querat.

CAPVT. II.

Basiliscus.
Isidorus. Basiliscus græce, latine regulus interpretatur: eo quod rex serpentū sit: adeo ut uidentes eū fugiant, quia olfactu

suo eas necat. Nam & homine uel si aspiciat interimit, siquidem & eius aspectum nulla auis uolans illic pertransit. Sed quæ uis procul sit, eius ore combusta deuoratur. Auicenna in 4. canone. Basiliscus est serpens qui solo uisu interficit & auditu uocis.

tu uocis suæ. Hunc ait quidam uocari regulum, quia caput habet coronatū, cuius lōgītudo duarum palmarum est, & caput acutum ualde, oculi rubei. Color eius ad nigredinem & citrinitatem declinās. Hic adurit totum super quod incedit, nec in circuitu cauernæ eius uritur aliquid. Ex lib. de nat. rerum. Basiliscus interdum ex gallo nascitur, quia gallus in etate decrepita facit ouum ex se, unde basiliscus procreatur: sed in generatione hac oportet ut multa concurrant. In fimo nāq; calido & multo ponit ouum, ibiq; fouetur uice patris, et post multum temporis exit pullus, et inualescit sicut solent a natum pulli. Habet autē caudam ut coluber, residuum uero corpus ut gallus. Dicunt autem hi, qui creationē eius se uidisse testant, qd nulli est oui testa, sed ualidissima pellis intantum ut resisteret possit etibus ualidissimis. Opinio quoq; quorundam est, qd ouum illud galli coluber aut bufo foueat, sed hoc incertū est. Hoc tamen in antiquorum scriptis habemus: qd basilisci quoddam genus est quod ex ouo galli decrepiti generetur. Isidorus Amustellis basiliscus uincitur, quas illic homines inferunt cauernis quibus delitescit. Itaq; eo uiso fugit, quem illa persequitur & occidit. Inferius de regulo, plenius dicetur de basilisco, quia fere idē sunt basiliscus & regulus.

CAPVT. 12.

su temporis putrescere ceperit humorē ex

BArliata & Berneca. Isidorus Barliatae sunt aues de ligno crescētes. Fertē em qd lignū de abiete marinis aquis incidēs quādo succēdo

se crassum emittit, ex quo densato formatur parua species auium ad magnitudinē alaularum, primumq; sunt nude, deinde maturantes plumescunt ac rostrum ad lignum pendētes, per mare fluitant usq; ad maturitatem donec se commouentes obrumpant, sic crescāt & roborentur usq; ad debitam formam. De his autem Iacobus Athonensis episcopus in orientali historia loquēs, dicit qd arbores sunt super ripas maris, de quibus hæ procreatur, rostris in fixis arboribus dependētes. Tempore uero maturitatis ex arboribus decidunt, ac per incrementa proficientes, sicut aues cetera uolare incipiunt. De his itaq; certum est, qd in orbe nostro circa Germaniā, nec per costum generant, nec generantur. Philosophus, Berneca quæ ex arbore nascit, in quibusdam quoq; Flandriæ partibus inuenitur: Hæc auis non habet superfluitatem: sicut nec arbores. Infra cap. 20. plenius habes.

CAPVT. 13.

Bistarda & Bonosa. Ex libro de naturalibus rerū. Bistarda est auis aquilinæ magnitudinis, quæ uolatu tarda, bis aut ter saltū in terra

facit antequam ad æthera subleuetur, unde nomen habere dicitur, unguis habet ut aquila, & rostrum aduncum, carnis uescitur, non tamen in uolando prædam diripit, sed sicubi ouē aut aliud animal inoffensum inuenit, plures earū aggregatæ inuentum eiiciunt & occidūt, sicq; carnis eius satiant, cadaueribus etiā libētissime uescitur. Sola uero pene inter

aves, quæ carne uescuntur, herbã depascit, in alis & cauda albedinem habet, reliq̃ colore aquilam imitatur. Oua sua non in arboribus ponit, quoniam alte uolare nõ potest, sed in terra deponit, et illic ea fouet dũ seges in fructu est. In li, ut sup̃, Bona est auis in Germaniæ partibus, habens carnem exterius nigram, interius albam, delicatam prope ad perdicis saporẽ, habet aut̃ fasioni magnitudinem. Cũq̃ tempus uenem excitauerit, masculus hiãti ore currit donec ore spuat, tunc fœmina ueniens ore spumã recipit, indeq̃ cõcipit & oua parit.

CAPVT. 14.

BVbo. Ex libro denatur, rerũ. Bubo nomẽ habet a uocis sono, fugit lucẽ, in ecclesijs habitat & oleum de lampadibus bibit, stercori-

bus tamen eas defecat, oua quoq̃ colũbæ bibit, mures uenatur, hac quoq̃ uolucres ceteræ capiuntur. Quando uero ab illis auibus, q̃ in luce habitant impugnantur, resupina pedum unguibus se defendit. Aristot. Bubo sicut & uespertilio uictũ sibi nocte acquirit. Monedula pugnat cum bubone quia bubo debilis est uisus apud meridiẽ. Ideoq̃ coruus illerapit oua bubonis et comedit, coruus quippe fortior est de die, & bubo de nocte. Itaq̃ bubo & coruus inuicem sibi aduersantur in nidis, coruus meridie comedit oua bubonis, & bubo nocte comedit oua corui. Ceteræq̃ aues circa bubonẽ uolant, ipsumq̃ de plumant; multa nãq̃ pars auium eum odit.

OPERATIONES.

1. Auicem. Sanguis bubonis ualde cõfert asmati, similiter etiã ius & caro ipsius.

Phisio. Cor bubonis si appositum fuerit mulieri dormienti in parte sinistra, omnia q̃ gessit narrabit. Plinius li. 29. Bubonis pedes usti cum herba plãtaginis, cõtra serpẽtes auxiliantur. Oculorum cineris eius collirio mixtus, claritatem oculis facere promittitur. Idẽ in li. 30. Phreneticis quoq̃ bubonis oculorum cinerẽ imponunt.

CAPVT. 15.

BVtes. Bus, butorius & boraurus Ex li. de nat. rerũ. Buteus ẽ de genere accipitrum, sed paulo nigrior, & tarda nimium, pigraq̃ ad

uolandum: p̃da tamen uiuit, quã cum dolo uellanguore aliquo aut pigricia detẽã assequi possit. Hęc auis sapore dulcissima est. In li, ut sup̃. Butorius est auis sic dicta à signo uocis, habet crura longa, collũ extensum, rostrũq̃ longum & acutum sicut ardea, colore tamen distans ab illa, est em̃ terræ similima. Habitat circa stagna, piscium cibo cupida, ranas comedit & uenenta. Hęc sola ueris tempore pro cantu uocẽ horrificã edit. In littore sub ardore solis, in loco ubi pisces frequenter nouit, adeo quieta stat ut quasi mortua appareat unde fit ut cautis piscibus minus suspecta sit, sed cum collum longum habeat, breue recuruitate facit, ut cum pisces incautius ei quasi nihil premeditanti proximaerint, illos ad se collĩ extensione trahat. Phisilogus. Botaurus quasi bootaurus dicitur, eo q̃ tauri boatum id est mugitũ imitari uidet. Rostrum enim in terra paludiosa defigit, & ad modum tauri clamores edit. Exclusos pullos statim mater sub ascellis collocat, unum sub una, alterũ sub altera. Pulli uero materno corpori adherẽtes, Inceditq̃

Inceditq; mater pullos sub alis fouens, na-
torūq; rostris p̄minentibus cibos dulciter
cōmendans. Actor. Hęc auis mihi esse uis-
detur onocrotalus, de quo inferius diceſ.

CAPVT. 16.

Bibes et
Blattæ.
Isidorus
Bibones
sunt q; in
uino na-
scuntur,
q̄s uulgo
muscio-
nes à mu-
sto appel-
lant. Vnde
de Affro-
nius. Cū

me expectasset fabulare incipis ex ore bi-
bones inuolant in oculis tuis. Blattæ à co-
lore dictæ sunt, siquidem & comprehen-
sæ manum tingunt, unde & blatteum co-
lorem dicunt, hoc animal lucem non pati-
tur uidere, contrarium muscæ. Musca est
Lucipeta. Blatta uero Lucifuga. Ex lib. de
natu. rerum, Blatta uermis est, qui lucē ui-
dere non patitur. Vnde per noctem tantū
modo ambulare consuevit. Palladius de
agricultura. Blattæ sunt apibus inimicæ
sicut & lacertæ. Vnde huiusmodi anima-

lia & his
similia
oportet
apum ca-
stris uel
alueari-
bus lon-
ge fuga-
re, qui
uultapes
bene cō-
seruare.

CAPVT. 17.

Cantharides latine & grece, arabice de
Crariæ uel iranæ. Pandectæ cap. 135. Cā-
tharides sunt animalicula, quorū sunt ef-
ficissima; quæ et in spicis frumenti adhuc
florentis inueniuntur. Sunt hæ uariæ, &
quasi circa pennulas suas strictæ & obli-
gæ. Hæ enim uapore aceti suffocantur, &
in uase non picato reponuntur. Sunt cali-
dæ & acutissimæ, quæ licet scabiæi uesicæ
conferant, uesicam tamen si ex eis multa
sumatur quantitas, uulnerant, atq; sangui-
nem mingere faciunt & interficiunt, ex q̄-
bus parua accepta urinam prouocant ue-
hementer.

OPERATIONES.

Serapî. lib. aggregato. capit. derarię. au-
to. Galie. Experti sumus experientia non
modica in unguibus leprosis, & inueni-
mus q̄ quando ponitur super eas cum ce-
roto, confert multum, aut cum unguento:
auferunt enim unguem, & faciunt cadere
totum. Et Cantharides in grediuntur in
cōmixtione unguentorum & medicina-
rum quæ fiunt ad scabiem et egritudinem
cū qua eleuatur cutis: & in medicinis euel-
lunt erucas, quæ dicuntur capita clauorū.

Et sunt quidam ex magistris nostris, q̄
dabant in potu miscētes parum ex eis ad
prouocādum urinam. Et quidam acci-
piebant alas & pedes ipsarum solum, dicē-
tes q̄ hæc conferunt illis, qui sumperunt
corpora ipsarum. Et alij dicebant cōtrari-
um huius, uidelicet corpora ipsarū sola iu-
uabant eos, qui sumperunt alas & pedes
earū. Ego uero miscui omnia simul cor-
pora cū pedibus & alis: & dedi. Ille autē
quæ sunt magis iuuaturæ ex eis sunt q̄ res-
periuntur in tritico: in quarum alis sunt li-
næ citrinæ in latitudine protensæ: et pro-
prie quando proijcis eas in olla terrea no-
ua, & claudis orificium olla cum pāno li-
neo super uas, in quo sit acetum feruens,
donec suffocentur et moriantur.

Et similiter oportet q̄ fiat ex animali
qd̄ dicitur xofstis q̄n uolumus ip̄m repo-
nere. Et similiter est species animalis simi-
lis cātharibus in figura & uirtute. Et simi-
liter uermis uiridis, qui reperit̄ super ar-
borē pini: uirtus eius est, sicut uirtus earū.

Postq̄ uero sunt cantharides mortuæ in-
ferantur in lino & reponantur.

7 Dio. cap. cantharides. Meliores ex eis
sunt, quæ sunt diuersorum colorum, & in
alīs earum sunt lineæ transuersæ citrinæ:
& sunt grossæ & oblongæ.

8 Operatio autem illarum q̄ sunt unius
coloris est debilis, & uirtus cantharidarū
est putrefactiua, calefactiua, ulceratiua. Et
propter hoc miscentur cum medicinis cō-
uenientibus apostematibus cæcrosis, & ad
scabiem ulceratam & impetiginem.

9 Et quando ponuntur in nasalibus, p̄-
uocant menstrua.

10 Et estimauerunt quidam q̄ quando mi-
scentur cum aliquibus confectionibus ad
hydropisim, conferunt propter uirtutem
earum quam habēt in prouocando urinā.

11 Auicenna. lib. 2. cap. Cantharides. Di-
xerunt quidam q̄ sunt superflue calidita-
tis. Et dixerunt alij q̄ sunt calidæ & siccæ
in tertio gradu, sed primum est uerius. Et
cātharis est acris acuta, putrefactiua, adu-
rsiua. Et eradicat uerrucas linīta: & fit
ex ea cerotum, & linītur ex eo albedo un-
guis, & confert ei.

12 Et eradicat unguem mollificatū uel os-
citer, quādo fit ex ea emplastrum: & remo-
uet morpheam, & albas linīta cum ace-
to: & quando ex ea trita cum sinapi fit lini-
mentum, facit nasci capillos.

14 Et similiter quādo coquitur cum oleo
donec inspissetur, & linītur super aposte-
mata cæcrosata: resoluūt ea. Et linītur super
scabiem & impetiginem.

15 Inquit filius Mesarugiæ. Ipsa incidit
ungulam ualde: & parum de ea prouocat
urinam ualde. Et parum de ea adiuuat me-
dicinas prouocatiuas ad prouocandū abs-
q̄ nocumento. Et prouocat menstrua, &
facit abortum.

16 Dixerunt quidā, datur in potu una ea-
rum ei qui cōqueritur de uesica sua, & cō-
fert. Et dantur in potu tres tanalgi de ea,
& exulceat uesicam.

17 Inquit Galenus. Ipsa exulcerat uesicā,
& est propterea quia facit materias acutas
declinare ad eam, à quibus corpus nō eua-
cuatur cum proprietate quæ est in ipsa.

CAPVT. 18.

res uocant (ut etiam superius audiūisti in
cap. 14) eo q̄ ex arboribus nasci dicuntur,
à quibus stīpīte & ramis de pendēt, quæ in-
ter corticem est nutrita. Dicunt etiam ali-
quando ex putridis lignis hæc animalia in
mari generari (ut superius dictum est) & p̄-
cipue ex abietum putredine. Asserentes q̄
nemo unquā uidit has aues coire uel ouae-
re. Et hoc omnino absurdum est: quia ego
& multi mecum de socijs uidimus eas coi-
re & pullos nutrire, sic etiam in ante habi-
tis diximus. Hæc auis caput habet quasi pa-
uonis, pedes nigros ut cignus, & sunt mē-
brana cōiuncti digiti ad natādum, & sunt
in dorso cinere nigredinis, et in uētre sunt
albida aliquantulum minores anseribus.

CAPVT. 19.

Caala-
drius & Calan-
drius. Isti
dorus.
Caladri-
us, ut di-
citur, est
immun-
dus secū-
dum le-
gem.

OPERATIONES.

Dicit

Dicit enim Physiologus, quod avis est tota alba nullam partem habens nigram, cuius interior simus curat caliginem oculorum. In atrijs regum inuenitur. Per hanc cognoscitur de homine infirmo utrum uiuat an moriatur. Si enim egrotat ad mortem, mox haec ut uiderit eum, auertit ab eo faciem suam: si autem non ad mortem, intedit illa, faciem suam uertit, & assumit omnes infirmitates eius, & dispergit eas, & sanatur infirmus. Aristot. Caladrius infirmum si mori debeat non respicit, sed si conualescere possit, & ipsum uidere uelit, ab illo omnem infirmitatem ad se trahit: ita quod ille sanus efficit, & avis egrata quod sepius pro eo moritur. Haec avis habet unum os grossum in crure, cuius medulla oculos caliginantes si quis linierit: eos clarificatos boni uisus efficit. Ex li. de natura. Caladrius est avis alba, quae si ad infirmum sanandum ducitur, omnes infirmitates eius intra se colligit, & in aere uolans ibi eas comburit atque dispergit. Pars interior femoris caliginem auferit ab oculis. Has aues Alexander inuenisse fertur in Perside. Ex lib. de natura. Calandris est avis parua prope consimilis alaude, colore fusca, plumis despecta, sed mira modulatione uocis audientes letificat, omnesque uoces auium expressissime imitatur, itaque quando capti ergastulo includitur, ibi quoque captiuitatis & calamitatis suae oblita, uix una die horam sine catu preterit, adeoque spaciari diuersis auium cantibus gaudet, ut nec cibi sollicita sit.

CAPVT. 22.

Capo, & caprimulgus. Actor. Capo dicitur galus castreatus si uegallinaceus. Et hi id eo castrantur, ut facilius im-

pinguentur ac tenuiores comedantur.

OPERATIONES.

Dios. Capones uiui aperti & impositi morsibus uenenatis occurrunt, si mutentur assidue. Cerebrum melius est ceteris, acceptum in uino fluxum sanguinis abstinnet. Pellis uentriculi eius sicca tunsa & bibita, eustomacha est cum uino. Iuscellum maxime minoris estuationis stomachi miscit, simpliciter compositum. Iuscellum uero maioris artificialiter compositum uentrem mollit, crudos humores id est coleram nigram deponit. Utile est temporalibus febribus & typicis egritudinibus, tremoribus & inflationibus stomaticis, & arteriis singulare presidium est. Fel caponis albi magnae uirtutis est facit ad effusionem oculorum & ad caliginem & aspredinem palpebrarum. De capone inferius. capit. 54. latius patebit. Plin. li. 10. Caprimulgi appelluntur merulae grandiores aspectu, nocturni fures sunt, interdum enim uisu caret pastorum stabula intrant, caprarum uberibus propter suctum lactis aduolant, qua iniuria uber emoritur, caprisque cecitas quae ita mulcere oboritur. Aristote. Caprimulgus est avis montana, modicum maior merula, astuti moris, raro uidetur de die, sed acuitur uisus eius de nocte, & manet in lapidibus de die, lac ex mamillis caprarum fugit, ideoque dicitur agochiles scilicet caprarum lac fugens.

CAPVT. 23.

Carduus. Carduus dicitur eo quod spinis & carduis pascat, unde apud grecos achatis dicitur id est spinis quibus alitur. Augures autem dicunt & in gestu & in

motu & in uolatu auum esse signa consti-
tuta. Plin. li. 10. Cardueles minimæ au-
um imperata faciūt, nec uoce tantū, sed pe-
dibus & ore pro manibus. Est quæ boum
mugitus imitetur, in Arelatensi agro tau-
rus appellata. Est quæ equorum quoque hinni-
tus, anthus nomine, herbæ pabulo aduen-
tu eorum pulsa imitatur, ad hunc modum
se ulciscens. Ex lib. de nat. rerū. Carduelis
est auis parua, croceoque in corpore, rubeo
uero in capite colore uenustata. Mirū au-
tem uidetur quod hæc auicula carduorū acu-
tis aculeis pascitur. In hac ergo natura mi-
raculum apparet, quæ talem astuciam ei de-
dit, quam nec boui nec asino magnis ani-
malibus impertiri uoluit, ut uidelicet er-
gastulo clausa suppositam aquam ab imo
per filum uasculo suspenso ad se rostro
trahat, pedisque filo interdum supposito cū
attigerit uasculum sitim potu sedat.

CAPVT. 24.

da. Actor. Hæc auis ipsa est quæ superius
in capit. 21. dicta calendris est. Falluntur
autem qui hanc esse caladrium putant ut
super Deutronomion dicit glossa interli-
niaris. Caristæ ut dicit Solinus, aues sunt
quæ impune flammam inuolant, ita ut nec
plumæ nec carnes earum flammis ignis ali-
quatenus cedant.

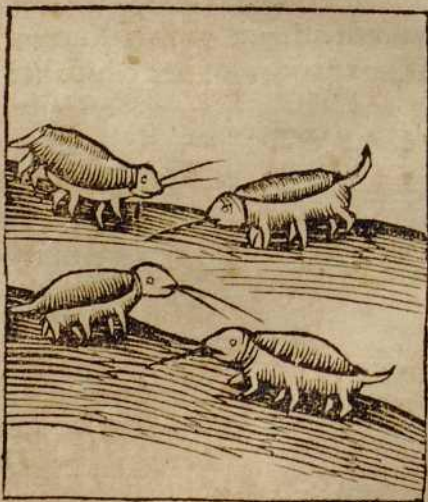
CAPVT. 25.

Ceruus
uolans.
Ex lib.
de natu-
ris rerū.
Cervus
uolans fer-
tur esse
genus ci-
cada.
Hunc ta-
men ex-
perimē-
tator cra-

bronem uocat, sub alis (ut dicit) grossiori-
bus alas habet subtiles & tenues, sicut bru-
chus. Circa uesperam potissime uolant: &
uolando strepitum faciunt, habent cornua
medicinalia grandia, prolonga bifurca, den-
tata, & lucida, quasi forcipibus in cacumi-
ne cū libuerit ad morsum coeuntibus, cru-
ra uero longa & reflexa, lucent ignis mo-
re noctu, partes laterum ac clunium colo-
res pinnarum refulgentes aliquando com-
presse obumbrantur, amputatū caput eos-
rum uiuit diutius sine corpore, sed & ipsi
us corpus sine capite, sed non tam diu sicut
caput.

CAPVT. 26.

Cicadae.
Plin. lib.
11. Cicadae
de tantū
uiuunt
rore, qua-
rum duo
sunt ge-
nera. Mi-
nores quæ
primæ
proueni-
unt, sunt
mutæ, &
Ante

nouissime pereunt. Sunt autem multæ, quæ
canunt uocantur achetae, & quæ minores
ex his sunt tetrigonæ sed illæ magis sono-
ræ. Mares canunt in utroque genere: silent
feminae. Gentes his uescuntur ad orientem.

Ante coitum mares præferunt, a coitu feminas (circa solsticiū est coitus earum) Ouis earum correptis quæ sunt candida coitus supinus. Est illis asperitas in dorso præacuta, qua foetura locū excauant in terra. Fit quæ primo uermiculus: deinde ex ea (quæ uocatur terrigonia) cuius cortice rupto circa solsticia euolant, & est sine ore, sed pro eo quidem est aculeatum linguis simile, & hoc in pectore quo rorem lambunt. Pectus ipsum est fistulosum, hoc, ut diximus, carent aethæ, de cætero nihil est in uentre. Quidam uero negant uocem insectis esse, in tanto cicadarum sono & apud murmur.

CAPVT. 25.

Ciconia. Isidorus. Ciconia quæ si ciconie à sono quæ crepitant dicta sunt quem sonum oris potius esse constat quæ uocis, quia cum rostro quæ

tiente faciunt. Hæ ueris nunciæ societatis comites, serpentum hostes, maria transuolant, in Asiam collecto agmine pergunt. Cornices eas duces præcedunt & ipsæ quasi exercitus prosequuntur. Ex libro de naturis rerum. Ciconia serpentium exitio tantus est honor in Thessalia, ut capitale fuerat occidisse ciconiam, sicut & hominem. Multipharie namque serpentibus insidiatur, eosque comedit & alia uenenata, nec tamen moritur. Bufonem autem non nisi in magna fame comedit, in quo naturale bufonis malum notatur. Videtur autem ciconiam caput habere ualde reumaticum: quia rostro eius aqua fere continuo destilat, et hoc hyeme magis. Henidos suos annuo repetunt, & unum est foetibus suis domino loci, sub quo foetificant, plumatum quasi tributum ut fertur, deiciunt: sed forte causa ma-

gis est tedium nutriendi. Quinimmo ut uulgo dicitur, pro decimatione deiciunt deo ius suum seruantes. In cuius signum. Thuringiam, ubi decimæ non dantur, neque intrant neque inhabitant, ut experientia docet: Abitura autem (ut dicit Solinus) in certo loco congregetur, ita ut nulla sui generis nisi captiua relinquatur. In Asia campus est ubi congregata commurmurant, et eaque nouissime uenit dilacerant, sicque recedunt. Ex lib. de nat. rer. ut supra. Ciconia dicitur auis pia. Cui enim antiquiores ciconia pennis amissis proprium sibi uictum acquirere nequunt, iuniores frigida genitorum membra reuouentes eos in pastu procurant, donec ala fortis redierit. Nam ut Isidorus ait. Quantum temporis impendunt in foetibus educandis tantum & ipsæ inuicem a pullis suis aluntur. Nec dubium eas castitatis se strictrices esse, foedusque coniugij ad inuicem seruare. Unde fertur quod in eminentiori loco domus cuiusdam par ciconiarum habitabat. Unde mare ad pastum recedente, frequenter alius mas adueniens foeminam adulterino coitu polluebat. At illa statim eminentiori in fonte se mergebat, sic scelus adulterij per aquam lauamentum delens, mare proprium deludebat, huiusmodi factum dominus habitatio nis frequenter aduertit, & quadam die post adulterium eam a fonte ne leuaretur prohibuit, nec mora masculus a pastu rediens in femina sua scelus adulterij deprehendit, & ad horam dissimulans abiit. Reuersusque secunda die maximam multitudinem secum adduxit, quæ singule adulteram aggressæ miseram crudeli lanauerunt morte.

OPERATIONES.

Plini. lib. 7. Ciconia origano sibi medetur. Idem in li. 29. Ciconia pullum qui ederit, negatur anis continuis lippire oculis. Ciconia quoque uentriculus ualet contra omnia uenena. Idem lib. 30. Furunculis etiam dicitur mederi ciconia uentriculus ex uino decoctus. Dio. Fimus ciconia cum aqua potu datus, epilepticos curat. Alber. in libro de natu. animalium. Hæc auis alas habet nigras, & caudam & alias partes habet albas.

Inuenitur etiam genus ciconia: totum

k

in dorso nigrum, & in uentre subalbū, sed non nidificat in hominum habitatiōibus sed in paludibus deserti.

CAPVT. 26.

CYgnus. Aristot. Cygnus est de genere auium unum coris unum inter digitos habētū, manetq; in insula cum, & in locis multarū

arborum. Bonæ uitæ est atq; naturæ, & se nec utis bonæ. Huiusmodi aues contra ac cipitrē pugnare nō incipiunt. Sed si cum eis ille pugnare ceperit, pugnant cum ipso eumq; uincunt. Isidorus. Cygnus græce, latine olor dicitur, eo q̄ totus albus sit plumis, olon enim græce totum dicitur. Nautæ uero sibi hanc auem bonam, pignosiam facere dicunt, sicut Emilius ait. Cygnus in auspicijs semp lætissimus ales. Hinc optant nautæ, quia nō se mergit in undis. Ex li. de nat. re. Cygnus habet plumas albas, sed carnes nigras, fortitudinē suā in alis, colerice cōplexionis est, & ob hoc iracundus. Dentes habet in rostro minutissimos. Oneris impatiēs ē, nec libet̄er uolat, sed in stagnis requiescere delectatur, Cū uno pede natat, & cū alio se regit uel modo, cū piscibus nutritus eius est innocuus. Super aquis nidificat, in pullis educandis sollicitus, tempore coitus blandiūtur sibi inuicem mas & fœmina, & alternatim capita cum suis scilicet collis inflectūt uelut amplexandi gratia. Nec mora ubi coiserint, mas cōsciūs lesiōis in fœmina fugit ab ea. At illa impatiēs fugientem insequitur, ne quæ tñ rācor ille p̄seuerat in lōgū, imo lesiōe cessante, pacificatur in aīo, ac à masculi p̄secutiōe cessans post coitū frequēti caude motu & rostri se aq̄s mergēs purificat.

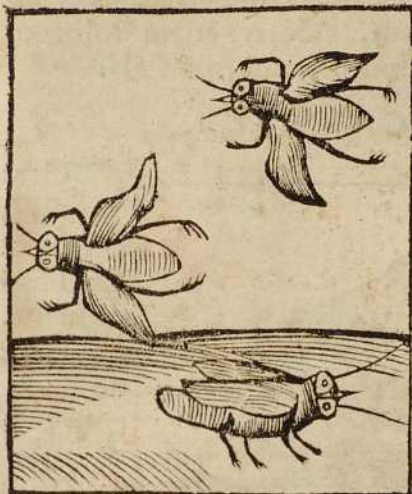

CIna molgus. Cispedo, & Citramo. Isidorus. Cinamolgus ē auis Arabica, sic dicta, eo q̄ in excelsis nemoribus textit nidos ex

fructibus cinamomi. Et quia non possunt sibi homines condescendere, propter rorum latitudinem & fragilitatem, eosdē nidos plūbatis iaculis appetūt ac cinamoma illa deponūt, & precijs amplioribus uendūt, eo q̄ illud cinamomum magis q̄ alia mercatores probāt. Aristot. Cinamomus passere modicū maior est, eiusq; color celestis est cū citrinitate, & colores isti sunt in eo distincti. Rostrum eius est longū ad citrinitatē declinans, sup arbores magnas ex cinamomis (ut dicitur) spherice componit nidum suū, habēs introitū paruum, Plini. Cyspedij siue cispeli plurimum uolat, qui & apodes dicitur, eo q̄ usu pedum careant, hirundinū specie nidificāt in scopulis. Hæ sunt quæ toto mari cernuntur. Aristote. Auium genus q̄ pedes nō habet omni tempore apparet, hæc auis lōga gracilis & pauca latitudinis, hirundini assimilatur. Nec inter illas leuiter distinguitur. Ista nidificat in estate, & hoc post lapides ut animalia fugiat & homines. Plin. li. 10. Citramus (alias cēchramus habetur) aues remeantes comitata sollicitat, ac perseveranter ad expectatas sibi terras peruenire festinat, easq; noctu etiam itineris admouens excitat. Aristot. Citramus auis de nocte ceteras aues clamat, eaq; audita sciunt uenatores q̄ in locis suis non remanebūt aues. Ex libro de nat. rerū. Citramus auis Asiæ recedentibus hirundinibus ac ciconijs instante hyeme comitans eas festinatior perseverat, & precedens sollicitat.

Caput

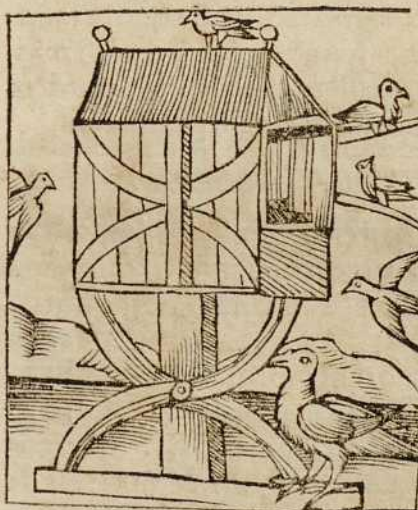
CYNOMYIA. Isidorus. Cynomyia græcedicitur musca cania. Nam canis græce cynos dicitur. Ex lib. de naturerũ. Cynomyia ẽ musca ca-

nina catulorum auribus importuna, quã licet catulus frequenter excutiat, semper tamen importune reuolat. Vbi autem eum pigrum ad excutiendum inuenerit usq; ad sanguinẽ & uulnera procedit. Actor. Cynomyia est illa musca grauissima, qua percussa est Aegyptiorum populus in quarta plaga. De hac enim in Exodo legitur. Venit musca grauissima in domos pharaõis ac seruorum eius: in omnem terram Egypti, corruptaq; est terra ab huiusmodi muscis. Per hanc enim secundum glosam canini mores significantur, in quibus humanæ mentis uoluptas id est libido arguitur. Sic enim cinifes, quibus in tertia plaga percussi sunt Aegyptij, significant inquietudines mundanorum qui prouocatores ris-

xarum, amatores calumini non admittunt quiescunt spiritu alis fabati. Vñ psalmista. Disxit & uenit Cynomyia.

CICEDULA cimex & rostro. Isidorus. Cicendula genus scarabeorum est, sic dictum, eo q; graditens uel uolãs luceat. Ex li. de naturis rerum. Cicendula est uermis in Italia nocte uolãs, & inter noctis tenebras fulgidus radians, ita ut si eum in tenebris uideas, exhalationem scintillarum putes. Isidorus. Cimex autem ex uermibus carniũ est. Dicitur autem est cimex ex similitudine cuiusdam herbæ cuius foetorem habet. Aut. in. 2. cano. Ex fraxino capita inflata sicut granata egrediuntur, in quibus est humiditas de qua cimices oriuntur. Cũ ei capita huiusmodi aperiuntur, cimices ex illis egrediuntur. Cimices ante effugant proprie sterco tauri quando cum eo fit fumigatio. Palladius. Hortis q; cimices nocent extinguntur autem amurca & felle bubalo lectis aut locis earum perunctis, uel folijs ederae tritis ex oleo, uel incensis sanguisugis. Isidor. Cosdros græci appellant eos, qui extremis fauorũ partibus maiores creantur. Quos aliqui reges putant dictos, eo q; castra ducant.

COLUBA. Ex li. de naturarum. Coluba (ut dicit Beda) felle caret. Dicit tamen Aristo. q; fel habet non eo loco quo cetera aias

lia. sed in intestino. Morticino non uiuit, sed puro grano, uisum recuperat noue uicibus. In alta nidificat, ubi mala bestia attingere non ualeat, super aquas libeter requiescit, ut sitim sedet. Et umbram accipitris uenientis in aquis prospicit. Aliquando uero sola sedet, colores suos uarios circa collũ admirans, alarum plausu rostroq; plumeculas fulcit, & in regimen uolatus

LIBER SECVNDVS.

culius pennas disponit. Tūc nifus specu-
lator occultus cōgaudentē in huiusmodi
gloria rapit. Columbæ calidissimæ sunt, et
lapillos propter stomachi temperantiã co-
medūt, fimum etiam ardentē nimis habēt
quem & ipse nido eijciūt, & pullos eijcere
docent, pēnis elevatis pugnāt, & columbã
errātem cum uiderint sibi aggregāt. Dicit
Iacobus q̄ trãsmare uersus orientem colū-
bæ sunt, quæ nunciōrum fungētes officio
litteras dñorum suorum sub alis breui spa-
cio perlōge deportant: idēq̄ ualde neces-
se sunt, maxime quando p̄ terras inimicō-
rum alij nunciij transire nō audēt. Colūbæ
ppriū ē inter aues nō eleuare caput quādo
potant, donec ei sufficiat. Ex li. de na. rer.
Columba ualde grauatur in ouo iū partu:
q̄ si parere tardauerit, amare percutitur.
Aristo. Columbæ toto anno ouāt & pulli
ficāt, si fuerit locus mansiōis calidus, & ci-
bus paratus. Alioquin non nisi in estate.
Earumq̄ pulli sunt meliores in uere & au-
tūno, peiores aut̄ in hyeme & estate. Ma-
sculus cum fœmīna coit post unum annū.
Oua columbæ sunt albi coloris, sicut & p̄-
dicis. Columba senex coire nō potest, sed
tantum osculatur. Columba quoq̄ femi-
na saltat super fœmīnã, si non fuerit mas,
& inuicem osculantur, & ex illo quidem
coitu oua faciunt, sed non pullificant.

OPERATIONES.

- 1 Ex li. de na. rerum. Pulli columbarū in
autumno & uere saniores sunt, quoniam
his temporibus grano maxime uiuunt.
- 2 Esculapius. Columba occisa & calida
superposita, omni mor sui subuenit. San-
guis eius ualet oculis confertis infusus, p̄-
cipueq̄ de sub ascellis tractus. Stercus
eius omnes dolores soluit, & humores de-
siccāt. Diosco. Colūbæ sanguis abscin-
dit fluxum sāguinis narium, qui est ex ue-
lamīne cerebri. Plin. lib. 29. Caro recēs
columbæ contra serpētes auxiliatur. Ma-
sculi sanguis a uena sub ala incisa eximie
prodest oculis cruore suffusis. In li. 30.
Fimo columbarum cum aceto delētur sti-
gmata. Hoc fimo carbunculus aboletur p̄
se illito, uel cum semine lini ex aceto mul-
so. Auicēn. Sanguis columbæ confert

podagræ. Stercus columbarum conueni-
ens est super dolores iuncturarum, & ua-
let impetigini. Cōfert etiam dolori co-
licæ cum administratur in clisteri.

CAPVT. 31.

Corea
dul?,
et cornix
Ex libro
de natur.
rer. Core-
dulus di-
citur qua-
si core-
dens, car-
ne nāq̄ et
preda ui-
uens, cor-
de maxime inhi-

at saturari. Isidorus. Cornix auis annosa
apud latinos; græce nomine corone appel-
latur. Quam aiunt augures hominū curas
significationibus agere, insidiarum uias
mōstrare, futura predicere, magnum nefas
hoc credere, ut deus consimilia sua corni-
cibus mādēt. His inter multa auspicia tri-
buunt & pluuias uocibus pretendere, un-
de est illud. Tunc cornix plena pluuiam
uocat improba uoce. Ex libro de naturis
rerum. Cornix in solstitio morbo corripit̄
tur, hęc nucibus libenter uescitur. Horri-
biles aues quasi suos hostes impugnant;
sed ille frequenter cū impugnantibus mul-
tum detulerint, tandem impatientia uictæ
lacerāt importunas, cornix pluuium mul-
to clamorem pennūciat, ouis columbæ in-
sidiatur, ut eã dissipet & exugat.

OPERATIONES.

Plinius libro. 29. Cerebrū cornicis co-
ctum in cibo sumptum, capitis doloribus
est remedium.

Item in lib. 30. Cornicis carnes esse acni-
dum illinire morbis longis putant utilissi-
mum.

CAPVT. 32.

Coruus

Corvus. **Ex** li. de natu. re. Coruus auis clamorosa, nihil aliud sonare nouit q̄ cras cras, diuersas ramentum uoces format sic licet. 64. ut dicit Fulgentius, uolando coit aliquando, plures semper q̄ duos pullificat, grauidus fieri dicitur si eū ouū coruini edere contigerit, ore parere dicunt & concipere. Fœminæ coruorū oua sole cubant, & mares eius escas dāt. Pulli coruorum septem diebus absq̄ ulla cibi alimonia manere feruntur. Septima uero die nigrescunt, quorum nō nullos eijciūt tedio nutriendi. Fortior est coruus de die, bubo de noctā, & uicissim sua oua comedunt. Corui parum coeunt, sed multum osculantur ad inuicem. Et putant quidam q̄ alio modo non coeant, sed hoc falsum est. Cadauere coruus uescitur, et ut dicitur à potu se abstinet q̄ diu ficus sui fructus dulcedine gloriatur. Vnde Ouidius. Ac cibi dū lacteus pendebit in arbore ficus. A nullo gelido fonte bibentur aqua. Gregorius in moral. Pulli coruorum (ut ferē) ante q̄ nigrescant à parentibus ut cunq̄ ne glecti, in nedia affecti, huc illucq̄ uagantur in nido & ciborum expectant apertore subsidium. Vnde etiam scriptum est. Quis preparat coruo escam, &c. Sed cum nigrescere illi ceperint, tanto eis alimento prebenda coruus ardētius requirit, q̄ to illos alere diutius distulit. Ex lib. de na. rer. Est coruorum genus in oriēte, quod cū asino & rauo pugnat, eisq̄ fugientibus sup eos uolat, ac sic cum impetu eorum oculis impūgit, & cum potuerit eos excaecās rostro dominis suis inutiles reddit. Itaq̄ per consequens occisi decoriantur, & eorum cadauera uolatilibus efferuntur; sicq̄ ab

auē improba animalia fortia superantur. Coruus turres inhabitat, & ibidem nidificat: sciētissimus est mutationis aeris nūcius, & alia crocitationis uoce prophetat auram trāquillam, alia tempestatem. Coruus lōgæuus citissime fit domesticus, coruus q̄ siluestres iustos retinet ac seducit. Coruus ex natura est inclinatus ad furtum, ut experientia Et fordix ducit, ubi coruus domesticus successiue de mensa qua pecunia iacere consueuerant in ortum de prope subtus lapidē circiter quinq̄ uel sex florenos in grossis abscondit.

CAPVT. 33.

Coturnix. **Ex** libro de natur. rerum.

Coturnix ē auis quam uulgariter questulū dicimus. Hęc ducē habet ortigometram, quā

in maris trāsitu iam terræ id est portui maris appropinquantes accipitres speculati rapiunt, & idcirco cura est uniuersis, ut externi generis ducem sollicitent, scilicet cornicem per quam prima discrimina caueāt, rarissimas habent feminas in genere auisum, sicut & pectines in genere piscium. In hominum uero genere pauciores nascuntur masculi q̄ fœminæ. Comestor. Coturnix in sinu Arabica precipue nutritur, & est auis regia, quā nos uulgo currelium dicimus a currendo. Isidorus. Coturnices à sono uocis dictæ sūt, quas greci ortygeas uocant, eo q̄ uise primum fuerunt in ortygia insula. Hęc ad ueniendum tempore habēt. Nam estate depulsa maria trāsmeant.

CAPVT. 34.

k 3

Coccyx
Plini
us lib. 10.
Coccyx ui
detur ex
accipitre
fieri, tem
pore ani
figuram
mutans.
Tunc em̄
non appa
rent reliq
accipitres
nisi dieb⁹

paucis, ipso quoq; modico estatis tempore uisus, postea non cernitur. Est autem neq; ad uncis unguibus accipitrum, nec capite similis, neq; alio quam colore ac rictu, sed columbæ potius similis est capite et unguibus. Quoniam absumitur ab accipitre si quando simul apparuerint, sola omnium auis à suo genere interempta. Aristoteles Auis cocyx paucorum ouorum est, unius scilicet aut duorum, quia natura eius ualde frigida est.

CAPVT. 35.

Corin
tha.
Plinius.
Corintha
est auis
maxima
in partibus
orientis,
quæ fere
ad quantita
tem pul
monis
uacæ
habet

mollem, & multo infusum sanguine, & ideo multo bibit plusq; aliæ aues.

Albertus in lib. de natu. animalium. Corintha est auis, que paucas & paruas habet plumas & pennas.

CAPVT. 36

Cuc
ulus.
Ex libro
de natur.
rerum. Cuc
culus est
auis im
proba, q̄
uocē suā
in cantā
do nō mu
tat, sed sē
per ean
dē repli
cat. Auis

pigerrima est, & loco non stabilis. Turturis fere colorē habet. Hyeme plumis spoliari dicitur, intratq; terræ latibulum, uel concauitates arborum, illic estate cōgerit, quo hyeme utiuit. Oua sua in nido minoris aut culæ ponit, & de ouis illius totidem demit, ne dum illa numero superflua inuenit quasi aliena repudiet. Itaq; cuculus ab aliena matre cū pullis eius fatus & educatus, dum adhuc in nido inualidus sedet quadam tamen auiditate naturali ceteris pullis cibos rapit; & hac sagacitate præ ceteris pinguescit atq; nitidior fit. In cuius elegantiam nutritrix conuersa gaudet eius forma, miraturq; seipsam q̄ talem peperit adeo desipiens, ut magnitudine fortum à pullis minoribus non discernit, sed oēs pullos suos in eius comparatione dānat, ac ubi eum eduxerit & ad robur uolandi nutritus, ipso uice uersa & i nutriticem insurgit; & consequenter perimit. Isidor. Cuculi à uoce propria nominati, tempus habent & ipsi ueniendi mīluorum scapulis suscepti propter breues & paruos uolatus, ne per longa aeris spacia fatigati deficient. Horum saluæ cicadas gignunt. Oua passeris nido reperta comedunt, & sua obiciunt post hæc illa suscepta, & fouent et nutriūt. Aristote. Cuculus ouis proprijs incubat, sed unum ouum in nido fulicæ ponens, eiusdem oua fugit. Illa uero futuri eventus ignara, ouū sedula nutritrix fouet. Sed à cuculo excluso & postmodū adulto nutritrix à nonnullis quandoq; necari perhibetur. In estate uolat et lasciuit. In hyeme iacet læguens

guens & deplumatus, ac buboni similis ap-
paret.

CAPVT. 38.

OPERATIONES.

1. Plini. lib. 18. Mirabile quoddam est de cuculo, quo quis loco primum audiat alitē illam, si pes dextrī circūscribatur, ac ueftigium id effodiatur, nō gigni pulices ubi
2. cunq; aspergatur. Idem lib. 28. Cuculi fimus in uino decoctus & potus, morsui canis rabio si confert.

CAPVT. 37.

Cv. **C**ubeth. **A**ristote. **C**ubeth ē auis luxuriosa, cuius mas si iuuerit oua femine suę frāgit ea, ne femina sit sollicita circa ea. Femina uero abscondit ea, quæ siue coeat, siue non, olfaciendo uel audiendo subito ouat. Item si prensenserit masculum uenientē, occurrit & coeunt. Mas quidem pedetentim ad foeminam accedit sine strepitu, ne alij masculi sentiant, & pugnent cum eo, nec coire permittāt. Item masculi pugnant inuicem, & uictor cum uicto coit, ac uice uersa uictor si uictus fuerit. Solitarie tamen & occulte coeunt: eligēte uictore locum ad hoc, & uicto sequente. Mas autē & femina in uoluptate sua frequenter deprehenduntur, & cadunt in manus uentorum. Cūq; luxuriosa sit auis ista, singuli tamen mares singulas feminas accipiunt. Item aues pōderosi corporis, que nō sunt boni uolatus, multam habent superfluitatem, multumq; coeunt, & multorum uorum huiusmodi sunt, ut cubeth, & strutio, et gallina. Autor. Cubeth idem uidetur esse quod perdix: que enim hic de illa dicuntur, eadem penē de perdice dicuntur inferius, quod forte latuit translatores.

Culex. **C**ulido rus. **C**ulex ab a culeo dicitur: eo qd sanguinem sugit, habet enim in ore fistulam in modum stimuli quo carnē te-

rebrat, ut sanguinem bibat. Aristoteles Culex animal corporis anulosi, membrū habet per quod cibum sentit, & quedā habent hoc membrum extra, sicut a culeum, cuius natura est mollis & uacua: per ipsum gustant & sentiunt, & cibum attrahunt. Culices autem & muscæ minimæ bestiarum per hoc membrum perforant hominis corium, & aliorum animalium. Ex libro de naturis rerum. Culex acidia petit: et dulcia fugit, lucem diligit, ita qd ad lumē aliquando se urit.

OPERATIONES.

Auicenna in. 4. cano. Ad effugandum culices & cimices, fit suffumigium cū seraturis ligni pini, aut nigella, similiter cū mirto sicca, & cum sulphure, & bdellio, et spine foetida, & stercore uaccino, & cum folijs cypressi.

Ad idem aspergitur domus ex decoctione radicis lupinorum aut ex decoctione nigellæ, aut absinthij, aut ruæ.

Palladius. Contra culices et cimices in hortis uel satis amurca recēs, uel ex cameris fuligo spargitur, galbano quoq; infuso, aut sulphure fugantur.

Ambrosius. Culices nō tangunt hominem, si absinthium cum oleo coquatur, & eo se perungat.

CAPVT. 39.

k 4

Dio-
me-
deæ aues.
Isidorus.
Diome-
deæ aues
à socijs di-
omedis
appellatę
sūt, quos
fabulę fe-
rūt in eas
dē uolu-
cres fuissē
se cōuer-

fos forma fulicę similes, magnitudine cygnorum, colore candida, duris & grandibus rostris. Sunt autem circa Apuliam in Insula Diomedía inter scopulos littorum & saxa uolitantes. Solinus. Diomedea aues Insula qua oram Apulię uidet, & tumulo ac delubro Diomedis insignis est, sola gignit, cui est color candidus, ignei oculi, ora dętata, congregatę uolitat, duęq; duces sunt, quarum altera agmę preit: ut ductu certum iter dirigat; altera insequitur, ut instatia tarditatem urgeat. Cum fortificū tempus adest, rostro scrobes cauant, & surculis inuersum positis subter cauata cōtegunt, & ne operimēta desint, si forte lignorum cassia uenti auferant, hanc struē premunt terra quam egresserant, sic nidos moluntur, bifori accessu aditus, qui mittit ad pastus in hortū destinatur: qui excipit reuertētes uersus occasum est: ut lux & morantes excitet: & receptui non denegetur. Aedem sacram huiusmodi studio oī die celebrant, aquis plumas imbuūt, & alis impendio madefactis rorulentę confluunt, & sic eodem humore excussa purificant.

Tunc pennis supplaudunt: & inde quasi peracta religione discedunt. Ob hoc aues factos, Diomedis socios ferunt.

CAPVT. 40.

DRa-
y-
cha
Alb. in li-
bro de na-
tu. anima-
lium. Dra-
y-
cha auis
est pedi-
bus carēs,
et cum ad
terram ce-
cidit cubi-
tis alarū
& pecto-
re repit, si

cut uespertilio. Debiles habet pedes caudę suę coniunctos. Hęc non apparet, nisi post pluuiam in principio estatis, & tūc pullificat: & cum pulli conualescunt, moritur, pullos reliqns suę miserię uice successores.

CAPVT. 41.

EMe-
ria,
Aegyth⁹,
& Herci-
nia, auis.
Plini. lib.
10. Aegy-
thus auis
minima
cū asino
pugnat.
Asinus
q̄ppe spi-
netis se
causa scal-

pendi atterens nidos eius dissipat, quem adeo pauet auicula, ut omnino uocerudętis audita, oua eięciat, pulli ipsi metu cadant. Itaq; aduolans, ulcera eius rostro excauant. Porro achantis Aegythum odit intantum, ut eorum sanguinem credant non coire. Iorath. Emeriæ sunt aues, quę de nocte uolantes illuminant aerem propter pęnarum suarum naturā, quę magis in tenebris q̄ in lumine lucēt: sicq; produunt & capiuntur. Isi. Hercinię aues dictę sūt Hercinię sylua Germanię ubi nascuntur, quarum

quarum pennæ adeo per obscurum emiscant, ut quævis nox densis tenebris obtenta sit, ad præsidium itineris dirigendi factæ interluceant, cursuque viæ pateat indicio plumarum fulgentium.

CAPVT. 42.

Falco. Ex lib. denat. re. Falco est avis nobilissima uolatu impetuosi-
sima, & in custodia sui minus cauta. Ideo cum ad prædam dirigens

est, à domino suo retardatur, nec auis ei capienda ostenditur, nisi prius aliquantulum elongetur, ut prædam cum impetu moderato subsequatur. In ardeæ captura duo falcones pariter relaxantur, quorum unus summa petit, alius iuxta terram inuolat, ut uidelicet ille uolantem ardeam in pulsu precipitet, iste uero precipitatam accipiat. Aristote. Falco renes habet debiles, pectusque robustum, deliciosis utitur cibis, unica uersatione collum girat circulariter, pectore existente immoto adeo, ut colli eius duocentum argi luminibus ratioe. Huius uisus cuiusdam naturalis discretionis uidentur ex equo respondere: præde quoque post tergum est prouidus in uigilat. Ex libro denat. re. Falconum genera sunt duo. Vnum nobile, quod a uem usu paruo naturaliter capit: aliud ignobile ac uile, quod nisi multo labore et maceratione assuefactum hoc facit. Hoc ultimum genus cum ardeam ad terram impulerit, iamque impromptu est ut eam capiat, ardea anguillam uel alium piscem, quem recentius uorauerat euomit & tunc falco libere eam uolare permittens, ac minus fetidum sibi oblatum preferens & gaudens ocuis apprehendit. Non sic autem falco nobilis, sed eiectionis munus uili

pendens, a uem dolo sam seuerius punit. Habet autem falco os acutum, ac durum in pectore, quod ei natura prouidens indidit ad impulsionem prædæ. Scripserunt Aquila Symachus & Theodocion Epistolam Ptolemo regi Aegypti, in qua tractauerunt de auibz nobilibus & earum medicinis. De qua hic pauca de falcone commemorare liceat.

OPERATIONES.

Albertus in libro suo de animalibus. Si Falco non potest fimare, fel galli da ei comedere, uel testudines albas decoctas.

Si falco nimium laxatur, succum iusi quiam modicum da ei bibere, & intinge in eodem cibum eius.

Si os fractum habuerit in crure uel in ala, aloë calidum superliga, & dimitte una die & una nocte.

Idem fimum galli in aceto coctum superliga.

Ad idem: Inuolue aloë herbam cum puluere apij in cordibus paruorum auium: & da ei comedere. De hac materia reperies per Albertum tradita in libro suo de animalibus.

CAPVT. 43.

Fatator. Ex lib. de nat. rer. Fatator est avis in Oriente, que fecundum pariendo naturam naturaliter cupida, tempus ueris anticipat quo scilicet auesque

teræ solent initiare conceptus. Unde fit, ut oua quæ tunc facit frigore corrumpantur, ne fecundum habeant effectum. sed iterum sequenti tempore calido ponunt, & tunc pullos faciunt quod est contra omnes ferè agrestes aues: quæ semel in anno ouant atque pulificant.

CAPVT. 44.

FVlica. **F** Autor Fulica ē auis magnitudi-
ne & colore cygno simili-
lis, & grādi rostro, in scopulis littorū cōmorat: has Latini Diome-

deas: Greci herodios uocant. Phisio. Fulica est auis prudentissima, cadaveribus nō uescitur, nec oberrat de loco ad locum sed in uno loco permanet usq; in finem, ibiq; escam suā circa se colligit & quiescit. Idē. Fulica est auis boni moris, nigra, anati similis, nisi quia minor est anate. In stagnis delectabiliter cōmoratur, esca & pace contenta, unde patet si locum inueniat ubi pacem & escam habeat, non inde recedit. Plinius. lib. ii. Fulicarum generi dedit natura placabilem cristam, per medium caput à rostro residentem.

CAPVT. 45.

FVcus. **F** Bartolom. in libro de proprietatibus rerum. inquit: Fucus est apis maior, dictus autem est fucus, eo quod comedit labores alienos quas

si fagus, à fagin quod est comedere: depascitur em̄ quod nō laborauit, quia nec mellificat, sed aliorum mel māducat. De q̄ Vir. Ignauum fucos pecus à presepibus arcet. Sūt autē fuci sine aculeo, uelut imperfecti

apes, & sunt seruiciales uerarū apū, et ideo eis imperāt ueræ apes primosq; expellunt ad opera, tardātes autem sine clemētia pungūt & puniūt, neq; in opere tātum, sed etiā in foetu adiuuāt apes: certe quo maior eorum fuerit multitudo, eo maior examinū prouētus. Cum mella uero ceperint matūra esse, abigūt eas melleq; singulas aggressæ eas trucidāt atq; fugāt, nec uidētur, nisi in uere. Imperatoribus apū fuci extrahūt regias māstiones amplas, magnificas separatas cooperculo emīnētes & fiunt sexangulæ omnis cellæ singulorum, & quis fuci sustineant tot labores, comedere tamē de melle uix permittūtur, nisi quantum capiunt & fruuntur: ut dicit Plinius.

CAPVT. 46.

GAlli⁹. **G** Ex libro de naturis rerum. Gallus ē auis faucibus & capite cristata, spiculis aduersis in cruribus armata. Habet et quādoq; spicula gallinæ: sed hoc errore potius q̄ opere naturæ. Gallus nocte profunde cātat ualidius & matutino leuius. Cātus em̄ cū uēto fertur: & anteq̄ estimari possit longius auditur. Grego. in moralibus. Gallus diēi nunciū, horas noctis discutit, & demū uocem exhortationis emittit. Cūq; cantus edere parat, prius alas excutit: ac seipsum feriens uigilantiorem reddit. Ambro. Est galli cantus suauis in noctibus & utilis, q̄ si bonus cohabitator, dormiētem excitat, & sollicitum admonet, uigilātem solatur, processum noctis signās. Idem. Leo timet gallū, maximeq; albū. Arist. Visi sunt autē galli, qui feminas suas interficiebāt. Dein de solliciti circa pullos suos regebāt illos: &

...

& assimilabantur foeminis in nutriēdo illos, ita q̄ etiā inuicem nolebāt coire. Ifid. Gallus autē à castratiōe uocatus est: nā inter aues ceteras huic soli testiculi adimuntur, ueteres autē abscisos uocabāt gallos. Ex lib. de nat. rerum. Gallinaceus gallus testiculis uiduatus dicitur, qui capō uulgariter appellatur, ut superius dixi. Fert autē citius impinguari qui libidine arcetur. Cū gallinis quidem impinguatur.

OPERATIONES.

- 1 Ex li. ut sup̄. Galli carnes grossiores sūt ad digerēdum, & minoris humiditatis q̄ gallinē uel gallinacj. Decrepiti tamē galli
- 2 carnes teneriores sunt q̄ iunioris. Gallinaceus autē habet carnes ualidiores oib⁹ uolatilibus bonū sanguinē generat, et optimū nutrimentum. Aut, Gallorum melior est ille qui nō dum cantat, antiqui q̄o mali sunt. Testiculi autē gallorum multū laudabiles sunt, uelocis digestiōis,
- 3 Ius gallorum cōfert dolori stomachi ex uentositate. Ius galli ueteris cū polipodio et aneto, cōfert colicæ ualde. Docet autem Gale. in decoctiōe gallorum ueterum, ut postq̄ nutriti sunt fatigentur faciendo eos currere ut cadāt & decollētur, de inde uentres euacuati ac sale impleti cōsuantur & coquātur cū. 20. kyst. aque, donec ueniāt ad tres rotillas & bibat: hoc ius cōfert asmatis; & etiā tremori ac dolori iuncturarum. Esculapij. Cerebrum galli cū uino bibitum omnes morsus destruit; & alia multa mirabula facit.

CAPVT. 47.

GAlli = Gna. Ifid. Gallina dicitur a gallo: sicut a leone & leona. Hui⁹ enim mēbra ferūt quidā si auro liq̄scenti miscantur

cōsumi. Ex lib. de nat. rerum. Gallinis supponēda sunt oua semper impari numero luna crescēte a decem usq̄ ad quidecim.

Oua incubari intra decem dies edita, utilissimum est. Nam uetera aut recētiora in foecūda sunt, subijci autē debēt impari numero. Quarto uero die postq̄ ceperint incubari; si eorū acuminibus cōtra lumē in manibus apprehensis, purus & uniusmodi color perluceat, estimentur sterilia, & pillis supponēda sunt alia. In aqua quoq̄ experimentum est. Nā ouum inane fluctuat iniectum aqua; subsidēs uero plenum est.

Physiologus. Gallina ouat in oī tempore preterq̄ in duobus mēsibus tropicorum. Dum autē gallinæ pulueris fomēto & crebra respersiōe fugētes uice balnei; sine coitu delectātur. Oua de quibus exituri sunt masculi, gallia gerit in parte uētris dextra. Et quibus autē foeminæ in sinistra. Vniuerſaliter si gallinæ oua sua nō incubauerit, infirmātur. Et quēdam galline semper faciūt gemellos, semper est unus maior, alius minor. Gallina q̄n cubat in estate, citius excludit pullos q̄ in hyeme.

OPERATIONES.

Ifid. Gallinarū in cibo melior est illa q̄ nōdū parit oua, antiq̄ q̄o praua. Adeps pullorū calidior ē, q̄ gallinarū magnarū.

Caro etiā gallinarum clarificat uocem, Cerebrum gallinarū prohibet fluxum sanguinis nariū ex cerebri uelaminibus accidētē. Idem. Epar gallinarū pinguiū sicut & anatum sanius est ceteris gallinæ sanguinis ut dicitur. Idem. Adeps quidē galli sicut & cerui uehementioris est calefactiōis. Adeps autē gallinæ minus calidus ē, & asperitati linguæ cōfert. Esculapius. Ouum gallinæ ualet ad oēm dolorem oculorū: etiā albumē infusum oculis sedat punctiōes. Totum ouum combustum; & cū uino uel aceto bibitum, oēs fluxus strigit. Ouarū q̄nq̄ uittella bibita cū tribus uini cyathis Hemoptoicis ualēt. Adeps gallinarū pustulas oculorū reprimīt. Tibiæ quoq̄ cū pedibus coctæ, & cū sale & oleo & aceto colli dolorē sedāt. Stercus eius flegmones, q̄ nascūtur in naribus impositum, sanat.

CAPVT. 48.

GAlli
nace
us. Alex.
Gallinae
ceus si be
ne urtica
tur, ducet
pillos su
os admo
dum gal
linae, qd
ut dicitur
non facit
propter
commo

dum pullorum, sed propter commodū proprium: ut ex calore pullorū faciat uenenū urticae euaporare. Ex li. de na. re. Gallinae ceus gallus testiculus uiduatus dicitur, q̄ capo uulgariter appellat: ut superius in ca. 22. dixi. Ferē autem citius impinguari, q̄ libidine arceat: cum gallinis qdē impinguatur, sed nequaquā impinguando fecundatur: cū eis pascit, sed non eas defēdit, nō cātat, nec horā diei uel noctis disceruit. Igit̄ ad nihil utilis est, nisi ad coquinā. Itē aliquñ gallus post triēnium castrat, postea quinq̄ uel septē annis uiuere sinit, & sic in eius iecore lapis inuenitur Electorius quē ut ibi cōceperit, non postea bibit. Vnde si quis hunc lapidē in ore suo habuerit, sitim extinguit De quo inferius in tractatu de lapidibus tractetur.

CAPVT. 49.

GRacu
lus &
garrulus.
Ex lib. de
na. rerum
Graculus
est auis ni
gra per to
tū corpus
Est em̄ de
gñre cor
nicis, licet
corpore
minor, li
benter in

altissimis nidificat, & hoc in tāta multitudine, ut in una sepius arbore septem paria graculorum nidos cōstruant. Optime nā q̄ aues istae sibi inuicē cōpatiuntur. Est autem auis clamosa nimum maxime a tempore coitus, quē scilicet coitum tēpus excitat uernū, Amoris gratia masculus feminam cubat, carnes pullorum eius edibiles sunt, & maxime si excoriantur. Hanc auē nonnulli falso opinantur eandē esse garrulum: sed multa inter eas est differentia: nā graculus est unius coloris, garrulus autē colore distinctus ex diuersis plumis. Dicitur à garriendo: non enim eam quisquē trāsire potest contra quem non garrat. Ceterarum autē auium uoces uel modulos nō ad delectamenta leticiae, sed tātum ad garrendum dicitur imitari. Tāta plumarum uarietate distinguitur, ut nullus ei ceterarum auium color deesse dicatur. Captus in iuuentute clauditur, ut articulata uerbalo qui doceatur: q̄ etiam ubi didicerit, magis garrire gestit. Et quandoq̄ dū garrulitate intendēs sibi nō prospicit, nisus eā imopinate rapit: frequenter insanire dicitur: itaq̄ plerūq̄ inter furcatis arborū ramos se suspendit.

OPERATIONES.

Pli. li. 8. Gracula q̄q̄ sicut & aliae q̄dam aues lauri folio annuū fastidium purgat.

Idē in li. 18. Graculi sero à pabulo recedētes hyemē p̄sagiūt. Isido. Est enim loquacissimū genus & uocibus importunū.

CAPVT. 50.

GRyphus.
Isidorus.
Gryphus uocat̄ eo q̄ sit animal pēnatum & q̄ drupes.
Hoc genus ferax in Hyperboreis nascitur motibus. Oī corporis

corporis parte leones sunt, alis & facie aq
lis similes, equis uehementer infesti; nā &
hoīes uīfos, decerpunt. Solinus. In Asiati
ca Scythia terrā sunt locupletes, inhabita
biles tamen, nam cū auro & gēmis affluāt,
gryphi uniuersa tenēt, alites ferocissimi et
ultra oēm rabiem deseuiētes; quorum im
manitate obsistēte; adueniēs accessu rarus
est. Vīfos quippe decerpūt uelut geniti ad
plectēdam auariciā temeritatem. Arima
spi cum his pugnant, ut lapides qui ibi sūt
intercipiant, ex quibus sunt smaragdus, si
cenicus, & cristallus. Ex lib. de na. re. Gry
phus est auis quadrupes, capite & alis aq
lā similis, sed multo maior, tamen in nido
suo lapidem agathē ponit nec dubium qn
ad aliquod remediū. Hi equis & hominis
bus maxime infesti sunt, & homines arma
tos p̄liando superant & occidunt. Gryphi
dominātur aurum effodere, in effosi inspe
ctiōne gaudere. Alb. in lib. de na. ani. Gry
phus in posteriore parte & cauda & poste
rioribus cruribus imitatur leonem, habet
etiam unguēs lōgos ex quibus cyphi sūt.
Iohā. monteuille dicit: corpus magni gry
phi maius esse octo leonibus de partibus
istis; nā post q̄ bouē, equum uel hominem
etiam armatum occiderit, leuat et asportat
pleno uolatu. Illius unguļe sunt tāq̄ cor
nua bouis, de q̄bus fiunt cipi ad bibēdū,
qui reputātur ualde preciosi: fiuntq̄ de pē
nis alarū eius arcus rigidi & fortes; ad ia
ciendum missilia & sagittas.

CAPVT. 51.

GRico
Gcende
ron siue
gracocen
deron. Al
ber in lib.
de na. ani
mal. Gras
cocēderō
auis esse
dicit ma
gna inter
omnia uo
latilia mi
nus utens

coitu, uno enim coitu in estate implet fe
minam ad filiarum fœcunditatem: & sic
toto anno non coit amplius.

CAPVT. 52.

GIrfa
lco &
Gostur
do. Gira
falco ue
nit à parti
bus trans
marinis
in cohor
te multa
rum auca
rum sil
uestriū, q̄
rū unam
de nocte

propter frigus pellēs sub pedibus suis, aliā
de die capit in cibis. Autor. Giralco idē
dicitur esse quod herodius. De quo dicit
inferius. Ex lib. de nat. rer. Gosturdi sunt
aues admodum paruae, coloris terreī, cri
stam paruam ex plumis habentes in capi
te, nec aliarum auium more uolantes; q̄ uē
to cogente nunc alta, nunc ima petunt. De
his fertur uulgo q̄ earum oua i terra posi
ta à bufone, ex quibus cum exierint pulli,
tunc primum eos parentes curant: eis q̄ ci
bos ferunt quo ad usq̄ uolatus tentare pos
sunt.

CAPVT. 53.

GRus.
Grisido
rus. Gru
es nomen
de propri
a uoce sū
pserunt,
tali enim
sono su
furrant.
Hē dū per
gunt una
sequit̄ ali
am ordi
ne littera

to, Aristot. Gruibus quoq̄ natura dedit

placabilem cristam, p^rimum medium caput à rostro residentem. Regem habent grues, eiq^{ue} sunt obedientes. Grues dormiens caput sub alis reclinat, & super unum pedē stat. Habent autem rectorem grues qui ceteris dormientibus, & capita sub alis reclinantibus excubat eleuato capite. Grues ad inuicem pugnant: ita q^{od} in hora pugnae accipi possent. Ex lib. de natu. rerum. Per grues domesticas aliæ capiuntur grues: habent carnes reliquis auibus grauiiores.

Isidor. Grues excelsa petunt, quo facilius uideant quas petunt terras. Castigat autē uoce quæ cogit agmen, at ubi raucessit, succedit alia. Nocte autē ex cubias diuidunt, & ordinem uigilarum per uices faciunt, tenentes lapillos suspēsis digitis, quibus somnos arguant: quod cauendum est, clamor indicat. Dicit Aristot. q^{od} ad plagam septentrionalem ultra Aegyptum in hyeme ueniunt, quibus pigmei homines scilicet cubitales occurrunt, & cū eis pugnant. Pugna gruū adeo fortis est & p^rinax, ut manu capi possunt. Quando nubes pluuiosas prospiciunt, clamant & uociferant, ducem suum celeriores captare uolatus sollicitant. Cum autem super terram descenderint ut comedant, dux earum caput in altum erigit in custodiam omnium: ceteræ uero secure depascant. Fertur autem q^{od} post hyemem uolantes à montibus orientis, harenas aureas & auricalcum lapidem transglutiant: & post in partibus transmarinis euomunt. Vnde dixerunt qui experti sūt, q^{od} lapis quem grues euomunt, igne mediante, transit in aurum.

OPERATIONES.

- 1 Rasi. Caro gruīs grossa est, que & tarde digeritur & sanguinem melancholicam generat. Haly. Fel gruīs calidum subtile, si cum aqua sanfuci naribus instillet, paraly si prodest & facit titillationem.
- 3 Item. Occisa grus una die in estate, duobus in hyeme seruari debet antequam comedatur, ut caro digestibilior fiat atq^{ue} tenerior.

CAPVT. 54.

Glottis. Isidorus. Glottis ē auis græce si nominata, quia longam exserit linguam. Hæc instante hyeme recedentibus hirudinibus atq^{ue} ciconijs, blandiente sibi societate, auide cū eis iter aggreditur. Sed postmodum in uolatu labore cōperto, penitentia ducitur, & quoniam in comitatum reuertipiget sequitur aues aliquas, tanto tamen tedio, tam paruiscq^{ue} dietis, ut eā in cōpleto itinere hyems anticipet. E contra uero citramus auis Asiae festinatiores perseuerat & alias aues socias p^{er}it, redditq^{ue} sollicitas: & excitat de nocte somnolentas. Ari. Auīs glottis id est magne lingue: linguam habet prominentē ualde: & hæc adiungit in redeundo cum gruibus & alijs auibus.

CAPVT. 55.

Haliæetus. Actor ex generib^{us} aquilarū Haliæetus tantum in plumis etiam percutiēs pullos suos, subinde cogit a^utos intueri solis radios. Et si quantū ex eis conuiuentem humectantemq^{ue} id est lachrymantem aniaduuerit ipsum e nido uelut adulterinum atq^{ue} degenerem precipitat. Illum uero cuius acies firma contra steterit, educat. Est autem

autem haliaëtus uolucris oculorum acie clarissima, sese ex alto librās, uisq; in mari pisce, preceps in eum ruens, ac discussis pectore aquis rapiens. Haliaëti suum nō habent genus, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Rodolphus super Leuiticum. Haliaëtus rapina pascitur, sed quia uiribus destituitur, minoribus tātum aibus, quibus p̄ualer, infestus est.

CAPVT. 56.

HAlcyon.
Ambrosius, Halcyon ē auis maritima quæ in littoribus foetus suos edere solet. Nā in arenis oua sua deponit, medio ue

ræ hyem̄is quādo maxime mare insurgit, & littoribus uehementior fluctus illidit, qua excubāte mare subito mitescit, & oēs uentorum procellę cadunt. Fouet aut̄ oua septem diebus: tunc pullos educit, quos alijs septem diebus enutrit. Vnde hos, 14 dies nauæ p̄sumptæ serenitatis obseruant quos halcyonides uocant, eo q̄ halcyone fouente uel enutriēte foetus nullos procellæ motus horrescant. Ex libro de naturis rerum. Halcyon est auis minutissima in mari habitans, & foetus faciens. Aues quędam domesticæ (ut gallina & columba) indiscretis temporibus foetus faciunt, quoniam ab hyem̄is intemperie tutæ sunt. Hæc autem sola inter aues siluestres hyem̄ali tempore foetificat. Huius nidus ferro nequit incidī, sed ic̄tu ualido frangi. Dicitur q̄ halcyō quasi ales oceani: eo q̄ in hyeme in stagnis oceani nidos facit, & pullos educit.

CAPVT. 57.

HArpyia
Autor. Harpyiæ dicuntur quedam aues maxime que nunq̄ satiant māducādo. Digitos ad predā exacuūt curuis t̄is

mendos unguibus super mensas aduolāt, & quod contingunt, auferunt, quod relinquunt, polluunt. Ex libro de naturis rerū. Harpyia est auis in solitudine iuxta mare Ponticum, fame rabida, fere semper insatiabilis, ungues habet aduncos & ad rapiendum & disperdendum semper paratos, faciem tamen habet hominis, sed in se nihil humanæ uirtutis: nam supra modum humanam ferocitate grassatur. Primum hominem quem in deserto uiderit, occidere fertur. Etiam inde cum fortuitu aquas inuenerit, faciemq; suam in eis contemplata fuerit, mox sui similem hominem occidit se se perspicies, immodice tristatur, & hoc aliquis usq; ad mortem, plāgitq; occisum omni tempore uitæ suæ. Hęc auis (licet careat ratione) aliquando tamen domestica & docta loquitur humana uoce.

Virgilius in. iij. Aeneidum de Harpyis loquitur.

Extruimusq; toros: dapibusq; epulantur opimis.
At subitæ horrifico lapsu de montibus adsunt
Harpiæ: & magnis quatiunt clangoribus alas.
Dirripiuntq; dapes: contactuq; omnia sedant
Immundo: tum uox tetrum dira inter odorem.
Rursum in secessu longa sub rupe cauata
Arboribus clausi circum: atq; horrentibus umbris
Istruimus mensas: arisq; reponimus ignem
Rursum ex diuerso cæli cæcisque latebris
Turba sonans prædam pedibus circumuolat uncis.

CAPVT. 58.

Hirundo. Ex lib. de nat. rerū. Hirundo est avis leuissima, rostro paruo, cauda etiā furcata, forma grata, nigredie decētissima, in uentre candida, sub gutture ruffa, modicam habet carnē & nigrā, plumas multas & alas magnas: ideo q̄ circū habet uolatū diem p̄nunciādo nunciat, dormiētes excitat, et ad laudē creatoris inuitat. Apricos montiū recessus hyeme petit, ibiq̄ nuda et implumis reperitur. Auentus sui tempore custodit, et aduentu suo ueris initiū prodit, Quēdam in iecore lapidem chelidoniū portāt. Harum pulli in hoc cognoscuntur, si pro signo pacis ore ad os in nido cōuersi sedent. Nam ceteri qui nō habent lapidem auersis posterioribus sedent. Ambrō. Hirundinē accipiamus matere sedulitatis in filios grande documentū. Hirūdo minusculo corpore, sed egregio p̄sublimis effectu, in nido constituendo tam sapiēs est, ut hominum domicilijs paruulos suos cōmēdet, ubi nullus eos incurset, ore festucas legit, & luto illinit, ut conglutinari possint: sed quæ lutum pedibus deferre nequit aquam pēnas infūdīt, ut eis puluis heret, & limus fiat, quo festucas sibi colligat, & herere faciat. Phisiolo. Hirūdines ouant bis in anno, sed oua prima quādoq̄ propter hyemem corrumpuntur: posteriora uero complentur, & faciunt pullos. Hirundines & passeres pullos incōpletos faciunt, & pullificāt pullos multos: propter hoc si extrahatur oculus hirundinis pulli, dum paruus est, iterum crescit. Ex libro de natu. re. Hirundinis femina libidinis imagine concipit, aut puluere. Chelidonsiam, ut dicit Plinius, herbam scilicet uisui saluberrimam, monstrauerunt hirundines ue-

xatis oculorum pullis illa medētes. Hirūdinum quēdam nidificant in domibus, quēdam in fenestris uitreis, quēdam in abruptis montium. Et hęc qualitate & quantitate differunt. Pullus hirundinis auidē clamat & ieiunis & de nocte. Si pullo hirundinis extrahatur oculus, alias natura restaurante recuperat. In eius uentre lapis inuenitur multis deseruiens utilitatibus, unus scilicet ruffus, & alius albus.

OPERATIONES.

Dioscor. Hirundinis pullum primo defectu primæ lunæ aperies, iuenies in eo lapides duos, unum beneficū, & alterū maleficū. Sed cum aperis eū, caue ne terram t̄gat. Hic in pelle uituli uel cerui positus in collo uel brachio sinistro patientis ligatus, epilentiam curat, si hoc assidue fiat. Maiores autem hirundines si cōburnæ fuerint, puluis earum melle mixtus & inunctus, caligines oculorū detergit. Hęc etiam squinantibus prodest. Et uuæ fauciumq̄ tumorem compescit. **Esculapius.** Hirundinis combustio, uel puluis pullos eius combustorum, morbos faucium curat. Cor eius si bibatur, idem operatur.

Auicenna. Hirundinis cinis, & maxime adusti, acuit uisum. Et dicitur q̄ eius cerebrum cum melle confert principio aque. Idē. Hirundinum stercus ualeat bugini, et hoc ipsū esse mirabile, sum expertus. **Plini.** lib. 10. Fimus hirundinis decoctus & potatus, confert morsui canis rabidi.

CAPVT. 59.

Herodius. Ifido. Herodios greci uocant: q̄s latini Diomedas. Glosa super Psalmum 103. Herodius ē avis ra-

pacif

pacissima omnium uolatilium maiorum
quæ & aquilam uincit. Glosa super Deu-
tro. Herodius uulgo girfalcon dicitur: et ra-
pit aquilam. Ex lib. de natu. rerum. Hero-
dus qui & Girfalcon (ut glosa super Leui-
ticum dicit) in loco ubi aues immundæ p-
hibentur, siue girfalcon (ut dicit liber rerum)
appellatur. Est auis inter omnes nobilissi-
ma: colore ceruleo, maxima tamen parte
corporis ad albedinem declinans: præter-
q̃ in pectore & alis, ubi cœlestem colorẽ
euidẽtius imitatur: adeo fortis est, ut a qui-
lam capiat, adeo quoq̃ animosus, ut cum
post quinque grues uel alias quasq̃ aues in
aere uolantes fuerit dimissus, ab earum p-
secutione nõ desistit, donec omnes ad ter-
ram successiue deiciat. Est autem canis
ad hoc educatus et doctus, qui herodio de
super uolante ipsas aues deiectas capiat &
occidat. Herodius cum uidet prædam, ex-
cutiens se animat, & discernit, an ad capiẽ-
dum apta sit. Carnes crudas et seruatas nõ
comedit, sed recentes, herodius parui cor-
poris est respectu alarum suarum.

CAPVT. 60.

Ibis. Ex
libro de
natu. res-
rum. Ibis
ẽ auis su-
per Nilũ
requis-
scens, aquã
tamen nõ
q̃ ingre-
diens: sed
eiecta ca-
daveraco
medens,
quæ cum

cibis nimis constipata fuerit, rostro de na-
ture secretis in digestibiles cibos detrahit.
Mentiuntur plane qui dicunt ibices esse
ciconias: nisi forte dicant genus esse cico-
niarum in orbe nostro ignotum. Nam ibi-
ces dicit Plinius habere rostrum aduncũ,
quod itaq̃ de ciconijs nostris falsum est, q̃
rostrum habent longum directum in sum-
mitate acutum. Hec auis ore parit, & eius

oua si quis comederit, morietur. Glosa su-
per Esaiam: Ibis est auis aquatica, serpenti-
bus inimica. Huiusmodi aues Iosephus à
Moysè dilatas in bellum contra Aethyo-
pes narrat, quia serpentes habundant in ter-
ra illa, per quam aditus erat, Plinius. li. 10.
Inuocant ibices suas Aegyptij contra ser-
pentium aduentum. Physiologus. Ibis sc̃s
per de nocte & die iuxta littora ambulat,
querens cadauer aliquod, quod ab aqua iã
putridum eiectum sit, refugiens altiores
& puriores undas, ubi mundi pisces habi-
tant, quia natare nescit: nec dat operam ut
addiscat, cum cadaueribus delectatur.

CAPVT. 61.

Ibos. Al-
bert. in
lib. de na.
animaliũ
inquit.
Ibos autẽ
esse orien-
taliũ par-
tium: for-
tem odio
sam equis
existere:
habet em̃
hinnitum
sicut equus

sed uox eius est horribilis, & terribilis ad
audiendum, & illa uocando eicit equos à

pascuis:
eo q̃ her-
bis pascit
sicut e-
quus. In
uidiã aus-
tẽ & atar-
riciã cau-
sa equos
eadẽ auis
extollit
de pascuis
cũ præ-
tis sedet.

CAPVT. 62.

Ispida. Alber. in lib. ut supra. Ispida auis est pulchre, q̄ Germanice, ysuogel uocat, colorem habet medium inter uiridem & ceruleum, cui cum radius solis incipit saphirini coloris uidetur in pectore: colorem habet carbonum ardentium circa aq̄s uolat, pifeiculis insidiatur & uermiculis.

OPERATIONES.

De hac dicunt q̄ pellis eius detracta, & parieti infixa, mutat pennas annis singulis, sed probauit in quibusdam uerum non esse. Dicunt etiam auguria sectantes q̄ hęc auis conseruata in thesauris, thesauros auget & abolet paupertatem. Infra in cap. de ybos & ydros & ysidaxione, &c. plenus dicitur.

CAPVT. 63.

Kiches & ko ky. Ex lib. dena. re. Kiches ē auis q̄ uociferatur, & quodlibet fere die uocē suam mutat, super arbores

nidificat, & glandibus quādo mature sūt cibum congregat sufficientem sibi. Educati uero pulli eius, & ad uolatum roborati, cibant parentes suos in senectute faciūt q̄ eos manere in nidis absq̄ ullo labore.

Eodem lib. Kokis est auis, in cuius morte uociferantur aues uociferatione dolorosa & suauis. Omnes quoq̄ aues uncorū unguium cum uiderint pullos suos uolare posse: illos percutiunt & è nidis eiciūt, nec postq̄ completi fuerint, de illis solliciti sunt, preter Kokis quę longo tempore de pullis suis cogitat, & cū eis uolatilibus uolat: eisq̄ ad comedēdum dat. Actor idem alibi de cornice dicit: unde hęc auem esti mo cornicem esse.

CAPVT. 64.

os, sed etiā nutrit pullos aquilę subiectos tedio. Eodē lib. karbolus auis est pigra, q̄ nec oua sua fouet, nec pullos nutrit, sed oua sua latentur in palumbi nido reponit & à palumbis fouentur & nutriuntur pulli eius, ouis palumbi prius contractis.

CAPVT. 65.

Lagus & Lucidius. Iorath. Lagus ē auis aquatica mergo ut cunq̄ moribus cōtraria. Nā sicut mergus tempestatem maris fugit:

sic lagus in tempestate letatur et ludit. Elicius super Leuiticum: Lagus est animal in terra & in aqua habitans, uolat enim & natat. Actor. Hęc auis est (ut fertur) q̄ uulgo uocatur rasse. Ex lib. de na. rer. Luscidi j picti sunt, quasi lucē dantes, harum enim auium pennę per obscurū in nocte lucent Vnde qui eas habent quando uolant presiactis luciferis penis, harum gratia uias dirigunt. In Hircinia Germaniæ sylua hęc auis habitat.

CAPVT. 66.

Laagepus

LAage
pus as
uis est (ut
dicit Al-
bertus in
lib. de na.
animal.)
sed suum
modū na-
tura lepo-
rinos has-
bens pe-
des, &
uellus ha-
bens plu-

mis & male uolat: et ideo in specubus sub
terra uiuit, q̄ quando pro preda aliquādo
persilic: statim capta preda, ad antrum re-
dit & comedit: hęc auis non domesticatur
& capta moritur, & citissime putrescit p̄-
pter suę complexionis maliciam.

CAPVT. 67.

LIna-
chos.
Ex li. de
na. re. Lis-
nachos ē
auis ac-
ute uisus
ualde, q̄
& pullos
suos ante
q̄ habeāt
alas com-
pletas p̄-
cutit, ad
solē aspi-

cere cogit, & si cuius oculus lachrimetur,
ipsum interficit, alios uero nutrit. Hęc eti-
am marinis auibus cibatur: eosq̄ quando
q̄ desuper in aere leuata natantes contem-
platur, quam illi uidentes se submergunt.
At illa prope aquas descendit eas usq̄ ad
suffocationem in submersione manere co-
git: & tunc plumis ad superficiem aquę
ductas rapit.

CAPVT. 68.

LUsci-
nia.
Autor.
Ipsa ē phi-
lomena:
ut ī papia
legit. lli.
Luscinia
dicitur qua-
si lucinia
que cātu
suo solet
signare
diei furs-
gentis ex-

ortū: eadē & accedula à Cicerone uocatur
Ambr. Luscinia puigil custos cū oua q̄da
dā sinu corporis et gremio fouet, in somnē
lōgę noctis laborē cātilenę suauitate sos-
latur q̄ possit nō minus dulcibus modulis
(ut mihi uidei) q̄ fotu corporis oua aiare
q̄ fouet. Plī. li. 10. Luscinijs diebus ac nos-
ctibus cōtinuis q̄ndecim garrulis sine in-
termisso cātus ē. Dēfate se frōdiū germis-
ne, digna miratu auis. Primū tanta uox in
tā paruo corpusculo, tanq̄ pertinax spīri-
tus. Deinde in una musicę perfecta sciētia
modulatus edic̄ sonus, & nūc cōtinuo spī-
ritu trahit in lōgū, nūc uariat inflexo, nūc
distinguit consciso, copulat intorto. Itaq̄
Cæsaris iuuenes habebāt luscinijs gręco
& latino sermone dociles. Pręterea medi-
tātes in diem assidue noua loq̄ntes Postre-

mo hęc
me ipsa
nō cernit
tur, lingu-
is earū te-
nuitas il-
la prima
non est q̄
ceteris a-
uibus. Pa-
riūt in ue-
re primo
plurimū
sua oua.

CAPVT. 69.

Magnales. Albertus in libro de naturis animalium, Magnales aues sunt orientis ualde magnæ, pedibus magnis et rostro hominibus non nocentes, Piscibus in fluminibus & in alijs stagnis insidiant, & illos comedunt.

CAPVT. 70.

Merula Iſidorus, merula antiquitus medula uocabatur, eo q̄ modus letur: alij merulam aiunt uocitatā, q̄a sola uolat quasi mera uolās.

Hęc cum in oībus locis nigra ſit, in Achaia tamen cādida eſt. Plin. li. 8. Merula folia lauri faſtidium annuū purgat. Idem in lib. 10. Abeunt et merulæ in uicina, ſed plumā non amittūt, nec occultātur, niſi ſpe cibi q̄ hybernū pabulum petūt. Merula ex nigra ruſſeſcit, eſtate canit, hyeme balbutit, circa ſolſticiū mutat roſtrum, anniculis in ebur tranſfiguratur dū taxat maribus. Ex li. de na. rerum. Merula dicebatur olim medula: quia mirabiles uocis modulos reddit, maxime cum uernū temporis iminere p̄ſpexerit. Nam hyeme tacet, tātum autem balbutit. Olim merula fuit ſpectādum in clero miraculū, q̄ arte humana edocta nouem notulas in ordine ſecundum muſicā cātabat: ita perfecte, ut nullus muſicorum eam aliquatenus imitari poſſet parilitate cōcordatiæ. Hęc auis croceum quantulūſq̄ colorem habet in pectore: reliquum uero corporis occupat nigredo. Merula do meſtica contra naturā carnes comedit, & hęc dulce canit: libenter ſe balneat, & plumas roſtro purgat. Cūq̄ nigra ſit & turpis in delectationem mouet ſeiſſam propter amœnitatem uocis. Merula plumas non exuit, ſicut cęteræ aues, ſed roſtrū ſuū ſin

gulis annis mutat in candorem, & in hyeme uix poteſt uolare propter pinguedinē.

OPERATIONES.

Haly. Merularum ſimus quirifum comedunt ſi tritus & cum aceto diſtemperatus: morpheæq̄ nigre ſuperponatur, eam extirpat: ſic quoq̄ lentiginem elimat.

CAPVT. 71.

Mergus. Ex libro de natur. rer. Mergus flumina stagna q̄ in natat, & pisces persequitur, ſic dicitur, eo q̄ in aq̄ ſe mergat: diu

us tamen ſub aquis morari non ualeat, quoniam in aere ſpiritum recuperat, quādo p̄cuti debet in aqua mergi. Serenus Sulpicus tradit, q̄ quedā earū ſpecies eſt q̄ a re cornutam uocant, eo q̄ rubeas plumas in capite inſtar cornuum habet. Cōtra omne genus auium pedes habent in cauda, ita ut cum in terra ſtant, ſicut homo geſtu pectoris eriguntur. Has aues beatus Martinus diuina uirtute coegit aquam contra naturam ſuam deſerere, & arida loca deſertaq̄ petere. Harum pulli ſtatim ut oua exeunt, tanto uigore pollent, ut ſi matrem eos perdere contigerit, uirtute propria uiuant. Et ut dicit experimentator, in hyeme pinguioreſ ſunt propter paucitatem motus. Omne enim animal ſereno aere gaudet, & in eo plus uagatur. Plin. lib. 18. Mergi ſicut ceterę aues aquaticę pēnas roſtro purgant, aut maria aut ſtagna fugiētes, præſagiunt uentum.

CAPVT. 72.

Merillus

Merilus, & Mero pes. I sid. Merillus auis ē nō multa maior merula, colore q̄ q̄ prope similis, sed ro stro pedi bus un

guibusq̄ dissimilis, prędę cupidus ē. Sed quia paruus & parui roboris, paruarū auim est p̄secutor. Hi sicut accipitres & herodij socialiter uolant, Imbui q̄ quattuor ex illis possunt, ut cygnum hoc modo capiāt. Primus ex eis cygni caput iuadit. Secundus et tertius ex utroq̄ latere binas alas Quartus uero collum & pectus. Et sic cygnus auis grauida, angustijs circumsepta, mouere se nō ualēs, ab aucupe preuēta capiti & occiditur. Idē Meropes ē auis habēs in dorso colorē cianeū, in pectore sub rutilū, in uētre pallidū. Hęc naturali calore abundās, antra septē pedibus altitudinis ī terra fodit, ibi q̄ nidificat, ac fœtus facit, & eos usq̄ ad robur debitū illic absconditos pascit & nutrit. Iorath, Meropes solliciti sunt de pullis suis, & q̄n iā senescūt & uolare nequeūt, pulli fouēt eos, & alunt q̄ usq̄ uiuūt. CAPVT. 71.

Melanchoriphus et Morfex. Alb. in libro de natu. animalium. Melanchoriphus sic dictus, q̄a mortificat, auis ē (ut dicit Plin.) quā

titate parua, fœcunditate magna. Nam ultra uiginti oua fouet, & omnes inducit filios, & ita diligenter pascit, q̄ in nidis pinguisissimi sunt, & cum à nido uolāt per turmas matrē sequuntur, nec ipsa deserit eos, donec per seipos sibi ad p̄curationē sufficiant. In libro ut supra. Morfex auis ē aquatica & magna, rostrum habet ferratile & forte, & ungues fortes, & mergit sub aqua, & capit pisces magnos, & p̄cipue anguillas, & gregatim nidificat in arborib⁹ iuxta aquam, & pascit pullos piscibus, & sunt uoraces, & dicitur de eis quando auolare debent à nido si sentiunt se nimis grauari cibis de nouo sumptis, euomūt eos ut leues fugiendo uolare possint, & qui non euomunt aliquñ pereūt. Stercus huius auis siccatur arbores in quarum ramis cadit. Hęc auis saturata expandit alas ad solem, insidens palis & arboribus, ut siccentur, & q̄n incipit uolare uix eleuatur, et caudam diu in aquam ducit. Vnde & à quibusdam humusculus uocatur.

CAPVT. 74.

Memnonides, meauca, & Merustiones. Albertus in lib. de natu. animalium. Memnonides aues à loco ab Aegyptijs sic uocatas.

De Aegypto ei uolant ad Nilum ad sepulchrum Memnonis philosophi semper in quinto anno, & cum bido ibi circumuolauerunt, tertio die pugnam ineunt, & se rostris & unguibus lacerant, & tunc reuertuntur in Aegyptum.

In libro ut supra. Meauca aues sunt à mutatione uocis suę sic dictę, sunt autē anatibus maiores, & sūt breui colli, & breuius pedibus, coloris cinericej, oculis

LIBER SECVNDVS.

glaucis, rostro ex parte croceo & ex parte rubeo, semper clamans meauca, cadaueribus cupidissima, & precrpue hominū, unde & gaudet in tempestate. Insidiat̃ tamē etiam paruis animalibus. Ab istis auibus, etiam multæ aliæ aues apud marinos meauca uocantur. In eodem li. Merustiones aues sunt paruæ rapaces tamē & aliqd habent de falconū natura, & socialiter uolāt ad prædam. Et aliquando quatuor docent̃ q̃ spe auxiliij hominis cygnū prosternt̃, & tunc unus capiti, & duo autem alis insidētes, & quartus pectus oppugnās cygnū opprimēdo deiciunt, ut ab aucupe capiantur, qñ autē siluestres sunt, paruarum auitū sunt insecutrices. Sunt autē in figura & colore fere sicut merulæ, excepto q̃ pedes, ungues, & rostrū habent adūcos ad capiēdum.

CAPVT. 75.

Miluu⁹ Iſi. Miluus dicitur q̃ si mollis auis scilicet uirib⁹ et uolatu, rapacissimam est, & sēper domesticis auibus insidiatur.

Ex lib. de na. re. Miluus ungues, pedes, & rostrum aduncum habet instar accipitris, sed alas curuas & nō rectas, in quo est eis dissimilis. Audax est in paruis, timidus in magnis, fugat̃ à nido. Quis in triplo sit maior illo. Circa macella & cadauera excubat. Iecur eius medicinale Plinius laudat. Glosa super Hieremiā Aues sua tēpora norūt, quando scilicet ad calida loca festinantes, rigorē hyemīs debeant declinare, à principio ueris ad regiones solitas redire. Vnde scriptum est. Miluus nō apparet nisi in estate, sicut nec turtur & hyrundo. In hyeme nanq̃ manent in nido, uel latent in cauernis arborū, uel ad alia loca calidiora se transferunt.

Iorath. Miluus cubitus cum à nido egreditur, in cōplemento alarum suarū aues magnas uenatur, cū q̃ fortior sit, magis debiles capit, in cōplemento autē uirium suarum muscas & culices ac libricos terrestres uenatur, & tunc fame moritur. Ex Auiano. Miluus insidiatur auibus domesticis, maxime q̃ pullis, & quos incautos uiderit, statim rapit. Circa coquinas etiam & macella uolitat, ut si quid carnis crudæ proiciatur foras, uelocius rapit

OPERATIONES.

Plin. li. 29. Milui iecur ad inunctiones oculorum uitiorum laudatur. Idem in lib. 30. Ex nido quo q̃ milui surculus uitis alligatus ceruicis neruis & opistotano auxiliari dicitur. Comicialibus etiā iecur milui deuoratum medetur.

CAPVT. 76

Monedula & Musci capa. Iſid. Monedula dicitur quasi monetula, q̃ cum aurū iuenit, auferit & occultat. Vnde Cice. p. Valeria no flac.

Non plus aurum tibi q̃ monedulæ cōmittendum est. Arist. Monedula pugnat cum bubone, quia bubo debilis ē uisus de die, propter hoc rapit coruus ille bubōis oua, & comedit ea. Ex libro de naturis rerum. Monedula quasi monetam tollens aut diligens dicitur, auis est nigra, sed formosa & grata, hominum uoces in pullo edocta imitatur. In matutino cum orto solis solacitius, discretius, & tenacius retinere dicitur. Huius carnes pruritem capitis excitant, nam & ipsa appetit in capite fricari.

Ex li. ut sup. Muscicapa est auis maior columba

columba, plumas habēs ut lanarius, pedes & rostrum ut hyrūdo, que licet oris rictū habeat amplissimum propter muscas & cinifes, quibus solūmodo uescitur. Rostrū tamen inter aues, comparatione sui corporis, habet minimum, & pedes similiter.

CAPVT. 77.

Musca
MACT.
Musca
(ut fertur)
ex immū
dicia na
scuntur,
immūdis
adherent
et loca im
mūda fre
quentāt.
Inquiete
sūt & im
portunæ,

& infestæ, pungitiuæ ac tumulosæ. Iliodoros. Musca ex greco uenit sicut mus. Hæ sicut apes necatæ in aqua, aliquoties post unius horæ spacium reuiuiscunt.

Aristot. Animalia duas alas habentia, tantū pungunt aculeo, qui est interiori sui capitis, ut muscæ & mustilioes. Cunctæ qd libet anulosum habeat membrum p quod sentit cibū, muscæ ac mustilioes hoc mēbro ptingunt, & sanguinem extrahunt. Musca sicut et apis, non facit strepitum ac sibilum nisi uolando, scilicet alas per aerē inter ipsas & corpus cadentem, extendendo & contrahendo. Musca & formica nō sunt nidificantes. In hyeme coeunt, si aer conueniens fuerit, & uentus meridionalis flauerit. Non autem separātur in coitu nisi gratiter quedā anulosa: quia coitus in eis multū durat, ut patet in muscis & araneis. Musca habet aculeum sicut apis extra. eius natura est mollis & uacua, nō ipm gustat & sentit, ac cibum attrahit. Habet itaq; dentes muscarum genus & apum, q cum sunt similes dentibus aliorum.

Ex libro de naturis rerum. Musca præter uolat, & circumuolando strepitum facit ex aere circumagitato. Inter alias rostrū

habet quasi cannā concuam, pedibus posterioribus alas acuit, anterioribus autem rostrum & caput, lucem diligit, nec in tenebris ambulare nouit. Ad calorem se libentius confert.

OPERATIONES

Auicēna in quarto canone. Muscas interficat arsenicum, quando de illo ponitur aliquod in lacte & sugunt muscæ. Interficat etiam eas fumus eius, & fumus thuris, atq; decoctio ebuli nigri.

Haly in libro ubi supra. Muscæ profūt oculorum doloribus & sui palpebrarum.

Quæ si comburantur, & cum melle sup alopicia loca ponantur, capillos producūt.

Plinius. libro. 24. Muscæ quidem necantur, si locus foliorum sambuci decoctione spargatur.

CAPVT. 78.

Nicedula.
Isidorus. Nicedula ē genus corui, qui pugnat cum bubone.

Coruus enim oua bubonis rapit, qd parum uidet in me

ridie, & ea comedit oua corui similiter de nocte. Actor. Idem dictum est supra scilicet de monedula, unde uidetur idem esse, sed forte diuersitas illa nominis peruenit ex uitio scriptoris.

CAPVT. 79.

Nisus auis, ut habetur in li. denat. re. nobilis forma & robore minor q̄ herodius, sed minus est color plumarū amobus, et tamen socialiter uolare recusant. Nam in uidiā fertur & fastu, et cum impetit, solus ambit honore uictoriae potiri, hoc quidē estimari potest, & forte merito: sed reuera magis credibile est eum solū predā inhiare: ne dum in uolatu sociū habuerit, pastu quoq; sodalem accipiat. Non enim dubia fides est nisi sum parem sui generis dedignari, & uelut alieni generis auem persequi, & hoc contra omnium auium genus. Nam ut dicit Aristo. Omnis auis in uolatu predā capiens, parcat sui generis auibus. Solus ergo nisus expers est generositatis huius, & hoc cū ipso homine, qui inter animalia terrestria animali sui generis insidiari non cessat. Alexander, Nisus ac tricolus locum eligunt, in quo aues captas depulmant singulis diebus, multaq; diligentia mundant q̄ liu cōpares aues incubant, quibus & eas ministrant. Actor est autē ni-

sus aucupantium uolucrū minima, sed pro sexu & natura sua ad aucupandū promptissima, falconū generibus adiūgitur,

Nocticorax uel Noctua. Ex lib. denat. rerū. Nocticorax dicitur noctis coruus, lucifuga enim est, & nocte cibos q̄rit, nam si de die uolaret, à ceteris auibus impediretur. Nocte (ut uulgo opinat) mortem hominum prenunciare uidetur uocibus importunis, caput habet ingēs, nec ut aues ceterę formatum. Rostrum habet aduncum ut nisus, ungues hamatos & asperos, in domicilijs et parietibus precipue q̄rimosis, que sine tecto sunt, libenter habitat, & pullos suos fouet, humanis uocibus delectatur, mures & omne genus earum psequitur. Isidor. Nocticorax ipsa est noctua, quia noctem amat. Est enim auis lucifuga, id est, lucem fugiens, & solem uideri non patitur. Noctua dicitur eo q̄ nocte circumuolet, hanc Insula Cretensis nō habet, & si uenerit aliunde statim moritur.

Ambrosius, Noctua & Nocticorax magnis et glaucis oculorum pupillis nocturnarum tenebrarum non sentit horrentur et q̄ fuerit obscurior nox, eo crebrior uolatus exercet in offensos. Die autem uideri non potest, quia exorto splendore, uisus eius hebetatur. Habet autem & noctua catus suos. Glosa super psalterium. Nocticorax est auis uigil, teter, coruus noctis, habitās in parietinis, quæ uulgo ruinae dicuntur, ubi parietes stant sine fundamēto. Unde scriptum est. Factus sum sicut nocticorax in domicilio. Glosa super Leuiticum. Noctua est auis rapax de nocte.

OPERATIONES.

Plinius, Huius carnes paralyticos curant.

Idem lib. 29. Noctua est contraria apibus atq; uespis, crabronibus & sanguisugis.

Huius cerebrum coctum in uino uel cibo sumptum, remedium est capitis doloribus.

Idem lib. 30. Oua quoq; noctuæ per triduum in uino data, tedium adducunt ebriosis.

Nepas
siue
nepa. Al-
bertus in
lib. de na-
animaliū
Nepa a-
uis est lō-
gi rostri,
in dorso
colorem
habet per-
dicis, in
ventre ni-
si, rostrū

autem molli luto infigit, & cibum uermi-
um requirit, & si aliquando pfundius de-
fixo rostro hesit, pedibus lutum eruens, se
liberat. Hęc in die quiescit, & in aurora &
crepusculo uolat, & ideo tunc in altum ele-
uatis etiā retibus capitur, & habet carnes
dulces ad comedendum. Hanc ficedulam
quidam uocauerunt.

CAPVT. 32.

Ono-
crotalus. Ex
lib. de na-
rer. Ono-
crotalus ē
uis, q̄ in-
simul
multas re-
condit es-
caset post
modū ex-
trahit &
māducat
eas. Plin.

Onocrotalus similitudinem olorū habet,
nec distare estimaretur omnino, nisi fauci-
bus eius inesset alterius uteri genus. Huc
omnia inexplebile animal congerit, mira
ut sit capicitas. Mos pfecta rapina sensim
inde in os reddita, inferam in aluum rumi-
nantis more defert. Hos Gallia septemtri-
onalis proxima oceano mittit.

Isidorus. Onocrotalus uocant aues ro-
stro longo, quorum duo sunt genera.

Actor, Onocrotalus, ut legitur, auis est ro-
stro longo, similis cygno, sed maior, por-
ro iuxta Hieronymum nisi fallor, est auis
illa, q̄ fixo in palude rostro horrendo cla-
mat, quæ etiam in Esaia uocatur ulula, q̄ si
ab ululatu. Et dicitur in uulgari butorius,
de quo dictum est supra. Quæ etiam de pa-
fūditate terræ uel aquæ cibum trahere pu-
tatur. Ex lib. de nat. rerum. Onocrotas-
lus est auis de partibus orientis, quæ cū uo-
cem edere uoluerit, caput in aquis ponit,
& illic instar rugitus clamorem emittit. In
faucibus quosdam habet folliculos, i quos
primum cibum concipit, & post horam in
uentrem suam mittit, ibiq̄ eum digerit.

CAPVT. 33.

Ophis-
machus. Ex
libro de
natur. res-
rū. Ophis-
machus ē
contrari-
us serpen-
tibus, &
pugnat
cum eis.
Ophis-
enim ser-
pens mas-

chos pugnans. Actor. Phimachus, ut in
Leuitico legitur, est ex uolucris mūdīs
secundum legem, ex his uidelicet, que gra-
diuntur quidem super quatuor pedes, sed
habet longiora retro crura, per quæ salūtē
super terram. Estimo autē hunc inter uola-
tilia minuta debere numerari, sicut brus-
chum & locustam, quæ sunt eiusdem ge-
neris, sicut ibidem legitur. De attaco uero
qui ibidem in eodem genere reputatur, ni-
hil me penitus alibi legisse memini.

CAPVT. 34.

m

Oriolus & Ortygometra. Ex lib. de nat. rerū. Oriolus est auis sic dicta à sono uocis, coloris aurei per totum, excepto q̄ ī alis habet

pennas quas dā cerulei uarietate distinctas. Nidum in ramis arborū minutissimis mira subtilitate dependit, ita ut in aere solo pendere uideatur de terra cernentibus. Ipsum quoq; nidum ab imbre camerat, ac densa fronde protegīt. Isidorus. Ortygometra dicitur q̄ gregem coturnicū ducit. Vnde de hac dictum est superius in capitulo de Coturnice. Plini. li. 10. Coturnices aquilōe uolant maxime, ortygometra duce, primam earum propinquantem terræ rapit accipiter: ac sepe hinc remeantis comitatum sollicitant, abeunt q̄.

CAPVT. 37.

OSynaest & Ossifraga & Ossifragus. Ex lib. de nat. rerū. Osynaest auis magna ut cygnus, fluuios ac piscinas inhabitans, rostrum

habet magnum, & à gutture usq; ad pectus instar sacenili: receptaculum longum & amplum, in quo magnam simul repōit copiam piscium, ut scilicet in tanta mole diffusa, natura nō egeat, paulatimq; digestis

in uentre cibus inueniat paratū quod præbeat. Nunq̄ aues huiusmodi, nisi in aqua diffusiori & piscibus abundantī habitāt, quia citissime paruam aquam, & si piscibus copiosam in gluuie sua euacuant. Isidorus. Ossifraga uulgo appellatur auis quæ ossa ab alto dimittit & frangit, unde & hoc nomen accepit. Plinius. lib. 10. Haliaeti quidem suum genus non habēt, sed ex diuerso aquilarum coitu nascuntur. Id autem quod ex haliaetis natum est, ossifragi genus habet, ex quibus minores uultures progenerantur, pullos autem ab aquila eiectos, ossifragæ genus excipiūt, & cū suis educant.

OP

Idem in lib. 30. Ossifragæ uenter arefactus & potus, confert his qui cibos non digerunt. Vel si tantum manu teneant capiētes cibum, confert ad alligatus, sed non cōtinue. Vnum autem est ossifrago intestinum mirabili natura, omnia deuorata cōficiēti, cuius extrema pars ad alligata prodest contra colum.

CAPVT. 36.

OTus Plin. libro. 10. Otus est auis bubonem minor, noctuis maior. Auribus plumeis eminentibus, unde et nomen illi. Quisdam Lati

niasionem uocant, imitatrix alias auis: ac parasita, & quodam genere saltatrix: Capitur haud difficulter ut noctuæ, intenta in aliquo circumeunte alio. Quot si uētus agmen aduerso flatu ceperit inhibere, pondusculis lapidum apprehensis, aut gutture harena repleto, stabilite uolant.

Idem in lib. 11. Ita q̄ buboni & otoplumæ

mae sunt uelut auree. Aristot. Denique qui dam otum uocant bubonem, deprehenditur autem quando uenator incipit se mouere ad oppositam partem. Ex libro de naturis rerum. Otus est auis quae uulgariter huans dicitur à sono uocis, nocte namque huhu horrifice clamat, improprie uocem humanam simulans. Ita ut hominem contractum frigore clamare credas, sed terras speciales habet, in quibus huiusmodi uoces profert. In ceteris autem ut in plurimum muta est. Haec auis bubone minor est, nocturna maior, ad uncum habet rostrum ac pedes, & eminentibus plumis habere uidetur aures, praeda uiuit, carnibus uescitur, mures persequitur, & ab auibus ceteris odio habetur.

CAPVT. 37.

OVa, Al-
manfor
tractatu.
3. capi. de
ouis. O-
ua galli-
nae & per-
dici plus
alijs con-
uenientia.
Post haec
oua ana-
tis in bo-
nitate ex

istunt, quibus malum efficiant nutrimentum. Alia uero oua, sicut oua quae sunt paruarum auium aut magnarum, comedenda non sunt nisi medicinae causa. Dico uero ouorum prius dicta genera, gallinae uidelicet atque perdiciis sperma augmentant, atque ad coitum stimulando incitant. Anserum autem oua fastidium faciunt, grauem habentia odorem, sed gallinae & perdiciis oua temperata sunt, & conuenientia. Vitellus quoque ouis in caliditate temperatus existens, bene nutrit. Albumen uero frigidum est & uiscosum, dureque digeritur. Sanguis etiam ex eo generatus, non est bonus.

OPERATIONES.

1. Serap. Quae eligimus, sunt oua gallinae

rum; non ergo oportet ut quod narremus aliorum ouorum uirtutem, quia eorum natura est eadem cum natura illorum. Et complexio quidem ouis est frigidior corpore temperato, nam in frigiditate in frigidatione temperata, & desiccatur sine mordicatione. Et oportet quod administrantur ex eis illa, quae sunt recentia quia uetera non sunt bona. Albugo quidem ouis administratur in doloribus omnibus, in quibus est necessaria medicina quae non mordicat, sicut sunt dolores oculorum, & apostemata ani & pectinis, & omnia ulcera fraudulenta, mala, & cum medicinis quae abscindunt sanguinem qui fluit à miringis cerebri. Et quando imbibitur in ea lana, & ponitur super combustionem ignis aut aquae bulientis confert multum. Et est bonum in emplastris, quae ponuntur super frontem, & facit ad heres re pilos, quorum ortus non est directus in palpebris, postquam miscetur ei medicina conueniens ad hoc sicut origanum, & maxime pingue ex eo, quod non est antiquum neque nimis siccum. Et iuuamentum est in hoc non propter complexionem quae est in eo, sed propter uiscositate. Vitelli uero ouorum substantia, similis est substantiae albuminis. Et propter hanc causam miscetur cum cerotis, quae non habent mordicationem, postquam fuerit elixatum aut assatum. Parum enim assatum desiccatur superfluitates pocas. Et nos quidem estimauimus, quod hoc quod acquiritur ex hac uirtute, egressum est à sua complexione. Et miscetur similiter in emplastris quae prohibent apostemata calida. Rabbi Moyses capit, de ouis. Oua in se recentia sunt cibus propinquior sanguini, sed oua dura assa sunt ex cibus grossis uiscosis. Et oua iuuant ad coitum, & maxime cum cepis & rapis. Galenus super illo aphorismo. Eorum quae nutriunt parum & tarde, & maxime in aqua cocta: & oua sunt grossus cibus sicut ius tritici & pisces, uitelli eorum cum oleo rosato et croco remouent dolorem podagricorum & si multum doluerint, miscetur modicum opij & inungantur. Contra incendium ignis, fiat unguentum satis probatum ex uitellis ouorum recentium oleo rosato, cera alba & sepo arietino.

- 12 Ad idem ualet succus plantaginis, cum albumine ouorum recentium, & succo cucurbitae. Albumen oui cum uitello in urinali positum alicuius suspecti, qui quouis modo sumpsit uenenum interius, infra certas horas illud patefacit ubi sit, quoniam si sit ultra gibbum epatis scilicet in uenis, uel uis uirinalibus, nigrescit & foetet. Si uero sit citra concavum eius ut in orobo uel intestinis alijs, rugatur & citrinescit, sed non foetet. Hoc reperi in margine cuiusdam Serapionis apud capitulum de urina, ideo hoc etiam hic addo. Auicenna li. 2. capitu. de ouis. Meliora ex eis sunt oua gallinae recentia. Et melius quod est in eis, est uitellus. Et melius eorum artificium est, ut non cum alio congelentur. Post oua autem gallinae, sunt oua auium quae cursu earum praecedunt. Oua uero anatis & similia sunt mali humoris, oua sunt ad equalitatem tendentia, sed ipsorum albumen ad frigiditatem, & uitellus ad caliditatem. Amplius omnia oua praecipue oua passerum augmentum faciunt in coitu. Et dicitur quod oua anseris miscentur cum oleo, & distillatur tepida in matricem, prouocant menstrua post quatuor dies. Et idem in libro de uiribus cordis dicit quod confortat cor.

CAPVT. 38.

Passer Isidorus. Passeres sunt minuta uolatilia a paruitate uocata. Oua passeris in nido reperta, cuculli comedunt et sua subtrahunt, & post illa suscepta fouent & nutriunt.

Ex libro de naturis rerum. Passer in tectis habitat, gregatim ad pastum uolat, omnibus auibus callidior est, cito digerit quic-

quid glutit: unde corpus eius nequaquam cibo sumpto impugnat, sed tantum sustinet. Stercus etiam eius calidissimum est, quando emittitur. Supra modum quoque luxuriosus est, & in furorem citius concitatus, sed nulla mora discordiae. Dicit Aristoteles quod mas tantum uno anno uiuit, femina uero diutius, quod de passeribus orientis credimus. Nam & illa nigredo, de qua dicit quod est in collo masculi, non est in eis quae sunt apud nos, scilicet in Europa. Aetas passeris apparet in rostro, quia iuuenis habet illud cinereum, & circa fauces croceum, senex uero durum & nigrum. In quibusdam orbis partibus morbum caducum haec auis patitur. Et hoc ut Aristoteles credit, quia semen iusquam comedit. Huius pulli cum euolare debent, uicini passeris cum eorum parentibus conatus ipsorum euolantium committantur, ut imbecilles si necesse sit plurimum constipatione confortentur. Aristoteles. Passer habet uocem sibi appropriatam, sicut & turtur. Pascitur autem & uermibus sicut & aliae multae consimiles auiculae. Glosa super Psalm. 124. Passer aliquo strepitu magnum faciens uolat, ne laqueo uenturum capiatur, unde inquit. Anima nostra sicut passer &c.

Actor. Passer est auicula ualde circumspecta, in tectis habitat & in altis locis, in petrae foramine nidificat. Mas nigredinem habet circa os, femina uero albedinem. Fertur autem haec auis muscas uenari, & morbum caducum pati.

OPERATIONES.

Auicenna. Passeres omnes malae carnis sunt. Et omnia quidem oua, sed praecipue oua passerum in coitu faciunt augmentum.

Rasi. Caro passeris calidissima est, & luxuriam commouet.

Plinius lib. 30. Cinis passerum farmētis, cumentorum, duobus coclearibus in aqua mulsae, regio morbo resistit.

Ex libro de natura rerum. Passer (ut dictum est) omnibus auibus calidior, unde caro eius stiptica est, & sanguis incentiua. Stercus eius, ut dictum est, calidissimum est quando emittitur, sed citissime infrigidatur.

Haly.

Haly. Oua passerum augent uenerem, simus eius a lētigine purgat faciem: quod si cum hominis sputo distemperetur, eoq; uarices cataplasmentur, extirpantur.

CAPVT. 89.

PAuo. Ex li. de na. re. Pauo est auis pulcherrima & pulchritudinis amica. Collū habet longum, extētum, colore sa-phīrium

& pectus similiter: in capite uero pluma de super instar coronæ, uel potius crispæ, caudam longam & occultam, quam cum laudatur extendit, si pedum deformitatem uiderit, mox deponit. Sed & si à tacito spectetur, pennas omnes quas spectari gaudet, contractis oculis abscondit à crimatu funderet colores gemmantes incipit & tūc parit. Item nocte cum euigilauerit, seq; in tenebris constitutū intueri non potest, clamans pauide suam pulchritudinem amisisse se credit. Idem clamore suo serpētes deterret, & omnia animalia uenenata depellit, nec de facili prope habitare audent, ubi uox illius frequenter auditur. Pauo quando alte ascendit, pluuia signum est. Aristo. Pauo pullificat post triennium semel in anno, ponens & cubans oua, 12. tantum, uel minus. Mas coit cum femina sua etiam super oua cubante, & plerūq; franguntur. Ideoq; ponuntur aliquando sub gallina ad cubandum. Ponuntur aut oua duo ibi, quia non possunt ab illis plus extrahere. Pauonis femina prima uice qua pullificat, facit oua octo, & quandoq; facit oua uenti. Et postq; posuerit unū ouū, stat duobus diebus aut tribus, & deinde ponit secundum. Palladius. Pauones ab idibus Februarijs calere incipiunt, faba le-

uiter torrefacta in libidinem prouocant, si eis quolibet quinto die tepida prebeat. Cupidinem quoq; coeundi masculus confitetur, quoties circa se amictum caudæ gemantis incuruat, & singularum capita occultata pennarum locis suis erexerit, cum stridore procurrens. Physiologus. Pauo suæ comparis oua dissipat & consumit, si ad illa etiam accedere possit. Est enim inuidus (teste Arist.) prolem quoq; propria non dignatur agnoscere, anteq; in cristam sibi similem ipsam uenisse prospexerit.

OPERATIONES.

Dios. Pauonis fel magnæ uirtutis est eiusdem scilicet cuius & perdicis, uel alibi caponis & scorpij marini. Ad effusioes oculorum ualet & ad caliginem, aspredinamq; palpebrarum. Hieronymus. Fimus quoq; pauonis feruorem podagrae dicitur mitigare. Phisicus. Caro pauonis diu reluctatur putrefactioni, & inobediētissima est digestionis. Isido. Pauonis itaq; caro tam dura, ut putredinē uix sentiat, nec facile coquatur.

CAPVT. 90.

PALUBUS. Aristot. Paluba sunt aues quæ naturaliter se diligunt: pugnant tamen contra se p nidis, eosq; subinui-

cem auferunt. Hi sicut & turtures in anno bis ouant, binosq; pullificant. Hanc quoq; continentiam seruant, q; si parem suam amisit, ulterius non coit, extra nidum stercus eijciunt, & cum ouorum pulli creuerint, ad hoc ipsum eos erudiunt, ut uide licet & ipsi eijciant. Est autem palumbus minor columba; nec domesticatur ut co-

lumba. Color eius ad nigredinē declinat, pedes eius rubei & asperi. Viuunt autē ex fructu, sicut & turtur, & palumbus semper apparet, turtur autem non diligunt coitū. Isidorus. Palumba & columba siluana, uel delicet auis casta ex moribus appellata: ē enim comes castitatis, cum amisso corporali consortio solitaria incedat, nec carnalem ultra copulam requirat. Ex lib. de naturarum. Palumbi femina incipit oua cubare à medio die usque ad mane, mas uero residuo tempore. Mas palubarum fugit terram salis & humidā, ac ponit in os pulilli, ut auescat cibo. Palumbus amisso corporali consortio, nec uiride quicquid in quo requiescat petit, nec carnalem copulam ultra requirit.

OPERATIONES.

Plin. lib. 29. Palumbinus sanguis eximie prodest oculis cruore suffulis. Idē in lib. 30. Palumbi caro decocta in aceto, dysentericis ac cœliacis medetur. Fimus palumbinus in faba sumitur contra calculos & alias uesicæ difficultates. Similiter cinis plumarum palumbium ferarum, ex aceto mulso. Diosco. Fimus palumbinus calidus & causticus, cum aceto tritus & impositus, scrofas curat, & carbunculos rumpit. Mixto uero melle ac semine lini & oleo, ut cataplasma adhibitus combustionibus medetur; maxime uero fungos uenenatos bibentibus presidium est. Id melius facies si cum uino & aceto bibatur.

CAPVT. 91.

Phanus. Ex lib. de naturarum. Phasianus est gallus syluaticus auis pulchra ualde, penis coruscis instar ignis: ceruleus interdū, ac

uiridis, rubei quoque pennis interscribitur notor: Aures geminas uidetur habere in capite plumis extantibus, quas subrigit quā uult atque submittit. Cristis autem in capite caret, & spiculis in cruribus, his tamē armis frustratus animosus & audax est. Aristoteli. Phasianus tantum coitus tempore simul habitant, ceteris uero temporibus separatim, nec cito rubricatas habent barbas, uel in pedibus calcaria, sicut galli domestici, sed tractu temporis. Phasianus sic capitur, aliquid quando auceps panno in quo hæc auis depingitur coopertus, phasiano se ostendit: qui sequens coopertum, nec fugientē, nec retrocedentē, tandē à socio ancupis in insidijs latitāte rethi inuoluitur. Hęc auis in aura pluuiosa tristatur, & tūc in rubetis ac syluis later. Circa uesperam uel aurorā de sylua egreditur, & tūc de facili uenat. Rostrum in terra figens abscondit se, & sic absconditū se totum credit: pennas præ pinguedine mutat, iterū quoque sepe renouat. Carnes habet subtiliores ac leuiores ceteris auibus syluaticis, exceptis perdiciū pullis.

Isidorus. Phasianus à phaside insula dictus est, unde primum asportatus est.

CAPVT. 92.

Phœnix. Isidorus. Phœnix ē auis Arabia sic dicta, eo quod colorē phœniceum habeat, uel quod sit in toto orbe singularis & unica, Nā

Arabes singularem & unicam Phœnicē uocant. Hęc quingentis & ultra uiuēs annis, dū senuisse se uiderit, collectis aromatum uirgulis rogam sibi instruit, & cōuersa ad radiū solis alarum planctu uoluntariū sibi incendiū nutrit, sicque iterū de cineribus resurgit. Ambrosii, lib. 5, Phœnix cū finem

nem

nem uitæ sibi adesse animaduertit, facit sibi thecã de thure & myrrha & ceteris odoribus, in quã impleto uitæ suæ tempore intrat & moritur. De cuius humore carnis uermis exurgit, paulatimq; adolescit, ac processu statuti tēporis alarum remigia induit, sicq; in superioris auis speciem & formam reparatur. Doceat ergo nos hæc auis exemplo resurrectionem credere, quæ sine exemplo & sine rationis præceptione sibi insignia resurrectionis instaurat. Solinus Apud Arabes phoenix nascitur, auis aqlæ magnitudine, capite onerato in comã plumis extantibus, cristatis faucibus, circa colla fulgore aureo, postera parte purpureus, extra caudam in quatuor seipennis interscribitur nitor ceruleus. Hæc etiam est mens omnium aliorum autorum. Etiam idẽ habetur in li. de na. re. licet per alia uerba.

CAPVT. 93.

Phalacrocorax & Ficedula. Ex li. de na. re. rû. Phalacrocorax dicitur à philos quod est amor, & mene quod est dulcis. Hæc enim

auis mira modulatione letificat audientẽ, gaudet ad ortũ solis, præitq; leticia ueniẽtem: uerno tamen tempore cantat, hyberno nunq;. In initio quoq; ueris adeo suæ uocis amœnitate delectat, ut rarissime comedat, & hoc cũ summa festinatione. Itaq; certat inter se tam pertinaciter, ut dicta sepe uitam finiat prius deficiẽte spiritu q; cantu. Vnde & dicitur a philos quod est amor & mene quod est defectus: quasi amore deficiẽs. Miramur igitur in tam paruo corpusculo tam pertinacẽ spiritũ. Miramur in illo perfectã musicã sciẽtia modulatus editur sonus, & nunc cõtinuo spiritu tra-

hitur in lōgum, nũc uariatur inflexo, nũc distinguitur conciso copulat in torto, grauis, acutus, creber, extensus ubi uisum est uibrans: summus, medius, imus. Meditantur interim aliæ minores uersisq; quos mirantur addiscunt: audit attendit discipula, redditq; uicibus cantum, intelligitur, emendatur, & à docẽte quodãmodo reprehenditur. Statũ aut̃ ut coire inceperit, uocis amœnitatem perdit, & ut dicit Plin. alia nox fit mutatur & color. Ab exitu nãq; uerni temporis auctio est in totum alia uox fit, mutatur & color, linguis earum tenuitas illa non est quæ ceteris auibus. Autor. Phalacrocorax est auis parua canora, omnibus nota: quæ & lusciniã dicitur. Isido. Ficedula dicta sunt: eo q; ficos magis edat, pãditur illo uersiculo ueteri: Cum me ficus alit: cum pascat dulcibus uuis. Cur potius nomen non dedit uita mihi. Plin. li. 10. Ficedule formam simulq; colorem mutant: hoc tantum nomen habent autumno, postea uero melancoryphi uocantur.

CAPVT. 94.

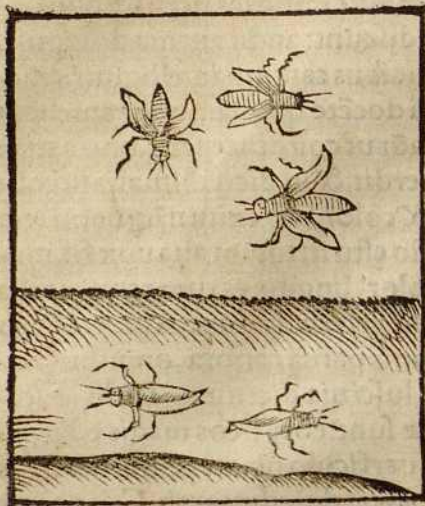
Platea et pluualis. Plin. li. 10. Platea est auis q; ad aues in mari præda se mergentes aduolat, corũq; capita morsu corripit, donec ca-

pturam extorqueat. Eadem cũ se conchis impleuit, calore uentris coctas euomit, atq; ita ex his esculẽta, excreans testas, legit.

Ex li. de na. re. Pluualis est auis prope ad magnitudinẽ perdicis, uarijs pennis ornata, croceo et albo nigroq; distincta, aere solo uiuere dicitur. Huius argumentum est, q; licet pinguescat, nihil tamen unq; in eius uisceribus inueniri potest. Baculos plũbatos: habent aucupes, quos altius in-

aere lactantes; retia super terram tendunt,
ac fugitantes capiunt.

CAPVT. 95.

Papilio-
nes. Isi.
Papilio-
nes auis
culæ sūt
q̄ maxime
florē
cib⁹ mal-
uis ha-
bundāt
queq̄
stercore
suo uer-
micu-
los nasci faciunt. Ex li. de nat. rer. Papilio-
nes sunt uermes uolantes, q̄ maxime flori-
bus inittuntur, ex eis cibos capiūt, post Au-
gustū coeunt, & masculo moriēte post coi-
tum, femina edit oua, quibus editis moriūt,
quæ uero per hyemē durant, & in estate
mes faciūt, qui calore solis ac nocturno ro-
re inualescentes, alas concipiunt euolātes,
Palla. lib. 5. Papilones quoniā apibus ob-
sunt, mense Aprilinecādi sunt. Tunc em̄
maxime abundant florentibus maluis, q̄s
hoc genere intercipiēmus, uas æneum mi-
liario simile id est altū & angustū, uespe-
re inter aluearia collocemus, & in fundo
eius ponamus lumen accensum, illuc &

papilio-
nes con-
uenient,
& circa lu-
men uolu-
tabuntur,
& angus-
tia uascu-
li ab igne
proximo
interire
cogentur.

CAPVT. 96.

Pellicanus. Isidorus. Pellicanus ē auis
Aegyptiaca, habitās in solitudine Nilī
fluminis. Vnde & nomen sumpsit, nā Ca-
napos Aegyptus dicitur. Fertur etiam occi-
dere natos suos, eosq̄ per triduum luge-
re, deinde seipsam uulnerare, & aspersio-
ne sanguinis in filios, uiuificare.

Phisiologus. Pellicanus amator est fili-
orum nimis, qui cum ceperint crescere, per-
cutiunt parentes in faciem, at illi irati rep-
cutiunt eos & occidunt, & per triduum lu-
gent. Tertia die mater eorum percutiens
costam suam, & aperiens latus suum, in-
cūbit super pullos, & effundens sanguinem
suum super corpora eorum, suscitatur eos à
morte.

Ex libro de naturis rerum. Pellicanus
dicitur quasi pellem habens canam, id est
plumas albas. In Aegypto circa Nilū ha-
bitat, & lacte crocodili uiuūt, quod utiq̄
bestia pre nimia mammillarum habundā-
tia, in aliquo palustri loco in magna quan-
titate eijcit: unde & crocodilum libenter
pellicanus sequitur. Hæc auis macie sem-
per afficitur: & quicquid glutit, cito dige-
rit, quia uenter eius nullum habet diuersū
culum, quo teneat cibum: solum enim ui-
sceris habet ductum qui ab introitu oris
usq̄ ad secreta naturæ ptingit. Pullos suos
sanguine lateris sui uiuificat, cum eos
propter importunitatem suam occiderit:
uel à serpente, qui eis insidiatur, interem-
ptos inuenerit. Post sanguinis autem ef-
fusionem a deo debilitatur, ut exire de ni-
do non ualeat, sed eius pulli pro cibatione
eius & sua exire compelluntur. Quidam
tamen eorum segnes exire nolunt & per-
eunt, quidam autem seipsos quidem pas-
cunt, sed matrem penitus negligunt, q̄ cū
illa post conualentiam uiderit, pios filios
nutrit impios autem abiicit & contemnit.

CAPVT. 97.

Perdix

OPERATIONES

Perdix
Ex libro de natura rerum
Perdix ē
avis colosa & luxuriosa, masculis pro foeminis dimicantibus uicti calcantur à uictoribus

coitu. De nocte conuersis posterioribus perdices sedent, & libidinis tempore linguas ad inuicē extensis præ desiderio coitus estuant. Actor. Perdix prope terrā uolat, quæ cum in multis sit astuta, in hoc dicit esse fatua, quod sicubi possit caput abscondere, credat se totum latere, & cum ipsa neminem uideat, putat quoque neminem se uideri. In hoc quoque alienos pullos fouet & nutrit, cum eos citius amissura sit. Vnde propheta Hieremi. de illa in parabola dicit. Perdix fouet quæ non peperit, fecit diuitias, & non in iudicio. In dimidio dierum suorum derelinquit eas, & in nouissimo erit insipientis. Physiologus. Perdix oua perdit, sed eius mos est ouorum perditorum damna refarcire, alterius matris oua furripiendo. Ambro. Perdix est avis astuta, quæ alterius perdicis oua diripit, corpore suo fouet: sed fraudis suæ fructum habere non potest, quia cum pullos suos eduxerit, eos amittit. Vbi enim uoces illius audierint, quæ oua generauit, relicta ea ad illam se naturali quodam munere & amore conferunt, quam ueram sibi matrem cognoscunt. Ari. Perdix si fuerit prope mare, & flauerit uetus impregnatur. In coitu facit odorem foetidum. Admodum uero gallinæ super oua cubat, & super pullos, et colligit eos sub alis. Item in libro de naturis rerum. Perdicum mater uocat in circumitu uenatorum, quousque pulli fugiant, & post fugam eorum fugit ipsa, tuncque uocat eos secuta &c.

Isido. Perdicum carnes præ ceteris auibus siluestribus sanissime sunt. Huius auis pectus cum superioribus est ualde sapidum, inferior uero pars non ita. Perdix testante Plinio, non pinguescit. Fel eius cum melle equo pondere prodest ad oculorum claritatem. Diosco. Fel perdicis, eiusdem uirtutis est, cuius & pauonis, unde ualent ad effusionem oculorum, & ad caliginem aspredinemque palpebrarum. Haly. Eparquoque perdicis siccatus diligenter tritum ac bibitum, epileptiæ prodest. Plin. lib. 30. Ius perdicum recreat stomachum, morbo etiam regio resistit.

CAPVT. 98.

Pica. In Idorus
Pica dicitur quasi poetica, eo quod uerba in discrimine uocis, ut homo exprimat. Ex lib. de nat. rerum. Pica est avis calli-

dissima, alba & nigra uarietate distincta, linguam habens latiore, quia sermonem imitatur humanum. Nidum suum inter loca spinosa constituit, eumque terra interius, & spinis exterius in circuitu subtus ac desuper diligentissime sepit ac munit: arctissimum enim tantum foramen per quod ingrediatur in latere relinquit, et hoc eo loco, quo nidus inaccessibilior est, quem cum ab homine uisum senserit, oua transfert alio, commoditate digitorum iuuante. Physiologus. Pica garrula, breuitatem alarum cauda longiore recõpensat, nidum suum cum duobus foraminibus construit, per quorum unum intrat, & alteram caudam emittit. In hoc autem comendabilis, quod curiam uel hortum in quo nidificat perspicis, multo clamore fures prodit, ita ut a proposito reuocetur infelici.

OPERATIONES

Ex lib. de naturis rerum. Carnes pullo-
rum eius ad acumen oculorum mandi dis-
cuntur, qui tamen nisi prius excoriati fue-
rint, facile coctioni non cedunt.

CAPVT. 99.

Picus.
Isido.
Picus à
Saturni
filio no-
men sum-
psit, qui
eo in au-
spicijs ute-
batur. Fe-
rūt enim
hanc aue
quoddā
habere di-
uinum, il-

lo indicio, q̄ in quacuncq; arbore nidifica-
uerit, clauum uel quicquid aliud fixum est
herere diu non potest, quin statim excidat
ubi illa infederit.

Ex libro de naturis rerum; Picus marti
us est auis parua, ad uncos unguis habens,
& arbores rostro penetrās: cuncq; supinus
corticem arboris percutit, subesse pabulū
intelligit, pullos in arboribus cauis edu-
cat, in quos cum sagittam uel aliud tale qs
miserit, picus admota quadam herba sta-
tim eijcit quantumlibet ingestum sit. Ex
eorum genere plures nigri sunt ut merula,
crocei ut orioli. Sed illi speciosiores ac
maiores, quæ sunt in uertice rufi, in pecto-
re crocei, circa collum uirides, in alis ceru-
lei, in cauda choruſci. Picus in agro Tarē-
tino negatur uiuere. Huic proprium est se-
mel in anno caluescere, eo scilicet tempo-
re quo rapa seminatur. De hac aue quidā
uidetur uersum dixisse. Parua loquax uo-
lucris, dominum te uoce saluto, si me nō
uideas, esse negabis auem.

CAPVT. 100.

Pyrals
Plini.
lib.ii. Py-
ralis siue
pyrotes
uel pyrau-
sta, ē mus-
sca maio-
ris magni-
tudinis et
quæ i Cy-
pri ara-
rijs forna-
cibus, ex
medio i-

gni uolat pēnatum quadrupes. Quamdiu
est in igne uiuit, cum euaserit lōgiore pau-
lo uolatu, tunc emoritur. Ex lib. de nat. re.
In Cyprī partibus est muscarum genus q̄
drupes, quæ pennate sunt & multo maio-
res quam nostræ, & pyrolæ dicuntur: quo-
niam in fornacibus e medio ignium uolāt
impune, & quidem mirabile est, q̄ q̄diu in
igne sunt, uiuunt, cum autem extra uolau-
erint paulo longius, moriuntur.

CAPVT. 101.

Psitta-
cus.
Isidorus,
psittacus
in Indiæ
littorib⁹
gingniē,
colore ut
ridi, torq̄
puniceo,
grādi lin-
gua, & cę-
teris auī-
bus latio-
re, unde

& articulata uerba exprimit, ita ut si eā nō
uideris, hominem locutum putes. Ex na-
tura autem solutat dicens, aue uel chære.
Cetera nomina institutione discit, hinc &
illud: Psittacus à uobis aliorum nomina
discā. Hoc didici per me dicere cęsar aue.

Solin. Sola India Psittacum aue mittit,
cui rostri rāta duricia est, ut cum e sublimi
p̄cipitatur

precipitatur in saxum, nisi se oris excipiat. Ex li. de nat. re. Psittacus aquas alias quæ cum modo patitur, sed pluuia moritur. Idcirco in montibus Gelboe nidificare fertur, quia raro uel nunquam ibi pluit. Caudam suam summo studio custodit, penasque rostro suo frequentius extergit. Auis est luxuriosa nimium, bibitque libenter uinum, semetipsam pedecibat, & illo ori suo defert escas, sicut homo manu. Physiolog. Psittacus qui uulgo papiagabio id est principalis seu nobilis gabyo dicitur, coas siue Indicas habitat oras. Mortem quoque Gelboe libenter inhabitat propter eius siccitatem, quia multa humiditate superabundante in cute moritur, aliquantulum similis est obelo & falconi, uirides habet plumas, pectus rotundum, rostrum aduncum, tantæ fortitudinis, ut caueam suam uel ex uirgibus ferreis frangat, hominis uocem imitatur. Miræ quoque calliditatis est in excitando risum. Homines etiam osculari domesticos consuevit, admoto speculo propria forma deludit, & nunc gaudenti, nunc dolenti similis efficit. In aspectu quoque uirgineo multum delectatur, & cum uino inebriatur.

CAPVT. 102.

Porphyrio. Isidor. Porphyrio est auis contra modum aliarum, unum pedem habens latum ad natandum, alterum uero fissum ad ambulandum.

In quo notatur quod utroque elemento gaudet, & in aqua natans ut anates, & in terra ambulans, ut perdices. Hic solus propter psittacum pede suo instar manus aquam suscipiens ad rostrum defert & potat, seque humano modo cibatur, quia cum omni cibo, et cum solo morsu oportet ut bibat. Virtutem enim appetitus habet debilem naturali-

ter in attrahendo cibum & sibi in corporando. Huius generis laudatissimi sunt: quorum rostrum habent magnum & crura prelonga. Autor. Porphyrio (ut fertur) idem est quod pellicanus. Vnde in Deutero. ubi secundum Hieronymi translationem inter aues immundas prophyrio comedi prohibetur, iuxta, 70. interpretes pellicanus ponitur.

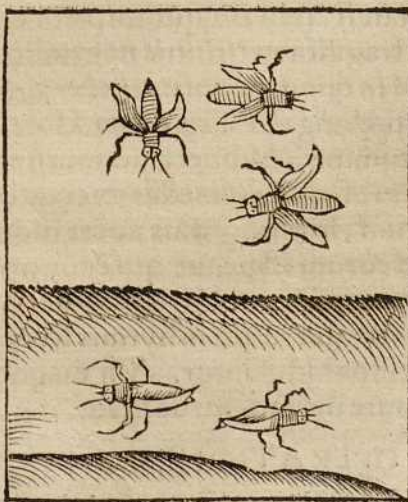
CAPVT. 103.

Regulus. Ex lib. de nat. rerum. Regulus qui et parra, quasi auis parua dicitur multa est prole & garritu. Condixerant aliquid quando a-

ues inter se, sicut fabula refert, ut illa prege haberetur, que sublimi uolatu omnes alios uinceret, cumque parra sub aquilæ ascella latitante, aquila omnes alias aues transcenderet, exiliens parra insedit aquilæ capiti, & inde se esse uictricem asseruit.

CAPVT. 104.

Crabrones. Isidor. Crabrones a caballo id est caballo uocati sunt: eo quod ex eis creentur. Sicut autem Crabrones nascuntur de carnibus equorum

putridis, ita ex eis iterum sepe nascuntur scarabei, unde cognominati sunt. Ex lib. de natu. re. Crabronum cellæ sexangulæ, cætera autem è cortice & harenæ. In pleni lunio crescunt, hyeme reconduntur. Auctores dicunt interfici puerum bimū ter no uenis pūcturis crabronum. Crabrones ac uespæ nequaquā reges sicut apes habent, & ideo periculis plurimis subiacent, horridos sonos ac murmura depromūt, et hoc magis in cauis locis. Horum mella sūt humanis usibus inutilia, quæ qui rapere uoluerit, stulto periculo se subdit: nam eorū aculeis iaculatur.

CAPVT. 106.

Scarabei. Isidor. Scarabei dicuntur, eo quod de carnis equorum putridis sepe nascuntur. Thauri uero uocantur scarabei terrestres rici-

no similes. Cicendula quoque scarabeorum genus est, ut dictum est. Plinius lib. 11. Quibusdam insectis pennarum tutelæ crusta superuenit, ut scarabeis quorum penna tenuior atque fragilior existit: his negatus est aculeus, sed in quodam eorum genere gradii, cornua prelonga bifurca dentata forcibus in acumine, cum libuerit ad morsum coeuntibus, infantum remedijs ex ceruice suspenduntur, hos Nigidius uocat lucanos. Aliud eorum est genus, qui è fimo ingentes pilas auersis pedibus uolunt. paruosque in his contra rigorem hyemis foetus sui uermiculos nidulantur. Alij magno cum murmure uel mugitu uolitant.

OPERATIONES.

Pli. li. 18. Menstruosa mulier si segete ambiat nudata, scarabei decidunt et aialia

noxia. In libro. 30. Viridis scarabei natura contuentium exacuit uisum, ideoque conuictu eo sculptores gemmarum acquiescunt.

Thauri (ut dictum est) uocantur scarabei terrestres ricino similes, nomen eis dedere cornicula. Alij pediculos terræ uocant, qui strumis impositi conferunt.

Auicenna. Oleum in quo fricatur scarabeus, ualet ad dolorem auris in ea effusum, similiter & corpus eius optime contritum.

CAPVT. 106.

Scinif. Isidor. Scinif. sunt musce minutissima, aculeis per moleste quibus terria plaga superbus Aegyptio-

rum populus est cesus. Origenes super Exodus. Hoc animal pennis suspenditur per aera uolitans: sed ita subtile & minutum, ut oculi uisum, nisi acute cernentis, effugiat. Corpus cui insederit acerbissimo stimulo terebrat, ut quam uolantem uidere quis non ualet, sentiat stimulantem. Glosa super eodem. Scinif. nati sunt in terra Aegypti de limo muscae scilicet minutissima & in quietissima, inordinate uolantes, atque in oculos ruentes, hominum requiem auferunt dum abiguntur.

Ex lib. de nat. rerum. Scinif. sunt uermes minuti uolantes, qui pecudum anhelitum sequuntur, & hominis maxime. Pungunt autem aculeis dormientes acrisatis dolore, pro posse. Vnde in locis ubi abundat earum proteruitas. homines delicati circa lectos suos rhetia sua tam subtiliter laqueant, ut per hec scinif. ad nocendum transire non ualeant.

OPERATIONES

Albertus

Albertus in libro de senibus, Extende pilum a zuchi equi supra portam domus, non ingredientur domum illam scinifes dum stat in ea pilus.

CAPVT. 107.

STrix, Seleucides & Strophilus. Albertus in lib. de natur. animaliu.

Strix est auis nocturna, de qua Luca. meminit dicens, qd trepidus

bubo, qd strix nocturna queruntur. Hec auis a uulgo ama ab amando uocatur, eo qd pullos amat. Et sic dicitur, qd sola inter aues pullis humorem lacteum instillat.

Actor. Hoc nomen strix, equiuocum e ad auem illam scilicet seleucidem, de qua ia dicitur, & ad bestiam herina consimilem.

Plinius libro. 10. Seleucides aues uocantur quarum aduentum ab Ioue precibus impetrant incolae Casini montis, fruges eorum locustis uastantibus; nec unde ueniant, quoue abeant copertum, nunq̄ conspicit, nisi cum earum presidio indigeat.

Solinus. Strophilus est auis paruula: qua dum escas affectat os crocodili paulatim scalpit, ac sensim scalburigine blandiente additū sibi usq̄ in fauces eius facit. Quod conspicatus ychneomon, beluam penetrat, populatis uisceribus erosa ex aluo exit.

CAPVT. 108.

STruthio. Autor. Struthio aliquando quidem alas erigit sed uolare nequit: est enim ingens corpore, rara i plu-
mishabet autē alas

similes herodij & accipitris. Ferrum uero comedit. Arist. De struthione est opinio, qd non sit de genere auium, propter diuersitatem suae creationis, partim enim quadru pedibus assimilatur, partim auibus. Non habet alas, sed figuras alarum, que uolatu non conueniunt, quia non sunt tenues ut pili, sed sicut quadrupes habet palpebras superiores & in eis pilos. Habet iterū plumam multam in inferiori parte corporis, & duos pedes ut auis, sed unguam fissam ut quadrupes. Est enim magni corporis, cū auis corpora necesse sit esse parua, alioq̄ uolare non possunt. Tres habet digitos in utroq̄ pede, propter alas & propter pondus, Cūq̄ sit ponderosi corporis & nō boni uolatus, multam habet superfluitatem, multumq̄ coit, sicut gallina & perdix.

Ex li. de na. re. Struthio est auis pene bestialis generis. Habet enim pennas, sed nūq̄ utitur eis i uolatu. Alas habet tenues, & plumas uelut pilos. In eundo alas erigit, adeo qd in terra currit, ut equos celeritate pcedat. Habet autē unguas bifurcas ad comprehendendos lapides, quos emittit in fuga contra insequentes. Ferrum comedit et digerit, quia calidissima naturae est, & equum naturaliter odit, & miro modo persequitur. Equus etiam illā intantum odit ac retinet, qd eam uidere non audet. Officulum paruum sub alis habet, quo se in latere purgat & agit, quando prouocatur ad irā: In pectore uero magnum os & latum, ad protectionem magni corporis sibi creatum. Porro stoliditas ei tanta est ut cum

LIBER SECVNDVS.

frutice collum occultauerit, reliqui corporis latitudinem latere credat. Naturaliter autem calefcit, et ita plumas exiit, ut et nudus ferè remaneat. Sed corium habet fortissimum, quo implumis protegitur ab importunitate frigoris, corpus habet ferè ad magnitudinè asini staturæ mediocris. Oua quæ eius adeo magna sunt, ut ex trãuerso secta, uasa fiant ad bibendum, p̄ amplitudine sua. Physiologus. Struthio solo uisita fouet oua sua in harena recondita, ut ex eis pulli egrediantur in lucem. Hæc inter aues ceteras duos tantum digitos continet admodum unguularum arietis, ita quod de concauitate pedis sui subtus quasi de funda proijcit lapides super hominẽ. Ferunt etiam oculo uno intueri cœlum, & altero terram.

OPERATIONES.

Rasi. Caro struthionis omnibus grossior iudicatur.

CAPVT. 109.

Struthio Socamelus et sturnus, Plin. Struthio cameli Africi uel Aethiopi ci aues sunt grandissimæ & pene bestiarum generis: alitudinẽ

equitis insipientis equo excedunt, celeritate uincunt, ad hoc solum datis pennis, ut currentem adiuuent: ceterum non sunt uolucres, nec à terra tolluntur. Ungulæ his ceruinis similes quibus dimicant, bisulcæ, & comprehendendis lapidibus, quos in fuga contra insequentes ingerunt pedibus. Autor: Videtur esse struthiocamelus species struthionis, uel ipsum etiam genus sic appellari: quia sicut dictum est supra, pedes habet similes pedibus cameli. Ex lib.

de natur. rerum. Sturni sunt aues parue ad uolandum extensæ fusco nitentes colore. Cateruatim uolant, & quodam orbe circumaguntur omnibus in medium tendentibus, & hoc propter accipitres qui eis insidiantur. Vespere quidem aggregantur, etiã imensis turmis commurmurant, nocte silent, aurora rubente murmur excitant. De mum uero diuisæ per turmas ad cibum uolant. Plinius. Est autem & sturnus ex auiibus loquentibus, unde & Cæsares iuuenes habebant sturnum loquentem.

OPERATIONES.

Rasi. Sturni caro grossior est quæ pulli uel coturnicis. Ventrem stringunt, & multum nutriunt.

CAPVT. 110.

Trochilos. Ex libro de natur. rerum. Trochilos in Italia rex auium appellatur, omnium quidem minima, sed quanto minor

tanto uelocior, adeoque animosa, ut etiã contra aquilam audeat conatus acceptare, homines quoque deludit, quia cum se propinquat quasi manu capiendam obtulerit, casso hominis conatu & labore impigra profugit, araneis uescitur, pullis secunda est, nam plurimos uno foetu producit, uno specu uel antro in hyemem multi conduntur, ut ad calorem turba conferente calor qui paruus est in tam minimis corporibus argumentetur. Estque auis minima omnium aliarum. Albert. in lib. de natu. animalium. Trochilos est auis minima omnium, quam regulum uocant: quæ licet sit parua corpore ausu magno contra aquilam pugnare conatur, solitaria uolat, multi etiam e partus. &

tus, & in hyeme uno cōtenta foramine antri uel muri, multos socios secum sui generis nocte habitare permittit, ut calor parui corporis ex societate multorum caleſcat & foueatur. Hæc etiã est auis muſica; & precipue cantat tempore magni & ſicci frigoris in hyeme. Infra capit. 104. de eadem tractetur.

CAPVT. 111.

TArda & tragopa. Iſidor. Tarda apud nos dicitur, eo quod tardo & graui uolatu detenta; nequaquam ut cetera uolucres uelocitate per-

narum attollitur. Græce autem gradipes uocatur.

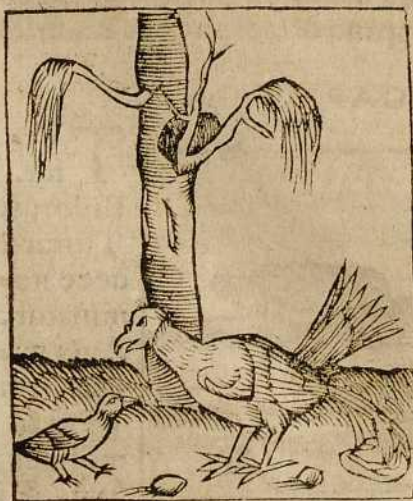
Ex libro de naturis rerum. Tragopa est auis in Aethiopia ferruginei coloris, maior quam aquila, caput habet ut Phoenix, excepto quod in eo cornua habet ut aries unde illud armatum profert aduersus omnes aues sibi contrariantes.

Solinus. Tragopa est auis maior aquilis, cornibus arietinis preferens caput armatum.

OPERATIONES.

- Auicenna. Oua auis tardæ sunt tinctura bona.
- Experitur hora qua preparata sunt ad illud cum filo lanæ in eis penetrante.
- Idem. Stercus auis tardæ, confert emperigini.

CAPVT. 112.

Turde la & Turdo. Iſi. Turde la quasi maior turdus dicitur, cuius stercore uiscum generari putatur. Turdi autem a tarditate uocati

sunt, hyemis enim cōfinio se referunt. Ex li. de nat. rer. Turdi sunt aues paruæ quidē corpore, sed prudentiæ magnæ. In cacuminibus arborum luto nidos edificat, & pene cōtextim id est cōtinue post coitum generat & mirum, quia. 10. diebus oua in utero maturiscunt, & postea pariunt. Plin. lib. 10. At ab eunt turdi in uicina, sed hi plumam non amittunt, nec occultantur, nisi spe cibi quod hybernum pabulum petunt, ita quod in Germania hyeme turdi maxime cernuntur, & sunt aues triestres sicut turtures. His color estate circa collum uariis, hyeme cōcolor, in cacuminibus arborum luto nidificantes pene cōtextim in secessu generat. Agripina cōiunx Claudij Cæsaris turdum habuit (quod nunquam ante) sermonem hominum imitantem. Pal. Turdi nutriendi sunt in cubiculo, ita quod includantur illecebre: ac recenter capti, mixtis aliquibus ante nutritis, quorum societate ad cibos ipsos capiendos pauidam nouæ captiuitatis mestitudinem consolentur. Sit autem locus mundus, ac lucidus & undique leuigatus, in quo transuersæ figantur perticæ, quibus possint post inclusum uolatum sedere. Rami quoque uirides sepe mutantur, caricæ rursus mixtis pollinibus largissime prebeantur, Myrtiariam (si facultas est) lentisci, oleastri cedere arbuti semina, interdum ad excludendam fastidiam, maximeque aqua munda prebeatur. Turdi namque si alendo saginentur, & uoluptatem cibi: & reditum maximum prestent parcitate beneficium ministrat luxuria.

OPERATIONES.

1. Auicena: Turdorum stercus comedētū rīsi, confert pano & morpheæ & etiā im petigini.

CAPVT. 113.

TVr-
tur.
Isidorus.
Turtur à
uoce no-
minatur.
Auis pu-
dica, sem-
perq; in
mōtib;,
iugis, & i
desertis
cōmorās.
Tectāem
hominū

& conuersionem fugit, & commoratur in syluis, quæ etiā hyeme deplumata in trūcis arborum cōcauis habitare perhibetur: Cuius econtrario colūba humana hospitia diligit, domorum semper blāda habitatrix. Amb. Turtur est auis pudica, que ubi cōiugalis proprii fuerit amissione uis duata, coniunctionem iterare recusat, nec iura pudoris, aut cōplacati iuri fœdera resoluit: et primus amor eam decipiens, plus doloris ex morte, q̄ suauitatis ex charitate dilecti generat. Discite ergo mulieres quāta sit uiduitas gratia, que etiā in auis bus p̄dicatur. Turtur enim nescit primā fidem irritam facere, quia prima cōnubij forte amissa, nouit castimoniam seruare. Hęc auis in nido suo folia squillæ superiacet, ne pullos suos lupus incurset. Nouit em̄ q̄ huiusmodi folia lupi fugere cōsueuerunt. Ex lib. de nat. re. Turtur sociū diligit, eo q̄ mortuo uel capto incedēs solitari, siccis arborum ramis insidens gemēs ac tristis, nulli auium est infesta, sed ad oīum infestatiōes patientissima. In locis tutissimis et delectabilissimis, habitat per totam hyemē in cōcauis arboribus. Implumis iacet, in uere aut p̄ducitur: multæ quidē earū terras calidas hyeme petūt: & multæ remanent si locū habeant soli oppositū, ad quiescēdū aptū. Aliqñ ita debiles sunt naturaliter, ut manu capi possunt, Oua sepe

terna pariunt: sed nunq̄ plusq̄ duas educant, similiter et palūbi. Turtur ouat in uerebis, & sepe ter, sed hoc quando unū paruorum corruptū fuerit, aut casu perierit, solaq; auium pullos suos de nocte pascit.

Aristot. Turtur ex fructu uiuit, sicut et palūbus. Palumbus autē semper apparet, turtur autem nō. Coit quidem turtur post tres menses, pregnans est diebus. 14. & totidem cubat. Viuit autem & cubat sicut & colūba, quindecim annis. Palladius. Turture ut alātur breui & prope obscuro cubiculo claudendi sunt, quos nutrire facillimum est, quia nihil expetunt.

OPERATIONES.

Auice. Sanguis turturis calidus, distillatur super aurem contritā & dolorosam.

Plin. lib. 29. Turturum sanguis eximie prodest oculis cruore suffusis. Fimus earū albugines extenuat. Huius alæ dextræ sanguis medicinalis est immissus oculis.

CAPVT. 114.

VAnel-
lus.
Ex lib. de
natur. res-
rum. Vae-
nelli sunt
aues, q̄s
Plinius
Strypha-
lides uoc-
cat, satis
pulchræ,
columbi-
na magni-
tudie, cri-

stato capite, ut p̄auo, collo quidem colore uiridi & lucenti, reliqua uero parte corporis uarietate distincta. Hęc auis cum hominem etiā à longe nido suo appropinquare senserit, egressa statim cum clamore occurrit, sicq; stulta dum hominem à nido suo amouere se credit, ipso clamoris indicio nidū prodit, quem progressus homo spoliare contendit. Hoc idē dicit Plinius, licet per alia uerba.

Capus

Vespertilio. Aristote. Vespertilioes habent pedes sicut aves, & caudent cauda, quoniam sunt agrestes. Ipsarumque alae sunt membra

nulis id est corio indistincta, & si caudam habuissent, motum alarum prohiberent, et quia non sunt diuisae instar murium, habent in utraque parte mandibula dentes: & uictum sibi de nocte acquirunt, ut bubones. Ambro. Vespertilio est animal uolatile simile les & quadrupes, dentibus etiam utitur, quod in alijs auibus reperiri non solent: parit ut quadrupedia, non oua, sed pullos uiuentes, crepusculo uolare consueuit, uolatque in aere non aliquo pennarum, sed membranae suae fulsa remigio. Isidorus. Vespertilio dicitur eo quod lucem fugiens uespertino crepusculo circum uolet precipiti motu acta, animal murium simile, non tam uoce resonans quam stridore, & cetera quadrupedia uolatu excellit. In partibus Indiae sunt uespertilioes columbis maiores, habentes quasi hominum dentes, haec in facie percutiunt homines, nares eis & aures aliaque membra apurantes. Fertur quod hec auis strepitum querit, et sanguis eius depilat.

OPERATIONES.

1. Auicem. Vespertilionis lac (ut dicitur) est urina ipsius, in ipso autem est absterfio & uehemens calefactio. Vnguentum uespertilionis, prohibet mammillas puellarum a magnitudine. Cerebrum eius cum melle confert principio aque descendentis in oculum. Eius cinis acuit uisum, & confert ungulae & albugini.

Vespa Aristot. Vespa est animal annulatum, uolatile, aculeis uenensum, quod dicitur de putridis asinorum carnibus nasci, sicut fuci

de mulis: crabrones de equis, & apes de uertulis. Item uespa aerem non recipit, uita ipsius & nutrimentum est circa stercus & carnes. Et est de animalibus quae manent cum socijs suis, sicut formica & apis, habet autem lanceam interius, sicut scorpio exterius, sanguine caret: alaeque membranis coopertas habet, accidit uespis senectutem exuere. Apesque nocentur a uespis, ideoque nocet apibus illas appropinquare. Ex lib. de nat. rer. Vespa ex equinis carnibus aliquando procreantur, in plenilunio magis crescere dicitur, harum uita circa stercus est. Ceras quidem faciunt, sed non ex collectione florum, & ob hoc inutiles sunt. Arist. Vespasium cibus est ex floribus et fructibus, sepe quoque uiuunt ex cibis animalium. Mutita uenatur in fine hyemis, & plures earum uenatur circa calli: uenaturque mutita prope aggeres magnos & altissima loca, omnesque uidentur cum aculeis: non autem congregant uespaes flores, nec cibantur ex eis sicut apes, sed cibus earum in maiori parte est ex carne, ideoque circa stercora manent, muscaeque magnas deprehendunt & caput earum abscindunt, nidos sub terra faciunt, & ut formicae terram extrahunt. Praeterea iuxta Plinium, quedam uespaes genus ex araneis, phalangium appellatum, perimunt, permittunt, & in nidos suos portant, deinde illinunt, & ex his incubando genus suum procreant.

OPERATIONES.

Costa. Vespa & aures eis quos pungit, tumor calidum & ruborem faciunt, rostrumque

earū remanet ubi t̄gūt. Et aliqñ morſi ſudorē patiunt̄ & abominationē. Aui. in.2.cañ. Veſparū puncture bonū ē poliū emplaſtri more ſuppoſitū. Similiter foſia ſilueſtris maluæ, ſedant illā emplaſtra ta. Item ſtercus caprarū attrahit ueſpæ ue- nenum. Ex fale quoq; cum aceto & mel- le fit emplaſtrum ad pūcturam ueſpæ. Et oleum lauri confert eiſ mordicationi.

CAPVT. 117.

Vlula
Iſid.
Vlula eſt auis à plā- ctu & lu- ctu nomi- nata. Dū enim cla- mat, aut ſletū imi- tať, aut ge- mitū. Vñ apud au- gures ſi la- mēteť, tri-

ſticiã, tacēſ oſtēdere fertur pſperitatē. Au- tor. Vlula (ut dicit gloſa ſup Eſaiam) ſūt aues magnitudinis coruinæ, maculis reſp- ſa, q̄ roſtro in palude fixo horrēde ſtridūt habētes uocē ſimilē ululatu luporū, unde & nomē acceperunt, & uocātur gallice bu- hort. De hac ſuperius dictū eſt in capitulo Buthorio; et de onocrotalo, q̄ noia ſūt idē.

CAPVT. 118.

Vpupa
Iſid.
Vpupa ē auis ſpur- ciſſima, criſtis ex- tantibus galeata, ſemper i ſepulch- riſ & hu- mō ſter- core cō- morans. Vpupa

gręce dicta eo q̄ ſtercora humana cōſyde- ret, & fetēti paſcatur ſimo. Gloſa ſup Le- uiticū. Vpupa lugubris eſt & luſtū amās. Vnde & in lege comedi prohibet, quia ſe- culi triſticia morrē operat. Phifoſ. Vpu- pæ pulli cū parētes ſuos ſenuiſſe uiderint, ita, ut neq; uolare neq; uidere poſſint, ue- tuſtiſſimas parētū plumas euellūt, & ocu- los eorum liniunt, fouentq; eos ſub aliſ ſu- iſ, donec creſcāt eorum pēnæ, & reſllumi- nentur oculi eorum; ſicq; mutuam uicem par entibus reddunt. Iorath in lib. de ani- malibus, Vpupa pulli parētes ſuos fouen- tes anhelāt ſuper oculos ipſorū, ut uiſum recuperēt. Ex lib. de na. re. Vpupa eſt auis admodum pulchra, ſed immūda, una tamē uoce, ſicut & cuculus importuna ē, hyme- latet & nuda ē, uere producitur. Huius pa- rentes ſeneſcentes inter pullos iam adul- tos in nido plumas exuūt, et interim à pul- liſ paſcūtur, donec uires plumasq; recupe- rent. Cum enim ſenio uiſum perdiderint pulli notam naturaliter herbam colligunt & eorum cęcatos oculos inde liniunt, ut uiſum recuperent.

OPERATIONES.

Pythagoras in libro Romanorum. San- guis upupæ illitus, homini dormienti de- moniaca gignit fantaſmata. Pennæ ue- ro poſitæ ſuper caput hominiſ, ſedant ſo- da id eſt dolorem capitiſ. Huius etiam, lingua ſuper illum ſuſpenſa, qui multā ob- liuionem patitur, ei confert.

CAPVT. 119.

Vvultur
Iſido- rus. Vula- tur à uola- tu tardo nomina- tus putat, magnitu- dine quip- pe corpo- riſ prepe- tes uola- tus nō ha- bet. Fert pene uſq; ad cen-

ad centū annos procedere. Vultures autē sicut & aquila ultra maria cadauera sentiunt. Altius quippe uolantes, quæ multa mōtium obscuritate celantur ex alto illi conspiciunt. Ambrosius. Vultures dicuntur sine concubitu concipere & generare. Solent etiam mortem hominis quibusdam signis annunciare, cū enim lachrimabile bellumacies inter se instruunt multo uultures sequuntur agmine, & eo significant, quod multa hominū multitudo bella casura sit futura præda uulturibus. Glosa super Leuitic. Lex uulturem comedi prohibet, qui bellis & mortuis gaudet. Phisio. Sedet autem uultur in altissimo loco, quia retardatur in ascensu à terra; ascēditq; tantum in altissima ut uideat loca remota; ideoq; dicitur quod solus uultur est auis dei. Hic etiam maiores aues rapaces, ut accipitrem insequitur. Aristot. Vultur grauis est, & mali moris, famelicus & clamorosus. Venatur in locis à nido remotis ualde, ascendit ad locum altissimum, ibiq; sedet quia difficilis est ei eleuatio à terra; deprehēdit autem lepores, & paruos ceruos & capras ac uulpes, & animalia cetera, quæ retinere potest. Idem. Vultur nidificat in locis altissimis, & multotiens super arbores. Inuidet pullis suis cum impinguntur, nec pascit eos, nisi de cibi sui reliquijs, & illos ante quæ uolare possint, eijcit. Est autem auis alia quæ proiectos illos cum pullis suis nutrit, unū per uulturum occupat magnum locum, & ideo secum alios nidificare nō permittit. Est autē longæ uitæ quod ex eo cognoscitur, quod nīdus eius semper idem manet. Cū enim senescit, elongatur rostrum eius superius, & arcuatur, & in fine, fame mori.

OPERATIONES.

- 1 Esculapius. Vulturis pennæ combustæ fugant serpentes à domo. Iecur eius tritum cum sanguine per decem dies bibitū, caducos liberat. Sanguis eius cum succo marubij, caliginem oculorum sanat.
- 2 Adeps eius dolorem oculorū sanat, & dolores neruorum euacuat. Diosc. Fumus uulturis medicinalis est nam fumigium eius secundinā expellit. Plin, lib. 19.

Vulturis fel ex aqua dilutū, albugines sanatur oculorum. Penna uulturis si scalpatur dentes, acidum faciunt halitum.

CAPVT. 120.

XYon Auator. Xyon ē auis immunoda secundum legem, cuius natura non satis est nobis nota. Est autē (ut legitur) de ge-

nere uulturum, sed minor quæ uultur. Hec enim est mens Alberti in libro de naturis animalium. Et similiter in libro de naturis rerum.

CAPVT. 121.

YBos. Hydros, Isinda. Ex libro de naturis rerum. Ybos est auis uisibilis, quæ imitatur uocē equi. Et quando super eum uo-

lans: eādem stupefacit; ipsumque fugere cogit. Aristoteles, Ybos ideo cum equo pugnat, quoniā ipsum à pascuis eijcit, & herbas comedit, ideo stupefaciens eum fugere cogit, & forte interficit. Est autem auis pulchri coloris, & uita eius bona, manetque apud fluuios & margines eorum.

Idem. Hydros est animal uolatile in Nilo flumine, satis inimicū crocodilo. Nā de

LIBER SECVNDVS.

natura & consuetudine, cum uiderit crocodilum in littore fluminis ore aperto dormitētem, inuoluit se limo, quo facilius possit eius faucibus illabi, sicq; faucibus illius irripens, erosis crocodili uisceribus, tandem inde uiuus exilit.

Ex libro de naturis rerum, Isida à sono uocis dicta est, auis quidem parua, sed pēnarum uenustate clarissima, in dorso colorem habet inter uiridē & ceruleū: in pectore uero profert imaginem carbonum ardentium. Duos tantum habet in pede digitos, unguis aduncos, sed rostrum paruū ac directum. Circa aquas assidua est, pisciculis uiuit, terram rostro cauat, ibiq; nidū congerit, ac fœtus facit.

OPERATIONES.

- De hac opinatur uulgus, si pellem cum plumis mortuæ detrahas, & parieti infigas, omni anno plumas, ac si esset in corpore, commutabit.

CAPVT. 122.

Zelintides
Ex libro de natur. rerum.
Zelintides sunt aues (ut dicit Plinius) quarum suffragium à loue deo petunt incolæ

mōtis Casini, cum à locustis fruges illius uastantur. Itaq; à deo missæ locustas depopulantur. Vnde autem ueniant, quoue abeant, aut quo uadant ignoratur, hoc idē dicit Albertus in libro suo de naturis animalium in tractatu de auibus.

Hec igitur dicta de Auium natura sufficiant.

De

DE PISCIBVS

ET NATATILIBVS:

Liber Tertius.

71

CAPVT. 1.

ABremon Achādes, Accipenser, Albire & Alphoram. Ex li. de nat. rerū. Abremō alas Abarenon, est piscis (ut dicit Aristot.) mul-

tum fecundus ouis, nec aliorum more cōtactum maris parit, sed naturali quodam instinctu uentrem suum ad arenam fricat, q̄ cōtactu aspa est, & gustu salsa: sicq̄ oua cōcepta parit, & post tempus debitum foetus educit. Iorath in li. de animalibus. Piscis abremon, hora tempestatis maris, natos suos in uentre saluat, & post tempestatē euomit eos. Idem Achādes piscis sollicitus de pullis suis nauibus maris adheret, sicq̄ propter ipsum omnino fiūt immobiles naues. Ex lib. de na. rer. Accipenser est (ut dicit Plinius) piscis apud antiquos nobilissimus, hic solus cōtra morem omnium pisciū habet squamas toto corpore ad os uersas. Plini. lib. 9. Apud antiquos piscis nobilissimus habitus accipenser, unus omniū squamis ad os uersis: contra aquā nando meat. Nullo nunc in honore est, quod quidem miror, cum sit rarus inuentu. Quidam eum elopem uocant. In li. ut supra. Albire est piscis marinus, habens cutem adeo spissam & duram ac firmam, ut ea milites utantur pro galeis. In eodem libro. Alphoram est piscis, qui non gignitur, sed in loco lutosa ubi nō est aqua, ex ipsius lutū putredine in modum uermiculi creatur. Postea cum ascenderit

aquam, crescit in piscem. Durat autē modico tempore, citoq̄ dissoluitur.

CAPVT. 2.

Anguilla. Isidorus. Anguilla dicitur ab anguis siā similitudine. Huius origo ex limo ē, unde & quādo capit adeolenis est, ut quādo fortis-

us presseris, tanto citius labatur. Ferūt autem Orientis fluium Gangen anguillas terrenis pedibus gignere. Plin. lib. 9. Anguilla octonis uiuunt annis. Durant & sine aquis diebus senis, aquilone spirante, austro paucioribus. At hyemem ī exigua aqua non tollerant, neq̄ in turbida: ideoq̄ circa uergilias maxime capiuntur, fluminibus tum precipue turbidis. Pascuntur noctibus. Exanimes piscium, solae nō fluitant. Porro uice pedum pinnae date sunt binæ piscibus omnino longitudo ut anguillis & congris. Item anguilla scopulis se atterunt, ea q̄ strigmenta uiuescunt, nec alia est earum procreatio. Diutius autē ceteris uiuunt anguillae aquis exemptae. Idē li. 10. In anguillis omnibus nec est masculinū neq̄ femineū genus, quē nec aīa, nec ouū ex se generāt: sicut neutrum est & ostreus genus, ceterisq̄ uaso uel saxo adherētibus. Ex li. de na. re. Anguilla ex aliorū pisciū limo nascit, difficultē excoriat, durissimā habet mortē, q̄ etiā excoriata uiuit, ad uocē tonitruī cōmouet. Aqs claris fluminibus gaudet et ī abscessione Pleiadū maxie

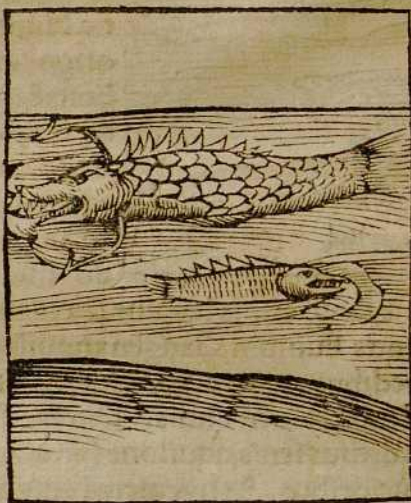
capitur, quia tunc ex uētis oppositis aqua turbatur. At pisculorum inferioris potestatis rapax est, maxime tamen cum in semine reperiuntur.

curados esse cum tyriacis, quibus curatur uenenum frigidum, & cum medicinis retularum & tyriaca eorum.

OPERATIONES.

1. Ex lib. de nat. rer. Ex animis sola piscium non fluitat, nisi cum aquis putrefacta dissoluitur. Plus alio cibo decoquatur, aliter nocuius est cibus eius ad ignem affata plus cōperit, quia malicia eius illic euaporatur. Pinguedo eius auribus medetur.
2. Item anguillæ uino necantur: qui ex eo biberint, tedium uini habent.

CAPVT. 4.

A Ranea, Aries & Arini.

Aui. Aranea marina, uideſ q̄ dispositiones eius propinquæ sint dispositionibus scorpionis. Isido-

rus. Aranea genus est piscis, dictum, eo q̄ aure feriat, habet enim in ea stimulos quibus percutit proximantes. Plini. lib. 9. Aculeo spinæ in dorſu noxius est ac uenenoſus. Plinius in eodem. Aries est piscis, qui graſſatur ut latro, nunc grandis nauium in ſalo ſtantium occultatus umbra, ſi quæ nandi uoluptas inuitet expectat: nunc elato extra aquam capite piſcâtiũ cymbas ſpeculatur, occultatusq̄ ad natatis, mergit.

Eſculapius in li. de animalibus. Arini ſiue harini piſcis cum homo quid uiderit, cum inebriat, & mouet eum ad rixas & cōtentiones, poſtq̄ uero comederit, placatur fra eius.

OPERATIONES

1. Araneæ itaq̄ morſus, ceterumq̄ reptilium marinarum uenenoſorum, dixerunt

CAPVT. 4.

A Spi chelone, & aurata. Phisi. Aspidoche lone grece dicitur belua quædam i mari, quæ latine dicitur aspido teſtudo: eſt autem ce-

tus magnus, habens ſuper corium ſuum, tanq̄ ſabulum, quod eſt iuxta littus maris. Vnde plerūq̄ eleuato dorſo ſuo ſuper undas, à nauigantibus nihil aliud creditur eſſe q̄ in ſula: itaq̄ applicantes dentes ſuper eam alligant naues, accendunt focos ad cōquendos cibos. Ille uero ubi ſentit odorem & calorem ignis, mouet ſe à loco, & ſic mergit naues in profundum: Alia quoq̄ huius beluæ natura eſt, quando eſurit, aperit os ſuum, & quaſi quædam odorem bene olētem exhalat de ore ſuo, quem ſentientes minores piſces confluunt in os eius, quod ut impletum fuerit, claudit, et eos

transglutit.

Idem. Aurata dicitur ex eo, q̄ in capite ſuo auricolorem habet.

Caput

CAPVT. 5.

Alforam. Alber. in lib. de natu. anima-
lium. Alforam piscis est, qui ex putre
dine luti generatur, & in luto sine aqua p-
creatur ad modum fermiculi, qui uermis
aqua ascendente crescit in piscem. De hoc
piscenautæ dicunt, si consumatur putres-
factus usq; ad caput & ad oculos, adueni-
te aqua iterum renascitur, & tunc diu ui-
uit, cum ante huiusmodi suam regenerati-
onem parua uita sit, ut supra dictum est
capitulo. 1.

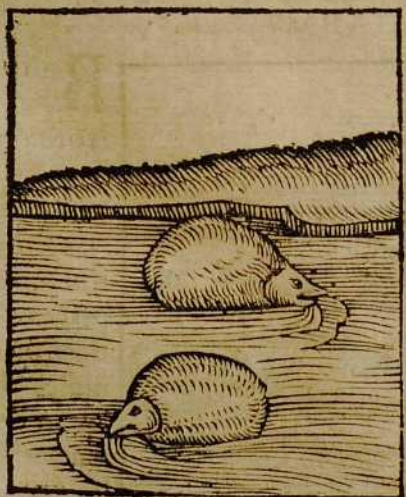
CAPVT. 6.

Astura.
Aram. Albertus
in lib. de
natu. ani-
ma. Astu-
ra piscis e-
st qui tem-
pore ue-
ris & au-
tumni in
spumis
pluuiali-
bus gene-
ratur, &

in eis ebullit sicut uermis ex stercore
animalium. Dicitur etiam ex luto genera-
ri. Hic piscis impatiens claritatis solis fu-
git ad umbras arborum, quas in aquas
proijciunt: calorem tamen diligunt & ha-

bent, de
profun-
do ad ri-
pam na-
tant, tem-
pore sicci-
tatis non
abundat,
sed quan-
do multæ
sunt plu-
uie & ca-
lidæ abun-
dant.

CAPVT. 7.

AVrenmuellus. Albertus in libro de
naturis animalium. Aureum uellus e-
st animal marinum sicut spongia, & de spō-
giarum genere, sed rarius est & mollius ad
modum lanæ, & lanugo eius in auri splē-
dorem conuertitur, & dilatatur, & prolo-
gatur sicut uellus; & dum est in mari mo-
uetur motu contractionis, & dilatationis
sicut spōgia, & raro inuenitur. Tamē hoc
inuentum in Frigia, cū extitit bellum Tro-
ianum inter Græcos & Frigios, sicut dicit
Dares Frigijs in historia Troiana.

CAPVT. 8.

Arbur
cus,
Amnis,
ahaniger,
Afferus,
& Astral-
us. Al-
bertus in
libro de
natu. ani-
malium in-
quit. Ar-
burcium
piscis est
multis or-

uis foecundus, sed non eiecit oua, nisi uen-
trem confricet ad harenam tactu asperam
& in illa pullos educit & complet.

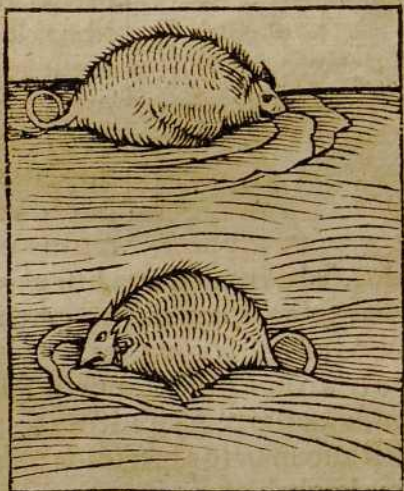
In eodem libro ut supra. Amnis piscis
est, ut dicunt, saxatilis, qui lapidem gestat
interius. Est autem ualde speciosus in la-
teribus uirgultas habens puniceas, toto au-
tem corpore reliquo diuersis coloribus e-
distinctus ac depictus. In lib. ut su. Aha-
niger piscis est, ut dicunt, qui Amno ppe-
modum similis est, & longus & rotundus
qui Germanice, gwich, uocatur, & est al-
bus, bonarum carniū, breuior anguilla,
rostrum auis habens pro ore, subtile & lō-
gum, & rubeum, & uiridē interius habet
spinam. Albertus in libro ut supra. Ast-
ferus piscis, e q ppter exiguitatē hamo ca-
pi nō potest. In eodē li. Astralus piscis
est q aquarū undas ore suscipit, & orit qn
pleiades occidūt, eo q tunc tempus est plu-
uiarum.

CAPVT. 9.

us & efficitur terrestre, & egreditur de aq̄ querēs uictum in terra: & cum figura mutat, mutatur etiam nomen eius, & uocatur astoym.

CAPVT. 10.

ne corporis sui uertitur ei quicquid comedit: unde quia stomacho caret, uenter eius quando comedit multum extenditur, & inflatur supra modum: & cum amplius extendi nequit, pisces per os eijcit, & hoc de facili: quia cum collo careat sicut ceteri pisces, os eius contiguum est uentri. Est autē adeo crassum animal, q̄ quando periculū timet, pellem et carnes suas contrahens replicat, & extremitates sui corporis intra se sicut herinaceus abscondit ita ut non appareant, quod tamen aliquando sine sui detrimento non facit. Mortem enim adeo timet, q̄ cum periculum senserit non laxa-

A Bydes. Albertus in lib. ut sup. Abydes anial est marinū, cuius conuersatio primū est in aq̄s, & cibus, & postea mutatur figura ei-

ri, abscedere bestiam quæ in insidijs latet, nequaquā caput foras extrahit, quod intra corpus suum abscondit: sed cum affligitur fame carnes suas deuorat, magis eligens in parte absumi, q̄ præda facta beluis in totū consumi.

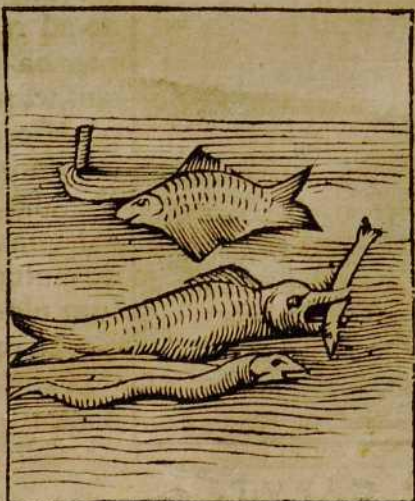
CAPVT. 11.

B archo Bra. Albertus in lib. ut supra. Barchora est anial marinum, habēs orificium præ oibus animalibus fortissimum. Nā & lapidē

si in os suum acceperit frangit. Hęc quādo q̄ ad ripas exit, & herbas depascit, & quādo oportet in aquam reuertitur, ibiq̄ submergitur ne cutis dorsi eius à sole exsicce tur, & ad nutum debitum deflectere se nō possit. Pisciculos nāq̄ paruos uiuos filo confutos (quos comedit, & per illos deprehenditur) piscatores in mare proijciunt, quod dum effugere non ualent, sed in simul fluitant, animalis prædicti morsibus patēt. At ip̄um aial dū unū post alium transglutire laborat, interim occupatū deprehenditur.

CAPVT. 12.

B orbotha, Botha et Brenna. Isidorus Borbotha sunt pisces quædam fluuiales, aliquatenus anguillæ similes

les, lubrice nãq̃ sunt, & exoriantur sicut anguillæ. Corium habet nigrũ, esum dulcem, & epar præ omnibus piscibus melius & efficacius. Caput magnũ respectu corporis, os amplum & latum ualde. Cũ autẽ etate duodecim años excesserit, in corpus magnum crescit: et tunc nomen eius mutatur, & solaris uocatur, de quo inferius dicitur. Idem. Bothæ sunt pisces fluuiales, qui non natant nisi per amplitudinem corporis. Tenuissimi nãq̃ sunt, & lati ualde. Pinnas habet in circuitu lati corporis, impinguntur uento meridionali flate. Cũq̃ uenatur hic piscis à piscatoribus, fundũ aquæ petens, aquam supra se turbat, ut uideri nequeat. Maximeq̃ corpore strato cum terræ adheret, supra dorsum terræ similimus est. Maculas autem in dorso rubreas habet. Alexander. Brenna est piscis fluuialis, qui cũ uidet sibi Lucium imminere, declinat ad cenosa, aquarum limpidadem à tergo perturbans.

CAPVT. 13.

Balena Isidorus. Balena est imensa magnitudinis bestia, ab emitendo & fundendo aquas uocata. Ceteris enim bestiis maris altius iacit un-

das. Balina autem græce dicitur emittere.

Plinius lib. 9. Balenas in Gaditano oceano non ante brumam conspici tradunt, condi autem estatis temporibus in quodã sinu placido & capaci: miri gaudentes ibi parere. Hoc scire orcas, infestam his bestiam, & cuius imago nulla representatiõne alia possit exprimi, q̃ carnis immensæ dentibus truculentæ. Irrumpunt ergo in secreta, uitulo sc̃illarum & foetas, uel etiam nemi grauidas morsu lacerant, incursumq̃ ceu

liburnicarum rostris fodit. Illæ uero ad flexum immobiles, ad repugnandum inerte ac p̃dere suo oneratae, tunc quidem in utero graues, pariendiue poenis in ualidae solum auxilium nouerunt in altum profugere, seq̃ toto oceano defendere. Contra orca laborant occurrere se seq̃ opponere & cautium angustis trucidare, in uada urgere faxis illidere. Spectantur huiusmodi prelia ceu ipso mari sibi irato, nullis in sinu uentis fluctibus uero ad anhelitus, ictusq̃ quantos nulli turbines uoluant. Ora balenæ habent in frontibus, ideoq̃ summa aqua adnatantes in sublime nimbos efflat. Balenæ branchiæ non sunt sicut nec Delphinis: Hec duo genera fistulis spirant, q̃ ad pulmonem pertinent. Balenæ à fronte Delphinas à dorso. Idem. Quæ pilo uestiuntur, animalia pariunt: ut pristis, balena, uitulus.

Idem in lib. 10. Balenæ ac delphini dormiunt: nam etiam stertentes audiuntur.

Solin. Indica maria balenas ultra spacia quattuor iugerum habent. Sed quos fascituras nuncupant, q̃ enormes supra molem ingentium columnarum ultra nauis antennas se extollunt, hausto sc̃q̃ fistulis fluctus ita eructant, ut nimbofa alluue, plerumq̃ nauigantium alueos deprimant.

Ex libro de naturis rerum, Balenæ branchias non habentes fistula spirant, quod raro in marinis animalibus inuenitur. Fœtus suos gestant, cum infirmantur in ualidi sunt, & si parui sunt, eos in ore suscipiunt hoc idem imminente tempestate faciunt, & post tempestatem illos euomunt: Quoniam propter defectum aquæ fœtus impediuntur ne matrem sequantur. Mater aquam in ore receptam instar fluuij ad eos efficit, ut sic inherentes terræ liberet, adultos etiam diu comitatur. Adolescunt autem celementer, & decem annis crescunt.

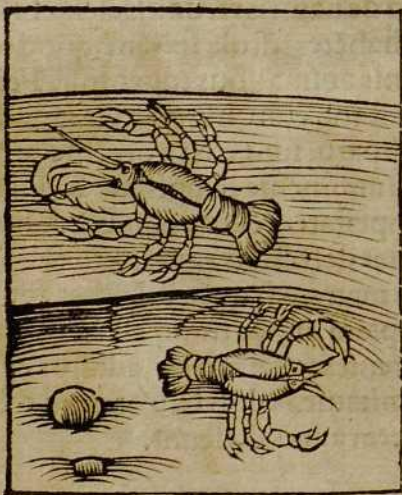
CAPVT. 14.

BAbi & Belua. Albertus in lib. de naturis animalium. Babilonici pisces sunt (ut dicit Theophrastus) circa Babiloniam existentes

in locis ubi dulces aquae incinorosis recipiuntur ex fluuijs incidentibus. Inde enim egrediuntur pisces ad partem, capita ad modum ranarum magnarum, reliquas partes corporis ad modum ragiae habentes: similes piscibus alijs pinnulis gradietes, & crebro motu caudae. Plini, Beluae in Orientali mari sunt. Et beluae sunt animalia marina adeo magna & importuna, quae pcellas excitant de profundo, et pericula nauibus inducant, ita, quae naues Alexandri ad pericula deduxerunt.

CAPVT. 15.

Cancer. Ex lib. de natur. rerum. Cancer pedes habet & brachia, forcipesque pro manibus, retro gradus est, nec unquam ante faciem suam

ambulare nouit. Mares duas habent spinas inter uentrem & caudam, quibus feminae carent, quae oua in uentre habent, ictibus serpentum medentur. Coitus tempore masculus ascendit in dorso super feminam, at illa motum eius sentiens a tergo coire uolentis in

clinata super latus ad ipsum se conuertit, sicque coitus completur: latent in hyeme mensibus quinque. Veris tempore senectute exiunt uelut anguis. Cancer lacte potatus, sine aqua uiuit multis diebus. Cum autem senuerit, duo lapides albi coloris intermixto rubore inueniuntur in eius capite, quos tanta uirtutis esse dicunt, ut in potu dati, cordis punctiones sanant. Aristot. Cancer habet octo pedes per quas mouetur equali motu, caret sanguine, durum extra, & intus molle: nec est illud durum conteribile, immo accipit ignem in ripa maris, quod est intra ludeam habentur canceri parui, qui dicuntur milites, propter uelocitatem cursus, tantum enim currunt, quod deprehendi non possunt. Et cum aliquis finditur, non inuenitur in eius corpore caro uel superfluitas omnino, quia pascua non habent. Isidorus. Cancrui uocati sunt, quia cochae sunt. Crura habentes, inimica ostreis animalia, eorum uero carnibus uiuunt miro ingenio. Duo autem sunt genera cancerorum, fluuiales & marini. Ambrosius, Cancer ostreis uescitur, sed quia ostreum clausum, nulla uia aperiri potest, periculosumque est, si chela eius includat ad argumenta confugit, & insidias noua fraude molitur. Explorat enim si quando ostreum, remotis in locis ab omni uento, contra solis radios dipticum in illud suum aperiat, ut aere libero uiscerum suorum uoluptatem quandam capiat, & tunc clanculo calculum immittens ostrei conclusionem impedit, sicque aperta claustra reperiens tute chelas impendit: uisceraque interna depascit. Item feminae maiorum membrorum sunt quam masculi, & distantia cooperatorij maior est quam in masculis, & ouant per locum superfluitatis. Cancer paruus generatus ex terra & limo intra loca uacua testarum aliorum animalium. Cuncta creuerit aliquantulum, mutat se ab illo loco ad testam maiorem. Cancer & Karabo in senectute exiunt spoliium. Vterque accipit pisces in profundo maris duobus suis labijs, & diuidit eos in duas partes, & ducit ad os suum.

OPERATIONES.

Auicenna, lib. 2. Cancer marinus proprie dicitur

dicitur illa species cancri maris, qui habet omnia membra dura ut lapis. Quod ex eo adustum est, subtilius est reliquis adustis, & abstergit dentes, & delet pannum ac lentigines. Vlcera quoque desiccant, & confert scabiei. Item prohibet lachrimas, & resoluit cum sale unguam. Fit quoque ex eo collirium, & fricatur cum eo scabies palpebrarum. Prohibet etiam quartana. Cancer fluuiialis confert extenuatis ualde. Testa cancri marini subtilior est quam testa clibanii. Exsiccatiua est et abstergit pannum ac lentigines ac scabiem. Cancer fluuiialis est difficilis digestionis, ac plurimi nutrimenti, & ipsum quidem rectificat. Decoctioque cum melle extrahit spinas, & acutas res infixas carni. Isaac lib. 3. Cancros & omnes pisces cocthas habentes testatur Galenus esse solubiles, propter falsitatem eorum & acumen, proinde stomacho nocua sunt, maxime neruositati suae.

CAPVT. 16.

CAab
Ca
nis marinus. Isidor. Caab est animal marinus, habens pedes paruos, respectu sui corporis: quod utique ma

gnum est. Sunt autem pedibus uaccæ similes, horum unus longus est, cartilaginofus, osse carēs, quo loco utitur manibus in omnibus. Per ipsum enim eradicat quod uult, & per cibaria per eum accipit, eaque ori suo reddit. Et cum natat in aqua, spirat in ea, sed spirando anhelitu suo aquam in corpus suum attrahit, qua cum repletus fuerit, ad aerem recurrens eam eijcit, & sic respirat.

Idem. Canis marinus belua terribilis et hostilis omni animanti, quod eius uerberibus cedit. Robustissimos habet branchos

clauorum modo formatos. Hi uenantur per mare greges piscium, instar canum in terra feras uenantium, excepto quod latrare nequeunt, sed pro latratu afflatum horribilem habent. Insequentes ergo piscium greges ad loca angusta coartant, & sic in coartatos crudeli morte grassantur. Piscatores uero loca notantes, in quibus absconditi pisces a fuga latebant, rethibus capiunt circumclusos. Hæ uero beluæ difficulter multis tridentibus confici possunt. Item canis marinus a similitudine morum canis terrestris dicitur, eo scilicet quod mordeat.

OPERATIONES.

Auicē. Fel canis marini uel canis aquæ dixerunt esse uenenum, de quo si quis comederit quantitate lentis unius, interficit post hebdomadam. Sed cura eius est, ut bibatur butyrum coctum uaccinum cum gentiana romana & cynamomo, & iterum coagululum leporis.

CAPVT. 17.

Cetus.
Ex libro de naturis rer. Cetus est piscium maximus, habens os in fronte magnum et patulum et oris meatus strictos.

In iuuentute dentes habet nigros, in senectute albos. Hi pisces aliquando fluctus haustos ita eructuant, ut alluie nimbofa plerumque classem nauigantium deprimant, sed et cum in mari tempestas oritur, se super fluctus attollunt, & commotionibus ac turbinebus naues mergunt: arenas aliquando dorsis sustollunt, in quibus ingruente tempestate, nauæ terram se inuenisse gaudentes anchora iacta falsa firmitate quiescunt at ignes accensas belua sentiens subito co

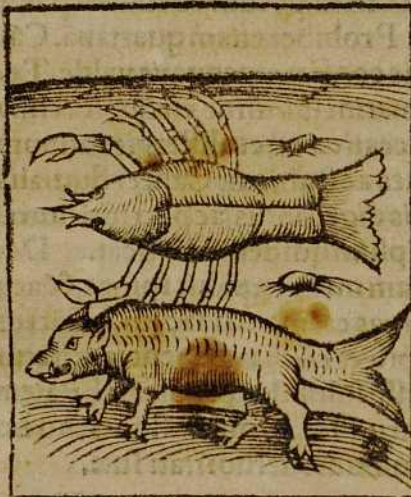
mota se mergit, & homines cum nauibus in profundum trahit. Cetus postq̄ etatem annorum trium excedit, cum balena coit, & in ipso mox coitu uirtute uirgæ genitalis emutilatur ita, q̄ ultra coire nequit, sed intrans alti maris pelagus intantum excrefcit, ut nulla hominum arte capi possit. Infra tres igitur annos etatis suæ capi potest. Capiuntur autem sic: piscatores locum ubi cetus est norantes, illic congregantur cum nauibus multis, facto q̄ circa eum fistularum ac tubarum concentu, alliciunt insequentē quia gaudet huiusmodi sonis: cū q̄ iuxta naues herentem sono modulationis attonitum cernunt, instrumentū quoddam ad instar rastri dentibus ferreis acuminatum in eius dorsum clam proijciunt, atq̄ diffugiunt. Nec mora si certum uulneris locum dederit, fundum maris cetus petit, seq̄ ad terram dorso fricans uulneri ferrum uiolenter intrudit, quousq̄ perfossa pinguedine uiuam carnem interius penetrauerit, sicq̄ ferrū subsecuta salsa maris aqua uulnus intrat, ac uulneratū perimit. Mortuum ergo super mare refluitantē piscatores cum funibus adeunt, & ad litus cum magno tripudio trahunt.

OPERATIONES.

1. Autor. Cetus (ut fertur) quando ludit in mari, signum est tempestatis. Idem et de balena dicitur. Huius generis est aspido chelone, de quo dictum est supra.
2. Isid. Cetus autē ut legitur non comedit ut alij pisces masticando, cibumq̄ dentibus comminuendo, sed tantummodo glutiendo, & intra corpus retinendo.
3. Item habet oris meatus, ut dictū est, strictos. Vnde non nisi paruos pisciculos deglutit, quos odorifero anhelitu suo attrahens ad se, ac deuorans in uentrem suum mittit. Habet enim in gutture quandā pellem membranæ similem, quæ multis meatibus perforata non sinit quicq̄ magni ingredi uentrem. Iorath. Cum autem cetus sperma proijcit in coitu suo cum femina, quod superfluit ex ipso spermate super natat aquæ, & colligitur ambra.
4. Platearius. Ambra dicitur esse sperma ceti. Auicenna. Ambra, ut estimō, ē ma-

natio fortis in mari: melior est grisea fortis, deinde uaria, post citrina. Et adultetur cum gipso, & cera, & laudano. Nigra specie mala est. De uirtute ambrae etiā superius satis dictum fuit.

CAPVT. 10.

Celethy et ceruleus. Ex lib. de natu. rer. Celethy secundū Aristot. est animal marinū, quod propter motum aliorum oua in matris

ce sua generat, quibus illic debito tempore fortes exeunt uermes ex illis: quos cum pepererint, incredibili celeritate fiunt animalia perfecta, parentibus similia. Cor habet magnū et tamen est ualde timorofum, grauitur dormit, ita, ut manu capi possit.

Aristoteles. Celethy est ex animalibus carnem comedentibus. Celethy quidē habet oua unum completum intra, quod & parit extra. Ceteri uero pisces ouant extra oua incōpleta, excepta rana marina. Oua hęc post paruītatem cito crescunt sicut uermes, quæ generantur ex animali paruo ualde, deinde crescunt per se. Celethy non habet alas, sed habet similem radicibus in terra crescentibus. Generat autem multociens scilicet sex mensibus. Exit à profundo maris, & pullificat prope terram, quod facit propter calorem, & ut à pullis suis auferat timorem.

OPERATIONES.

Ex libro de naturis rerum. Ceruleū est monstrum in flumine Gange, instar cancri, habens brachia lōgitudine septem cubitorum, quibus elephātem corripit, & undis submergit.

Plinius lib. 8. In Gange Indiæ Status, Sebosus

Sebosus haud modico miraculo affert; mesbranchijs binis. 60. cubitorum, ceruleos, qui nomen à facie traxerunt. His tãtas esse vires, ut elephantos ad potum uenientes mordicus comprehensa manu eorum abstrahant in profundum.

CAPVT. 20.

CAPVT. 19.

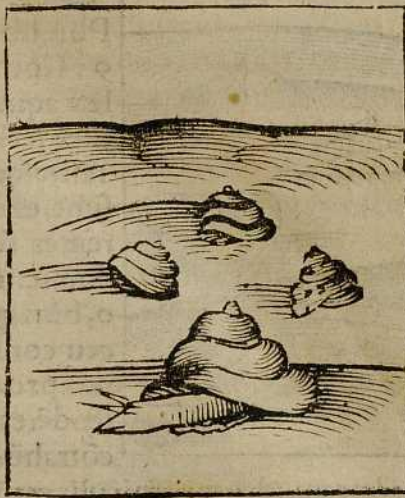

CHilō & circhos. Ex lib. dena. rerū. Chilon inter omnium animalū gñra non pascitur, sed tantū humiditate uiscofa, quæ ex it ab eo, ci-

batur & nutritur, unde fit ut hoc aial semper sit ieiunium, ita tamē corpore ualidū. Nã & in feminis uidemus plus posse differri ieiunium per multos dies, quæ in uiris propter superfluitates humiditas & uiscofas, quæ magis abundant in eis, id est feminis.

OPERATIONES.

1. In eodem libro ut supra. Circhos, aliàs Crichos, habet cutem testeam, lenem, nigram: & in aliqua parte rubeam fissuras duas in pede, quæ tres digitos faciunt, pedem dextrum habet paruum, sinistrum uero magnum.
2. Et ideo cum ambulat, totū corpus fert super sinistrum, aere claro absolutus incedit, commotis autem uentis, applicatur la pidibus & immotus quiescit.
3. Cuicunq; rei adheret, forti applicatiōe adheret.
4. Et hoc mirum, quod claro quidem tempore sui potestatem habeat, tempestuosa autem debilitatur & infirmatur. Caput habet humanum, reliquum uero corpus ferè ut canis marinus.

Concha. Plinius libro. 9. Concharum genera firma sunt testæ, in quibus magna uarietas apparet ludentis natu-

ra Tot colorum differentia, tot figura inter quas principatum tenent margaritæ.

Isidorus. Concha & Cochlea inde uocata sunt, quia deficiente luna cauantur, id est euacuantur. Omnium enim clausorum maris animalium atq; concharum incrementa lunæ membra turgescunt, defectu euacuantur. Nam luna cum in augmento fuerit, auget humorem, & cum in defectum uenerit, humores minuuntur. Concha autem primæ positionis nomen est, Cochlea uero per diminutionem, quasi conchulæ. Concharum multa genera sunt: inter quas & margaritæ, quæ celee esse dicuntur. Fulgentius in libro mythologiarum. Concha marina toto corpore simul aperto miscetur in coitum, sicut Iuba refert in Physiologis. Haly. Sade humidum est concha marina melius est album.

OPERATIONES.

- 1. Rasi in Almanfore. Concha marinæ adustæ abradendo purgant dentes.
- 2. Ex non adustis aut attritis emplastrum factum adustionem ignis sanat.

CAPVT. 21.

tesq; oculis carent, ideoq; corniculis earū
prestant iter.

OPERATIONES.

- Idem in lib. 30. Cochlearum cibus sto-
macho est utilis, sed in aqua oportet eas in
tactu earum corpore subferuescere, mox ī
pruna torreri, & e uino garoq; sumi: lau-
datissimæ sūt Africanæ, & ex insulis Ca-
prearum. Idem in lib. 32. Ictibus scorpī-
onum carnes fluuialium cochlearum resi-
stunt crudæ uel coctæ: Quidam ob id
falsas quoq; obseruant, & imponunt ipsis
plagis precipiunt & cochleæ crudæ car-
nem tritam bibere ex aqua calida in tussi
cruentia.

CAPVT. 22.

ior. Hic uento flante uehemēti impingua-
tur, & eius carnes dulcissimæ sunt ad edē-
dum. Cum murena ceterisq; piscibus ini-

Coch-
lea.
Plin. lib.
9. Coch-
leæ aqua-
tiles ter-
restresq;
sunt, exe-
rentes se
domicili-
o, binæq;
ceu cor-
nua pro-
tendētes
cōtrahē-

micitias habet, & intantum robustus est,
ut polypum fortitudine dentium laceret.
Plin. lib. 9. Conger est piscis longus ut an-
guilla uel murena, flexuoso impulsu cor-
poris, ita mari utens natando, ut serpens ter-
ra repēdo. Cōger & murena mutuo odio
flagrant, caudam inter se perrodentes. Cō-
gri mensibus hyemis iacent in spelūcis cō-
diti, nec capiuntur, nisi diebus estatis. Pin-
næq; uice pedum datæ sunt piscibus binæ
sunt omnino longis ut anguillis & cōgris
Polypum sua rodore brachia falsa opinio
est, id enim à congris euenit ei. Nam poly-
pum lacerant congrī. Polypum uero locu-
sta pauet, locustam conger in siccū repunt
etiam congrī.

OPERATIONES.

Esculapius. Corez piscis ē, qui tempo-
re pluuia in cauernis occultat se. Nam dū
pluuia cadit super eum & haurit eam, ex-
cecatur & postea moritur. Isidor. Corez
uuis marinus à cordis uoce dictus est, quia
pectore grunit, suaq; uoce proditus capi-
tur. Iorath. Pisces qui dicuntur corui qñ
pullificant, uoce sua produntur, quia sem-
per gemitus uel grunitus proferūt, & sic
capiuntur.

CAPVT. 23.

Cro-
codi-
lus. Isido-
rus. Croc-
codilus
à croceo
colore di-
ctus est.
Gignitur
in Nilo.
Et est ani-
mal qua-
drupes
in terra,
& in aq-
s

ualens, lōgitudine plerūq; cubitorum. 20.
dentium & unguium immanitate arma-
tum, tantaq; cutis duricia, ut quis fortis-
simus ictibus lapidum tergo percussus sit,
non sentiat: nocte in aquis, die humi quie-
scit. Oua in terra fouet. Masculus & femi-
na uices

na uices seruant, hunc quidam pisces ferratam habentes cristam tenera uentrium de secantes interimunt. Solus ex animalibus superiorem maxillam mouere dicitur.

Ex lib. de natu. rer. Crocodilus lingua caret, os patulum & apertum habet, & hiatus usque ad aures, per diem in terra quiescit adeo immobiliter, ut nisi consuetudinem eius precognoscas, mortuum illum credas Oculis clausis dormire se simulat, & aues hiatu suo papuli gratia inuitat, quasi ad escam descendentes perimit & transglutit. Quidam hoc animal sicut ursam semper crescere crediderunt. Circa Nili ripas habitat in insula: gens hominum parua quidem, sed animosa, his beluis inimica. Soli enim innatare flumen audent, in quo crocodili habitant, saluntque supra dorsa eorum & illos inquietant. Aristoteles, Crocodilus in aqua conuersatur, non tamen recipit aquam intra se, sed aerem, & parit extra: habet sanguinem, duosque pedes maiores, & caudam, omniaque talia sunt filii pedis, multorumque digitorum, et participant instrumentum sensus in lingua preter crocodilum. Hoc etiam animal non habet aures, sed foramina tantum, quae sunt uiae auditus nec habet mammillas, nec testiculos nec uirgam apparentem extra, sed intra, nec habet pilos, sed per totum corpus est corii squamosi. Habetque dentes magnos & acutos & distinctos, habet etiam oculos similes porcorum, et habet culmos. In aqua quidem debiliter uidet, quia spissior est aere. Maior est eius masio in die super terram, & nocte in aqua: quoniam aqua calidior est de nocte, quam aer extra. Trochilos auis os eius apertum intrat, & eius dentes mundificat: illorumque sordibus se cibatur. Crocodilus autem in hoc sentiens iuramen non nocet eis, sed cum uult eas extrahere, mouet collum, nec eas comedit.

OPERATIONES

Pli. lib. 28. Crocodilum generi, cuius uita est in aqua & in terra communis dentes ex maxilla dextra, dextro lacerto ad alligati, coitus stimulare dicuntur. Lappillos etiam in uentre illius exemptos, aduersus horrores febrilium uenientes expellere tradunt

Et ob hoc Aegyptii suos egros ipsius adipe perungunt. Dioscor. Fimus crocodili terreni collectus, & succus adhibitus, gratum uultum ac niuem facit, maxime si albus ac lenis fuerit, & in aquam misfus, cito se soluerit. Auicenna, in 2. li. Stercus crocodili ualet albugini oculi.

CAPVT. 24.

DRACO
marin⁹.
Ex li. de
nat. rer.
Draco
marin⁹
est mon
stru cru
delitate
horridu
istar dra
cois ter
restris i
longitu

dine extenditur, alis caret. Caudam habet tortuosam, caput secundum magnitudinem corporis paruum, sed hiatus oris horridum, squamas & cutem duras, pinnam autem habet pro alis, quibus utitur in natando, uno impetu magna maris spacia transcurrit, & hoc potius robore uirium quam remigis pinnarum. Pestifer est hominibus & etiam piscibus morsus eius, mortem enim infert. Isido. Draco marinus est in branchiis aculeos habet ad caudam spectantes. Qui dum percusserit, quo cum ferit uenum fundit, unde & uocatus est.

OPERATIONES.

Plinius libro. 9. Draco marinus captus & immisus in arenam, cauernam sibi rostro mira celeritate excauat.

Idem libro. 27. Absinthium aduersatur draconi marino.

Idem libro tricesimo secundo. Carnes etiam stellae maxime ualet contra marini draconis ictus impositae.

Imponuntur quoque contra eum fassamenta ex aceto.

- 5 Item draco marinus ad spinæ suæ qua ferit, uenenum, ipse prodest impositus.
- 6 Auicēna in .4. canone. Morsus draconis marini, similiū q̄ magni corporis serpentium, curatur in quantum est ulcus tantum, non in quantum est uenenum de quo sit curandum.
- 7 Draconis quidē marini morsus (ut dixerunt) liniatur cum sulphure & aceto.
- 8 Conferunt ei adipes crocodili emplastratus & plumbum fricatū super ipsum.
- 9 Idem in secūdo. Draco marinus, ut ait Galenus, finditur & ponitur super morsū suum & confert.
- 10 Succus etiā absinthij cōfert eius morsui.
- 11 Stanni quoq̄ cerusa, confert super puncturam eius confricata.

CAPVT. 25.

DEI-
phinus. Au-
tor. Del-
phinus fra-
tra ho-
minis di-
citur, q̄a
moribus
humanis
quodam
modo as-
similatur
Ex libro
de natur.

rerū. Delphinis pro uoce gemitus est, hu-
mano similis, & hoc quia pulmonem ha-
bent & uenam asperam, & eorum lingua
non est absoluta, nec eorum labia proueni-
unt uel prominent ad distinguendam uo-
cem. Aures non habent, sed aurium loco
foramen. Horum autem olfactus ne uesti-
gia quidem habet, cum tamē sagacissime
olfaciunt: dormiūt super aquas, ut possint
audiri stertere, uiuunt usq̄ ad annos. 140.
Mulcentur musica, unde Arionem cytha-
ristam in mari nautis interficere paranti-
bus, obtinuit ab illis ut prius cythara cane-
ret, ad cuius cantum delphinorum gregi-
bus congregatis, cum in mare se proieci-
set ab uno exceptus est, & ad litus proie-

ctus. Solus delphinus (ut dicit Aristotel.)
inter pisces felle caret. Aristoteles. Del-
phinus ualde diligit filios suos, & ideo lō-
go tempore pascit eos. Solus inter pisces
animal completum generat, & habet mā-
millas lactatq̄ fœtus. Idem. Mortuo deni-
q̄ delphino, ceteri delphini concurrunt,
ipsumq̄ circumdantes in profunda dese-
runt atq̄ sepeliunt, ne a piscibus comeda-
nt.

Idem. Delphini parui semper simul sūt
tanq̄ greges, & habent duos magnos del-
phinos custodes: q̄ si quis eorum mortu-
us fuerit, alij super scapulas eum efferunt,
ipsumq̄ custodiūt, ne ab alijs piscibus co-
medatur, donec tempestate maris ad litus
eiciatur. Inuicem enim se miro modo di-
ligunt. Vnde (Plinio testante) narratur
q̄ Delphino capto à rege Carie: conuenit
ingens multitudo reliquorum ad portū,
ubi Delphinus ligatus tenebatur, quibus
plangentibus: & quasi miserationem pos-
centibus, rex eum dimitti præcepit.

Physiologus. Delphini oculos habent
in dorso, & ora in parte opposita, unde nō
bene prædam suam capiunt propter distor-
tionem oris à parte oculorum. Hinc est q̄
ora sua conuertunt ad celum, & dorsum
oculosq̄ ad terram, ut prædam suam cōse-
quantur. Imminente tempestate ludūt ap-
parentes in undarum superficie. Subsidi-
um uero naufragantibus exhibuisse dicū-
tur, Feruntur etiā plorare quando capi-
untur.

OPERATIONES.

Plinius li. 32. Delphini cinis ex aqua illi-
tus, lichenas & lepras sanat. Porro exul-
cerationem sequi debet curatio, quæ pdu-
ci ad cicatricem. Quidam uero delphi-
num in fictili donec pinguedo similis ole-
o fluat ponunt, uel coquunt ac perungūt.

Circumitus autem febrim tollit Del-
phini iecur ante accessionem gustatum.

Adeps Delphini liquatus, & cum uino 4
potus, hydropicis medetur.

Gingiuis autem atq̄ denticionibus plu-
rimum confert, denticum delphini cinis cū
melle: & si dente ipso tangantur gingiuæ.

Idem. Ad alligatus pauores tollit repen-
tinos.

CAPVT. 26.

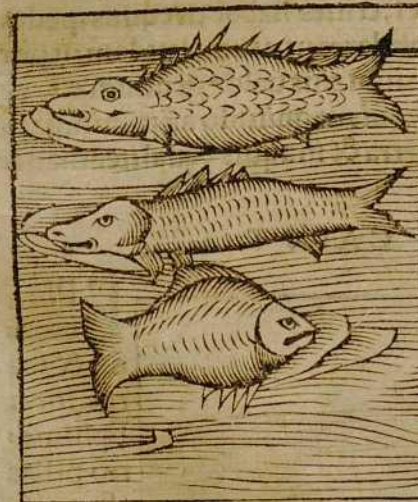

Dentrix
& Dies.
Ex li. de
natur. res
rum. Dē
trix alias
dētix uel
pagrus, a
re nomē
habet, quā
dētes ha
bet ma
gnos,
multos

ac duros, quibus grassatur in ostreas & pisces innocuos. Autor. Nota ergo quod dentrix idem est quod pagrus, de quo etiam loco suo dicitur inferius.

Ex libro ut supra. Dies est piscis marinus, ut dicit Aristot. sic dicitur, quia post perfectionem suam non uiuit, nisi per unam diem. Habet tamen alas duas, & duos pedes, & sanguine caret. Hoc idem dicit Albertus in libro suo de naturis animalium.

CAPVT. 27.

Erachoides,
Exochinus et
Ericius.
Albertus
in lib. de
natu. ani
malium.
Erachoides
(ut dicit
Theophrastus)
piscis sunt
in ponto

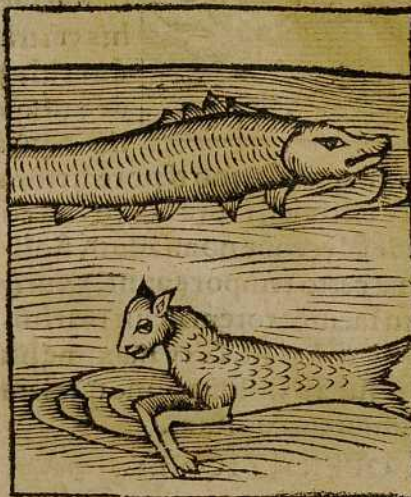
circa Erachā morātes. Hic piscis multum sequitur aquam dulcem, ita quod terram incidens de aqua transit ad aquam. Et aliquando in cauernis latitat, ubi amnes sub terra confluere inuenerit.

In li. ut supra. Exochinus piscis est Archadiæ (ut dicit Plini.) uel potius aquaticum, & quod propter somnum de aqua exiit

ad siccum, nec uiuere potest sine somno.

In eodem libro ut supra. Ericius est piscis maris, habens caput & os inferius, & exitum superfluitatum superius, contra aliorum dispositionem animalium, suis spinis utitur loco pedum, & ceteris piscibus est horrore. Et sicut dicit Plini, habet carnes ruibas, sicut minium.

CAPVT. 28.

Elcus
& Ex
posita. El
cus est uul
tulus ma
rinus, de
quo in pre
habitis li
bris mul
ta dixim⁹.
Habet au
tem pellē
pilosam,
albis nig
risque ma

culis distinctam. Hoc animal parit in terra & lactando mammis nutrit uitulos, nec ante 12. dies ducit eos ad mare, & difficulter interficitur, nisi ictus in caput in locum cerebri uibretur. In somno ita alte stertit, quod stertio mugitus esse uideretur. Grauissimo enim somno inter omnia deprimitur animalia, unde pinnae eius dextrae quibus ad natandum utitur, dicuntur esse somniferae si temporibus hominis supra ponantur. Huius animalis pili in corio excoxiato ubicumque fuerint, compositione & erectione indicant fluxum & refluxum maris. Et hoc faciunt coria etiam aliorum marinorum, quae pilosa sunt.

In libro ut supra. Exposita, ut dicit Plini, bestia est in maris illa parte, quae Iudeam & Ioppen attingit, aliquando inuenta, quae multos & latissimos habet dentes & pinguedinem, et est de genere cetorum.

CAPVT. 29.

LIBER TERTIVS.

OPERATIONES.

Eceola, Isido, Eceola dicitur concha margaritifera in cuius carne pelosus calculus solidatur. De his emtradunt hi, qd animam

ris scripserunt, qd nocturno tempore littora appetunt, & ex caelesti rore margaritam concipiunt, unde & eceolae nominantur. Solinus. Conchae certo tempore anni luxuriant ante conceptu faciunt rorem uelut maritum. Cuius desiderio hyant, & cum maxime liquitur imber lunaris: oscitatione quidam hauriunt humorem cupitum.

OPERATIONES.

1. Sic ergo concipiunt: grauidaeque fiunt, & de saginae qualitate, redit habitus uniois. Nam si clarum fuerit quod acceperunt, candidat orbiculi. Si uero turbidum, aut pallore laeguet, aut rufo innubilatur. Ita de caelo magis quae de mari partus habent. Item gregatim natant, & quae magis inter illas expta est, gregem ducit, quae si capta fuerit ceterae diffugiunt.

CAPVT. 30.

Equus marinus, Equulus & Equus fluminis. Isid, Equi marini uocati sunt eo quod propria parte eorum sunt postrema uero soluentur in piscem.

Exli. dena. re. Equus marinus est monstrum fortissimum, nihil extra aquam potest: (ut dicit Arist.) sed statim ut aquarum caruerit natura, carebit et uita. Aliorum piscium carnibus uiuit. Inpugna crudelis est, sed hominem timet, & contra eum patiri bella formidat. Idem. Equonilus ut dicit Michael, Monstrum est ingens ac fortissimum in Nilo habitans. Crura pedes & ungues habet, ut crocodilus, sed multo maiora. Humanarum mortium cupidissimum est, nam cum ei naus in portu occurrerit, unum pedem in terra figens, altero nauem in anteriori arripiens facillime scindit, uel inclinatam aliquando mergit. Unde in locis in quibus habitat immanis multitudo hominum perditur per eum, sed hoc malum rarissime inuenitur. Nullis capi potest instrumentis, nisi rehti ferreo, ex cathenis apud Damascenos in hoc opus fabricatis captum quoque malleis tantum ferreis occiditur. Pellis eius unius cubiti spissitudinem habere dicitur, tantaeque esse duricie, ut nullo iaculo & armatura penetrari possit.

Idem. Equus fluuiialis, ut dicit Arist. est monstrum in Oriente, forma mirabili, sublimis faciei, crines habet ut equus, pedes fissos & sotulares ut uacca, caudam ut porcus. Corium eius ualde grossum est, interiora ut equi, magnitudo asini, hinnit ut equus, in terra & in aquis equaliter manere dicitur.

CAPVT. 31.

Ephimerion & scarus. Iorat Ephimerion piscis est, qui sine coitu nascitur, & cum per tres horas diei uixerit moritur.

Isidorus.

Isidor. Escarus dicitur est, eo q̄ falsus escam ruminare perhibetur. Tradunt aut̄ hunc ingeniosum esse, inclusum q̄ppe nas̄is non fronte erumpere, nec infestis uim̄ibus caput inserere, sed auersum caudæ ictibus crebris laxare fores, & ita retrorsū redire fertur. Quem luctatum eius si forte alius escarus intrinsecus uideat, apprehensa mordicus cauda n̄sus erumpentis adiuuare dicitur.

OPERATIONES

Plin. lib. 9. Scaro principatus nunc datur, qui solus pisciū ruminare dicitur, herbis que sci, non alijs piscibus. Carpathio mari maxime frequēs, promōtorij Troasdis Lecton nunq̄ sponte transit. Inde autem aduectos à Tiberio Claudio principis peoptatus Elipertus prefectus classis, inter Ostiensem & Campaniæ oram sparfos disseminauit quinquennio ferè cura adhibita, ut capti redderentur mari. Postea frequentes inueniuntur in littoribus Italiae non ante ibi capti. Idē in lib. n. Omnibus piscibus sunt dentes serrati, præter scarum, cui scilicet unū aquatiliū pleni; hic utitur prioribus pedibus, ut manibus cibos ori admouentibus.

CAPVT. 32.

Escin⁹ Albe. in lib. de nat. animalium. Escinus est de genere cancrorum semipedalium, circa corollam sunt candidi, aculeos

quosdam pro pedibus habentes, & ora in medio corpore, & sūt colore quasi uitrei, & penè in scorpionis effigie, loco dentium graues in ore habentes aculeos, oua faciūt quinq̄ numero, & sunt amarissima. Est au

tem uenenosus nec comedi potest.

OPERATIONES.

Hic piscis prænuñciat tempestates, sentiens enim materiā uentorū eleuari, de fundo rapit lapidem stabiliens se ad ipsum, sicut ad anchoram. Et cum hunc lapidē escinum trahere uident nautæ, etiam ipsi per anchoras figunt naues. Hic piscis escinus quandoq̄ detinet nauem, subtus enim adherens nauis ducentorum uel amplius pedum cum omnibus ornamentis suis detinet escinus, contra quemlibet uentorum impulsus, ita q̄ moueri nequit aere aliquo uel uiolentia.

CAPVT. 33.

ERiox, uel Erox, Alb. in lib. ut sup. Erox piscis est quem quidam lachsen uocāt quidā aut̄ magnum piscē Danubij & quarundā aquarū

Danubij influentiū, quem Vngari & Alemanni Husonem uocant. Ille igitur qui lachse uocantur, figuram & colorem habet salmonis, nisi q̄ inferiorem mandibulam ad superius habet recuruam, sicut rostrum aquilæ curuatum ad inferius, & tamen non est longior q̄ superior, foramine ad hoc parato in se recipit inferiorē. Carnem aut̄ habet non adeo rubeam neq̄ ita delectabilem, sicut salmo. Huso autem est piscis nō squamosus, i figura sturiōis, sed ē pellis albæ & lenis absq̄ omni squama & spina. Et inuenit̄ in lōgitudine. 24. pedū q̄ perfectus est, & minor inuenitur secundū q̄ etate deficit. Nullū os penitus habet in capite loco spinæ dorsi cartillago est, q̄ foramen habet magnum uacuum, sicut rebello sit pforatū, à capite usq̄ ad caudā.

Et

Et non sunt spinæ in corpore eius aliqua, sed pinnæ eius coniunguntur cartillagini. Caro eius est in sapore carnis vituli in dorso. In ventre est in sapore carnis porcini, et habet adipem intermixtum pinguedini sicut porcus. Hunc piscem sturio confricando se ad eum agit, ita quod sepe simul capiuntur, nec in alijs aquis inuenitur nisi in his que dictæ sunt.

CAPVT. 34.

Echineis uel Echinus. Isid. Echineis paruus et semipedalis pisciculus, nomen sumptum ex eo quod nauem adherendo retinet

et uenti, sequantur procellæ, nauis tamen radicate in mare stare uidetur, nec moueri, non retinendo sed tantummodo adherendo. Hunc latine moram appellauerunt, eo quod cogat stare nauis ipsa.

Plinius lib. 32. Heu uanitas humana, cum rostra illa nauium ere ferroque ad ictus armata, semipedalis pisciculis inhibere possit, ac tenere deuincta. Fere Actiaco Marate tenuisse pretoriam nauem Anthonij perantis circumire & exhortari suos donec transiret in aliam. Ideoque Cesariana classis impetu maiore protinus eum pertransiit. Tenuit etiam nauem Cai principis. Qui damque exilientes de nauis inuenerunt gubernaculo adherentem pisciculam, ostendunt Caio, indignanti hoc fuisse quod retineret ipsum, cum quadringentorum incederet obsequio remigum. Qui cum eum postea uiderunt, limaci magnæ similem dixerunt. Idem lib. 9. Hunc arbitratur Aristoteles pedes habere, ita posita pinnarum similitudine. Aristoteles. Piscis paruus in mari prohibet nauem recedere potentia na-

turali, pluresque homines ipso utuntur in multos ad odium & amorem. Pinnæ illius affimilantur pedibus: nam remora pedes non habet.

Ambrosius. Echinus est animal in mari exiguum, uile, & despicabile. Hic tamen cum uentorum procellam presenserit, calculum ualidum arripit, eumque uelut saburram uehit, & tanquam anchoram trahit, ne excutiatur à fluctibus: sicque qui non potest se suis uiribus liberare, alieno regitur potestate. Quo indicio etiam nauis uelut signum futuræ perturbatiõis capessunt, & sibi precauent ne hos imperitos turbo inueniat. Maximas quoque naues plenas curretes uelis in medijs fluctibus quasi radicatae sistit: nec sine munere creatoris tantum ei potest suppetere uirtutis.

Ex libro de naturis rerum. Echinus est pisciculus pinnas habens pro pedibus sicut cancer, alas autem sub uentre quæ pedibus assimilantur, in ore uero dentium loco graues aculeos. Hoc autem supra modum mirabile est, quod cum sit semipedalis non ulla uolentia, sed adhesionem tantum nauem ducentorum pedum cum suis intus ponderibus retinet ita, quod nec ad punctum moueri ualet. Nec est alia ratio in tam stupendo prodigio, nisi quod deus in creaturis predicetur mirabilis. Piscis iste comedi non potest: quia hominem à statu dispositionis sue dissoluendo mortem infert.

OPERATIONES.

Dioscor. Echini marini sapor eustomachus est, uentrem mollit, & diaforeticus est.

Huiusmodi corium crudum miscetur utiliter medicaminibus aut scabijs.

Combustum uero sordida uulnera purgat, crescentia quoque uulnera residere facit.

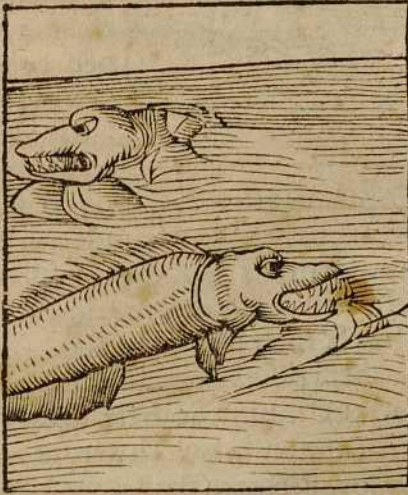
Plinius lib. 22. Echeneis uel echinus grauidis adalligatus usque ad maturitatem, continet lubricos partus, ideoque asseruatur sale. Idem quoque piscis uentrem inhibet, propterea contra dorycinum echini maxime profunt. Et his qui carpathi succum biberint, precipue eius iure sumpto.

Idem etiam ex aceto epinyctidas tollunt.

Echini cum spinis suis cotusi, & è uino potati calculos tollunt, & alias in cibo ad hoc

- hoc proficiūt, Echinorum testæ contusa ex aqua illitæ incipientibus panis resistunt. Echini quoq; uiuentes usti & in uino dulci potati profluvia sistunt.
- 10 Echini cinis cum carnibus suis cremati cum oleo alopetias replet.

CAPVT. 35.

EZox. Ex libro denaturorum. Ezox est piscis dani nubij maximus, ita ut uix in biga trahi possit ab equis tribus aut quatuor. Vnū ha-

bet intestinum, ossa pauca & parua in corpore, cartilaginosa potius quæ solida, sed in capite fertur multa habere ossa. Carnes uero fertur habere dulcissimas, gustu uel specie carnibus porci simillimas. Per omne corpus lenis est, nec aliquid asperitatis in corpore uel in interioribus habet: sed est mitissimus ac timorofus, quippe qui nec à minimo pisciculo se defendere potest, sed statim agitur ad fugam. Hinc sturio libentissime iocandi gratia se affricat, quæ ezox statim ut sentit, ad latibula fugit, quæ sibi solet ad tutam in littoribus effodere. Sed quandoq; sturio importunus eijcit latitantes, sequiturq; fugientem: & quia magni sunt ambo, nec etiam in ualidissimis aquis latere possunt discurrendo & ante se aquas agitando, sepe simul a piscantibus capiuntur. Piscis iste captus uino fortissimo uel lacte potatur, quia uino inebriatus uiuere potest pluribus diebus, ut ad remotas terras cibi gratia deferatur. Bibit autem uini sextaria quatuor antequam inebrietur.

CAPVT. 36.

Felchus & Galata. Isidorus. Felchus qui & uitelus marinus appellatur, cutem habet pilosam, albis nigrisque maculis dis-

tingentam. In terra pecudum more parit, & non quæ geminis plures educat, foetus etiam lactat mammis, nec ante .12. diem in mare deducit: his in sono mugitus est. Nullum animal grauiori somno permittitur, unde dextris pinnis quibus utitur in mari, uim somniferam esse dicunt, si cuiusque capiti subdantur. Difficulus autem nisi capite eliso interficiuntur. De hoc etiam animali illud mirabile fertur, quod eo mortuo & excoriato pilus in pelle, ubi cum fuerit, naturali quodam instinctu prout mare se habere ita se gerit, nam si in mare turbatum in fluctus surrerit, & pilus similiter erectus exurgit: si uero mare pacificatum fuerit, pilus in planum sternitur: sicque maris status in re insensata & morticina deprehenditur.

Isid. Phocas dicunt esse boues marinos. Ex libro de naturis. Phoca est bos marinus, animal scilicet in suo genere fortissimum, animosum, iracundum, non tantum ad alia animantia, sed etiam ad sua domestica. Semper enim cum femina sua pugnat donec eam interficiat, interfectam autem à loco eijcit, & aliam superducit, nec siccassat eas feminas superducere, donec eum contingat propria morte defungi, uel à femina sua superatum interim: nec mutat locum suum de facili, sed illic semper manet, ubi eum natura condiderit: huius pernicie emulifilij rapina uiuunt.

OPERATIONES.

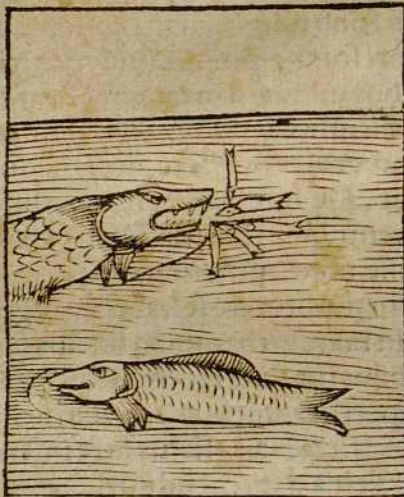
Dioscor. Coagulus phocæ marinæ uirtutem habet castoreo similem.

Epilenticis prodest. Mulierum quoque stereticis id est profocationibus matricis bitum ualet.

Probatum autem an uerum de phoca sit coagulus, si coagulus agni solutus in aqua una hora dimittatur, nec se digerat & post haec aqua ipsa coagulus phocae perfundat, nam si ea accepta soluat, uerus non est, uerus enim accepta aqua non se soluit.

Ex libro de naturis rerum, Galata extra morem omnium animalium cum foetus in aluo suo uiuere senserit, illos extrahit. Et si quidem eos ad uitam maturos inuenerit foris relinquit. Sin autem non, eos in matricem ut foueantur, reponit.

CAPVT. 37.

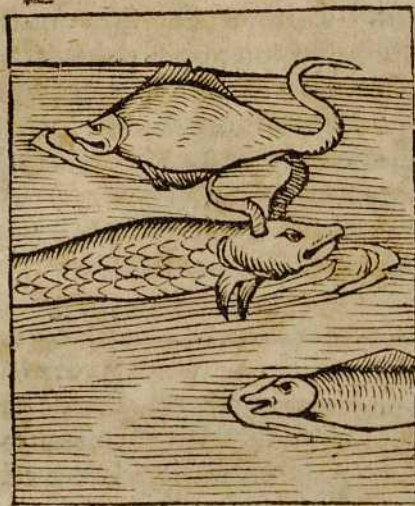
Fastale non Fastem & Fisticus. Aristoteli. Fastaleon est genus piscis, quod solum inter cetera genera generis sui non comedit. Nam omnes pi-

scis sese comedunt, praeter fastaleon.

Iorath in libro de animalibus. Fastem piscis est, qui cum in ore suo coartat aquam, fit ex eo dulcis, unde pisces minores sequuntur illam in os ipsius, ille uero sic eos capit atque deglutit.

Plinius libro. 9. Fisticus est piscis, qui colorem suum mutat, reliquo tempore candida, uere autem uaria. Eadem sola piscium ex alga nidum facit, atque in ipso nido parit.

CAPVT. 38.

Glaucus, Capitatus, & Carpera. Ex libro de nat. re. Glaucus, auersus mordet hamos in escatos, nec eos deuorat, sed spoliatur. In lib.

ut supra. Capitatus est piscis admodum paruus, habens corpus prope ad reliqui corporis magnitudinem, os quoque rotundum & amplum. Hic in fluuijs habitans, libenter sub lapidibus & inter saxa delitescit. In eodem libro. Carpera piscis est quasi squamus aureis in lacis uel fluuijs, sic dicta, quasi quae carpens parit; cum enim oua in uentre ad pariendum apta dictante natura praesensent, marem suum odit & ore innuit pulsu lesni, ut adiuuet parituram: tunc ille loco seminis lac emittit, quod illa suscipiens ore statim oua parit in sobole profutura. Nam oua parere nequit, nisi prius ore semen receperit. Semen autem cum receptum fuerit, non solum iuuare uidetur, sed etiam ad oua concipienda & formanda: unde soboles in anno futuro speratur. Semini carperum non nunquam in anno primo natiuitatis niger uermiculus quidam post aurem suam tabificus innaescitur, & hoc sepius post Augustum, eaque tabe moritur.

OPERATIONES.

Remedium eius est aqua dulcis & fluuialis. Huius soboles paucis aquis prouenit si in singulis fossis decem cubitorum receter factis ponantur singulae carperae cum paribus suis ante partum proxime.

Opinio uulgi est earum sic sobolem prouenire, sed postquam peperit, eximuntur. Soboles quoque trium uel quattuor mensium tempore roborata, fossis reiecta reponitur ubi habet crescere cum perfectis.

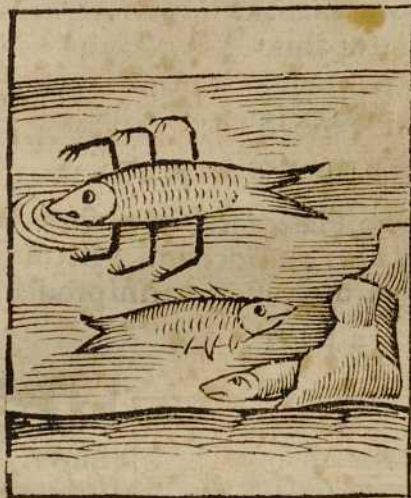
Habet hic piscis astutias multas, ut rhes, ti capien

ei capiendus euadat. Cū enim rhete intras uerit, circumiens foramē querit. Quod si non inuenerit, saltare nititur in auras liberas super rhete, ut extra cadat.

4 Aliquando sub rheti refugium querit, aliquando herbam ore tenet in fundo aq̄, ut rhete superueniens elidatur. Aliquādo etiam à superis ueniēs cum impetu caput in limo fortius figit, ut scilicet rhete ꝑ caudam transitus captione frustretur.

6 Huius cerebrū ad augmētum & decrementum lunæ crescere uel decreſcere dicitur. Et licet hoc sit in omni pisce, in hoc tamē magis: sicut inter quadrupedia in lupō scilicet & cane.

CAPVT. 39.

Gardus
Glaadius &
Glaucus.
Aetor.
Gardus piscis est fluuialis, gratissimū saporis, uēdē sicut similitudo, sed ꝑ ruborem oculorū

ab ea discernitur, uterq̄ autem mediocris quantitatis est.

Isidorus. Gladius dicitur est eo ꝑ rostro mucronato sit, & ob hoc naues perfossas mergit.

Aristot. Hastarios alias harastos id est gladius marinus est similis scorpionī, & equalis aranē, & inducit magnum dolorem piscibus, ideoq̄ salunt multotiens. Nam & delphinus propter dolorem salit, quia sub pinna pungitur eius aculeo, q̄ gladius uocatur.

OPERATIONES.

1 Plin. li. 9. Est paruum animal scorpiōis effigie, aranēi magnitudine, hoc se & thino & ei qui uocatur gladius, cerebro delphini magnitudinem excedenti, sub pinna

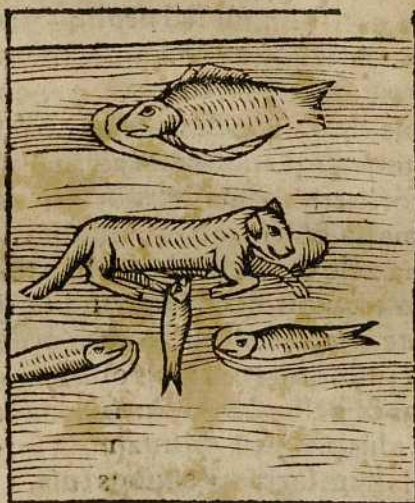
na aculeo affigit, tātoq̄ dolore infestat, ut in naues sepe numero exiliant.

Isidorus. Glaucus à colore dicitur ē, eo q̄ sit albus. Græci enim album glaucō dicitur. Hic estate raro apparet nisi in nubilo.

Plin. ubi supra. Quidam em̄ pisces estate imparientes sexagenis diebus medijs latent feruoribus, ut glaucus & azellus.

Aristot. Quidā etenim pisces in cauernis manent in estate sicut glaucus per sexaginta dies, ac deprehenditur post ascensionem canis.

CAPVT. 40.

Gobio,
Aetor.
Gobio ē pisciculus fluuialis albus, sed nigris maculis respersus, quē quidam dixerunt

uesci cadaueribus, sed à piscatoribus deprehenditur hoc esse fabulosum, qui potius dicuntur in aqua liquidissima conuersari, & pabulo nutrirī. In cibum tamen utiles ac despiciabiles reputantur, quia a quo si & minime solidi.

OPERATIONES

Ex libro de naturis rerum. Gobio pisciculus est forma rotūda, squamis paruis argento similibus, hic ubi aquas arenosas lapillis in nutrimentum habet, accommodatorem utiq̄ cibum prebet.

Idem. Granus est piscis marinus, q̄ contra naturam omnium animalium unū oculum in summo capitis habet, quo superintendens semper insidias cauet.

CAPVT. 41.

discurrans, non solitatur sed negligit partū. Mas autem stat circa eos quos femina preneglexerit: & edificat etiam in gyro circa eos lignis, ne pateat aditus inimicis piscibus. Et tunc aliquando extra aquam uociferatur fortiter, ut aduersantia sibi terrentur animalia, & si in tali sollicitudine cadit in rhetia zelo defendendæ prolis, mordens rhetia erumpit, non tã fortitudine quã animositate. In eodem lib. Gonger (ut dicit Plin.) est piscis magnus atque robustus, quod inimicitias & bella habet cum murena & polypo & alijs piscibus, & intantum forsiter, quod polypum laceret dentibus suis.

CAPVT. 42.

neum est inter maiorem Britaniã & Germaniam. Cũ quod unũ quodque ferè genus piscium marinarum habeat tempus suum in quo solo sit bonũ, scilicet ab Augusto us-

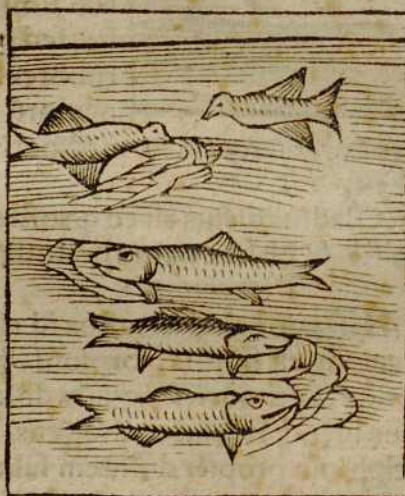
CAma- nem & Gonger Albe. in libro de nat. animal. Ga man em animal dicũt flu uiale cuius femina uaga bundæ

quod ad Decembrẽ, qui cũ recens captus fuerit, delicatiorem cibum prebet. Salsus autem in usum hominũ ultra quã alij pisces sanus durare potest, omnium quoque fere piscium solus aqua uiuit tantũ, nec nisi in aqua uiuere potest. Nam statim ut acris serena contigerit, expirat: nec ulla mora est inter contactum aeris & expirationẽ. Oculi eius in star luminis de nocte lucet in mari, sed horum uirtus cum ipsa pisce morit, ubi cũque super aquas in mari lumẽ uidet gregatim, adnatat. Et hoc actutũ ad rhetia dictis temporibus alliciunt, quasi parati ad capiendum diuino munere in usum hominũ deducuntur Hybernũ autem temporibus secretæ mari usque ad tempus debicũ absconduntur, & hoc circa Germaniam. Isid. Halec piscis est ad liquorẽ salsamentorum idoneus, unde & nuncupatus. Autor. Fertur autem halecem ex puro aquæ elemento uiuere, sicut Salamandra ex igne.

OPERATIONES.

Plin. lib. 39. Halece, scabies pectoris sanatur infusa per cutẽ incisam. Et contra canis morsus, draconisque marini prodest.

CAPVT. 43.

Hamia & hyrundo. Isidorus. Hamio piscis est saxatilis, dextra sinistraque lateribus uirgis puniceis perpetuis alijque discoloribus

designatur, & dictus est hamio, quia non capitur nisi hamo.

Plinius ubi supra. Hamiam uocant piscem, cuius incrementum diebus singulis intelligitur, cum thinnis hæc & pelamides in Pontum intrant gregatim ad dulciora pabula cum suis queque ducibus.

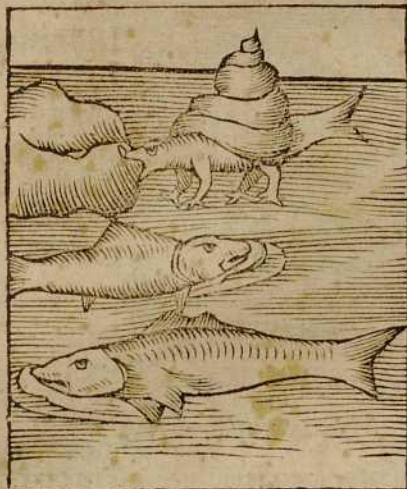
Operationes

OPERATIONES.

1. Ex libro de nat. rer. Hamia est piscis saxatilis, ut ait Isido, & gerit lapidem interius, hic admodum speciosus est, habens in utroque latere quasi uirgulas perpetuo colore puniceas, reliquo uero corpore diuersis quidem & gratis coloribus, totus in modum panni ferici uariatus.

2. Hyrudo maris similis est aui huius nominis, hec ad modum loliginis in aqua manet ut piscis, & alas habens ad amena eleuatur etheris.

CAPVT. 44.

KAlas karkora & kiloch. Isido. Kalaos est piscis maris specie multiformis, pluraque ceteris piscibus ad uitae remedium &

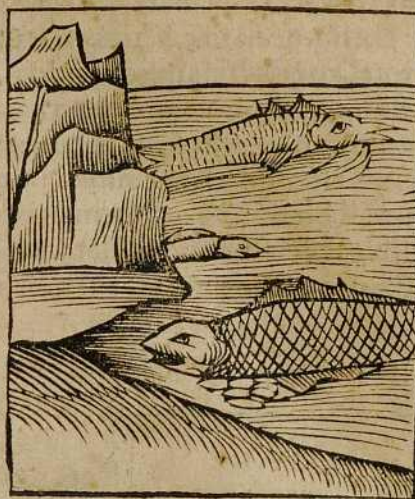
impinguationis inuam esse solet, huic pro exitio datur. Nam si multa pluuia fuerit, oculis caecatur, ac per consequens cum cibum querere non possit, fame moritur.

Idem. Karkora uero est piscis, qui postquam deprehenditur multo uiuit tempore, & cibatur se ex se, quia super eius intestina est nidior aqua.

OPERATIONES.

1. Idem. Kiloch est piscis marinus in testam multum aspera latens, cuius orificium est in medio corporis. Sentit autem quicquid ei appropinquat, & applicatur lapidibus cum suis pedibus posterioribus. Anterioribus autem, quibus pro manibus utitur, quicquid per eum transit, quod nequaquam uincere se posse credit: tumescit, seque contrahit, & adheret fortius lapidi cui applicatur.

CAPVT. 45.

KArabo et kylone. Isidorus. Karabo stercore uiuit & luto, foecidaturque cibo propter hoc animal poterosum est, caudam habet la-

tam, & ideo quando pugnat leuiter se uertit. Huius enim generis monstra fortissime pugnant inter se uelut arietes muniuntque se multitudinem sociorum aduersae partes, unde frequenter uisi sunt ambulare sicut greges, ad inuicemque bella partiri. Fiunt autem in animalibus bella quatuor de causis, scilicet propter naturalem superbiam, propter cibum, propter coitum, propter foetum, sicut gallina propter foetum cum coruo pugnat, & anser cum cornice.

OPERATIONES.

Aristot. Karabo sicut & cancer sanguinem non habet, durum habet extra, & molle intra: nec est nutritibile illud durum, immo recipit ignem. Accipit autem pisces sicut cancer in profundo maris cum duobus labijs suis, eosque in duas partes diuidit, & ad os suum ducit. Karabo ex piscibus dure carnis mouetur cum cauda sua motu ueloci, sicut motu alarum suarum.

Est autem genus quoddam ex quo generatur karabo, quod est bonae carnis ante quam oua ponat, postea uero mala. Hoc genus exuit spoliolum in uere sicut serpens. Ita cancer & karabo senectutem exuunt, & quae mollis testae sunt. Marinum animal molli testae karabo coit & impregnat & malakye similiter accidit, karabo & sibi simile in genere scilicet animal molli testae ouat coitu. Similiter est generatio malakye, ut sepia & sibi simile.

Maresque karabo tantum custodiunt oua, malakye autem ouat extra, et mas eijcit sus

LIBER TERTIVS.

per feminas sperma, sicut mares pisciū su-
per oua. Ex lib. de nat. re. Karabo secū-
dum Aristotelem est piscis qui quando ti-
met retrocedit, quādo uero non timet am-
bulat ad interius naturaliter. In eodem
libro. Kylon est animal marinum quod
contra naturæ communis ordinem habet
epar in sinistro, splen in dextro. Nam in oī-
bus animalibus terræ magnis et paruis est
econuerso.

CAPVT. 46.

K Oky.
Aristot. Koly-
ky est ma-
rinū ani-
mal, ha-
bens den-
tes acu-
tos, & eti-
am ponit
unum su-
per aliū
sic eū ge-
nus suū
diuersat

a generibus piscium, quia pisces habēt qui-
dem dentes acutos, & non est in eis anīal
duas habens acies dentium. Actor. Koky
ipse est felchus, de quo dictum ē paulo su-
pra, idem q̄ uirtulus marinus, de quo etiā
dicitur infra.

OPERATIONES.

- 1 Ex libro de natur. rerum. Koky est ani-
mal in terra sicut in mari manens, cartila-
ginosum habet corpus ut sepia, ossaq̄ mi-
nus debito robusta, ut præ infirmitate ali-
quando crurium uix ambulare possit, sec̄
2 in pedibus sustentare. Ambulatio ergo
ipsius est potius in uigore spiritus & leui-
tate corporis, q̄ ex uirtute. Dentes habet
acutos ualde, caudam paruam ut ceruus,
3 renes ut uacca. Venter eius sanguine ca-
ret, quia duæ uenæ quæ ramificantur sup
4 renes usq̄ ad uentrem in eis non perueni-
unt. Cetera uero corporis membra san-
guinem habent.
- 5 Hoc animal habet quatuor pedes, et ha-
bet inflexiones digiti quinq̄ in utroq̄ pe-

de. Figuraq̄ pedis est ut cauda piscis.

In aquis spirare non ualet, dormit autē
propemare super terram, ibiq̄ foetus suos
parit duos uel tres. Transactio uero die
12. post partum, sequitur foetus matrem su-
am ad mare, & hoc multoties in die, ut aq̄
marinis assuescat. Hoc animal mammi-
las habet unde foetus lactet. Vox eius est
sicut tauri, maximeq̄ cum interficitur, dif-
ficulter autem interimi potest.

CAPVT. 47.

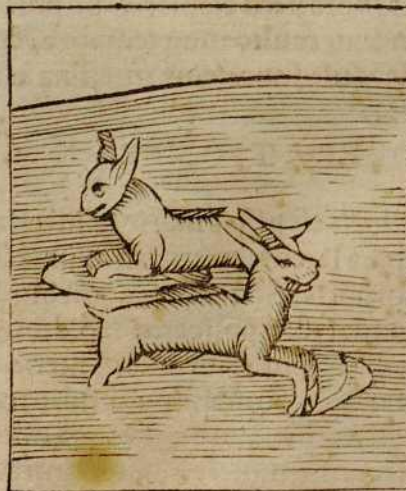

L Eo
L mari-
nus.
Isidorus.
Leo mari-
nus dis-
ctus est à
similitu-
dine ter-
restris.

OPERATIONES.

Ambrosius. Leo terribilis est in terris,
sed dulcis in fluctibus. Eandem habet dis-
positionem & uirtutem sicut in terra, qua
re transeo.

CAPVT. 48.

L Epus
L mari-
nus. Isid.
Lepus à
similitu-
dine le-
porini ca-
pitis nun-
cupatus ē
Plin. Ves-
penna dira
non ces-
sant in le-
pore, qui
in Indico

mari etiam tactu pestilēs, uomitum disso-
lutionemq̄ stomachi protinus creat.

Idem

Idem in lib. 32. Lepus marinus uenenum est in cibo uel potu datus. Nullum est animal quin eius tactu intereat, homo tactus ab eo pisce, dolet & moritur, & lepus similiter ex eo tactus moritur. Sic uterq; alteri uenenum est. In India non capi uiuentem affirmant.

OPERATIONES.

1. Auicen. in. 2. cañ. Lepus marinus est animal ostreatum, lutosum, declinans aliquantulum ad rubedinem. Sanguis eius calidus est mundificans pannum. Caput eius adustum, generat pilos in alopecia, proprie cum adipe ursi, & in tyria ualde.

4. Cum autem ex eo fit emplastrum sicut est, abradit crines & pilos. Item abstergit uisum, emplastri more super positum, & sicut collyrium. Numeratur autem inter medicinas uenenosas, & interficit cum ulceratione pulmonis. Plin. in lib. 32. Leporis marini feminam si mulieres grauidae aspexerint stomacho nauseante, statim abortum faciunt. Remedio est mas ob id induratus sale, ut in brachialibus habeatur. Lepus marinus uenenatus quidem est, sed eius cinis in palpebris pilos inuitiles euulsus cohibet. Idem. Lepus strumas sanat, ita ut celeriter remoueantur. E lepo re quoq; marino recentis iubent quidam podagram fricari. Sanguis eius & fel (si necatur in oleo) ualet contra carbunculos.

11. Auicen. in canone ut supra. Lepus marinus est uenenosus, si de ipso in potu datus, accidunt constrictio anhelitus, & rubedo oculorum, tussis sicca, sputum sanguinis, difficultas urinae, urina uiolacea, & egestio similiter, uel dolor in stomacho, uomitus superfluus colerae & sanguinis, ictericia, & angustia, ac dolor renum, sudor foetidus, horror cibi. Et cum uidet eger pisces terretur ab eis, & inuenit saporem fetidi piscis in ore suo, & in eructatione cum falsedine. Plures autem qui ex eo euadunt, 13. in ptyfim cadunt. Confert autem eius curationi lac caprinum, quod est iuuamentum ultimum. Lac quoq; asininum, & lac mulieris ex mammilla, & eius cancri fluuiialis, & ericius affatus, aut sanguis eius fortes autem medicinae sunt calamentum

fluuiale calidum, recens, & sanguis anseris, & urina hominis antiqua, & cetera.

Signum uerae sanitatis est, quando uidentur pisces non terretur ab eis, et comedit. Cuiusmodi cadit in ptyfim, curetur ptyfis.

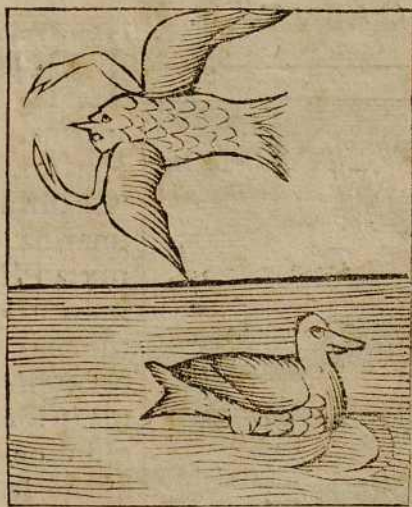
CAPVT. 49.

Leuiathan & Ludolachra. Isidorus. Leuiathan siue leui, est piscis serpenti- nus de quo scilicet scriptum est in tractatu de animalibus

bus capit. 84. Isidorus. Ludolachra est animal natura & forma mirabile, duas habens alas in facie, duas in dorso, quibus mira uelocitate nititur, quocumque uoluntas eam impulerit.

CAPVT. 50.

Loligo. Isidorus. Loligo est monstrum in quo natura lusus se uidet. Nam cuncte squamosum cum gregibus piscium profunda

scrutat. Cum autem aquas fastidierit, leuat se cum alis penigeris, quas in hoc illi natura dedit ut cum uolucris aethera scandat. Sed quia flatus uentorum sustinere non potest post modicum ubi uentis concutitur, ad aquas

redire cogitur, & in profundam relabitur.

OPERATIONES.

1 Plin. li. 9. Loligo est piscis mollis sanguine carens sicut et sepia. Caput habet etiam sicut & sepia inter uentrem & pedes.

2 Sepia & loliginis pedes duo ex his longissimi sunt & asperi, quibus ad ora cibos ad mouent, & in fluctibus se uelut anchoris stabiliunt. Loligo etiam uolitat, extra

3 aquam se efferens. Sepia quidem in tereno parit inter arundines, ac in alto conferuata, oua edunt loligines. Item Loligines sicut & sepia coeunt linguis brachia in

4 ter se componentes, & in contrarium nantes, ore quoque pariunt. Loligines etiam in littore mirae magnitudinis sunt, sed

5 in mari nostro quinque cubitorum, saepe binum, nec ossa nec spinas habent. Idem

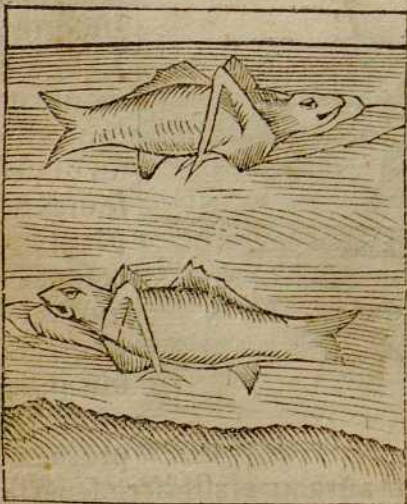
6 in lib. 18. Loligo uolans signum est tempestatis. Isidorus. Tradunt in oceano Mauritaniae tantam multitudinem loliginum ex

7 aqua euolare, ut etiam naues demergere possint. Phisolo. Loligo capitur aliquando

8 quinque cubitorum, caput habet inter pedes & uentrem, ultra duos annos raro est

9 eorum uita. Aliquod eorum genus asperimum est, quae pugnaturae turmis semunientes stabiliunt.

CAPVT. 51.

Locusta marina. Phisolo.

Locusta marina iuxta Plinium, quatuor habet cubitos in longitudine, hyeme leditur, autumnum et

uere pinguescit & plenilunio magis. Ex lib. de nat. re. Locusta fluuiialis e contraria quam locusta campestris, pedes anteriores habet longiores; nec ruminat in anteriori par-

te sicut animalia cetera, sed ad posterius, scilicet in extremo stomachi sui cum dentibus in uentre sibi herentibus.

OPERATIONES

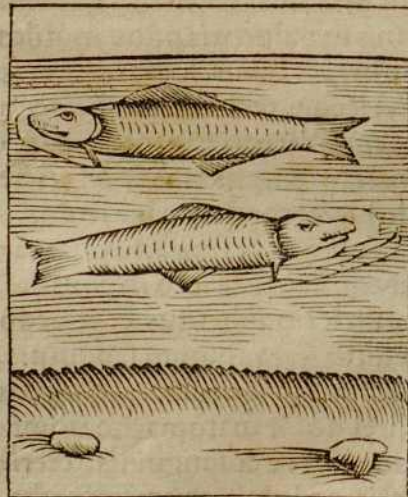
Plin. li. 9. Locustae pisces crusta fragili muniuntur in eo genere, quod caret sanguine, latent mensibus quinis. Similiter et cancri, qui eodem tempore occultantur.

Etambo ueris principio senectutem more anguium exuunt, renouatione tergorum.

Ceterum in undis natant, locustae reptantium more fluitant. Si nullus ingruat metus, recto meatu cornibus, quae sunt rotunditate prepilata ad latera porrectis, & eisdem erectis in pauore, oblique in latera procedunt. Cornibus inter se dimicant.

Viuent autem huiusmodi locustae in petrosissimis locis. In Indico mari locustae quaternae cubita implent. Polypum intantum locusta pauet, ut si iuxta uiderit, omnino moriatur. Locustam quoque conger inimicus lacerat & perimit.

CAPVT. 52.

Lucius.

Lucius est piscis fluuiialis, ore lato & dentibus acutissimis, minorum piscium deuorator, cui tamen propter squamis & branchiis

asperissimis armata resistit, ut non ei preualeat, nec dentibus eius praeda fiat. Vescitur autem Lucius uenenosis, ut bufonibus & huiusmodi, & tamen infirmis dicitur esse in cibo sanus. Si quando nassa in qua inclusus fuerit, ex aqua leuata lucem diei uiderit, raro uel nunquam accidit, ut postea diutius remaneat, sed quaesita sibi uia euadit.

OPERATIONES.

Ex lib. de nat. re. Lucius est piscis qui & lupus

Lupus aquatilis appellat. Hic si fluuiales
 aquas cibū q̄ p̄uita sufficientē habuerit, p̄
 successus tēporū in lōgitudinē maximam
 eualescit. Cibus eius sunt pisces, et quicq̄
 ranarū more repit, piscē ad magnitudinem
 p̄pe sui comedit. Nā ubi uictū subege-
 rit, caput primū ore deuorat, quo digesto
 paulatim addit seq̄ntia donec totū consu-
 mat. Pari quoq̄ ḡnris sui parcere recusat,
 uel ob naturalē crudelitātē, uel quia audius
 est cibi, rapinēq̄ impatiēs. Nā & propria
 femina p̄sequit ubi piscis formam susce-
 perint. Est autē piscis quidā, habēs acres
 squamas & pinnulas acutas, quē si lupus
 aquaticus p̄ caput apphenderit cito transf-
 glutit. Si uero a parte caudæ nō potest, q̄ni
 am in cōtrariū asperari gescūt. Lucius
 in cerebro lapidē cristallo similē gerit, sed
 hoc cū eū in longū duxerit. Impregnat
 hic piscis, ut dicit Arist. flante uento septē
 trionali, similiter & pisces qui in lōgitudi-
 nē eualescūt, femina pregnās aquas ascen-
 dit quāto potest remotius a loco suo in q̄
 habitare consueuit. Ibiq̄ oua parit, ut filij
 sui nō sint ei impedimentū p̄dæ. Et hoc p̄
 p̄ter crudelitātē naturalē, uel p̄pter cibi ra-
 pinēq̄ inuidiā. Alij dixerunt q̄ ascēde-
 ret propter dulciore aquā, qm̄ aqua tanto
 semper est dulcior, quāto fōti proximior.
 Lucius tātā auiditatis est, ut piscē quē to-
 tum quātitas eius de glutinare nō sustinet
 dimidiū incorporet.

CAPVT. 51.

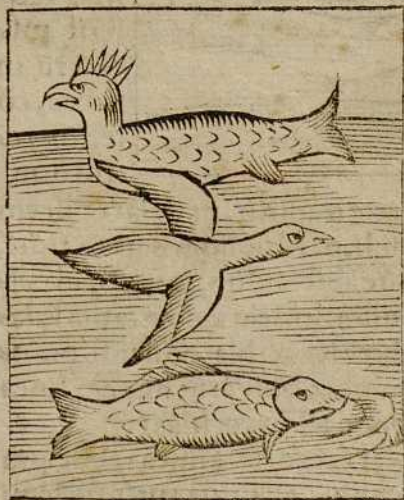
persequitur. Est autem piscis captura inge-

niosus, nam & rete circumdatus fertur are-
 nas arare cauda, & ita conditus transire
 rete. Plin. lib. 32. Lupus marinus in prou-
 dēdo minus habet solertiā sed magnū ro-
 bur in p̄nitendo, nam ut h̄serit in hamo
 tumultuoso discursu laxat uulnera, donec
 excidant insidiā.

OPERATIONES.

Idem lib. 9. Pregelidam hyemē omnes
 sentiunt pisces, sed maxime qui lapidē in
 capite existimant habere, ut lupi & pagri.
 Cūq̄ asperæ fuerint hyemes multi capi-
 untur cecī. Luporum uero sunt laudatissi-
 mi, qui appellantur lanati, candore mollis-
 cieq̄ carnis meliores sunt lupi i amne Ty-
 beri inter duos p̄tes q̄ alibi. Piscium
 lupus bis in anno parit. Nigidius ē Actor
 lupum mugili caudam p̄rodere, eosdem
 q̄ mensibus stas concordēs esse. Idem
 in lib. 10. Produunt mugilēni & lupum cla-
 rissime audire. Idem in libro. 32. Tradit
 etiam Plinius lupum rete circumdatū, cau-
 da arenas arare, atq̄ ita conditum transire
 rete. Arist. Lupi marini cum intrant pe-
 lagus, postea redeunt & ascendunt superi-
 us, magna uelocitate sicut delphinus.
 Omnes autem lupi magnorum corporū
 anhelant, aerem attrahentes. Ambrosi.
 Lupi deniq̄ in mari sunt teneri, quos nes-
 cit agnus timere. Et secundum Esaiam si-
 mul pascuntur lupi & agni.

CAPVT. 54.

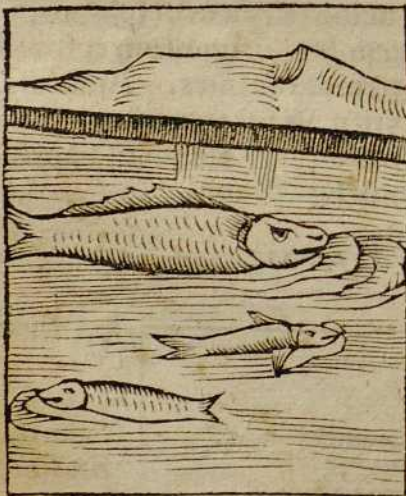
Megar
 Mili-
 lagus &
 Milius.
 Ex libro
 de natur.
 rer. Mega-
 ris est pis-
 cis maria-
 nus dua-
 rum pal-
 marum lō-
 gitudine,
 utilis
 habetur

in partibus in quibus capitur, sed cū ad res motiora falsus reducit, raritas eius precium facit. Recenter tamen captus & sine sale, delictiorem cibum edentibus facit. Est autem (ut fertur) nocius, precipue febricitantibus. Vnde poeta dicit. Et megaris noxius omnis erit. Iorath ubi supra Milago cum eius pulli uolant, significatio est super tempestatem maris. Isidor: Milago piscis est sic nominatus, quia supra aquam euolat. Quotiens autem cernit extra aquam uolitas, tempestatem mutari designat.

OPERATIONES.

- Ex lib. de nat. rer. Milago uolitat super undas in signum letitiæ: quod cessauit tempestatem, hoc contra morem aliorum piscium & monstrorum marinorum, qui oriente tempestate uidentur quasi super aquas ludere.
- Plin. li. 9. Miluus subit in summa maria, piscis ex argumento appellatus lucerna: linguaque ignea per os exerta, tranquillibus nubibus relucet. Attollit corua e mari seque pedalia fere, cornuta, ab hisque nomen traxit.

CAPVT. 55.

Mugil.
Isid. Mugil ex eo nomen habet quod sit multum agilis. Nam ubi dispositas senserit piscatorum insidias, comestitum retrorsum

rediens, ira rete transilit, ut uolare piscem uideas. Plin. li. 9. Mugilum natura ridet, in metu capite abscondito, totos se occultare credentium. Isidem tamen tanta salacitas ut in phœnice & Narbonensi puincia coitus tempore e uiuarijs marem linea lœcinqua per os ad branchias religata emissum in mare, eademque linea retractum femina sequantur ad litus, rursusque femi-

nam mares partus tempore. In Narbonensi si prouincia & in Nemaufiensi agro stagnum. Laterna appellatum, ubi homines delphini societate piscantur, innumera uis mugilum statuto tempore, angustis faucibus stagni in mare erupit, obseruata æstus recipocatiõe. Mugil & lupus odio flagrant mutuo. Mugiles aliorum piscium uim timentes super naues exiliunt, & tam precipue uelocitatis sunt ut transuersa nauigia interim superiacent. Idem li. 32. Mugil scit in esca hamum esse, atque insidias non ignorat, tanta est ei auuiditas, ut cauda uerberando cibos excutiat. Iorath. Mugil est piscis uelocissimus in aquis fluuijalibus, sed naturaliter incautus, nam deridetur eius stultitia cum in metu capite abscondito, totum corpus absconditum ac securum credit, hic cum lucio inimicitias habet hyeme tantum, & huiusmodi causa creditur, quia tunc rarus est cibus pro quo dimicant. Estate uero abundat, & ideo ad concordiam rediguntur.

OPERATIONES.

Plin. lib. 32. Cinis e capite mugilum & mulorum sciaticos liberat.

CAPVT. 56.

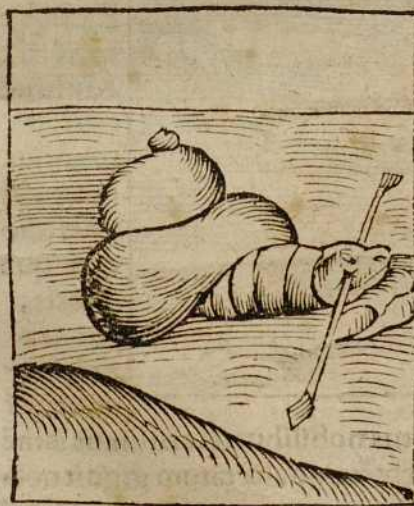
Mus mari-
nus, musculus, & mustela. Mus marinus ad terram exit, ibique fossam faciens oua parit, ac rursus terra obruit. Post trice-

simum uero diem rediens iterum fossam aperit, & fetus in aquam ducit, horum fetus inter initia uisu carent, sicut fetus omnium ferè aquatiliū.

Isid. Musculus dictus e, eo quod sit balenæ masculus.

masculus. Eius coitu hec belua concipere perhibetur. Sunt autē musculi cochleæ quorum lacte concipiunt ostrea. Plin. li. 9. Amicitia sunt exēpla musculus & balena, cui musculus quicquid prægravi superciliorū pondere obrutis eius oculus, infestantia magnitudinē uada prænatās demonstrat, oculorūque uice fungitur. Idē in lib. 11. Musculus marinus qui balenā antecedit, nullas habet dentes, sed per his seras intus, ob id etiā hirsuta dicunt appellatā. Idem in li. 9. Mustela pisces mense deputantur, quas inter alpes lacus Rethicę Bigratinus emulas murinis generat, Aristot. Mustela sicut delphinus & phoca uiuos fœtus de corpore suo edunt, & cum partus ediderint, si erga suos caulos insidias quę moliri præsentent, ipsos tuentur, etatis tenera pauorē affectu materno comprimunt, oraque aperiant, & innoxio dente partus suos suspendunt. Interno quoque corpore recipere ac genitilia alio feruntur abscondere, donec illos ad securitatem deferant, aut sui corporis obiectu defendant,

CAPVT. 57.

Murex. Isidorus. Murex ē cochlea maris ab acumine & asperitate dicta quę alio nomine conchilium dicit, eo quod circumcisa fer-

ro lachrymas purpurei coloris emittat, ex quibus purpura tingitur, & inde ostrū appellatum est, quod hec tinctura ex humore testæ elicitur. Mutianus autē tradit muricē echineum. Plin. li. 9. Murices conchæ marinæ sunt, quę latent circa canis ortum tricenis diebus, & statuto tempore exeunt, præciosum liquorum tingendis uestibus in medijs faucibus habēt utilem, sed is color in

sola uena candida reperit, reliquum uero corpus sterile est. Viuis quoque tantum hic color exprimitur, quia morientes cum uita succum euomunt. Non habent phericū os neque rotundū, ne in angulos prodeunte rostro se ad conchæ modū utroque latere clauditur. Idem in eodem. Animalia marina quę sunt duræ testæ ut murices, aut purpuræ saluatio lētiore proueniunt (sicut à crescente humore culices) atque spuma maris incalescente cum admissus est imber. Et hæc pariunt in uere.

OPERATIONES.

Plin. li. 32. Muricum testæ cinis utiliter cum melle illinitur ulceribus capitis. Idē quoque cinis bonū est detriticiū. Et maculas purgat in facie mulieris cum melle illinitus, cutemque erugat, extenditque septenis diebus illitus, ita ut octauo candido ouorum foueatur. Idem ex oleo ualet ad parotidas & strumas. Pānisque resistit utroque modo, siue opus sit incipientes discurrere, siue concoctos emittere. Item muricū cinis cum oleo tumores tollit. Cinisque testarū earū cum melle mamas mulierum efficaciter sanat.

CAPVT. 58.

Murena. Isi. Murena greci mirenam uocant, eo quod applicet se in circulos. Hanc femininū tantū sexum tradunt à serpente concipere. Obsidā piscatoribus tantum à serpente sibilo euocatur & capiti. Ictu fustis difficulter interimunt, serula uero pertinus. Aiam eam habere in cauda certum ē. Nā capite percusso uix interimunt, cauda statim exaiatur. Plin. lib. 9. Murena est piscis longus molli cute inductus, hyme latet, nec capiti nisi diebus estatis sicus

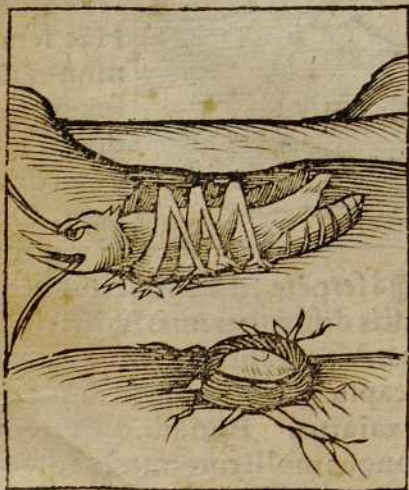
toribus tantum à serpente sibilo euocatur & capiti. Ictu fustis difficulter interimunt, serula uero pertinus. Aiam eam habere in cauda certum ē. Nā capite percusso uix interimunt, cauda statim exaiatur. Plin. lib. 9. Murena est piscis longus molli cute inductus, hyme latet, nec capiti nisi diebus estatis sicus

cōger illius emula, & oēs saxatiles. Exit in terrā sicut polypus, Quibusdam piscibus data sunt pinnæ uice pedū. Quibusdā uero nullæ sunt, ut murenis, quibus nec brachiis, hæc flexuoso impulsu corporū ita mari utūtur, ut serpētes terra, in sicco quoq; reptūt. Murena quocunq; mēsa parit: cū ceteri pisces statuto tēpore pariant. Oua eius citissime crescunt. In sicco littore elapsa uulgus coitu serpentū impleri putat. Ex li. de na. re. Murenæ (sicut dicit Plin.) libenter se tenent inter harūdines & ligna, ut si forte reti cōcludātur, flexu multiplici euadant. Hæc morsum uenenosum habēt, sed capitis eorundē cinere morsus sanat. Periculosum est eas in cibum sumere, nisi prius in uino optime ac diuissime decoquantur, & speciebus aromaticis maximeq; pipere cōdiant. Venenoso nāq; abundat humore, unde nec de facili cedūt coctiōi. Itē murenā (iuxta Basiliū) uipera ex aq; siccum euocat ad coitū. Iorath ut sup̄. Murena nō à suo simili, sed à serpente sibilo ad siccū euocata cōcipit, nec aliqd tamen serpenti, sed sibi simile gignit. Amb. Vipera quidē ad littus maris sibilo murenā euocat uenenū suū uomit. Illa statim uenit, & cū eo coit, et post uipera uenenū suū resumit.

OPERATIONES.

1. Plin. ubi sup̄. Murenæ morsus capitis ipsius cinere sanatur.
2. Licenas etiam & lepras soluit murenarum cinis cum ternis obulis mellis.

CAPVT. 60.

Multipes. Ex lib. de nat. rerū. Multipes piscis marinus est, à re nomē habet, huic pedes à latere procedunt. In hyeme coit, & inter

ceteros pisces sibi idum ex furculis construit. Per duos mēses ouat, & hoc unum ouum tantum ad instar nucis paruum. Femina per quadraginta noctes sedet, et ouū à se editum fouet, ex quo fiūt pisces innumerales. Quod si non esset, multum eorum genus decresceret, quia seipso in uiscem consumunt, & multæ commestionis sunt. Multipes astutia magis q̄ fortitudine uincit karabo monstrum marinum, qd̄ ualidum ē ac robustum. Cuius uictoriæ signum est, nam simul capti in rheti reperiuntur. Karabo frequēter mortuus inuenitur aut lætaliter uulneratus. Est etiam quoddam genus multipedis naturaliter astutū, quod in aqua supernatat, & dorsi testā ad solē ponit ut deficcetur ac durior fiat, sic ut salsas maris aquas, & aduersa scopulorum pati ualeat. Actor. Multipes ipse est polypus (iuxta Plinium) de quo plenus inferius dicitur.

CAPVT. 61.

Muel Mullus. Ex li. de na. rerū. Mulus ē piscis marinus ut ait Plinius, modice quātatis, gratia nobilitatis in esū

tantum datus nobilibus. Rarissimus tamē est quem septentrionalis tātum gignit oceanus. Horū tamen genera plura sunt. Quidam alga & ostreis ac limo ceterorūq; piscium carne uescunt. Nobiliores autem in inferiori labio uel labro gemina barba in signiuntur, uictusq; eorum est quod iuxta ripas aeris serenitatem concreuerit. Mulum nobilem expirantem numerosa colorum uarietate spectari proceres gulæ narant. Seneca de naturalibus questionibus lib. 7. Incredibilia (sicut iam superius dictum

dīctum ē, sunt opera luxurie, in cubili piscēs natant, & sub ipsa mensa capitur q̄sta tīm in mensam transferatur. Parum recens uidetur nullus, nisi qui in conuiuæ manu moritur. Obseruatur morientium color, quem in multas mutationes mors ipsa lucente spiritu uertit. Rubor primum, dein de pallor suffunditur, longa somniculosa inertisq; luxuriæ expectatio. Nolūt attingere nisi eodem diem captum, q̄ ipsum ut aiunt mare sapiunt.

Isidorus. Mulus uocatus est, eo q̄ molis sit ac tenerrimus, cuius cibo tradunt libidinem in hiberi: & oculorum aciem hebetari. Homines uero qui his sepe pasti sunt piscem olent, mulo in uino necato, q̄ inde biberint, tedium uini habent.

Alexander. Mulus bonus fimo delectatur, adeo ut in ipso iaceat: & tincturam caro piscis ex fimo mutuetur.

OPERATIONES.

1 Plinius. Mulus contra pastinacas & scorpiones terrestres siue marinos, & dracones atq; spalangia prodest illitus, aut in cibo sumptus.

2 Eiusdemq; recentis de capite cinis contra omnia uenena ualet, & priuatim contra fungos.

3 Iterum cinis ē capite mulorum attritos sciaticos liberat. Comburuntur autem in uase fictili & cum melle debent illini.

4 Mulos autem in cibo inutiles neruis inuenio. Eorum quoq; cibo tradunt oculorum aciem hebetari. In mēstruis uero mulierum auxiliatur mulus. Inueterati muli & in potione triti, uomitiones concitant.

5 Mulorum falsamenti cinis carbunculos discutit. Mulus autem in uino necatus (ut dictum est) his qui biberint inde uini tedium afferunt.

CAPVT. 61.

desuper rasam & candidam, & circulū in modum crinū super loca aurium, faciē tamen non habet in toto similem homini, q̄a nasum habet pisci simile, & os naso cōtinuū. Ceterū in inferiorib⁹ habet formā piscis. Hoc mōstrū homines sup ripas maris ambulātes libēter allicit, & corā eis sup aquas ludit, q̄ si hominē admirātem ppinquare uiderit appropinquat et ipse, et si datur facultas, hominem rapit & trahit in profundum, sicq; carnibus eius satiatur.

OPERATIONES.

In eo. li. ut sup. Monocerō ē mōstrū marinū, habēs ī frōte cornu maximū, q̄ naues obuias p̄ntrare possit ac destruere et hoīm multitudinē p̄dere. Sed ī hoc pietas creatoris humano generi p̄uidit: q̄a cū tardū aīal creatū sit, naues eo uiso possunt effugere.

CAPVT. 62.

Narcos, Nautilos & nubes. Isidorus. Narcos, teste Aristotele, tantæ uirtutis ē piscis, ut mediante lino & calamo ad manū piscatoris

LIBER TERTIVS.

hamum tenentis accedat stupor et insensibilitas: immo & totum corpus stupefacit, nisi citius hamum deiciat. Inde est quod etiam stuporifera, ut papaver & huiusmodi cetera dicuntur narcotica. Plin. lib. 9. Nauticos qui ab alijs uocatur pompilos, inter principua miracula maris computatur. Nam supinus in summa equorum peruenit, ita se paulatim subrigens, ut emissa omni per fistulam aqua, uelut exoneratus sentina, facile nauiget. Postea prima duo brachia retorquens, membrana inter illa mirae tenuitatis extendit: qua uelificante in auras ceteris branchijs subremigans, media cauda ut gubernaculo se dirigit: ita uadit alto, Liburnicarum gaudens imagine, si quid pauoris interueniat hausta se mergens aqua.

Ex lib. de nat. rer. Nubes secundum Ari. est piscis in aqua uiuens applicatus ad petram, a qua non descendit nec separatur, nisi per attractionem inspirationis concitus.

CAPVT. 63.

Nereides et Orca. Isidorus. Nereides sunt beluae maris toto corpore hirsutae & hispidae. Habent quod speciem aliquam formatam cum homine. Horum alii

qua cum mortalis conditionis imitatrix emori debet, auditur procul gemitus eius ac plactus. De his plenius dictum est superius in capitulo Balena.

Ex libro de naturis rerum. Orca monstrum marinum est, ut ait Plinius, eius imago nulla potest exprimi representatione, nisi quod sit mollis, carnis immensae: hoc balenas graui odio persequitur, dentibus truculentis secreta feminarum irrumpit, ac morsu lacerat. Illae uero ad flexum immobiles, ad repugnandum inertes, pondere suo

oneratae ac pinnis inualidae. Solum nouerunt auxilium in altum mare refugere: seque toto Oceano defendere. Econtra uero orcae in malicia pertinaces laborant fugientibus occurrere, & incautas angustijs trucidare, in uada urgere, saxis illidere. &c.

CAPVT. 64.

Orbis. Isidorus. Orbis dicitur est a figura scilicet quia rotundus est, & totus in capite constat. Plinius libro 32. Durissimum esse piscium

constat eum qui orbis uocatur, rotundus est sine squamis.

CAPVT. 65.

Ostrea. Ex libro de naturis rerum. Ostrea, ut dicitur Ambrosius & Isidorus. Cum testam aperit ut clementioris aurae delictijs gloriatur

cancer insidias ei repentinas pretendit, & lapidem inter eius testas proficit, ne illas coniungere possit, & sic ostreae carnes corrodit. Ostrea quidem in siccum uel in sicco iacens, iam ut in domo conchas tenet, tempore accessionis maris.

Isidorus. Est autem in ostrea preciosissima margarita naturaliter infixata quae maris aequum in ea

in ea solidatur. Quæ etiã difficile apud re-
ges inuenitur. et in litoribus quasi uilis fa-
cens: à uulgo saxis asperis & cautibus col-
ligitur. Plin. li. 9. Silice a testa inclusis fa-
rendū est nullum inesse sensum ut ostreis,
putrescente limo. pueniunt ac spuma cir-
ca nauigia diutius stãtia, defixosq; palos
& ligna. Nup̄ compertum est in ostrearia
humorẽ fœtificũ effluere in modũ lactis.

OPERATIONES.

1 Ostrea peculiariter contra uenena lepo-
ris marini aduersantur, eisq; mēlarũ diu-
tium palma tribuitur, stomachum reficiūt,
fastidijs medentur. Additq; luxuriã frig-
2 gus obruens niue summa montium & ma-
3 ris yma miscens. Aluum leniter emolli-
unt, coctaq; mulso tenasmo, qui sine exul-
4 ceratione sit, liberant. Vesicarum etiã
5 ulcera repurgant. Cocta uero in cõchis
suis sicuti uenerint clausa, mire distillatio-
nibus profunt. Harum testæ cinis, uua se-
6 dat & tonsillas amixto melle. Aristot.
Est autem piscis de genere ostreae, id est te-
7 sta duræ, qui cauda natat & repit. Dio.
Ostreae porphiræ unde purpura tingitur,
cochlea sunt, quæ usta deficcatiue uirtus
tis sunt, quibus & ceterarum cochlearum
8 uirtute sunt similes. Nã & ego eis usus
sum in reumatica & diuturna, & quæ diffi-
cile cõcarnantur uulnera & caua, & nimis
profunda, quas uistas apposui cum adipe
ueteri & butyro nouo.

CAPVT. 66.

PAGR⁹,
Pauus
Pectine
& Perca.
Isido. Pa-
grus piscis est, quẽ
greci fag-
rũ ideo nũ-
cupant, qd
duros dẽ-
res habeat
ita ut ostre-
is in mari-
ala. Act.

Platanista,
& Ferna.
Albertus
in libro
de natur.
animaliũ.
Platanistẽ
(ut dicit
Plinius)
beluã sũc-
marinã:
quæ in
Gange flu-
uio Indie
nascuntur & in mare ueniunt. Erostrum
q 2

Pagrus & ipse est dêtrix, de quo dictũ est
superius. Plin. lib. 9. Omnes quidẽ pisces
p̄gelidam hyemem sentiũt, sed maxime
qui lapidem habere in capite estimantur,
ut lupi & pagri. Cuncq; aspera fuerint hye-
mes, multi ex eis cec̄i capiũtur, sicut de lu-
po marino dictum est superius. Ex lib.
de natur. Pauus maris dictus est à pauos-
ne uolucres, quoniam similis est ei in colo-
ribus: dorso enim & collo pictus est colo-
re diuerso. In eodem lib. ut sup̄. Pecti-
nes maris armanũ unguibus, lucet in rene-
bris ignium more, i magnis frigoribus &
magnis estibus reconduntur, quia tempe-
ratum aerem eos habere oportet ut uiuãt:
cum excessuum passionẽ in elementis un-
gues eorum non pati ualeant.

OPERATIONES.

Aristo. Animalis marini quod dicitur
pecten pedibus si quid appropinquauerit,
oculum subito claudit. Plinius ut sup̄. Pe-
ctines sponte natura harenosis proueniũt

Actor. Perca est piscis fluuiialis uarij co-
loris, cursu uelocissimus, squamis & pin-
nulis acutis & asperrimis armatus: quibus
etiã se defendit cõtra pisces maiores. ne
predantes eam inuadant p̄ ceteris pisci-
bus fluuialibus & stagnensibus. infirmis
in cibo precipue conuenit. Alexand. 3
Perca uidens sibi lucius imminere, horret
pinnis, & sic euadit.

CAPVT. 67.

habent delphini & caudam, habent cubito-
rum quinque longitudinem. His focij sunt
belux, quas stauas uocant, brachia bina ha-
bentes, quibus tanta inest fortitudo, ut ele-
phantes in aquam intrantes infestent, & eis
promuscidas abrumpant. Eodem lib.
ut supra. Perna animal est marinum de ge-
nere concharum, & est croceum, ualde ma-
gnæ quantitatis existens inter ipsas, uesti-
tur uellere fuluo & nitido ualde pretioso
& fiunt inde ornamenta uestium & peplo-
rum pretiosa.

CAPVT. 68.

Pistris.
Pistris in lib.
ut supra. Pistris
malum marinum
magnum ualde,
ut dicit Plinius.
in oceanis Gallias
attingente aliquando
inuen-

tum. Aliquando se offert in mari in modum
altissimæ columnæ, intra uela nauigantium
apparens, & aquam ingentem spargit, ita
quod in pauorem uertit nauigantes.

CAPVT. 69.

Pinna
& plais.
Plinius lib. 9. Pinna
est piscis concharum
generis, nascitur in
limosis, subresceta
semper, nec unquam
sine comite, quem pinna
notheren

uocant, alij pinnophylacem, id est squilla
parua, alibi cæcer dapis affectator. Pandit
autem se luminibus orbis corpus intus
minutis piscibus prebens. Assultant alij,
tinus, & ubi licentius audacia creuit implet
eam. Hoc tempus spiculatorum index, morsu
leui significat. At illa ore compresso, quic-
quid concluserit exanimat, partemque socio
tribuit. Quo magis miror existimasse quos-
dam aquatilibus nullum in esse sensum.

Ex lib. de nat. rer. Pinna de genere con-
charum est, corpusque rotundum habet. Mas
& foemina socialiter ambulant, aperit pinna
conchas suas ad lunam, seque paruis pis-
cibus offert quasi mortuam: qui protinus
assultantes, ubi licentius (sicut dictum est)
audacia creuerit, implent eius conchas.
Mox uero pinna se plenam sentiens, appre-
hensu quicquid incluserit exanimat.

Actor. Plais est piscis notus & usitatus
apud nos, scilicet ut bicolor. Nam ex una
parte albus, ex altera niger. De quo sicut
de pluribus alijs nihil in prenominationis au-
toribus reperi, nisi forte alijs nominibus
uocentur ab eis quam a nobis.

CAPVT. 70.

Porcus
marinus. Isid.
Porcus ma-
rinus est,
qui uocatur
suillus, quia
dum escam
querit, more
suis terram
sub aquis
fodit. Circa
guttur

enim habet oris orificium, et nisi rostrum
harenis immergat pastum non colligit.

Ex lib. de nat. re. Porcus marinus est piscis
esibilis, porci terrestris ex magna parte si-
milis. Nam & caput habet suillum. & mem-
bra in corpore, costasque simili modo dispo-
sitas. Tota ferè caro eius in pinguedinem
transit. Lingua eius absoluta est ut porci, sed
uoce

uoce differūt. In eis dorso quedam spinæ sunt uenenum efficacissimum habentes, & punctiōibus suis ualde cruciantes, sed fel eorum puncturis remedio est. Plinius lib. 32. Inter uenena pisciū sunt, porci marini spinæ in dorso, cruciatu magno lesorum, remedio autem est limus ex reliq̄ corporis piscium eorum.

CAPVT. 71.

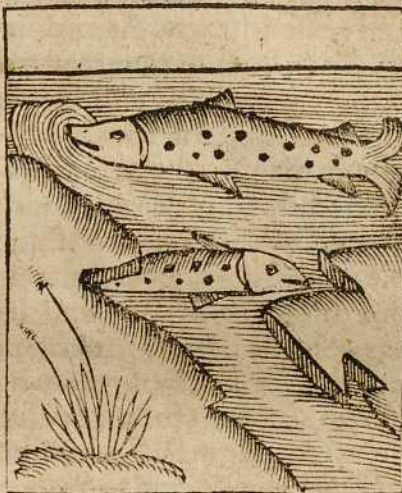
Polyp⁹
Arist.
Polypus habet ius uamen squamositatem pedum, per illam enim inuoluit omne q̄ sibi appropinquat.

Animal tamen ha-

bens sanguinem, habet cerebrū, mēbra uētris in sepia & multipede consimilia sunt in figura, & tactū q̄quid comedit aggregat in cauernis ubi manet. Et postq̄ omne idoneū sibi comederit, tūc testas residuas & cortices cancerorū eijcit. Mutatur color eius, ex colore lapidū qui sūt prope illum fit coloratus, q̄ ei accidit cū timuerit. Ex li. de nat. re. Polypus est piscis tantā habēs uirtutem in brachijs, ut nautam aliquādo de nauī incaute stantē rapiat, & ī mare trahat, eiusq̄ carnibus satiatur. Carnibus em̄ libēter uescitur supinus adheret scopulis, & auelli neq̄, cui si foetida res admota fuerit, ab eius odore p̄tinus resilit. Hi in mari iuxta Venetias frequentissimi sunt. Itē polypī siue multipedes uerso in terram capite coeunt, oua tam multa fecūditate faciunt, q̄ hoīs occisi testa capi non possunt, superq̄ sedentes & incubātes quasi cācellatis brachijs camerā faciūt. Item polypus uel multipes cornu cerui uel storacis sicci fumo deluditur & deprehēditur, quia diligit ipsū, et ob hoc intrat uasa uenantū. Ex ipso etiam assato in hamo posito, uena-

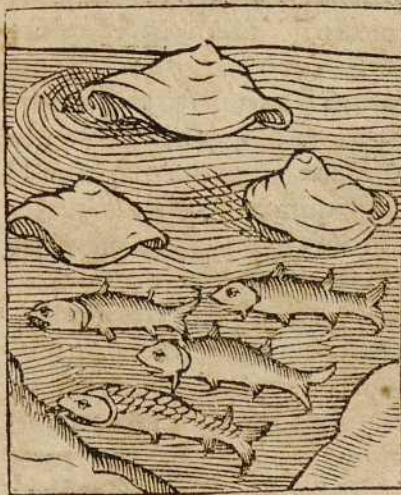
tores multos capiūt pisces. Polypus & karabo si simul irriti fuerint, karabo mortuus inuenitur. Item dicitur q̄ cū ouāt natāt & mares & femina debilitantur intantū, ut a piscibus paruis comedantur, & in cauernis facile deprehenduntur, q̄ tū non accidit iuuenibus & paruis, immo fortiores sunt magnis. Item in hyeme coeunt, in uere autem ouant siue pariunt. Caput maris longius est capite foeminae.

CAPVT. 72.

Pungitius.
Ex lib. de nat. rer.
Pungitius uero est omnium ferē piscium minimus, quibusdā spinis secundum nosmē suum pungens.

Mas in eis circa fauces rubeus est. Foemina uero illa rubedine caret. Ambo uero maculis nudati sunt. Hos uulgus opinae sine semine in aquis crescere, & quod mirabilius est, alios etiam horum semen propagari: unde & hunc piscem matrem piscium uocant. Dicūt enim si stagnum nouū

fiat, nullusq̄ piscis immittatur, hos pisciculos anno primo in eo inueniri, & anno altero diuersi generis pisces ex eisdem propagari.

CAPVT. 73.

Purpura. Ex lib. de nat. rerum. Purpurae sunt conchae marinae, quae uerno tempore congregantur, & attritae liquorẽ ore saluant. Similiter & murices circa canis ortum tricenis diebus. Mutuoque attritu tempore cuiusdam ceræ saluant, similiter & murices. Purpuras uiuas capere contendunt, quia cum uita sua succum illum euomunt. Et maioribus quidem conchis detracta concha auferunt, minores uero cum testis frangunt: ita demum rorem eum excipientes Tyrii. Lingua purpurae longitudine digitali, qua pascitur perforando reliqua conchylia, tanta est aculeo duricia. Aqua dulci enecantur, & sic ubi flumini immerguntur. Alioquin capitae etiam diebus quinquagenis uiuunt salua sua. Horum piscium conchae infra annum magnitudinem implent, quod si ante in crescendo transcurrant, uim libidinis auferunt, nec ultra coire possunt, ut in tempore preciosum liquorem pariatur. Unde summa diligentia primo anno detrahuntur eis conchae uel confringuntur, ne crescat, hoc liquore uestis purpurea tingi solet, quod color nigricantis rosae more subluet. Purpurae (secundum Plinium) foetidis odoribus capiuntur, & cum semineces fuerint, mari redditae reuiuiscunt.

OPERATIONES.

- 1 Plinius, lib. 33. Purpurae contra uenena profunt. Horum testae cinis utiliter cum melle illinitur ulceribus capitis.
- 2 Idem quoque cinis cum melle efficaciter sanat mulierum mammas, panis etiam resistit utroque modo. Idem cinis siue opus sit incipientes discutere, siue coctos emitere, Purpurarum siue muricum minora genera sunt efficaciora, & oris halitum custodientia. Dioscor. Purpura maritima & blata appellatur, quia quasi blitula sanguinis apparet. Huius uirtus sicca est, unde uulnera putrida gingiuarum, in puluerem redacta & imposita purgat & cicatrizat.
- 3 Et si in eis mala caro supercreuerit, puluerizata adhibita depascit eam & extirpat, hoc & eius unguis combustae faciunt.
- 4 Eadem unguis & coopertorium conchilij album fumigata castorei odore ha-

bentiae fumigatione sua sterileis suffocationibus laborantes liberant.

Epilenticos curant, bibita uentrem mouent. Conchilium ipsum combustum omnia supradicta nouit facere.

CAPVT. 74.

RAyta, & Raha. Ex libro de naturis rerum. Raytae quae ralis gallice dicuntur, est piscis maris inter pisces nobis les reputatus, admodum uilis,

& hoc ubi est piscium copia, & prope modum rotundus est, & in longitudine & latitudine ferè equalis. Oculos habet horribiles, os quoque deformitate liuidum, & hoc non eo loco, quo pisces ceteri, sed loco uentris, ubi uero caput & oculi sunt, os non habet. Caudam habet prelongam ut coluber & in ea spinulas quasdam acutas ualde. Habet & quandoque in capite lapidem, nec credimus quod natura creauerit eum inutile. Huius carnes indigestibiles sunt, ut carnes bouinae. Impinguatur (ut dicit Aristoteles) uento meridionali flante.

Iorath. Est autem piscis nomine rahas stupefaciens, ita quod cum rethe portatur, peruenit stupor eius ad manum qua portatur, hic occultatur in arena & luto. Venaturque totum quod ex piscibus appropinquat, et quia stupefacit eos, ita quod non possunt moueri, ipseque consequitur illos & comedit eos.

CAPVT. 75.

Rana

Rana
marina. Amb.
Rana hor
rens in pa
ludibus,
decora in
aquis, in
quibus
omnibus
fere pre
stat elemē
tis Arist.
Rana ma
rina ha

perditio uelox. Cura eius cum tyriaca
magna, & quod est eius generis. Actor
Rana marina rubea uenenosa, & ad eius
potum accidit obfucatio corporis, & alia
multa incommoda. Idem. De hac & ali
is ranarum speciebus dictum est supra, in
tractatu de animalibus capitulo. 122.

CAPVT. 76.

Rhombus
Plini. li.
9. Rhom
bus ē pis
cis pla
nus sicut
passer &
solea. Hi
a passeris
bus tantū
situs cor
porum
differunt
dexter

hic resupinatus est illis, passerileuus.

OPERATIONES.

Idem in lib. 32. Rhombi carnes trita &
ex aqua mulsa data, febricitantibus pfi
unt. Ex li. de na. rer. Rhombus est piscis
magnus fortis & astutus, sed tardus, hic
q̄ piscis ut rana marina simili modo dep
dat. Nā in limo turbato absconditus, pinna
exertas mouet, & ubi pisces appropinare u
derit, mox eos corripit & deuorat. Argu

bet alas sicut & omnia cetera, quorum si
nes tendit ad stricturam, habet etiam bran
chos ad unam partem declinantes asperos,
spinis similes, coopertorium habet in ran
nis, maior ē femina sicut & in ceteris ouā
tibus, ut in lacertis ac in serpentibus, Ha
bet rana marina supra oculos partes pen
dentes quasi pilos, habentes etiam capita
rotunda, quae eis preparat natura cibi cau
sa. Cum enim rana mouer aliquid aquo
sum cum luto & harena, tunc partes illas,
quae sunt quasi pili erigit, easq̄ cum pisci
bus paruis inuoluit, & ad orificium suum
cum eis adducit, sicq̄ comedit. Et si per
partes illas, quae sunt super oculos non ue
natur, quando deprehenditur debilis et egra
inuenitur. Ex his etiā q̄ latent est rana, cū
explauerit uadit & uiride super aquam, &
cibatur piscibus paruis, qui sunt in eo. Ra
na continue generatiois est, & ouat extra
unū ouum cōpletum tantū. Et est dura te
re propter salutem qua exterius indiget.
Huius causa ē natura sui corporis, quia ca
put eius est in quantitate multiplex ad suū
corpus, & est spinosum. Ideoq̄ non reci
pit pullos in ultimo. Omnes autem pisces
natiunt filios præter ranas.

OPERATIONES.

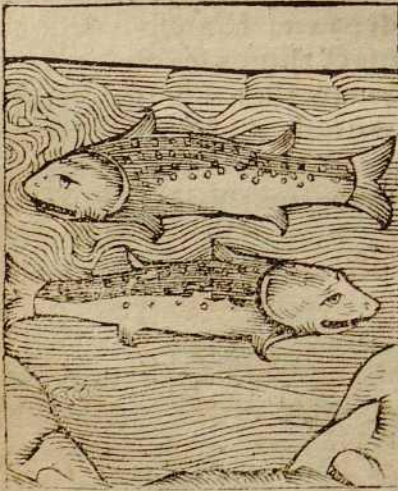
Auicen. in. 3. cañ. Rana marina rubea (si
cut narrauerunt sapientes) maligna est in
uadens animalia nam ex longinquo ad ea
salit ut mordeat, & si mordere non potest,
exufflationē nociuam ad ea sufflat. Ex
eius morfu accidit apostema magnum &

mentū est
eius soler
tie, quia est
sicut tardissi
mus om
nium pisa
cium, mu
gilem ta
men uelo
cissimum
in uentre
sepissime
reperitur
habere.

RVbus & Ryache. Albert. in lib. de natura animalium. Rubus est piscis in mari Italiae & Graeciae abundans, & est de genere pectinis totus rotundus quasi circulus, pinnulis circumpositis, & in parte magna pictus est rubeis uirgulis & maculis, & illa superficies tota est plena spinis aliquid quantum antequam. Et hic piscis est piger ad natandum, propter sui corporis latitudinem. Demergitur autem in profundo et turbat aquam, & pisces qui accesserint incautos confodit, ita quod etiam uelocissimum piscem mugilem in uentre habere inuenitur. Hic piscis delicatus est & dulcissima carnis.

In eodem lib. Ryache dicuntur pisces de pectini genere rotundi, ita quod cubitum & aliquando duos cubitos habent in latitudine & tantumdem in longum, caudam habent longam, & in hac pinnulas acutas ad natandum, oculos horribiles, & os quasi in loco uentris turpissimum, carnes habent duras & indigestibiles, ubi ipse piscis rarius inuenitur, ibi propter raritatem desideratur.

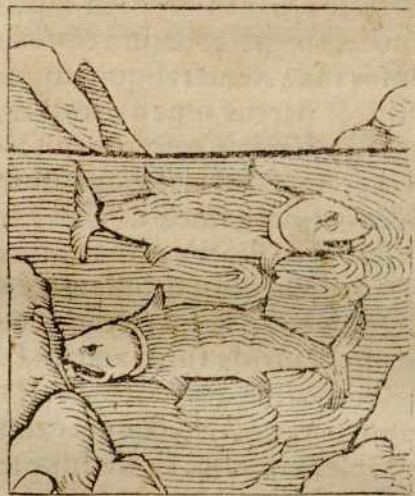

SAlmo & Salpa. Phisi. Salmo dicitur a saltu, caudam enim ore replicat et reflectit firmiter eam ore tenens, donec saltus agilitate locum etiam

abruptum conscendit, sed nec colore multum ualeat, aut sapore antequam gustauerit mare. Ad quod tendens contra fluminis impetum a proposito non desistit quousque reficiatur deinde & nota domicilia reuertitur. Ex lib. de nat. rerum. Salmo piscis est in latitudinem & longitudinem magnam

excrescens. Robore quoque fortis est, sed ponderosus & grauis. Omnis, quam habet, agilitas a potentia uirtutis eius est potius, quam a leuitate corporis, hic ut dicit Plinius olim preferabatur omnibus piscibus fluuiialibus, & maxime in Aquitania. Carnes eius rubeae sunt, que licet dulces & grates sint ualde, tamen satietatem cito manducantibus ingerunt. Piscis iste foetus facit, nec diu uiuere potest in aquis dulcibus stagnorum, nisi liberum habeat transitum ad dulces undas fluuiorum, qui etiam ubi in transitu sepe uel aliquid huiusmodi obstaculum inuenerit, caput caudae coniungit, flexoque corpore peruolat ad optata.

In libro ut supra. Salpa piscis est obscurus & uilis, hic miraculum sui praebet, ut non quod decoqui possit, nisi prius fortiter fuste uel ferula uerberetur.

SParus & scarus. Albertus in libro de naturis animalium Sparus piscis est marinus a telo missili quod spergitur quando iacit dicitur est

eo quod habet huius instrumenti figuram.

In libro ut supra. Scarus piscis delectabilis, qui solus ruminat inter pisces. Hunc piscem dicunt non multos habere dentes, & ideo ruminatione indigere, licet haec non sit causa ruminationis, dicunt etiam hunc piscem romani de longinquis partibus allatum, in Tiberi esse multiplicatum.

Sepia.
Isidor.
 Sepia dicitur quia sepibus interclusa facilius capi, incoeundo obscenum genus; nam ore concipit sicut et uipera,

huius attramenti tanta uis est, ut lucernæ additum Aethiopes uideri, ablato lumine priori, quidam tradunt. Ex lib. de nat. re. Sepia concipit ore sicut & uipera, oua eius dura sunt. Hæ non natant in mari nisi par & par: masculus & femina omni tempore ouant, & in .40. noctibus oua sua cõplent. Fœmina cum ouat, mas eam sequit, & super oua semen insufflat ut uiuificentur. Aristot. Sepia membrũ habet sub ore positũ quod dicitur mastim, in q̄ est sperma magnũ, & quãdo accidit timor eijcit illud in aquã et turbat eam. Habet etiam in interiori suo uasa duo plena ouis, in albedine similia grãdini. Corpora uero mariũ magis aspera sunt q̄ fœminarũ. Pullus sepiaẽ cõtinuus est cũ oua in anteriori corporis parte, nec potest aliter esse. Anterior enim pars & posterior in eodẽ loco conueniũt.

OPERATIONES.

1. Dio. Sepia cum attramẽto suo cocta caeco stomacha est, uentrẽ mollit. Quod molle ẽ ossis eius collirijs cracomaticis necessaria miscetur. Item ossa tusa oniguinẽ dentibus tollunt, maculas carnis integro colore restituiũt. Glaucomata hominũ uel animalũ in oculis sufflando maxime cũ sale ad sanitatem perducũt. Ose eius tritum & cum aqua bibitum toracis uitijs & asmaticis omnino prodest. Plin. lib. 32. Oculorum tumorẽ ruborẽq̄ sepiaẽ cortex cum lacte mulieris illitus sanat, & per se scaticias emendat. Cinis eiusdẽ corticis cicatrices oculorum sanat, & albuginẽ

nes iumentorũ emendat. Sepiaẽ in cibo soluũt, earumq̄ testa ex aqua balsamatorum inherentiã corpori tela extrahunt.

Medentur & lãtigint ceterisq̄ uitijs ex ossibus sepiaũ uistis. Idẽ. Cinis & carnes ex crescentes tollit, & humida ulcera.

Plate. Os sepiaẽ quod in eius uentre inuenitur, ad albandos dentes ualet, si puluere eius subtili in panno lineo posito fricetur. Ad faciem quoq̄ dealbandam puluis eius cum unguẽto citrino cõficitur.

CAPVT. 81.

Serra et Scilla.
Isidorus.
 Serra denta est, quia ferratum habet cristã, & sub tus natans nauem secat. Phisi.
 Serra est marina be-lua, pẽnas habes im-

manes, qua cum uiderit in mari nauem uelificantem, eleuat pennas suas, & contendit uelificare cum nauẽ. Vbi autem cucurrerit stadijs .30. uel .40. laborem sustinẽs deficit, & pennas deponens ad se trahit. Vnde nauẽ maris causa iam lassam reportant ad pristinum locum in profundum. Ex lib. de nat. rer. Serra cristã habet serratã, qua nauibus occulte supernatans eas in fundo secat, ut intrante aqua homines astutiã dolosa mergat, eorumq̄ carnibus fatietur. Alia quoq̄ est eiusdem nominis marina belua ingens, pinnae q̄ latissimas habens, quibus contra naues uelificare cõtendit. Ex li. de na. re. Scilla monstrum est habitans in eo mari, quod Italiã & Siciliã intercludit. Nautis quidem & omnibus hominibus inimicum est, & eorum sanguine carnibus delectatur, caput et manus habet admodũ uirginis formata, sicut sirenes, & rictus, & oris hiãtũ ac dẽtes horridos, uterũ bestialẽ, & delphini caudam.

Miræ fortitudinis est, nec in aq̄ facile uincitur, in terra uero prope imbellis, habet et uocem aliquantulum musicam, ipsaq̄ bella carmine mirifice delectatur.

CAPVT. 82.

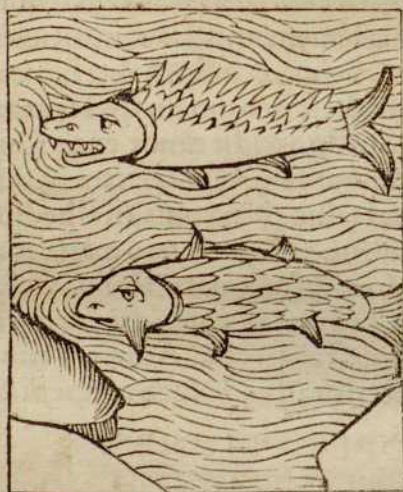

Sirena. Ex lib. de natur. rerum. Sirene sunt animalia mortifera que a capite usq̄ ad umbilicū habent figurā mulieris improcera magnitudinis

horrende facie, crinibus capitū longissimis atq̄ squalentibus. Apparent autē cum foetibus quos in brachijs portant. Māmis etenim foetus lactant, quas in pectore magnas habent: quas quando uident nauitæ, multum timēt, eis q̄ lagenam uacua proijciunt: & ipsa cum ea ludit, donec nauis pertranseat. Reliquā uero partem corporis habent ut aquila, & in pedibus ungues ad laniādum habiles. Porro in fine corporis habent squamosas piscium caudas, quibus ut remigijs in gurgitibus natant. Quoddam etiā musicum ac dulcissimū melos habent in uoce: quo delectati nauigantes & attracti resoluuntur in somnum sopitiq̄ sirenarum unguibus dilacerant. Sed nonnulli nauigantiū sapientius consilio, fortiter aures suas obturant, et sic immunes transeunt ne mortifero sirenarum cantu illiciantur ad somnum. Hæ quidem beluæ in quibusdam profundis gurgitis Insulis & aliquando in fluctibus commorantur. Et quod de lagena dictum est illi testati sunt, qui eas uidisse dixerūt. Sirenas tamen has non in ueritate beluas, sed meretrices quasdā Isidorus fuisse descripsit, quæ transeuntes ad egestatem deducebāt. Sed & philosophi & sanctorum expositorum nonnulli contrarium sentiunt uera

monstra marina esse dicentes. Sunt & sirenae serpentes in Arabiae partibus habitantes, equi cursu ualidiores: quarum etiā quædam alas habentes uolare possunt. Harum uirus tam est efficacissimum ad nocendum: ut morsum ante mors q̄ dolor sequatur. Phisilogus. Sirenae sunt animalia mortifera, usq̄ ad umbilicum figuram hominis habentia: extrema uero pars usq̄ ad pedes uolatilium et piscium habent figurā. Musicum quoddam ac dulcisonum melodiae carmen canunt: ita ut auditus hominū longe nauigantium ad se trahant: nimiaq̄ sua uitate proluxa modulationis, aures eorū ac sensus delinientes in somnum uertāt. Tunc demum cum uident eos grauissimo somno sopitos, ignaros ac per insipientiā suam deceptos inuadunt, et carnes eorum dilaniant.

CAPVT. 83.

Spina Schia & Squatina Ex libro de natur. rerū. Spinachia corpore quidem est pusillula, sed uti lissime undiq̄ spinis exantibus

munita, à morfu cuiuslibet alterius piscis est tutissima.

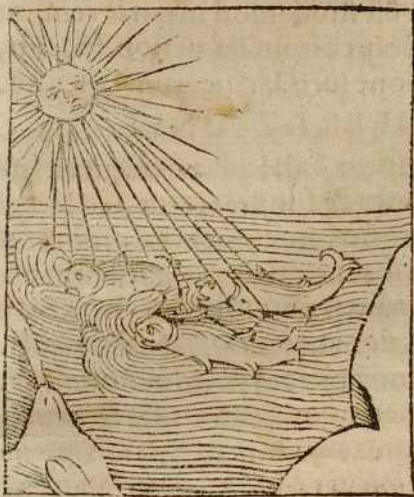
Isidorus. Squatina dicta: eo q̄ squam⁹ sit acuta, unde & eius cute lignum polif.

Plinius libro. ii. Squatina ex pisciū genere qui pro spina cartilaginem habent. Omniaq̄ talia carnosiora sunt & supina uescuntur. Diuersa piscium genera nō coeunt præter squatinam & raia, ex quibus nascitur piscis parte priori raiae similis: & nomē ex utroq̄ compositū apud Græcos trahit. Piscis qdā ter iāno parit, qdā bis, & autūno. Ex planis sola squatina bis autumno

autumno occasuq; uergiliarum. Squatina uero inira se parit oua premollia in alium locum uteri transferens, ibiq; excludens. Simili modo & omnia que appellauimus cartilaginea ita fit, ut sola piscium & animal pariant, & oua concipiant. Ex libro de naturis rerum. Squatina piscis est in mari, 5. cubitos habens longitudinis, & caudam pedalem. Hic absconditus in limo pisces corripit subito. Cutem tam asperam habet ut ex ea lignum et ebor poliuntur. Pilus ipsius cutis breuis & niger est. Hinc adeo durum natura creauit, ut ferri uel calibis acumine uix incidi possit.

CAPVT. 34.

Solaris & Solea. Ex libro de naturis rerum. Solaris dictus est, eo quod in sole libet in ripis fluminum iacet. Caput habet

magnum orificium latum, cutem nigram ac lubricam qualis est anguillarum. Epar habet dulcissimum & esibile precipuum: in uastitate ac longitudinem maximam crescit.

Plinius libro. 9. Solea est piscis a figura denominata, eo scilicet quod calciamentorum soleis assimiletur.

Autor. Solea piscis est marinorum piscium iuxta medicos, infirmis in cibo suauissimus, quia minus ceteris flegmaticus: est etiam sapore gratus.

CAPVT. 35.

Scolopendra marina terrestribus similes quos cetipedes uocant, hamo deuorato omnia in

teranea euomunt, donec hamum egerant, deinde reforbent. Ifido. Scorpio dicitur est quia ledit dum manu tollitur. Tradunt autem. 10. cancris cum manipulo oculi alligatis, omnes qui ibi sunt scorpiones ad eum locum congregari. Ari. Scorpio marinus ouat in uere semel, & iterum autumnus. Plinius. 9. Cancris mortui in scorpiones figurantur in sicco.

OPERATIONES.

Idem libro. 20. Mentæ succus contra scorpiones marinos sumitur. Idem libro. 32. Mulus etiam illitus uel in cibo sumptus contra scorpiones marinos sumitur & auxiliatur. Scorpiones autem marini fel alopicias replet. Fel marini scorpionis rufi cum oleo ueteri aut melle actico, incipientes suffusiones discutit. Iterumque fel scorpionis marini cicatrices tollit. Scorpius marinus necatus in uino, & obuli potu potus uesicæ uitia & calculos sanat.

Lapide quoque qui inuenitur in scorpione marini cauda: cum sole in cancro torquetur serpentes ictibus scorpionum. Dioscoridus. Scorpiões marini colerā deponunt, suffusiones oculorum detergunt, caliginēs & glaucomata tollunt. Idem. Marini scorpionis fel magnā habet uirtutē, & ante fella quadrupedum primū: facit autem ad effusionē oculorum & ad caliginē & aspredinē palpebrarum.

Aul. in. 2. can. Cerusa stanni confricata super marini scorpionis puncturam confert. Idem in. 4. Ex morfu scorpionis marini accidit inflatio uentris & forma poropica: & quādoque uentositatis exitus absque uoluntate.

12. Cura eius est cura draconis marini & rutelæ,

CAPVT. 36.

SPōgia, Squamis & Scinthi. Albertus in libro de naturis animalium. Spongia marinarum ē quæ multorum generum ē. Et coue-

niunt cum animalibus in motu contractionis, & dilatationis. Quædam earū immobiles sunt à saxis; & si abrumpantur radicibus recrescunt. Quædam autem sunt mobiles de loco ad locum, in turbatis melius uiuunt, & in puris aquis putrescunt, & ci-

bantur in limo & piscibus & ostreis. In libro ut supra. Squamis est piscis marinus quem Germani catulam maris uocant. Hinc quinque pedes habet in longum & caudam monopodalem. Hic piscis in limo absconditus improuisos interficit pisces. Cutem etiam habet ita asperam, ut ea cum sicca fuerit lingua & eborapoliatur pilus uero eius breuis est & niger & similis aristis herbæ fullonum; & adeo durus est, ut ferro & calibe uix possit scindi.

In eodem libro. Scinti animalia sunt aquatica in Nilo natantia crocodilis figura similia; sed sunt multum minora & contractiora. Horum carnibus infecta pocula uim ueneni extinguunt: prænuunt etiam tempestates, antra sua arantia et ostium ab opposito eius uenti qui flaturus est aperientia et cauda uillosa aliud foramen quod ad uentum respicit obturantes.

CAPVT. 37.

SToniscus siue Stincus. Isid. Stincus ē belua circa Nilū. Auicēna. Stincus ē Guarilde Nilo qui capitur in Egypto: & estima-

uerunt quidam quod sit de partu crocodili. Melius aut de ipso est illud, quod in parte renum: auget quādoque coitum ita, ut non sedetur, nisi sorbitione iuris lactucarum & lentiū.

OPERATIONES.

Dios. Stincus ē aial quod inuenitur in India quadrupes & simile lacertæ, sed longius atque uētrocius hoc autem fallitur & ad uenereos usus facit, si caro eius ex uini citato poteretur, nam si plus sumatur, neruos ledit. Alb. de nat. animal. Stincus est aial, marinum inter platam & animal quod ē sicut stellio pentagonū rufi corij: & in medio habet rimas quibus trahit nutrimentum. Et ita excitat libidinem, quod sanguinē eijcit per coitum, nec tamen concumbens adhuc coitu satiatur, nec medicinā habet libido, nisi per succum lactucæ bibitum.

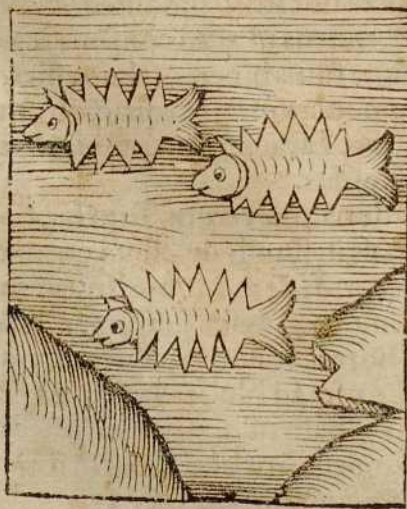
CAPVT. 38.

STurio, Ex lib. de nat. re. Sturio est piscis magnus habitans in aquis fluuiatibus quæ magnæ sunt & diuise uiuere diutius non potest in stagnis nisi ad dulces

dulces fluuiorum aquas trāsītū habuerit. Cibi parū aut nihil admittitī corpore, cui quippe cibus in nutrimentū sufficiens est ipsa sola aeris serena trāquillitas, quapropter & modicū habet uentrē ac propemodum solidus in loco uētris; sicut in reliq̄ corporis parte habet intestina: licet parua respectu suæ magnitudinis: epar uero factis magnū & adeo dulce, q̄ uix comedi sine stomachi abominatione possit unde eius felle q̄d cōtiguū ē epar fricare solet: ut excessus dulcoris in epate temperetur excessu amaritudinis in felle: ore caret, & illa pars integra est q̄ in ceteris animalibus os occupare solet: nec nisi modicum sub gutture foramen habet clausum cū uoluerit apertū aeris serenicat, Austro citius impingescit, Aquilone uero flante subsidet in profundis. Idē in lacte positus diu sicut in aq̄ uiuit, Alb. in lib. de natu. ani. Sturio piscis notus est: quē antiqui storā uocauerunt. Est autē piscis lōgi nati, & magnus ad longitudinē nouē pedum qm̄ cōpletus est, & est rotundus in modū clauæ: & tres habet testiculos in pelle pungentiū p̄ corporis longitudinē. Os habet ad sugendū potius q̄ ad manducandū: & ideo in uentre eius nihil cibi iueniūt grossi, sed humor uiscosus quē sugendo accipit: carnes habet albas & dulces: & nō habet ossa, nisi in capite. Pinguedinē habet croceā: et epar habet magnū & adeo dulce, q̄ nisi felle suo temperet, præ dulcedine generat abominationem.

CAPVT 89.

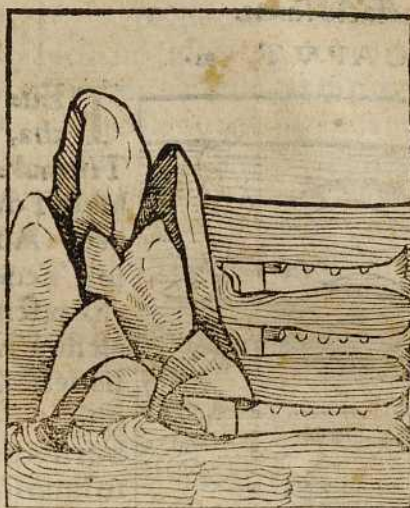
STella.
Plini. libro. 9. Stellam in mari sapiētia claros autores uideo mirari. Cuius figura hæc est, parua admodū caro int̄: extra du-

riore callo. Huic tam igneum feruorē esse tradunt: ut omnia in mari contacta adurat omnem cibum statim peragat.

OPERATIONES.

Idem in li. 31. Carnes autē marinæ stellæ cōtra marini draconis ictus ualent appositæ. Ex lib. de nat. rer. Stella piscis est in mari occidentali, cuius figura est ad modū stellæ. Hęc cum aliquod animal comederit, mox inuenitur in eius uentre durum quasi bis coctus panis.

CAPVT. 90.

SPōgia.
Sifidor. Spongia dicta est a fingere id est niti dare uel extergere Vnde Cicero. Et fingebat spongijs sanguis id est extergebat.

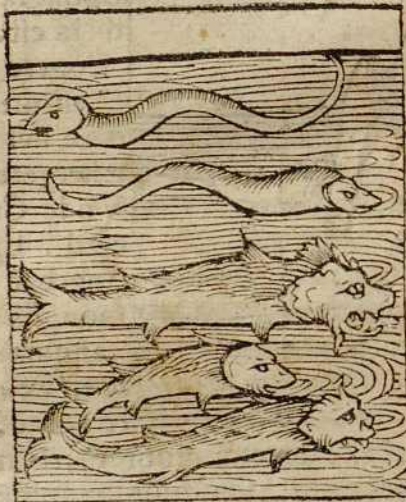
Animal autē esse docetur cruore petris inherente, unde dum abscinditur sanguinē remittit. Nam alia sunt uiuentia in aquis, quæ discurrent ut pisces. Alia quæ stant fixa: ut ostrea, echinus, spongia. Ex his alia mares dicuntur, eo q̄ tenues sunt fistulae spissioresq̄. Alia foeminae quæ maiori bus fistulis ac perpetuis sunt. Alia duriores, q̄s Græci appellāt tragos: et nos hucos fas dicere possumus ob asperitatē sui. Nouissimum genus earum peniculi uocatur, eo q̄ apte sunt ad oculorum tumores, et ad tergēdas lippitudines utiles. Cādidæ spōgia cura fiunt, per estatem enim ad solem sternuntur, et sicut cera punica candorem bibunt. Plinius. lib. 32. In mari Campaniæ uicino panem abiectum rapiunt: & ibidē. Ad nullum cibum in quo hamus sit accedunt.

OPERATIONES.

Plin. lib. ut supra. Aquilæ nares spongiæ ac ceteris præferunt, nec usq̄ diutius dura

2 res spiritum medici asserunt. Harum ge-
 nus mollissimum penicilli, tumores oculo-
 rum sedat ex mulso impositi; abstergēdæ
 quoque lippitudini utilissimi. Imponun-
 tur & ipsæ spongiæ epiphoras exposita et
 4 ad dolores capitis ex aceto calido. Re-
 centes discutunt, molliunt, mitigant; ue-
 5 res autem uulnera glutināt. Ulcera hu-
 mida & similia impositæ siccant, fracturæ
 & uulnera. Spongijs utilissime fouentur;
 quia sanguis rapitur in secando, ut per spi-
 6 ci possit curatio. Infantium quoque sira-
 sim id est capitis ulcera fungia frigida ces-
 rebro humefactio sanat.

CAPVT. 91.

TEu-
 cha,
 Titimal-
 lus et Tor-
 pedo. Au-
 tor. Teu-
 cha piscis
 est fluui-
 lis uel sta-
 gnēsis oī-
 bus notus
 in limo si-
 cut āguil-
 la nutritur,
 unde & ei

us coloris est scilicet lutei, siue nigri; uter-
 que piscis saporis dulcis est, sed malæ dige-
 stionis. Isidor. Titimallus nomē ex flo-
 re accepit. Tynum quippe flos appellatur
 Nam cum sit specie gratus, & sapore iocū-
 dus, tamē sicut flos fragrat et corpore odo-
 res aspirat. Idem torpedo dicta ē, eo quod
 corpus tepescere faciat, si eam quisque uiuē-
 rem tangit. Torpedo sicut & squatina est
 ex genere piscium qui cartilaginem habēt
 pro spina, omniaque talia carnosiora sunt,
 & supina uescuntur. Torpedo oua in ter-
 ra seponit premollia in alium uteri locum
 transferens, ibique excludēs, octogenos ha-
 bet fetus. Nouit torpedo uim suā, ipsa nō
 torpens, merisque in limo se occultat.

OPERATIONES.

Plinius lib. 32. Torpedo emollit aluum
 in cibo sumpta.

Et lieni medetur imposita, procidentis
 morbum intranei quoque prohibet apposi-
 ta. Denique si torpedo dum est in libra ca-
 piatur, triduoque subdicio asseruetur, faciles
 efficit partus.

CAPVT. 92.

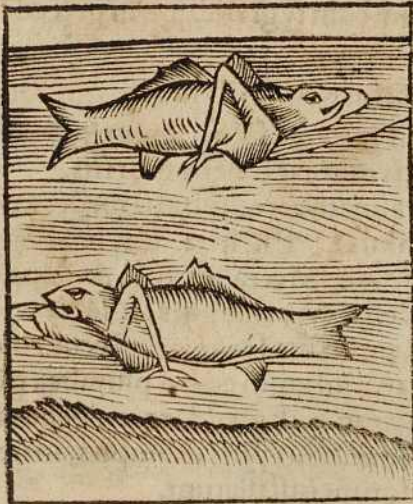
TRebi-
 us &
 Tructa.
 Ex lib. de
 nat. rerum
 Trebius
 est piscis
 niger, pes-
 dali tantū
 longitudi-
 ne, habens
 tamen qu-
 que digitos
 in crassitu-
 dine, hanc

ei uim inesse Plinius recitat, ut pars eius
 in sale seruata, aurum quod in altissimos
 puteos deciderit, ad mora extrahat ac flu-
 ctuare faciat. Hic colorem candidum in
 hyeme mutat; & estate nigrior fit: solus in-
 ter omnes pisces ex alga nidificat & oua in
 nido parit. Trebius est in oceano, qui duo-
 ro naues perforat rostro.

Autor. Tructa exterius quidem uaria
 sicut & petica; sed interius rubea, quæ qui-
 dem (ut fertur) quædiu minoris ætatis & cor-
 poris existit, in aquis tantum dulcibus nu-
 tritur, & tructa uocatur; cum autem excre-
 uerit & descendens usque ad confinia ma-
 ris de falsedine illius biberit, salmo efficitur,
 quod tamē uerum esse nequaquam ab om-
 nibus asseritur. Est autem uterque piscis de-
 liciosus & sapidus.

Ex libro de naturis rerum. Tructa pis-
 cis est habitans in fluuijs dulcibus, qui ma-
 gno impetu currunt de montibus, squamas
 habet ut salmo, carnesque similes, sed
 multo esibiliore, & hoc in estate tantum
 a mense Iulio usque ad Nouembrem. Hye-
 me uero carnes habet albas ut ceteri pisces
 minorisque saporis, maculas habet in dorso
 crocias atque sanguineas.

Caput

Teste
um,
Albert.
in lib. de
na. anim.
Testeū
animal ē
marinū,
quod pel-
lis duri-
cie teste-
umappel-
laē. Hic
aūt adeo
spissam

ex falsugine maris cōtrahit pellē & durā,
q̄ calor naturalis interior per poros respi-
raculum habere nō ualēs. causa est infirmi-
tatis aliq̄n: & tunc petit aquas dulces in q̄-
bus pellicis despissatur: & sic sepe cōmutat
seipsum: tamen ex mari nō potat, nisi aq̄s
dulces quæ in mari sunt sicut olim in hac
scientia probauimus per uas testeum in aq̄
positum.

CAPVT. 94.

Testu-
do.
Alber. in
libro ut
sup. Te-
studines
habitant
in Indico
mari, ita
latas tes-
tas habē-
tes, q̄ ho-
minibus
sufficiūt
ad hospī-

tia parte eorum in tecto posita. Aliq̄n etiā
in testis illis nauigatur inter Insulas quasi
in tymbis. Hæ testudines sic capiuntur (ut
dicit Plini.) in feruore enim solis gauden-
tes, toto dorso eminente natāt in maris su-
perficie, donec ita desiccant q̄ mergi non
possunt: & tunc inuitæ natant, donec ma-
nibus accipiunt uidentium. Dicunt etiam

aliqui q̄ nocte ad pastū testudines illæ egre-
diatur: & saturatæ obdormiūt in superficie
aquæ natantes: & tunc plurimis ob capturā
cōgregatis, tres natant ad testudinē quorū
duo ad apphensam cōuertunt conchā, ita
q̄ in tergo latet ostreū, tertius aūt laqueū
inijcit capiti uel membro qd̄ est i loco col-
li, & residui qui in littore stāt trahunt ipm
ad terram. Testudo autē hæc magna sicut
& parua dentes nō habet: sed rostri margi-
nes habet acutas modo pixidum: & dicit
tanta esse oris eius duritia, ut etiam lapides
cōminuat. Dicit etiam Plin. q̄ hæc anima-
lia coeunt pecudū more, et q̄ femina coitū
de facili nō sustinent, donec masculus ad-
uersus femina festucas in ore posuerit. In
terra egressa ouant oua, ouis anserū simi-
lia: & facit centum uel amplius, & illa fo-
dit in terrā extra aquā, & aliquando pecto-
re iacet noctibus super ea. Et ideo quidam
dicunt ea uisu fouere, q̄ tantum est falsum
fetus aut in terra educant, & inducunt in
aquam. Testudines marinae pecudum mo-
re coeunt: ut dicit Arist. & in terram egres-
sa oua usq̄ ad centum ouis anserum simi-
lia pariunt, quæ & quidam ab illis tantum
oculis spectando foueri dicunt.

Isidorus. Testudo autem dicta est q̄ te-
gmine teste in modum camerae adoperta
est. Horum quattuor sunt genera, quorum
unum ē de quo hic agitur, scilicet testudo
marina, Aliud uero testudo lutaria. De
alijs suis locis dictum est.

Solinus. Thraciæ populi marinas testu-
dines ca-
pere gau-
dent, qua-
rum tanta
est magni-
tudo, ut
super cisis
es earum
domū fa-
ciat & nu-
merosam
familiam
non arcte
recepta.

CAPVT. 95.

Tigris & Tritæ, Alb. in lib. de nat. animalium. Tigris est animal marinum, caudam habet duorum cubitorum latitudinis, fœtum facit in mari, & nunq̄ in terra. In terra autem exit ad sinistram, & hoc contingit: quia oculo dextro melius uidet q̄ sinistro, flante aquilone libentius exeunt q̄ alio tempore. Plin. dicit q̄ nauem insequuntur curiositate uidēdi uela, & hic stupore tantum detinetur, q̄ tridēte in eos tacto uix fugiant, in hyeme latent ultra modum. Impinguntur ita q̄ tertio anno uel quarto plurimum moriuntur. In Aethiopia trigridis bestie sunt colore fusco, & duabus mammis à pectore dependētibz fœtus lactantes: ut dicit Soli. Dicit etiam q̄ tigris in Ponto nascitur: eo q̄ aquas ceteris maribus habet dulciores. Et si flumina intrat, dextro latere intrat, sinistro uero exit.

In lib. ut supra. Tritæ sunt pisces fluuiales in his currentibus & fluuijs, qui cū impetruunt de montibus, squamas & carnes rubeas habēt. In estate ut salmo, in hyeme sunt albescentes & minus sapidæ. Maculas in dorso habent & rufas & nigras.

CAPVT. 96.

Thynnus. Ex lib. de natur. res. Thynnus est monstrum marinum habens duorum latitudinis cubitorum. In mari fœtificat tantum, sed in

terra exit ad pastū. Plin. Thynnus naues ob curiositatem uidēdi uel a uento agitari persequitur: & eo stupore intantum afficitur, ut etiam tridente in eum iacto terrore non moueatur. Hyberno tempore later gurgitibus ptnguescit intantum ut uita lō

gissima per trienniū sit, & habet quasi eandem naturam cum tygri de quo in precedēti capitulo.

OPERATIONES.

Diosco. Thynnus salsus si plurimū fuerit, cōmestus mitigat uiperæ morsus.

Cathaplasmatibus adhibitus medet caninis morsibus. Plin. li. 32. Thynni adiperecenti ad oris ulcera est usus Attalus.

Psilotrū est thynni sanguis, & fel & iecur siue recentia siue seruata. Iecur etiam tritum atq̄ mixtum cedro plumbea pixide asseruatum. Emendatq̄ palpebras psilotrum inutilibus pilis exemptis, in uestigia euulforum instillatum.

CAPVT 97.

Tortuca. Ex lib. de naturis rerū.

Tortuca maris est monstrum ingens, formatum ad instar tortucae terrestris, sed eius magnitudinem in immen-

sum excedens, nam octo cubitorum est eius longitudo, quatuor latitudo, clipeū habet quo contra iacula tegit ad instar usualis scuti triangularem, sed multo maiore, ut pote quinque cubitorū. Crura habet magna, ungues magnos, & digitos in pede maiores q̄ sint in leonibus. Fortitudine quoq̄ & audacia mirabiliter uiget, quippe quæ tres homines in uadere non timet. Fortitudine quoq̄ frustratur, si dorsum ad terram uertatur, difficulter enim surgit in dorsum conuersa, propter latitudinem clipei quæ a dorso tanta belua includitur. Aristote. Tortuca postq̄ comederit uiperam, comedit origanum agreste ne moriatur.

CAPVT. 98.

Vacca

Vacca & vitulus marinus. Ex lib. dena. re. Vacca marina monstrū ē magnū ac ualidū & ad iniurias iracundū, nō habet oua sed facit

fœtū unū quidē sepius, uel duos aut plus. Fœtū tenere diligit, & secum ducit quēcumq; uadit. Hoc aīal. 30. annis, qđ pbatū est amputatis eorū caudis, uiuit. Vitulus marinus a similitudine terrestris dicitur Arist. Vitulus marinus habet corp⁹ durū & carnosum, ideoq; grauius interficit, nisi eum uulnere & maxillis. Vox eius est ut thauri, quattuor habet pedes, nō aut auriculas, quia regimen uitæ illius et mansio ē in aq̄. Nam si essent ei auriculæ super uias positæ, multum humorem reciperent, ac motū & natationem in aqua prohiberent. Animal generat completum, eiusq; partus est omni tempore sicut hominis, precipue tempore partus caprarum.

CAPVT. 99.

Verich alias Verich, uipera & umbra. Isidorus. Verich piscis est uulgariter sicutus: Latine uero Aristotus quia arsis innumeris ar-

matur caro eius, ita ut incōmode edi possit, & nō sine fastidio, unde pauperū cibus

est: tāq; omnium piscium esibiliū uilissimus. In aquis dulcibus frequenter habitat: in his tamen qui fluxu & refluxu maris amari catur. Capitur autem sic: Rhetia tenduntur in longum aquæ uel in trāuersum, & ante rhetia super aquas instrumentum instar arcus, ita ut fluitet super undas: in superiori autem eius parte nola suspenditur, eius sonum piscis audiens, gregatim aduentat tinnitum nolæ stultus sequens, & hoc inditio patet, quia sensum habent auditus. Incidentes ergo in rhetia capiuntur in multitudine magna.

Idem. Vipera marina, piscis est paruus paulo plus q̄ cubiti unius, in capite super oculos unum cornu fert, paruū acutum & mortiferum, eo nanq; quemcunq; uulnerat ueneno inficit. Quod cauentes piscatores capto pisce, caput ei amputant, reliquum uero corpus in usum hominum cedit. Idem, Umbra dicitur à colore, eo q̄ coloris sit umbrasi.

CAPVT. 100.

Vergiliales Albertus in libro de natura animalium Vergiliales pisces sunt in duobus lacubus Italiae lano uidelicet & uerbaciano in

radicibus alpium effusis tantum ad uergiliarum stellarum ortum apparent, & in omnibus alijs temporibus latent. Hii pisces pulchras habent squamas, acutas ut clauis. In capite autem sunt parui, & postea in caligarum modum delectantur.

CAPVT. 101.

Vrano-
scop⁹,
Vrtica &
Vulpes
marinae.
Plini .lib.
32. Vrano
scop⁹ uo-
ca⁹ ab ocu-
lo quē ha-
bet in capi-
te a quo
subter &
supra intē-
dit. Alio

nomine gallie nuncupatur.

Huius fel cicatrices sanat: et carnes oculorum superuacuas cōsumit, ut dicit Meander in comedijs. Item lib. 9. Vrtica noctu uagatur, noctuq; mutatur, uis eius pruritu mordax eademq; terrestris urticae.

Aristot. Animal genus quod Graece dicitur akalabia, & creditur esse urtica maris: est ingens alias, inurens per se; nec habet testā sed eius creatio est sicut carnis. Et hoc genus sentit et rapit quicquid appropinquat manibus, & applicatur lapidibus cum suis pedibus, sicut animal multorum pedū. Et fortasse tumescit corpus eius quā applicatur alicui rei. Habet autem orificium in medio corporis eius, & uenatur quicquid transit per ipsum ex piscibus paruis: & comedit iriciū & pecten; id est plais. Plin. lib. 9. Vulpes marinae in periculo capture

CAPVT, 102.

glutiant non tantū hamū, sed amplius usq; ad infirmam lineam, quae facile prodāt: sic, q; capere nō possunt. Vulpium terrestriū assimilēs.

Hippotamus, Ex lib. de nat. rer. Hippotamus est belua in terra nascēs, sed in aqua & terra equaliter potens, elephantibus plerūq; maior. Rostrum habet resupinum, dentes aduncos, noctibus segetes depascit, ad quas quasi retrogradus pergīt: libentius autem praeter ceteris partibus corporis in pedibus uulnera recipit. In Nilo habitat, & in partibus Indiae precipue reperitur; ex eius cutae tornantur haste. Aristot. Hippotamus; id est equus fluuiialis: habet equinos crines, fillos pedes, sotulares ut uacca; & est sine facie, habens in pedibus kahab. Cauda eius ut porci, hīnitus ut eq, magnitudo ut asini, corium eius grossum ualde, ideoq; parantur ex eo sotulares & corrigiae. Interiora eius assimilantur interioribus equi & asini. Et licet in terra maneat, sine aqua tamen uiuere non potest, sicut tortuca, & rana marina, & crocodilus.

OPERATIONES.

Plini. lib. 11. Corij uero crassitudo talis, est Hippotamis, ut inde tornentur haste cū ingenio quadam medica diligentia.

Cinis corij hippotami cum aqua illitus pānos sanat: adeps eius febres frigidās.

Pellis eius ē sinistra parte frontis ad alia ligata, uentrem inhihet, & eiusdem cinis alopeciae explet. Testiculi. 3. r. ex aqua 4 bibitur contra serpentes. Fimus suffocans dentes ē parte leua, dolorem dentium scarificatis gingiuis sanat.

CAPVT 103.

res in domibus & pallacijs tigna, & alia structurae

Zedrosus, Zidrach, & Ziphis. Ex lib. de nat. re. Zedrosi beluae marinae sunt Arabiam incolētes, quarū ossa adeo magna sunt, ut fores in domibus & pallacijs tigna, & alia structurae

structuræ necessaria de illis comode secetur. 4o. nãq; cubitorum magnitudinis reperiuntur. In lib. ut sup. Zidrach ẽ mōstrum forma mirabile, quod prætendit maliciam in sua figuratiōe, sed innocuū reperitur. Caput habet ut equus, sed forma minor. Corpus autem ex omni parte draconis similitimum est, totumq; diuersimode coloratum. Caudam habet longam secundum quantitatem corporis sui, gracilem et tortuosam ut anguis, pinnas habet quoq; sicut piscis. In eodem lib. Ziphus est marina belua ualde formidabilis: & omnium animalium generi ualde dissimilis, forma singularis, huius nãq; caput si uideris mōstruosum est omnino. Si oris abyssum, fugies uelut imaginem mortis, si oculos, horrebis, si reliquum corpus, nihil in rebus simile te uidisse fateberis.

CAPVT. 104.

Zitirō.
Zitiron
 mōstrū est
 quod uul-
 gus militē
 uocat, & ẽ
 ingens at-
 q; fortissi-
 mū in an-
 tiquitatē par-
 te q̄si for-
 mā armatū
 mōstrū de-
 fert, & ca-

put quasi casside galeatum, ex cute rugosa

& dura ac firma nimis. Ab eius collo dependet scutum longum, latum & magnū, & interius cauū: ut in eo possit contra ictus pugnantium more defendi. Est enim forma triangulare, firmitate, duriciãq; tam ualidum, ut uix unq; possit iaculo penetrari. De collo eius & de spondilibus uenæ quædam ac nerui fortissimi protenduntur in humerum, quibus predictum scutum penderi in scapula. Brachia quoq; fortissima nimis habet, & quasi manum bifurcam cum qua ualidissime percutit: unde fit ut difficulter nimis ab hoīe capi possit, et si captus fuerit difficulter etiam necari nisi cum malleis poterit.

CAPVT. 105.

Zifius.
ZAlbe.
 in li. dena-
 tur. anim.
Zifius est
 animal ma-
 ris, nulli
 alij simile,
 maximū
 & ingens
 de genere
 cetorū, ca-
 put habet
 monstruo-
 sum, os p-

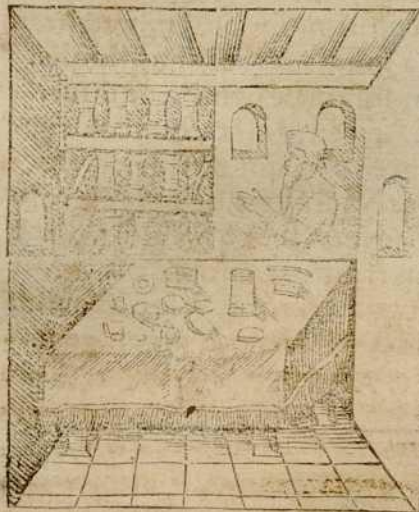
fundum ualde, oculos horribiles; in toto corpore nulli alij similes nisi cete.

Libri de piscibus finis.

Et idē auto. Diosc. Adamas est lapis q̄ utuntur aurifices ponētes in stilis ad sculpendos lapides: & cōfert gingivæ fluxæ: et purificat dētes. Et idē auto. Gal. Virtus eius est q̄ abstergit abstersione forti, & signū q̄ aurifices utūtur in hoc q̄ indiget abstersiōe. Et nos iā experti sumus q̄ mūdicat dētes & abstergit. Et in eo est uirtus aliqua calida, & propter hanc causam admiscetur in medicinis cōburentibus, & in aliquibus desiccatiuis q̄ curant gingivæ.

CAPVT. 2.

Agathes siue agapis. Agathes (secū dū Dio.) habet marinā uirtutem scilicet q̄ calorem habet simillē pellis leonis. Isaac beniamin.

Agathes aut lapis niger est, albis uenulis in modū cuiusdam speciei lapidis albesten. Et inuenit̄ alius minor eiusdē speciei, qui similis est corallo, & tertiū genus plurimum sui ī Creta Insula nascit̄, q̄d habet in nigro uenas croceas. Est quartū genus Indicū & uariū, q̄ si sanguine sit aspersum.

OPERATIONES.

Diosc. Agathes ualet ad morsū scorpionis alligat̄ uel illinitus cū aqua statim tollit dolorē: tritus & uulneri aspersus uel in potiōe cū uino datus uiperarū curat morsus: portatus facundū, prudentē, amabilem & gratū facit. Isaac beniamin. Pri-

um quidē genus aptū est ad regum formas, q̄ lapidibus insculpuntur: & plurimi lapides habent capite regum insculpta.

Et cum iacent ad caput dormientis, fert̄ ostendere multa simulachra somniorum.

Tertium aut̄ genus qd̄ creticū ē facit: ut adiuuet uincere picula et uiribus cōuenit cordis gratū et placētē facit: ut dicit Euax & coloris facit hominē boni & facundū.

CAPVT. 3.

Alabandina. Isid. Alabandina dicta est ab Alabāda regiōe Asiae, est aut̄ cristallini generis, cuius color ad celidonium uadit, sed rarus. Arno.

Alabandina fulgorem habet qui est rufus, clarus ut sardius.

OPERATIONES.

Huius uirtus est q̄ fluxum sanguinis p̄uocat & augmentat. Ex lapidario. Est alabandina cuius lux est emula sardi. Indicis aut̄ dignum de nomine fallit amicum.

CAPVT. 4.

Alabastrites, Amandinus & absinthus. Isid. Alabastrites ē lapis candidus, inter stinctus uarijs coloribus. hūc cauāt ad uasa

LIBER QVARTVS.

unguentaria, quoniam unguenta optime seruari dicitur incorrupta. Nascitur circa Thebas Aegyptias ad Damascum Syriæ, ceteris candidior: probatissimus in India. Plin. lib. 16. Alabastritem lapidem uocant quæ ad unguentaria uasa cauant. Nascitur circa Thebas Aegyptias & Damascum Syriæ. Hic ceteris candidior, sed probatissimus est in Carmania, mox in India: iam quidem in Syria atque in Asia. Vtilissimus autem et sine ullo candore in Cappadocia. Probatur quæ maxime coloris mellei in uertice maculosi atque non translucidi: uicia sunt in his corneus, colore candidus, & quicquid uitro simile est. Secundum Albert, Lapis amandinus est gemma coloris uarij. Lapis absinthus secundum Albe. est de genere gemmarum colore uitrei rubeis uirgulis.

OPERATIONES.

1. Dios. Alabastrites est laxatiuus, mollit denique duricies et stomachi doloræ ceroto admixtus.
2. ~~Alb. Absinthus est laxatiuus, mollit denique duricies et stomachi doloræ ceroto admixtus.~~
3. ~~Alb. Absinthus est laxatiuus, mollit denique duricies et stomachi doloræ ceroto admixtus.~~
4. Alb. Absinthus. Virtus huius fert esse sicut lapis, Albescentij, licet satis remissior. Nam accensus permanet calidus per septem dies uel amplius, propter eandem causam quæ dicitur de lapide albescentio. Lapidis huius uirtus est in puocando & augmentando fluxum sanguinis, ut experimentatores asserunt.

CAPVT. 5.

putant ei nomen impositum ab eo quod

Andromamanta & anthracitis. Isidor. Andromamanta nitore habet ardet: et pene adamas semper tessaris quadrata. Magi

mare ac refrenare dicatur impetus uel iracundias animorum. Gignitur autem in mari rubro.

OPERATIONES.

Arnol. Andromamanta lapis est coloris argentei, trahiturque de rubro mari, forma eius ut tessera, duricies ut adamantis. Virtus eius est contra furorem animi quæ comotum.

Ex Lapida. Andromamanta lapis est quasi tessera quadra, ipse maris rubri mixtus reperitur harenis. Quæ Magus affirmat tantæ uirtutis haberi: ut possit presens animos sedare calentes. Ex li. denarij. Andromamanta lapis quadrus atque durissimus, tantæ uirtutis est, ut animi furore calente & luxuria sedare possit. Anthracites est coloris ignei, ut carbunculus, sed candida uene præinctus, cuius proprium est quæ iactatus in igne, uelut mortuus extinguitur, ac contra perfusus exardescit. Plin. lib. 16. Est inter carbunculorum species anthracitis in Thesprocia fossilis, carbonibus similis. Hæc quæ candida uena præincta traditur.

Aristot. Antrax id est carbunculus rubeus. Si cum eo ponatur orithi nocte lucebit. Albe. Andromamanta est lapis coloris argentei, in mari rubro nascitur. Est autem quadratus et durus sicut adamas, Virtutem habet contra furorē, & facilis animi cogitationē & tristitiam & grauitatem.

CAPVT. 6.

(ut dicunt) pliatoribus. Diosc. Allectorius lapis in uentribus gallorum gallinaceorum inuenitur. Arnol. Allectorius est lapis obscuro cristallo similis è uentriculo galli castrati trahitur

Allectorius. Solinus. Allectorius lapis traditur qui cristallina specie fabemodo in galinacorum uentriculis nascitur aptus

ti trahitur post quartum annū. Ultima eius quantitas est ad magnitudinem fabæ. Ex lib. de nat. re. Allectorius est lapis cristallo uel aquæ limpida similis. In iecore gallinaceo reperitur, si castratus fuerit, post tribus annis uixerit castratus. Nullus maior est fabæ, post tribus hic lapis in gallinaceo fuerit, nunquam bibit.

OPERATIONES.

1. Diosc. Allectorius in uentribus gallinaceorum inuenitur, quæ gladiator habens in ore permanet inuictus ac sine siti. Mulieribus quoque quæ uolunt placere uiris perdit, quia portantes se prohas ac speciosas reddit. Arnol. Allectorius excitat uenerem, hominēque & constantē facit, atque in ore tētus sitim reprimat. Ex li. de nat. re. Allectorius ualet frigidis, aut qui coire non possunt. A muliere quoque habitus, facit eam uiro suo placere, portatē secum facit inuictum & sine siti. Hinc reges eum habentes in ore fortiter dimicant. Philol. Allectorius in uentre galli nascitur, quod post tres annos castratus, & postea per septem annos uiuēs; hūc lapidē portat idē gallinaceus. Hic lapis sitim extinguit, hominēque discretum & gratum, maximeque uxori marito facit. Vt autem habet hec omnia clausus in ore portatur.

Ex Lapidario.

Ventriculo galli qui testiculus uiduatus,
 Cum tribus ad minimum factus spado uixerit annis,
 Nascitur ille lapis: cuius non ultima laus est
 Et per bis binos capit incrementa sequentes,
 Mensuramque fabæ crescens excedere nescit.
 Cristallo similis uel aquæ cum limpida paret
 Inuictum lapis hic reddit quæcunq; gerentem,
 Extinguitque sitim patientis ore receptus.
 Nam Milo Crotonias pugiles hic præside uicit
 Hoc etiam multi superarunt prælia reges.
 Hic oratorem uerbis facit esse disertum.
 Constantem reddens cunctisque per omnia gratum
 Hic circa ueneris facit incentiua uigentes.
 Commodus uxori quæ uult fore grata marito.
 Vt bona tot præstet clausus portetur in ore:

CAPVT. 7.

A Methy-
 stus. Irid.
 Amethy-
 stus Indis
 cus inter
 pupureas
 gemmas te-
 net principi-
 patū. Est
 autem co-
 lor eius
 purpureus
 permixto
 colore uis

olaceo, & quasi rosæ nitor, leniter quasdam flammulas fundēs. Alterum genus eius descendit ad Hyacinthos. Causam nominis eius reddunt, quia sit irreius purpura quædam modo in toto igne, sed uini colorem habēs. Est autem sculpturis facilis. Huius gemmæ genera sunt quinque. Arnol. Amethystus est gemma purpurei coloris ut rosæ, et transmittitur ab India. Sunt quedam eius quæ in India sunt, hæc id est Indica ceteris utilior est, nunc mollities ad sculpendū inest Plin. lib. 16. Indicæ quidē amethystæ principatum tenent: sed in Arabia quoque parte quæ est finitima Syriæ, petra uocatur, & in Armenia minore & in Gallacia repiuntur & in Aegypto. Sordidissimæ atque uilissimæ in Tharaso & Cypro. Indicæ absolute Phænicis purpuræ colorem habent, & ad hanc tingentium officinæ uota dirigunt. Fundit autem cum aspectu leniter blandum, neque in oculos ut carbunculi uibrant. Alterum earum genus descendit ad Hyacinthos, & hunc colorem Indis saccon uocant. Est & panarites in confinio Arabiae gentis: Quarum genus colorem uini habet: Quintum ad uicina descendit cristalli albi. Has gemmas Magorum uanitas promittit ebrietati resistere, multaque mira efficere.

OPERATIONES.

Ex lib. de nat. rer. Amethystus uiolacei coloris est optimus. Est autem quedam uel gutta uini rubei aqua corrupta, & hæc facile est ad sculpendum: ualet multum

LIBER QVARTVS.

uinum bibentibus, quoniam ebrietati est
 2 contrarius. Aristot. Lapis amethystus
 si eū posueris super umbilicum, uaporem
 uini prohibet, ebrietatēq̄ soluit, & homi-
 3 nem a cōragio liberat. Arnoldus. Vir-
 tus amethysti est contra ebrietatem, facit
 q̄ hominem uigilem, malam q̄ cogitatio-
 nem repellit, & intellectum bonū tribuit.

CAPVT. 8.

Asius
 Adio. Asius la-
 pis in A-
 lexādia
 tantū in-
 uenitur,
 qui opti-
 mus ē ad
 usum me-
 dicinæ q̄
 est colore
 candidus
 ac leuis ī
 modū pu-

nicis, ac uelut puluis manibus in-
 nat fistulas, scrofas, podagrā & alias passi-
 ones. Sera. Lapis asius est lapis qui inueni-
 tur in Alexandria, & flos lapidis nomina-
 tur fuca, & est lapis asius: ē quoddā qd̄ ap-
 paret p̄ substantiā eius similē pulueri molē-
 dīni, & reperit̄ sub eo & circa eū: & ista
 lapis est albus, & oportet q̄ eligat̄ ex eo il-
 le qui est albus leuis similis Punici subtilis
 cito frangibilis: in q̄ sunt uenæ occultatæ,
 & super quē ē flos ut sal rubeum; & est hic
 lapis succus, similis spongiæ, & generatur
 super eum farina, ex qua est quedam alba,
 quedam rubea similis Punici, declinās ad
 croceitatē, & quādo applicat̄ linguæ mor-
 dicat mordicatione pauca. Et idem auto.
 Gale. Nominatur hic lapis nomine aquis-
 fito a loco id est asia: et nō est omnino du-
 rus sicut lapis, sed assimilatur ī colore suo
 & substantiā sua, lapidibus qui reperiunt̄
 in lauellis balnei & est tener & frangi-
 tur cito & super ipsum est simile puluere
 molēdīni repertū super parietes molēdīni,
 & hec medicina nominat̄ flos lapidis asi-
 os, & est subtilis propter suam subtilitatē,

dissoluit carnes siue mordicatione.

OPERATIONES.

Sera. auto. Dio. Virtus huius lapidis &
 floris eius est. q̄ curat ulcera profunda, que
 sunt difficilis sanationis quando est siccus
 & aufert carnē supflūā q̄ fit in eis, q̄ est si-
 milis fungi. Et curat ulcera fraudulēta,
 & replet ea carne, & mūdificat ea. Et qñ
 admiscetur cum melle & aceto cōuenit ul-
 ceribus fraudulentis, & non sinit ea auge-
 ri in corpore. Et quando admiscetur cū
 farina fabarum & fit emplastrū, podagra
 cōuenit multū. Et cōuenit duricie i sple-
 nis, & quando eū eo fit lohoc cū melle, cō-
 uenit ulceribus pulmonis. Et cū ponit̄
 ex hoc lapide scabello super quod tenent
 podagrīci semper pedes, dicitur conferre
 eis. Et quādo puluis eius aspergitur su-
 per corpora pinguiā in balneo loco nitri
 extenuat ea. Et qui uult abluere lapidē
 hunc aut florem eius, abluat sicut lauatur
 climia.

CAPVT. 9.

Albe-
 Aston. Albertus
 in lapida-
 rio suo. Albeston
 est coloris
 ferrei fe-
 cundum
 Plinium
 in Arabia
 inuenitur.

OPERATIONES

Albert. Virtus mirabilis eius in tēplis
 deorum est manifesta, eo q̄ semel accēsus
 uix aut nunq̄ poterit extingui, eo q̄ natu-
 ram habet animalis quod salamandra uo-
 catur, cum modico humidū unctiuosi pin-
 guis inseparabilis. Isidor. Albeston est
 Archadiæ lapis, ferrei coloris, ab igne no-
 men sortitus, eo q̄ accensus semel, nunq̄
 extingitur.

CAPVT. 10.

Aquilæ

Aquila lapis est. Vt dicit Serap. libr. aggreg. capit. Hageratha mach id est lapis aquilæ. Et est lapis Ind⁹ qui cum agitur,

auditur intra ipsum lapis alius, & minera eius est in montibus Indiæ inter chinaos & sarandi iuxta littora oceani. Et uocatur a grecis alleuias partum, & hæc proprietates est iuuenta in hoc lapide aquilæ. Et idem aut. Rasis. Athamach est medicina Indiæ & est lapis similis castaneæ, nisi quia habet colorem uellereû, & quoniam agitas ipsum, auditur intra ipsum lapillus, & quoniam fragilis est, egreditur ille lapillus, & est sicut auellana uergens ad albedinem. Et idem Rasis lib. de proprietatibus dixit: quod est lapis similis ouo, & quod habet intra se lapillum.

Albe. in lapidario suo. Echites lapis id est aquilæ & est gemmarum optima, & est coloris puniceus & uocatur a quibusdam aquileus, & ab alijs Herodialis, eo quod aquilæ hunc ducunt ad nidum suum iuxta oua sua collocantes, eundem sicut grus inter duo oua quæ facit collocat. Hoc enim expertum ad sensum in Colonia, ubi grues fetus fecerunt multis annis in quodam horto. Inuenitur autem lapis aquilæ iuxta littora oceani, ubi est optimum genus echideorum, qui sunt heredes auium. Dicitur autem quod in Persia aliquando inuenitur. Est autem modus eius, quod in se continet alium lapillum, qui in ipso sonat quando manu mouetur.

OPERATIONES.

1. Serap. Hic lapis Aquilæ dicitur. Nam cum aquila uult parere oua sua, defert hunc lapidem masculis a partibus Indiæ, et supponit eum aquilæ, & facit eum parere facile, & alleuiat eius dolorem, & hoc idem facit

mulieribus, & animalibus quando ponitur sub eis in hora partus. Et idem auth. Rasis. Quando ponitur in petra, & suspenditur mulieri coxa quando debet parere, facit accelerare partum cum facilitate. Et sum expertus hoc & inueni sic esse, & omnes concordant in hoc, quod alleuiat partum quando alligatur coxæ: & iuuat quando ponitur loco peoniæ, inuenitur ad curandum. Iste lapis inuenitur apud nos, & quod plures uerificauimus de eo multoties experientiam.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Prohibet casum cadu coru, similiter de administratione ueneni si aliquis suspectus sit positus in cibo illo prohibet ne possit ab eo deglutiri cibus ille. Si lapis subtrahatur, mox deglutiet.

Alber. Fertur autem quod si suspensus in sinistro brachio, conuenit pregnantibus, & conciliat amorem & diuitias auget ubi fertur. Et impregnantibus impedit abortum, & periculum parturitiois mitigat. Et ait quod prohibet casum cadu coru similiter.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Querunt autem aquilæ hunc lapidem, et imponunt nido suo, & grues inter oua sua, sed in uno anno ponunt unum, in alio alium. Dicunt autem quidam, quod faciunt ad mitigandum calorem ouorum, uel corporis aquilæ, ne oua nimis caleant, et hoc est probabile. Quidam autem dicunt aliquid conferre ad eorum formationem aut uisificationem, quod autem quidam dicunt, quod lapis ab alijs auibus ouis interponatur, ne oua frangatur, falsum est: quia citius ad lapidem quam ad seipsa collisa frangunt.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Argilla.
Barthol. de propri-
etatibus rerū. Ar-
gilla ē ter-
ra tenax,
glutino-
sa & uis-
cosa, ad
uaria fi-
gularum
opera di-
spōsita at

Arme-
nus
secundū
Plin. pro-
prio capi.
Lapis ar-
menus est
dictus &
nominat⁹
a regione
illa, & est
liuidus et
subalbid⁹
cuius me-
lior est ha-

q̄ apta. Et sic secundum Isidorum .lib. 16. capit. 1. ab argis sic uocata, apud quos primo ex tali materia uasa fictilia sūt effecta. Et ut ibidem dicitur, talis terra per actionem caloris liquidiores partes consumentis, & terrestriores consolidantis in laterē commutatur. Sepe etiam contingit, q̄ talis terra lutea, unctuosā frigiditate aquæ cōgelate in lapidem commutatur. Sepe etiā accidit talis transmutatio scilicet luti unctuosi in lapidem ex calore coagulante: si cut enim dicitur libro. 4. meteororum. Lutum unctuosum aptum est huic transmutationi, scilicet in lapidem per coagulationem, quare unctuosum est medium inter uiscosum & uaporatiuum, habens humidum uiscosum. Vnde gratia uaporatiui potest a calido coagulari, gratia uiscosi nō potest ex toto educi, sed amplius cōprimi & consolidari, & sic in lapidem trāsmutari.

OPERATIONES

1. Ut ibi dicit commentator. Argilla ē frigiditate sua sanguinis restrictiua.
2. Constantinus. Argilla cum fortī aceto fuerit distemperata, appōsita fronti & tēporibus, prohibet sanguinem naribus fluentem.

CAPVT. 14.

bens colorem medium in uiridem obscurum, terreum & indum, et habet macularū distinctiones uirides & nigras. Auic. lib. 2. capi. de lapide armeno, est aliquantulū azulini coloris, nō tamē est in colore azuli, & non est in eius soliditate, sed est in eo arenositas quedam, & quando q̄ utunt̄ eorū tinctores & pictores loco azuli, & ē lenis tactu.

OPERATIONES.

Iohannes mesue. Lapis armenus, inq̄ Alexander, a uerificatoribus est inuentus habet p̄rogatiuam in educendo. Est nigram, cuius operatio in colūmior est el leboro nigro, & uirtuosior lapide lazuli: melior est, habens colorem medium inter uiridem, terreum & indum: & habet macularū distinctiones uirides & nigras, & qui non est in termino lapidis, immo facile dissolubilis puluerisabilis. Et qui est lenis tactu, carens asperitate, calidæ complexionis in principio secūdi, & sicca in ipso. Et est resolutiuus, absterfius: & est conturbantibus & subuertentibus stomachum & educit per uomitum & uentrem: & nocet stomacho, generans subuersionem, & faciens solutionem cum angustia. Et dixit Alexander: Nō lotus, soluit per uomitum & per uentrem sine molestia. Ars autē in laqueo q̄m est hæc: teratur cum facilitate in uase lapideo, deinde fundatur super infusū aq̄ dulcis & lauetur sic terēdo, & fiat illud trigesies semp̄ innouādo aquā: et adhuc decies lauet cū aq̄ rosarū. Et dixit Alchindus

Laetetur cum aqua buglossæ post depurationem eius, acquiritur enim ei proprietates mirabilis ex hoc ad egritudines melancolicas. Auicenna. Solutio educit melancoliam plus quàm lapis lazuli, & propter ipsum dimittitur elleborus niger.

7 Iohannes Mesue. Educit solutione coleram nigram cum uirtute, et mundificat cerebrum ex ea, & ualet ad egritudines eius melancolicas sicut est mania, & uertigo, & dolor capitis et epilētia. Et ad egritudines timoris & suspicionis, & ad lepram, & ad egritudines splenis & ad cancerum, & morpheam, & febres melancolicas.

9 Dosis non loti, potio est a. 3. β. usque ad 1. β. & loti potio est a. 3. i. usque ad. ij.

CAPVT. 15.

Antimonium latine: Grece antimosnos. Antimonium est uena terræ similis plumbi. Verum est quod antimonium teritur, et non funditur: plumbum uero funditur, & non teritur. Et habet in fracturis suis claritatem quando frangitur. Et illud est melius quod in fracturis suis non habet aliquid ex terra uel aliqua sorde. Et ideo ablutum & mundum debet poni medicinis. Est frigidum & siccum in. 3. gradu. Serap. lib. aggreg. capi. Antimonium est uena terræ similis plumbi, & est medicina ocularis, quod decernitur à metallo: quia antimonium teritur, metallum uero non similiter, metallum funditur, antimonium aduritur. Antimonium quanto clarius, tanto melius. Et idem auto. Dioscor. Melius ex eo, est fortius, & illud quod frangitur, & habet in fracturis suis claritatem & luminositatem: & quod est interius mundum, & non habet aliquid ad

ditur: plumbum uero funditur, & non teritur. Et habet in fracturis suis claritatem quando frangitur. Et illud est melius quod in fracturis suis non habet aliquid ex terra uel aliqua sorde. Et ideo ablutum & mundum debet poni medicinis. Est frigidum & siccum in. 3. gradu. Serap. lib. aggreg. capi. Antimonium est uena terræ similis plumbi, & est medicina ocularis, quod decernitur à metallo: quia antimonium teritur, metallum uero non similiter, metallum funditur, antimonium aduritur. Antimonium quanto clarius, tanto melius. Et idem auto. Dioscor. Melius ex eo, est fortius, & illud quod frangitur, & habet in fracturis suis claritatem & luminositatem: & quod est interius mundum, & non habet aliquid ad

mixtum ex terra uel sorde aliqua. Almanfor tractatu. 3. cap. de antimonio. Antimonium frigidum & siccum est in. 3. gradu.

OPERATIONES

Ad hæmorrhoidas exiccandum iniiciatur succus peucedani per clisterem: & postea si sint exterius, pone puluerem antimonij desuper. Si sint interius puluis iniiciatur cum calamo posito in uesica inflata.

Puluis eius cum sapone Spatarento uel Gallio conficiatur: & licinium in eo intinctum orificio fistulæ immissum curat. Puluis eius in cæcro positus comedenti, aut carni superflua optima est cura.

Contra polypum magdalino ex apostolico formato in sparso puluere antimonij & naribus immittatur & aufert ipsum.

Collirium ex puluere antimonij & puluere nucleis mirabolanorum citrinorum, æquopondere addita aqua rosarum, uel pone de tuthia cum antimonio.

Bombix intincta in succo sanguinarie, cum puluere antimonij, naribus immittatur, & remouet fluxum sanguinis ab ipso.

Ad cohibendum sanguinem puluis antimonij in succo rapsibarbasti conficiatur: & bombix intincta superponatur.

Serap. auto. Gale. In hac medicina uirtus stiptica, & conglutinatiua, & infrigidatiua, aufert carnem superflua quæ est in ulceribus, & incarnat & consolidat ea, & mundificat sordices eorum.

Et strigit fluxum sanguinis narium, & proprietates eius est conferre epilētia, & superfluitatibus grossis.

Almanfor. Antimonium oculum efficiens robustum, ipsius custodit sanitatem suppositum quoque menstrua constringit.

Paulus capit. de antimonio. Antimonium sua frigiditate & siccitate sanguinem de naribus strigit: & ualet si miscetur collirij oculorum.

Seniores eo utentes habent oculos incolumes, quia neruos confortat, & omnem maculam & nocumentum aufert, maxime si parum de eo miscetur.

CAPVT. 16.

Atramentum

Atramentum. *Isido.* Atramentum sic dictū ē, eo q̄ sit atrū. Cuius species & pisciura & quotidiana no usui necessari a est. Ex

lib. de aluminibus & salibus. Atramentū est aqua & tinctura q̄ terræ siccitas coagulauit. Et est in sui natura calidum & siccū. Huius multa sunt genera, quorum melius est i Hispania. Et ipsum quidem denigrat corpora. Et augmentat rubeum rubedine. Album uero denigrat. Ex lib. 4. metheororum. Atramenta composita sunt ex sale & sulphure & lapidibus. Et est in eis uis aliquorum corporum liquabilium; quoniam ex eis fiunt, ut calcātum & abachar generantur ex maioribus granis atramēti; & nō soluitur falsedo eius, nisi cum eo quod in eo est sulphureum, & postea coagulat residuum. Illudq̄ iam cepit uim mineralē in aliquibus corporibus. Quod autem ceperit uim ferream, erit rubeum aut croceū aut, calahar. Quod autem uim gream, erit uiride, sicut calcātum. Vnde possibile est illa duo artificialiter fieri.

OPERATIONES.

1. Auicen. in. z. canone. Atramentum calidum est & siccum in. 3. gradu. Omnia sunt adurentia; et stiptica scabiei conferunt humidæ, ac duriciæ palpebrarum, & asperitati earum, aut apostematibus inguinis.
2. Est autem in atramento uirtus uenosa, desiccans pulmonem, ita q̄ fortasse interficat. Sufflatur autem in naribus propter fluxū sanguinis, & proprie althochozar, ex quo etiam fiunt licinia. Et ponuntur in fistulis; & extirpant uentositatem. Licinium quoq̄ cōfert ulceribus auris, & saniei eius, & prohibet corrosionem den-

Alumen. *Isidorus.* Alumen uocatur à lumine, q̄a lumen prestat coloribus tingēdis. Est autē falsugo terræ, efficitq̄ hyeme ex aq̄

& limo, & estiuis solibus maturatur. Huius species due sunt, & liquidū & spissum *Diosco.* Aluminis species multæ sunt, sed medicinæ tres necessaria: Rotundū, scissum & liquidum. Rotundum probabilius ē, q̄ naturali rotunditate formatū est, fistulosum subalbidū fricabile non lapidosum aliqua ex parte pallidū, pingue scilicet & uehementer redarguēs. Scissum aut optimum est, quod est quasi flos albus, rotundum, leue & c. Liquidum deinde melius est, quod est leue perlucidū, in summo aliquid in modum floris quasi lac habens. *Rasis in lib. de aluminibus & salibus.* Alumen est oleū quod coagulauit siccitas terræ; & est in natura sui calidum & humidū retinet omne uolatile, mundificat & decorat corpora, & augmentat tincturam eorū *Alchimista.* Alumen large sumpto uocabulo, dicitur omne quod ligat tincturā in corpore aliquo, ut in pannis & corijs. Et

sicut sunt diuersæ tincturæ sic & alumina diuersa. Nam tinctura quælibet alumine suo indiget, sine quo imprimi non possit, uel cum corpore ligari. Vnde non (ut quidam putant) alumen dat lumen, sed facit adherere lumen id est colorem, sicut apparet in corio: quia non preparat cum galla, si non imprimitur tinctura. Itaque galla est alumine tincturæ nigra, sicut cinis clauellatus est alumen gladij. Alumen quoque de quo agitur est alumen rubeæ tincturæ, licet alumen non rubificet nisi album.

OPERATIONES.

1. Platea, Alumen cali, est & sic. in .3. gradu uirtutem habet consumendi, & uehementer desiccandi. Quod album est melius est ac acutum & falsugini immixtum. Quod autem feculentum & cereum, est impurum: usus eius contra cancrum & inflationes gingiuarum, & contra scabiem. Balneum aquæ aluminosæ ualet hydropicis, scabiolis, arcticis. Diosc. Oë autem alumine uirtutem habet constrictiuam & uehementius consumptiuam. Medetur denique putredinibus & sanguinis fluxibus.
4. Gingiuis humectis seu dentibus molli bus cum aceto uel melle.
5. Idem aurium fluxus cum succo poligonie curat: carnes quoque superfluas & pudores alarum uel inguinum sanat.
6. Auicenna. Alumen est calidum & siccum ad .3. Exiccatur & prohibet fluxum ois sanguinis, & cursum superfluitatum & effusionem earum.
7. Cum aqua interficit alkarad id est cinices & pediculos & fetorem oris tollit cum fece uini: tantumdem alumine desiccatur uel cera difficilia, cum sal gemma ualet corrosioni & adustioni ignis.
8. Ex lib. de nat. re. Vniuersaliter alumine captum & siccum est in .4. gradu stipticum & mundificatiuum, & uisus obscuritatis clarificatiuum, superfluum palpebrarum carnem aut membrorum corrodit. Pessima & sicca uulnera inhibet, ne corpori perambulent. Cum aceto & melle mixtum, dentes confortat infirmos. Et ualet tumidis gingiuis.

CAPVT .10.

AV²
 Arum
 lfid. Au
 rû ab au
 ro dicit,
 id est à
 splendo
 re. q̄ rep
 cullo ae
 re plus
 fulgeat.
 Ex lib. de
 natu. rer.
 Aurû in
 uenit in

riuulis & fontibus & etiam in montibus quandoque, sed raro: multus autem labor est in lauando. Sed etiam & per multas minutias terræ & in eius sordibus inuenitur sociatum: inuenitur tamē purum & non terræ uel bituminibus in se admixtum sicut est uel argentum. Item in eodem li. Aurum ceteris metallis est preciosius, durabilius & tractabilius: omni tempore fulget, & eo inquinatum rubigine non consumitur, uisum fouet. Et quanto rubicundius est, tanto melius. In duplo quoque poterosius est quam argentum, aut es, aut stannum. Cumque sit generosissimum super omnia metalla, nihilominus est maxime ductibile super omnia. Omni metallo temperatius est. Et ideo quia caliditas eius modici est excessus, non locatur in gradu solum quoque non resoluitur. Auctor. Aurum itaque non solum est inter metalla preciosissimum, sed etiam solidissimum, habet colorem igneum splendidum uouentem uisum. In igne positum, non comburitur sed purgatur & probatur. Itaque triplici de causa in igne ponitur ad examinandum, ad purgandum, & ad fabricandum. Sed et humano corpori maxime congruit, unde in cibo sumptum, iuuat multum. Arist. lib. 3. Aurum profecto liquatur calido: & si fuerit sulphur mundum & purum, & argentum uinum optimum cum rubore clarum, fueritque in eo uis igneitatatis simplicis non urētis, erit res optima, quam recipere possunt Alchimiste, ut ex ea fiat aurum. Hoc enim ipsum conuertetur in aurum. Auice. Aurum multiplex est scilicet uaturale, magistrale, xirchi &c.

Zafri

Zafri obrifum, colon & alijs modis. Et il-
 lud quidem quod est de alexir ualet magis
 q̄ aur̄ acre quo non potest operari. Aurū
 autem de alexir ē tribus modis ſcilicet de
 p̄tra capillorum & ſanguine ouorū. Nō
 enim potest aurum eſſe aurum de alio lapi-
 de. Quidam autem faciunt falſum aurum
 ſic & argētum. Stringunt enim id eſt du-
 rant ſtannum & dealbant: ac dicunt eſſe ar-
 gentum. Sicut etiam auripigmētum cū ſu-
 btus ſtercus mittūt, ibi q̄ miſcent ſalarmo-
 niacum, & incorporāt cum puro diſtenſo
 per locum barbatum: & cum mercurio ru-
 beo & dicūt q̄ ſit aurum uerū. Cuius mo-
 di ſit aurum ſeptem modis per magiſteriū
 tentatur atq̄ cognoscitur ſcilicet in ſoluti-
 one, in lapide, in pōdere, ī gūſtu, in igne, in
 ſublimatione, in fuſione. Porro naturalis
 auri natura, calida eſt & ſicca, & quātū ha-
 bet ferrum de natura ſiccitatis & duricieī,
 tātum habet aurum naturam bonā ac mol-
 lem: ſit autem in uentre terræ de argētouis
 uo bono nimis, & de ſulphure non multū
 rubeo cocto.

OPERATIONES

1. Ex lib. de natu. re. Aurum eſt calidæ na-
 ture, lepram ac ſcabiem curat in puluerem
 redactum & antidotis mixtum. Habet
 enim uirtutem confortādi, nō q̄ in corpo-
 retur, aut membra nutriat, ſed q̄ alteratiua
 uirtute corpus immutat. Vulnus ex auro
 factum non corrumpitur in tumores.
2. Hali regalis in practica ſua, ſermone. 2.
 Aurifolia carnem comedunt ſine morſu-
 ra: ſuntq̄ ſicca ſubtilia. Limatura auri cō-
 fortat cor. & pulſioni medetur.
3. Alcalimia auri melior eſt tenuis & ma-
 gis deſiccans, & amplius elimās. Quæ ſi
 comburatur et leuetur deſiccatur oculorum
 ulcera ſine morſura. Autor. Aurū (ut
 dictum eſt ſuperius) omni metallo eſt tem-
 peratius. Vnde quia caliditas eius modici
 eſt exceſſus. ideo non locatur in gradu, li-
 cet in gradu ponatur ab aliquibus.
4. Auicēn. in. 2. cano. Medicina aurum ē
 equale ſubtile, confortat oculum in alco-
 ſol poſitum. Confert & doloribus cordis
 ac tremori eius. Retētio eius in ore, fo-
 torem ipſius oris remouet. Cauterium me-

lius eſt & uelocius ſanabilia, quod ſit cum
 auro. Confert etiam doloribus cordis
 ac tremori eius ac timori animæ & ei qui
 ſolus loquitur.

CAPVT. 19.

A Vri-
 calcū
 Iſido. Au-
 ricalcū di-
 citur, eo q̄
 ſplendo-
 rem auri
 & duricieī
 eris poſſi-
 deat. Eſt
 autem no-
 men com-
 poſitū ex
 lingua la-
 tina et gre-

ca. Aes enim Græcē calcho uocatur: ſit
 autem ex ere & igne multo, ac medicami-
 nibus ad aureum colorem perducitur. Ex
 libro de nat. rerum. Ex ere ſit auricalcum
 ſic dictum, quia ſplendorem habeat auri,
 uel quia de ipſo ſit aurum. Dicit em̄ Phi-
 ſio. in lib. de alumine. Limen quod ex uri-
 na pueri & auricalco ſit, aurum optimū
 Quod intelligendum eſt in colore, non in
 ſubſtantia. Dicit enim idem Ariſtot. q̄ ua-
 riatur color, ſed ſubſtātia manet. Hoc au-
 ricalcum frequentius ſcripturæ uocāt ele-
 ctum: & hoc propter colorē electro pro-
 pe cōſimilem. Ex doctrina alchimie. Es
 autem tranſmutatur in auricalcum, quod
 ſit mediante tuthia, qui fumus eius albiſi-
 cat, & habet naturam ſpiritus: ſtatimq̄ cū
 puluis eius proijcitur ſuper es fuſum, uel
 miſcetur cū laminis eris, in ipſa eris fuſio-
 ne tuthia calefit, & fugam q̄rit tanq̄ ſpiri-
 tus: unde apparet q̄ eius fuga ſit per eris
 corpus fuſum, ſicq̄ ſiccatur ipſum, q̄a fumus
 eius eſt temperate albus, & album huius-
 modi mixtum cum rubeo reprimat rube-
 dinem & ſit citrinum, & ita auricalcum.

CAPVT. 20.

Argentum. Isidorus. Argentum Greci argiron dicunt, cum mirum in modum illud accendit, ut cum candidum sit impurum nigri coloris

gras lineas reddit. Ex lib. de nat. rerum. Argentum ductile est & tractabile: sonorumque ac tinnitus dulcissimum, & hoc maxime si erimisceatur: unde tubas ex argento ductiles precepit Moyses fieri ad terrorem hostium, & exhortatione ad bellum: ad mouendum quoque castra & populos ad escam conuocandos. Argenti uenae multae & in multis partibus orbis reperiuntur: nec est purum in se sicut aurum, sed terrae ac sordibus incorporatum & admixtum: ideo labor maximus est ut per ignem expurgetur: Fumus autem purgationis eius ualde nociuus est nec de facili purgatur fumo huiusmodi multo infectum, nisi fumo thuris aut armoniaci speciebus, ac ubi purum fuerit argentum, durable est. Impurum de facili contrahit corruptelam. Argentum consolidat alia metalla, & quasi unum efficit consolidata.

OPERATIONES.

- 1 Auic. in. 2. cano. Argentum infrigidatum uum est & exiccatum, bonum est ualde
- 2 scabiei & prurigini. Eius confricatio cum alijs commixtionibus, confert foetori
- 3 oris. Ac tremori cordis & humiditati
- 4 bus uiscosis. Constan. Argentum frigidum & temperatum in humiditate est, & est contra humidum & uiscosum flegma. Cadimia tamen auri fortior est & melior argentea. Rasi in Almanfore. Argentum frigidum est, cordisque tremori proficit. Cadimia argenti scabiei quae in corpore oritur & pustulis quae in oculis sunt bona est.

Albertus. Argentum bene politum inter omnia metalla melius est speculum, quia in colore magis accedit ad dyafanum. Haly. Purgamentum argenti melius est uiride ac tenue Ponticum, est desiccans fortiter: ideoque necessarii admisceat ad cicatrifandum unguentis.

CAPVT. 21.

Argentum uiuum. Isidorus. Argentum uiuum dicitur, quod excidat materias quibus iniicitur hoc, & liquidum, quae percurrunt inuenit

autem specialiter in metallis, siue in fornacibus argentarijs guttarum concretione testis inherens. Sepe etiam in stercore uetustissimo cloacarum uel puteorum limo. Fit etiam ex nimio in conchula ferrea imposito, patena testea supposita. Tunc enim circumlinito uasculo circumdantur carbones: sicque argentum ex nimio distillat: sine hoc neque argentum, neque es inaurari potest. Tanta autem uirtutis est, ut si super sextarium argenti uiui, centenarium saxum supponas oneratum statim resistit. Si autem auri scrupulum, leuitatem eius raptim sinu recipiet. Ex quo intelligitur non pondus, sed naturam esse cui cedit. Seruatur autem melius in uitreis uasculis: nam ceteras materias perforat: Potui autem datum, interficit ponderis causa. Aucenna. Argentum uiuum sub terra nascitur, propter humiditatem magnam in loco illo existentem. Et hoc evenit propter solem & aerem, qui tangunt eum. Ideoque efficitur currens propter humiditatem & frigiditatem quae in eo sunt: nec efficitur nisi in loco frigido. Ex lib. de nat. re. Argentum uiuum est reuera calidum & humidum. in. 4. gradu: licet in quibusdam libris inueniatur esse frigidum. Extinctum potest alij

redduntur, sed unum non potest esse
 metallum, & nullo modo in se
 emittit de facili, & color recipere, si en-
 im generatur, & pinguis in eo appareret, quasi
 terra, & sic inter omnes artificiosos crematū
 extrahitur ab igne clarū malleabile, & tra-
 ctabile admodū argenti, ad maxima firma-
 cula facienda. Deniq; sine argento uiuo nō
 potest fieri deauratio. Cūq; argentum nō
 cōsolidetur argento medio hoc uidet; be-
 ne fieri cum argento uiuo.

OPERATIONES.

1. Constan. in li. graduum. Argentum ui-
 uum cali. est in .4. grdu & humi. Pedicu-
 los capitis occidit & reptilia omnia cū li-
 targiro & aceto & oleo. Fitq; bonū ad
 curandum scabiem. Fit etiam unguētum
 ad pustulas optimum. Plate. argentum
 uiuum habet uirtutem dissoluēdi & pene-
 trandi farinam lupinorum amarorū; deco-
 quitur in aceto fortissimo usq; ad spissitu-
 dinem, & argenti uiui extincti facto com-
 mixtione, caput patientis ex abundantia
 pediculorū perūgitur per discriminalia.
2. Extinguitur aut uel cum salua, uel fri-
 catur cum cinere & salua. Aut cum capil-
 lis & salua. Aut cum puluere ossis sepiæ
 & salua. Melius aut dicitur extingui, cū
 alteri rei potest admisceri: nisi enim sic ex-
 tinguitur: ipsius ad aliud nō fit admixtio.
3. Isid. Argētum uiuū potui datum, inter-
 ficat causa ponderis. Item Diosc. dicit
 q; argentū uiuum bibenti mortem tribuit,
 euadere tamen poterit, qui hoc biberit, ca-
 prinum lac bibendo ac soluendo ac se mo-
 uendo, uel etiam bibendo uinū addito ab-
 sinthio, sinapi uel y sopo. Cui cūq; mēbro
 adheret, ipsum percutit & corrodit.
4. Auice. Argentum uiuū sublimatum, in-
 terficat propter uehementē incisionem, &
 eius cura fortis est bibere & lac et uomere.
 Sed Galenus dicit hoc expertum nō fuisse.
 Scio q; quidam bibit argentum uiuū
 in estate, dum agitaretur siti ex uitro arto,
 putans se uinum bibere, & duabus horis
 effluis id ipsum reddidit an^o in peluim, &
 nihil nocuit. Dicunt enim quidā q; ex-
 tinctum interficit, quia quicquid ei obuiat
 sua grauitate corrodit. Interficat etiā murē

Et ex eius fumo fugiunt uermes & ser-
 pentes uenenosi. Item. Vapor eius fa-
 cit accidere paralytim, tremorem. Fumus
 eius destruit uisum & auditū. Et facit oris
 fœtorem cum transit per ipsum, quare ca-
 ueat qui utatur.

CAPVT. 22.

Arsenicū.
 Isidorus.
 lib. 19. Ar-
 senicū qd
 latine ob-
 colorē au-
 ripigmen-
 tum dicitur.
 Colli-
 gitur i Pō-
 to ex au-
 raria ma-
 teria, ubi
 & sanda-

raca optimum est qd in aureū colorem trā-
 sit, purum et fusili gracili uenarum discursu.
 Quod uero pallidius aut sandarace si-
 milis est, deterius iudicatur. Est & tertiū
 genus squamosum quō miscet aureus co-
 lor. Vis eorum est ut sandarace sed acri-
 or. Plin. lib. 34. Arsenicum est ex eadē ma-
 teria qua & sandaraca. Quod ex eo opti-
 mum est coloris, etiam in auro excellētis.
 Ex lib. de aluminibus & salibus. Arseni-
 cum est calidum & humidum: & est diuer-
 si generis, scilicet rubeum, citrinum & la-
 minosum. Est arsenicum simile sulphuri
 in multis operibus.

OPERATIONES.

Auicē. Aliud est album, aliud rubeū,
 aliud citrinum: omnia putrefactiua sunt
 & mordicatiua. Est autē calidum in .3. sic-
 cū in .2. Pilon. abradit & alopecie cū gū-
 mi pini conuenit. * Emplastrum cum eo
 fit super uulnera. Cum adipe & oleo con-
 uenit scabiē & haphat humidā & pu-
 trefactiua. * Ad uulnē & sanguinis. Et quando ponit
 in pulvis, & calidus. * Ad uulnē & sanguinis. Et quando ponit
 in pulvis, & calidus. * Ad uulnē & sanguinis. Et quando ponit

bothor&hemorroidas. Quod autē ex eo sublimatum ē, interficit. Ex rubeo quidē melius est, qđ est puluerizabile. Diosc. Arsenicum nascitur in metallis ubi & sandaraca. Assatur autem in testa, donec mutet colorem, & reponitur. Virtus ei stiptica est, cum calce uiua mixtum & corpori illitum, tollit pilos.

CAPVT. 23.

BAlagins, & Berillus. Arnoldus. Balagins ē gemma ruffa per lucētis naturæ: de generans, carbūculo ipsius ac uirtutibus omni-

bus debilius in eo remissis. Isido. Berillus in India gignit uiriditate similis Smaragdo: sed cum pallore. Politur autem ab Indis in sexangulas formas, ut hebetudo coloris repercussione angulorum extiter. Aliter politus non habet fulgorem. Genera eius sunt nouem. Halimandus in Cronicis, lib. 10. Berillus est coloris uiolacei uel aquæ marinæ.

OPERATIONES.

¹ Huba scripsit qđ coniugij dat amorē. Et portantem se magnificat. Dexteram strigentis adurit. Aqua in qua iacet pota ualet infirmis oculis, tollit uictus & suspiria & cunctis epaticis fertur curare dolores.

³ Arnold. Berillus est lapis cuius colorē pallidus, ut lymphæ forma eius est hexagona. Cūq; genera eius sunt nouē, qui magis pallat est melior.

⁴ ~~Et quando tangitur cum illo aculeus scorpionis, prohibet ab eo postmodū potentiam punğendi.~~
~~Et si teritur de eo pondus duorum granorum ordeī, dissoluitur in aqua, & ponit in ore serpentis suffocat eum statim & occidit.~~
~~Idem auto Rasis. Et ego uidi in ipso~~

CAPVT 24.

BEzaar: uel lapis liberās a uenis, arabice ha gerbe / zaar. Serapi: li. aggregatoris capi. ha gerbe / zaar est

nomen Persicum, & est expellēs nocumētum, & hoc nomen cadit super duo. Vnū est quod cadit super omnem medicinā cōuenientem alicui ueneno, eo qđ resistit uirtuti eius & expellit nocumentum eius propter proprietatem quæ est in eo. Rasis. Bezaar est lapis citrinus mollis, non habens saporem, unde lapis est uergens ad citrinitatem & albedinem, habens colorem uini, & est leuis splendens sicut lumen.

OPERATIONES.

Serapi. Lapis bezaar cōuenit uenis, et quando bibitur ex eo pondus duodecim granorum ordeī, aut linimentum fit cum eo super locum morsus, liberat naturam a morte, & expellit uenenum per sudorem, ideo pestilentico ualet. Et quando ponitur lapis in annulo, et ponitur in ore ipsius qui sumpsit uenenum, & fugit id & aliquantulum conuenit ei.

Et quando tangitur cum illo aculeus scorpionis, prohibet ab eo postmodū potentiam punğendi.

Et si teritur de eo pondus duorum granorum ordeī, dissoluitur in aqua, & ponit in ore serpentis suffocat eum statim & occidit. Idem auto Rasis. Et ego uidi in ipso

ipso sufficientiam ad auferendum nocuum mentum: & erit lapis ille quem uidi uergens ad citrinitatem & albedinem, habens colorem uini, & cum hoc erat leuis, splendens sicut lumen.

6 Etiam uidi in eodem sufficientiam illam ~~in alia medicina simpliciter,~~ ~~in alia medicina simpliciter,~~ ~~in alia medicina simpliciter,~~

7 Idem Rasis. Vidi lapidem bezarum filij amari custoditoris legis dei: & est uerum quod ipse emit hunc lapidem, et dedit pro precio ipsius palatium Cordubæ in principis genere.

CAPVT. 25.

Bellidulmarini latine, Arabice stor. Pandect. cap. 93. Bellidulmarini sunt quasi umbilici hominis secus dum figuram, et

sunt lapides parui et albi, qui inueniuntur in ripis marinis coherentes sicut dentalia. Sunt frigidi & sicci, sed eorum excessus ab autoribus non determinatur, ponuntur in unguentis ad faciem clarificandam.

OPERATIONES.

1 Puluis eorum subtilissimis resoluatur cum axungia gallinacea prius resoluta, & fiat unguentum pro facie abstergenda. Ponuntur in antidotario Galeni in unguento citrino, quod interpretatur unguentum de citro.

CAPVT. 26.

tem, notum: frigidum est in .i. gra. sic. in .2. Et est quedam uena terræ quæ præcipue in Armenia inuenitur, unde habet trinitatem constringendi. Est autem eligendum quod sub rubeum est secundum omnes partes, non habens colores distinctos: aliquantulum fragile. Serap. Carmenum id est lutum armenum, & est ingimbar, color eius est ultra croceitatem ad rubedinem tendens: & teritur cito sicut teritur calx, & est lene sine lapide. Virtus eius est quod desiccatur desiccatione forti.

OPERATIONES.

Aulc. Lutum armenum retinet sanguinem, ~~quod non est licet in alia medicina simpliciter,~~ ~~quod non est licet in alia medicina simpliciter,~~ ~~quod non est licet in alia medicina simpliciter,~~ Et confert apostemibus pestilentialibus bibitum & linatum; et prohibet ambulationem putredinis membrorum, et mirabile est in remedio uulnerum. Et prohibet catarrhū, & confert colericis. Et est bonum spūto sanguinis purifici, propterea quia desiccatur ulcus pulmonis: & est cura stricturæ anhelitus ex catarrhis. Et est bonum ulceribus intestinorum, & solutioni & fluxui sanguinis matricis. Et confert febribus ethicis, & pestilentialibus proprie: & plures quidem iam sanati sunt ex pestilentia magna, propter consuetudinem bibendi ipsum cum uino subtili. Et si bibitur in febre pestilentia, necessarium est uinum perducat ipsum ad cor: & miscetur uinum illud cum aqua rosarum.

CAPVT. 27.

Borax secundum Albert. à quodam genere bufonis nominat̃ q̃ sic dicitur: quod ipsum in capite portat. Et è duo-

rum generum, unum albū aliquantulū fuscum, & alterum si uiuo adhuc palpitante bufone extrahitur, in medio habet oculū ceruleū; & tēporibus nostris extractus fuit unus de bufone paruus uiridis. Aliq̃s etiā uīdimus bufones habētes depictos in se, qui de hoc genere dicebantur: uulgariter autem cropodinæ dicuntur.

OPERATIONES.

1. Albe. Sordes purgant intestinorum & supfluitates. Arno. Nose lapis id est borax est cuius duo sunt genera, unū subalbidū, et aliud uariū. De bufonis capite trahuntur ante q̃ bibat uel aquā tangat.

CAPVT. 25.

Claica Carcedonius & calcophanus. Isid. Callaica est gēma colore uiridis, & pallēs; ac nigris crassa; nihil iocundius des-

cēscit̃: unde & appellata. Nascitur in

India uel Germania i rupibus gelidis, oculi modo extuberans.

Ex lib. de nat. rerum. Carcedonius in Aethiopia nascitur, uelut ignis lucet, sed pallentis speciem retinet, semper itaq̃ desentus pallore. Colorem habet mediū inter iacinthum & berillum.

OPERATIONES.

Arnol. Calcophanus est gemma nigra, sed eris tinnitum reddis, si lapide fuerit ilisa. Arnold. Calcophanus nigri coloris lapis clarificat uocem, prohibet rauedinem. Ex lib. de nat. rer. Calcophanus sonorus ac dulcis instar aris. Si ferro uel ære percutiatur, uocem quoq̃ sonorā ac dulcem reddit.

CAPVT. 25.

Carunculus. Ex lib. de nat. rerum. Carunculus est lapis omnium preciosissimus atq̃ carissimus; & omnium

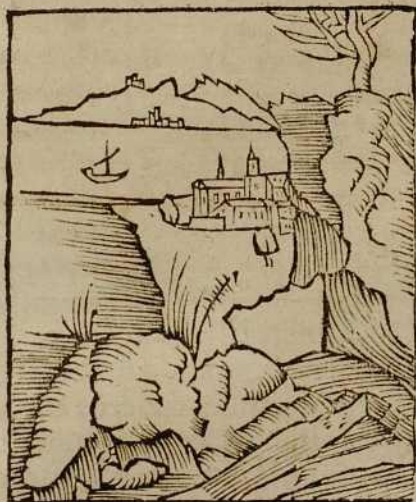
lapidum perhibetur uirtutibus peditus. Huius color igneus est, & nocte magis q̃ die lucet: nam die obscuratur, nocte uero tantum refulget, ut circa se noctem quasi in diem uertat. Ex lapida. Ardentes superat gemmas carbunculus omnes. Nam uelut ignitos radios iacit undiq̃ carbo. Huius nec tenebræ possunt extinguere lucem, quin flammam uibrans oculis mittat aspicientem.

OPERATIONES.

Auic. Carbunculus est gemma rubicundissima

dissima in obscuro & in tenebris lucēs ut carbo. Colorem uiridibus superat omnes gemmas ardentes, solea enim habet omes q̄ in ipsis sunt uirtutes. Sunt q̄ preter illam duodecim species minus ea utiles. Isid. Carbunculi genera sunt duodecim sed p̄stantiores qui uidentur fulgere ac uelut ignē effundere. Et dicit Aluredus, q̄ est sigillum lapidum. Alij uero quia carbunculus potest imprimere figuram suam omni alij lapidi, & non e contra.

CAPVT. 30.

CALX. Isidorus. Calx uiua dicitur quia dum tactu frigida sit, occultum ignē int̄ se habet: unde & aq̄ p̄fusa, statim latēs ignis erūpit: natura

eius mira facit, nam aquis accendit̄ quibus solet ignis extinguī. Usus eius ē structuris fabricis necessarius: nam lapidi non potest adherere forius; nisi calce cōiūctus. Et calx quidem est lapis albus & duro melior est structuris: ex molli uero tincturis utilis.

OPERATIONES.

- 1. Auicenna in 2. can. Calx est cinis corporis lapidosorum. Illa quidem quam aqua non tetigit, & illa quā aqua tetigit cū remanet extincta duobus diebus aut tribus tunc non adurit, sed tantum calefacit.
- 2. Et abluta quidem dicta est, & exacerat̄ uia sine mordicatione. Calx uero bibita cum oleis fit materia uia.
- 3. Calx fluxum sanguinis abscindit, carnem ad rem corrodit, & ablata conuulsiōne ignis confert.
- 4. Constan. Calx est calid̄ & sic in 4. grad. Quia in 1. grad. & in 2. grad. & apostemata purida habet, & in 3. grad. neque & incipit solidari. Regino Al.

manso. Calx ca. est adurit, & carnem supra suā corrodit, fluxū sanguinis cōstringit, quē cum lauatur adustio ignis confert.

CAPVT. 31.

Caristeum & Numidicum. Isidorus. Caristeum uiride optimum, quod nomen ab aspectu habens, eo quod gratum sit his, qui gemmas sculpunt:

eius enim uiriditas reficit oculos. Idem. Numidicum marmor Numidia mittit quod cutem cōtem succum dimittit croco similem, unde & nomen accepit: non crustis, sed in massa & liminum usui aptum. Testa friana a colore cineris appellatur, cuius alligatio contra serpentes laudatur.

CAPVT.

Calcaos & coranticas uel corauium. Albertus Lapis calcaos siue calcafanos est niger.

OPERATIONES.

Virtus eius est uocem clarificare et rationem moderari. Idem Albertus. Lapis coranticas est lapis cristallo similis, infectus colore auleo, qui dicitur uideri aliquando de nube cum tonitruo, et iuuenis in Graya

& Hispania: sed Hispanus est candens ut ignis. Prouocat dulces somnos, & ad p̄lia & causas uincendas, & contra periculū tonitruū dicitur operari. Hoc similiter ait Euax.

CAPVT. 33.

Celidonius. Dioscor. Celidoniū in uentribus hirundinū. Cuius genera sunt duo, niger & rufus, quæ colliguntur in uentribus

hirundinum, & scissis eorum uentribus inueniuntur.

OPERATIONES.

1. ~~...~~
2. ~~...~~ facundum gratum & placentem reddit gestantem se. Niger autem: ut Ioseph. dicit contra nocuos humores & febres & iras operatur, & lotus aqua sanat oculos. Sunt autem hī lapides parui ualde. Et tales iam uidimus per socios nostros de stomacho hirundinū extractos de mense Augusto: tunc enim extracti magis ualere dicuntur: ut frequenter autem duo simul in una hirundine inueniuntur.
3. ~~...~~
4. ~~...~~
5. ~~...~~
6. ~~...~~

~~...~~

Sed cum tolluntur lapides, cauendum ne pater aut mater prope sit, quia meliorē effectum habent,

CAPVT. 34.

Celonites. Dioscor. Celonites est lapis purpurei uarij coloris. Hunc te studio mittit & diuinitorem il-

lum facit. Qui hunc sub lingua gestauerit at hec uirtus ipsi tantummodo tunc inest, cum luna primo accensum crescens est. Menoytes in ultimo descendēte: sic uult Aaron de uirtutibus lapidum. Nechielapis ab igne corrumpitur.

OPERATIONES.

1. ~~...~~
2. ~~...~~
3. ~~...~~
4. ~~...~~
5. ~~...~~
6. ~~...~~

CAPVT. 35.

Cerussa.
Plateari.
Cerussa
flos blū
biest & ē
in. 2. gra.
Quæ autem cum
aceto fit, uehementioris est subtiliatiōis.
Est etiam ex medicinis, quæ conueniunt
ani fissuris, est iterum ex uenenis.

sim, arcticam; propter frigiditatem aceti
dissoluentem & mortificantem.

OPERATIONES

1. Habet autem cerussa uirtutem mundificandi uel extergendi superfluitates: unde quedam mulieres abluta facie puluerē cerussæ tenuissimæ superadducunt.
2. Aliæ uero, quia cerussa aliquantulum sicca est, conficiunt eam in aqua rosarum, & exponunt soli: maxime in estate, qua consumpta aliam apponunt: & hoc faciunt donec fit albissima, & aliquantulum aromatica, postea format in pillulas & facie apponunt.
3. Nora qui longo tempore utuntur adhibitione cerussæ, dolorem dentium incurrun, & putredinem, oris quæ fetorem.
4. Auic. in. 2. can. Cerussa est cinis plumbi, ponitur in emplastris, & ulcera replet acernerat in eis carnem, & corrōdit carnem malignā. Confert bothor oculi, lenificat apostemata frigida & dura. Fit autem cerussa quandoque aceto, quandoque cum salibus, & est fri. & sic. in. 2. gra. Quæ autem cum aceto fit, uehementioris est subtiliatiōis.
7. Est etiam ex medicinis, quæ conueniunt ani fissuris, est iterum ex uenenis.

CAPVT. 36.

Chrysolectrus & Chryso colla. Isidoro. Chrysolectrus ē lapis auro similis sed in colore electri uersgens, matutino tamen aspe

ctui iocundus, igniū rapacissimus, & si iuxta fuerit celerrime ardescens. Aristote. Chrysolectrus ignem trahit, & ex eius natura est, quod ab igne cito comburitur.

Arnold. Chrysolectrus gemma est aurei coloris, ab igne cito inflammabilis, uisu pulcherrimus est in horis matutinis, in alijs uero per omnia dissimilis.

OPERATIONES.

Plin. Chrysolectrum collo alligatum medetur febribus. Tritum uero cum melle atque rosaceo, aurium uitij.

Esi cum melle attico conteratur, oculorum etiā obscuritati, uel stomachicis uitij medetur uel per se farina eius sumpta, uel cum mastice ex aqua pota.

Ex Lapidario.

Esse Chrysolectrus similis describitur auro. Cuius ad electrum color inclinare uidetur. Hic matutinis uisu iucundior horis. Cuius materies rapidissima dicitur ignis. Nam cito uicino correptus flagrat ab igne.

Isidorus. Chryso colla est gemma quæ gignitur in India, ubi formicæ aurū erunt. Est autem auro similis, habet naturam magnetis, nisi quod aurū augere traditur, unde & nuncupatur.

CAPVT. 37.

• melle mixtus, acceptus à mulieribus reple
3 at ubera lacte. Ex lib. de natu. rer. Cry-
stallus lapis est ex glacie induratus.

• Solinus tamen in aliquibus mundi par-
tibus hūc inueniri dicit, ubi nūq̄ gelu uel
glacies fuit. Dioscori. Crystallus uires
habet stipticas, deo. un. n. g. geran-
dum lac.

CAPVT 40.

Cinna-
bar.

Pande. ca-
pit. 163.
cinnabar-
lati. Gre-
sercog.

Arab. as-
reg: uel
zemzifar

Cinna-
bar id est
cinnaba-
rū. Et fit
ex sulphu-

re & argentouito, & est rubei coloris. Se-
ra. lib. aggregato. capi. asreg siue asrēgi id
est cinnabarum, fit ex plumbo q̄n ponit̄ i
igne & inflānatur, & fit rubeum. Simili-
ter fit ex cerussa combusta in hunc modū,
accipitur & ponitur in concauo uase mū-
do, & ponitur super ignem, et mouetur do-
nec rubescat, & fit uelut auripigmentum
rubeum. Et quidam nominant hoc sandix.

OPERATIONES.

1 Gale. Quando comburitur plumbum
uel cerussa mutatur, et fit asrengi: & est res
subtilior eo, sed non ita sedatiua.

2 Idem auto. Lachindi. Et accidit bibens
tia asreg sicut illi qui bibit litargirum, om-
nes isti sunt species cinnabari.

3 Dioscori. Virtus est illis similis lapidi
emathitis, deniq; constringit uehementer,
& ideo sanguinis fluorem abstinet, cōbu-
sti oib; & pustulis opitulatur, cerotis ad-
ditur, utiliter etiam confectionibus colly-
riorum miscetur.

CAPVT. 41.

Cinis.
Au-
tor. Ci-
nis ex p̄
dictis
corpori-
bus ustis
relinqui-
tur, & est
substan-
tia terre-
na quidē
arida &
compa-
cta, in q̄

corpus solidum per ignem resolutum hu-
more consumpto redigitur. Vnde ex grā-
di corpore propter consumptionem mate-
riæ modicus cinis efficitur, despecti colo-
ris est.

OPERATIONES.

Et quia partes habet minutissimas, leuis
flatu agitabilis est, ad multa tamen peruti-
lis. Cinere nāq; primo quidē ignis ipe
regitur ut conseruetur. Cinere pelles de-
pilantur, & quodāmodo in nouantur.

Cinis etiam pro alumine ponitur in cin-
cturis pannorum. Ex aqua cineri admi-
xta fit lixiuium quo capita abluuntur.

Cinis supra sanguisugam proiectus sā-
guinem quem suxerat, emouere facit. In
medicinis quoq; tam cinis q̄ lixiuiū profi-
cit. Auic. in. 2. cañ. Cinis omnis naturā
habet abstersiuam, exiccatiuam: diuersifi-
catur tamen & ablutio minuit eius abster-
sionem, & acquirit ei glutinationem & ex-
siccationem sine mordicatione. Aqua
uero cineris ingreditur i medicinis putre-
facientibus: & earum fortiores sunt aqua
cineris, ficus, & lacticinij: plus em̄ abster-
git & siccat, q̄ ceteræ. Cinis autē ligno-
rum stipticorum, ut quercus & reliquorū,
retinet sanguinem. Diosco. Lixiuuium
ex cinere quercus ad usum medicinae effi-
cacissimum est, & hominibus & pectoris
bus q̄ densione pulmonis uexantur: & q̄
bus aliqua res uenenata obsistit. Bibita nā
q; statim salutem affert.

Utilis etiam ē in uulneribus humectis: &
& in fistulis, & ad uulnera difficilia ad sa-

mandum, & callosa longi temporis sordida. Quotidie ergo lauanda sunt & sic apto medicamine sananda, quia uirtus lixiuij non sanat, sed ad sanitatem uulnera disponit.

CAPVT. 42.

Corallus. Ex lib. de nat. rerū. Corallus est lapis rubeus ualde, figurā habens ut cornu cerui, uel ut herbae radix cū multis ra-

dicibus. Nec mirum, quoniam herba fuit in mari primum. Hic fulminibus & tempestatibus resistit, unde antiqui lapidē in huiusmodi factum cum seminibus in agro iactabant, aut in arboribus suspendebant, ut grandinum pericula non sentirent. De monstris quoque terribilis est, & hoc forte, quia frequenter ramorum eius extensio modum crucis habet.

OPERATIONES

1. Auicē. in. 1. cañ. Corallus est frigidus in. 1. gradu siccus in. 2. Stipticus est, ut uehementer prohibet fluxum sanguinis.
2. Carnem additam abscindit, confortat oculum abstrahendo & exiccando humiditates fixas in eo. Et est precipue quod adustum est & ablutum conueniens lachrymis. Vestigia quoque ulcerum abstergit, confert apostematibus intestinorum & splenis, retinet sputum sanguinis. Nascitur in maribus quae sunt in Africa, alius quidem rubeus est, alius niger, alius albus.
3. Dolorem stomachi remouet, ac prohibet super os eius directe suspensus.
4. Et ideo collis puerorum appetitur. Dicitur autem quod si terantur, & impleantur ex eo concauitates infirmorum dentium, eradicat eos & est summus in confortatione

gingiuarum. Confert etiam sputo sanguinis & eius fluxui, proprieque rubeus, & omnibus egritudinibus stomachi.

Arnoldus. Corallus a mari trahitur sicut ramusculus, et ualet contra quemlibet fluxum sanguinis & epilepsiam.

~~Ex lib. de nat. rerū. Corallus est lapis rubeus ualde, figurā habens ut cornu cerui, uel ut herbae radix cū multis radicibus.~~

CAPVT. 43.

Corneolus. Ex lib. de nat. rerū. Corneolus, uel secundum quosdam cornelius est lapis rubeus, p lucidus, sed obscuri coloris, in ei-

sa carni similis. Horum lapidum multitudinem filij Israel in deserto sculpsisse dicitur, quorum sculptura tam subtilis acuminis comprobatur, ut nullus posteriorum huiusmodi operis imitationem audeat attentare: nec dubium quod secundum efficaciam & uirtutes gemmarum sculpebantur imagines figurarum. Albert. in Lapidario suo Corneolus, quem quidam cornelium uocant. Lapis est coloris carnei, hoc est rubei obscuri, sicut carnis lotura. Hic apud Rhenum fluium inuenitur frequentissime, et est ualde rubeus, colorem habens fere sicut minium, & quando politur, multum nitet.

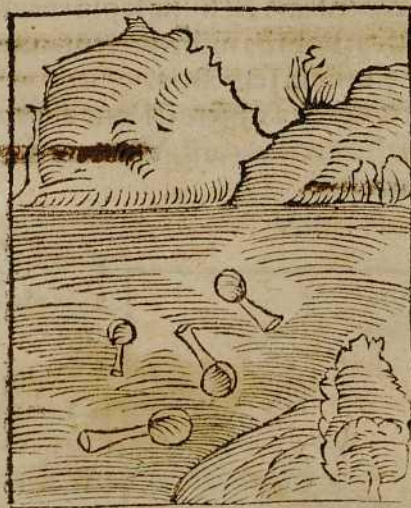
OPERATIONES

- Expertum est quod stringit sanguinem, & precipue menstruorum & emorroidarum, fertur etiam iras mitigare.
- Serapi. Virtus istius lapidis est, quod quando defertur in annulo, reprimit iracundiam & causam litis ante iudicem.
- Et reprimit fluxum sanguinis, undecumque exeat,

exeat, proprie & sanguinis mēstrui. Et quando fit ex eo dentifricium, abstergit sordes dentium & dealbat eos, & facit eos pulchros.

CAPVT 44.

Conchiliū; Pand. ca. 431. Lapis conchiliū. Hoc uocabulum ponitur in quodam electuario Auicēnā, quod est contra uitium lapidis, & quidam dicunt, quod est coclea marina, quae dicitur conchilium, & quidam dicunt, quod est cochlea limaciarum, secundum ueritatem lapis est coclea porphirae marinae, & est conchilium marinum purpureum.

dam dicunt, quod est coclea marina, quae dicitur conchilium, & quidam dicunt, quod est cochlea limaciarum, secundum ueritatem lapis est coclea porphirae marinae, & est conchilium marinum purpureum.

CAPVT. 45.

Cos grece, Arabice hager almaleni: siue Amēsen. Latine Lapis quo acuit ferrū, uel olearia. Serapion h. g. cap. Hager almaleni lapis quo acuitur ferrum.

OPERATIONES.

1. Fricatio almaleni quae accipitur ex lapide qui dicitur yfachsen, prohibet augmentari mammillas puellarum ante tempus, & testiculos puerorum, & est quia uirtus eius 2. infrigidat. Et idem auto. Diosc. Quando acuitur super ipsum ferrum aliquod, et

linitur quod aggregatur super alopicam, facit in ea nasci pilos. Et liniuntur cum eo mamillae puellarum, & testiculi puerorum, & prohibet eos augeri. Et conuenit apostematibus eorum amborum, & quando sumitur in potu cum aceto, conuenit dolori splenis & epileptiae, & fricatio eius conuenit alopiciae. Vbi sciendum quod iste lapis uocatur similiter cos olearia, quia in ea fricantur syeff oculorum, Vel cos olearia, acuiuntur in eo instrumenta ferrea, aspergitur super ipsa oleum.

CAPVT. 46.

Cuprum Ex libro de natur. re. Cuprum siue es, est eiusdem duricie cum argento, & eiusdem liquiditatis, hoc excepto quod est rubei coloris.

Aes nulla rubigine corrumpitur, fetorem habet, & tamen dulce sonat Philo sophus. Aes siue cuprum sonorum est et uocale, natura calidum, sonus eius per se rudis est: admixtum uero stano uel argento uel auro, ualidum est ualde, dulcemque tinam habet. Tamen cuprum purius metallis, sed uexatissimum, nisi fuerit modius temperetur. Et fusile quidem est, & in omne artificium ductile: sed cum labore & moderamine uerberatis, nunquam uero sic purgari potest, quin facile contrahat corruptelam. Durat tamen in annos plurimos.

OPERATIONES.

Isidorus. Aes autem a splendore aeris dicitur, sicut & aurum & argentum. Apud antiquos prior aeris usus est, ferri cognitus est.

Aere quippe primi percussit terra, &

certamina belli gerebant, eratq; in p̄cio es magis.

3. Aurum uero & argētum propter inuilitatem reſciebantur. Nunc autē uiceuerſa iacet es, & aurum ſummō ceſſit honore.

4. Inter omnia uero metalla eſuocaliſſimum eſt & maximæ poteſtatis. Ex eo & ænea lamina fiunt.

CAPVT. 47.

DRaconites. Albert. Draco nites eſt lapis à capite draconis extractus & fertur ab oriente ubi ſunt dracones

magni. Virtus ei efficax ſicut lapidis quocatur borax, quando de dracone extrahitur adhuc uiuo palpitante. Inſidiantur autem draconibus dormētib; & ſubito ſciſſo corpore draconis adhuc palpitante, euelſunt lapidem.

OPERATIONES

~~...~~ contra uenena tralet ſi de uiuo extrahatur, & debet ferri in ſiniſtro brachio. Animæ enim actibus multa confert. His etiam ſuperfluitatibus quæ generantur in animalibus & mortis corruptione. Alterat ea quando naturali morte corruptis humoribus moriuntur, et quando mortua uel corrupta occiſa lacerant. Ego autem in partibus Almanie in Sueuia uidi lapidem ſuper quem cōueniant pluſq; 9. ſerpētes inter montes in quſdam prato, & cum tranſitum facerēt: inde dominus terræ milites euaginatīs gladijs ſciderunt ſerpentes in multa fruſta: & in

fundo tamē quidam magnus iacuit ſerpēs in multas partes inciſus, & ſub capite ſerpentis inuētus eſt lapis niger, formatus ut pyramis abciſſa, non perlucidus in circuitu, coloris pallidi, pulcherrimū habens deſcriptum ſerpentem. Et hunc lapidem ab uxore eiſdem nobilis mihi, præſentatum cum capite eiſdem ſerpentis.

Item dicit uenena fugere q̄ fiunt à morſibus animalū uenenatorū.

CAPVT. 48.

DAimonis, Dyadochos & Droſelitus. Albert. Daimonis eſt quidē lapis bicolor ut arcus daimonis, q̄ iris uocat

Est autē daimon dictus q̄ græce intellectum uel ſtellam claram ſtillantem ſonat. Idem. Dyadochos eſt lapis pallidus, dicitur aliquantulum berillo ſimilis.

OPERATIONES

Albertus. Lapis daimonis dicitur conſerre febricitantibus, uenenoſa pellere, & tutum & uictorem reddere.

~~...~~

Arnold. Droſelithus eſt lapis uariſus, cuius nominis cauſa extitit, quia ſi ad ignem applicetur, uelut ſudorem emittit.

CAPVT. 49.

Dyacodos

Diacodos, Dyamanticus, & Dyonisia. Arnoldus. Dyacos est lapis pallidus berrillo similis.

Arnoldus. Exacontalithus est lapis ualde paruus ex coloribus sexaginta distinctus. Hic hominis oculos efficit tremulosos.

Ex Lapidario.

Exacontalithus lapis ex re nomen adeptus. Corporis exigui miro dispendio supplet Dum tot gemmarum sumit amula sola decorem.

Isidorus. Ermistion gemma inter gratissimas aspicitur; ex igneo colore radians auro, portans secum in extremitatibus candidam lucem. Ex lib. de nat. rer. Ethiopes est lapis puniceo coloris, habens lapillum interius, ex quo fit sonorus. Hic ab aquila de extremis orbis partibus in nidum portatur. Naturaliter enim hanc esse causam, quod oua aquilae immoderatio colore concalescunt, nisi lapis naturaliter frigidus praesens sit. Hic pueros incolumes seruat.

Efficacissime pregnantes iuuat, ne abortum faciant, uel in partu grauiter laborent, in loco huiusmodi. De isto lapide superius etiam dictum est.

CAPVT. 51.

OPERATIONES.

Ex lib. de nat. rer. Dyacos est lapis, quod aquis iniectus uarias effigies demonum efficit, ita, ut det responsa petentibus. In eodem lib. Dyamanticus, est lapis qui in quocumque metallo gestetur ferream tamen sibi sedem propinquam eligit. Isidorus. Dyonisia est lapis niger mixtus rubentibus notis. Hec ex aqua trita uinum fragrat, & odore suo putatur ebrietati resistere. Philosophus. Dyonisia lapis est Orientis, fusci coloris, niueis resperis guttis. In aqua tritus, uinum fragrat, & tamen ebrietas contra naturam odore suo fugari solet.

CAPVT. 50.

Ex acontalithus, Ermistion & Ethiopes. Isidorus. Exacontalithus lapis est in parua magnitudine, multicolor est, unde & nomina

tus est. Tam diuersis enim notis aspersus est, ut sexaginta gemmarum colores in paruo eius orbiculo deprehendantur.

OPERATIONES.

Enidros, Efestis, Aegypti cilla. Isidorus. Enidros lapis est ab aqua uocatus; ex uodam enim aqua, ita ut clausam puteis in

eo fontaneam scaturiginem. Arnoldus Enidros est lapis distillans perpetuis guttis, nec liquescit omnino, nec efficitur minor.

Ex libro de naturis rerum. Enidros lapis crystallo similis, mirum modo perpetuis lacrymis distillat, & tamen durus & ineger in omnibus perseverat.

LIBER
OPERATIONES.

Ex Lapidario.

¹ Huius naturæ graue est deprehendere causam.
Nam si decurrit lapidis substantia quare.
Non minor efficitur aut non omnino liquefcit.
Si res exterior descendit ad inferiora:
Ut semper refluat, cur se non impedit ipsum:
Scilicet ingrediens contrarius egressi.

² Ifidor. Efestis lapis est speculi naturam
habens in reddendis imaginibus quanç
³ rutiler. Experimentum eius est, si feruē
ti aquæ addita, statim refrigerat. Aut si so
li opposita materiam aridam accēdat, nas
⁴ citur in Corintho. Item, Aegyptilla gē
ma est radicē nigra, facie uero cerulea, Ex
Aegypto ubi reperitur sic appellata.

CAPVT. 52.

eius ampullæ.

OPERATIONES.

¹ ~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

² Dioscor. Epistites lapis rubicundus ac
dilucidus est, et nascitur in Corimbo. Hic
in aquam feruentem missus, continuo te
³ pidorem eam reddit. Et si aliquantulū
steterit, ibi omnem ardorem tollens, frigi
⁴ dam eam facit. ~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

QVARTVS

CAPVT. 53.

F Alea
nos,
Filater⁹,
Flongi/
tes & flo
gmus.
Arnold.
Falca
nosq &
arseni
cum uel
auripi
gmētum
dicitur,
lapis est

rubeus & citrinus.

OPERATIONES.

Habetq naturam sulphuris calefacien
di & desiccandi. Si eri apponatur, trāsmu
rat illud in album. Omnia metallina cor
pora exurit, preter aurum. Idem. Filate
² rus eadem est gemma, eiusdemq uirtutis
cuius est chrysolithus, de quo sufficienter
dictum est superius. Ifid. Flongites gē
³ ma est ex Persida, et hęc est una ex gemmis
ardentibus uel cristallinis, ostentans in
tra se quasi flammam estuantes, quæ nō ex
eant exterius. Plinius. Flogmus in Ae
⁴

gypto in
uenit, au
rosus &
flamine
um habet
colorem.

Idem,
Illinitus
fronti flo
gmū sci
licet som
num in
ducit.

CAPVT 54.

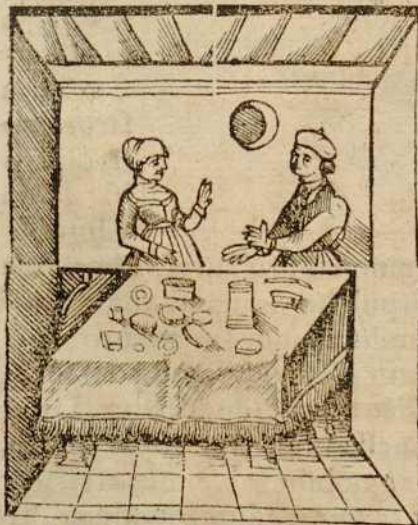
Ferrum

Ferrum. Isidor. lib. 2. Ferrum dicitur eo quod sarra id est semina frugum condant. Vt ferrum post alia metalla repletur, cuius postea uersa in obprobrium species. Arist. in lib. meteorum. 3. Ex uaporibus humidis in terra species nulla dilatatur in percussione sicut ferrum. Eorumque esse est, quod quando coartatur igneitas & lapideitas desiccantur & arescunt. Idem in lib. 4. Quaedam sunt igne mollicabilia, uelut ferrum et cornu. Exitque ferrum sic molle & scissibile. Ferrum autem a calido liquatur, coagulatur in frigidatum, ipsumque operatum liquatur ut humidum fiat, interque coaguletur. Scoriam uero substatur & deorsum datur, cumque multotiens patitur & mundum fit, hoc calidum fit, minusque pondus est emundati. Melius quam ferrum est quod minorem purgationem habet.

OPERATIONES.

- 1 Ex lib. de nat. rer. Ferrum frigidae naturae est, durum solidum & incisuum, omnia fortitudine sua domat: & a se tantum consumitur. Super omnia metalla corruptelam facilius contrahit. Et etiam connexa corruptione inficit. Raue sonat, igne ebescit
- 2 & ductile fit. Ex eo fiunt arma, diuersaque instrumenta incisionibus apta.

CAPVT. 55.

Gagates. Isidor. Gagates primum in Sicilia in uentus Gagatis fluminis fluore reiectus, unde & nominatus, licet in Britania

sit plurimus. Est autem niger, planus, leuis: & ardens igni admotus scissilia in eo scripta non delentur. Mirum quod aqua accenditur, oleo extinguitur.

OPERATIONES.

Ex lib. de nat. rerum. Gagates lapis niger est ac lucidus, caducis prodest accensus.

Demones quoque fugat, aut si per os hominis obsessi loquantur, fumus eos tacere cogit. Idem. Stomachum euersum iuuat, et aqua in qua triduo iacuerit, cito partum liberat. Ipsa quoque aqua si a puella potetur, an uirgo sit deprehenditur. Nam si uirgo est immota manet, si corrupta, in continenti mingit. ~~Idem lapis dicitur~~ ~~quod in aqua triduo iacuerit, cito partum liberat.~~ ~~Idem lapis dicitur~~ ~~quod in aqua triduo iacuerit, cito partum liberat.~~ ~~Idem lapis dicitur~~ ~~quod in aqua triduo iacuerit, cito partum liberat.~~ Sergius tamen dicit, quod hoc facit, ut calorem suum circa oua temperet. Idem quoque calefactus confricationi matricis, quando suffumigatur ex ipso, epilepticis confert. Fumus eius effugat uermes uenenosas. Dioscor. Gagates melior est ille qui facile igni exarserit, et odorem habet aspalti. Hic aqua solutus dentes

mobiles confirmat, ad rigores precordiorum ac dolores & euerfiones facit. Incensus serpentes fugat. Incenditur autem & in aqua mittitur, & parturienti de eadem aqua per triduum potui datur.

~~Idem lapis dicitur~~ ~~quod in aqua triduo iacuerit, cito partum liberat.~~ ~~Idem lapis dicitur~~ ~~quod in aqua triduo iacuerit, cito partum liberat.~~

CAPVT. 56.

Galactites & Galamantis. Isidor. Galactites lapis lacteus dicitur, quod attritus reddit succum album ad lactis saporem.

OPERATIONES.

Foeminis nutrientibus alligatus foecundat ubera. Infantium quoque collo suspensus saluam fertur facere: In ore autem liquefcere, & memoriam adimere.

LIBER QVARTVS.

2 Arnol. Galactites lapis est cineri simi-
lis, hūc mittit Nilus & Atheolus, datq; la-
ctis succum & saporem, & in ore clausus,
3 turbat mentem. Collo circū datus ube-
ra lacte replet, & femore ligat⁹ faciles par-
tus p̄bet. Deniq; si uespere cū sale mixtus
aqua ouile circū spargitur, oues lacte replē-
tur & scabies ab eis fugatur.

4 Aristot. Lapis galactites dum ponit cō-
tra incendium ignis, extinguitur: & si su-
pra mulierem suspenditur, partu egredit^r

5 Dioscor. Lapis galactites colore cine-
reus ē, gustu dulcis: sic dicitur, quia tritus
colorem lacteum emittit.

6 Hic post balneum ieiuno datus cū mul-
sa uel aqua, lactis copiam ministrat.

7 Lacteus autem dicitur, quia p̄cedentia
mala in obliuionem adducit: unde & mul-
lieri difficulter parienti filo facto de lana
ouis circa femur dextrum ligatus, mox eā
8 sine dolore parere facit. ~~Idem. Falsus~~
~~liber. De lapide Galactite. Plinius. Galactites~~
~~liber. De lapide Galactite. Plinius. Galactites~~
~~liber. De lapide Galactite. Plinius. Galactites~~

9 Plini. Garamā-
ti ē aliqui, uocant lapidem qui & sandare-
lius dicitur, de quo dicitur inferius.

CAPVT. 57.

GRa-
nus et ga-
ratides.
Constā.
Grana-
tus ē de
genere
carbūcu-
li, est autē
lapis ru-
beus &
perluci-
dus, i co-
lore si-

milibalaustris, aliquantulum obscurior
carbunculo. Et cum subijcitur ei in sigillis
niger color, tunc magis rutilat. Et in hoc
genere inuenitur quidam modus: quia in
tra ruborem sparsus habet uiolæ colorem
propter hoc genus uiolatum dicitur, & p̄

ciossor est alijs granatis, Alber. Garadites
est lapis qui fertur esse nigri coloris. Pro-
batur autem ueritas huius lapidis sic, si ge-
stans lapidem totum corpus suum ungat
melle, muscis & uespis exponitur, & si in-
tactus manet ab eis, lapis est uerus: & si de-
ponit lapidem muscæ & uespæ super mel
cadunt, & fugunt.

OPERATIONES.

Constant. & Albert. Dicunt granatum
letificare cor & pellere tristitiam, & est ca-
lidum & sic. Et qui dicunt hunc esse de ge-
nere iacinti, est falsum. Inuenitur autē
lapis hic secundum plurimos in Aethiopi-
a, & aliquoties intra Tyrum iuxta arenas
maris. ~~Alber. Dicitur lapis granatus~~
~~liber. De lapide Granato. Plinius. Granatum~~
~~liber. De lapide Granato. Plinius. Granatum~~
~~liber. De lapide Granato. Plinius. Granatum~~

CAPVT. 58.

AGa-
cro-
meon,
chrysolis
thus et ga-
lacides.
Albertus
Gagacro-
meon ē la-
pis diuer-
si coloris
sicut pel-
lis capreo-
li. Idem
Chrysolis

thus est gemma coloris aurei, in horis ma-
tutinis uisu pulcherrimus est, in alijs autē
horis dissimilis: ab igne autem corrumpi-
tur & fugatur, & ut quidam dicunt in flā-
matur: & ideo timere ignē dicitur, Dicunt
autem alij q̄ est aliud genus istius lapidis,
qui est lapis ignobilis substantiæ, et est mar-
chasta aurea, que medium quoddam ē in-
ter metalla & lapides, dicitur autem tertiu-
m genus istius lapidis esse coloris mediij
inter ceruleum & rubeum.

Plinius, Galacides uelut cinereus ē gu-
stu dulcis.

Operationes

OPERATIONES.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

3 Albert. Chrysolithus. Virtus huius lapidis est curare scabiem & ulcera, & in manu gestatus, colorem febris mitigare dicitur. Plini. Galatides latenter humectat, & leniter constringit, & ideo facit ad lachrymas oculorum.

CAPVT. 59.

G Ipsū, G Dto, capit. de gipso. Gypsum genus est lapidis similis nitro, cuius est optimum quod habet venas larys. Gypsum vero non

coctum desiccatum est & stipticum, & parum plaustricum, & collectivum.

OPERATIONES.

Dioscor. Fluxum sanguinis & sudorem abstinere bibitum suffocat hominem.

Vitum vero leptomeris est, & desiccatur & reprimat cum pulvere tritum in iuribus: etiam ut gessamia, sed amplius stipticum & refrigerans fortitur. Unde illinitum fronti sanguinis cursum stringit, potatum vero, dysentericis & ciliacis et omni profluore resistit. Flos eius facit ad ea quae instantius constringere volumus.

Serapi. lib. aggregat, capit. gipsen. Virtus eius est desiccativa.

Et idem auto. Gale. Non administrat, nisi exterius: & virtus eius est quae desiccatur & conglutinat & opilat. Et hoc ideo quia ipsum facit aggregationem partium cito, & continet fluxum sanguinis quando miscetur cum medicinis siccis: quia gypsum est durum sicut lapis, & ideo oportet quod admisceatur cum albumine oui.

Et fit multum stipticum, quando miscetur cum pulvere molendini, qui aggregatur quando euolat ex farina frumenti super muros molendini & pilis leporis.

Et quando aduritur, minuitur densitas sua, & augetur subtilitas sua, & sua densio, & fit stipticum: & maxime quando conficitur cum aqua & aceto.

CAPVT. 60.

G Elacies, & Glosopetra. Isidor. Gelacies sive Galacies lapis candorem & figuram praestat grandinis. Duricia quoque inuicta est, ut adamas. In igne fertur etiam frigus suum manere.

In igne fertur etiam frigus suum manere.

OPERATIONES.

1 Arnoldus. Galacia lapis omni tempore frigidus, nec unquam calefit.

Ex Lapidario.

2 Est quae candorem fert grandinis atque figuram, Ictibus omnimodo inuicta gelacia gemina, Cuius naturae vis tanta fore probatur, Ut omni tempore frigida sit, nulloque calefit ab igne.

3 Solinus. Glosopetra lapis deficientibus lunis à celo cadit, linguae humanae similis est, non modicae (ut magi ferunt) potestatis, qui ex ea motus lunares excitari putant.

CAPVT. 60.

Hæmathites. Iſidor: Hæmathites lapis ē dicitur quia rubore sanguinis neus est. Hæmathites quippe sanguinis ē. Gignitur in

Aethiopia, sed principalis in Arabia & Africa inuenitur.

OPERATIONES.

1. Hæmathites dicitur, quia hæmacti sanguis thithe sistens: habet enim uirtutem stringendi fluxum sanguinis.
2. Ex libro de naturis rerum. Hæmathites est lapis ferruginei coloris, mixtus uenis sanguineis, hic missus in aquam bulientem eam reddit tepidam. Si quis eum deferat, solis ardorem non timebit.
3. Item soli expositus à se scintillas emit, fructus à locustis & grandine seruat.
4. Idem, Confractus, & in aqua resolutus sanat eos qui saliuas sanguineas emittunt.
5. Sanat etiam uentris fluxum, puluis eius carnes mortuas crescentes in uulnere corrodit & tollit. Vno quoque permixtus, ulcera sanat, bibitusque lapidem uesicæ frangit.

Ex Lapidario.

6. Sumpsit hæmathites græcum de sanguine nomen. Nature lapis humanæ seruire creatus. Stiptica cui uirtus per multa probatur inesse.

CAPVT. 62.

Hexacolithus. Iſidor: Hexacolithus lapis uariis, dissolutus: ut dicunt periti medicorum Dioscor. Exebenos lapis est albus & speciosus quo solent aurifices aurum limpidae.

nos lapis est albus & speciosus quo solent aurifices aurum limpidae.

OPERATIONES.

Albert. Hexacolithus uino permixtus, & potatus, ualet contra colicam et iliacam passionem. Diosc. Exebenos curat stomachicos, potatus cum passo & aqua, similiter amentes sanat potatus. Ad uenereas uoluptates mirifice facit bibitus, quia non patitur diu eos fatigari. Soluit etiam uentricam dolentem. Nam portatus partum sine egritudine conseruat, & uelocitate parturientis facit circumligatus femori.

CAPVT. 63.

Heliotropia. Iſidor: Heliotropia est gemma coloris nitidis ac nubilis, stellis puniceis super sparsa cum sanguine uenis

causa uero non est de effectu ipsius lapidis. Nam in labris æneis deiecit radios solis multat sanguineo repercusso: extra aquam autem speculi modo solē excipit, deprehendit defectus

defectus eius, subeuntē lunam ostendens. Gignitur in Aegypto & Africa, sed melior in Aethiopia. Magi hanc admixta herba Heliotropia, quibusdam additis precationibus gerentem conspici negant.

OPERATIONES.

1 Aristo. Lapis heliotropia si ponatur sup aquam euaporabit eam. Ex lib. de nat. 2 Lapis heliotropia in aqua pleno solis radijs subiectus, sanguinem reddit, ac si pateret eclipsim; nec non uas ipm in quo iacet ebullire uidetur, & aquam uelut imbres spargere. Hoc facto uidetes areprij (si presentes sint) extra se rapiuntur, & futura predicunt.

Ex Lapidario.

4 Ex re nomen habens est heliotropia gemma. Quae solis radijs in aqua subiecta parillo: Sanguinem reddit mutato lumine solem Eclipsimq; nouam, terris effundere cogit. Deniq; post modicum, uas ebullire uidebis. Aspergiq; foras subitae scaturiginis imbrem.

CAPVT. 64.

HYENA, & Hyeratides. Isidor. Hyena lapis est qui in oculis hyenae bestiae inuenit. Qui si sub lingua ho-

minis subditus fuerit futura eum precines redicunt. Aristo. in lib. de animalibus. Gemam hyena portat in oculis, uel ut alii qui dicunt in fronte.

OPERATIONES

~~Vna est coloris...~~

~~...~~

Isid. Hyeratides est lapis accipitris coloris similis. Aristo. in li. de ani. Hyeratides lapis si ab homine gesserit, a muscis uel apibus non mordetur.

~~...~~

Si non uirtus eius probatur, corpus gestantis si in melle fuerit inunctum, et muscis expositum, in se ipsum reliquit ipm apibus ab eo auferantur, fugerant, corumpunt corpus.

~~...~~

HYACINTHUS. Ex li. de nat. rer. Hyacinthus est lapis ceruleus, in obscuro nubilosus, in sereno clarus; ita q; aera sentis

re dicitur. Per optimus est ille qui nec nimium clarus, nec nimis obscurus. Est autē frigidissimus, & hoc magis si mittatur in os. Solidissime quoq; duriciei est, ita q; findi uel sculpi recusat. Diosc. Hyacinthi, ut dictum est, species sunt tres, inter quas granati sunt meliores, qui iuxta ignem magis rubescendi fiunt. Et si ab aliqua ibi fuerat nigredo tollit: ueneti uero non patiuntur ignē. Sera. Eius sunt tres species. Vna est coloris rubei, Secunda ē citrini coloris. Tertia

aqueo succo, qui eradit de materia lapidis
 2 qui generatur in luto rubeo. Et quia hoc
 aqueum uehementer a sicco apprehensum
 3 est siccus & durus lapis ualde. Cum autem
 sub tecto soli eius pars immittitur, & pars
 eius in umbra tenetur, proijcit reflectendo
 pulcherrimos colores iridis super opposi-
 tum parietem, uel super aliquod corpus p-
 4 propter quod iris uocatur. Aliquid autem si-
 mile huic nascitur in gipso, quod est psipi-
 cuum in extremis, & scissibile ualde, & uti-
 tur eo pro uitro quidam in uictris.

CAPVT. 68.

eo quod oculi eius in lapide uertuntur. Aium
 autem Euax & Aafen, ~~quod est lapis~~
~~quod est lapis~~

CAPVT. 69.

K Acas-
 bras-
 tes, Ka-
 mam &
 Kenne.
 Albertus
 Kacabra-
 tes est la-
 pis simile
 crystallo.

Isculos
 & Hya-
 na. Albe.
 & Irido.
 Isculos e-
 lapis cro-
 co similis
 Lapis in
 ultimis
 Hispani-
 arum par-
 tibus fre-
 quentius
 inuenit
 iuxta Ga-

des Herculis 3. & 1. 2. climatibus iuxta Hi-
 spaniam illam, quam modo Hispania uo-
 camus.

OPERATIONES.

1 Est autem lapis filabilis propter uiscos-
 2 sitatem in eo arefactam. Et si de eo fiat ues-
 3 stis non comburitur, sed ex igne purgatur
 & nitet. Et forte illud quod Germani
 uocant Salamandre, quia hec lanugo que in
 de colligitur, est sicut lanugo lapidis hu-
 midum: quare autem non crematur in metheoro-
 rum expeditum est. Huius speciem quan-
 dam dicunt esse quedam lapidem quem qui-
 4 dam uocant carbunculum album. Inuita
 carbunculum in hoc quod fantasma maribus &
 presagis resistit. Valet contra dolorem
 oculorum ex humida causa, et redacius in
 puluerem sanat scabiem. Item Isidorus, de-
 dit de lapide isto quod est albus admodum, gla-
 5 dis in quantitate. Albertus. Hyena e-
 lapis a bestia que hyena uocatur: sic dicitur

OPERATIONES.

~~Deus...~~
~~...~~

Idem Albertus. Camam est lapis frequen-
 2 ter albus, in toto uel in parte, uarius est in
 colore, & frequentissime inuenitur immi-
 xtus onychina.

Virtusque & fertur ex imaginibus & scri-
 3 pturis que inueniuntur in ipso & ex sigillis.

Euax in lapidario suo. Kenne est qui-
 4 dam lapis multum charus regibus, qui ge-
 neratur in oculis ceruorum in Oriente, que
 cum serpentes comedunt, deponentes sensum
 ut fortiores fiant, intrant flumen ubi mor-
 rantur immersi usque ad caput, tam diu, que
 usque sentiant uirtutem ueneni separata, in
 terra lacrimam emittunt, que coagulata in
 oculis interdum usque ad magnitudinem nu-
 cis desiccatur, donec cadat cum de flumi-
 ne exierint, & sic inuenitur. Et hec dicitur
 uenenorum tyriaca.

CAPVT. 70.

quia electrum est karabe, & succinū est karabe.

OPERATIONES.

- 1 Vnde habemus ab Alexan. ca. de Disenteria trochiscos dialectrum. Itē Seruius super buco. Virgilij. in ægloga pastoris, dicit q̄ electrum est post succinum.
- 2 Item Cassius felix tracta. de trochiscis dicit. Trochiscos de succino, & est electrū
- 3 & describit trochiscos de karabe. Avic. in li. de uiribus cordis. Karabe cap. est in. 1 & sic. in. 2. Aliqui uolunt q̄ sit fri.

CAPVT 71.

ex eo, cuius color est cœlestis multum, cū corpusculis aureis & lenis est, sine asperitate, & sine admixtione alterius lapidis, et qui nō frangitur facile, & cuius frustra sūt magna. Io. Me. capit. de lapide lazuli. Lapis lazulus uel stellatus uel lazuli, est de

K Ara be. *Pen. cap. 238.* Cara be est gūmi arboris, ut gēma unde anuli fiūt unde electrū succinū & karabe sub eodē ponuntur,

genere marinorum, habens maculas ex auro, & est alius albus. Et dicitur lapis markasita, & alius Indus clarus cœlestis. Et dicitur lazuli, & quando q̄ minera fert utrūq̄ simul, & melior est cuius color est uiridior in colore lazuli: & habet maculas aureas, & mixtus cum markasita non est bonus & nō maculatus, & similiter lenis cal. est in. 2. & sic. in. 3.

OPERATIONES.

Serapion. Virtus eius est similis glutini auri, nisi quia est debilior eo, & facit nasci pilos in palpebris.

Et idem auto. Gale. Est in eo stipticitas, cū acuitate paucō. Et uirtus eius est que desiccet et infrigidat etiam palpebras, que depilantur propter aliquos humores acutos, & remanent q̄ in eis non augentur pilis, nec multiplicantur, & sunt subtiles & debiles. Et hoc quia lapis lazuli in his locis destruit humiditatem ipsorum humorū, & immutat superfluitatem ad complexionem suam radicalem, cum qua fit generatio pilorum palpebrarum.

Et oportet q̄ ad hoc teratur ad multum, & administretur in puluere.

Et idem Gale. Quando suspenditur ad multum, & administratur in puluere, & facit nasci pilos in palpebris.

Item habet uirtutem adustiuam & putrefactiuam, & ideo aufert uerrucas. Et quū sumitur interius laxat humorem melancholicum, & mundificat sanguinē ab humoribus grossis.

Et dosis eius est a. 4. kiratus q̄ ad. 3. 1. 6 quando miscetur cum alijs medicinis laxatiuis.

Et conuenit plus dolori renū & asma: & quando sumitur in potu, aut sit nascale cum eo, prouocat menstrua.

Et potus eius cōmouet nauseam & uōs mitū, sed ablutio eius remouet hoc ab eo.

Avicēn. de uiribus cordis dicit, q̄ confortat cor.

CAPVT. 72.

Lacteus

Lacte
Lus et
Lincis.
Auc. li.
2. cap. p
prio. La
pis lacte
us, est la
pis qui
cum fri
catur aq̄
egredie
tur ex
eo quod
dā sicut

ex eo est quod fit ex plumbo quando fiūt
ex lamina, & aduritur pars eius. Et de eo
est cuius color est rubeus splendens, & est
aureum, & est melius alijs, & ex eo est pur
purei coloris, & est argenteū. Est alius mo
dus factionis lithargyri, quem in iuuentū
te mea uidi Sardinei fieri, ubi argēum &
plumbum simul colabantur, & est uerior
modus.

OPERATIONES.

Serapi. auto. Alcauzi. Lithargyrum de
albatum est magis iuuatiuum ad auferen
dum uestigia uariolarum, q̄ non albatū.

Et auferit foetorem subascellarum, & p
hibet sudorē. Et si bibatur ex eo, strin
git uentrem & urinam, & prouocat & oc
cidit. Paulus. Contra scabiē de flegma
te falso uel colera ualet. Contra disente
riam frigidam uitio intestinorum, fiat ex
eo puluis, qui inijciatur cum cristeri cum
oleo rosarum & aqua ordei. Contra ul
cerationem uirgæ distemperetur cū oleo
rosarum, & inungatur; nam ulcerationem
consolidat. Contra feruorem erysipelæ
conficiatur puluis lithargyri & cerussē cū
aqua rosarum, donec aqua non inficiatur
ex puluere. Iste puluis in modum collī
rij cum aqua rosarum, ualet ad faciem des
purandam, & panum superfluum remouē
dum, quem habent mulieres post partum:
axungia gallinacea uel anserina liquefiat,
addito puluere lithargyri & oleo rosarū,
fiat unguentum & utatur.

Iac. Et hic quidem lapis est cinerei coloris
dulcis saporis.

OPERATIONES.

Auc. Teritur cum aqua, & seruatur q̄
resoluitur ex eo in pixide de plumbo, cō
uenit in initio apostematū. Et fit ex eius
fricatione alcohol. Et prohibet cursum
superfluitatum ad oculū & ulcera in ipso
accidentia. Euax in lapidario suo. Lin
cis est lapis, & fit de urina lupi ceruarij mi
cta, & in montibus coagulata, qui in domo
seruatus, generat optimos fungos supra
se quolibet anno. Dicitur ualere cōtra
dolorem stomachi, & ictericiam, & fluxū
uentris.

CAPVT. 71.

Lithar
gyr⁹
Arabi
ce mare
cher. Se
rap. lib.
ag. capi.
mare
cher, au
to. Dio.
Quod
dam ex
eo ē q̄
fit ex ue
na plūm

Bulcasim libro qui dicitur seruator. Li
thargyrum sic dealbatur.

Accipe lithargyri auri partem unam, et
tere bene, & pone super ipsum de sale cō
muni partes duas, & pone de super quanti
tatem aquæ qua cooperiatur, et superat cir
citer quattuor digitos, & dimitte in uase
septē diebus, et misce quoq; die bis, et post
septem dies projice aquam, & pone aliam
aquam, & muta aquam illam quotidie us
q; in finem decem dierum: quia aqua dul
cificabitur & lithargyrum dealbabitur si
cut cerussa, & fac trochiscos, & serua &
utere.

bea, ita q̄ inflāmat, donec fiat sicut ignis:
& dissoluitur, donec adurat & postea coa
gulatur. Et ex eo est quod fit ex argēto, &

CAPVT. 72.

Lychnites.
Isidorus,
Lychnites ex ar-
dentium gemma-
rum gene-
re est, à
lucernarum fla-
gratia ap-
pellata.
Gignit
in multis

locis. sed probatissima apud Indos.

OPERATIONES

1. Huius duplex est facies, una que ut pur-
pura radiat. Alia que cocci rubore à sole
excalescens, aut digitorum attritu, paleas
2. & similia ad se rapere dicitur. Sculptu-
ris resistit, & si quando sculpta est, dum si-
gna imprimat, quasi quodam animalis mor-
3. supartem cere retentat. Huius genera sunt
quattuor. Solinus. Lychnites dicitur,
eo quod lucis uigore excitat flagrantia lucer-
4. narum. Helyandus lib. 12. Lychnites
est lapis purpureus, fulgens ut lucerna. Hic
tactus sub sole digitis paleas attrahit.
5. Plini. Lychnites ex genere ardentium
lucernarum accensarum precipua gratia
est appellata. Nascitur circa Ortygiam, to-
taque Carmania & uicinis locis, sed proba-
tissima in India.

Quidam
enim eam
dixerunt
esse car-
bunculum
remissio-
rem. Sed
cum abo-
nitate si-
milis est
louis: sic
a floribus
prolatis
appella-
ta.

Ligurius et Liparia. Isidorus. Ligurius
Ligurius gemma est sic appellata, eo quod fiat ex
na lincis bestia tempore indurata. Est au-
tem sicut & succinus fulua, attrahens spi-
ritu folia propinquantia. Helyandus
lib. 10. Theophrastus dicit ligurium electri
colorem habere, paleas attrahere, stoma-
chum dolentem iuuare, ictericis colorem
reparare, fluxum uentris stringere.

OPERATIONES.

Dioscori. Locium lincis, quem multi li-
gurium uocant, mox ubi minxerit lapis fit.
Colores stomachi tollit, & uentris absti-
net reumatissimum.
Rabanus. Ligurius habet colorem qua-
si electri, & si fuerit confricatus, paleas ad-
se trahit.

Philosoph. Hic lapis est frigida & sic-
ca complexionis, rotundus: ualet precipua
uulneratis, & è uulnere ferrum extra-
hit. Ex lib. de natur. rer. Ligurius est la-
pis, quem stillare dicunt ab inguine lincis
bestia scilicet orientis. Huius enim urina
secundum Plinium solidatur in lapidem
quod naturaliter bestia sciens inuidet bo-
no nostro, egestumque preciosum urinae li-
quorem arena obruit: & hinc eo citius in la-
pidem durefcit.

Est autem frequentius croceus, parum
ad nigredinem tendens. Huius color iuxta
Plin. igneus ac rubicundus est, & carbun-
culo similis: nisi quod nequaquam nocte lucet.

Iuxta lapi. uero uiridis est. Virtus eius
habetur ad multa remedia, precipueque ab-
lutus in aqua constipatos iuuat, & uentre
soluit; colorem quoque perditum in facie re-
cuperat. Arnoldus. Liparea est lapis sti-
pticus. Huius proprietas est, quod omne genus
ferarum ad eius presentiam cito properat,
& ipsum inueterat. Isido. Liparea suffi-
ta gentiles omnes bestias euocare tradun-
tur. Ex lib. de nat. rerum. ~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Iuxta
Lapide
 in **Græce**
Aphro-
selinum.
Dioscor.
 capit. de
Aphro-
sellino. **A-**
phroseli-
num ē il-
 lud quod
 apud **A-**
uicem .in
 2. canone

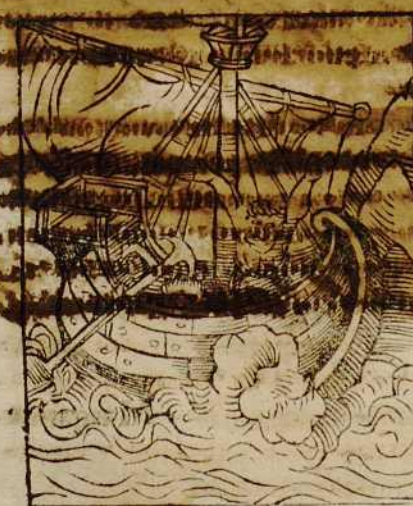
quod non egredietur à nauī, & uolat sicut
 auis usq; ad montem. Et nō est aliquis cla-
 uis ifixus taliter q; possit euelli, quin euel-
 latur & saliat usq; ad illum montē. Et pro-
 pter hoc naues illarum partium non clauā-
 tur cum clauis ferreis, sed cum clauis li-
 gneis. Nam si forent clauatæ clauis ferre-
 is, quando appropinquarent illi monti, di-
 lacerarentur totæ. Melior ex isto lapide ē
 ille, qui attrahit ferrum fortiter, & color ei-
 us est uergens ad colorem cœlestem, non
 multum grauis ponderis. Dioscor. Lapis
 magnes gignitur atq; inuenitur circa litus
 Oceani apud Troglodytas, & ī India,
 ab inuentore sic uocatus. Est autem colore
 ferrugineus. Alber. in lapidario suo. Ma-
 gnes est ferruginei coloris, qui secundum
 Plini. inuenitur in mari Indico, in quo in-
 tantum abundare dicitur, q; periculose in
 eo cum nauibus, quæ ferreos clauos ha-
 bent, nauigetur. Inuenitur etiam in Tro-
 glodyticis regiōibus. Et ego uidi & repe-
 ri in partibus Theutiæ in puincia quæ
 Francia Orientalis dicitur, unum magnæ
 quātītatis & maxime efficaciæ, & fuit ual-
 de niger, ac si esset ferrum eruginosum, &
 combustum cum pice.

dicitur lapis lunæ, ut & amborum concor-
 dia apparet. Et ideo dicit, aphroselinum ī
 Aegypto tantummodo inuenit, quod ita
 creatur. Ros cœlestis ad lunæ claritatem
 positus, in speciem lapidis, quem specula-
 rem uocamus, coagulatus constringitur.
 Optimum est autem quod est colore ceru-
 leo & lucido, hoc em̄ fit simile gypso lim-
 pido, & specularis lapis dicit. Plini. capit.
 de aphroselino. Aphroselinum ita creat.
 Ros cœlestis congelatur ad lunæ claritatē,
 in modum lapidis specularis, unde nomē
 sumpsisse uidetur.

OPERATIONES.

Diosc. Aphroselinum omnia uitiā ca-
 pitis emendare potest potatum. Et cepha-
 lalgis & epilepticis creditur prodesse.

CAPUT.

Mag-
is.
Serapi.
 Minera
 huius la-
 pidis ē in
 mariti-
 nis pro-
 pteras
 India. Et
 quando
 naues ap-
 propin-
 quāt mō-
 ti minere

ipsius, non remanet in eis aliquod ferrū

OPERATIONES.

Serapi. Virtus huius lapidis est, q; quā-
 do datur in potu ex eo, laxat uentrem cum
 mellierato, & potissime humores grossos.

Et quidam sunt qui adurunt istum lapi-
 dem & utuntur sicut adamante.

Et idem sunt. **Serapi.** Virtus eius ē sicut
 uirtus adamantis. Et est bonus illis qui tras-
 glutinunt acm uel alia ferrum.

Et ille qui habet fluxum uentris, eo q;
 sumpsit scoriam ferri.

Et dicitur de eo, q; si accipias eum & po-
 nis ipsum in uase terreo, & inuasiatur caput
 uasis cum creta post q; possit super lapi-
 de calcem uiuam, quam non tetigit aqua,
 donec repleat uas calce, et accedas magnū
 ignem sub uase, donec ingredietur poris
 cum uasis: deinde ponatur uas ī fornace
 figuli, & dimitte ibi donec lutatio ei co-
 queatur, & fiat testa. Deinde extrahere lapidē à
 uase, & dimitte in frigidari, & pone iterum
 in uase nouo, et pone in fornace secundo, es

fac ut prius ter aut quater. Quādo uero ex traxeris uice quarta, dimitte ipsum lapidē ubi non tāgatur à uento, uel aqua, uel rore uel ab humiditate aliqua, donec infrigide tur. Deinde frange ipsum in frusta minur ta, sic q̄ sit unumquodq̄ frustum, 3. x. aut plus aut minus ex. 3. grecorum.

6 Quando ergo uolueris operationem cum eo facere, pone iuxta lapidem pōdus eius ex sulphure, deinde rora super eum aquā, & egrediet̄ ex eo ignis magnus, ascē dens circa mensuram brachij unius, q̄ non tanget aliud quod non comburat. Et quādo lapides Magnetis non ita preparantur ut dixi, sed crudus sicut est madefit cū suc co alij aut cepe, ab extractione ferri prohi betur.

7 Sed si uis q̄ reuertatur ad uirtutem su am, infunde ipsum una die ī sanguine hir cino, & fiet uirtus eius sicut prius. Et acci pitur frustum magnum istius lapidis q̄d ē ex bono & electo, & approximatur claua tūe alicuius, & aperit eam cito.

8 Nam lapis iste attrahit ad se ferrum.

9 Et quādo aliquis uulneratur cum fer ro ueneno, & teritur iste lapis, & misce tur cum aliquibus unguentis. Et datur de puluere ipsius in potu illi qui est uulnera tus, facit ab eo uenenum uel toxi cum exi re per secessum. Et si puluerizatur super uulnus uenenatum, curat idem.

10 Dioscorid. Lapis magnes magnas ha bet uirtutes, ueluti spiritum in trahendo ferrum.

11 ~~Text completely obscured by heavy black scribbles.~~

12 ~~Text completely obscured by heavy black scribbles.~~

13 ~~Text completely obscured by heavy black scribbles.~~

~~Text completely obscured by heavy black scribbles.~~

Vires habet purgatorias: et ideo hydro picis cum mulsā datur. 3. β. grossitudinē deducit, & omnes humores qui per uen trem ministrant. Tritus & superasperus combusta sanat.

Euax perhibetur etiam cum mulsā acce ptum hydropisim curare. Et est alia speci es magnetis, cuius uirtus est attrahere car nem hominis.

Albertus in Lapidario suo. Virtus ma gnetis est mirabilis in attractione ferri, ita ut uirtus eius transmutat ferrum, sic ut il lud etiam ferrum aliud trahat. Et multæ acus ad seinuicem suspensæ sic uidentur. Vinctus autem allio non trahit. Et paruus adamas magnum ligat magnetem.

Inuētus autem temporibus nostris ma gnes, qui ab uno angulo traxit ferrum, & ab alia fugauit. Et hunc Aristoteles ponit à genere magnetis.

Narrauit quoq̄ mihi unus de socijs no stris curiosus experimentator, qui uidit Fridericum imperatorem habere magnes tem qui nō traxit ferrum, sed uiceuersa fer rum traxit lapidem.

~~Text completely obscured by heavy black scribbles.~~

CAPVT. 78.

Margaritæ

Margaritæ. Pand. cap. 400. Margarita uel perna est que in ostreis reperitur, de quibus alia sunt perforata, alia non perforata sunt arti-

Valent etiam contra fluxum sanguinis, lientericum & dyarrhiam. Reparant, enim spiritus subtiles, ut quidam dicunt, sed falso, immo membra earum asperitate a superfluis abstergunt, & ea quasi constringunt, & coartando ad unum ducunt, & ita confortant. Serapi. Margaritæ sunt de siccatiua humiditatum. Conueniunt desibilitati cordis, & sunt conuenientes in chol, & sunt fri, & sic. in. 2. gradu. Et idem auto. Athabari. Conferunt obscuritati uisus & albedini oculi, & sordiciebus eius, & retinent menstrua, & abstergunt dentes, & desiccant humiditates. Et idem auto. Isaac. Conferunt cardiacæ tremori cordis, & accidentibus a melancholia aduenientibus ex malicia humorum. Et hoc ideo, quia clarificant sanguinem cordis quando est in grossatus in corde, & desiccant humiditatem quæ est in oculo, propterea ga fortificant nervos oculorum. Et quando dissoluntur margaritæ, linitur cum eobaram: aufert eam postquam linitur statim.

Auicenna de uisibus cordis dicit, quod confortat cor.

ficiose factæ, & non naturaliter. Sed non perforatæ quæ naturales sunt, meliores sunt perforatis. Et quando in medicinis ponuntur non perforatæ intelliguntur. Sed sunt aliquæ obscuræ ad citrinitatem tendentes non perforatæ, quæ perforatis equipollent. Et ideo eligendæ sunt claræ & albæ, quæ uero obscura & quasi albida est, non est ponenda in medicinis. Serap. aggreg. capit. hager albalo auto. Rasus. Hager albalo id est lapis margaritæ. Deferuntur a maritinis & sunt frig. & sic. in. 2. gradu. Et idem auto. Isaac. Ex eis sunt grossiores & parua, sed grossiores ex eis sunt meliores paruis, & claræ meliores obscuris, & equalis superficie meliores angulosis in figura sua.

Albert. in lapidario suo, capitu. de margaritis. Et margarita lapis est in ostreis inueniendus. Melior autem ex India uenit. Multi autem de Britanico mari: quod nunc Anglicum dicitur, & uersus Flandriam & theutoniam inueniuntur. Ita quod ego more meo decem in mensa inueni. Iuuenes autem conchilæ habent meliores. Color is autem habet, ac si parua lux penetraret in multum album. Et ideo nitentes, cum tamen albæ. Fertur quod propter tonitrua quasi aborciendo eas ostrea euomunt, et in fluminibus inueniuntur in Mosella, & in quibusdam Gallicæ fluuijs inter arenas.

OPERATIONES.

Albertus. Virtus earum est experta confortatione spiritum, & contra cardiacam & sincopim.

CAPVT. 79

Magnesia & Markasita. Albert. Magnesia est lapis niger, & aliquos uocant eam magnosiam. Et ipso frequenter

utitur uitreatij. Idem. Markasita siue mandasida, est lapis habens multas species colorum, quia colore accipit cuiuslibet metalli. Et dicitur markasita argentea, aurea, & sic de alijs metallis. Metallum tamen quod colorat eum non distillat ab ipso, sed euaporat in igne, et relinquit cinis subtilis, & hic lapis notus est apud alchimicos & in multis locis inuenit.

Hoc similiter Euax dicit i lapidario suo.

CAPVT. 81.

OPERATIONES.

1. Albertus. Magnesia distillat & fluit in magno & forti igne, & non aliter, & tunc immixtus uitro ad purpureitatem ducit uiri substantiam. Hoc idem dicit Atabari in lapidario suo.

CAPVT. 80.

MAlcha & gypsū. Plinius libro. 26. Malcha est cum calcere centi gleba efficitur.

OPERATIONES.

1. Idem malcha mox tūdatur cum ficu & adipe suillo, duplici linamento, q̄ res omnium tenacissima existit, duriciem q̄ lapidis antecedit.
2. Quod autem malcha oleo perfucatur.
3. Actor de malcha uero flagranti, quæ est limus è stagno famositate urbis naturaliter emissus. Isidor. Gypsum quo q̄ calci cognatum est, cuius plura sunt genera: Omnium autem optimum est lapis specularis edificiorum signis gratissimus.
4. Auicē. Gypsum est lapis laminosus, albus, paruus, cuius subtilitatis fit augmentatio cum aduritur, est autē frigidus & siccus cōglutinantius. Ponitur super partes fluxum sanguinis patientis, & cōstringit, quia in ipso cōglutinatiōis uirtus faciens adherere: & in ipso est stipticitas cū uiscositate: linitur ex eo frons, aut cooperitur ex eo caput ut pilleo, & retinet fluxū sanguinis ex naribus: ponitur & super ophthalmiā sanguineam.
5. Est autē ex summa uenenorū p̄focantiū in Syria: Gypsum est lapis durissim⁹, quē coquant fimo bubulo, ut uratur celerius.

Marmor Isidorus, libro. 16. Marmor dicuntur eximij lapides, qui maculis & coloribus commendantur. Marmor autē

Græcus sermo est à uiriditate tentus, & quibus post etiam alij colores inuenti sunt, nomen tamen pristinum à uiriditate retinuerunt. Horum colores & genera innumerabilia. Hæc omnia è rupibus exciduntur, sed multa preciosissimi generis sub terra sparsa sunt.

OPERATIONES.

Plinius. Marmorum genera coloresq̄ non attinet in tãta noticia dicere, nec enumerare facile è in tãta multitudie. Quoto enim quoq̄ loco non suum marmor inuenitur: & tamen celeberrimi generis dicta sunt in ambitu terrarum cum gentibus suis. Non omnia tamen gignuntur in lapidinis, sed multa & sub terra sparsa, preciosissimi generis Lacedemonium uiride cunctisq̄ Hilarius. Sic & Augustum, ac deinde Tyberium in Aegypto Augusti ac Tyberij primum principatu utrumq̄ repertum.

Differentiaq̄ eorum est ab ophite, cum illud sit serpentum maculis simile: unde & nomen accepit, q̄ hæ maculas diuerso modo colligunt, augusteum undatim in uertices crispum.

Tyberium sparsim conuoluta canicie, sunt & alia eius genera, de quibus supra dictum est, capit. 63.

CAPVT. 82.

Melochites

Melochites et murrhina. Isidor. Melochites lapis est, spissius uirens & crassius q̄ smaragdus, hic à colore maluḡ nomen accepit, & in reddēdis laudatus signis. Nascit̄ aut̄ in Arabia. Arnol. Melochites est gemma uiridis, smaragdo similis, et ualde mollis. Hęc mēbra custodit̄ à nociuis casibus, & cunas infantium similiter.

Item Isidor. Murrhina est gemma, quæ apud Parthos gignit̄, sed præcipua in Germania, humorem sub terra putant, colore densatū, candorēq̄ & ignem, cum quodā colorum repercussu, quales in arcu celesti spectantur. Cuius contraria causa crystallum facit, gelu uehementiori concreto.

OPERATIONES.

Albert. Melochites quē quidā melonem dicunt, lapis est Arabicus grosse uiriditatis, sed nō translucidus sicut smaragdus, & est mollis.

~~Item Isidor. Murrhina est gemma, quæ apud Parthos gignit̄, sed præcipua in Germania, humorem sub terra putant, colore densatū, candorēq̄ & ignem, cum quodā colorum repercussu, quales in arcu celesti spectantur. Cuius contraria causa crystallum facit, gelu uehementiori concreto.~~

CAPVT. 83.

Mephites. Alb. Mēphites est lapis à ciuitate Aegyptij q̄ Mēphis uocatur dicit̄ ut ignis calere, uirtute qdē, nō actu.

OPERATIONES.

Hic tritus & in aqua mixtus in potu datur urendis uel secādis, quia inducit insensibilitatem, ne sentiat cruciādus. Hoc idē ait Euax in Lapidario suo.

CAPVT. 84.

Medus, Dioscor. Medus lapis ē niger, q̄ tritus emittit croceum colorem. Albert. Lapis medus uel medo dicitur quia à re

gione Medorum fertur, ubi plures inueniuntur. Sunt autem huius species duæ: unus niger, & alter uiridis.

OPERATIONES

Albert. Huius uirtutem esse dicunt contra ueterē podagrā, oculorum cecitatē, & nefreticam passionem, etiam refouere dicitur fessos & debiles.

Fertur etiam q̄ fragmenta nigri si in aqua calida, missa fuerint, & se quis in aqua illa lauerit, incurrit membrorum & coriationem: & si ex ea biberit peribit uomendo.

Dioscor. Est autē duplicis potentia sci licet bonæ & malæ: nam tritus in core medicinali cum lacte muliebri (qui semel creauit primo partu puerum) & inunctus albugines curat oculorum, & omnem illorū dolorem, etiam si desperatus fuerit, medet̄ podagricis. Eodem modo cū lacte ouis q̄ semel genuit masculum, sanat renes & anhelitus, & interiores partes corporis: hoc medicamen p̄paratū habeas in uase uitreo ual argenteo, & perfice ieiunus: ad uindictam quoq̄ supra cotē, & da cui uis, & lauet faciem & exsiccabitur. Si quis autē ex eo biberit, pulmonem uomet. Oportet autem bibenti paululum dare, ut nō satiet̄. Inuenit̄ est aut̄ iuxta fluiuium phasin.

Mogra
Serapí.
Mogra
ex ea ē
q̄dam
quæ de
fertur
ex ter
ris Si
nos. Et
melior
ex ea ē
grauis
dēsa, cu

ius color nō est diuersus, & est sicut color epatis aut sanguinis nō habens lapidem. Et quando ponitur in aqua, dissoluitur facile & crescit. Illa uero mogra qua utunt carpentarij est ex debilioribus operationibus, q̄ illa quæ defertur ex Sinos & ex Babilonia, & melior q̄ facile teritur. Colligitur uero in Cappadocia in spelūcis distillans, & affertur uenalis in Sinopidam ciuitatem, unde & nomen accepit.

OPERATIONES.

- 1 Et idem auto. Gal. In sapore ipsius ē stipticitas, unde uirtus eius est desiccatiua. Et quando sorbetur cum ouo, aut fit crister cum ea stringit uentrem.
- 2 Unde habet uirtutem stipticā & desiccatiuam & glutinatiuam.
- 3 Et quando miscetur in emplastris, cōsolidat uulnera recentia.
- 4 Et ingreditur in confectiōibus trochiscorum desiccatiuorum & constrictiuorum uentris.
- 5 Et quando sorbetur in ouo sorbili, aut fit crister stringit uentrem.
- 6 Et propinatur in potu pro dolore epatis, & datur in ouo ad sputum sanguinis ad uenenum.
- 7 Paulus cap. de Mogra. Mogra sinopida fortior est bolo armeno & luto sigillato, & ideo ingreditur in confectiōibus uentorum. Et occidit uermes in uentre.

Mumia
a. Pand.
cap. 555.
Mumia
est illud
quod in
uenitur
in sepul
chris
balsama
torum, i
quibus
humor
mortui

cum aloē & mirrha resoluitur: quibus i p̄a corpora condiebantur: & similia pice marina. Solebant antiquitus corpora balsama mirrha & aloē condiri, & adhuc fit apud Paganos & Sarracenos circa Babiloniam, ubi est copia balsami. Serap. lib. ag. cap. mumie. Mumia sepulcorū, et est aloē balsamum & mirrha: et quod miscetur eis ex humoribus corporis humani. Et idem auto. Dioscor. In terris q̄ dicuntur a coloniā: descendit nāq̄ ex mōtibz qui ducūt flumina cum aquis, eijcit cum aqua fluminis in ripis, & est coagulata, et fit sicut cera & habet odorem picis & aspalthi mixti simul.

OPERATIONES

Sera. auto. Ex nomine quorundam medicorum est bona soda flegmatica frigida sine materia, et emigranea paralisit: & tortura oris & epistima & sedo mixta. Et facim⁹ caput purgium cū uno grano ex ea cum aqua maiorana.

Et conuenit doloribus aurium, quādo dissoluitur ex ea granum in oleo sambucino, & distillatur in aure. Et cōuenit dolori gutturis, quādo dissoluitur ex eo unū kirat cum aqua in qua decocta est satureia.

Et conuenit tussi cum aqua iuiubarum, aut cum aqua ordeī & sebesten. Et dat in potu ex ea ieiuno tribus diebus, & confert cardiaca kyrat id est cum aqua mēte.

Et cōfert uentositati intestinorū, quādo accipit kyrat id est cū aq̄ cimini & carui, aut cū aqua ameos, ualet casui & percussioi. Et dat ad singultū grana. i. ex ea cū decoctiōne

decoctione seminū apij & carui: & misce
 9 cū oleo debē. Et fit caput purgiū cū eis,
 & ad squinantia pondum unius kyrat cum
 10 squingibin. Et dolorē splenis pondus
 11 unius kirat cum aqua carui. Et ad uene
 na duo grana, cum decoctione tribulorū
 12 marinorum, & folijs anuiden. Et ad pū
 cturam scorpionis pōdus unius kyrat cū
 13 uino puro. Et ponitur in loco pūcturæ
 14 cum butyro: & conuenit fracturæ. Et
 conuassationibus q̄ fiunt in interioribus
 15 corporis & exterioribus, & constrictioni
 pulmōis. Et est prope temperamentum
 nisi quia habet pprietatem in sedando do
 16 lores qui sunt in fracturis: q̄n sumitur ī pō
 tu, & linitur cum ea: & fit cū ea cristere. &
 conuenit ulceribus uesicæ & uirgæ. Et
 idē auto. Rasis. Quidā emittebat sangui
 nē, & non poterat restringi per aliq̄ medi
 17 cinā usq̄quo datum est sibi de mumia pō
 dus granorū triū cum uino, & restrictus ē
 statim. Et q̄n fit cum ea suppositoriū dis
 18 solutum cū oleo desambach, cōuenit non
 potentibus retinere urinam. Pau. capi.
 de mumia. Cal. est & sic. in. 3. gra. teste Cō
 19 stantino, licet quidā dicūt q̄ sit frigida, q̄a
 cōstrictiuat: multa enim frigida & sicca las
 xant, & multa calida & sicca constringūt.
 20 Auice. de uiribus cordis. Mumia cali
 da est in fine. 3. sicca in. 1. Et habet proprie
 tatem confortandi cor. Item q̄n fit cum
 ea suppositoriū dissolutū cū oleo mustel
 lino, cōuenit nō potētibus retinere urina.

CAPVT. 27.

Nifus
 Alb.
 Dicunt
 aliqui
 hunc esse
 de gene
 re lapie
 dum, &
 inueni
 tur in cā
 pite bufō
 nis Et
 sunt duo
 genera
 Vn^o sub

albidus sicut si lac intraverit in sanguinē,
 & uincit eum. Et ideo sanguinis obscuras
 uias in eo dicunt apparere. Et alius est nig
 ger, & aliquando pingitur in eo bufo spar
 sis pedibus & ante & post.

OPERATIONES.

Dicunt etiam q̄ si ambo simul includā
 tur presente ueneno eos adurere manum
 tangentis.

Probationem autem lapidis esse dicunt q̄
 exhibitus bufoni uiuo, bufo eleuatur con
 tra eum, & tangit ore si potest.

Dicitur etiam q̄ presente ueneno uari
 us efficitur, qui subalbidus est. Hoc simili
 ter Euax dicit.

CAPVT. 28.

Nigro
 rum,
 Auicen.
 libro. 2.
 Nigrorū
 est lapis
 qui defer
 tur ex ni
 gris decli
 nans ad
 citrinita
 tem.

OPERATIONES.

Auicenna. Fricatur, & egreditur ex eo
 fricatio mordicans linguam similis lacti.

Mundificat panum oculi cum non est
 cum apostemate & ophthalmia.

Et conuenit uestigijs ulcerum in eo, &
 eradicat unguam.

CAPVT. 29.

Nitrū
Nisid.
Nitrum
à loco
sumpsit
uocabur
lū nascit
enim in
Nitria
oppido
uel regi
one Aes
gypti, ex
quo &
medicīe

fiunt, & sordes corporū uestiū q̄ lauātur. Huius natura non multum a' sale differt: habet enim uirtutem salis, et similiter orit̄ canescentibus littoribus siccitate. Aphronitrum autē est spuma nitri, et colligitur in Asia in spelūcis destillans, dehinc sole sic catur. Optimū putā si minime fuerit ponderosum, et maxime fricabile, colore penē purpureum. Glosa sup̄ parabolas. Nitrū sale similitimum ē, excepto q̄ nihil falsi saporis habet. Crepitat in aqua sicut calx uiua, sed aquam lotiōi abilē reddit, sicut ergo acetum in nitro ebullit, sic puerfa mēs deterior, succenditur correptione.

OPERATIONES.

1. Auī, in. 2. cañ. Baurach id est nitrū fortius est sale. ca. & sic. est in. 2. gradu, ex eo melius est Armenum, leue, laminosum, frāgibile, spongiosum, albū aut purpureū aut roseum mordicatum abstergit aut fortiter. Et mundificat & excoriat, & incidit humores grossos, attenuat capillos.
3. Sanguinem attrahit in superficie corporis, & colorem emēdat. Confert pruritus: quia uirtus eius resoluit, proprie Africanum cum aceto, & etiam scabiei. Cū quibusdam medicinis bibitum interficiētibus uermes educit eos. Valet contra uenenum, & precipue Africanū. Eius spuma ualet contra morsum canis, & potum cantharidarum. Constā. Nitrum afferretur de Armenia, alterum de Arabia. Vniuersaliter autem colatiuum & mundificatiuum est. Interiora corporis & exteriora

maxime aceto mixtum lauat. Dioscor. Nitrum est eligendum leue & rubeum uel album, percussuras habens sicut spongia, album acre est & amarum.

Tale ex India uenit. Nitri si quidē alid, uid est crassum & laminosum, aliud tenue aliud rubeum, aliud album: & omnī uirtus desiccatiua est. Et ideo si fuerit ore acceptum, minuit ac tenuat pingues & uiscosos humores, ualet & contra fungos.

Platea, in lib. de simplici medicina. Nitrum cal. est & sic, in. 2. gradu. Album melius est q̄ citrinum, uirtutem habet dissoluenti & extinguendi.

Vsus eius est contra iliacam passiōem, ad faciem quoq̄ purgandam.

Item contra stomachi saniem & intestinorum: contra furfures capillorum & pediculos capitis.

Contra uermes aurium, & saniem.

CAPVT. 90.

Obtalmius. Albertus. Obtalmius est lapis ab obtalmia dictus, cuius color non nominatur, forte ideo, quia est multorum colorum.

torum colorum.

OPERATIONES

Item ualere dicitur gestanti contra omnes malos morbos oculorum.

Visus autem circumstantium dicitur excecāre, & ideo etiā patronus dicitur, gestantes enim eum quasi inuisibiles reddit. Hoc similiter ait Euax.

CAPVT. 91.

Onyx

ONix
Al-
bertus.
Onyx gē
ma est ni-
gri coloris,
in uenit
melius gen-
esse nig-
rum, al-
bis uenis
uariatū
uenit autē
de India

& Arabia. Inuenitur autem quinq; diuer-
sitate, propter uarietatem uenarū & col-
lorum. Ferunt si sardius sit presens ligat
onyx, & etiam suspenditur à no documento.
Hec autem omnia si habet, profecto ideo
habet, quia habet uirtutes mouendi melā-
choliā, precipue in capite, ex motu enim
illius cum uapore omnia ista procedūt. Di-
cunt autem quidam onyx onychinum esse,
quod uerisimile est: uel q̄ sit alia specis
es eius, sed colore non est niger nisi aliquā-
do, & colorem habet ut unguis: sed in ony-
chinis nostris inueniuntur multi colores,
albi, nigri & rubicundi, qui tamen omnes
in substantiam quādam fricantur, quæ si-
militudinem exprimit unguis hominis.
Aiunt etiam q̄ ex lachryma arboris, quæ
onycā dicitur indurata ī lapidem generatur,
& dicitur hanc causam esse q̄ odoriferus est
in igne. Hanc etiam causam inquit esse,
& frequētius alijs depictus imaginibus mi-
rabilibus inuenit, quia lachryma à princī-
pio mollis facile formabilis pingit: & pi-
cturam retinet q̄ in lapidem indurata coa-
gulat. Hunc lapidē dicitur insensibiliter in-
trare in oculū, & hoc esse mirabile. Et ego
uidi saphirum intrare in oculum, & lapi-
dē galli, & quendā aliū cuius nomen igno-
raui, sine oculi lesione. Politus enim & te-
nuis nō ledit oculū, nisi tangat aciem seu
pupillā oculi sensibilem, & foramē uuæ.

OPERATIONES.

Albertus. Aiunt q̄ collo uel digito sus-
pensus, excitat tristitiam & timores, & in

somno phantasias terribiles.

CAPVT 92.

OR-
phanus, Alb.
Orphanus
lapis est q̄
est in coro-
na Ro-
mani im-
peratoris.
Non un-
q̄ alibi ui-
sus ē, pro-
pter q̄d
orphanus
uocatur, est

autem in colore quasi uinosus, subtilē ha-
bens uinositatem. Et hic est sicut si candi-
dum nimis micās penetraret in ruberū cla-
rū uinosū, et sit supatus ab ipso. Est autē la-
pis plucidus, & tradit q̄ aliquā in nocte ful-
sit, sed nūc tēpore nostro nō micat in tene-
bris.

OPERATIONES.

Fertur autē q̄ honori conuenit regali.
Hoc similiter ait Euax.

CAPVT. 93.

OPa-
lusē
lapis di-
uersarū
colore
gemma-
rum dis-
tinctus.
Est em̄ in
eo carbū-
culi te-
nuior
ignis, a-
methisti
fulgens

purpura, smaragdī nitēs uiriditas. Cūcta
q̄ pariter sub quadā uarietate lucētia, no-
mē habet ex patria, sola em̄ parturit eū In-
dia. Plī. li. 37. Opali sunt in India, quibus
gēmarū cōpositores gloriā, & maxime in-
enarrabilē difficultatē dederūt; quia sunt

LIBER QVARTVS.

in eis pariter incredibili mixtura lucētia. Alij summo fulgoris augmento colores pigmentorum equauerunt. Alij uero sulphuris ardentem flammam, aut etiā ignis oleo accēsi; magnitudo nucem auellanā equat.

OPERATIONES.

1. Arnoldus. Opalus est lapis p̄ciosus gestantise, contra omnes oculorum morbos
2. proficuis. Visum eius acutum confortat, per omnia uero circūstantium uisus & oculos excecāt & obumbrat.

CAPVT. 94.

Orithes & ostratites. Arnoldus. Orithes est lapis triplicis generis. Vnus est rotundus ac niger. Alius uiridis, & maculas

albas habet. Tertius ē cuius altera pars aspera est, altera plana, & ē corpus quasi ferulamina.

OPERATIONES.

1. Idē. Hic lapis gestatus, & oleo rosaceo mixtus, prohibet ad aduersis casibus, atq; à pestiferis reptiliū & aliorū aialiū morſib⁹. Idē. Appēsus mulieri prohibet ipsam impregnari, & si pregnans est abortit.

Ex Lapidario.

Letiferos morsus niger atq; rotundus orithes
 Quos fera uel cornu uel sauo dente peregit.
 Cum roseo mixtus perfecte curat oliuo.
 Per uastas arenas, interq; feras gradientes
 Illaſos seruat morsus abigendo ferarum.
 Qui uret & maculas albas habet alter orithes,
 Casibus aduersis portantes ubiq; resistit.
 Tertius asseritur famæ grauioris orithes.
 Altera pars cuius crebris est & aspera clauis,

Altera leuior est quasi lamina ferri.
 Hic facit appensus ne fiat foemina pragnans.
 Aut si pragnans fuerit, cito fundit abortum.

Isidorus. Ostratites gemma est testacea, durior est altera, similis achatī, nisi q̄ achatē politura pinguescit.

Duriori tanta inest uis, ut alia gemmā, sculpantur eius fragmentis.

CAPVT 95.

Phites. Porphyrites: & Parius. Plin. lib. 37. Ophites serpē cum maculis similitudinem habet, nec ex eo inueniunt

columnæ nisi parua. Duo sunt eius genera. Molle scilicet candidum, nigricans durum, ambo capitis dolores ad alligata sedare dicuntur, & serpentum ictus. Quidā etiā phreneticis ac litargicis ad alligari iubet candicantem. Isidor. Porphyrites ē ex Aegypto rubens, candidis interuenientibus punctis. Nominis eius causa, q̄ rubeat ut purpura. Plinius ubi supra. Porphyrites est etiā ex Aegypto, rubet candidis interuenientibus punctis.

OPERATIONES.

Isidor. Parius est lapis marmoreus eximij cādoris. Hic apud Paron insulam nascitur, unde nominatur.

Magnitudo eius est quæ lances crateras q̄ non excedat, unguentis ipse aptus est.

CAPVT. 96.

Palagijs

Palagius, secundum Albertum dicitur, quod palagi us est gemma coloris rubei, lucidus ualde, naturae & substantiae transparentis;

& dicitur esse foemina carbunculi, & uirtutes eiusdem remissas habet, sicut foemina ad marem se habet.

OPERATIONES.

- 1. Et dicunt quidam quod est domus eius, & ideo palatium carbunculi uocatur: generatur frequenter carbunculus in lapide isto.
- 2. Et iam uisum est hoc quod in lapide uno exterior pars fuit palagius, & interior carbunculus. Propter quid huiusmodi genus lapidum esse de genere carbunculi fertur.

CAPVT. 97.

Pantherus. Albertus Pantherus est lapis multos habens colores in uno corpore lapidis, nigrum uidelicet uiridem & rubeum, & alios

multos, inuenitur autem pallidus, purpureus, & roseus.

OPERATIONES.

- 1. Albertus. Fertur autem fuscus efficere uisus, inuenitur secundum plurimos in India.

CAPVT. 98.

Praffius. Albertus Praffius est lapis qui est mater et palatium smaragdi. Est autem uiridis coloris, habens uiriditatem

sicut prassium. Inuenitur autem aliquando cum rubeis guttis, & aliquando cum albis. Est alia species istius lapidis, qui inuenitur cum guttis aureis, & uocatur chrysopassus, & rarius inuenitur, & ideo carior existit.

OPERATIONES.

Expertum est autem quod confortat uisum & quasdam iaspidis & quasdam smaragdi habet operationes. Hoc similiter ait Euax in lapidario suo.

CAPVT. 99.

Peridonius. Albertus. Peridonius est lapis fulgens ut ignis colore.

OPERATIONES.

1 Albertus. Dicitur ualere contra artem
 2 cam mirabiliter. Et refertur de illo lapi
 de, q, si fortius stringatur manu, manum
 aduret; uult ergo leuiter & pauide tangi.
 3 Etego ipsemet expris sum sepius. Di
 citur autem de genere isto alia species esse,
 que dicitur esse chrysolitho similis, nisi qa
 maioris uiriditatis existit.

CAPVT. 100.

Piritides
 grece, lati
 ne coppa
 rosea, ara
 bice hage
 ral mar
 kasita. Se
 rap. li. ag
 gre. capi.
 hageral
 markasi
 ta. Est la
 pis ex q
 extrahit

es, & oportet q eligatur ex illis, cuius co
 lor est similis eri, & quando ponitur i igne
 saluunt ex eo scintilla facile. Comburi in
 hunc modum. Linutum pone in igne leue,
 & euenta donec fiat rubeus, deinde extra
 hetur ab igne. Quidam ponunt in igne ma
 gnū de prunis, deinde liniunt melle, & ite
 rum ponunt in igne, donec omnes partes
 eis sint equaliter combustæ, quia fortasse
 primo aduritur extra & non interius, de
 inde exufflatur cinis ab eo & reponitur: et
 si indiget ablutio, laua eam sicut lauat
 cadimia. Diosc. cap. de piritide, Lapis pi
 ritides id est markasita ex q eramē fit, eligē
 dus est, colorem habēs eramēnis, qui in fo
 co missus frangitur. Comburitur uero sic
 melle unctus, in uiuis carbonibus mittit,
 flabellatur q̄ diu colorē rufum facit. Alij
 uero in multis carbonibus igneis coctum,
 & secundo melle unctum reuocant igni,
 q̄ diu se fregerit, postea eximunt illum &
 lauant sicut cadimiam, & reponunt.

OPERATIONES.

1 Serapion. Virtus eius adusti & nō adu

sti est urens & abstersiua ulcerū, & abster
 git obscuritatem uisus; & resoluit & matu
 rat apostemata dura, et quando resoluitur
 & miscetur cū resinipini, resoluit sangui
 nem coagulatum. Et aufert carnē super
 fluam cū pauca calefactiōe & stipticitate.
 Et quidam nominant hunc lapidem post
 q̄ aduritur dīcidas uel difriges. Et idem
 auto. Gal. Hic lapis est unus de lapidibus
 habentibus uirtutem fortem, & nos admi
 nistramus eum cum resolutiuis, & misce
 mus cum eo lapidē sacharos. Et resolu
 mus sepe cum hoc ungento humiditatem
 multam, quæ est congregata in concauita
 tibus & cauernis musculorum. Et quan
 do administratur hic lapis, oportet q̄ mul
 tum teratur, & resoluit humiditatem cor
 ruptā, quæ est in cute. Et ideo quādo tes
 6 ritur ultima cōtritione, & conficitur cum
 aceto, abstergit baras & morpheam, lenti
 gines faciei.

Et habet uirtutē magnam in abstergen
 do oculum, & confortat substantiam eius
 & acuit uisum.

Et ideo nominatur in terris Persiæ las
 8 pis lumiaris. Et facit capillos tenues & cris
 pos. Dioscorid. Virtus est illi cocto &
 9 crudo termantica & asmitica; caligines
 oculis purgat duriciebus, diaforesim et di
 gestionem facit: addita resina carnes per
 equat. Lapis ipse combustus a multis defri
 ges dicitur.

Lapis iste est species uitrioli, ut appa
 10 ret inferius de Vitriolo. Qui non combu
 stus si puluerifetur, & distemperetur uel

miscetur
 cum
 uino, &
 e gallis
 tritis, est
 optimū
 atramētū
 ad scri
 bendum
 Hoc idē
 dicit Al
 bertus in
 lapidari
 o suo.

Caput

Petroleum, Cassius felix. Cap. de petro
leo. Petroleum est oleum petrae. Inue
nitur autem in locis fuffureis. Fit enim cu
pinguedo terrae & aquae actioe calores ad
igneas conuertitur partes: inuenitur etia
super lapides, quod quidem per eos resu
dat & in eis est & super mare inuenitur.
Auc. Petroleum album notae speciei est,
& nigrum est colamentum picis Babilo
nie cal. & sic. usq. ad. 4. est & subtile & p
prie album, resolutiuum, liquefactiuum,
aperitiuum opilationum.

OPERATIONES.

1. Auicem. Petroleum confert doloribus
ancharum, & iuncturarum, & proprie al
bum: & confert doloribus auriu frigidis.
2. Et cofert albugini oculi & aquae descen
denti. Et nigrum ex eo etiam confert asma
ti & tussi antiquae. Bibitur enim parum ex
3. eo cum aqua calida. Et sedat dolorem
uentris pungitiuum & uentositates. Et
4. quando sit ex eo liciniu interficit uermes,
5. & proprie nigrum. Et comeditur pon
dus. Z. una de eo, & frangit uentositatem
uiscerae, & frigus matricis: & confert pun
cturae apostematum.

consimile parit, & confert pregnantibus,

OPERATIONES.

*Gignitur in matre non regione lapis peanites
Foeminei sexus referens imitando labores.
Nam quibus ex causis dubium, sed tempore certo
Concipit & parit, & parientibus auxiliatur,
Ultima quas urget dubij discriminis hora.*

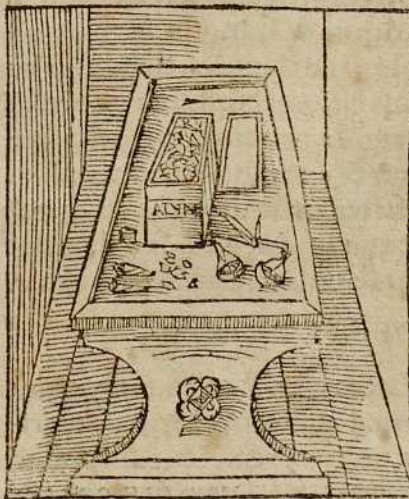

Podos &
Pontica.
Isidorus.
Podoros
e gemma
post mar
garita ge
maru can
didarum
secunda,
de q que
ritur in q
numera
ri colore

debeat, totiens factata per pulchritudines
nominis alienas adeo, ut decoris preroga
tiua uocabulo sit facta.

OPERATIONES.

Idem. Pōtica gemma auratis guttis mi
cantes. Aliae stellas habentes, alia quoq. lo
gis colorum ductibus lineatae. Caste &
sobrie portari uolunt.

Phy
gius,
& Phin
gites. Isti.
Phrygi
a loco di
citur, eo
q in Phri
gia nasci
tur, colo
re pallid
mediocri
ter grauis
gleba pus
micosa,

uritur ante uino perfusus, flactusq; folli-
bus, donec rubescat. Rursusq; dulci uino
extinguitur, tribus uicibus, tingendis ue-
stibus tantum utilis.

OPERATIONES.

1. Isidor. Phingites: alias phengites Ca-
padocie lapis est, duricia marmoreus, can-
didus atq; translucens. Ex quo quondam
templum a quodam rege constructum e fori-
bus aureis, quibus clausis intus diurna
claritas erat. Plin. In Capadocia reper-
tus est lapis phingites sub Nerone princi-
pes ex argumento sic appellatus, quonia
candido & translucenti fuluæ incederant
uenæ. Hic eidem construxit fortunæ, quã
sciam appellat.

CAPVT. 105.

Pumex
lati. A-
rabie. fa-
mechi.
grece fa-
nech ul'
Fenic
uel la-
pis de
barchin
Sera. li.
aggreg.
cap. Fa-
mechi

id est pumex, & est lapis de barchin id est
lipari. Oportet q; eligatur ex eo multum fo-
raminosus, durus & frangibilis, leuis, al-
bus, in quo non sunt lapides. Et modus co-
bustionis eius est, q; accipiatur ex eo qua-
ntitas & ponatur in prunis, et qn fuerit igni-
tus extrahatur & extinguat in uino odori-
fero: et hoc fit ter, tertia uice qn extrahitur
ab igne non extinguat in aliq, sed dimittat
in frigidari per se, postea terat & reponatur.

OPERATIONES.

1. Diosc. Virtus est ei stiptica, termantica
& purgatoria. Pumex oculorum cicatri-
ces limpidat, uulnera replet & consolidat,
& aufert carnem superfluum oculorum: &
qn teritur & fricatur inde dentes, abstergit

eos, & administratur ad abradendos pilos.

Theophrastus. Si miscetur antidotis de-
tificijs et smigmatibus, abradit aspredine
& leuigat & costringit et coerces. Sera.
Pumex habet uirtutem stipticã, strigit em
gingiuã, & abstergit oculum, & aufert macu-
lam q; est in eo, & replet ulcera & consoli-
dat ea, & aufert carnem superfluum q; i eis
est: & quando teritur & fricatur dentes ab-
stergit eos: & si mittatur in uas uini, non p-
mittit ipsum amplius bullire. Gale. Et
ingreditur in medicinis, q; abstergunt den-
tes, quando non est adustum: sed quando adu-
ritur, fit subtilior. Nam acquirit ab igne re-
adustam calidam, quæ aufert & separatur
ab eo quando lauatur. Et clarificat den-
tes et abstergit eos: & hoc facit propter sui
asperitatẽ. Et facit fortasse hoc propter ei-
us uirtutem abstersiuam. Et propter hanc
causam cornua, quando adurunt abster-
gunt dentes, omnia prescripta istius capitu-
li inuenies in Pandecta, cap. 256.

CAPVT. 106.

Quadratus,
quadratus,
& quirin.
Plinius.
Quadratus
in Aeg-
gypto in-
uenitur,
similiter
& in Ae-
thiopia,
& exal-
bidus e.

Albertus. Quadratus, alias quanidros, e
lapis qui aliquando inuenitur in cerebro
uulturis. Idem. Quirin est lapis qui in-
uenitur in nido upupa. Aliquando q; tota
est auis prestigiosa et auguralis, ut dicunt
magi & augures.

OPERATIONES.

Quadratus uires habet stringentes, un-
de necare dicitur conceptum. Albe. Las-
pis quadros uirtus eius fertur esse contra
quoslibet

quoslibet nociuos casus, & replet māmils
las lacte. Et hoc similiter ait Euxax.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

CAPVT. 107.

OPERATIONES.

1 Arnoldus. Quirinus est lapis qui repe-
ritur in uulula nidis, auget uantasticas ui-
2 siones. Idem. Radaim lapis est niger at
q̄ translucēs. Inuenitur in capite gallima-
ris, quando datum est comedere formicis;

~~_____~~
3 ~~_____~~
4 ~~_____~~ Arnoldus. Ranni ali-
as rabri, est idem q̄ bolus armenicus, & est

lapis sub
rubeus.
Hui⁹
uirtus ē
constris-
ctiua san-
guinis disente-
riæ men-
struorū /
q̄ ut sus-
perius ha-
betur ca-
pit. 26.
de, G.

CAPVT. 108.

Rubeus. Serap. Lapis rubeus minus q̄
Riacinctus, qui Arabice uocatur hager
albigedi. Idem li. aggre. cap. Hager albige-
di, siue albuze di facincti rubedo ē magis
placabilis hominibus: eo q̄ nō sit in eo ob-
scuritas aliqua. Minera autem huius lapi-
dis est in terris Orientis, & quando defer-
tur à minera sua, est obscurus: sed quando
excoriat cum aurifex, detegitur bonitas
eius, & apparet & clarificatur.

OPERATIONES.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Et quādo ille la-
pis fricatur ad capillos capitis, attrahit fe-
stucas sicut magnes ferrum.

CAPVT. 109.

Saphi-
rus.
Alberr.
Saphir⁹
est lapis
ualde no-
tus secū-
dam plu-
rimos, ue-
nit ab O-
riente &
India. In-
uenitur
& in Ypi-
domio

apud podium prouinciæ regionem & cis-
uitatem: sed non est adeo preciosus ut per
omnia sit similis oriētalī. Est autem colo-
re reper spiciuus sicut coelum serenatum, sed
uincit in eo flauus color, & ideo melior q̄
est non satis perlucidus. Optimus autem
qui habet nubes obscuras ad rubedinē de-
clinantes. Inuenitur etiam bonus, qui albi-
das habet maculas: similiter substātia sua
sit sicut nubes fusca transparens aliquan-
tulum;

OPERATIONES.

Albert. Virtutes ego uidi q̄ anthraces
duos fugauit. Aiunt etiam hunc lapidem

hominem castum reddere, & interiorē ardorem refrigerare, sudorē restringere, dolorem curare frontis & linguæ.

1. Ego uidi unum in anulo portare, et fordes ex oculis purgare: sed ante uult poni in aqua frigida & post similiter. Quod autē dicunt quod amittit uirtutem & colorem post quod anthracē curauit, falsum est.

2. Dicunt etiam quod corpora uegeta, & paucos conciliat. Et animum in bonis firmat. Hic etiam strites à quibusdam uocatur, eo quod in littore stritium inueniatur.

3. Ex lib. de naturis rerum. Saphirus tere no colore celo. simulatur. Nunc tamen quatum cuncta diximus. Imaginem huius (ut

4. speculum) ostendit. Dicitur autē opus mus esse contra fraudes & contra inuidia & errores, ad pacem quandoque graciosus est. Sed oportet ut ille qui portat summo studio castitatem seruet. Orientales saphiri sunt optimi, maxime hi qui uehementer splendent colore ceruleo.

5. Item, Saphirus morbum illum horribilem fugat, qui uulgariter dicitur, noli me tangere. Sed post fugationem dicitur uiciari colore.

Ex Lapidario.

6. Saphiri species digitis aptissima regum.
Egregium fulgens puroque sumillima celo.
Vilior est nullo uirtutibus atque decore.
Hic est strites lapis à plerisque uocatus.
Quod circa strites ibicis permixtus arenis.
Fluctibus expulsus feruente freto reperitur.
Ille sed optimus est quem tellus medica gignit,
Qui tamen asseritur nunquam transmutare uisum.
Quem natura parens tanto ditauit honore.
Vi sacra et merito gemmarum gemma uocetur.
Et qui portat eum, nec ulla fraude necatur.
Inuidiam superat, nullo terrore mouetur.
Hic lapis ut perhibent educit carcere uinctos.
Obstructasque fores ad uincula tacta resoluit.
Fertur et ad pacem bonus esse conciliandam.
Et plusquam reliquas amant hanc nigromantia.

CAPVT. 110.

Sardis
Sus &
Sarda.
Sardus
est lapis
antiquis
simo in
ter p̄cios
sos lapi
des me
moratus
est autē
habēs ru
borē sp̄is

sum cum substantia peruisa, sicut si per uitas imaginetur in rubea terra. Et secundū hanc diuersitatem inuenitur quinque modis ita quod aliqui nihil habet de peruietate: & forte ille matrix est aliorum & domus, in qua generantur. In Sardis autem ciuitate repute esse dicitur.

Idem, Sarda est lapis qui se habet ad tabulas ligni, sicut Magnes ad ferrū. Et immo adheret ita fortiter tabulis nauium in mari, ut à tabulis euelli non possit nisi abscindatur cum ipso ea pars tabulæ cui adheret. Est autem in colore prassius, hoc est uirens. Hoc similiter ait Euax.

OPERATIONES.

Albert. Ait Sardinum lapidem accendere animum ad gaudium, & actere ingenia: & per uirtutes contrarias ligare onychinum. Hoc similiter ait Euax.

CAPVT. 111.

Sardo
nis, Al
bert. La
pis Sar
donis,
quem qui
dam sar
donicem
uocant, ē
compositus ex
duobus,
sardio ul

delicet

delicet & onyche: est ergo rubeus, & hic color eminet ex sardio. Est etiam albus & niger, & colorem unguis proferens ex onyche. Laudabiliter autem est, qui hos colores habet magis distinctos. Inuenitur autem quinque modis, aut pluribus, propter diuersam colorum mixtionem, & frequentius inuenitur in India & Arabia.

OPERATIONES.

1. Idem Albertus. Fertur Luxuriam expellere, & castum reddere & pudicum.
2. Est tamen maxima huius uirtus in hoc, quod cum onychius nocuus sit, hic nocere non potest, sardium in substantia habens admixtum.

CAPVT. 112.

de politur aurum. Idem. Sarcophagus est lapis deforans caduera mortuorum, græce enim sarcos sonat, caro, fagin autem comedere. Antiqui autem de hoc lapide prius fecerunt archam mortuorum, eo quod in spacio 30. dierum caduera consumuntur. Ob hoc autem nostra monumenta lapidea sarcophagi sunt uocata.

OPERATIONES.

1. Samius, Albertus. Fertur autem quod samius portatus uertiginem sedat, & mentem solidat, habere autem hoc uicium dicitur, quod alligatus in coxa parturientis impedit partum. Hoc similiter ait Atabari.

CAPVT. 113.

simus, translucens ita, quæ in aëre sua uiriditate figurare uideatur. Et melior est planities superficiali, quia una pars non obumbrat aliam. Melior tamen est, qui nec lumine nec umbra uariatur. Huius planities et colorum uarietatum dicunt esse diuersitates. 12. eo quod aliquando, fel nigrum per modum uirgularum admixtum habet. Hi sunt à locis, Scotici, & Britannici, & hiliaci, & qui in uenis eris nascuntur, & maculosi quidam, & quidam Calcedonici: eo quod admixturam habent cum illo lapide. Meliores autem sunt Scotici. Et ferunt quidam, quod illi de nidis Griphonum auferuntur, qui lapidem hunc cum crudelitate magna custodiunt. Dixit autem unus de Græcia ueniens ueridicus & curiosus experimentator, quod hic lapis nascitur in rupibus, quæ sunt sub aqua maris, & ibi inuenitur. Rationale etiam est quod in uenis eris in perspicuo quidem ad eris substantiam non ueniens nascitur, eo quod rubiginis eris habet uiriditatem.

OPERATIONES.

Quando smaraldus ponitur in potu, contra uenit uenenis mortiferis & morsibus uenenosis, & punctiõibus habentibus aculeum. Qui ergo dederit in potu de limatura eius pondus .8. granorum ordeis, illi qui sumpsit uenenum ante quod fecerit impressionem, liberat eum à morte, & non cadent capilli eius neque excoriatur, & est sua euasio, & ille qui assiduat aspiciere ipsum, præseruat eius uisum à nocumentis, & conseruat eum incolumem.

Isidorus. Sirtites gemma est sic uocata, quoniam in littore sirtiū in partibus Luca nia primum est inuēta. Huius color ē cro ceus continens intus stellas languidas, & sub nubilo renitentes. Albertus in lapi dario suo inquit. Lapis silenites ē lapis de quo uaria referuntur. Dicunt enim quidā eum nasci in quodā genere testudinis In dico, & esse uarium, dicuntq; hunc esse ui rentem, & in Perside partibus frequentius inueniri, siue in Arabia, sicut inquit Plini us. Dicunt autem hunc crescere luna cres cente, & decrescere dicunt decrescente lu na.

Specu laris. Albert. Lapis specula ris, est la pis ad modum uitri per spicuous.

OPERATIONES.

Dicitur autem in Hispanorum urbe Se gondia primitus inuentus esse. Ego au tem uidi illum abundantius inueniri, ita q̄ corbes inde onerarentur in diuersis par tibus Theutonia. Et uidi etiam in Gal lia inueniri cum gipso, quia est extremitas quedam. Effusus autē scinditur in q̄slibet partes tenues, & fiunt inde fenestra si cut de uitro, nisi quia loco plumbi oportet ponere lignum.

Sunt autē tres species eiusdem, una uide licet lucida sicut uitrū, alia nigra penitus, sicut atramentum. Tertia citrina q̄ uo catur auripigmentum uel arsenicum, qd̄ clarius est & nobilius.

~~6~~
~~7~~
~~8~~
~~9~~
~~10~~
~~11~~
~~12~~
~~13~~
~~14~~
~~15~~
~~16~~
~~17~~
~~18~~
~~19~~
~~20~~
~~21~~
~~22~~
~~23~~
~~24~~
~~25~~
~~26~~
~~27~~
~~28~~
~~29~~
~~30~~
~~31~~
~~32~~
~~33~~
~~34~~
~~35~~
~~36~~
~~37~~
~~38~~
~~39~~
~~40~~
~~41~~
~~42~~
~~43~~
~~44~~
~~45~~
~~46~~
~~47~~
~~48~~
~~49~~
~~50~~
~~51~~
~~52~~
~~53~~
~~54~~
~~55~~
~~56~~
~~57~~
~~58~~
~~59~~
~~60~~
~~61~~
~~62~~
~~63~~
~~64~~
~~65~~
~~66~~
~~67~~
~~68~~
~~69~~
~~70~~
~~71~~
~~72~~
~~73~~
~~74~~
~~75~~
~~76~~
~~77~~
~~78~~
~~79~~
~~80~~
~~81~~
~~82~~
~~83~~
~~84~~
~~85~~
~~86~~
~~87~~
~~88~~
~~89~~
~~90~~
~~91~~
~~92~~
~~93~~
~~94~~
~~95~~
~~96~~
~~97~~
~~98~~
~~99~~
~~100~~

Fertur etiam q̄ curat lāguentes ptisicos & debiles. Hoc etiam ait Isaac Beniamin.

Stella rius. Euax in lapidario suo. Lapis stella rius ē de genere marmo rum, ha bens maculas ex auro. Et eius ē ali us albus,

qui dicitur Markasita. Alius Indus clarus coelestis, & uocatur lapis lazuli. Pro quo lege lapis lazuli, et q̄nq; minera fert utrūq; simul, & quandoq; est alius coloris uiri dis, & uocatur lapis chrysoptassus, ut ap paret si legas lapis chrysoptassus.

Sistos. Euax in lapidario suo cap. proprio. Lapis sistos est fesci coloris & subru fi, oblon gas aristas siue pinnulas non ha

bens erectas, ut alumen scissum.

Euax. Lapis fistos uires habet fortiter constringentes.

CAPVT. 119.

SPōgia
Smarina
latine, grę
ce trages,
arabice af
fegial/
bach. Se
rapi. lib.
aggrega.
cap. affe
gialbach.
Affegial
bach. id ē
spongię
marinę

duo sunt genera, scilicet masculus & fœmina. Masculus dicitur, q̄ percussuras minutas habet, & spissas & albas. Fœmina uero rotundas cauernas, & maiores habet. Sed additur tertium genus duros lapides intra se habens, & plurimas cauernas. Cōburitur uero sicut calcidonium. Melfor ē illa, q̄ est propinqua suę acceptioni: & est adhuc reseruās in ea de uirtute quā, acquiritur ex mari: sed quando prolongatur tēpus suę collectionis, euanescit uirtus eius, & non est cōueniens ut administretur in opere, nisi prius lauetur cū nitro aut baurach, uel cum aqua cineris quę dicitur distillata. Auic. li. 2. cap. de spongia. Spongia est corpus marinum, laxū rarū. Et dicitur q̄ habet animal in eo cui adheret & non separatur ab eo. Et illa q̄ est recens est fortior & uehementioris exiccationis propter fortitudinem naturę maris, & est cal. in. 1. sic. in. 2. gradu. Et ipsius lapis est propinquus & minus calidus, & ē fortis exiccationis, proprie quod ex ea est recēs q̄n aduritur cum oleo, & similiter eius cinis. Dios, cap. de spongia. Spongię duę sunt genera. Masculus & fœmina. Masculus habet foramina minuta, & spissa, & alba. Fœmina uero habet foramina rotunda, et magna. Et additur tertiu genus habens intra se lapides duros, et plurimas cauernas,

Serap. auto. Gal. Virtutem habet exiccationem manifeste: & ideo uirtus eius est quę consolidat, ulcera recentia cū suo sanguine, cum madefit in aceto mixto aqua uel uino, secundum diuersitatem corporū

Et abscindit fluxum sanguinis, qui ex incisione accidit uel combustione. Quando accipitur sicca non habens humiditatē in se & imbibitur in asphalto iudaico, aut in piceliquida, & ponitur super locū fluxus, & ignis in ea accenditur, & ualet in cauterium. Sed spongię combustę uirtus est resolutiua. Et lapis qui inuenitur in spongia, habet uirtutē quę deficit, & frangit lapidem, qui est in rebus causans. Et demauto. Dios. Quę ex spongia depona & sicca ponitur cum oleo pingui, & confert ulceribus, & resolutiua est in ta flegmatica. Et si conglutinat aliam reserua, quando supponitur cum aceto uel aqua, incarnat ulcera antiqua, quando supponitur cū aqua sola. Et dicitur spongię illę quę est subtilis, leuis, non habet inueniuntur.

Et utimus spongię sicca in panno lineo ligata, quę sola facta forma licini, et intromissa aperit orificia uulnerum, quando sunt clausa. Et quādo ponitur sicca in ulceribus antiquis humidis, ad quę fluunt humiditates eorum. Et apponitur cum aceto et substat mensura,

Et quando comburitur sicut comburitur spuma maris, confert ophthalmię & abstergit oculum. Et quando lauatur, post combustionem eius, est magis iuuatiua in medietis oculorum. Et quando comburitur cum pice, confert fluxui matricis. Et lapis qui inuenitur in spongia, frangit lapidem uesicę quando bibitur cum uino. Auicēna. Quando spongia aduritur cum oleo, eius cinis confert disruptioni sanguinis, propter incisionem et apertionem. Inflammatur ex ea ignis super locum, & cauterizat cum hoc quę ipsa sit substantia retinēs sanguinem. Et ex ea fit licinia, quę in orificijs uenarum ponitur, & retinet sanguinem & fluxum sanguinis. Et eius lapis subtiliat absque calefactione, & exiccatur & abstergit apostemata flegmatica. Et infunditur in aceto, & ponitur

ponitur super plagas, & consolidat eas: & decoquitur cum melle, & consolidat ulcera profunda, & similiter ponit sicca super ipsa. Et infusa in aqua aut uino, desiccatur ulcera humida antiqua. Et quando spongia aduritur cum oleo, est conueniens curatio sputi sanguinis. Et lapis in ea inuentus frangit lapidem in uesica apud alios quos. Galenus ait quod frangit lapidem renu tantum, quia non transit usque ad uesicam.

CAPVT. 120.

Sordi-
Scies parietis balnei latine: Ara, uasachi. Serap. li. aggre. ca. uasachi: auto. Gale. Est ca. & lenit & dissoluit.

OPERATIONES.

1 Serap. Facit nasci carnes, & est conueniens curatio scissuris que fiunt in ano & haemorrhoidibus, quando ponitur super eas. Et quod de sordicie colligitur ex corporibus exercitanti-
2 um, calefacit & resoluit exituras duras solutionis, et est conueniens ulceribus renu.
3 Et illa que colligitur ex corporibus luctantium, confert nodis que fiunt in matrice, quando ponitur super eas: & confert sciaticae post taloco unguenti. Et sordicies que reperi-
4 tur in uasibus in quibus oleum aduritur, resoluit multum & lenit. Et dixit in sordicie que est in corporibus luctantium, secundum quod in ea est de puluere, diuersificat ab alia. Et sordicies quidem uniuersaliter
5 resoluit apostemata indigesta, & conuenit apostematibus calidis mamillarum, & hoc quoniam extinguit inflammationem eorum.
6 Et prohibet cursum humorum ad ipsa, & resoluit quod iam fluxum est ad ipsa, quoniam ipsa est composita ex puluere, & oleo, & sordicie corporis hominis.

Sed sordes uasorum recipit acuitates a uase gris, & similiter est acutior, & sordicies auris confert panaricio.

CAPVT. 121.

Silex.
Sifido. Silex est lapis durus, sic dicitur, eo quod ab eo ignis exiliat.

OPERATIONES.

Item in lib. 19. Ex genere silicum optima sunt nigri quibusdam in locis ac rubentes. Alibi quoque contra uetustatem in corrupti, qui & in monumentis sculpti & incorrupti permanet, quibus nec ignis quidem nocet. Nam ex his & iam formae fiunt in quibus etiam aera funduntur.

Sed & uiridis silex uehementer igni resistit, ac nusquam copiosus est, & ubi inuenitur lapis, non saxum est. Pallidus autem in cremento raro utilis. Fluitans uero silex semper ueluti madens est, hunc aestate exhiberi oportet, nec ante biennium in stru-
cturis domorum inseri.

CAPVT. 122.

Siccina
siue succinus Albert. Succinus est lapis crocei coloris, quem greci elecron uocant. Inuenitur enim translucens

Y 3

sicut uitrum, uocabulum habet à materia, quia à succo uel gumma arboris nascitur, quæ pinus uocatur. Lambra uulgariter uocatur.

OPERATIONES.

- 1 Idem. Cōfricatus autem trahit folia, &
- 2 paleas, & fila, sicut magnes ferrum. Dicunt autē q̄ confert portantibus se castitatē
- 3 De expertis autē est, q̄ fugit serpētes. Pregnantibus autē ualere dicitur ad facilitē parturitōem. Isid. Succinus quē greci electron uocant, fuluī cereiq̄ coloris. Fertur arboris succus esse, & ob hoc sic appellatus: constat autē eum non esse populi succū (ut Phaetontis fabula dicit) sed pinæ arboris. Nam accensus tedæ nitore flagrat, Nascitur autē in Insulis oceanī occidentalis, sicut gummi: densaturq̄ ut crystallum rigore uel tēpore. Ex ea fiunt decoris gratia agrestium monilia feminarū: uocari autē à quibusdā dicitur arpagat: eo q̄ attritu digitorum accepta calorīs anima, folia paleasq̄ & uestiū simbriam rapiat, sicut magnes ferrū. Ex lib. de nat. rer. Succinus est gēma, q̄ uulgariter appellatur lambra. Hic crocei coloris est, et ut uitrū aliqñ translucet. Castitatem portantibus cōferre dicitur, fumus eius iuuat parturientes, & fugat serpētes: prima quidem gutta, quæ de arbore pino fluit, pura & lucida ē.
- 4 Et hæc est illa quæ in estate calida profilit. Reliquo uero tempore fluens, obscura est & immunda.

CAPVT. 123.

S VI
Sphur.
Isid. Sulphur terra est ex actione calorīs excocta in essentiā sulphuream commutata. Aq̄sis & terris

& igneis transeuntibus. Est autē aliud sulphur uiuum, uidelicet quod tale est, q̄le à terra producitur. Aliud ē extinctum siue mortuū quod artificialiter paratur, & ī calamis ferreis funditur. Auic. lib. 2. capi. de sulphure. Sulphur est oibus notū, est calū, & sic. ad quartum proueniens; & est subtiliatuū & attractiuū. Diosc. cap. Sulphur oibus est notum. Eligendum est uiuum & colore limpidū & resplendens & perlucidum sine lapide: quod missum in focū uiridē facit colorē & pinguat. Nascitur in Melosda & Lipparia.

OPERATIONES.

Diosc. Virtus est ei quæ resoluit & abstergit, & qui resistit uenenis maritimis & alijs similibus eius, quando teritur & puluerisatur sup mortura. Et cōficitur cū sputo, aut urina, aut cū oleo ueteri, aut cū melle, aut glutine albotin. Curat scabiē & egritudinē, in quo eleuatur cutis, et hoc quia ipsum aufert ipsas egritudines absq̄ hoc q̄ impellat materiam ipsorū ad interiora corporis. Et educit saniē ex pectore, & quādo transglutitur cū ouo sorbili, aut fit fumigiū cum eo cōfert a smati. Et qñ fumigat mulier cū eo, educit foetū. Et miscet cū glutine albotin, aut resina pini & aceto, cōfert scabiēi ulceroſæ & impetigini, & maculis albīs q̄ fiūt ī unguibus, & aufert morpheā. Et curat elephantiā, & si militer cū resina & aceto, curat puncturā scordiōis. Et qñ miscet cū nitro & fricatur inde corpus, aufert pruritū. Et fumitur in potu cū aqua uel ouo sorbili, & curat ictericiā, & est bonū corize. Et quando puluerisat sup corpus, aufert sudorē: et qñ linitur sup podagram cū nitro et aqua, confert ei. Et cōfert quādo fit fumigiū cū eo sarditati & obliuioni. Et miscet cū melle & uino, & curat attritiones aurium, qñ linitur cū eo. Auic. lib. 2. capi. de sulphure, calū, est & si. Et est ex medicinis ad albaras, pprie dū nō tangit ī p̄m ignis.

Et quando miscetur cum gummi albotin, eradicat uestigia quæ sunt ī unguibus, & cum aceto ponitur super morpheam.

Et ponitur super aduſtionem & ulcerationem, & abstergit impetiginē et proprie

cum uisio, & proprie etiam cum aceto & cum nitro, propter prurimum lauatur ex eo corpus. Et ipsum est cum nitro et aqua super podagram linitum conueniens, & constringit corizam suffumigatum. Et ad ministratur cum aceto & melle super contritionem aurium.

CAPVT. 124.

SAL.
Sera.
lib.agg.
capitulo
Malck.
Diosco.
Sunt eius
duae species,
una est quae
est ex minera:
alia quae
est ex mari,
& illa

quae est ex minera est fortior. Et melior ex eo est non habens lapidem clari corporis, cuius partes sunt equales: et ex marino melior est albus equalium partium, & etiam reperitur in locis aquarum stantium. Gale. Et sal quod generatur in stagnis marinis, assimilatur marino. Et iste sal fit in maritimis. Nam quando decrescit aqua uel contrahitur in temporibus aestatis, coagulatur a calore solis adurente, quod est in marginibus aquae & fit sal. Et hoc fit plurimum, eo quod aggregetur in loco illo ex aquis sordidis, quae sunt multum calidae. Et propterea quia euacuatio aquae maris fit in loco arcto, substantia eius est grossa, & sapor eius est stipticus salus. Sal uero quod est ex minera, est grossioris substantiae & fortioris stipticitatis. Et uirtus eius est ea. & sic. in. 3. gra. Sal sodomae est sal quod generatur in mari mortuo ubi est aqua amara, in qua si proiciantur pisces moriuntur. Et uocatur sic a nomine montium, qui sunt prope illud mare. Sal quod effoditur a mineris est minus calidum & minus subtile alijs. Comburitur sal secundum hunc modum. Ponatur sal in olla noua, & cooperi illam ne sal-

sedo egrediatur ab olla propter calorem ignis, & sepeli ollam in prunis, & dimitte ibi donec aduratur et crepet, deinde aufer ab igne, & potes discernere diuersitatem salis a suo sapore, & hoc quia ille qui participat amaritudine, resoluit: sed qui est salus solum, cum resolutione sua stipticat & stringit. Et sal quando aduritur est maioris resolutionis, & minoris stipticitatis. Et flos salis est subtilior, quam sal adustus, & sapor eius est acutus, & resoluit resolutione forti & est flos eius spuma quae est supra sal. Sed puluis salis assimilatur spumae salis multum. Et possibile est quod subliaret et resolveret plus quam sal, et aggregaret quod remaneret de substantia ex corpore sicut sal. Et si tu capis pisces uiuentes, & proicias in mare mortuum, moriuntur statim. Ergo debes scire quod accidit propter amaritudinem quae est in ea: quae quidem inimica est animalibus omnibus & plantis.

OPERATIONES.

Sera. Virtus salis est que prohibet putrefactionem corporum eorum, que sunt parata putrescere propter humiditatem superfluum quae est in eis. Et sal maris quando extenditur super corium, & ponitur super splenem, resoluit duriciem eius. Diosc. Salis uirtus est stiptica, & abstergit, & mundificat, & resoluit. Et auferit carnem superfluum ab ulceribus, & canerisat, & prohibet ulcera fraudulenta. Et in confectionibus medicinarum scabiei. Et auferit carnem superfluum, qui crescit in oculo. Et liquesfacit ungulam, quae fit in eo. Et ingreditur in clisteribus, & est bonum apostematibus hydropicorum. Et quando miscetur cum oleo & aceto, sedat prurimum, quando ungitur iuxta ignem donec sudet. Et idem facit in scabie ulcerata & non ulcerata, & in lepra & impetigine, & quando miscetur cum melle & aceto & oleo & linitur, conuenit squinantiae.

Et cum oleo solo, conuenit apostematibus uulvae & duarum amigdalarum, & cur sui humiditatum ad gingiuas.

Et fit ex eo emplastrum cum sauiis ordei, costo et melle ad prurimum, et ad fluxibilitatem

- gingiuarum, & ad ulcera corrosiua. Et fit emplastrum ex eo & semine lini ad pūcturam scorpionis, & cum origano & hyssopo & melle ad morsum uiperæ: & cū pice alkitrā aut cum melle ad morsum animalis, quod dicitur cerastes, & est serpens cornutus. Et quando fit emplastrum cū eo, & melle, & oleo, resoluit furunculos.
- Et quando miscetur cū origano & fermento, maturat apostemata flegmatica testicularum: & conuenit morsui ranæ exstentis in flumine Babiloniæ. Et quando teritur & ligatur in petia lini, & submergitur in aceto forti, & miscetur cum isto, & ponitur supra morsum, in quo est morsura animalis alicuius uenenosi, conuenit.
- Et quando miscetur cum melle, conuenit sanguini mortuo, qui est sub oculo.
- Et conuenit nocumento opij, & fungorum perniciosorum: & quando miscetur cum farina & melle, conuenit contusioni neruorum, & attritioni lacertorum.
- Et ponitur supra combustionem ignis, & non sinit lo cum uescari. Et ponitur in hunc modum super podagram, & conuenit. Et quando fit emplastrum cum eo, & linitur cum hyssopo prohibet erysipilā & formicam augeri in corpore.
- Et quando miscetur cum oleo, prouocat sudorem. Et quando miscetur in potu cum uino & aqua, laxat uenrem. Verūta men est malum stomacho.

CAPVT. 125.

uus, multum defertur ex corasceni, & sunt

eius colores multi. Nam est ex eo niger, et puluerulentus, albus, clarus, sicut cristallus: & est melior, & est ille, qui ingreditur in medicinis, & ē ca, & siccus in. 4. gradu

OPERATIONES

Serap. Est abstersiuus humorum grossorum, & abstergit & lauat & confert casui uulua & squinantia.

Et diminuit albedinem oculi, seu panū eius.

CAPVT. 126.

SALALI.
Skali.

OPERATIONES.

Actor. Salakali, uel alkal fit in hūc modum. Accipe de herba cali, quæ alio nomine uocatur usnen, & fac in terra foueā magnam & imple foueam ex herba illa dum est recens & accende ignem in ea. Et quando erit illa herba combusta, pone de alia super eam, & fac ita donec fouea erit plena, & illa herba bene combusta, & dimitte extingui ignem & in frigidari cinerem. Deinde detege sub cinere foueę quia tu inuenies salem nigrum petrificatum uel coagulatum in magno globo in fundo foueę, q̄ sal alkali uocatur, ualet ad omnia ut sal armoniacum.

CAPVT. 127.

Salindus

Salindus. Auicen. 4. cano. fen. id est de asperitate lingue inqt. Sal indus est in colore falsis, & dulcedine mellis. Et e zuc

carum quod inuenitur coagulatum super cannam mellis in India.

CAPVT. 128.

Tartarus. Barthol. in lib. de propriet. reru. Tartarus est uis nisi feculencia, in modum terre uel molis lapidis circa partes dolij durata cu

ius natura cal. est & sic. in. 3. gradu.

OPERATIONES.

Idem ualet contra scabiem serpigine et impetiginem. Contra capitis immundicias. Virtutem enim habet extenuandi, consumendi, mundificandi, & laxandi.

CAPVT. 130.

Trachius. Euax in lapidario. Trachius est lapis niger. Nascitur in Ponto amne, que est in Aegypto.

OPERATIONES.

1. Euax. Trachius habet uires sicut gages.
2. Et dicitur accedi parum ab aqua sed extinguitur ab oculo. Hoc idem dicit Albertus in lapidario suo cap. proprio.

CAPVT. 129.

Terrasigillata latine, gre. lemnia fragidos, arabice Teumacō uel humatum. Sera. li. aggreg. ca. Teumacō,

autore Diosc. Teumacō id est terra sigillata, & est sigillum marinum, & est sigillum laice, & est una ex terris almayum. Et multi ex lutis illi assimilantur. Et color eius est similis mogra, sed discernitur ab ea, quia quando tangitur, digitis non adheret eis sicut mogra, & est de uiscositate in ea res parua, & in ista sigilla sunt & almayū. Et color omnium est rubeus, sed illa que est uera ex eis foditur ex terra fundosa, ubi non est arbor, neque herba, neque lapis. Accipitur igitur ex minera illa, & infunditur aqua

LIBER QVARTVS.

donec dissoluitur & spissatur. Et agitur fortis agitatione, inde dimittitur donec resideat: & tunc abijciatur ab ea aqua quae supernat cum facilitate, & postea colligitur quod est pingue & uiscosum, & abijciatur quod est lapidosum in fundo uasis, deinde ponitur illud pingue ad siccandum donec sit sicut cera mollis, & sic diuiditur in frusta parua ex quibus fiunt trochisci, et si gillantur qui desiccantur in umbra, donec recedat aquositas, & cōpletur desiccatio.

OPERATIONES.

Dios. In substantia eius est acritas, & in ea parū stipticitas, & uirtus eius est quae desiccet sine mordicatione. Et curat ulcera fraudulenta, & etiam si fuerint sordida. Et quoniam cōficitur cum aceto forti, ut fiat sicut luteū, & ponitur super uulnera recentia, & dimittitur sic, glutinat ea & curat ulcera antiqua. Et dissolue ipsam cum quo cum quae uidebitur magis cōpetere necessitati, sicut cum aceto aqua mixto, aut secaniabin, aut uino, aut mellificato, & conuenit iuuamento manifesto habentibus ulcera in intestinis antequam fiant putrida, factio clistere cum ea. Postquam praecesserit clistere cum aqua mellis, & postea cum aqua salis. Deinde cum succo plantaginis, & detur in potu cum aceto, fortiter mixto aqua. Et conuenit morsui tyri & aliorum animalium uenenosorum, & canis rabidi, quando bibitur cum uino limphato, & quando linitur super locum morsus cum aceto, similiter oportet quod liniantur omnes morsus animalium uenenosorum. Deinde ponatur super uulnus folium allij agrestis, & postea est folium centaureae minoris, & post hoc est folium prassij. Et medicamentum quod sumitur ex luto sigillato, & granis iuniperi, in quo admiscetur ex bolo armeno quantitas parua, quando biberit ex eo ille, qui timet potionem uenenosam prohibet nocumentum eius ab eo, & sumunt eam in potu illi, qui iam sumpserunt medicinam uenenosam, dum ipsa est adhuc in stomacho suo. Prouocat enim uomitum, & expellit nocumentum ab eo, & liberat eum a mor-

te. Ego fui expertus in illis, qui biberunt cantharides, & leporem marinum, nam dedi eis in potu de hac medicina, & feci etiam eos uomere statim, & euaserunt, neque passi sunt aliquod accidens malum ex ueneno ipsorum, Iterum Dioscorid. cap. 9 de terra sigillata quod incipit: Lemnia fragidos, secundum translationem Grecam: Terra est ex clauicula sordida & cet.

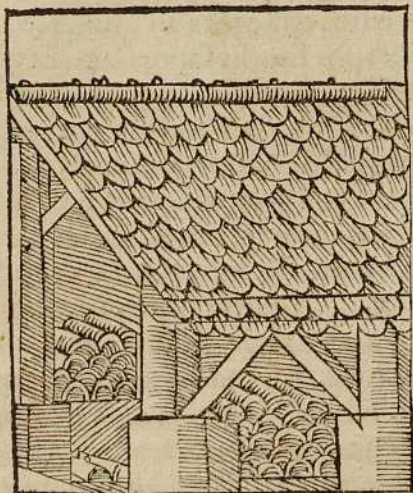
Et idem secundum translationem Arabicam. In luto sigillato est uirtus quod quando sumitur in potu reficit medicinis mortiferis, & omnibus uenenis forti contrarietate. Et quando bibit aliquis ex eo, & post sumpserit in potu medicinam mortiferam, facit eam egredi per uomitum, & non nocet ei. Et est conueniens morsibus, & puncturis uenenosorum animalium uiu. Et ingreditur in confectionibus plurimum medicinarum compositarum.

Et idem Serapion, autore Alcauzi. Terra sigillata est bona, si puluerizetur ex ea in os unde fluit sanguis: stringit enim eum statim, & non est medicina, quae abscondit omnes fluxus sanguinis sicut ista.

Et idem autore Pauli. Quando ponitur adustionem ignis, non sinit locum uescari, & datur ex ea in potu post casum, in quo continetur lesio interiorum membrorum, liniuntur cum ea membra post percussionem, & casum, & attritionem, & prohibet ea ab apostemate. Et si fuerit contumuitatis consolidat: & est de melioribus medicinis contra uenena. Paulus capitulo de terra sigillata ca. est & sic.

Auicenna de uiribus cordis: Terra sigillata temperate complexionis est, in caliditate & frigiditate conformis humanae complexionis, nisi quia eius siccitas maior est humiditate. Habet enim uirtutem mirabilem confortandi cor.

Tegula la-
tine, gre-
ce later, a-
rabice ca-
fef. Sera-
lib. aggr.
capi. Cas-
fef. auto-
re Diosc.
Cafef. id
est tegula

milis in omnibus auro, & est preciosior, illa est croceum magis tenes colorem q̄ auri, & hec utilior est.

OPERATIONES.

Albe. Expertum est nostro tempore q̄ aqua bulliente si immitatur ita, sicut deferatur, facit q̄ statim manus immissa extrahit sine lesione & hoc fecit Parrhisius unus de nostris socijs. Dicunt etiam q̄ ualet contra hæmoptoicam & lupaciam passionē. Hoc autem certum est, q̄ speculus est lapis iste, & idolum obiecti corporis sicut speculū concauū uisum representat.

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

OPERATIONES.

1 Tegulæ atanor quando sunt bene adu-
2 stæ, habent uirtutem cauterizatiuā. Et
3 propter hanc causam quando miscetur &
4 linitur cum ea, confert pruritui, & bothor,
5 & confert podagræ. Et quando miscet cū
6 cerotīs, resoluit apostemata dura & scro-
phulas. Et idem auto. Gal. Tegulæ late-
rum uirtus est abstersiua, & maxime tegu-
la atanor. Et uirtus eius est q̄ abstergit
& desiccet, & proprie illa, quæ ē ex atanor
quæ est fortior alijs. Et punitur propter
hanc causam in unguentīs, quæ dicunt mā-
fastas. Et est unguentum in q̄ ingredit̄
huius modi testa, medicina bona ad ulce-
ra consolidandum & incarnandum ea,

Arist. Topazion cum ponitur super ho-
minis uulnus, cessat fluxus eius. Est aut̄ il-
lud genus, quod si supra rem bullientē sus-
penditur, cessant ampullæ ipsius. Ex li. 6
de nat. re. Topazius ille cuius color auro-
similis est, hic magis preciosus est. Aliud
autem genus est multo lucidius, & colore
magis tenue, sed deterius. Hic lapis inter
cetera q̄ facit, dicitur etiam iram luxuriāq̄
restringere.

CAPVT 133.

CAPVT. 132.

TOpaziō.
Albert.
Topaziō
est lapis
sic uocas-
tus à loco
suæ pris-
mæ inuē-
tiōis, quē
fertur uo-
cari topa-
zis Insula,
et quia
auri simi-

litudinem protendit. Sunt autem duæ species in hoc genere lapidis, quarū una est si-

TOrchois et Theogolitus, Arnol. torchois est lapis, cuius color ē flauus i album uergēs à regio netur

cia dicitur, in aqua nascitur.

OPERATIONES.

Et ē uirtus eius uisum cōseruare saluū.

¹ Etia à nociuis extrinsecis casibus, dum est super ipsum, hilaritatē quoq; inducit. Alb. Turchois est lapis flauī coloris uiridi cadentis, ac si lac penetrauerit in flauū colore, & resulet per ipsum ad superficiē. Est autē non perspicuus, neq; rarus. Dicunt autē q̄ uisum cōfortat, & à nociuis casibus defendat se portantem. Solinus Theogolitus est lapis oliue nucleo similis. Spernit cum uidetur, sed uim aliorum uincit bonis remedijs. Solutus quippe haustus pulsis calculis, renum dolorem ac uesicā leuat.

CAPVT. 134.

Tuthia
Serap. li.
aggr. ca.
tuthia.
Tuthia
ex ea est
quædam
quæ fit in
fornaci-
bus, in
quibus ci-
trina tur-
es, & col-
ligitur et

reponitur. Sed illius qui fit in mineris, sūt tres species. Nā ex ea est alba, & ex ea est uiridis, & ex ea est citrina imbibita rubore, & minera tuthiæ Indiæ sunt in littoribus maris, prope regionē Indiæ, & melior harum est alba, quæ cū aspiciūt, uidet quod habeat supra se salem, & post ipsam est citrina sed in uiridi est asperitas, & est perforata, & defertur ex maritimis. Et alba est subtilior omnium specierū tuthiæ, et uiridis est grossior. s. illa quæ cū foraminibus est, Dio. ca. de tuthia. Sunt eius duæ species. Vna est leuis alba, Alia est minus leuis ea Cēnerat autē tuthia q̄ accipitur climia, & puluerizat sup æs in sui citrinitate, & apponit in ipsum climia, ut fiat clarū citrinū Eleuat ergo ex climia fumus, & adhæret parietibus, et est tuthia, Et tuthia quidē nō est solū propter tincturā æris sed est absq; hoc q̄ potest fieri ex climia absq; citrinitate æris. Melior ex eo secundū Sera, est, quæ

fit in Cypro. Quæ q̄ rorat aceto, emittit odorē grīs, cuius etiā color est similis colorī resinę, & sapor similis saporī luti. Et q̄ etiam ponit super prunas, aggregant partes eius, & fit color eius similis colorī grīs & quādo tangit nō habet asperitatē, et est leuis. Oportet etiā q̄ inueniantur hæc oīa in ea, aliter autē non est bona. Lauat autē tuthia in hunc modū. Accipitur sicca uel cum aqua mixta, & ponit in petia lini non rara, & ponitur in aqua pluuiāli, & mouetur petia in aqua, & quod est de tuthia bona electa subtilius, egreditur de petia in aqua, & id quod est in ea ex forde & grossum remanet in petia. Et post hoc dimitte residere, deinde projice aquā cum tuthia in uase alio mundo, & quod remanet in fundo ex grauī arenoso, abijce, et dimitte aquā clarificari, & projice eam cū facilitate, & iterū infunde super tuthiā aquā aliā, & agita, & fac ut prius, et hoc tādū ut nihil arenosi remaneat et aqua superstantis remaneat clara, & cum hæc feceris projice aquam, & sicca tuthiam. Et quidā sunt qui dissoluunt tuthiā in aqua donec fiat sicut mel, & ponunt eam in petia, & suspēditur petia super uas & colatur ex ea quod potest, & restringūt petiam restrictione pauca ut amplius egrediatur, & projiciunt super ipsum aquam multā & mouerit, & quæ natat in superficie aquæ colligunt cum lana, & illud quod natat est pinguedo, ponunt eam in uase nouo mundo. Deinde cum mouerit residuum motione leui, & projiciunt in uas aliud, & quod remanet in fundo ex arenoso abijciunt, faciūt hæc sape, donec nihil arenæ remaneat. Lauat autē tuthia cum uino similiter, & illa quæ lauatur cum uino, est plus stiptica, quàm quæ lauatur cum aqua.

OPERATIONES.

Dio. Virtus tuthiæ est stiptica in frigida, replet ulcera, carne cōglutinat, desiccatiua est desiccatione pauca. Et qui uult assare tuthiam, teret eam contritione forti, & conficiat eam cum aqua & faciat trochiscos, et ponat eas super testā, & ponat super prunas & uoluat trochiscos cū assiduatione donec desiccent, et siāt rubei.

Et scias quod accipitur tuthia etiam ex
aur o

auro, argento & plumbo, & illa quæ accipitur in plumbo, est secunda in bonitate ab illa quæ fit in cypro. Aliquando autem egemus tuthia, & non possumus inuenire, sed nos scimus medicina s equiuales in bonitate, & similes uirtuti eius, quas uolumus hic docere, & modum earum, & æqualiter fiant. Accipe ex folijs mirti, cum folijs & granis eius recentibus sicut sunt, & pone in uase terreo crudo, & cooperi uas coopertorio habente multa foramina, & pone in fornace figuli. Et quando decocta fuerit terra uasis & facta testa aufer quod est in ea, & pone in uase alio crudo: & pone iterum in fornace sicut prius, & sine coqui, & extrahe quod est in eo & lana cinerem illum, sicut lauatur tuthie, & utere. Fit autem hoc idem ex folijs et summitatibus oliuarum eadem disciplina, & maxime siluestrium. Et fit ex cotonijs, post quæ inciduntur per frusta, & abijciuntur semina, & ex galla & ex mori celsi albis immaturis & desiccatis in sole, & ex summitatibus arboris grani uiridis & ex floribus uitis agrestis, & ex summitatibus arboris masticis.

Et quidam accipiunt folia arboris ficus, & desiccant in sole, & faciunt ut diximus.

Virtus tuthie ablutæ est sicca & plus desiccatiua omni medicina, & ingreditur in siess, cum quibus curantur, egritudines oculorum. Et est una de melioribus medicinis, cum quibus curamus ulcera, quæ fiunt in ano, & uirga, & pectine, & desiccant humiditates quæ ueniunt ad oculum, & prohibet eas uenire & ingredi tunicas eius.

CAPVT. 135.

Varach & uenix Isidor. Varach siue sanguis draconis est secundum Arestor. lapis, secundum medicos succ' her

bæ rubentis coloris.

OPERATIONES.

Virtus eius est contra quemlibet fluxum, ac præcipue sanguinis, & ex eo atque argento uiuo argala fit. Et Isidor. Venix est lapis Armenicus, qui est coloris subalbidi, hic ualet contra melancholiam. Contra uitium splenis & epatis, & passionem cardiacam, & omnes phanstaticas uisiones.

CAPVT 136.

Venitana, & Vnio. Isidor. Venitana Italica, gemma est ab Venitanis repta nigra facie al

bis intermicantibus notis.

OPERATIONES.

Et lib. de natur. rer. Vnio lapis est in Italia Capue sic dictus, quia uirtute & nobilitate est unicus. Hic tantæ cõtinuitatis est, quod nulla in eo patet uenarum uel squamarum diuisio, sed planus est admodum glaciei. Naturaliter tamen aperit se contra rorem cœli ipsumque in se recipit, & continet tanto tempore, quanto mulier foetum gestat in utero suo. Et tunc tandem illum rorem per tantam moram in lapidem iam conuersum emittit, quasi foetum suum aluumque iterum recludit, quod nullum in eo patet diuisionis uestigium. Vterius uero nunquam prædicto aperiet modo. In mane quidam est desuper mare, ibique recipit cœli rorem, deinde ad fundum maris descendit, ibique receptum in se rorem illum conuertit in lapidem. Ex Lapidario.

Tollitur è conchis species memoranda marinis. Vnio dicitur ob hoc quod ab uno tollitur unus. Nec duo uel plures nunquam simul inueniuntur, Cuius ad ornatum laudatur candida forma.

Cum deceat uestes deceat nihilo minus aurum
 Conchæ temporibus certis referantur hiantes,
 In cœlum patulum rores haurire supernos,
 Ex quibus orbiculi candentes concipiuntur,
 De matutino fit clarior unio rore.
 Ros uespertinus foetus solet edere fuscus,
 Et iuuenes conchæ dant baccos candidiores.
 Obscurat foetus concharum grandior ætas,
 Quanto rorantis fuerit plus aeris haustum.
 Tanto maiorem gignit conceptio baccam.
 Ultra semuncem, sed crescere nulla putatur.
 Quod si celsa micent tonitru conuersa chorufca,
 Conchæ diffugiunt subita formidine clausæ.
 Sic intercepta conceptio deperit haustu,
 Et fit abortiuum quod ceperit inde creati.
 Insignes baccas prædam maris India gignit,
 Gignit & insignes antiqua Britania baccas.

CAPVT 137.

uesice sumptus frangit lapidem renum &
 uesicæ. Sed Galen. dixit, quod nihil horum
 est. Idem Auicē. Lapis molaris omnibus
 est notus, et est stipticus, quare medicus uti-
 tatur ad illa quæ indigent stipticitate, &c.

CAPVT. 138.

Viride æris. Vel æris erugo latine, Græ-
 ce æris erugo, Arabice ziniar uel hes-
 ase erugo. Dioscor. capit. æris erugo.
 Alia est rasitæ, alia granata, apud auris
 fossiores, alia uermiculosa appellata ob si-
 militudinem formæ eius, alia confestibi-
 lis, alia fossibilis. Fit autem rasitæ hoc mo-
 do. Sume uas cui si os æquale cum cæte-

ro corpo-
 re, & ad-
 iecto ace-
 to acerri-
 rime im-
 mittas
 squamã
 præpura-
 gatã æris
 Cypri, et
 suspẽde
 in uase
 ne aceto
 tâgatur,
 & sic mu-

ni, ne in aliquo loco spiramen admittat, &
 post decem dies aperias, & rade quod ad-
 hæret lapidi, & quod raditur habeto pro
 erugine æris. Est & alia confectio, quæ sic
 fit. Mitte acetum fortissimum in uas æne-
 um, & cooperi alto uase æneo, sed melius
 est ut concuum uas sit ad minus æquale,
 & sic muni ut supra. Et post dies decem
 rade uas ipsum, & collige eruginem quæ
 in uase fuerit. Et est tertia confectio, quæ
 in hunc modum fit. Fac laminam æneam,
 & in uase ubi acetum est mitte, ita quod æ-
 cetum non tangat, & muni ut superius &
 postea collige. Idem etiam poteris cum ul-
 nacia ærescere ceperit, sub mittēs laminas
 uinacis, & post dies decem colligens. Fit
 etiam & limatura æraminis sic. Mittitur
 acetum & agitatur decies in die in uase, si-
 mul missa limatura, & sic exprimitur &
 colligitur. Dicitur etiam quod nascitur in
 metallis. Vnum autem genus est Cypri-
 ace eruginis, quod super eramen inuenia-
 tur, aliud quod est in speluncis distilla-
 re dicitur, quod super æramen est parum
 est, sed bonum est, quod distillat album
 est, & nigrum. Adulteratur etiam
 plurimis admixtis, scilicet pumice aut
 marmore tunso, aut calcanto, sed citius
 hoc agnosci potest, tacto humore duobus
 digitis cum fricatur, & si marmor album
 aut pumicem habuerit, non se soluet, si ue-
 ro calcantum nigrescit in digitis. Erugi-
 nis uermiculose, genera sunt duo. Vnum
 genus est quod foditur, alterum uero quod
 conficitur sic. Mitte in mortarium æne-
 um

um acetum album fortissimum, quasi costilam dimidiam, & tamdiu tere quod diu inspissetur. Postea uero mitte stiteria rotunde drachmas 4. salis marini optimi, & salis nitri æquale pondus, & tere diebus casualibus quam diu inspissetur & colorem æruginis faciat, & sic uermiculos fac.

Et si uoueris ut limpidum exeat & lucidum, mitte acetum partem unam & olei ueteris partes duas, & omnia supra dicta æqualiter. Multi uero accipiunt æruginem rasiaciam, & mixto gummi faciunt uermiculos & uendunt, sed inutilis est. Iste confectioes æruginis uirtutem habent æris usti, sed fortioerem. Omnibus autem melior est illa, quæ foditur, secunda quæ raditur, tertia quæ conficitur.

Bulcasim in libro qui uocatur Seruitor. Sunt multi qui adulterant ziniar, id est, uiride æris cum multis rebus, sicut cum pumice & cum marmore pistatis. Et sunt qui miscent cum calcanto. Et qui uult cognoscere illud quod est adulteratum cum pumice uel cum marmore, madefaciat manum suam in aqua, & ponat super ipsum, quia statim dissoluetur. Et sunt qui masticant ex eo cum dentibus, & sic percipiunt lapides, et discernitur id quod est adulteratum cum uitriolo, ponendo ipsum in lamina ferrea super ignem, & si continet aliquid uitrioli, quando erit combustum fiet rubeum, sed illud quod non est adulteratum, remanet in suo colore & sua figura. Et melius ex eo in nostris partibus est, quod est magis uiride, fortioris odoris, adurens gustum, fortis operationis,

OPERATIONES

- 1. Dioscorides. Omnes ærugines uirtutem habent stipticam termanticam. Caliginem oculorum detergunt, lachrimas prouocant. Cicatrices oculorum attenuant, passentia uulnera curant, & sine tumore ea conferuant.
- 2. Melle & oleo addito, & cera cicatrices inducendo, uulnera sordida sanant, gutta armoniaci mixta, & facta sicut collyrium fistulas curant, duras cicatrices molliunt, & gingiuis putridis & canceratis utilissime adhibentur. Palpebras attenuant melle mixto & inuncto.

Mixta uero resina terbenithina ære usto & nitro, leprosos curat. Fistulas admixto sale armoniaco medicatur. Grossas quoque & asperas palpebras cum melle curat. Combustur uero sic: Mitte in sartagine minutas partes æruginis, & pone in carbonibus igneis, quam diu colores cineris faciant, & postea cum frigerint utere. Multi uero in cacabum crudum mittunt, & sic comburunt.

Bulcasim in libro qui uocatur Seruitor Comburitur ziniar in hunc modum. Accipe ziniar, & pone in patella terrea super ignem, & misce quousque uideas colores eius immutari, quia uertitur in colorem turthia, & post aufer ab igne, & sine tepescere, & collige, & serua, & utere.

Et habes de ziniar quod generatur in mineris in Insula Cypri, quod apparet super aliquos lapides, est parum uerum, id quod inuenit in mineris est maioris quantitatis & pulchri coloris, sed non est bonum propter nimiam quantitatem, quæ admisceatur ei ex lapidibus,

CAPVT. 139

Vitrioli libro 36. uitri uera hæc primo dicitur fuisse origo. Phœnix Syriæ paludem habet, quæ eadem bæa dicitur, ex qua

Belus annis nasci creditur, quinque miliarium passuum spacio in mare profluens, iuxta Ptolomaidem coloniam. Lentus hic currit in salubris portu, sed ceremonijs sacer limosus, uado profundus.

Huic non nisi repulso mare arenas fatentur, quæ fluctibus uoluntate nitefcunt, detritis sordibus. Nunc marino creduntur astringi morfu, non prius utiles.

Quingertorū non amplius est passuum lit-
toris spacium, Idq̄ tantūmodo per multa
secula gignendo fuit uītro & cet. Ex lib.
de uaporib. Vitrum aliquando fit ex plū-
bo ac terra subtili, absq̄ cinere filicis ac fe-
ni. Plumbū enim aliquādo est euaporans,
aliquando confiscans. Vnde admixtum
cum terra subtili terræ partes illas conui-
scat, & dissoluit in parte per actionem ca-
loris, admixtaq̄ puluere cum terra subtili,
accipit a terra desiccationem & cet. Itē
uitrum fit ex cinere herbæ spinosæ nascē-
tis in littore maris. Dicunt quidam, quod
sunt tribuli marini, sed falso, immo uoca-
tur herba uītri.

OPERATIONES

1. Serap. lib. aggreg. cap. Cuges. i. uitrum:
Ex eo est lapidosum, & ex eo est arenosū,
& quando incenduntur, & miscetur cum
eo lapis magnes, coagulatur corpus suum
propter plumbeitatem, quæ est in eo.
2. Virtus eius est calida in .i. gradu, sicca
in 3. & ingreditur in multis cohob., & aus-
fert furfures capitis, & lenificat capillos &
3. barbam. Et quādo teritur & bibitur cū
uīno albo & subtili, frangit lapidem in ue-
sica. Et idem autoritate Aben Mesuay
4. est ea, & sic, & est bonum pulmonī, & ca-
sui capillorum. Et uītri sunt plures colos-
res, Nam ex eo est albus, fortis albedinis
sicut crystallus, & est melius alijs. Et ex
5. eo est rubeus, & est citrinum et uiride & a-
zulinum. Et dicitur, quod uitrum est lapis
stultior alijs lapidibus. Et est inter lapi-
6. des, sicut stultus inter homines. Nā ipsū
inclinatur ad omnem tincturam, & est fa-
cilis dissolutionis in igne, a quo extractū
cito petrificatur & coagulatur. Isidor.
7. lib. 29. Vitrum dictū est, eo quod uisus
perspicuitate translucet, & quodammodo
clausus, patet, leuibus aridifq̄ lignis cōco-
quitur, adiecto cipro & nitro, continuisq̄
fornacibus ut es liquetur, & masse fiunt,
postea ex massis rursus funditur in officis-
nis, & aliud flatu figuratur, aliud torno te-
ritur, aliud argenti modo celatur. Tingit
etiam multis modis, ita ut iacinthos & sa-
phiros uīrides uīncat & onyches, uel alias
rum gēmarum colores. Nec est alia specus-
lis aptior materia uel picturæ accommodati

or, ferunt autē q̄ sub Tyberio cæsare quidā
artifex excogitauit uītri temperamentum
ut flexibile esset & ductibile, qui dū admis-
sus fuisset ad Cæsarem, porrexit ei phialā,
quam ille indignatus in pauimentum pro-
iecit. Artifex autē sustulit phialam de pa-
uimēto, quæ cōplicauerat se tanq̄ uas ene-
um; deinde marculum de sinu protulit &
phialam correxit. Hoc factō Cæsar dixit
artifici: Nunquid alius scit hanc conditū-
ram uītrorum, postq̄ ille iurans negauit al-
terum hoc scire, iussit eum decollari, ne dū
hoc cognitū fuerit, aurum pro luto habe-
retur, & omnium metallorum precia ab-
straheret. Reuera uasa uītea si non fran-
gerentur, meliora essent q̄ aurum & argē-
tum. Philosophus. Vitrum perspicuita-
te translucet, quod in metallis non conū-
8. git. Et quod in eo clausum est siue liquor,
siue alia res, exterius patet, nec est de poro-
sitate. Tunc enim splendor feriens supra
uitrum pictū, cum in poris non sit, Pictu-
ra inq̄ ueniens ad oculum, apparet secun-
dum similitudinem picturæ fenestræ per
quā ferit, cuius oppositum sepe uidemus.
Fit autem uītrum ex terra & herba, & lapi-
de & planta. Fit etiam de cinere feni & fi-
licis, etiam quandoq̄ ex admixtione plū-
bi, albumine etiam oui decocto.

Auicenna. Vitrum est inter lapides, si-
cut stultus inter homines (sicut superius
dictū est) Declinat enim ad omnē tincturā
& frangit, & abscondit cum eo, sc. imper-
sonaliter. Est autē cal. in .i. siccum in ij. 10
In ipsa ē stipticitas & subtilitas, abstergit
dentes & oculū, & eius albuginem delet.
Mundat & furfures, q̄n cū ea fit ablutio.
Facit oriri pilos in unctū cum oleo sambu-
cino, adustū autē fortius est, quod ex eo tri-
tū est, & adustum, confert ualde lapidi ue-
sica & renū uīno bibitum. Cōstan. in lib.
grad. Vitrū calidum est in .i. siccum in 3. In
multis collyrijs utile est, & contra impeti-
ginē ualet, ledit furfures, capillos subtiliat
pulerizatū & cum uīno bibitū, lapidem
uesica frangit. Plat. Vitrū frigidū est in
1. sic. in 2. Inde fit unguentū quod ualet ad
scabiem, ualet etiam ad serpiginē. Sed pul-
uis eius cum terebinthina uel gummi pru-
norū in aqua ad ignem resolutō conficiat
& in

& inde pars inungat. Fit autem uitrū ex
 11 terra, fit etiam ex herba. Ex lib. de nat. re.
 Vitrum si diligenter teratur, & cum uino
 ribano, id est forti bibat, lapides qui sunt
 in renibus, frangit & eicit. Puluis uitri de
 orsum in stipite infra corticē arboris, su-
 per quam pullificant corui uel cornices, in-
 iectus, prohibet ne unq̄ ad exitus pullorū
 aperiantur oua eorum. Caro etiam festi-
 12 nantius coquenda statim decoquitur per
 appositionē frusti cuiuslib et materiei uis-
 tri, quod tamē citius fit, si uitrū de cines-
 re silicis sit ac seni. Rasis in lib. de alū;
 13 Vitrum est ex partibus mercurij, & uincēs
 supra naturam est frigiditas & siccitas, li-
 quefacit ferrum, et omnia corpora, facitq̄
 ea currere in fusione. Si autē infundis uis-
 trum, quemcunq̄ colorem proijcis super
 ipsum retinet. Alchimista. Vitrum est
 14 inter lapides sicut amens inter homines.
 Nam recipit omnes tincturas, cito igne sol-
 uitur, & cito ad lapideitatem suam reuertit-
 tur. Mollificat & mundificat & liquefacit
 omnia corpora, deinde subtrahit se ab
 eis per fusionem, sicut sal per lauationem,
 deniq̄ sal & uitrū duæ sunt, es in quibus
 est totum secretum artis. Nec lapis possit
 15 fieri sine eis, præcipue sine sale. Item, Ex
 lib. de natu. re. Vitrum dicitur esse de par-
 tibus mercurij, nescio qua de causa, nisi
 quia recipit tincturam et colorē, ipsum eti-
 am ferrum soluit, omniaq̄ corpora dissol-
 uit & diffluere facit, sicut autē aqua de na-
 tura frigida igne calescit, & postquam re-
 frigidatur frigidissima fit uitrū cum sic-
 cus sit, si humectatur per liquefactionem
 postea desiccatus, siccissimus erit. Plin.
 16 lib. 36. In genere uitri & obsidiana nume-
 rantur ad similitudinē lapidis quem Aethi-
 opus in Aethiopia inuenit. Est autem co-
 loris nigerrimi, & translucidū aliquando,
 uisu crassiora, & in speculis parietum pro
 imagine umbras reddere. Gemmas ex eo
 faciunt multi. Vidimusq̄ & solidas imagi-
 nes diui Augusti capti crassitudinis huius
 materia, quæ etiam pro ipse miraculo, ob-
 sidianos quatuor elephantes in Concor-
 diæ templo dicauit. Fit & obsidianum in
 tincturæ genere ad escaria uasa totum rus-
 bens uitrū, non translucens hematino

appellatum. Autor. Et sic de uitri origine
 & natura et de operatione ipsius in alchi-
 mia & uirtute in medicinis dicta sufficiat,

CAPVT. 140.

Vitri-
 olū.
 Serapio
 lib. ag-
 gregato.
 capitulo
 Zeg, au-
 to. Gale.
 Vidi in
 mineris
 tres ues-
 nas exte-
 sas, unā
 super ali-
 am per

longum spaciū, & uena inferior erat Zeg
 nigrum, id est uitriolum nigrum, & uocat
 markasita. Et secunda quæ erat super eam
 est colcotar uel calcitis. Et tertia quæ erat
 superior, est Zeg uiride, & est uitriolum
 uel calcantum, & hæc est zeg nigrum con-
 uertitur & fit colcotar fit zeg uiride, id est
 uitriolum. Est aliud uitriolū rubeum, &
 omnes tres species diuersificantur ad inui-
 cem in subtilitate & grossitudine, quoniam
 grossius ex eo est zeg nigrum, & subtilius
 est zeg uiride, & colcotar est mediū inter
 hæc duo. Et uirtus istorum omnium est
 adustiua comburens carnem, & faciens
 escaram duram, & est stiptica. Et uitriolū
 uiride, & colcotar dissoluitur, neq̄ lique-
 fit, quia coagulatio eius est petrificata for-
 tis. Zeguero uiride est maturatiuum a
 calore suo naturali, maturatione ampliori
 quam colcotar.

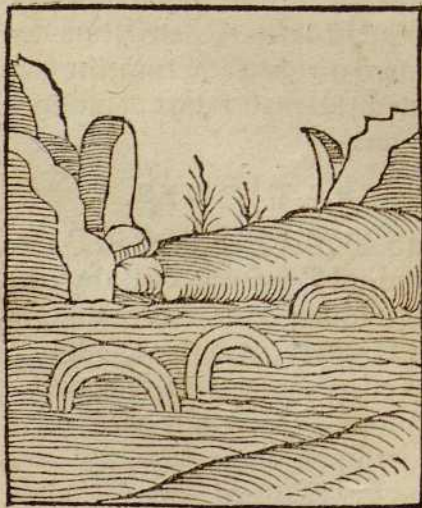
OPERATIONES.

Idem auto. Diosc. Zeg aliud est Baby-
 lonicum, & aliud Cyprense, & Babylonū
 cum melius, est durum, quod cum frangi-
 tur habet interius maculas albas. Et uir-
 tus eius est sicut uirtus calcitis, & combu-
 ritur sicut ipsum. Et Cyprense habet colo-
 rē aureum uersus colorem æris, fragibile,
 uenenosum, sicut alumen, interius habēs
 maculas

maculas splendidas, similes stellis. Et melius ex eo est recens, mundum, frangibile. Illud autem quod defertur ex Babylonia est melius & fortius in omnibus, q̄ Ciprense, preter q̄ in medicinis oculorū. Nā in hoc est debilius Ciprensi, & habet uirtutem stipticam. Serapi. auto. Diosc. Vitrionolum est calcantum, habet uirtutem stipticam, constrictiuam, adustiuam, & quādo sumitur ex eo in potu, 3. i. cum hydromelle, expellit lumbricos & ascarides.

Et quādo sumitur in potu aufert nocuumentum fungorum, faciens euomere, & ponitur ex eis puluere in naribus, & constringit sanguinem fluentem ab eis. Et quando ponitur ex eo in naribus distillato in aqua, mundificat caput. Et puluis eius mūdicat ulcera, que sunt in naribus & in auribus, & sedat dolores auris, & occidit uermes in eis. Paulus capit. de uitrionolo dicit. Calidum est & siccū in .4. gradu. Bulcasim in libro, qui dicitur seruitor trās lato à Symone de ianua. Forma cōbustionis est hec. Accipe calcantum, & pone super testam nouā, & testā pone super prunas & ure. Et fit quātitas cōbustionis eius, si fuerit calcantum non multæ humiditatis, quando non apparebunt ampullæ.

Et erit desiccatiuum desiccatione forti & si fuerit amplioris humiditatis, oportet q̄ dimittatur super prunas, quousq̄ mutetur color eius. Et q̄n mutabitur color eius intra se, & uertetur ad similitudinē mogræ, oportet q̄ auferas ab igne & purges, et sunt qui ponunt super prunas & exufflāt

desuper, donec declinat ad citrinitatem. Aut ponūt super testā & ponūt super prunas, et miscēt, donec mutatur color eius.

Iris. Isidor. Iris apud Arabiam nascitur in mari rubro, coloris crystallini sexangulata, dicta ex argumento iris. Nam subrecto percussa sole, species & colores celestis arcus in proximo parietes eiaculat. Plinius. Optima iris est, quæ maximos facit arcus, similimosq̄ celestibus.

Zime mellasuri. Isid. Zime mellasuri, est lapis cuius celestis color ē flauus cum corpusculis aureis, inde fit

& nostrum.

OPERATIONES.

Virtus eius est cōtra melancholicā passionem, & contra quartanam.

Et sincopim ex uaporibus melācholicis.

Zizaa Serapion lib. aggregatoris capitulo. Hager ar lazaa, id est zizaa, & est lapis, quod defertur ex Iamen & ex terris Syri, &

melior est ille qui defertur ex Iamen.

OPERATIONES.

Et

Et est lapis in quo sunt colores multi di-
 uersi, ut albedo, nigredp & aliij, & nōnun-
 quam est coloris sinceri.

~~Et est lapis in quo sunt colores multi di-
 uersi, ut albedo, nigredp & aliij, & nōnun-
 quam est coloris sinceri.~~

Et quando suspenditur super infantes,
 auget bauas eorum, & si fiat uas intus ad
 comedendum uel bibendum, quicumque
 comederit uel biberit in eo non potest dor-
 mire. Et quando puluerizatur & asper-
 gitur iacinthus cum puluere ipsius, melio-
 rat colorem eius multum.

Et est lapis qui est durior inter omnes la-
 pides.

Zignites.
 Isidorus.
 Zignites
 est lapis
 uitrei co-
 loris, qui
 colloge-
 status cō-
 tra noctis
 lopam ua-
 let. San-
 guinem
 ac mentis
 alienatio-

nem depellit, & si ad incendium ignis te-
 netur, flamma eius extinguitur. Hoc idem
 ait Euax in lapidario suo.

CAPVT. 144.

Et hæc de lapidibus præciosis ad
 præsens dicta sufficiant.

ARGENTORATI IN OFFICINA MATHIAE

Apiarij, Mense Martio:

ANNO M. D. XXXVI.

Ερευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ἐν αὐταῖς
ζωὴ αἰώνιον ἔχετε. Ioan. 5.

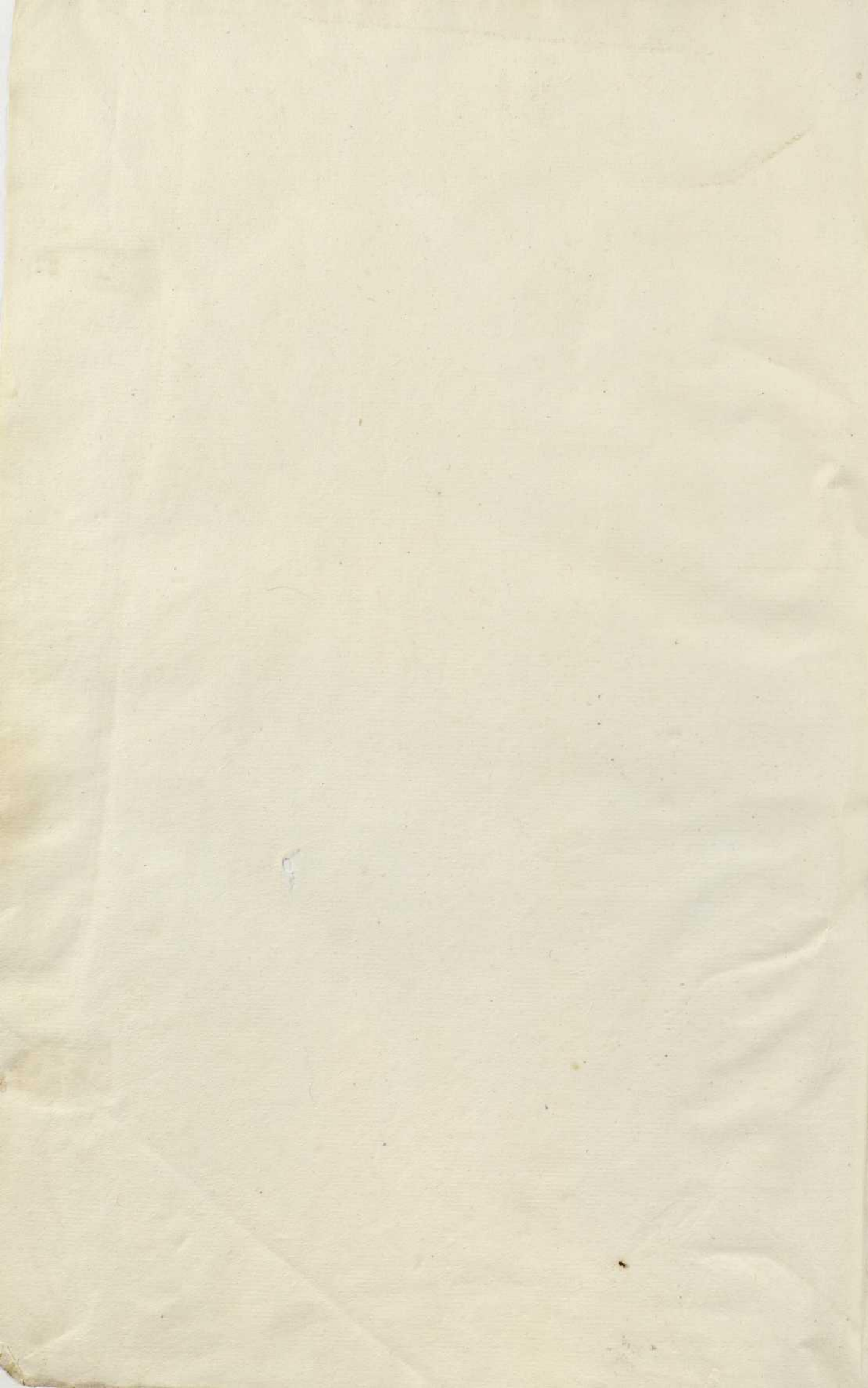
Ufus infidians & eluriens, princeps impius super
populum pauperem. Thre. 3. Prouerb. 28.

Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel
orimeo. Psalms.

Omnia probate, quod bonum
fuerit tenete. i. Thes. 5.

Handwritten text, possibly a name or date, in the center of the page.

Handwritten text, possibly a name or date, located below the circular stamp.

1875

Atlas

Carta

1875

No. Caja
A-80